

S Z E N T
KALAZANTZIUS JÓSEF
ÁHITATOS ISKOLÁKTOL
NEVEZTETETT
SZERZETES REND' FUNDÁTORÁNAK
SOMMÁS ÉLETE,
M E L L Y E T

Magyar nyelven irt, leg-inkább a' Ha-
za-béli Ifjúság', és más Jámborok' kedvékért,
kik a' Szentek' Példáit örvendik, és követ-
ni óhadják.

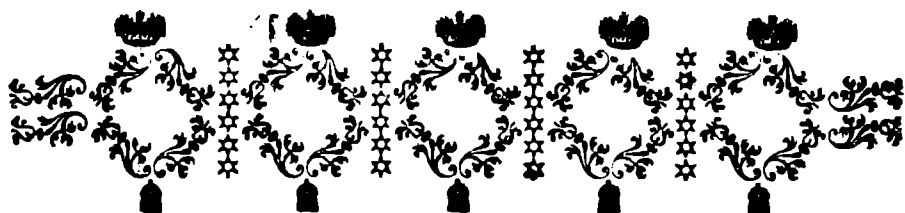
P. TAPOLTSÁNYI GERGELY
ÁHITATOS ISKOLÁK' SZERZETES-
E S VOLT PROVANTZÁALISSA.

KALÓTSÁN 1772.

Mementote Praepositorum vestrorum, qui vobis loquuti sunt verbum Dei, quorum intuentes conversationis exitum imitemini fidem. Ad Hebr. 13. v. 7.
Emlékezzetek-meg a' ti előttetek Járókról, kiknek látván magok viselkedésnek végén kőveffétek Hitókat. Sidókhöz 13. rész. 7. vers.

Igen méltó, és egy-szer's-mind a' köz életre hasznos-is a' jókat el-enyésztetetlen dicsőretekkel magasztalni, és fel-dicsőíteni; mert az előttünk élő nevezetes Jámhorok' bőtfületes hírekre, és emlékezetes tselekedetekre felferkenvén a' következők: minden jó-tételre serényebben igyekeznek. Cevitinger Dávid Snitzilii Diodórusból.

ELŐRE BOTSÁTOTT TUDOSÍTÓ BESZÉD A' KEGYES OLVASÓ-HOZ.

A Kegyes, és Nevezetes Férfiakat, és Isten' utait követő Jámborokat, kik, még ez életben valának; a' Keresztényi tökéletességre, és a' Köz-jó-
ra törekedtek; ki múltások után-is emlegetni, dicsérni, és jeles tlelkedeteiket hirdetni szoktuk. Ezt jutalom-képen meg-
adván nékik, mint hogy az Úr' Lelke-is erre int bennünket: Ies: Sirák'
Fia 44 Rély. 1 versében: *Laudemus Viros gloriosos, & Parentes nos-
tros, in generatione sua.* Dicsérjük a' dicsőséges Férfiakat, és az Atyá-
inkat az ő nemzetségekben, és a' 15 versben: az ő Böltségeket beszél-
jek a' népek, és az ő dicséreteket hirdesse a' gyülekezet. Amaz erős Asz-
szony Állatnak fiáról-is így szól a' Példa beszédek' könyve az utól-
só Rélyben: *Fel-keltek a' fiai, és igen boldognak hirdették őtet, és így se-
jezi-bé a' Rélyt: Adjatok neki az ő kezeinek gyümölséből, és dicsérjék őtet
a' kapukban az ő tfelekedeti.*

De azon kívül ezért-is, hogy e' földön a' világi hívságokkal, és ördögi kélértetekkel küszködőket üdvösséges példákkal segétfük, erőtlenégeket támogassuk, és állhatatos baj-vivásra gerjeszszük, és az elő-menteknek követésekre, a' követés pedig leg főbb dicséret. Va-
gyon-is szüklegek gyakorta a' pályáért viaskodóknak e' földön, ez illyen jeles példákra, leg-inkább a' fel-serdülő Ifjúságnak, melly sok-
szor vigyázatlanlága, és ereiben való vakmerő bizakodása miatt, nagyot
botlik; szükleges tehát, hogy a' jó példáknak olvasásával, vagy mu-
togatásával, mint némelly ósztónnel indítassék-fel a' kegyes életre, ész-
be vegye magát, mi-némű meredek, horgas, és veszedelmes helyeken
jár, emelje-fel szemeit az eleibe tétetett példára, és mértékelleje tüzét,

heves indulatit zabolázza. Ugyan-is a' példáknek rendlizerént nagyobb foganatjok, és hathatóságok vagyon, hogy sem a' szó, és nyelv által tett intéseknék, mélyebben-is szoktak béfolyni az emberek' sziveikbe. Szent Ágoston így hallatott maga magát sziveisteni a' kegyes életnek nehezebb munkáira: *Tselekedhettek ezt ezek, és amazok, mind Férfit, mind Aszszonyi nemen valók, gyengébbek, és Ifjabbak; mért ne-tselekedhetnéd te, és győzhetnéd ezeket oh Agoston!*

Ez ilyen okokból indítván én-is e' könyvetskében, Szent Kalazantzius Iósef élete' rendét, és nevezetesebb tselekedetit beszélni, egybe-foglalni, és le-írnia igyekeztem magyar nyelven, mellyen még írva nem vala, hogy az ő életében elő-forduló jeles példákkal, a' hazafiainak akár-mi renden, és állapotban legyenek, lelkek' épületére szolgáljak, és használjak. De leg-inkább az Iskolákban járó, és azokból ki-keelő Ifjúságnak, mellynek oktatásában, és jó útra való hozatásában tellyes erővel, és leg-édesdedebben foglalatoss vala, és tapasztaltott még élt munkálkodni Szent Kalazantzius.

Ezt én egy részint Deák, és Olasz nyelven ki-botsfátott munkákból fordítottam, rész lizerént pedig a' Szerzetemnek közönséges Krónikájából, és más hitslyes fel-jedzésekből ki-fzedegtettem, és össze-irtam: semmit mind-az-által valóságossan fellyűl, vagy az igazság' határán-túl ki nem nyújtottam, vagy igen a' karó' hegyére (a' mint mondani szokták) ki nem tettem. A' jelesebb történeteket úgy irtam-le, a' mint a' hitelyes írónál, kik közelebb valának a' kút-főhez, találtam, sem nem bővitettem, sem nem nagyobbítottam, sőt sok nevezetes, és tudáikozásra méltó dolgokat, mellyeket még éltebe tselekedett Kalazantzius, vagy másokkal az ő parantsolatjára történtek, a-kartva el-hagyogattam, kivált arra vigyázzván, hogy a' Históriának rendes folyását, ilyen közbe-vetésekkel, meg-ne szakasztanám.

A' melly kisebbégeket, gyalázatokat, üldözéseket szenvedett, midőn vagy külfő irigyek, vagy tulajdon, de ki-rúgó Fiai, őtet megtámadták, és a' fő Törvény-Székeken meg-jelenni, sok helytelen hamis vádolók ellen, maga, és kified Szerzete' ügyét oltalmazni kénfzetették; hiven ki-tettem, nem tartván attól hogy ezekkel kisebbedne az ő botsfülete, mivel hogy Keresztényeknél a' méltatlan gyalázat
fzen-

ízenvedés dítősféges: mert kivált a' Szerzeres embereknek merő tiztek, és minden-napi kenyerek ez: hogy jó szívvel, és tífendes elmével túrják az ízetlen, és ellenkező dolgokat, ebben az egyben adatik e' világon dítfekedniük, és gyönyörkedniük, ha a' keserűséget győzték, és a' győtrelnes gyalázatokat a' Krisztusért jó néven vették; melly annyit téizen, mint Krisztus' Keresztyét vára venni, és hordozni, és ugyan ebben áll minden győzedelmek a' Keresztényeknek, Szent Pálnál meg-iratott amaz igék szerént: *In his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.* Mind ezekben győzedelmek vagyunk azért; a' ki szerezett minket. De az el-enyészhetetlen korona-is, ezeknek mértéke-szerént adatik.

Szándékoztam ugyan azonnal, mihelyt Szerzetemben terhessebb hivataloktól, azinakat, és velőket faggató nyavalya miatt, meneknem adatott; minden attól szabad órámat, és elme-béli tehetőségemet valami ollyatén munkára fordítani, mellyel vagy édes Hazámnak dítősféget elébre mozdéthatnám, vagy az Hitünk' igazsága mellett felálván, dél' színén fényeskedő valóságát, úgy-mint az üdvösségre vezető egy egyenes utat, az ellenkező Atyánkainak, Keresztényi szelédféggel (melly ez-előtt nálam órómmal gyakorlott munka vala) mutogatnám; de ide vonzott leg-inkább a' fiúi kötelesség, hogy a' kinek Szerzetes Regulája alatt már negyven-öt esztendőket töltöttem vala, annak hálá-adó szívvel, szinte azokban az időkben, mellyekben az Apostoli Szent Széktől meg-dítősttetett; bőtfülétét elébre terjesztem, és öregbíteném nemzetem előtt

Nem akadsz itten Kegyes Olvasó valami szórnyú, és ritkán halott történetekre, mellyeken a' szived meg-döbennyen, el-rémülve álmé-kodják: mi-néműek elő-fordulnak, a' régi Romaiak', vagy a' Görögök' Hístóriáiban, hirtelen változások, vagy szertelen vízontagságok. Nem találz itten Belifáriusra, kit fő Hadi-vezérségből fok dítősfégesen vívelt dolgai, és győzedelmi után, a' mostoha szerentle minden-napi élelem' kéregetéfére kéz-ki-nyújtva a' közönséges kapu alá szorúlni kényszerétt. Nem olvasod itt Mauritzius Tízár', és annak egeíz háza' utólfó romlását, mellyet szenvedett Fokás, és a' többi Pártosok' kegyetlenkedések által, vagy Hazánkban egeíz világon el-hire-

fedett Hunyadi Mátyásnak tömlőzből, mellyben a' halált nyakára vés-
ta, Királyi felléges Méltóságra lett fel-emeltetését.

Itten alatszony, vagy közép-szerű dolgok beszéltetni fognak,
mind-az-által ezekben-is, a' Keresztényi kegyes életnek sok jeles er-
költlei, és ósztónre szolgáló fényes példái elő-fordulandnak, mellyek-
nek követésére gerjedezhetnek minden-féle rendű, idejű, és állapotú
emberek. Es ha avagy csak egy jó példát-is emléteni, kivált: melly
a' belső indulatoknak mértéklésére, vagy az ellenkező történeteknek
tisztas elmével léendő el-szenvedésére szolgálhat, a' Köz-jóra, és üdvöf-
légre hasznos szokott lenni; én-is úgy tartom, hogy ezen munkának
ki-botláttatásával leg-alább két fillért ama jámbor Szent Irás-béli Öz-
vegyel, az Anya-szent-Egy-ház' perhelyibe vetettem.

Talál *Kalazantzius'* életében, ha olvassa a' gyenge gyermeki kor,
vagy olvastatni hallya, mi-ként még kistűnyiségében gerjedjen, és gyul-
ladozzék az Isteni Szeretetre, és annak minden-napi tisztelésére, mi-képen
maga életének 'zengéjét' annak fel-ajánlja, a' kitől azt vette, melly mé-
lyen oltfa-bé szívében az Isteni félelmet, annak Felsőges, és imádan-
dó nagy nevének bőtfüllését; mi-ként irtózzék annak Szent Törvén-
nyének meg-szegésétől. A' Szüléjéhez mi-némű engedelmefféggel lé-
gyen: melly szentek, és félre-tehetetlenek legyenek előtte azoknak
parantsolati: mi-képen igyekezzék minden módon Szüléjének tanulási,
vagy fel-válalt munkái által vizsgálalást nyújtani, és maga jövőendő-béli
dítferetes maga-vifeléte felől őket el-hitetni.

Találnak a' fel-ferdült Ifjak, kik a' józan Tudományokban ma-
gokat gyakorolják, mi-képen a' világnak hívásigától, a' Sátán' fortélyá-
itól, és a' gonosz társaságtól őrizkedjenek, melly a' leg-jobbakat-is meg-
szokta vesztegetni. A'-hoz a' Tudományok' mélyebb tzikellyeinek
meg-janulásában mi-képen a' maga-hitégtől a' fel-fualkodáitól, és mód-
talan szabados, egy-szer s-mind kárhozatos vélekedéseftől, tűznél, és
mérges kigyónál nagyobbban irtózzanak.

Az Egy-házi Renden, és Papi Szent Hivatalban lévők gerjedez-
hetnek ennek életét olvasván, a' szives munkálkodásra, az ő Juhaik-
nak üdvöfleges eledellel-való legelterésekre, mi-képen az el-tévedtek-
nek meg-téréseket szomjúhozzák, nem-tartván a' nyakokban függő ve-
sze-

szedelmektől, ha a' fő Pásztor Kristus' nyájja körül, sedhetetlen legelő-
tőknek találtatni akarnak, ama' végő napon, mellyen számon kéri ke-
zeikből a' Juhok' vérért meg-engesztelhetetlenül.

Találnak a' Szerzetesek akár mi-némű rendben, és karban legyenek,
mi-képen, szemeik előtt hordozván eskütt fogadásokat, a' meg-felzúttatott
Kristus JÉBUS' serény követésében igyekezzenek, és vállaikra vévén a'
Keresztekot ötet farkalák nagy sziveséggel. De leg-inkább, kik az Ifjú-
ság' tanítáiban, és azoknak józan erkölcsökben való gyakorlásokban
fáradoznak, melly nagyon vigyázzanak, hogy a' kezeikre bizott ártatlan
Kifdedeknek kenyér' helyébe követ, a' hal helyébe skorpiót, vagy mér-
ges kigyót ne adjanak, a' tanítást nagy figyelemmel Atyafizeléséggel hi-
ven, szorgalmatossan, és eszessen tfelekedjék, a' bért, és a' jutalmat egye-
dül attól remélyvén, és várván, a' ki őket arra hívni méltóztatott.

Kalazantzius Iósefnek, még élt, fő tzeilya vala a' Kristus' Országát
e' földön építeni, és gyarapítani, a' Sátán' birodalmát pedig a' mennyi-
re tőle ki-telhetett fogyatni, és irtani. Mint hogy pedig még Egy-há-
zi hivatalban lévén, midőna' reá bízott Megyét, úgy-mint Püspöki Lá-
togató, el-járná, a' vadfágot ki-irtani, és a' népet üdvösséges tanítással,
és példa-adással fzeledíteni akarná; tapasztalta, hogy a' korosfak, kik-
ben a' gonosz erkölcsök merő természeteké váltak, vagy a' tudatlanfág
felette nagy vala, igen nehezen vennék-fel a' Kristus' igáját, és a' ke-
gyes életre el-későre hajúlnának, és ísmét könnyen vízfizá-térnének a'
régí fesletégre. Azért el-tőkellé magában, hogy a' Kifdedek' jó nevel-
tetéseken, és tanítálokon kezdendi a' Kristus' Országa' gyarapítását, és
új's-tőkélteffebb népnek készítését. Ezt állítván leg-rövidebb útnak,
és leg alkalmatossabb módnak e' tzeinak el-érésére, mellynek-is minden
más módok felett nagyobb szaporája volt mindenkor.

Nem-is lehet egész Városokat, Tartományokat, Országokat kón-
nyebben, és hamarább jobb karba állítani, és üdvösséges újítást az egész
nép közé be-hozni, mint a' Kifdedek' jó neveltetések által; mert ezek
még gyenge korokban, és gyermeki idejekben a' jót, és az egyenes er-
költteket meg-kedvelvén, és magokba mint-egy bé-fzíván, azokban meg-
erősödnek, és meg-gyökerefednek. Azon-képen a' minden-napi Isteni
üsztelethez, és üdvösséges félelemhez szokván; egész következendő &

letekben, rend-szerént kegyessék, és Isteni törvényhez buzgók léfznek. Az-alatt fel-nevelkedvén, általok egész Városok, Megyék, Tartományok új ábrázatban öltöznek, mellyekben a' Keresztényi kegyesség, és Isteni törvényes tisztelet majd hogy nem meg-alutt, és meg-oltatott vala.

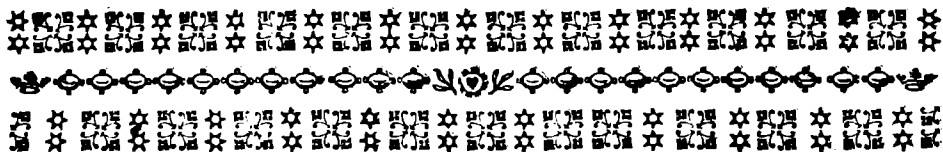
A' többi vifelt dolgait egész boldog ki-múlásáig bővebben, de igen együgyűen a' következendőkben le-irva, és meg-jegyezve találod kegyes Olvasó, esztendőknék, és időknek folyása-szerént, mellyekhez a' történt dolgok-is alkalmaztatva léfznek.

Midőn pedig az ő élete' rendét folytatom, kéiz-akartva nagyobb vi-
gmosítás kedvéért, egy-néhány kegyes, és példás életű jámbor Társainak, és Krisztusban fiainak, kik elsők valának, és 'zengéji Társalágának, vagy Szerzetének, és egy szívvel, lélekkel véle együtt munkálkodtak az Ur' szöleiben, azon-képen részefek lévén a' szenvedésekben, Izorongatásokban véle együtt meg-fajtolattak, és próba-kőven meg-fordúltak; emlékeztem, és életeknek jelessebb dolgait elő-hozogattam az alkalmaztosság úgy hozván magával; hogy tudni-illik azoknak jámbor maga-vifelése, és fedhetetlen életék, *Kulazantzius Iósef* dítőfőségét, és az ő Szerzete' díszét öregbíténék.

Mind ezekben tudván, fsekély tehetőségemet, és szoros kötelességemet, valamit ezekről emlétettem, vagy akár melly más dolgokról elő-hoztam, nem úgy állatom, érteni akarom, és elő-adom e' História-ban (amazokon kívül, mellyek már az Anya-szent-Egy-háztól meg-á-
lítottak) mint-ha tagadhatatlan igazságok volnának, és azoknak el-hite-
lére kényszerít-ni kívánnám az olvasókat, hanem úgy hoztam elő mint köz-önfeges História-béli történeteket, mellyeknek igazságok a' hibázha-
tó emberek' bizonyítáitól függ. Azért igé-ól igére mindeneket a' hi-
bázhatatlan Anya-szent-Egy-háznak itélete alá botfátok.

Te azonban kegyes Olvasó jóra véljed fsekély, de Köz-jóra, és Lokoknak üdvösségekre használni kívánó igyekezetemet. A' nyomtatás' hibáit kegyessen, és szokott emberfégeddel észbe-vévén magad igazfíjad, és jobbra változtassad, a' miben vagy az Irónak, vagy a' Nyomtatónak fze-
mei meg-falattattak. Élj szerentléssen.

Irtam Mező Szegeden Tifza' folytába:
1770 esztendőben.

KALAZANTZIUS
S Z E N T J O S E F

KEGYES ISKOLAK

SZERZETE KEZDŐINEK, VAGY-IS FUNDÁTORÁNAK
S O M M A S É L E T E .

E L S Ó R É S Z .

*Melly szentül , és ártatlanul töltötte gyermeki ideit a
alatszyonabb Iskoláit mint végezte, és a' fölyebb-való, és
szentebb Tudományokban mint viselte magát?*

E L S Ó S Z A K A S Z .

Hol, és kiktől származott Kalazantzius, és melly időtájban?

Kalazantzius Szent József született Peraltában, Aragoniának egyik nevezetes városfában, melly Sós Peraltának, vagy Petraltának, a' sónak ottan eredő egynéhány forrásitól neveztetett, más Peraltának, melly Navarra tartományában vagon megkülönböztetésére.

A

Szár-

Származott régi Kalazanzi nagy hirű, és nevű Házból, melly Ház ezer száz tizen nyoltzadik esztendőől fogva mindenkor első közt-vela Aragoniában, és szakadatlan nagy hadi-tiszteket viselő Vitézeket, és dicsőséges Bajnokokat, vagy haza törvényeiben forgott tudós férfiakat nevelt. De többeknek közülök tetszett a' hadi élet, azért-is, természet-szeri indulattyokat követvén leg-szükségebb időkben édes Hazájoknak, és Felső Királyoknak hasznos szolgálatokat tésznek-vela, magokat hűséggel, gyors engedelmefféggel, és vitézi bátorsággal kelletvén, Spanyol-Országban mindenkor azok számába valának, kiket a' Király vagy Királyi helytartó **Ő-Hadi Vezér** dicsőséget szerezhető femmi alkalmatosságokból, és hadi próbákból ki nem hagyott, ezek rendszerént a' Király oldala mellett magok népével hadakoztak. Illyen vala Dathius Fortunio nagy próbákon megfordult jeles Vitéz, Kalazantziusok esméreteffebb régi elejek a' tizen egyyedik százban, kit Aragoniai Péter Király Kalazanz nevű szép kastélyal, melly Peraltához közel vagyon, és azon időben a' Szeretsenyek kezeiktől visszsa nyeretett győzedelmes maga-viseléséért meg-ajándékozott-vela. Melly kastélyt az után Alfonsus Király Péter ötte Dathius első szülött fiának Ksimenius Fortuniónak ritka hűségéért örökre által adta, a' bátya adományát így meg-erősítvén, egyszer-'s mind meg-hagyá, hogy ez után az ő maradéki ettől a' kastélytól Kalazantziusoknak nevezteffenek.

Régi nevezetes Őseinek dítőfőjét előbbre vitte, és nagyobbra emelte fok rendbéli érdemeivel Beltrandus Kalazanz, a' ki ezer két száz huszon nyoltzadikban egy-néhány záfzló allyából álló fereggel, mellet maga faját-költfégén Királlya, és hazája hafznos szolgálattára ősz ve-gyűjtött-va első Jakab Királlya részére a' Szeretsenyektől Albefa nevű erőfőjét diadalmaffan meg-vevé. Ez után á mint több ágakra el-fzarmazott ez a' Kalazantziusok nemek, úgy több nevezeteket-is viselni kezdett; voltak a' kik de Bena-Varre nevezetet vettek-fel, máfok hivattattak Klara-valli uraknak, egy Kalazantzius Lajos nevű kezdője-va Kalazantzius de Kaféras Familiának; minnyáján ugyan azon egy tóból származván, de idővel el-ágazván a' nyert jószágoktól dítőfőleges tfelekedeteknek emlékezetére nevezették magokat. A' mi időnkben már a' tizen-nyoltzadik százban Eustachius Kalazantziusnak va egy leánya, melly ezer hét száz negyedik esztendőben férjnek adattatott Gróf Lalaing Farkasnak, a' ki egy bizonyos ideig Fő-Hadi vezér va Spanyol-Országban, végre Vitzé-Király Extremadura tartományában, ki ezer hét száz negyven harmadikban szép emlékezetet hagyván maga után hala-meg. Több ilyen, azon egy dítőfőleges tóból származott férfiakat elő-számlál P. Talenti Vintze Szerzetünk Krónikájának írója, és jeleffebb történeteknek egybe szedegetője, de én azokat el-hagyván, hogy a' fel-tett tzelomra jójje Kalazantzius Pétert hozom-elő, a' ki tizenhatodik

száznak közepe táján Perálta várának Fő-Hadi tisztye, vagy-is Kapitánnya vala, Kalazanz kastélyán kívül más szép örökféceket birván. Ez hasonló fő nemből származott Mária Galztonia nevű ritka kegyességű szűzet hittes-társfúl vévén magának egy férfi magzattya, és több leányi után ezt a' mi Jófesűnket nemzette ezer öt százon föllül ötven hatodik esztendőben Szent Mihály havának tizen-egygyedik napján. Mely esztendő nagy emlékezetű ötödik Károly Császár Császári, és Királyi országainak, és birodalmának, mellyeket addig dicsőségessen bírt, és igazgatott le-tételével jeles vala. Ezen kívül pedig Lojola Szent Ignác egész világon el-terjedett, és nagy buzgóágától esmérletes JESUS Társasága Fundátorának boldog ki-mulásával. Jófesű nevét vette Szent Kereszttségben szinte helyessen, tudni-illik: a' ki idővel önmagában amaz testvéreitől el-árúztatott Ægyiptomi Jófesűnek öldözéseit érezné, és tisztasága meg-örzésében annak tökéllés, és valóságos képe lenne.

Gyermeki korban mingyárt, és életének első zsengéjében áhíthatosságnak, és külömbféle Istenes erköltszeknek, mellyek Jófesűt általlyában magokévé tették, és szívét egészlen el-fogták-vala jeles indulati meg tetszetek ő benne, mindennemű Isteni tiszteletre, és szolgálatra, önként szorgalmatos, és elmés vala, semmi kinyesség, vagy indulatosságnak valami jelei nem látszattak ő benne, tündességre, és könyörületességre kiváltképpen hajló-vala, könnyen engedő, és lágyuló minden intésre, ahhoz sze-
léd,

léd, és Isten nevének említésére, vagy égnek mutatására mindent meg tfelekedő, a' fzemérmetettség ezek felett igen ékefétette ortzáját, melly azon kívül-is eléggé dífzes-va. Ha meg-sértődött valamiben a' körülötte dajkátkodóktól, egy, két könyve hullatásával azonnal végezte minden neheztelését. Ha valami ~~tsom~~ megéje vagy gyúmöltse vólt, azt a' leg-szegényebb kisdedekkel örömmel közlette, magát fokszor leg-kedvesebb falatoktól meg fosztván. Nyilni kezdvén azomban az elméje, és az érzékenlégek-is erőfődni, úgy hogy gyenge tagotskái jobban birhatnák a' testét, azonnal másfoktól egyszer 's mászor látván, hogy a' harang szóra térdre esnének, és könyörőgnének, ő-is kézf-va a' térdre esésre, kezeit őfzve tévén, és fel-emelvén színte únszollya-va a' környűl állókat, hogy véle imádkoznának, vagy a' fokott könyörgéseket előtte el-mondanák, kiket ő ajaki mozgásával, és dadogásával sziveffen követett.

MÁSODIK SZAKASZ.

Minek-előtte Iskolákban küldettetett-volna, az Attya házánál mint viselte magát?

SZóllásra kapván, mihelelt belső gondolatit ki-jelenthetette, a' vagy a' mit mások beszéltek jól meg-érthetete; azonnal Mennyeiekhez különős buzgófággal láttatott lenni, meg-értvén mit tészén JÉSZUS neve, és melly üd-

féges légyen azoknak, kik nagy tisztelettel emlétik, azt szüntelen, de nagy bőséggel szájában forgatta, főt ha valaki JÉBUS nevéért valamit kért ő tőle, meg nem álhatta, hogy oda ne adná. Az Istentől való félelmet annyira viselte szemei előtt, hogy nem csak magát tartoztatná a' vagy csak árnyékától-is a' bűnnek; de másokat-is gyakorta integetne az Isten parantsolatának meg-tartására, ne talán azt a' jó Istent, a' ki nekik mindent adhat, haragra, és boszszú álláfra gerjesztenék.

Mind ezeket halván, és világos jelekből kivált képpen-való kegyességét meg-esmévén ő benne az ő szülei, igen örülnek-vala, hogy az Isten ilyen magzattal áldotta-meg őket, ok-is víszont, hogy a' véle született ártatlanfágot, és áhítatosfágot, és más szép erkölcsöket nevelnék ő benne, nagy figyelemmel valának, és vigyáznak-vala, hogy semmit olyat ne hallana a' kised azoktól, a' kik kőölette forgottak, a' mi vagy szemérmetségét, vagy Isteni dolgokról szent vélekedését meg-sérthetné, vagy meg-botránkozathatná. Tudni-illik minden nemzeteknél nagyot téfzen, ha a' kised jó nevelőkre akad, és gyenge korában meg nem vesztegettetik maga helyes, és józan vélekedéseiben, a' melly kised Isten imádáshoz attól való félelemhez gyenge ideiben meg nem szokik, vagy szemtelen, szabad, és motkos nyelvű nevelőkre akad tőtsérrrel tölték az után belé a' jámborságot, szelédséget, mennyei dol-

dolgok izét, és szeretetését; csak megmarad ő a' maga vadtságában.

Az Attya látván a' mellett gyors elméjét, és Isteni dolgok hallására nagy vágyát, és hogy azokat únalom nélkül, és örömmel halgatná, fokszor egynehány szép tzikkelyeket említett előtte a' Keresztény-Tudományból, noha még annyi idős nem volna, sem annyira elmésnek nem tartatnék, hogy azokat érteni, és elméiben meg-tartani gyózná, ő mind az által azokat tellyessen meg-tanulván, mind elméiben meg-tartá, mind pedig szüléi előtt, a' vagy azoknak akarattyokból mások előtt-is szórúl szóra el-mondotta. Ugyan édes Attyának beszédeiből meg-tanulván azt is, hogy Boldogfágos Szűz Mária idő szerént Anyja volna az Isten' Fiának, kit JÉSZUSNAK hívunk, és Údvözető Urunknak hiszünk, ki Isten lévén méhébe alá-szálla, és ottan emberi testet véve magára, és kilentzedik holnapra ugyan attól e' világra születtetéek egy rongyos istállóban Betlehemben, a' városon nem lévén helye a' kőz szállásokon, hanem a' városon kívül fagyon, és hidegen le tétetttven a' barmok jáfzolába, a' mint az Evangéliomi letzkében olvassuk, az után miképpen ez az Isten, és Ember az egész emberi nemzet' bűneit, de fő-képpen az első Atyáink bűnét, mellyel minyájunknak halálofsan ártottak, magára válalván azokért keserves kinok még szenvedésével, és Kereszt fán következett halálával eleget tett, és az őrdög-rabságából

az embereket ki-szabadította. Ezen okokra való nézve a' Világ-váltó édes JÉBUSNAK kinnyait, és halálát maga szívében merő-képpen bé-plántálta, és bé-foglalta, azt gvakor fohajtásokkal emlegetvén, és rajta bánkodván. A' Boldog Szűznek tiszteletére, és nagy szeretetére gerjedezett, és azt mint Isten szülő Annyát a' mint tudta, és meg-tehette, nagy áhítatóffan bőtfülte, ha képét vehette, azt ápolgatta, azt nagy tekéntettel, és vigyázva kezetskéiben forgatta, és tisztefféges helyre el tette, vagy el-tétette. Ugyan a' Boldogfágos Szűz tiszteletére szereztetett Olvasót, mellyet Angyali Koronának-is hívnek, még-tanúlván, naponként mondogatni el nem mulatta, melly kisdéd korában, fel-vett szokását élete végeig meg-tartotta, főt Szerzetes fiainak-is meg-hagyta, hogy minden héten kedden, tfőtörtökön, és szombaton azzal a' többi estvéli imádságokót meg-toldanák.

A' pokol-béli sátánról halván egyszer-is, mászor-is a' szüléitől, hogy az irigye, és halálos ellenfége volna az emberi nemzetnek, ki szüntelen azon igyekezik, hogy az embereket a' Krisztus által vízfzfa szerzett Mennyei Boldogfághoz-való justól ismég meg-fofzfza, és örök kárhozatban örökös rabokká tégye, és hogy ez azért szakadatlan gonofzra gerjeszti az embert, és az Isten' Szent Törvényének meg szegésére: hogy ez az idők elein még az Isten ellen-is nagyon fel-fuvalkodván támadott volna, és azért az égből, és a'
Men-

Mennyei gyönyörűségből pokolnak örök tűzére vet-
 tetett-le, mellyért az emberi nemzetet-is ez az irigy, és
 dühös, és meg-békélhetetlen ellenség, hasonlő nyo-
 morúfágba akarja ejteni. Nem lehet eléggé ki-befzélni,
 miképpen fel-gyúlladván, fel-gerjedvén ez á kifded
 magában, Isten nagy nevének, és Főlségének ótal-
 mazását, és azért téendő boszszú-állást szivére vette,
 szüntelen azon vala, hogy ama kevély, és irigy
 ellenséggel szembe szólhatna, mert elméje gyenge-
 ségéhez képest azt véli-vala, hogy a' pokol-béli sá-
 tán egyéberánt hasonlő volna akár melly emberhez,
 szinte úgy teste, és tagjai lennének néki, és hasonlő
 fegyverrel élne az ütközetben. Azért alkalmatossá-
 got, és fegyvert ellene kerese még tsak őt ez-tendős,
 vagy valamivel nagyobb Bajnokotska. Gyakorta az
 ház táját meg-járván minden szegletbe, és kivált rejte-
 kekbe keresi-vala, és nyomozza. Egykor egy hegyes-
 tőretskére akadván, azzal nagy örömmel által óvedzé
 magát, és gondolván, hogy város alatt való liget-
 ben hamarabb reá akadhatna, ki-siete egynéhány ma-
 gához hasonlő ifjatskákkal, kiket bátorító beszéde-
 vel előre el-készített, és néki biztatott-vala, Mos-
 khes Iósefet kedves pajtársát útba találván, meg-be-
 szélli néki szándékát, mire igyekezne, tudni-illik az
 emberi nemzet'elkűtt ellenfégének meg-rontására, ezt-is
 igen könnyen, úgy mint Isten ditsőségét órvendő
 ifjatskát magához hódétá, így, immár ki menvén nagy

bátorságot mutató parányi vitézek a' város alatt lévő ligetre. Ha kívül nézed nevetséges; de ha belső szándékokat, és egyenes sziveket vizsgálod nagy lelki vigasztalást okozható dolgot el-tökélvén magokban ottan viadalra készülének; de mindenek előtt kiseded *Kalazantzius* a' ki ebben vezér, és előjáró vala; a' többi kisedek nézői inkább valának következendő megvívásnak. Itten *Kalazantzius* már szabadabban forgattya a' fegyverét, kjaltya a' pokol-béli sátánt, szállana szemben nyilván, ne tsalogassa titkon, és orozva ne öldözze az ártatlan embereket, ha valami bátorfága vagyon mütassa, ilyen kifdeddel próballyon, a' kinek ha annyi ereje nintf-is de szive vagyon, és bizodalma a' JÉSZUS, és Boldog Szűz Anya óltalmában, és fegéségében. Nem lehet már meg-szenvedni bozfű állás nélkül azokat a' tetemes károkat, mellyeket ő okoz naponkint az emberekbén. És ime a' mint forgatá bátor szemeit, egy terepély fán láta egy nagy fekete árnyékot a' fának alsó ágáin állani, melly úgy látszott, mintha valami fegyveres emberé lett-volna, azonnal ezt a' többi társainak mütogattya bátorétván őket, és örülvén, hogy reá akadhata, azért mindent félre-tévén, a' fára fel-málza másoktól segéttetvén, és egyenefsen annak az ágnak menvén kivont törével az árnyékot kezdé vágni, szúrni, és dőfolni, szemére hányván sok tsalárdfágit, és gonosz fortélyait, de az árnyék el-tűnvén, a' kis vitéz *Kalazantzius* midőn leg-

leg-jobban kezdene emberkedni az ággal egygyüt a' fárúl le-szakada ; de minden sérelem nélkül , még tfak meg sem ijede, Isten ó Szent Felsege gondot viselvén maga kiseded Bajnokára, kit nagyobb útközetekre jövendőre készét-va, egyébaránt, természet szerént szólván ez a' veszedelmes le-szakadás meg nem eshetett-volna valamely tagjának törése, vagy leg-alább ki-menyülése nélkül. Ó mindazonáltal gyorsan talpra ugordván kórnyúl nézé magát, és az ellenségét-is szorgalmatofsan vigyázza, hová vette-volna magát, és midón sohúlt nem látná, kezdé mérészebben szemére hányni bátortalanságát, és hogy most-is nem bizván ereihez fortéllyal akarta-volna meg-ejteni. E' történet után tsuda, melly szivet, és mérészséget kapott-va *Kalazantzius* a' pokol-béli sátánnal való meg-vivásra, melly néki egész életében igen alkalmatlan lévén minden lépéseire vigyáz-va, utánna, és előtte mindenütt leseket hányván, mert tart-va tőle, hogy ha mint kiseded ilyen bátor-va, mi leszen minek utánna meg-erófódik, és meg-állapodik. De *Kalazantzius*-is nyitott szemmel va, a' sátánnak minden intselkedéseire igen szorgalmatofsan máfok előtt-is fel-fedezvén annak fortéllyait, mindenütt nagyon gátollya-va elő-menetelet, és birodalma terjedését. Valahol észbe vehette munkáit a' pokol-béli késértőnek, azonnal ki-nyilatkoztatá, hogy ez nem világofság Angyalának, vagy Szent Léleknek ihlése, sugallása légyen, hanem á se-

tétlég fejedelmének fortéllya, azért futva őrizkednének tőle, ennek bűn, és Isten' törvényének fel-bontása lesz a' vége, akár melly ártatlannak, és szabadosnak látzik a' kezdete. Meg-halván e' történetet József kisdéd társaitól az ő szerelmes szülője nagy lelki vigasztalást vevének, és a' fioknak jóvendőbéli állapottyáról, és szentfégerül nagy reményféggel valának, mivel hogy ők-is inkább akarták, és óhajták-vala, hogy jámbor, szent, és ártatlan életű, Istennél kedves légyen, hogy sem mint gazdag, vagy felette tudós, vagy világi mód szerént nevezetes.

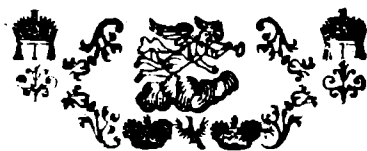
Ez a' mi következik éppen meg-erősétette *Kalazantzius* Attyát kisdéd fia felől való szent vélekedésében. Szinte azokban a' napokban nagy szűkség lévén Aragoniában gabona dolgából. El-küldette-vala, Kalazantzius Péter maga Sáfárát Bartzellóna vároffába, hogy ottan kész pénzen szerezne elégféges életet, és mennél hamarább Petraltába által szállétaná, a' vagy tsak némelly részét-is. A' mint utánna számlállya a' napokat, igen foká kéfni láttatott a' Sáfár, és azért felette aggódni, és bűfűlni kezdé Kalazantzius Péter kisdéd József' Attya, mert véli-vala hogy ne talán a' Sáfár a' pénzél odébb állottvolna, vagy a' kóborlóktól meg-fosztatott, és meg-öletettvolna. Látván az Attya aggódását kisdéd *Kalazantzius* vig ortzával meg-fzóléttya á kedvetlen Attyát, és ilyen szókkal vigasztalni kezdé: tenné le a' gondolkodást, ne epefsze magát, bizza minden ügyét az

If-

Istenre, mert meg nem tálattatik, nintsen semmi baja a' Sáfárnak, szerentféffen és jutalmaflan meg-váfárlott, és immár útba vagyon, és ezennel vizfsza tér. Erre merő álmából fel-serkenvén az Attya, nagyon tsudálkozik, honnét tudgya a' kifded, min törödik, és búsúl ő, hollott ezt senkinek nem jelentette-vala, egyedül tfak magában fúzvén a' dolgot, azért-is mingyárt kezde reményfégében épülni, és az aggódást le-tenni, állétván magában, hogy ez a' gyermek befzéde nem lesz valófág-nélkül; és ime alég mÚla egynéhány óra, éppen alkonyadás tájba meg-jöve postája a' Sáfárnak, és előre küldött bizonyos része a' meg-szerzett életnek, mellytől meg-érté Kalazantzus Péter, hogy mindenek jó karba volnának, és szerentfés ahoz jutalmas-is lett volna meg-váfárlása.

Már az ilyen nyilván való jelekkel magát ki-mutató Isteni nagy malasztoknak munkáit tapasztafván ő benne az Attya, és az Annya Mennyei Felfégnek há-lákat adának, semmit el-nem mulatának azokból, a' mik a' kifdednek a' szent életre segétő eszköze lehetnének; mert láttyák-vala, hogy az Isten kivált-képpen ki-választotta-légyen őtet, hogy ő általa jövendőben nagy dolgokat tfelekedgyék. Azért-is el-érvén már Jófes azt az időt, mellyben az illetén ifjatskák Iskolákba szoktak küldettetni, mivel hogy mind ideire, mind elméjére nézve alkalmas vala immár, el-készéték, őtet nagy szorgalmatofággal Etadilla várofába, melly Magyarúl Tsil-

lagot téfzen, hogy abba a városba, melybe jó karban, és rendben a józan bötük tanittatása folytattatik-vala, jó tudos, és kegyes Tanítók alatt, mind bötük fundamentomiban, mind pedig Keresztényi erköltszekben magát gyakorollya, és bővféges elő-menetelt tegyen. Látván ezt a kided *Kalazantzius*, hogy Iskolákba kézföttetnék, nagy szivefféggel repüle éppen, nem tfak indul-vala, és noha szerelmes szüléjét nagyon szeretné, és Isten után minden öröme azokban volna, mindazáltal tölök való el-válását éppen nem fajnállya, mert azzal biztattya magát, és vigasztallya, hogy Iskolákban világosfabbban fogja meg-tanúlni, és érteni, mi légyen az Isten, mely gyönyörűféges annak országa, mely szerentféfek, és boldogok azok, a kik néki szolgálnak, és a kik őtet szeretik, és félik, és hogy az Iskola-béli gyakorlatosfágok az elmét nyittyák, ki-fényesétik, és a szent életnek-is nagy segítségére vagynak, mivel hogy azok által sok szép példákat tanulhat, mélyféges Isteni titkoknak esmérétére juthat az ifjú.

HARMADIK SZAKASZ.

Estadilla várossában az alatsönyabb Iskolákhoz kezdvén, a' tanulásban gyakorlott szorgalmatossággal a' Mennyeiekhez való ábitatosságot egybe kaptólta.

Estadilla várossába nagy örömmel érkezvén, ottan a' közelébb lévő Templomban magát, és minden tanulását fel-ajánlá Istennek, és a Boldogfágos Szűzet választá minden gyakorlatossági igazgatójának, és vezérének. Minémű gyors engedelmefféggel, és tisztelettel vala Peraltában édes szüléihez, olyat mutatott a' Tanítóihoz; halván hogy az Iskolai letzkék meg-tanulásához szűkség Isten nevének segítségül való hívással hozzá fogni, ez felette igen tetfzett, és igen helyesnek látfzott néki, azért-is örökös regula gyanánt ezt fel-vette, és áihatatosfan meg-is tartotta, nem gondolván más maga korátfú ifiaknak ki-nevetésével, kik őtet ez ilyen Istenes tfelekedetéért, és hogy gyakorta őket integetné, hogy minden elől-menetelt a' bötükben Istentől kellene várni; és hogy az Isteni félelem nélkül való lélekbe a' bötfeffég, és tudomány lelke bé nem menne; szentetskének nevezék. Ó mindazáltal azért jól kezdett szokáfitól el nem álla, és a' nevetféget jóra-való ósztónének véli. **Nem** olly itélettel valának

ő felöle á Tanítóit; hanem a' szerént bőtsülték ő benne az áhítatosságga egybe kaptsolt szorgalmatosságot, a' mint valóban érdemlette, azért őtet más ifiaknak merő példa-képpen mutogatták, hogy őtet követnék, ha az Iskolákból előmenetellel, és haszonnal hazájokba visszfa térni akarnának. Vala ez a' mi kiseded Jósefünk önkint mint a' viafz minden jóra hajló, maga vifeléfe meg-ért emberekével vetekedni látszatott, reá illett a' mit az Irás Tóbiáfról mond: *Cumque esset iunior, nihil puerile gessit in opere. Tob. I.* A' beszédeben árra kiváltképpen vigyázott, hogy semmit ollyast ne mondana, a' miért az ortzája 'pirúlhatna, az hazugfágtól, még ollyantól-is, mellyet tréfa képpen mások múlatáfaért egyeléteni szoktak a' beszéd közibe sokan, irtózott mint mérges kigyó füllánkjától, mert hallotta-vala Tanítóitól, hogy ez illyen aprólékos tréfás hazugfagók útát nyefnek nagyobbakra, és végre hamis esküvésekre. Ha valami illetlen, és tisztaságot fértő szókat hallott a' tanuló tárfaitól, vagy Tanítók ellen zúgolódásokat, vagy mások jò nevét fértő trágár beszédeket, azonnal el-fordult, kedvetlenségét mütatta, és az illyen beszédeket ördögi beszédeknek mondotta, annak Iskoláiból származott letzkéknek, ki ezek által az ő előmeneteleket gátolni, őt fel akarja forgatni. Még az Attya házánál vala fokszor magához hasonló ifiatskákot egybe gyűjtött, és a' mit a' szüléitől hallott, azt nagy buzgóssággal nékik fejtegette, közbe vetvén

Szentek

Szentek életéből sok szép példákat, és históriákat a'hoz a' szorgalmatosan reá figyelmezőknek, és jól felelőknek ajándékokkákat, mellyeket a' végre meg-tartott, és magától el-vont, ofztogatván.

Itt-is fen-tartotta ezt az Istenes szokását, ha a' szüléi valamely jó izű falatokat, vagy pénzetskét, vagy gyümöltfet küldettek néki, vagy a' Tanítók, férenykedéséért a' tanulásban meg-jutalmazván ajándékokkákat nyújtottak néki, mind azokat meg-tartogatta, és ezeknek ki-ofztásával az kifded ifiatskákat, kivált pedig a' fzegényebbeket magához édesgette, sokszor ruhájok földozására, vagy nagyobb szükségek pótolására magától meg-kimélt pénzetskét ofztogatván nékik, ár-ra kéré, hogy az Iskolákat el ne hagynák, és kivált az Isteni szolgálatokra gyorsak lennének, és a' menyire érkeznének, az ő letzkéje halgatására-is meg-jelenének, a' kit hallot, hogy Szent Misét, vagy Vetsfernyét nem halgatott-volna, vagy a' Keresztényi Tudományon jelen nem lett-volna, meg-feddette keményebben, és meg-mutatván az ajándékot, mellyet néki szánt-va, máfnak a' ki szorgalmatosb va az Isteni szolgálatokban, adta.

A' Tanítók gyakor dítféretit halván maga felől, pirúlt inkább, hogy sem fel-emelkedett-volna szivében; akkor nagyobbban meg-alázván magát gondolta, hogy ezeket tfak azért mondanák felőle, hogy ofztónt adgyanak néki a' tanulásra, hogy a' mit el-múlatott-va, férenyeb-

rényebben igyekeztén helyre hozná. Irtózott a' fel-fúvalkodásnak a' vagy csak árnyékától-is. A' beszéd-ben való szemérmetetlét egybe kötötte a' belső szív-béli tisztasággal, és hogy ezt valamiképpen meg ne sér-tse, nagy vigyázással vala, hogy a' külfőkben-is azt-meg-őrizzze; azért gyenge testének tagjait olly módof-san takargatta, midőn öltözött, vagy vetkezett, vagy éjjeli fekvésében, hogy annak mezételenfégét fenki ne láthatná; főt betegségben egyszer mászor esvén még tulajdon édes Anyjának sem engedte valamely részét testi tagjainak meg-szemlélni.

A' szegényekhez kivált-képpen való könyörüle-tességet mutatott, fokszor szűkséges eszközeztől, és ruházattól-is meg-fosztotta volna magát, ha azok a' kiknek gondvifelésében vala engedték volna. Sokszor sohajtoztván szánakodik vala szűkségeken, és mon-dogattya, hogy ő inkább érdemlette volna azoknál a' szűkség-szenvedést, a' ki haszontalan, és femmire-kellő szolgája az Istennek. Az Isteni dolgokat nagyon örvendi vala, fő-képpen pedig az Óltári Szentfég imá-dásához, és vér nélkül való Mife-béli Áldozatnak Fel-aján-lásához nagy szeretettel ragadtatik vala, és mivel im-már tellyessen meg-értette mi légyen az, a' mi ál-doztatik külfő színek alatt, melly véghetetlen áru, és hasznú, és kiknek használ, meg nem álhatta, hogy gyakorta földre ne borúlna, és könyvei hullatásával ne bizonyítaná nagy szeretét, és áhíthatóságát ehez

az engesztelő Áldozathoz. A' mikor pedig azon üd-
vőfféges eledelben részt vett-va, annyiszor némelly
különös fényesség az ábrázattját el-fogta, és tűzefedni
látzatott ortzája, tudni-illik a' sziv belfő buzgófog-
nak lángoló tűzét nem birhatta úgy, hogy a' külfő
ábrázaton ki ne mutatná magát.

De már Estadilla várossában szerentféssen, és
nagy elömentellel végezvén á Deák nyelvnek funda-
mentomit fejtegető alatsnyabb Iskolákat, úgy a' Számve-
tés mesterfégét, a' Versszerzésnek, és Ékef szólláfnak Tu-
dományait, mellyek kivált a' nemes-ifiakat igen ékefétik,
és az egész életnek folyásában hasznosok, és fok-
szor szűkfégesek-is, de a' mennyire a' tanulásban föl-
fő karba lépett; annyival nevedett, elébb ment az
áhitatosságban, és Istenes dolgok szeretetében. Mivel pe-
dig már a' tizen öt esztendő el-érte-volna, az Attya olly
szándékkal vala felöle, hogy a' Deák Iskoláktól ötet
el-fogja, és mivel mint természetére, mint pedig erejére,
és bátorságára nézve éppen hadi embernek termett-vol-
na, ötet a' Hadi Tudományok meg-tanulására fogná
adni, minémü példának okáért a' föld mérfélklés
Tudománya, melly nélkül a' tábort helyhezettetni, az
útközetekre alkalmas helyeket választani nem lehet,
úgy a' Hadi fortélyok, lovaglás, kardoskodás,
hegyes-tör, és lántra forgatás mesterfégei, a' várak
vivása, és ostromlása, ugyan azon váraknak óltalmazá-
sa, melly nagy, és bőv tudományt meg-kiván, hát

azoknak építése, hogy hadi regula szerént legyen. Mivel pedig abban az időben leg-főbb bűtűletben valának az hadi emberek, és ő hozzájuk leg-inkább hajlik-va a' Király fok rend-béli kegyelmével, és adakozásával. Azért nem oknélkül akarja-va Kalazantzius Péter ezt a' fiát Mártnak fel-szentelni, hogy Kalazantziusok régi vitézfégek el ne fogyna, és ő maga emberkedésével, vitézi próbáival, régi nagy hirű nevű Kalazantziusok Házának eleit Kfimeniusokat, Beltrandufokat újabb életre hozná, és hamuból fel-élesztené. Ezeket halván *Kalazantzius* Jósef kezdé mentegeetni magát, a' mennyire a' fiú engedelmeffég meg-sértődése nélkül lehetett, és mutatta nagy idegenféget a' fegyvertől, és vér ontástól, és hogy az ő szivét egészen el-fogta-volna immár a' józan bűtűknek, Iskolai Tudományoknak szeretete, mellyekre nagy hajlandóságot érez magában, kivált pedig a' Polgári, és Egyházi Törvények' gyönyörűségét Tudományai, mellyek szinte azon képpen útat nyeshetnek néki, mind nagy bűtűletre, mind pedig főlfőbb, és országban nagy tekintetű, és hafznú tífztfégekre. Vagynak e' rend-béli állapotban-is Kalazanzi Háznak elei között, á kiket kövessen, kiknek inkább a' Törvény, és békeféget szerető Tudományok illettek kezekbe, hogy sem a' fegyver, és éppen annyi dítűféget szereztek Nemzeteknek menynit amazok, a' kik gyakor veszedelmek kűft forogván végre Királyokért, és hazájokért vért ontottak.

Hogy

Hogy ha mindazáltal el-tókéllett akarattya ez az Attyának, hogy az hadi-életet kövess, engedgyen még két vagy három esztendő, hogy jobban erőfödgyék, és tetti tagokban-is nevededgyék; mert inkább győzheti az hadi-életnek nyughatatlanfágit, melyek vastagabb erőt, és győzőbb vállakat, és inakat megkivánnak. Addig pedig szabadfágot adjon néki, hogy még á Filozofia tanulásához valamelly fő városban, és hiresebb Deáki gyülekezetben (Vniversitásban) fogjon, melly Tudomány mivel hogy egy részében a' természet ereit, és annak rejtekeit vizsgálja, igen hasznos, és alkalmas lészzen az hadi-életre. Úgy leg-alább egy vagy két esztendő engedgyen a' Törvénynek meg-tanulására, mellyre az hadi embereknek-is szükségek vagyon. Noha ezek igen helyes, és fontos okok voltak, hogy az Attya meg-győzettetnék, és hajúlna alázatos kérésére, mindazáltal leg-többet bizott Boldogfágos Szűz Mária hatható pártfogásában, kinek már jó időtől fogva ajánlotta-vala maga kétféges ügyét. Végre az Attya-is meg-fontolván mindeneket, és belső indulatokat-is érezvén magában lágyúlni kezde, meg-változtatta ez eránt való szándékát, és reá-állot, hogy Jósef továbbá-is a' fellyebb való Tudományokban gyakorollya magát, Illerdába mennyen, és árra elégséges költséget-is rendelé, így gondolkodván hogy, mivel az idős fia Péter az hadi életet meg-kedvelte, és már-is szolgálatban vagyon, eleget téfzen régi eleitől reá ma-

radott dítfőséges névnek, ha az egyikét hadgya, hogy hazájának, és Fejedelmének fegyverrel szolgáljon, máfikat pedig a' mire leg-inkább hajlandósága vagyon a' Törvényben, és más szeléd Tudományokban engedi hogy elől-mennyen, állétván hogy e' képen-is hazájának szolgál, és Nemzetfége díszét elébre vinni fogja.

NEGYEDIK SZAKASZ.

Illerdán az Attya engedelmevel végzi a' Filozofiát, és a' Polgári, és Egyházi Törvényt.

MEg-nyervén immár az Attyától, hogy Illerdába meheffen, fellyebb karban lévő Tudományoknak tanulására, ezt kivált-képen Boldog Szűz Annának kőszöni, és nagy hála-adással magát erőssebb fogadással örökös szolgálattyára, és tiszteletére le-köti, újra választván e' mostani tanuláfinak Pátrónájává, úgy Dítfőséges Szent Józsefet Idvőzítő Urunk Nevelőjét. Mihelyest Illerdába bé-érkezett, melly városban akkor virágzó állapotban valának a' Fő Tudományok igen bölts, és szorgalmatos Tanítók lévén, a' kik az ifiúságot okossan, és helyeffen nevelék, és igazgatyák-vala, nem tflak árra figyelmezvén, hogy tudósok legyenek, de hogy kegyes, és jámbor életűek, böltsület, és emberfég tudók, szemérmefek, és világi hívágtól irtózók, és Isten félők. Ezeket értvén *Kalazantzius*

zantzius József igen örülni, hogy ilyen boldog helyre akadott-volna, azért-is első gondja vala, hogy magának okos, és kegyes életű Lelki Atyát válassza, ki-nek rendelésétől, és tanácsától minden történetekben függne, a' mint-is mint az előtt, úgy itten-is az egész napot Lelki Birája igazgatásából el-olvasztotta: az első órákat Isteni dicséreteknek el-mondására, Szent Misa halgatására rendelte, az után naponként esendő lez-kéknek olvasására, és meg-tanulására; igen kevés időt fogott-ki teste szükségleges táplálására, maga mulatására, vagy sétálásra épen semmit nem hagyta: áhitatos gyakorlást, és szükségleges tanulást ét-szaki órákkal-is toldotta: Egyházak látogatására-is szabott bizonyos órát-fkát, úgy az Ispitályokban fénlődő szegény nyavalyásoknak szolgálattyaokra kik körül igen szívesen foglalatostkodott, ha egyébképpen nem lehetett tőle, leg-alább szükségleges orvostlát, vagy rendelt eledelt nékik nyújtván, vagy kegyes beszédével vigasztalván, és békefféges türesemre integetvén őket, vagy sebes tag-jokat ápolgatván, és ha az orvosoktól meg-engedtetett mosogatván, kötözgetvén-is. Filozofiának első részét, mellyben az elmélkedés, és józán okoskodás regulái magyaráztatnak, nem különben az elmét világosító, és igaz úton vezető mesterfféges találmányok tanuló ifiú-fág eleibe adattatnak, nem csak szem hegygyel meg-futotta, de helyessem meg-is tanulta. Úgy a' beszéd-béli hibákat, homályos, és két színű, vagy-is fok felé ért-
hető

hető fortélyos szókat, és a' tudatlanokat törben ejtő kifogásokat, mellyek az Ifkolai vetekedések között sokszor elő-fordúlnak, által értvén, éles elméjét kiváltképpen meg-bővítette, és ki-fényesítette.

Azontól a' természet rejtekeit, annak ereit, és tulajdonfágit vizsgáló Tudományra által lépe, mellyben úgy iparkodott, hogy bõlts Tanítója vélekedését meghalladná, és femmi elõtte olly nehezen meg-érthetõ, és homályban merült nem volna, a' mit szorgalmatos elméje élével világosságra nem hozhatott, és ki nem nyomozott-volna.

Erre nézve érdemlette, hogy õtet kedvelõ Tanítói méltó dicséreteket irnának felõle az Attyának, õtet egész ifiútság tükörének, és fényes tflilagának nevezvén, kivált hogy a' Tudományokban való nagy elõ-menetelt a' Keresztényi kegyességgel, alázatossággal, áhítatossággal, szeléd, szemérmes, és ártatlan magya viselésével egybe kaptfollya, és módoffan egybe köti, egész oda gyült Katalóniai, Aragoniai, Valentziai nemes ifiúfágnak, kik itten nagy számmal valának tündõklõ példája lévén. *Kalazantzius* Iósef ezeket magya felõl iratni noha nem örömeft hallotta, mivel hogy minden világi dicséretet hívfágnak vélt, és irtózott tõle, ne talán valamiben meg-fértetõdnék az õ mély alázatossága, és az utánna leselkedõ fátán valami réft találma, mellyen a' kevélységnek a' vagy tfak árnyékát-is bé tfúfztatná: mindazáltal szenedte a' végre,
 mert

mert gondolta, hogy az Attya ezeknek hallására meg-
 vigasztaltatván könnyebben el-áll előbbeni szándékától,
 nem-is fogja annyira sürgetni, hogy hadi életre adja
 magát. Nem-is tflattatott-meg vélekedésében, mert az
 Attya nem titkolhatván ezek eránt való nagy örömét,
 egy-néhány levelet, mellyek Atyai szeretnek ki-jelen-
 tésével tellyeffek-valának, ira a' fiának, és ezekben
 meg elégedését mutatta, egyszer's-mind pedig továbbra
 ősztönözte, hogy a' hátra lévő fő Tudományokban-is
 igyekezzék olly elő-menetelt tenni. Jófes ezenek a'
 Polgári, és Egyházi Törvényeket értvén meg-köszö-
 né szerelmes Attyának, hogy az óhajtott Tudományok-
 ra néki nem tflak engedelmet, de ősztönt-is nyújtana,
 azért kapván az alkalmatosságon, mellyre ekképen lá-
 gyúlni, és kívánfágára hajolni érzette az Attyát, azon
 mély le-botfátkozással könyörög-va, hogy mivel az Egy-
 házi Törvényt ezentől tanulni-fogja, engedje-meg más
 nemes ifiak módja, és szokása szerént, Egyházi
 Köntöft-is vehessen-fel magára, és az Egyházi Sze-
 méllyeknek első bélyegét, mellynek fel-vétele semmi
 szorosb, és meg-másolhatatlan kötelefféget a' Papi
 rendhez nem hoz magával, egyedül az ollyatin fő, és
 szentebb Tudományoknak nagyobb díszére szokott
 fel-vitettetni. Ebben-is kérésének eleget téve az Attya;
 kinek-is minekutánna vehette levelét, és engedelmet,
 azonnal nagy örömmel meg-változtatta ruháit, és az
 Egyházi-rendhez készető bélyeget-is nagy áhítatof-
 fággal,

fággal, és maga fel-ajánlásával akkori Urgyellai Méléfőfő, és Fő-Tisztelendő Püspöktől Dimás Jánostól, Szent György havának tizen egygyedik napján, életének huszon-negyedik estendeiben fel-vévé. De hogy ne csak külföldben tenné a' változást, első alkalmatosfággal mindjárt Boldogfő Szűz Mária óltára előtt holtig meg-tartandó szűzefféről fogadást tett, és magát egészzen Isteni belsőbb szolgálatra fel-ajánlá.

Ezekben a' Tudományokban, mellyek gyors elmét, de kivált széles, és tartó emlekezetet meg-kivánnak, és szüntelen gyakorolást, úgy iparkodott hogy többi tanuló társáinak elejekben hágná, és a' Törvénynek nehezebb czikkelleit-is a' mikor szűkfég hozná magával könnyen észébe juttathatná, szövevényeslebb helyeit derék magyarázattal világosítaná; tudta minden előforduló ügyhez mellyik Törvényt kellene alkalmaztatni, és egymással szemlátomást ellenkező végezeteket, mi módon lehetne meg-egygyeztetni. Azért-is a' tanuló társai nagy bizodalommal hozzája folyamodtak, hogy útba igazétaná őket és tanulása módját véle közlené, nyereségnek tartván, ha véle barátkozhatna, mivel hogy ő tőle soha valami jeles előmenetel nélkül el nem mehetének. A' mi a' tanulás módját illette, mást nem mutatott nékik, hanem az homályokat világosító Szent Lélek malasztyához folyamodást, és Boldogfő Szűznek segétfégül-valo hívását, igérvén bizonyosan nékik, hogy ha a' tanúláshoz kezdvén

azt tfelekedendik, mindenek világosabbak lesznek, és az emlékezetben-is meg-máradnak.

Annyira elő-ment már itten a' mi *Kalazantziusunk* mind Keresztényi kegyes erkölcsfeben, mind pedig folsőbb Tudományokban, hogy mindenek szemei rajta gyakorta meg-fordúlnának, és az egész három országi válogatott nemes ifjúság előtt tekintetben volna, mellyre nézve az egész oda gyúlt, és ottan tanuló fokafág régi szokáshoz alkalmaztatván magát ötet I skolabéli ifjúság fejedelmének választani kívánta, mellyre a' nagy érdemű Tanítók-is mindnyájan voksokat adák örömeft, és nagy meg-egyezeffél, tekintvén mind nemes erköltsfei fényeffégét, tudományokban tett előmentelét, mind ideinél nagyobb ítélete meg-ért voltát, kiról már akkor Szent Paulinusnak amaz igéjét lehetett mondani: *Ad maturitatem meriti, et honorem seniorum provexit iuvenem cana prudentia*. S. Paul. ad August. Érdeminek éretffégét, és hogy időffek gyanánt bõtsültettnék még ifjú létére, okozta õ benne azõ jeles okoffágának õffz volta.

Ezt a' tiffzfféget, avagy inkább bõtsületes nevezetet fel-válalta, nem azért, hogy ezzel magát mutogatná, vagy nagyobbra tartaná; hanem azért, hogy ez néki nagyobb alkalmatoffágot nyújtana a' kegyes életre, és mintegy köteleznè és kinszerétenè, hogy annyi számú ifjúságnak maga jó vifekéffével, és ártatlan életével nyilván való példája lenne, az-is hozzá

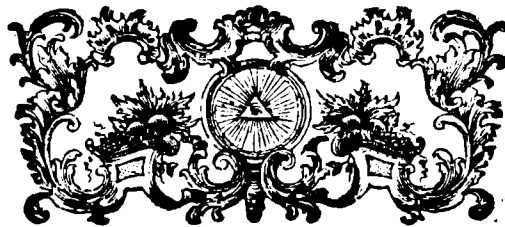
járult, hogy reményli-vala, hogy ekképen Isten előtt kedves dolgot tselekedhetik maga hatható szavaival, és Üdveféges példa adásival fokakat jó útra hozván, és a' feslett, és kárhozatos élettől (jó módja lévén abban) el-vonván, és így régen fel-tett szandéka szerént Isten országát e' földön gyarapétván, a' fetétség fejedelmének pedig hálóit, tőreit, keleptzéit meg-szaggatván, és birodalmát ki-űrefétvén. A' mi pedig az Iskolabéli foglalatofágokat illette, mivel hogy ő mindenekben nagy ferényféget mutatott, azt nyerte azzal, hogy a' lafűbbak-is, és a' puha heveréshez szokott ifjak fel-ferkennének, és szorgalmatos vezérjeknek nyomdokit szaporább lépésekkel követnék, úgy a' játékokhoz, haszizlaláshoz, és idő mulatáshoz szokott ifjakat szép mód-dal, és foganatos befzédeivel ferénnyebb tanuláfra fel-gerjesztette, emlékeztetvén őket azokra, a' mikkal tartoznának őket nevelő szüléjeknek, és hazájoknak, és melly drága idő volna az, mellyet haszontalan sétálásokkal, vagy mértékletlen mulatfágokkal el-veztegetnének. Valának annyi ifjak közt olyanok-is, a' kik nehezen szenvedék az Iskolabéli fenyéteket, engedetlen ki-rúgásokkal szomorétvén őket jóra intó Tanítójokat: ezek körül addig fáradoz-vala, addig lágy de szivekig ható intéseivel munkálkodik, méglen őket egészen az Iskolabéli regula meg-tartására birhatná, és erőszak nélkül nagy tsendésséggel engedelmes tanítványokká tenné, így a' Tanítok terhét-is könnyitvén.

De hogy fok rendbéli munkáit, és tisztebéli fázadozásit rövid ssummában foglallyam, egy két hólnapi ferénykedése után, mindjárt más ábrázattya láttatot az ifiúfágnak, akár Iskolákban, akár Egyházakban, vagy akármelly más közönséges helyeken, a' hol az ifiúfág' nagy része szokott meg-fordúlni. Mellyre nézve a' kik tudták szüntelen iparkodását, és látták nagy örömmel a' változást, őtet mint valamelly Menyből alá-szállott Angyalt bőtsülték.

Tapasztaltatott az is nyilván, hogy ő általa fokan a' tiszta, és kegyes életre térnének, a' kik már buja, és tiszttálan indulatoknak rabjai valának, a' szabadabb nyelvének-is az ő jelenlétében semmi tiszttálan, és illetlent, a'vagy csak említeni sem merének, a' szemtelenek pirúltak, és azonnal elébb állottak, a' hivfágos, vagy trágár beszédű ifiú vagy szóllani nem mert, vagy kezdett beszédét meg-szakasztván máfra fordította, a' pajkos, magahitt nyers, és kényes nevendék-még tekintetétől-is irtózott, noha egyéb aránt merő szelédűséget mutatna az ő ártatlan ábrázattya.

De már Illerdában a' Polgári, és Egyházi Törvényeknek nagy dicsőféggel végét éré, nem vala egyéb hátra, hanem hogy szorgalmatos tanulásának, és tett elő-menetelének jutalmát el-vegye, melly a' tanulások végén az érdemeseknek, kik tudni-illik mind szorgalmatosfan a' Tudományokat végezték, mind pedig tisztefféges magok viselésével az egész gyülekezetet ékesítették,

meg-adatni szokott. Azért az el-készített Borostyán Kofzorút, őtet kedvellő Tanító az egész ifiúfágnak tapfolásával meg-adván néki, ahoz Doktori nevezetel meg-tiszteltetvén: újra az Attyát tudósítóták, melly dítféreteffen magát viselte-légyen mindeneknek, tellyes meg-elégedésével, és miképpen tanulásait végezvén, az egész ifiúfág örömevel, és helybe-hagyásával meg-jutalmaztatott-volna, ezt pedig a' végre tfelekedték, hogy a' szentebb Tudományoktól az Attya őtet el ne vonná. Ezeket különös örömmel meg-értvén az Attya még egy kevés időt engede néki, hogy á Theologiához-is hozzá fogna, és kivált ama részeiben magát gyakorolná, mellyek az Isteni természetről, annak tulajdonágiról, Keresztényi kegyességről, és más mélyebb tzikkelyekről nagy hafzonnal magyaráztattnak, és kivált az Egyházi állapotra kívánkozó ifiúfágnak eleibe adattattnak, mivel hogy ezek a' Hit ágozatinak, és Szent Írásbéli homályosabb helyeknek világosítáására szolgálnak.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

*Valentzia várossában a' Theológiát tanullya; De által
menvén Komplütumba ott dítfősegeffen végezi.*

Mivel pedig azon időben Valentzia várossában nagy
hirrel tanítottak a' fő, és szentebb Tudományok,
azért az Attyától immár szabadsága lévén, nem tfak
tanulásinak további folytatására, de a' hely választásá-
ra-is, mindeneket félre tévén kedves Tanítóitól nagy
hálá-adással el-bútsúza és Valentziába el-fiete, nem tudván
mit forralna itten ellene a' pokol-béli fátán. Ide jövén
első, és fő-gondja vala, hogy magának bôlts, és Iste-
ni buzgóféggel tellyes Lelki Atyát választana, kire maga
Lelke esmérte igazgatását bizhatná: azután más
helyeken gyakorlott áhíthatóságit elő-vette, Isten Házait
gyakorta látogatta, Ispitályokban azonképpen minden
nap meg-fordúlt, és maga szolgálattyyát ajánlotta; noha
minden szegényekhez irgalmas vala, de a' tanuló ifiakat,
a' kik nagyobb szűkféget szenvedének, és a' miatt
fokszor kéntelenek valának kézi munkával élelmeket
keresni, és Iskoláktól el-maradni, azokat leg-inkább fe-
gétette, és a' mennyire tôle ki-telhetett, gyámolétotta.
Hogy pedig a' testét Lélek engedelmességére jobban
bir-

birhatná, mind ételben, mind italban nagy mértékletességet tartott, akarta tudni-illika' forró vérnek gyúllasztó eledelét el-fogni, a' mellet miképpen még kisdéd korában tfelekedett, nem tfak szükféges álmotól magát tartóztatta; de a' testét-is fanyargatta arra készített eszközökkel, ágyékát lántzos, és hegyes által-óvedzőkkel szorította, hogy a' féket inkább szenvedgye a' test, és ki ne rúgjon.

Alég kezdett az ottan tanuló ifiakkal ésmérkedni, azonnal kegyes erköltfei szép illattya kezdett terjedni fokaknak nagy hafznával, mert látván olly nemes, ékes termetű, és nagy elméjű ifúban a' mély alázatosságot, mindeneket meg-bőtsülő emberféget, a' fő Tudományokban szakadatlan iparkodást, és hogy semmi hivfágos, sem beszédében, sem tfelekedetében nem láttattnék; főt inkább minden beszéde meg-értt okofággal tellyes volna, és Isteni tífzeteletnek gyarapétáfára nézne, valakik ő véle barátkoztak, azonnal tífztább, és szentebb életnek izét érezni, és kedvelni kezdték, és az ő példájára, mint a' nap utánn forgó virágok az ő erköltfeket rendelni és változtatni. Sokan a' világ utánn indúlt ifiak közül meg-esmérték vakfágokat, és előbbi feslett életeket kárhoztatván, a' gonofz útból szerentfésfen ki-tértenek. Garzias Mátyás nemére, és tudományára nézve igen jeles ifú szinte már el-merült-vala mindenémű fesletfégekben, anyira a' pokol-béli fátán birta ötet, és ugyan vezére vala a' gonofz ifiaknak, és ez
köz

köz gyanánt szolgál-va mások romlására a' fetétfég fejedelmének. El-nézte *Kalazantzius* József vezedelmes alapottját emez ifiúnak, és meg-szánta, addig esdedezett a' Boldogfágos Szűznek, addig munkálódott kórólette, szorollabb barátfágot vetvén véle, és gyakorta szivére szolván, órók kárhozatnak bizonyoffan kóvetkező vezedelmet mutogatta, hogy szelédülni kezdene, és lágyúlni a' kemény, és meg-átalkodott szivü ifiú, végre meg-is adná magát. Ez az után a' jóban meg-erőfödvén, és minden világi hivfágokon, és az órdög fortélyain győzedelmet vévén, *Kalazantzius* Szent Józsefet mig élt maga órzó Angyalának vallotta, és nevezte, órómmel meg-valván, hogy ó vala, a' ki ótet fátán tóreiból, és pokol torkából ki-ragadta. Voltak többen-is kikkel ilyen próbákat tett, és szerenfésen jó útra vízfza hozott.

Nem szenvedhette ezeket a' szép győzedelmeket a' fetétfég fejedelme, kivált pedig hogy Szent *Kalazantzius* példája, és munkája által sokan a' tífzta életet kóvetnék, és magokat József által minden jóra vezettetni hagynák, meg-útálván az előtt kedvelt tífztátalanfágokat. Annak okáért minden módon mesterkedett azon, hogy rajta boszfzúját állya, és ótet a' ki már sok jóknak vezére vala, hálójába keréthetné, és meg-ejtené.

Volt e' nagy, és minden földi jókkal, és sziv gyönyörkódtető alkalmatoffágokkal bővelkedő városban *Kalazantzius* szüleinék sok fő-emberekkel, és méltófágokkal

gokkal nem ták esméretfége, de rokonfága-is, mivel hogy a' régi, és elő-kező nemzetfég fok ágazatokra szokott el-terjedni, kiket-is Kalazantzius Péter, nem ták meg-nevezett a' fiának, de meg-is parantsolta, hogy egyszer másfzor meg-is tisztelné, és maga-is esméretfégét vetné velek; Jófef noha egészlen a' tanuláfra, és a' kegyes-életnek munkáira adta magát, és a' magányosságot igen szerette, a' hazontalan létálásokat, hívágos mulatfágokat, és máfok kúszóbei koptatáfát futotta; miudazáltal e' világi szokás szerént, bötsület meg-adáfra, és emberfég tételre önképpen hajlott, mert a' nemes ver-is árra ösztönözte, és az Attya parantsolattyanak-is eleget tenni kívánt. Azért a' kiket már az Attya leveleiből meg-tudhatott, egyszer-másfzor nagy tisztetéfféggel meg-udvarolt, kik látván a' nagy réményfégű, és ékes maga viseléfű ifiat, örömmel fogadták, és gyakorta vízfzont tisztetéfféget tevének neki, kivált Tanítóitól, és Valentziai nemes ifiaktól halván, melly nagy elméjű, és szorgalmatofsfágú volna, ahöz melly mértékletes mindenekben, és példás életű, hogy az egész ifiúfágnak éppen tüköre, és fényes tfillaga volna; azért szerentféjeknek tarták, hogy az ilyen drága ifiúval vér-szerént való atyafifágban volnának. Azok között a' kiket köteleffége szerént kell-vala látogatni, és meg-udvarolni *Kalazantziusnak*, valának némelly fő-aszfzonyok-is mind korofsfabbak, mind pedig ifiak. Ezt az alkalmatofsfágot látván a' pokol-béli látán, igen kapott rajta, és egy nagy nemből származott

fő-afszonyt fel-gerjesztett ártatlan Józsefnek buja szerelmére, melyet mivel hogy a' szemérmes ifú előtt nem merné mindjárt ki-fakasztani, lassanként utat kézféte, és előbför ugyan egyfzer másfzor magához hivatá, bizonyos levelet közölvén véle, azon kéré hogy máffát írná; mivel hogy a' levél tfak-tsupa tisztesség tételből áll-va, meg-tselekedte örömeft József, semmit egyebet nem vélvén. Az afszony bellyebb akarván lépni a' barátságba, ajánlá magát mindenekben segítségére, és mivel hogy tudná, hogy hazájától távúl esvén egyfzer 's-másfzor óhatatlan, hogy szúkféget ne szenvedne, nagy szivefféggel mutatta kézfégét minden fogyatkozáfí pótoláfára, az után mélyebb barátságna^k örve alatt, merézfégét vévén, a' mire tzéloz-va, tisztátalan kívánfagát nyilvánban-is jelengetni kezdé: végre minden szemérmet félre-tévén ki-fakasztá mit akarna, és erőffen oftromollya, és kézfeteti a' gonofzra az el-pirúlt, és el-ijedett ifiat, ki mivel hogy eszbe vévé gonofz igyekezetét, mint mérges kigyótól meg-rettenvén, azonnal ki-ragadá magát, és el-futa bútfú vétel nélkül, nem vigyáfván többé a' világi politziára, mivel hogy ott semmi tisztességnek helye nem lehet, ahol a' tisztáfag veszedelemben forog; és ugyan a' veszedelmes háztól nagy fietféggel el-távozek; ez nem va^{la} néki elég, a' városból-is mennél hamarább lehetett fiete ki-költözni. Arra mindazáltal nagyon vigyáz-va, hogy noha a' tisztátalan afszonytól felettébb meg-fértetett-

vala, és azért méltán bosszúját állhatta volna, még-is az egyenes felebaráti szeretet olly nagy mértékben vala benne, hogy senkinek ki nem jelentené, meg-elégedvén azzal, hogy soha feléje sem menne, és a várostól-is el-bútsúzna, hogy a' tisztátalan személy fel-gerjedett tűzének el-venné eledelét, és minden alkalmatosságot ez után valóba el-kerülne.

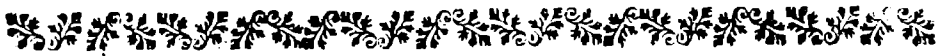
Mivel pedig nyilván tapasztalta, hogy e' veszedelmes örvényből Boldog Szűz Annyának hatalmas esedezése, és segítségé által szabadult-vólna, meg-újítván szűzessége meg-tartása eránt az előtt tett fogadását, azt ismét fel-ajánlotta, és meg-erősítette; nagy buzgóssággal hálákat adván a' Boldog Szűznek, ki által vette-vala éppen kellete-korán a' segedelmet. Az alatt a' mint magában el-végezte-vala Komplutum-városába, mellyet Alkalanak-is neveznek, a' hol mindenkoron a' leg-főbb, és szentebb Tudományok azon képpen nagy hirrel számos ifúság egybe gyűlésével folytattattak válogatott Tanítók által, el-fiete, hogy még hátra lévõ némelly részeit a' Theologiának, ottan minden esmérõktõl távul lévén tsendességben végezné. Komplutumba jövén előbbi szokása szerént áhitaos gyakorlatosságit ismég elő-vette, és a' mennyire lehetett, szaporította. És mivel a' Valentziai történetet el-nem felejtette, valahányszor eszébe jutott, újra pirúla, és annyiszor el-rémüle, azon minden-képen hánta, vetette elméjét, ne-talán valami vigyázatlanságával okot a' kisértetre adott-volna, vagy talán felet-

felettből tfinositván magát, és ki-simitván ábrázattát amaz boldogtalan személyt fel-gerjesztette-volna; azért el-tökéltette magában, hogy méltó büntetésre fogja húzni a' testét, és ha mindjárt semmiben nem hibázott-volna-is, csak ugyan addig fogja törni, és rongálni vas peretzekből őszve aggatott szúrószálakkal, és szőr kötelekkel, míglen minden vérmességet el nem veszi, hogy ezután senkinek szeméibe ne tűnyék, vagy mások indulatiban meg-háborodást ne okozhasson. Étszakai időnek nagy részét ilyen-képpen teste ellen kegyetlenkedvén töltötte, az után térdeire efvén, vagy áhitatos könyörgésekben, vagy Isteni dolgokról való elmélkedésekben bizonyos ideig múlatott, míglen a' lankadni kezdett test bírhatta, és a' szűkféreges álmok meg-fáradott érzékenységét el nem nyomta.

Ebbe a' Tudományoktól nevezetes Gyülekezetbe találja *Kalazantzius* fő-nemből származott ifiat Askanius Kolumnát, aki nem sok idő múlva Kárdinálissá lett, és Arragoniának Vitzé-Királyává választatott. Ez a' Hertzegi ifjú *Kalazantzius* Jóseffel meg-esmérkedvén őtet ritka szemérmességéért, és dicséretes magaviseletéért nagyon kedvelte, és különös barátságos méltónak ítélte, nagy szívféreggel-is múlatott vele gyakorta, ához a' Tudományok gyakorlásában bölcs tanácsával élni kívánt. Ez a' barátkozás mind az által fel nem indíthatta *Kalazantziust*, hogy magáról nagyobb vélyen, noha azon kívül más nagy tekintető fő-emberek-is nagy tudományát, módos magaviseletét tapasztal-

talván, és ritka bötfeit szemlélvén nagyon bötfülték, és az ő barátságát óhajtották, noha ő mélyebb barátságba botfátkozni, vagy gyakorta azoknál megjeleni éppen nem kívánt, tartván olyan veszélytől, minémő Valentziába érte-vała ötet; azért-is tőbnyire vagy Isten házaiban, vagy Ispitályokban, de leg-inkább életre fogadott éppen álkalmatos szállásán magányóssan Istenes elmélkedések kőzött, és a' Tudományoknak nehezebb letzkéjét szorgalmatossan fontolván múlatozott. Leg-főbb nyereségnek tartván, hogy ilyen módon nagy tsendességben folytathatta tanulását. Nem-is vała tšuda hogy nagy előmenetelt tett, mert a' mely órákat más ifiak vagy játékokban, vagy haszontalan sétálásokban, vagy hivfágos dolgok olvasásában tőltenek, ő azokat vagy Isteni dítšéreték el-mondására, vagy derék dolgoknak, Egyházi hiftóriának olvasására, vagy Szent Irás mélyebb értelmű helyeinek vizsgálására, vagy Keresztényi kegyességnek munkáira fordította.

HATODIK SZAKASZ.

*Tanulásnak végét érven az Attya látogatására Peral-
 tára el-mene ottan Házaságra sürgettetvén súlyos
 betegségében meg-nyeré az Attyától, hogy
 fogadhassa Istennek a' szüzességét, és a' Papi
 hivatalt ha életben meg-tartatik.*

Ilyen foglalatosságok között el-végezé-Kalazantzius
 minden részeit a' szentebb-Tudományoknak, nem-is
 vala egyéb hátra, hanem a' mivel a' ferénykedőket
 szokták jutalmazni tanulások végén a' Tanítók, tud-
 ni-illik: a' Borostyán Koszorú, és dítőféges Doktori
 nevezet, mellyel jelenteni szokták, hogy akár melly
 Iskolai Fő-gyűlekezetben méltók arra, hogy a' Ta-
 nitói székbe ülhesse, és tanithassanak. Ezt nagy
 dítőférek között az egész ifiútság jelen létében a' mint ér-
 demes vala reá, el-is vette Kalazantzius József, nem
 hogy maga Tudományát a' karó hegyére ki-tenné,
 hanem hogy az el-öregedett Attyának, a' ki-is nagy
 óhajttal várton várja-vala őtet, mint vénlége léendő
 istápját, vigasztalást nyújtana, és meg-mutathatná,
 hogy egész végig szorgalmatosán, és dítőféreften,
 mind a' négy városban, mellyekben a' Tudományok
 kedvéért mulatozott, magát viselte légyen, minde-

nütt meg-hagyván-kegyes erköltfeinek, hirének, nevének szép illattyát.

Már a' minémű Tudományokra vágyott-vala Jósef, és az Attyától-is engedelmet nyert-vala, azokat elérte; azért-is nagy gondolkodásba esett, mit tfelekedgyék, ha haza mennyen e' az Attyát látogatni, a'mellyre kóteles-vala, és a' fiúi szeretet-is arra vonnya vala őtet, vagy még valahová el-fordúllyon, míglen az Úr Isten mutat néki alkalmatosságot, és módot, hogy a' mit már egynéhány esztendőtol fogva el-tókélelt magában, és Istennek, és a' Boldog Szűz Annyának fel-ajánlott, tudni-illik: az Egyházi-rendnek fel-vételét: azt végbe viheffe. Midőn ilyen gondolatokban semmi bizonyost választani nem tudna, tartván leg-inkább az Attyától, ha haza menend, hogy őtet szent igyekezetektől el-fogja, és már nem Hadi-állapotra, de Házasságra kényszerítse leg-inkább, mivel már mintegy fül-hegygyel hallotta-vala, hogy egy testvér bátya Péter, a' ki a' Hadi-életre adta volt magát, éppen tábori készületek között nagyon, és heveffen serénykedven meg-holt-volna, semmi maradékot maga után nem hagyván. Szinte alkalmatossan esett, hogy Iakkai Méltóságos Püspök Figvera Gáspár, nagy tudományú Úr, és Királynak belfő-tanátsa, ki ez előtt nem régen nagy hirű Professor vala Szalamankában, és az egész Spanyol-országban böltsfégére nézve merő nap-fénynek tartatott: meg-értvén mi némő dítféretes maga viselésű, és derék elméjű ifnű volna

volna *Kalazantzius*, és hogy tellyes szándéka volna az Egyházi-rendnek fel-vételére, minden módon azon vala, hogy őtet magamellé vegye, és Egyházi állapotokban, és megyebéli ügyekben alkalmazta, és ugyan mind ezekre, igen alkalmatosnak, és vélekedésén fellyúl tudófnak-találta, mellyért nagyon gyönyörködött benne, és immár nagyobbakra kézfétette, jeles Egyházi-embert formálni, és nevelni kívánván belőle, kire jóvendőben Püspöki Megyéje sulyosabb terheit bizhatná. De ime illy boldogúl, és szerentféssen folyván minden dolgai *Kalazantziusnak*, a' mitől tartott-vala, az meg esett rajta; az Attya már meg-fosztatván mind örebbik fiától; mind pedig szerelmes Hites-társa *Mária Gastonia* azon napokban ez idő-béli életét, az örök-ké valóval meg-tserélvén, mellyből öreg *Kalazantziusnak* nagy szomorúfága következett, már femmiképpen nem akarta továbbá engedni, hogy hazáján kívül múlatozzék, egy más után szapora leveleket küldőze, mellyekben szomorú, és gyötrelmes állapotját jelenté, és kényszeríti a' fiát, hogy mideneket félre tévén, fiúi engedelmeffégét, és köteleffégét halasztás-nélkül meg-tegye, mert ő-is immár napról napra fogy, és hanyatlik, és ha továbbá kéfik a' fia, ne talán a' szomorúfágtól el-nyomattassék.

Mit tégyen *Kalazantzius* ilyen képpen sürgettetvén, sajnállya el-hagyni Nagy Méltóságú, és Tudományú Püspökjét, kinek nagy hajlandóffágát, és fok rend-béli kegyelmeit érzette, és jóvendőre

leg-inkább várhatta volna általa előmenetelét, de el-
 lemben fiúi kötelesség, és szeretet forogván szemei
 előtt, az hálá-adatlanfágtól, és engedetlenfégtől
 fél-va, és hogy utólsó napjaiban meg ne szomorétsa
 az Attyát; azért mindeneket nagy alázatossággal
 meg-jelentvén Méltóságos Úrának, és Püspökjének,
 engedelmet kére, hogy el-szomorodott Attyát meg-
 látogathassa, és fiúi kötelességének eleget tehessen,
 talán ha ezt meg-tselekezi, és az Attyával szembe
 lehet, könnyebben meg-nyerheti, és reá birhattya az
 Attyát, hogy az Egyházi-hivatalba bé lépheffen, melly-
 re kifüed-korától-fogva magát érzi hivattatni. Meg-
 értvén helyes okait lakkai Méltóságos Püspök kedves
 emberének *Kalazantzius* Józsefnek, noha sziveffen sajnál-
 lya tőle való meg-válását, mindazáltal el-botfátá; de
 olly mód alatt, hogy mihelyest szabadúlhat az Attyától,
 és Papságra engedelmet nyerhet, azonnal vizfsza jőjön,
 és ő, Attya helyébe, Attya lészzen, és elő-menetelére
 vigyázni-fog.

Igy immár el-bútfúzván maga Méltóságos Püspök-
 jétől Peraltára el-siete, de elébb maga régi kívánfá-
 gát Boldogságos Szűznek, és Dicsőféges Szent Józsefnek
 nagy bizodalommal fel-ajánlá, hogy az Attya szándékát
 meg-változtattnák, hogy ne kényszerétené az Házas-
 ságra, és a Papi-hivatalnak fel-vevésében ellent ne ál-
 lana. Peraltára érkezvén az Attya nagy szeretetének,
 és vigasztalásának nyilván-való bizonyítási között,
 fogadá őtet nagy szivefféggel, minden szomorúságát,

és eddig szenvedett gyötrelmét el-felejtván, és éppen meg-éledvén. Örül szép természetnek: bõlts beszédét nagy vizsgálással halgattya: szemét róla le nem vézsi, Istennek hálákat adván, hogy a' kiról még kisdéd korában nagyokat remélyt-va, hogy reményében meg nem tálattatott; napról-napra jobban tudállya bõvféges Tudományát, keresztényi kegyességét, szelédségét, és Istenes életnek ó benne nagy szeretetét, hogy nagy részét a' reggeli időnek a' Templomokban töltené, a' szegényeket, és betegeket látogatná, és tfelekedetiben semmi hivfágost nem látna, más ilyenkorbéli ifiaknak szokások ellen. Vala *Kalazantzius* azon időben, mellyben tanulási után az Attyát, és többi rokonfágát látogatta, huszon-öt esztendő, mellyre nézve az Attya gyakor beszélgetési kőzött kezdé jelengetni miképpen reményfége ellen mind szerelmes hites tárfát, mind pedig idősbik fiát maradékok nélkül el-vezttette volna, és úgy az egész háza rövid napok-alatt el-fogyáshoz közel volna; azért mivel egyedül ó benne volna reményfége, ne kénté semmit, hanem mennél elébb házasságra adná magát, a' világi állapotban-is azon Tudományoknak szinte úgy hasznát veheti, mivel hogy a' világiaknál-is igen bõtfős legyen azokat tudni, a' mellyek Isteni Fõlleges titkokhoz, és a' kegyes életnek erkõltfeihez tartoznak, ne halogatná immár, mert nagy keferüfégre volna, ha elébb történne néki halála, hogy sem szerelmes egygyetlen egy fiától unokákat látna,

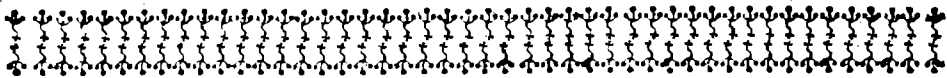
kik által reményli meg örökösétét, régi hires, és nevezetes Nemzetiségének. Jósef ezekre noha érzi, de nem mutattya kedvetlenségét, hogy szerelmes Attyát meg ne bántsa, és holtig-való szomorúságot ne okozzon néki, várván alkalmatoffabb idôt a' maga szándékának ki fakasztására, tudván, hogy sokszor a' mit az erô, és okoskodás nem gyôzhet, az alkalmatosb idôre hallasztatott lágy szó ki-tfinállya, és meg-nyeri; azért világos szókkal ellene nem mond az Attya-beszédének, hanem hol egy, hol más akadályt elő-hozván mentegeti magát, és hátrállya a' dolgot, bizván a' menyeeiek' segétségében, kiknek gondjok léfzen reá, és szûkféges idôben ok-vetetlen meg-fegétkik, vagy módot mutatnak, miképpen fogadáfának-is eleget tégyen, és a' fiúi engedelmeffég ellen se járjon.

Amint-is midôn így az Attyát léendô Házafága felôl reményféggel táplálná, gyakorta világos szókkal ki-mondván, hogy szerelmes Attya' végezése, és kévânfága ellen nem akarna járni. Ime úgy tettzett az Istennek, hogy ôtet sulyos betegféggel meg-látogatná, melly Jósefet annyira meg-tôrte, és minden ereit el-vette, hogy maga-is életéhez keveset bizna, az orvosok pedig minden reményféget le-tennének gyógyúlhatása felôl, fôt nyilván az Attyának ki-mondának, hogy fia életéhez ne bizna többé, hanem mindent ami el-takaréttatásához szûkféges, el-kézfétene. Itten immár nagy keferûségét a' jó Atya nem titkolhatta

hatta, meg nem álhatta, hogy szerelmes fiát nyilván ne firatná, mellyet ezbe vévén a' fia, mint ha az Angyal súgta-volna meg néki, ime most vágyon alkalmatosságod az Atyádot a' te kívánságodra hajtandó: a'mint lehetett akadozó szókkal meg-fzöllétá szerelmes Attyát: szerelmes Átyám! úgymond, már-most ne gondolkodgy én tőlem várandó unokákról, ime látod, melly nagy, és emberi erővel győzhetetlen veszedelemben vagyok további életem felől, tudom, hogy az orvosok-is mást nem vélnek felőlem; azért inkább azon gondolkogy, hogy valami módon engem életben megtarthass. Tapasztaltatott pedig az minden időben, hogy a' hol az emberi erő, és tudomány meg-akadt, és nem segíthetett, a' Mennyeiek' irgalmassága természet szeri, erőn fellyül-is segített azokon, a' kik tellyes lélekből és szivekből hozzájuk folyamodtak, vagynak immár egynéhány nagy reményfégű unokáid leányidtól, a' Kallazanzi Ház-is Klaravalli Sebestyénen, és Kaffera Alfonsofön, kik vér szerént-való Atyánkfiái, és ugyan egy tőből származtak, és egy eredendő nevezetet viselnek, eléggé virágzik és erőssen áll; engem pedig már az örökké-válóság partyán állani, és az útólsó pertzentést várni látsz. Engedd már most szerelmes Átyám ámit én régen óhajtottam, hogy az Istennek fel-ajánlyam magamat, és a' Boldogfágos Szűznek, és fogadást tegyek a'te szabadságoddal, ha az Isten egészségemet meg-adja, hogy Papi Szent Hivatalra szenteltetem magamat, és egész életembe szűzen élek, a' lelkeknek, és Kristus szegényneinek

szolgálók, én nekem ilyen fogadás-által nagy bizodalmon vagyon, hogy az irgalmas Isten meg-tartya még életemet. Ezeket halván az Attya, és ilyen nagy erejű kérését Isten akarattyanak állétván, bizván-is hozzá, hogy á fiát életben meg-tarthattya, szíveffen reá-áll, és fogadja, hogy többé ellenzeni nem fogja, vagy Házaslágra únszolni. Ehez képest *Kalazantzius* József azonnal a' Papságot Istennek nagy szívefféggel fogadja, és a' Szűzeffége felől innmár az előtt tett fogadását újitya. Alég tölt egy két nap belé, a' beteg lábra álla, és elébbi tellyes egéffégét vízfza vévé, tudván pedig, kinek adományya lett légyen, és kinek esedezése-által nyerte légyen teste épségét, mindjárt a' Peraltai Egyházakat el-jára. Azután mennél hamarább fogadásának eleget akarván tenni, Oskanevű városban az Egyházi alatsfonyabb négy rendet, nagy áhítatoslággal reá készülvén fel-vevé, életének hufzon hetedik esztendeiben, Kristus Úrunk Születésének pedig ezer, öt százon fellyül nyoltzvan kettődikben. Az után esztendőnek el-forgása alatt, mellyet Istenes gyakorlatoslággok között el-töltött, a' két Fő-szentebb rendeket fel-adá néki Nagy Méltóságú Püspök *Figvera Gáspár*; az Áldozó Papságra pedig *Monkada Ambrus Urgellai Méltóságos Püspök*, kinek megyéjében lakik-vala előre botfátott börtölések, és hozszas áhítatoslága után, fel-szentelte.

MÁSODIK RÉSZ.

Egyházi állapottyában mint viselte magát, minémű kegyes erköltsékekkel fenylett jámbor élete, és minémű terhes dolgok bizattattak reá Meltófügos Illerdai, és Urgellai Púspókóktól?

ELSŐ SZAKASZ.

Mennyire bótsulte Kalazantzius Jósef az Egyházi életet, és minémő szentséges erköltsékekkel ckesetette?

Aldozó Papi-hivatalra fel-szenteltetvén a' mint óhajtotta-vala Kalazantzius Jósef, nem arra nézett, hogy ez által nagyobb tiszteletre lépjen, vagy Egyházi személlyeknek szolgálartyok után meg-adatni szokott jóvedelmekből hafznot szaporétson; hanem arra, a' miért Szent Pál Apostol'zavai szerént kettős tiszteletre méltónak mondatik az Egyházi ember, tudni illik: ha tanit, és múnkálkodik, világoffabban szólván, ha az Isten igéjét hirdetvén údvófféges eledellel legelteti a' Kristus nyáját, és a' gyengébbeket ápolgattya, vállaira véfzi, szentséges titkoknak, úgy-
mint

mint üdvösség eszközeinek hűséges, és szorgalmatos Sáfára lévén. Noha pedig még megyéje nem volna, mindazáltal a' még az Attya házában lakott, kedves hazája fiait lelki eledellel kívánta táplálni; fokszor az idősbeknek Evangyeliomi letzke folyása szerént prédikálván, a' kisdedeket pedig dél-után, vagy hét-közbe időt választván a' gyengébb letzkekre, Keresztényi Hitnek fundamentomira tanitgatván, a' hoz a' beteget el-járta, és az örökké-valóságra készítgette, nem csak akkor, a' mikor hozzájuk szóllé-
tatott, de mászor-is vélek nagy buzgóssággal imádkozván, lelki vigasztalást nyújtván, de leg-inkább halállal való végfő tufakodásban mellettek vérrasztván, és bátorítván őket. A'mikor pedig ezektől a' Papi foglalatosságoktól üressége vala Templomokat, és az Ispitályokat járta, azon kívül, hogy maga minden nap nagy áhitatossággal Főlséges Istennek a' vér-nélkül-való Szentféges Áldozattát bé-mútatta, más Szent Miféket-is most ebben, most ama Templomban halgatott, a' szegényeknek nem csak bőven adakozott, de szolgált-is nekik, úgy hogy a' város népe nagy álmélkodás nélkül nem nézhetné fok rend-béli jószágos tfelekedetét, Isteni tisztelethez-való nagy buzgósságát, mély le-botsátkozását, ezeken kívül ki számlálhatná elő azokat, a' miket titokban tfelekedett: miképpen fanyargatta ártatlan testét, melly nagy vigyázással vala, hogy Papi hivatalt kivált képpen illető tisztaságát meg-őrizzze. Noha pedig belső tfelekedetét igen titkolná
még

még-is nem tehetette úgy, hogy az Attya éfzbe ne venné; azért-is mind azokat elméjében forgatván, a' miket nyilván tfelekedett, mind pedig a' titokban valókat, nagy lelki vigasztalás miatt fokszor könyveket hullatott, és tfudálván fia merő Angyali életét, Istenének ebbéli Kegyelmeekért szűnet nélkül hálákat adott; akkor jóra hagyta maga tfelekedetét, hogy Fiának meg-engedte, hogy Egyházi hivatalba léphessen. Látván hogy igaz, és tőkélletes Pap légyen, hogy érti, és tfelekszi-is szorgalmatoffan maga köteleffégét, hogy szép példa-adásival fokakat jó útra hoz, hogy a' mit szóval hirdet, és tanit, tfelekedetivel bizonyította.

De nagyobb vala Jófef buzgóffága, hogy sem mint Peralta vároffában meg-férhetne. Sok felé el-szár-mazott Apostoli tfelekedetének szép illattya, kivált-pedig elébbi Méltóffágos Püfpökje Figvera Gáspár, ki mindenkor számot tart-vala maga kedves emberére, halván nem tfak azt, hogy az Attyának nagy vigasztaláffával, kedve teléffével viselné már a' Papi szent-hivatalt, de azt-is minémű nagy buzgóffággal szolgálna az hazája népének, kívánván bővféges Tudományához, és fokat gyözhető ereihez mérettetett munkát adni néki, és e'égfféges aratást, ifmét magához hivatá, már maga-is tágaffabb Megyére, ugymint Albaratzinai Püfpökffégre által-vitettetvén.

MÁSODIK SZAKASZ.

M. Figvera Gáspár már Albaratzinai de rövid napok alatt Illerdai Püspök mire alkalmaztatta Kalazantzius Ioséfet, és mint viselte magát azokban, a' mellyek reá bizattattak?

Albaratzinai Püspöki Megyében által költözvén Figvera Gáspár *Kalazantziust* maga Theologusának, vagy-is belfőbb Tanátsának választotta, egyszer s' mind Megyében támadott Egyházi ügyeknek, és versengéseknek el-igazéttatására rendeltetett (Consistoriumba) Egyházi Tanátsba bé helyhezette, a' terheknek nagygyát ő reá bízván, mivel hogy leg-nagyobb bizodalma ő benne vala, kinek éjjeli, és nappali szorgalmatosságát, és illyetén dolgokban mély ítéletét tudta, mert tapasztalta-vala. Azon kívül szabaddá hagyta, hogy Püspök személlyébe prédikállana, és azokban-is magát gyakorolná, a' mik a' Pásztori hivatalnak második részére tartoznak. De nem lehetett tovább egy Esztendőnél *Kalazantzius*nak ezekben a' kivált-képen ötet gyönyörködtető hivatalokban mulatozni, mert ezer öt száz nyoltzvan ötödik esztendőben meghalván Tokka Benedek Illerdai Püspök, és Mons-Serrati hegyen lévő híres

res Monostornak Egyházi Apostoli látogatója (Visitátora) mind a' két **Évatal**, **Király**, és a' **Szentféges Pápa** akarattjából **Méltóságos Figvera Gásparra** szállott; így el-hagyván **Albaratzinai Püspöki** megyét, **Illerdai Püspökségre** által-ment, *Kalazantzius* **Iósefet** magával vévén, és oldala mellett tartván. Minek előtte **Illerdán Püspöki Székbe** bé-ülne **Monson** nevű **Várba** el-tére, a' hová **Fölféges** második **Fülep**, akkori **Spanyol Király** belső titkos tanátsoffait bizonyos nagy dolgok végezé-fére, és el-igazittatására bé-gyűjtette-vála. Ide-is annyi **Fő Méltóságok**, és válogatott **Urak** közé magával vitte **Figvera Gáspár** maga *Kalazantziusat*, hogy alkal-matossága lenne fő tudós emberekkel, és országos **Ko-lumnákkal** esmérkedni, és a' **Püspök-is** mutathatná miné-mő tudós, és dolog-gyöző embereket tart maga mellett, kikkel akár-melley sullyos, és terhes dolgokat szerentfés-fen, és helyeffen véghez vihet, és **Királyjának** hasz-nossan szolgálhat. Ugyan is rend-szerént a' bölts, és nagy tudományú **Fő** emberek nem csak **Tudósokkal** sze-retnek tárfolkodni, de az **Udvarokban**, és kivált magok mellett-is, nagy elméjű, és dolog-győzhető embereket szoktak tartani, és azok szolgálattyyokkal bőtsületeffeb-beknek vélik magokat. **Dávid Udvara Nathánnal**, **Chusa-ival** **Abiatharral** igen ékes, és tekéntetes vála.

E' nagy gyűlésben többi terheffebb dolgok vég-be menvén, **Pater Agvillar Szent Agoston Szerzetének** egyik nagy érdemű tagja, azon **Szerzetnek** jobb karba,

és rendbe való hozattatását munkálkodta, folyamodott-is fokoknak segétségekhöz, és Isten nevének nagyobb dicsőségére kezdett munkáját többi között leg-inkább Figvera Gáspárnak ajánlotta. A' Püspök noha fok-féle dolgokkal terheltetnék, mindaz által ígérte, a' mennyire tőle telhetne szives segedelmét, egyszer s' mind pedig *Kalazantzius*ra mutatott, és javasolta Pater Agvillarnak, hogy azzal közöllye minden gondolatit, és szándékát, hogy ez az iffjú ember igen hasznosan munkálkodhatik ebben a' dologban, mivel hogy nem tsak értelme, és tudománya lenne hozzá, de meg-ért, és mély ítélete-is. Arra fakadván az után a' dolog, hogy a' Király szivére vévén ennek a' Szent Szerzetnek ügyét, egynehány fő Személyeket nevezne, kik egyszer, mászor egybe gyűlvén köz ítélettel a' mi jobb, és üdvösségebb-volna végeznének, az egész ügy fő igazgatójának rendelé M. Figvera Gáspárt, akkori választatott Illerdai Püspöket, melleje pedig, egygyüt ülő, és ítélő tanátsoknak nevezte Fő Tisztelendő P. Chavest, Szent Domonkos Szerzetéből maga Gyóntató Attyát, Gróff Cinciont igasság ki-fizoláltatásában Aragoniai Fő Tisztet, és ugyan már ide-felleyebb neveztetett Pater Agvillárt, *Kalazantzius* Iósefet pedig rendelé Secretariusnak, a' ki szorgalmatosan, és hitelesen minden végzéseit, vélekedéseit, és rendeléseit e' gyűlésnek őszve írná, és fel-jegyezné. Ki-menetele e' gyűlésnek az vala, hogy az után Szentféges Pápa, kinek e' gyűlésnek

nek munkája által küldtetett vala, Király közbe vételére meg-parantfolná Petrochini Gergelynek, egész Szerzet Fő Előljárójának (Generálifjának) ki ezer öt száz nyoltzvan nyoltzadikban Spanyol-Országban személlye szerént meg-jelent-vala, hogy ama Szent Gyűlésnek ítélte, és vélekedése szerént végre hajtaná Spanyol-Országban azon Szerzet jobb karba hozattatását (reformátzióját) mellyre *Kalazantzius* Iósef szorgalmatos munkája nagy világosságot nyújtott vala. Vált ez *Kalazantziusnak* szép bőtfületére, mivel hogy ennek az ügynek őszve irott dolgai, először a' Király kezébe menének, az után Romában-is ő Szentségénél meg-fordultak.

Vége lévén már a' Királytól parantfoltatott nagyobb gyülekezetnek-is, a' többi Tanátsait el-botsátván a' Király, Figvera Gáspárt nem az új megyébe küldé, hanem nagyon sürgeti, hogy mennél hamarább lehetne, de Monte Serrato neveztetett Szent Benedek Szerzetessei hires Kalastromába menne, és ottan Szentféges Pápa, és Főlféges Királlya nevével végezné az Egyházi törvényes látogatást, mellyben ez előtt néhai boldogult M. Tokka Benedek fáradozott vala, de halála következtvén, félbe hagyta.

Mons-Serratus (által sürészöltetett hegy) Kataloniában felette magas, és meredek Hegy, ezen vagy on építetve Boldogfájos Szűz Mária Temploma, abban le-tétetett Kép régtől-fogva jeles tsudákkal tündöklik, és egész Spanyol-Országban fő Szentfégi helynek tartatik,

A' templomhoz ragasztatott nagy roppant Kalastrom Szent Benedek Szerzetesfei birtokában vagyon. Mivel hogy pedig ezt a' Kalastromot régi Királyok sok jószággal, falukkal, Kastélyokkal meg-ajándékozták, azon kívül egynéhány apró Kalastromoknak-is fő-hatalommal parantfol ennek a' Monostornak Fő-Apátura, támadtak a' szomszéd Földes Urak között, és a' Szerzetesek elől-járói között sok féle versengések, és majdan meg-oldhatatlan pórek; az ellenkező felek sokszor-erőszak tétélekre fakadtak, és kevés hja vala, hogy fegyverre-is nem kelnének; de magok-is a' Szerzetesek magok között villongásokban valának. Sajnálotta a' Király, de Szerzetesek-is nagy ohajtással várták, hogy ilyen húzamos egyenetlenségeknek nagyobb hatalommal egyszer vége lenne. Mihelyest hire ment, hogy Figvera Gáspár Illerdai Püspök rendeltetett-volna e' dologban fő Birónak és el-igazétónak, azonnal mindnyájan nagy reményféléggel meg-teltek, hogy ez bizonyosan kellemetes végét éri ezen ellenkezéseknek, a' mint hogy is markoffan hozzá fogott a' dologhoz; alég ért oda: első munkája vala *Kalazantziust* Secretáriusnak nevezni, mellyet a' Királynak-is még az előtt meg-jelentett-vala, kinek kezébe által-adattatta azonnal az irásokat, és az egész munkát, mellyet addig ki dolgoztatott Néhai M. Tokka Benedek Püspök; *Kalazantzius*-is hiven, és ferényen el-járt kötelességébe, és jó rendbe szedvén az egész munkát, és a' mennyire lehetett meg-rövidítvén

vén Püspökének kezébe szolgáltatta, hogy egy rövid sommában egész veleit ki-nézné az egész pörnek, és hoszfas egyenetlenségeknek, és mit kellenék leg-inkább igazétani, és meg-orvosolni.

Már az egész igen szövevényes Űgy alkalmas' világoffágra kezdett jutni, az ellenkező részek keménysége-is lágyúlni, a' Birótól elől-járóba botfáttatott fundamentomos fel-tételekre mindnyájan halgatni, és hajolni; úgy hogy minden versengés kívánatos véghez, és meg egygyezéshez igen közelétne: mikor az Istennek ezt a' nagy tehetfégu Püspöket tetfzett e' Világi egyenetlenségek, és vizfontagfágok közül örökös, és el-bomolhatatlan békeffégre ki-fzólítani, és által tenni. Négy hónapot tölthetett e' nagy emlékezetű Méltóffág ezen az helyen, nem többet: rövid betegfégu érvén, és meg-rázogatván, mindeneknek nagy bánatyával, minek utánna magát fel-ajánlotta-volna fzerelmes Idvözétőjének és az ott való képbén nagy kegyelmekkel, és tfudákkal tündókló Boldogfágos Szűznek, az örökké valóffágra már nagyon el korosodott Űr, Isten akarattyán tellyeffen meg-nyugodván nagy Lelki vigafztałáffal által költőze, azzal biztatván ki múlása előtt az ellenkező részeket; hogy hagyott-volna nekik maga helyébe olly embert (*Kalazantzius* Iósefet értvén) kinek bővféges tudománnya lenne az egész dolog felől, ki-is a' Királytól rendeltendő (*Comissarius* nak) ugyan Királyi hatalommal leendő törvényes látogatónak elégféges világoffétáft adhat-

na, tudván jól mindeneket, és már halállal tufakodó Püspökjének szándékát, és tzellyát által-értvén.

Ezek alatt el-temeté nagy szive fájdalmával *Kalazantzius* maga méltóságos Püspökjét, kit mindenek fölött e' világon tisztelt, és szeretett-vala, kinek oldala mellett ha lehetett volna még továbbá múlatozni, nagy elő-menetelt fő dolgok tudományában ígerhetett-volna magának. Noha pedig ezért a' szomorú esetért meg-vigasztalhatatlan volna, mindazáltal keserves bánattyát azzal enyhétette, hogy miglen a' meg-holt helyébe választatandó Király képe el-jönne, addig e' tfudálatos Képnél éjeli, és nappali áhítatosságát, mellyeket már, szinte mint a' szomjú Szarvas az hives forrást, óhajtott vala, végezhetné, és a' Mennyeiekről való elmélkedésekben, minden egyéb foglalatosságoktól üresülvén magát gyakorolhatná, és a' magányos életnek gyönyörűféges izét szive kívánfága szerént kostonhatná. Ama' Szent Hely-is maga kies létével alkalmatosságot nyújtá arra, es a' lelke örömet kerelő buzgó embert, mint egy édesgette, és magához ragadta. Ez előtt-is sok jeles, és nagy szentfégű férfiak itten szerettek mulatozni, mindenektől el-fogván magokat üdvösségek dolgát gondolóra venni. Lojola Szent Ignáztól-is olvassuk, hogy ezen a' Szent helyen kezdette-vala lelke meg-újulását, és ama' világ nagy hasznára, és sok lelkek javára tzelözó Szent gondolatit itten formálta, és rendbe szedte-vala.

De már Méltóságos, és Fő-tisztelendó Kardóna Iános,

nos, a' meg-holt nagy emlékezetű Figvera Gáspár helyébe válfasztván, az emléttett hivatalokra meg-jelene, ki azonnal *Kalazantzius* Iósefet elébb vífelt tífztfégébe meg-hagyni kívánta, halván fokaktól nagyon alkalmas voltát. Azonban *Kalazantzius* szinte az időben vévén Peraltáról tudofitást Szerelmes Attya fulyos nyavalája eránt, mély alázatosflággal magát menté, okozván az Attya végfő betegségét, kinek utólsó órára való jutáfában kévanna lelki vígasztaláffal jelen lenni. Hogy pedig ez ideig itten mulatozott, szoros kótelessége, és vífelt hivatala okozta. Azért-is minden írafokat és fel-jedzéseket ószvefzedvén, á mellett bővféges vílagofétást a' törvényeffen, folytatott dolgokról, és a' mennyére ó ki-tanúlhatta, az egész Úgyet írásba foglalván, és a boldogúlt Púfpók' titkoffabb vélekedéseit-is hozzá adván mély le-botfátkozással Méltóflágos Királyi Helytartónak által adá, végre maga alázatos ajánláfával, és nagy tízftelettel el-bútfúza. Peraltára vízfza térvén nagy tízféggel Szerelmes Attyát a mint a' levélfől értette-vala, már igen el-nehezedve találta; de tfak ugyan nagy vígasztaláfára esett az Attyának, hogy még ép elmével lévén végfő tufakodáfa előtt láthatta a' fiát, hálákot ada az ífthenek, hogy a' mi Jákobbal történt; mint olvasfuk teremtés Kónyvének 46-dik Rézfében: *Ioseph ponet manus suas super oculos tuos*. Iósef fogja tenni kezeit a' te fzemeidre; néki-is szinte a bból óróme kóvetkezők, úgy-is már egyebet nem várt e' vílagon nagyon el-korofódván,

sodván, hanem hogy eddig gyakorta hazájától megszűnő lakó fiát meg-ölelven láthassa, ő reá Atyai áldását adhasssa, és az ő kezeiből, mint belső lelki ember'kezeiből vegyen örökké-válóság uttyára erőfétő üdvösséges úti eledelt, édes Meg-váltója' szentféges Testét, és egyéb lelki fedelmeket.

A mi még hátra volt a' téendő rendelésekből, fia, és leányi jelen léteken minnyájoknak nagy meg-elégedésével meg-tette, az egész árvalágra néző házat Josefnek ajánlotta, az után mindenektől bútfút vévén, és el-fogván magát a' világi gondoktól, szerelmes fia' vigasztaló, és bátorító beszédeit örömmel halgatta, ki-is most szent elmélkedésekre előtte fakadott, most Kristus kin-szenvedése' historiáját közbe-vetett áhítatos fohász-kodásokkal meg-bővévén előtte olvassa, végre örök nyugalomra fétő Lelkét hűféges Teremtőjének ajánlván haldokló Attyát-is árra segítette, ki minek utánna Üdvözetője' Keresztén függő képét, és azon lévő seb Helyeket áhítatosán egynéhány izben meg-tfó-kolta-volna, az Úrban ki-múla.

Szerelmes Attyát, többi Atyafiait egybe híván nagy szive fájdalmával, és zokogások között szép illendőséggel, a' mint ottan fő-embereket el-takarítani szokás vala, el-temeté, sok engesztelő áldozatokat szolgáltatván érette, számos alamisnát a' Kristus szegényeinek osztogatván, ama' templomban, mellybe el-takarított-vala meg-hidegedett teteme, esztendő el-forgásán

örök-

örökké tartandó Szent Miséket rendelete, elégséges tőke-pénzt bátorfágos helyre a' végre ki-tévén törvényes Uforára .

Ezeket fiúi köteleffége szerént meg-tévén , mivel hogy Mons-Serrati Kalastromban meg-izlelte-vala a' magányos lelki életet, merő Kalastromot tfinála magának az Attya házából, és éppen magányoffan kezde élni, a' mennyére a' felebaráti szeretet engedte. Ettől gyakorta indittatván a' magányoffágot el-hagyta, és lelki 's testi irgalmasságnak munkáira nagy szorgalmatossággal adta magát, gyönyörűféges mulatságnak itélvén: a' betegek, és el-hagyattak látogatását, a' kisdedek, és tudatlanok oktatását, a' Szent Gyónás halgatását, a' kárt-szenvedők, és el-keferedtek vigasztaltatását, a' Predikállást sziv gyönyörkedtető foglalatosságnak tartotta.

HARMADIK SZAKASZ.

M. Kapiglia András Urgyellai Púspók mit bizott Kalazantziusra, és mint vegezte, a' mi reá bizattatott?

De nem lehetett sokáig *Kalazantzius*nak ilyen titkossan, és tőbnyére magányoffan élni. Urgyellai Méltóságos Púspók Kapiglia András, kinek megyéjében vala *Kalazantzius* Hazája, igen sietett, hogy őtet magához szólétsa, és magájévé tegye, ne talán más Púspókók ezt az érdemes, és nagyokra alkalmas Egyházi ifjat

el-kapják, és magok megyéjékbe (mint eddig történt-
 vala) alkalmaztaffák. Nagy Méltóságú Püspökjének,
 mint fő-pásztorának, kinek Megyéjéhez, és aklához
 tartozott, parantsfolattyát vévén, Isten szavának ezt, és
 akarattyának álétotta; azért-is mindeneket félre tévén
 Urgyellába méne, kész lévén mindenre, a' mire rendel-
 tetik, és hová küldettetik. Ez a' Méltóságos Püspök
 felette széles, és hoszfzan ki-terjedett Megyét bir-va-
 la, azon nagy megyének egygyik járását, mellyet Trem-
 pai járásnak hívják, látván *Kalazantziusznak* sokaktól di-
 tftértetett győző ereit, és maga-is tapasztalván Egyhá-
 zi dolgokban tudományát, meg-ért itéletét, reá bizta,
 ugy mint azon darab megyének Esperestyére, vagy in-
 kább Hely-tartói hatalommal bíró Egyházi tisztere,
 meg-hagyván néki, hogy a' mit látna igazétáfra valót,
 akár világiakban, akár Egyháziakban Istentől adatott
 böltsfésége szerént az Egyházi végezésekre, és regulák-
 ra figyelmezvén, minden tartózás, vagy kedvezés nél-
 kül nagy bátorfággal, egyedül az Isten' törvényét szemel
 előtt hordozván helyre hozná, az Egyházi szertartások-
 ban semmi illetlent ne szenvedne, magokra-is az Egy-
 házi személyekre, azoknak életeikre, és magok' vife-
 lésekre nyitott szemmel lenne. Hogy pedig fáradságos
 múnháikoz képeft jóvedelme-is lenne, az Ortonedai Pre-
 postságot néki tulajdonétá, ahoz a' Klaveralli Egyházi
 tisztségnek jóvedelmeit-is néki engedé. Valának abban
 a darab megyében különös Lelki-pásztoroktól igazgat-
 tatott

fatott hetven két Plébániák, mind öszve pedig közel három száz faluk, mező városok, és Kastélyok.

Fel vállalván ezt a' terhes hivatalt *Kalazantzius* mint engedelmes fia nagy Méltóságú-Egyházi-Elöljárójának, egyebet nem hoz elő maga mentségére, hanem maga méltatlanfágát, és tfekekély tehetségét, mind az által semmit nem hátrálván, a' meg nevezett Tartományba 1587 dik Efstendőben, életének pedig harmintz egygyedik efstendejében által méne. Itt az igazétást magától kezdé, ön-magának keményebb regulákat szabván, teste fanyargatásit, a' böjteket, és mindennapi Istenes gyakorlatosságit meg-fzaporétván, szakadatlan foglalatosságai között testének semmi mulatfágot nem engedé, a' szűkféges nyugalomra-is tfeak annyit szabottki, a' mennyivel meg-fáradott testét újabb munkára segeéthette, és birhatta: volt ő békefféges tőrésben, Szent Áldozatok' bé-mutatásában, és Papi-hivatalt ékefétő tisztaságban, módos maga viselésében, szelédtségben, világos példa. Nagy tsendefféggel tette az intéseket, az ő feddési kegyesféggel, és Atyai szeretettel tellyesek voltak, semmi zörgés, tfeattogás, indulatosság, fenyegetés, hatalomnak mutogatása nem látzatott ő benne, mintha nem Tisztnek küldetett-volna, vagy-is tellyes hatalommal biró Egyházi Látogatónak, hanem teher viselő társnak; de mindazáltal az ő nagy buzgófágú szelédtséggel tellyes beszédi, a' hol szűkfégét látta, két élő kard gyanánt a' halgatók sziveiket által meg-által járták,

és hafogatták, úgy hogy feslettségeket tapogatván szemekből könyveket zápor eső gyanánt hullatnának.

Többi fogyatkozások között tapasztalván, hogy az Egyháziak-is, a' Szent Kanonok által meg-tiltatott játékokban; szertelen Uforák bé-szedésében, kereskedésben, hofzfas vadászatok üzésében el-merültek-volna: Hogy rend-kivül való mulatfágokban sok időt vesztetnének. hivatal-béli munkáknak nagy rövidségével, hogy alá való néppel szükfég nélkül barátkoznának, és közikbe vigyázatlanul egyelednének, melly miatt sokszor az ő tiszteletekben tsonkúlást szenvednének, hogy az Isten igéje hirdetéséhez készületlen nyúlnának, vagy éppen el-mulatnák, hogy a' Kisdedek tanittatásokra, gyengébb lelki eledellel-való táplálásokra éppen semmi gondjok nem volna, mellyből származott az egész népben a' temérdek tudatlanfág, az erköltszekben hidegfég, hogy az Egyházi fenytéknek éppen hire sem volna; azért az Halgatók szájok' ize szerént nagy szabadságban kényyekre, és kedvekre élének, a' mi hibás, és vétkes volna, benne nem érezvén, hanem bé-vett szokásnak tartván.

Már itten ezeket tapasztalván nem birhatta arra magát, hogy tfak lágy szókkal tenné a' dorgálást, a' sebeket újjai hegyeivel illetné, ne talán Birói lágyfágával erőféteni, és helybe hagyni láttatnék a' tetemes hibákat, és veszedelmes fogyatkozásokat. A' melly illetlenség az Egyházi szertartásokba bé-tfűszott-vala, azt kevés fáradsággal helyre hozta; de a' gonosz szokások, meg-rögzött

rögzött rosz erkölcsök, ki-irtatására egész erővel kellett neki reá adni magát: itten már hatalmát-is, de nagy mértékletefféggel mutogatta, nem egyszer fakadott ilyenekre Szent Pállal: *O Inſenſati Galatæ, quis vos faſcinavit.* Oh eztelen Galatziaiak, ki igézett meg titeket, hogy ne engednétek az igazlagnak? Mert gondolta, hogy a' mit Szent Pál maga Timoteuffának mondott-vala, éppen őtet illeti, és az a' letzke neki szól: *Prædica Verbum, inſta opportune, importune. Predikállyad az igét, légy rajta alkalmatoffan, alkalmatlanul: feddődgyél, eſedezzel, dorgálly minden békeſſéges türeſſel, és tanitáſſal.* Azért a' világiaknak ugyan; nagyobb helyſégekre bégyűjtván az apróbb falukon lakókat, nagy buzgóſággal predikállott, az Iſteni tiſzteletnek, és ſzolgálatnak ſzükséges gyakorláfáról, annak méltóſágáról, az Iſten törvényének meg tartáfáról, a' Kereſztény ember, kőteleſégéról, az igaz áhitatoffágról, a mértékleteſfégről, a dőſő léfnek, rézgeſkedésnek rútſágáról, a' végſő dolgokról, és melly ſzoros légyen a' Menny-orſzág úttya, ellenben melly tágas, melly a' kárhözatra vezet. Ezekhez hozzá adta, minémő tiſztelettel, és engedelmeſſéggel kelleſtik lenni az egész Népnak, az ő lelki elől-járóikhoz, és Páfztoraikhoz; mert Kriſtus ſzava: a' ki azokat megveti, a' Kriſtuſt veti-meg.

Azon képen magoknak az Egyházi, és lelki Elől-járóknak különős házokban ſzivekre ſzóllott, mutogatván, és előttök olvaſván a' közönſéges Gyülekezetek végezéſeit, a' Púfpókók rendeléſeit, melly ſzoros kőte-

Iességek vagyon, és múlhatatlan, hogy a' népet Isteni-
gégével legelteffék, hogy a' kisedek' tanítáfokra szor-
galmatosan vigyáznának, vagy ön-magok nekik üdvöf-
féges eledelt nyújtván, vagy alkalmas Tanítók által
óket a' Kereftényi Tudománynak könnyebb-letzkéjére,
közönféges imádfágokra, Isteni félelemre, és az Isteni
törvénynek efméretére tanítatván, hogy az ő kezeikből
fogja jövendőben az Itélő Biró számonkérni az el-ve-
szett Juhaiknak Lelkeit: hogy az együgyü népnek
romlotfága, tudatlanfága, rend szerént a' Lelki-páfzto-
rok gondatlanságára hárámlik: hogy az el-áradott go-
nofszágoknak erős, és bátor szivvel elejekbe kell ál-
lani, és ha látandgyák, hogy magok eleit nem vehe-
tik; mennél előbb nagyobb hatalommal birókhoz szük-
fég folyamodni. A' szavai ugyan hathatók valának,
de á' nagy buzgófág melly ki-látfszott ábrázattyából,
és szemeiből a' belső részeiben, égő Isteni és feleba-
ráti szeretet, Isten ditfófégének keresése nagyobb erőt,
és hathatófágot adott által-érő szavainak.

Az Egyházi Elöl-járókat ugyan, gyakor példa
adáfival, édes szavaival, szép intéfekkel rövid idő alatt
az Egyházi regula szerént való-életre tartozó köteles-
fégeknek végbe-vitelére, nagyobb buzgófágra, Isten i-
gégének szorgalmatosb hirdetéfére reá birta, és szok-
tatta; a' világiakkal több baja, és felette fáradfágos
munkája vala, mivel hogy a' Népnek vénei a' gonofz
szokáfoktól el-állani nem akartak, de már a' magokhoz
tért

tért Lelki-pásztorok-is egy szívvvel, és lélekkel reá adván magokat a' nép igazéttatására, az előttök szívesen fáradozó Egyházi Birájokat örömmel segítették.

Igy tehát nagyobb részént végbe-menvén azon járásban lévő népnek meg-igazéttatása, és a' bé-tűszott romlottságnak ki-irtatása, a' mi hátravala, tudni-illik: a' tudatlanság-miat el-hatalmazott fogyatkozások, azokat reménylette, mind ő, mind pedig a' Lelki Tanítók, és Pásztorok, hogy ez után ferényebb tanítással, és a' Keresztényi Tudománynak kivált a' kisdedek előtt gyakrabban tartandó fejtegetésével helyre hozhatták.

Szinte midőn Szent *Kalazantzius* maga Méltóságos Püspökjét tudósítani akarná mindenekről, a' mit ottan végezett Isten neve dicsőségére, és az Egyházi szer-tartások nagyobb dicséjére igazétott, rendelt, ujitott, és minémű karban lenne már az egész tartomány, melly ő reá bizattatott-vala: vészti a' Püspök levelét, mellyben előbször tudtára adja Kalazantziusnak, hogy immár bővlegeffen mindeneket meg-értett volna, hallotta Apostoli buzgóágát, fáradságos munkájának hasznait, és szerentés ki-menetelét; azért el-nem mulathatta, hogy ne jelentené kivált képen-való lelki vigasztalását, és meg-elégedését. Nagyra bőtfüli, és kőszőni szép módú igazgatását, hogy a' mi-nek erőszakos büntetésekkel Keresztényi Gyülekezet közzül-való ki-tiltatásokkal alég remélhették fokban helyre hozattatását: ő kegyes beszédeivel, hatható tanítással,

példás életével, ferény vigyázásával, bölts kormányozásával jó karba hozta. Irja, hogy vette már az oda való nép eleinek-is hála adó leveleket, kik nagy dítféreket és áldáfokat mondanak felőle, és magokat újra születtetteknek vallyák. Azért elfő alkalmatoffággal kívánnya meg-jutalmazni fok rend-béli fáradságit, és dítfőféges érdemeit.

De még arra az egyre kéri; mivel az Úr Isten illy fzerentféllé tette a' lelki igazéttatáfokban, az elszármazott gonofz szokáfok, és tetemes hibák ki-irtatáfában, mint hogy még ezen kívül, és annál fokkal vadabb, és nagyobb tudatlanfágban merült darab megyéje volna, mellyet Pirenei hegyek kőzt-való kerületnek (*Circulus seu Districtus in montibus Pyrenæis*) neveznek, melly szinte az Ország széleire ki-terjed fok mért földekre, nagyobb részént nagy havafokból, meredek vólgyekből kőzfiklás bértzekből álló, a' hol majd emlékezet fintfen, hogy valami Egyházi Biró, vagy látogató meg-fordúlt-volna, és személlye fzerént meg-járta, és meg-vifgálta-volna; hogy annak-is törvényes látogatáfát fel-válalná a' midőn arra alkalmatos időt látna, végre elégféges kőltsféget ajánla minden ahoz meg-kivántatott készületekre, e' mellett kéferő embereket, út mutatókat, és a' kik szüintelen oldala mellett forognának kézfek lévén minden szolgálatokra.

Vévén kegyelmes lelki Fő-páfztora levelét, a-zonnal fel-ajánla magát nagy fzivelléggel, kivált képen való

való szerentféjének állétván, hogy Méltóságos Előljárója őtet a' lelkek' szolgálattýára alkalmas eszkozónak itéli, úgy-is nem egyébért vette-fel az Egyházi hivatalt, hanem hogy követtségben járjon a' Krisztufért, és a' lelkek meg-téréfében munkálkodgyék, mennél szorgalmatofabbban lehet, kéz mindenkor meg-áldoztatni, tfak a' lelkeknek használhaffon.

Mivel pedig a' Púspók meg-hagyta-vala néki hozzá küldött levelében, hogy a' Trepaj járás gondvifeléfét el-ne botfáffa; hanem maga helyébe addig, a' méglen amazt látogatni fogja, más alkalmas Egyházi embert, tetszéfe szerént rendellyen, azért ahoz alkalmaztatván magát, szeléd, és okos helytartót rendele, és kedves nyájától él-butfúzván, a' hegyek-felé útnak erede, semmi egyéb útí készületet nem vévén magával, hanem maga, és szolgája számára egy pár nyerges lovat, ahoz egynéhány szükféges könyvetskét, Szent Irást, és Papi imádságos Könyvet, a' kifdedek számára ajándékokskákot, ereklyéket, olvasókat, útí költféget, de azt-is tóbnyére a' szegények, és a' kifdedek kedvéért. Így minden világi pompa, és maga mutogatása nélkül úttyát követvén, Isten óltalmába bizza magát, a' Boldog Szűzet híván segítségül semmit nem irtóza a' veszedelmektől, mivel hogy az Isten dolgába járna, és tfupa engedelmességből, nem hafzon, vagy tisztelet kereféfért; *Parare Domino plebem perfectum*, hogy az Úrnak tókélletes népet készítésen.

Hivatala-béli munkáját kezdé mindjárt a' hegyek alatt-lévő Barrabesia völgyében, azt helyfégről helyfégre meg-járván, és mindenütt szorgalmatoflan mindeneket meg-vizsgálván, és meg-szemlélvén, valóban nagyobnak találta a' vadfágot, hogy sem mint hirdettetett-va, a' kőz népnek leg-kissebb gondja nem va az üdvőrségre, a' Hit ágazatának tudományát szűkfégtelennek tartották, az Isteni szolgálatnak igen kevés bőtfülete va, a' Szentfégekhez nagy hidegféggel, és merő szokásból járultak az emberek, azoknak-is tfak a' szegényei, azokhoz való áhitasos kézfületnek, töredelmes bűn-bánatnak, vagy Elég-tételnek alég va avagy tfak árnyéka-is; ellenben hatalmasság tétel, ragadomány, boszfú állás, erőszakoskodás féltében fenyték nélkül uralkodott. Az ifűség nagy szabadságban, temérdék tudatlanságban, és feslettségben él-va, nem értvén sem Keresztényi kötelefféget, sem az Hitbéli fő igazságokat, mellyek tudományja nélkül az üdvőféget el-érni nem lehet. Az Egyházak, és az óltárok olyanok valának nálók, mint amaz óltár, mellyet Szent Pál Aténás városában talált-va amaz fellyül való irással: *Ara ignoto Deo*. Ésméretlen Istennek Óltára; mert nem ésmérték voltaképen azt az Istent, a' kit imigy amúgy imádtak, véres Kőny hullatásokra méltó volt a' népnek módtalan vakfága, és gondatlanfága.

Bellyebb menvén a' nagy havafok közzé, fokszor élte veszedelmével mászni inkább, hogy sem járni kéltett

letett néki a' darabos és meredekes utak miatt; még-is leg-kissebb gunyhót-sem hagyott-el, hogy meg-nem tekintette volna, és benne valókat édesdeden meg-nem szólította volna, a' Hit tzikkelyeinek némelly részét leg-alább a' leg-szükségesebbeket ne fejtegette volna. Sokszor a' hegyi kóborlók, és haramiák reá ütettek; de látván nagy szelédségét, és kegyes ábrázattját, nem lehetett annyi bátorfágok, hogy ártani mertek volna néki, mert a' Boldogfágos Szűz Mária nagy foganatú esedezése, és gondviseleése mindenütt késéri, és óltalmazza-vala őtet. A' falukban-is a' gonofz, és nyakas emberek meg-támadták őtet, ördögi költeményből, és intfelkedésből reá fogván, hogy ő Egyházi-ember képébe kém légyen, és a' népre új terheket bé-hozni akar, és ezen tartománynak meg-rontására igyekezik, mire való, úgymond, ez a' kerülés, és környül járás, mellyeknek ez előtt híret sem hallottuk? Ő azonban nagy szelédséggel felele nékik, hogy ő nem a' földi jókat vadászsza, de lelki javokra, szükséges oktatásokra igyekezik, káromlások helyébe áldásokkal, és áhítatos könyörgésekkel fizetett.

Sok izben a' közönséges útszákon meg-álván ki-fakasztotta fáradsfágos munkájának szándékát, hogy ő tőle ne tartsanak, ne fellyenek, ő semmi erőszakot nem teszen, sem általmokra nem lépzen, ime fegyver nélkül, és pccofzlók-nélkül jár, ő nem másuvá tzelez, hanem az ő lelki-oktatásokra, a' gonofz szokások ki-irtatások

ra, hogy ő azért küldtetett a' Fő-Lelki Páfztortúl az Urgyellai Púfpóktól, kogy az údvőffég úttyára hozná azokat, a' kik attól el-tértek, vagy mezfíze járnak, és mivel Kerefztényeknek neveztetnek, hogy igazán azok legyenek, mert nem lehet rátabb dolog, mint ezt a' ditfőféges nevet vifelni, és erkőltsekre nézve alább valóbnak a' pogányoknál lenni, Kerefztények kötelességét nem-érteni, nem tfelekedni, az Iftent, és az údvőfféges Hit ágozatit nem tudni. De nem lehet rövid beszédbe foglalni, a' mit ő nagy buzgóffággal az Úr Lelke malafztya erőfétvén őtet, elejekbe adott.

Ha egyebet nem tett-volna-is, tfak ezaz ő rend kívül-való fáradsága, és buzgóffága nagy fzeget útött-volna a' népszívébe, hogy ilyen igen tífztesfféges és tudós ember egészffégét, életét nem kimélvén, a' nagy havafokon egy Szolgájával járván veztegeti magát, nagyra tartás, Pompás úti kézfűletek, és fok kéfférők nélkül, torok fzakadva kiáltván, és gonofz útból-való ki-térést fűrgetvén, a' leg-alkalmatlanabb helyeken-is predikállana.

Mivel pedig a' kifdedekből fokkal nagyobb lelki hafznot remélyt Szent *Kalazantzius*, hogy sem a' korofsfakból, azoknak nagy fokafágát őfzve gyűjtvén ki ofztott Pénzekkel, és ajándékotskákka, a' Hitnek első fundamentomira tanitgatta, amaz Egyházi páfztorokat arra a' múnkára maga mellé vévén, á' kiknek Szent Lélek maga Szent Malafztyával meg-illette fzi-veiket. E' múnkái között nagy ferényfféggel vigyázta,
honnán

honnan volna eredete ezeknek a' tetemes hibáknak, és csak ugyan azt találta, hogy ezek mind a' nagy tudatlanfágból le-folynak, a' tudatlanfág pedig el-származott az Egyháziak gondatlanfágokból, hogy im, ezek a' puha heverésnek adák magokat, nem tartván fenkitől, köteleffégeket meg-nem tették, azért a' nép el-va-dúlt, el-idegenedett az Isteni tisztelettől, a' Keresztényi kegyes erköltsektől.

Melly okra nézve az oda való Lelki páfztorokhoz fordulván, elejekbe adta, melly kemény számadásra fognak húzattatni az Itélő Birótól, kiknek lágyfágok, szunnyadozások miatt tetemes kár esik a' Krisztus nyájában, hogy fogják menteni magokat ama' rettenetes napon, a' kik a' juhok legeltetésekre, és meg őrzésekre adták magokat, azomban éhezni, szomjúhozni, és veszni hadják azokat, magok azoknak zsírját élük, kővérét eszik, gyapjokkal ruhászkodnak, a' gyengébbeket, és meg-szakaszkodtakat nem emelik, nem ápolgattyák, vállaikra nem veszik; csak a' bért, és a' jutalmat nézik, a' munkát pedig fajnálván mellőzik, a' hives árnyékban kedvekre mulatoznak, a' mit néha szóval épétnek a' népben, gonosz példájokkal tiz annyit rontanak. Mert az együgyű nép a' Lelki előljárók életére leg-inkább vigyáz, a' szót füle mellett el-botsájtja, és el-felejt, de a' tselekedetek a' szemeik előtt forognak, mivel hogy az Egyháziak' életek nyitott könyv gyanánt vagyon a' világiak előtt. *Vita Cleri-*

corum liber est lajcorum. Con. Turon. anno 1537, és valamint hogy femmi nintsen olly kivált képen való, és hatható, a' mi a' tudatlan népet áhitatosságra, Isten tiszteletére erősebben gerjeszti, és édesgeti; mind azoknak jámbor életek, a' kik magokat Isten' szerelméért a' **Lelkek szolgálatyára fel-ajánlották**: úgy femmi nintsen a' mi nagyobb romlást okozna, mint azoknak feslettségek, a' kik a' népnek vezérei, és út-mutatói.

De keveset bizott a' maga szavaihoz, és fokszori Prédikállásához, noha minden ereit ki-tette; tudván azt, hogy *Cathedram in Cælo habet, qui corda docet*. **Szent Ágoston** szavai szerént: a' ki a' sziveket tanítja, és minden jóra lágyítja, annak Mennyben vagyontanító széke, ha csak az nem mozdéttya a' meg általkodott sziveket, haszontalan, erőtlen az embernek minden igyekezete, akár-mennyit kopogjon, zörgessen a' bűnösök sziveiken. Azért-is gyakorta azon meg-keményedett népnek meg-téréiséért nagy zokogások között Istennek áhitatossan könyörgött, teste fanyargatásit ő értek meg-bővétvén ajánlotta, a' többi Egyháziakat is arra kérte, hogy a' buzgóbb, és szelédobb néppel könyörögnének, a' **Szent Áldozatokban-is** azt kérnék leg-inkább az Istentől.

Végre meg-halgatta a' nagy irgalmú Isten az ő Úgyében fáradozó Szolgája könyörgését, és törekedésének jó végét adta, meg-engeszteltetett, meg-változtatta sziveiket, annyira, hogy magok ön-képen meg-és-mérvén

mérvén a' vadfágot, a' tudatlanságot, a' baromi életet, kívánkoznának mennél hamarább ki-épülni, hogy más igaz Keresztényeknek gyalázattyaokra, és botránkoztatásokra ne éljenek, látván már világosan (mert az Úr Lelke megnyitá bé-hályagzott szemeiket) mennyire eltértek-va a' Keresztényi köteleffégtől.

Már ennyire menvén *Kalazántzius*, a' sziveket lágyító Mennyei Tanító munkálkodása, és segétsége által ebben a' hegyközi kerületben, erdei vad emberekből szeléd, és engedelmes halgatókat készítvén; minek utánna hafznos rendeléseket, és következő időkre való bölts végezéseket hagyott-volna, mellyekre a' nép halgatna, és az Egyházi Elöl-járók-is vigyáznának, hogy minden munkáiról számot adna maga Méltóságos Püspökjének, és minémü örvendetes állapotban hagyta legyen az egész Tartományt, személlye szerént meg-beszélné, nem külömben jóvendőre mit rendelt-volna, és melly könnyű volna most immár abban az egész tartományban, a' Keresztényi Kegyefféget, és az Egyházi szer-tartások díszét, az Isteni törvényes szolgálásokat, a' Hit-béli Tudományt naponként öregbéteni, és tökéletességre hozni: ha az ott-való Lelki Pásztorok, a' vagy csak közép szerű buzgósággal (a' miről tellyes reményfége vagyon) öntözgetni, és nevelni fogják a' mit ő plántált. A' Hégyek közzül ki-indula hagyván maga után mindeneknél, kivált a' meg-újultak sziveikben örökös emlékezetet.

Urgyella Városába érkezvén, mivel hogy Apostoli munkájának szép illattya már el-terjedett-vala az egész Megyében, a' nép mihelyest hallá meg-érkezését, örömmel fogadta őtet, áldásokat, és dicséreteket mondván felőle. De leg-nagyobb örömet mutatott, és dicséretes nevezetekkel meg-tisztelte őtet, Méltóságos Urgyellai Püspök, a' ki már a' Hegy-közi kerületnek Lelki-pásztoraitól, kedves Helytartója felől bővleges tudósítást, és bizonyításokat vett-vala, a' kik jó előre világossabban le-irták minden fáradságát, Apostoli munkáit, és törekedését; mert gondolták, hogy ő mély alázatossága miatt, fokokat el-fog-hagyni, fokokat pedig kifibbétetni.

Tapasztalván immár nyilván ez illyenekből M. Urgyellai Püspök minémű nagy tehetségű, és tudományú Egyházi embere volna *Kalazantziusban*, kire bizvást akár mi nagy terhet bizhatna; a' mint ez előtt ígérte-vala, meg-akarván jutalmazni fok rendbéli fáradságos, és hasznos munkáit, ezer öt száz kilentzvenedik esztendőben, *Kalazantzius* akkor harmintz négy esztendősen lévén az egész Püspöki Megyében Fő Helytartónak (Generalis Vikariufnak nevezzük) választotta, egyszer s' mind pedig az egész Megye-béli Ügyeknek törvényes el-igazittatását tellyes hatalommal reá bizta.

Ezt a' nagy, és terhes hivatalt fel-válalá *Kalazantzius*, azért leg-inkább, hogy fok jót tehetne-fokakkal, a' kiknek ügyeik fok időtől függőbe valának, és az

és az el-fzarmazott gonofzfágnak ki-irtatásában-is hafznoffan fáradozhatna. A' mint-is mindjárt első munkája vala: szegényebb leányzóknak veszedelmes állapottyokra gondot viselni. Ez előtt-is tapasztalta-volt, hogy ebben a' nagy városban, és azon-képen másokban-is a' szegényebb szűzek, nagy veszedelemben forognának szűzeffégek eránt, azért leg-inkább, hogy femmi költségek, vagy tőke pénzek nem volna, mellyel a' férjhez menésre segéthetnék magokat, azért nagyobb részént maga jóvedelmeit reá szánta, de más vagyonos embereket-is Istenes adakozáfra reá kérvén először egy tárfáfagot áléta, hiteles, és Isten-felő jámborokból, az után azoknak kezek, és fáfárfágok alá adá, a' melly tőke pénzt ószve szerezhetett; hogy annak esztendőről, esztendőre meg-járó hafznaiból, esztendőnként némelly jó erkölcsű leányzók férjnek adattatnának. Így fok gonofzfágoknak eleit vévé, és másfoknak-is példát nyújta, miképen magok Istenes adakozásokkal egyszer 's-mind a' köz-jónak-is hafználhatnának.

Midőn több ilyen üdvösséges hafznokon igyekezik, de kivált a' testi szabadság, az el áradott tzégéres vétkek ki-irtatásokban, és hogy az Egyházi fenyétéknek mindenütt nagy tekintete, és foganattya lenne: ime a' Király levele érkezik a' Püspökhez, mellyben jelentik néki, hogy Bartzellóna városában bizonyos okból nagy fel-háborodás, és fel-zendülés támadott volna a' Város népe között; azért ne talán nagyobbakra fa-

kadjon , és az után a' Király kéntelen légyen fegyveres népek által erőszakoffan le-tfillapétani , és érdemekhez képeft keményebben büntetni: azonnal küldene valami alkalmatos, és okos Egyházi Embert, a'ki jó módal, és okoffan az egymás ellen fel-gerjedett részeket le-tfendefétené, és állandó egyeffégre hozná.

Itten a' Püfpök, minthogy már tapasztalta *Kalazantzius*nak (most már maga kedves Hely-tartójának) illyen formájú történetekben böltseffégét, bátorfágát, és hogy akár melly nehéz, és veszedelmes dolgokat tágitás nélkül okoffan, és nagy tfendefféggel végezni szokott; annak okáért semmit nem késvén, tellyes bizodalommal néki ira, ki azon időben kötelessége fzerént bizonyos nehéz Űgynek el-igazéttatásában másutt mulatozott-vala. Véven Méltóságos Elöl-járója levelét *Kalazantzius*, azonnal, noha alkalmatlan téli idő vala, Barzellonába el fiete. Oda érkezvén majd hogy nem az egész várost fegyverben, haragban találá: ki ezt a' részt fegéteni kivánta, ki amazhoz hajlott, a' mint a' rokonfág, esméretfég, barátfág, vagy gyűlölfég magával hozta. Nagy része bofszú állást kiáltott, és vér ontáft. Az egész fel-zendülés, és fegyverre kelés, egy fő-nemből való, és már másnak el-jegyeztetett Kis-afzfzonynak el-ragadtatáféért támadott-vala. A' melly ifjú el-ragadta, hatalmassabnak gondolta magát; azért vélte, hogy az el-ragadtatott személyt meg-tarthattya: azomban a' gyalázatot, és rövidféget szenvedőnek fok pártfogói

fogói támadván, az egész rokonyfága mellette fel-álván, és fegyverbe öltözvén, nagy meg-általkodásban vala, mind a' boszszút állani akaró rész, mind pedig a' másfik, melly hatalmasabbnak állította magát, és a' rövidség tévő ifjúnak gonosz tselekedetét merő negédeffégből oltalmazni akarta.

Voltak mind a' két részről fokban, a' kik kivánták volna a' meg-egyezeit: mind-az-által fenki reá nem adta magát a' munkára, és közbe vetésre; mint hogy vagy egy részhez, vagy a' másfikhoz köteles-vala, és azért fzerentfés ki-menetelt nem remélyt-vala. Már minnyájan a' mezőre ki-szállának, mint a' dühös fene vadak egymásra agyarkodván, mikor éppen egymásra rohanni, és őszve kapni akarnának, akkor elő álla *Kalazantzius*, ki eddig egy kis időt Istent engesztelő buzgó könyörgésekben töltött-vala, és nagy bátorfággal mind a' két felekezetnek Elöl-járóit, vagy-is Vezéreit meg-keresé, és most egyike, most másika előtt térdeire esvén égre emelt, és ki-terjesztett kezekkel, a' többi fel-fegyverkezett népnek-is, a' kiktől fűgött a' dolog, szivekre szólván, és Keresztényi köteleffégre emlékeztetvén, és arra leg-inkább kérvén őket, a' ki Keresztfán fűgvén gyilkossiaiért Ményei Szent Attyának könyörgött, minnyájunknak példát hagyván. Mivel hogy mást nem remélyhetett, egy kevés időt, két vagy három napot kére, hogy addig tsendeffégben lennének, és gondolóra vennék, mifsoda következési léfznek e' fel-zendülésnek,

mint hogy most a' Harag, a' bozsfzufág, az emberi tekénte szemek fényét hályog gyanánt el-fogta; de arra vigyázzanak, mifsoda neheztelést vehet mind a' két rész a' Királytól, és kivált a' melly nagyobb oka vala: lehetetlen, hogy a' Király meg-ne indullyon, hogy az Országban lévő közönféges békefféget fel-zavarják. De mind ezeknél-nagyobb, hogy az Istent illy képtelen indulatoskodásokkal fok ártatlanok véreknek ki ontá-fával, mellyet magokba el-tökéllettek, méltó bozsfzuf állásra fel-indittyák. Hát ha az Isten, kinek hatalmába vagynak mindenek, azon Házaffágtól, ha meg esik-is, el-veszi maga szent áldását, annyival inkább ha szeretet helyébe gyűlölséget önt a' fzivekbe, ha az nyertes talál lenni, a' kinek Isten előtt igazabb Ügye vagyon, ha az Anya-szent-Egyház Pásztori, és Elöl-járói egy szivel, lélekkel ellene állanak e' törvénytelenfégnak, mellyet az Egyházi végezések olly keményen tiltanak, és a' Királyt reá kéri, hogy az Egyházi törvény-szegéfért, bozsfzufát állyon. Ezeket nagy figyelemmel halgatván, és mind a' két rész meg-gondolván, reá állottak, hogy időt véfznek magoknak a' dolognak bővebb meg-fontoláféra, és ha lehet, nem lesznek ellenzői a' meg egyezésnek, tfak hogy a' bőfsületnek meg-fértődéfé nélkül légyen meg. Így nagy tfendessen a' városba vízfza térének. Sokat nyert Szent *Kalazantzius*: időt nyervén könnyebb vala a' városban kinek kinek különöffen szivére szóllani. Reá kérte az ott való Egyháziakat

ziakat, Szerzeteseket, hogy Templomokban ki-tétetett Óltári Szentfég előtt a' néppel könyörögnének: némelyeket ki-választott, hogy a' Város Nemesseit, és Főembereit szorgalmatosan meg-járnák, és békeflégre kérnék; maga az éjjeli órákat áhítatos könyörgések között töltötte, nappal pedig az Elöl-járók meg-keményedett sziveiket, most hatható, és fontos okokkal, most kegyes intéflével, most édes szavaival lágyította: ollykor a' rettenetes Isten ítéletének keményflégét elejebbe rakta, maga járt követflégbe, most ehez, most ama' részhez, kinek kinek hiven elejbe adván, a' miben vétett, vagy a' miben okoztatott, és vádoltatott.

Végre a' mit az emberi erő nem győzhetett, győzte az Istennek könyörülő malasztya, meg-szánván a' magok romláfokat keresőket. El-szélesztette a' kegyetlenkedésre, és bozfszú-állásra igyekező gondolatokat, és készületeket; úgy hogy magok kárhoytatnák hirtelenkedéseket: meg-esmértek melly nagyon hibáztak a' Keresztényi Kegyeffég ellen; Krifthusban Attyok fiai ellen támadtak-fel, a' kikkel ez előtt szerezetben, szép békeflégben éltek-vala, és nagy barátságban, és ez után-is ísmét úgy élhetnek vizont jó akaratan. Azért-is sokan közzülők mind a' két részről *Kalazantzius* előtt térdeikre esvén botflánatot kérenek, készflégeket mutatván minden elég-tételre; de *Kalazantziusnak* nem az valaa' tzéllya, hanem hogy a' meg-hasonlott részek között állandó békefléget, és egyefferget szerezzen; azért

a' térdre esteket fel-emelé, és kézen-fogva vezeté az ellenkező félhez, és ott újra maga térdre esvén, a' Krisztus drága vére hullárára, és mélyféges febeire emlékeztetvén őket, könyörge nekik, hogy szívből megböfösvén egy másnak, meg-békélnének; azt tartanak legnagyobb dicsőségnek, és bőfületnek, a' mi az Istennek leg-inkább tetszik; az pedig nem egyéb, hanem ha leteszik a' neheztelést, a' haragot, és böfösvén állásnak kívánását; a' mindeneket látó, és szívek-rejtekeit, esmérő igaz Biró ezer módot talál, a' meg-fértetett bőfületnek ki-pótolásában.

A' még ezeket így békélteti *Kalazantzius*, az alatt az el-jegyzett, de ellenkező kezekben eddig tartott Kis-Afzszony viszsa adattatott az ő valóságos, és törvényes Jegyessének, és mind a' két rész Istennek hálákat adván igaz szeretnek, és egyességnek világos bizonyítási között örökös békefféget köte egymással, és azt a' napot öröm napjának, emlékezetnek okáért szentelék, és nevezék minnyájan.

Kalazantzius azonban, ne talán a' nép öfzve futván ő reá áldáfokat mondana, és érdeme szerént magasztalna, és dicsőitene őtet, mivel hogy mindenkoron a' világi dicsőfféget hívfáfosnak tartotta, és irtózott tőle; azért titkon-a' városból ki-indula, és Urgyella városába egyenesen el-siete; hogy maga Púspökjének megjelentene miképen végezte az egész dolgot. Mellyet minek utánna rövideden, és igen együgyü szókkal, maga

ga nagy iparkodását kifibbitvén, és alázván meg-beszélt volna Púspókjének nagy örömevel, mennél előbb-lehetett a' Púspóktól engedelmet kérvén, Ortonedába el-té-re, mintha a' Trempai járásban szorgos dolgai volná-nak, azomban nem máfért, hanem hogy a' Bartzellonai Fő-Embereknek, és azoknak leg-inkább, a' kiket olly szép móddal ószve békéltetett, Púspókhez küldött hálá-a-dó levelei ott ne érnék. Ortonedába érkezvén úgy-vi-felte-magát, mintha semmit nem tudna a' történt dolgok felől, mintha nem ő volna az, a' kiről egész Megyébe, és az Orzágnak nagy részeiben-is annyi dítféretek, és dít-főféges dolgok mondattatnak. Ha valaki a' Bartzello-nai fel-háborodásnak szerentés ki-menetelét elől-hozta, rövid szóval azt felelé: hogy az egyedül Istennek mun-kája lett-volna, és azonnal másra el-fordéttá a' beszédet.

Itten minden Hivatala-béli dolgaitól ment-lévén, és merő-magányossan egy kis ideig mulathatván kezdé fon-tolni maga állapottyát: egy felől szereti, és nagyra bőtfüli az Egyházi hivatalt, azért hogy abban sok lel-keknek szolgálhat, fokakat igaz útra téréthet, hol I-ften ígéje hirdetésevel, hol sziveket által járó kegyes intéfekkel, és údvőfféges példa-adásokkal. Más felől látván, hogy ez a' hivatal főlfőféget, külfő bőtfültetést, világ előtt dítfőféges nevezeteket magával hoz, mel-lyek az ő el-tökéltt alázatosfágával, mellyet minden kintseknél, Nevezeteknél, Tisztfégeknél fellyebb bő-tfült, meg nem férhetnének; azon kívül mint hogy nagy

hajlandóságot érez-magában a' szegényfégre, és minden világi fényességnek, és pompának kerülésére, nem tudja magát meg-határozni: küszködik szívében, most erre most amarra inkább hajulván, de tñak ugyan valahányszor imádságit Istenének fel-ajánlotta, mindenkor nagyobb vágyást érzett arra, hogy terhesebb, és szegényebb állapotban éllyen, és úgy Istennek, és Felebaráttjának szolgáljon. Mindenek felett olly rendbéli állapotra érzett magában nagy-hajlandóságot, mellyre leg-nagyobb szűksége lenne az Anya-szent-Egyháznak, mellyel leg-többet használhatna, és leg-hamarább gyarapíthatná a' Keresztényi jófágot az Emberek között. Forgattya elméjében ama-munkáit, mellyeket vitt-végben a' Trempai járásban, és a' Pirenei hegyek' kerületiben, ő maga leg-jobban tapasztalta, melly nagy fáradtsággal vihette véghez a' koros emberekben a' meg-rögzött gonosz szokásoknak ki-irtatását, az erkölcsök jobbitatását. Azért így kezdte gondolkodni, és mint egy magával tanátskozni: Talám sokkal kedvessebb dolgot tfelekedendem Isten előtt, ha a' kisedeknek Istenes neveltetésekre adom magamat; talám az Anya-szent-Egyházban sokkal szerentesebben élébre vihetem a' Keresztényi Kegyes életet, ha a' gyermekeket jóra vezetgetni kezdem, és sokkal több Lelki haszonra mehetek ekképen, sokkal több lelkeket el-vonhatok a' kárhozattól, ha eleinte mindjárt, még ártatlanok, még gyengék, a' közönséges romlástól el-fogom, és szem bé-dugva meg-
 őrizem

örizem őket a' hívfágos kívánságoktól, ha az Isteni fé-
lelmet, és Szeretetet beléjek óltom.

Ime a' Kertészek-is fokkal szerentféslebben bánhat-
nak a' gyenge veszfzökkal, hogy sem az el-ágazott, és
el-valtagodótt fákkal, mellyeket nagy erőszakkal, és rit-
kán törés nélkül lehet hajtogatni. Mennél gyengébb a'
tfemete, ha vad-is, fokkal könnyebben ragadja-meg a'
szeléd gallyakat, mellyek belé-óltattatnak, hogy sem az,
melly immár el-vénült, el-valtagodott.

Az-is ezébe jutott, hogy valahányszor látott ne-
véletlen, ki rúgó, pajkos gyermekeket heverésben, vagy
játékokban, Isteni káromlások, és esküvések között időt
tölteni, annyiszor-nagy szivbéli fájdalmat érzett magá-
ban, és belső ihléfeket: *nezd*, úgy mond, *Ióseff*, nézd-el
ezeket! jó volna ám ezeket jó útra hozni, ilyenektől el
fogni: ezekből jó neveltetés által szeléd, és kegyes em-
berek válhatnának. Hogy ha pedig a' gyermekek kő-
zönfégeffen jól neveltetnek, igen szaporán el-terjed az e-
gész nép között a' Kegyes élet, rövid idő alatt új nép-
pé változik az egész gyülekezet. Ez leg-rövidebb út-
ja a' nép közönféges jobbittatásának. Ez ilyen köz
igazságok, mellyeket maga-is tapasztalt, másoktól-is ja-
vallani hallott, merő ősztönök gyanánt valának *Kalazan-
tzius* szivébe.

De álmában-is gyakorta látta magát fok kisdedek
között állani, vagy ülni, és azokat tanitgatni, vagy sze-
léd bötükre, vagy Hitbéli tudományra, vagy Keresz-

tényi kegyes erkölcsökre, és hogy az Angyalok a' kisdedek közzégyeledvén, azokat ő elejbe vezetgették, vagy a' letzkék el-mondásfára kézfétgették. Leg-közélebb ilyen foglalatosságok között látta magát a' Romái egyik Piatzon, mint-ha ott-is a' fzerént tanitgatott volna, és végét érvén dolgának fel-emelt kezekkel áldást adott volna a' kisdedekre, és az után házaikhoz kéférgette volna őket. Mind-ezek jól-lehet álmok valának, de tsak-ugyan nagy szegeket ütöttek *Kalazanzzius* szívébe, leg-inkább, hogy immár egynéhány hónapoktól-fogva belső ihléseket érezne magában, és mint ha gyakorta ekképen szólólatnék valakitől: *Iosephe vade Romam; vade Romam Iosephe. Iosef meny Romába; meny Iosef, és sies Romába.*

Illyen gondolkodások után buzgó könyörgésekhez foga, hogy mutatná-meg néki a' nagy irgalmú Isten, mit tehetne ollyat, a' mi ő Szent Főlsége előtt leg-kevessebb volna; végre, mint hogy a' könyörgés után-is tsak Romába vágyna a' szíve, és úgy tetfzenék néki, mint ha ott találna nyugodalmat szívének, és tzellyát minden igyekezetének, el-tókéllé magában, hogy a' Hely-tartói tisztféget le-tétfzi, és lábaihoz borúlván a' Püspöknek engedelmet kérend, hogy Romába mehessen; nem azért, mint némellyek, hogy ott az Egyházi fellyebb való Tisztfégeket vadászfza, de hogy ott megérthesse volta-képen az Isten akarattyát, mellyhez általlyában egész életében szabni kívánnya magát. E' ké-

pen

pen meg-határozván immár magát, és mindeneket Isten ő Szent Főlfégének fel-ajánlván, visszfa méne Uryel-lába, a' hol Hely-tartói hivatalra nézve lakó helye va-la. Itten nem késvén semmit Méltóságos Püspökje előtt térdre ese, és mély alázatossággal engedelmet kére, hogy Romába mehessen, de elébb a' Hely-tartói tisztfé-get le-teheffe; hogy pedig a' Püspök ne vélné, hogy valami hirtelen indulattól vífeltetvén ezt főkéllente vol-na el magában, vagy nagyobb Egyházi hivatalok re-ményfégéért; minden szíve titkát ő előtte nagy hűség-gel ki-jelenté, hogy néki nagyobb Hivatalokra semmi vágyáfa nem volna; mert ez-is fok néki ilyen ifjú lété-re, a' mire eddig ő Nagyfága ingyen való kegyelme ő-tet emelte. Ő néki más szándéka vagyon; ő maga ter-mészetéhez képest jobnak láttya, ha alázatosságban, és alacsonyabb állapotban él; mert ő szüntelen belső ihlése-ket érez magában már nagy időtől fogva, és mint-egy világos ősztonöket, és szózatokat, hogy Romába men-nyen, és ott fogja tapasztalni, mit akar véle az Isten, és mire küldendi. Ő a' mint érzi magában a' szíve, és elméje tellyeffen arra hajlik, hogy szegénységben éllyen, a' világi jóktól bútsút vévén, a' Leleknek szüntelen szolgállyon, a' Kristus Országát gyarapitfa, a' pokol-bé-li fatán' birodalmát rontfa. De kivált, hogy az el-ha-gyattatott, és jó nevelés nélkül szükölködő ifjatskákot jó útra hozza, azokat Kereftényi kegyes erköltkék-re, és józan tudományokra tanitfa, így reményli, hogy

az Anya-fzent-Egyháznak-is fokot hafználhat, nem különben a' világi birodalmoknak-is a' vefzni indúlt nevendékekből Iftenes népet, és jó polgárokat készétvén.

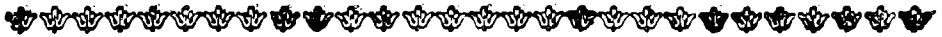
Ezeket halván a' Púfpók, nagyon tfudálkozik illy hirtelen változáfán maga kedves Helytartójának, de nem vélheti valami éretlen, és ki nem főzött indulatra; mivel hogy meg-ért nagy ezét, és mindenekben előre néző elméjét jól esmérte, és hogy ő benne semmi ollyatén hívfágos álhatatlanfágot mind eddig nem tapafztalt volna. Azért a' mennyire lehetett tartóztatta, és különös bánattyát az ő el-menetelén világos szókkal jelentette. De látván, hogy, már maga szándékában változhatatlan légyen, arra kérte, hogy leg-alább ha vízfza jóvend Romából, egyeneffen az ő Megyéjébe jőjön, hogy pedig arra szoroffabban le-kóffe, meg-engedte néki, hogy a' melly jóvedelmeket itten bírt-vala, magának azokat meg-tartfa, azokon kivúl, a' mellyek személy szerént-való hon-lakáft meg-kévánnak. Hogy annyira el-távozván Hazájától, nem tfak maga élelmére elég-féges kóltfége légyen, de hogy Szegényeknek-is, és más szükólkódóknek (mint hogy tudta ollyanokra nagy hajlandósfágát) ádakozhaffélk.

Méltósfágos Púfpókjének illyen kvált-képen való kegyelmét térdei meg hajtásfival nagy alázatoffan meg-kózfzóné, és mivel hogy egyéb-képen meg nem hálálhatta, ottan mindjárt fogadá, hogy Romába érkezvén a' Szent Apoftolok kúzfóbeinél áhítatos könyörgéfeit,

és Mife-béli Szentféges áldozatit Istennek ajánlani fogja hofzfas boldog életéért ő Nagyfágának, és szerentfés kormányozásáért. Ez alatt síró könyhúllatási között szive nagy fájdalmát nem titkolhatván el-bútfúza.

Urgyellából kedves hazájába Peraltára által méne: ottan a' melly ingatlan, és őstől maradott jószági voltak, ki-adá esztendőről esztendőre bé-fizetendő haszonra bizonyos somma pénzben meg egyezvén. Annak egy részét szegények gyámolitására ki-rendelte, más részét Szent Mife-béli Áldozatok' szolgáltatására (az eleve el-rendeltetteken föllül) fordította ; a' mi ezektől el-maradt, további szükfégekre, és útozásira meg-tartotta. Onnan Ortonedába el-fiete, ott is esztendőnként meg-járó jövedelmeiből bizonyos részt ki-rendelt, hogy abból a' szegények számára minden esztendőben kétfzer, a' még ő visszfa tér, gabonát szerezzenek ; azon kívül némely szegény, de jó erköltfü Leányzókat férhez adjanak .

Ezeket nagy buzgóféggal illy Szent végekre ki-rendelvén, az egész népnek könyhúllatási, és bánkodási között Bartzellonába indula, de titkon méne-bé, hogy az oda való érkezését a' város Eleje meg-ne tudná. Ottan kevés ideig mulata, az el-indulásfra alkalmas időt, és szeleket várván, ezer öt, száz kilentzven kettődik esztendőnek elején, Életének harmintz ötödik esztendeiben, Mennyei Fölségnek, és Boldogfágos Szűznek, tengerek fényes Tfillagának óltalmába ajánlván magát, éskövetkezendő útozását, Roma-felé el-eveze. L4 HAR.

HARMADIK RÉSZ.

Romában Sz. Kalazantzius egészen a' Kegyes életre, és ábitatos gyakorlatosságokra adta magát, színtelen Istennek könyörögven, hogy meg-erthejje ő Szent Fölségének akarattját.

ELSŐ SZAKASZ

Szent Kalazantzius Kolumna Márk Antal Kárdinál, és Hertzeg udvarában mint viselte magát?

O Lafz-Ország' határát el-érvén Sz. Kalazantzius hajója, noha egy-néhány izben nagy szélvélzek miatt vezzedelmes hanyattatást szenvedett volna; mind az-által szerentfélsen először Nóla városánál ki-kötött, és a' hajóban lévőket a' szárazra ki-tette; az után-is-még a' hajóba vízfzra szállván, a' kik tovább akarták út-tyokat követni, *Civita-Vechiánál* (Ó városnál) a' hajós Mester rév partba bé-álván, minnyájokat a' földre ki-szállította. Itten mindenek előtt Szent Kalazantzius Isten Házába menvén, Ő Sz. Fölségének, és a' Boldog Szűz Annyának Tengerek fényes Tfillagának hálákat ada, hogy a' tengeren való evezésének szerentfés végét érhetze.

Hogy

Hogy pedig Romába nagyobb áhítatossággal, és alázatossággal menne, szarándok ruhát véve-fel, és gyalog indula. Az útban többnyére magányosan lévén. Istenes elmélkedések, buzgó könyörgések, és énklések között töltötte ideit. Be érkezvén a' régen ohajtott Szent Városba, mint a' szomjú szarvas szép hives forrára akadván, egyenesen a' Vatikánumi Szent Péter Apostolok' Fejedelme Templomába méne; ottan hol térdeire esvén, hol éppen artzra börtülván, a' Sz. Apostolok tetemeinél Isten ő Szent Fősfégét imádá, az után nagy hálá-adással a' Szent tetemekben üdvözlé a' Szent Apostolokat, azok ditsőféges Koporsójók' küszöbeiket könyveivel áfztatá, nagy lelki vigasztalást érezvén, és éppen felgyúladott szívében különös áhítatosságra, boldognak álétván magát, hogy ezeket láthatta, és tisztelhetette. Itten első áhítatosságát végezvén, a' többi Fő Egyházaknak látogatására adta magát, azokra tudni illik: mellyeket a' tellyes bűtfút nyerni akaró jóvevények látogatni szoktak. Ezt a' Bűtfú-járást, vagy-is a' hét Fő Templomok' látogatását annyira megkedvelte, hogy az után egész tizen négy esztendőig hűfégeffen meg-tartaná, és akár mi foglalatossági, és szorgos dolgailennének, el nem múlatná. A' városban fel, salá járván, hogy az el-íntézet áhítatosságát végezné, arra leg-inkább vigyázott, hogy valami hazája-béli esmérős ember reája ne akadna; mert leg-inkább attól tart-va, hogy az esmérőség barátkozást okozhat, mely néki akadáljá-

ra léend az Isten akaratja ki-nyomozásában, és követésében, mellyért egyedül Romába igyekezett. De jóllehet, a' mennyire lehetett, kerülné az ófzve tfopor-
tozott népet, és titkolná magát: még sem teheté, hogy egy Aragóniai Pap, midőn egykor a' hét Templomokat látogatná, és alamifnáát ófztozatna, reá nem esmérne. Vigyázta ez már egy-néhány naptól-fogva *Kalazantziust*; mert már előre Kapiglia Andrásnak Urgyellai Püspöknek, Kompte Boldifár nevű Spanyol-Országgi Kanonokhoz, a' ki az időben Romában mülata, és Urgyellai Püspök bizonyos ügyeit az Apostoli Szent Széknél folytatta, levele érkezett, mellyben *Kalazantzius* Romába való menetelét tudtára adja; ahoz mint Tudományjáról, mint pedig kegyes erköltseiről nagy dítféreteket téfzen, és miképen nagy szive fájdalmával botlátotta-el magától. Kanonok Kompte Boldifár M. Kolumna Márk Antal Hertzeg, és Kárdinál Udvarában minden-napi lévén, mivel hogy szállása-is ottan vala Kárdinális engedelmeből, midőn a' Hertzeget megudvarolta-volna, többi hallott újfági között, azt-is emléttette, hogy Urgyellai Püspök leveléből értette-volna, hogy e' napokban egy Aragóniai Egyházi ember, a' ki az ő Urgyellai Megyéjében Hely-tartói tífzet vifelt-vala, *Kalazantzius* lófef nevű, Romába érkezni-fogna, kirúl nagy dítféretek ir, mint Tudományára, mint pedig kegyes erköltseire nézve, és miképen fajnállotta a' Püspök, hogy tőle el-bútfúzott, azt vetvén okúl,
 hogy

hogy szüntelen ősztonóket érez Romába-való menetel-
re, hogy ottan meg-értheffe az Istennek Szent akarat-
ját maga további állapotja felől. Ezt halván Kár-
dinális Kolumna meg-parantfoiá Boldifár Kanonoknak,
hogy *Kalazantziust* mindenütt vigyáztatná, és reá a-
kadván az Udvarába bé-vezetné. Innen vala, hogy a-
maz Aragóniai Pap mindenütt vigyázá, és keresgéli
Kalazantziust, reá találván, Kanonok Boldifárhoz ve-
zeté, Ez nagy örömmel a' Kárdinálisnál bé-jelentette.

Nem jó kedvel vette *Kalazantzius*, hogy illy ha-
mar reá esmértek, de leg-inkább, hogy illy korán a'
Kárdinálisnál bé-jelentetett, a' miért azonnal udvarláfá-
ra kell-va mennie; de nem volt mit tenni: gondol-
ta, hogy ez-is Istennek akaratja légyen. Azért mihe-
lyest engedelmet ada a' Kárdinális, bé-méne, mély le-
botfátkozással, és térdeire esvén üdvözlé nagy tífzte-
lettel ezt a' Fő Méltóságot, kinek egész Spanyol-Or-
szágban nagy emlékezete, Hire, és neve vagyon. Kár-
dinális jól meg-szcmélvén őtet, tfak ábrázatjából-is ki-
nézte, hogy a' miket hallott-va felőle, igazak legye-
nek. Beszéd közben minek utánna némelly Spanyol-Or-
szági állapotokról kérdezősködett-volna, arra fakadott:
mi októl el-botfátván az Urgyellai Megyében a Hely-
tartói tífztséget, Romába jött-volna? *Kalazantzius* mély
alázatozfággal felele: hogy érezvén magában szüntelen
belső ihlést, és ősztonóket, hogy Romába menne, Isten-
hez nyújtott buzgó kőnyörgési után mindenektől meg-

válván Spanyol-Országban, minden napi költfégére szükfeges jövedelmén kivől ide fiete, hogy itten az Isten akaratját meg-értené, és tőle ki-telhető buzgóféggal követné.

Kárdinális ezekre így szólla: *Halloð Kalazanti!* *Haec est voluntas Dei, ut apud me domicilium figas, et pietatis studia, utcumque lubet, frequentes; eris Theologus meus, aderisque mihi consilio, iis in caussis, quae in Congregationibus illis occurrunt, quibus sum praefectus.* Ez az Isten akaratja, hogy te most nálam lakjál, és a' Keresztényi kegyes erköltsékben, a' mint szered, magadat gyakoroljad, áhítatoságodat végezd; az én Theologusom lélsz, a' te tanátsoddal, és tudományoddal élni fogok azon dolgokban, és ügyekben, mellyek előmbe hozattatnak ama' Kongregátzióktól, vagy Társaságoktól, mellyeknek én Gond-vifelőjök, és Párt-fogójök vagyok az Apostoli Szent Széknél. Szobát rendeltetek alkalmatossat, mellyből, a' mikor akard, Szent Apostolok' Templomába, melly a' P.P. Minoritákhoz tartozik, bé-nézhetfz. Végre az én kis Unokámat Kolumna Fülepet a' Hit ágazatira, Keresztényi kegyes erköltsékre, és valami a' Keresztényi Tudományhoz tartozik, tanítani fogod; az egész Udvar-béli tfeledeimnek Gyóntató Attyok, és Lelkiekben Igazgatójok lélsz.

Ezen nagy kegyelmét a' Hertzegnek mély alázatossággal meg-köszöni ugyan *Kalazantzius*, a' mint illett,

lett; de mind-azáltal egészlen-el-rémült, látván, hogy vélekedése ellen illy-nagy Udvarban kell laknia; ilyen fő Méltóságoknak tudománnyal, és tanátsal szolgálni, kinek nagy eszét, és okosságát, az egész Tridentomi Szent Gyűlekezet tapasztalta, és tudálta. Most veszi eszébe, hogy távól esett a' titkos, és magányos élettől, mellyet remélyt-vala, és a' szegényül való éléstől, mellyet igért-vala magának Romában.

De ellenben vigasztalta azzal magát, hogy illy kegyes életű, és nagy buzgóágú Hertzegnél lészen, a' ki jóra tudja vélni, ha mi fogyatkozás találtatik-is tudományában, ki ön-képen szabadá hagyta, hogy bizvást a' mikor kedve tartja, maga áhitatosságát követheti, a' Templomokat járhatja; azért lészen módja, hogy a' Városon lévő betegekét, az Ispitálokban finlódókat látogathassa. Mivel pedig a' belfő Udvari tselédet reá bizta a' Kárdinális lelki dolgokban, lészen alkalmatossága azokat tanítani, nekik minden Szombaton a' szomszédban-lévő Szent Apostolok Templomában, egy ar-ra-rendeltetett Kápolnában Isten igéjét hirdetni, a' szabadabb életre vágyókat, vagy a' világi hivságokon felet-tébb kapókat jó útra hozni. De a' szobája-is olyan vala, hogy immár annál alkalmatossabbat maga áhitatosságának, és eddig gyakorlott testi fanyargatásinak végzésére nem-kévánhatna. Azon kívül Kárdinális parantsolatjából, minden ki-menetelésre kész-vala a' szekér, és egy szolgál, a' ki *Kalazantzius* szolgálatjára rendel-

tette-*vala*. Noha *Kalazantzius* (ki vévén, ha a' Kárdi-
nális Nevével kellett neki valami tanátsban, vagy
gyülekezetben meg-jelenni) maga áhitatos gyakorlatof-
fágit gyalogolva végezte.

Bé-lépvén az Udvarba, és a' ki rendeltetett mun-
káihoz fogván, amaz órákon kívül, mellyeket a' Kár-
dinális szolgálatjában tölteni kell-*vala* neki, vagy a'
kis Hertzeg taníttatásában, a' többit szive kívánfága
szerént el-*ofztotta*. Az elsőket igen jó reggel köteles,
és Papi rendet illető imádfágban töltötte, az után el-
kezdvén a' Hét Templomok' látogatását, Szent Mife-
béli Áldozatját, vagy a' Lateránumi Szent Iános, vagy
Nagy Boldog Afzfzony Templomában végezte; útjá-
ban a' hol Ispítálra talált, azt meg-látogatni el-nem
mulatta: ha egyébben nem szolgálhatott, leg-alább más-
szorra szives szolgálatját ajánlotta, és Szent alamifnát
ofztogatott, úgy a' Templomok' külfőbein fejedelmet vá-
ró szegényeknek. Ha még-*valami* időskét nyerhetett,
azt a' Templomot-is meg-tisztelte, mellyben az nap az
Oltári Szentfég ki-tétette-*vala*, hogy az Idvözétönk
Szentféges Tette külfő szinek-alatt különös áhitatoffág-
gal imádtatnék a' néptől. Ebédjét ha tfak a' Kárdi-
nális asztalánál nem kellett jelen lenni, többnyére ke-
nyéren, és vízen, és kevés száraz, vagy nyers gyű-
möltsfen végezte; a' melly ételek az ő számára hozat-
tattak, ha külön evett, azokat az Udvari szolgáknak
hagyta. 'Dél-után, mivel hogy már kevesebb ideje *vala*

a' ki járásra, a' mi még el-maradott a' köteles imádságból azt-töbnyére térden álva el-mondotta. Az után szük séges könyvek olvasásában, vagy a' Kárdinálifól parantzolt munkában magát foglalta. A' melly idő a' kis Hertzeg tanittatására ki vala rendelve, azt hiven, nagy vigyázással, válogatott kegyes szókkal, és szép illendőséggel bánván a' Hertzeg Úrfival, hogy valami kedvetlenféget, vagy unalmat ne érezzen a' tanulásban, el-töltötte. De a' kis Hertzeg-is látván mindenekben szép módját, és mértékét maga kedves Tanítójának, néki édesfedett a' tanulásnak, és olly fziვეsséggel vágyott reá, mint sziv-gyönyörködtető mulatságra, a' hoz a' Lelki-Tanítóját nagyra bötfsülte, és mindenkor Attyának édesféges nevével meg-tisztelte.

Alkonyodás-felé egy-két Ispitált, két, vagy három Templomot meg-látogatott, és ha lehetett, az Áldás-vételre (melly az Óltári Szentféggel az áhítatosság végén a' népre adattatni szokott) el-fiete. Vatforára semmit nem kóftolt, ha tfak fáradtfágos járásí, vagy munkái után tetében nagy el-lankadáft érezvén nem vala kéntelen véle. Ét-szakai órákat pedig miként töltötte légyen, az tudja leg-jobban, ki előtt semmi rejtek, vagy homály nintfen, és fetétféggben-is gyönyörködve nézi maga kedves hivelt, a' kik vagy búneiket zokogva siratják, vagy számot vetvén Lelki-esméretekkel Sz. Dáviddal az ágyokat könyhullatásfokkal áfztatják, vagy testeket álom szakasztással száraz defzkákon, vagy kemény földén való

fekvéssel, vagy arra készített köteletfűkkel, lánztotskával, éles, és durva szűrből készítettett szűr-zákkal anyargatják.

Mint hogy Szent Ferentz Szerzetesei szomszédágában lakott, és Templomjokba gyakorta kelletett bé-fordúlni, vagy az Udvari tseléd oktatása kedvéért, vagy hogy maga különös áhitatosfágát végezné, mellyel vi-feltetett Szeráfikus Sz. Ferentz-hez, és annak Szentféges Bélyegeihez, azért azon Szerzetesekkel édesdedebben barátkozott; innen következett, hogy abba a' Tárfafágba-is, melly Szent Ferentz Bélyegeitől neveztetik, bé-iratta magát, és ugyan nagy buzgófággal, mint igaz Tisztelője Sz. Ferentznek, és hiv tagja a' Tárfafágnak, minden köteles áhitatosfágoka, és munkákat el-végezett.

Ama' tanítáfokra, mellyeket a' Kárdinális Udvari tselédjeinek minden szombaton nagy buzgófággal tett-vala, már nem tfak az Udvariak járának, de a' környül lakó népnek-is nagy része meg-jelent, és különös lelki vigasztaláffal halgatta: váltóztak erkóltseikben nem tfak az; Udvariak, de a' külfő nép-is; meg-látfzott azokban-is az ó predikállásának údvófféges gyümóltfe: de a' *Kalazantzius* buzgófágának-is terjedett, és nevedett hire, és szép illatja. Mellyet halván Romában igen hatalmas, és nagy nevű Kárdinális Meditzeus Sándor, annyival-is inkább, hogy Kárdinális Kolumnától egy alkalmatosfággal igen meg-ditfértetett, arról kivált, hogy igen hatható beszé-dű a' lelkek' meg-téréttetésében; tudja alkalmatosfan a' népet

Isten

Isten' Szeretetére, és bűneik' firattatására fel-indítani: **Azon** vala, hogy a' Keresztényi Tudománytól neveztetett Tárfaágba, mellynek ő Gond-vifelője vala, bé-állítja. Mellyet igen szíveffen fel- vállalá *Kalazantzius*, felettébb örülvén, hogy ismét nagyobb alkalmatossága lészzen a' lelkek' javára, és üdvösségekre igyekezni. Mint hogy pedig jól tudta, melly nagy lelki hasznokat hajt ez a' Tárfaág a' Keresztények között ama városokban, mellyekbe bé-szereztetet: tellyes igyekezetét reá-fordította, hogy szorgalmas munkássá légyen e' Gyülekezetnek; a'-hoz-képest nem elégedett-meg azzal, hogy a' szokott időben az el-rendelt Templomokban tanítást tenne; de a' tágosabb útszák-on-is, piatzokon, és valahol látott őszve tstoportozott népet hivalkodva ülni, vagy haszontalan mese hüvelezésekben időt tölteni, közikben egyeledvén édesdeden meg-szólítá, hogy ne nehezteljék, ha valamit mondand nekik rövideden, a' mi az ő lelki hasznokra lészzen, hogy beszédével senkit nem kíván meg-férteni, csak halgat-lak jó szívvel, akkor szakasztja meg-beszédét, a' mikor nekik tetszeni-fog; mind-az-által úgy tudta kedvek-izéhez alkalmaztatni a' beszédet, hogy, ha el nyújtotta-is, nem éreznének unalmat a' halgatásban.

Már fokkal vigabb vala, és újulni látzatott szinében, és ereiben *Kalazantzius*, hogy ekképen dolga szaporodott; hogy pedig a' munkája hathatóbb lenne, és beszédekellőbb a' nép előtt, ha egyébkor ideje nem volt olvasásra, és beszéd készítésre (mert készületlen nem állott-fel) az

éjjeli órákból, mellyeket szűkléges nyugodalomra meghagyott-vala, egy részt ki-fogott, hogy mindeneket meg-fontolhatna, és jó rendbe szedvén helyesebben, és értelmesebben ki-magyarázhatna. A' halgatókra fő képen vigyázott, ha gyengébbek az Hitben, ha tudatlanok valának, gyengébb, és lágyabb lelki eledelt nyújtott nekik; ha erősebbek, és tanultabbak voltak, azoknak leg-inkább a' Keresztényi kegyes életről, az erkölcsök jóbíttatásokról szóllott, a' mértékletességnek Üdvösféges gyümöltkérő, a' testi szabadfágnak, és kívánfágnak, indulatoknak meg-zaboláztatásokról, és több ilyen nagy hasznot hajtó tikkelyekről. Égni látszattak szemei, és ábrázatja, a' mikor valami ollyas dolgról szóllott, mellynek nagy szűklégét érzette, azonban látta, hogy a' nép tsekélységnek tartja, és merő bé-vett szokását óltalmazza. Midőn ezekben nagy buzgóssággal szorgalmatoskodik, előbbeni áhítatos gyakorlatosságiban semmit nem tágtott, a' Szent Lélek' malasztja, kiváltképen erőfétvén őtet; alég egy-néhány holnapokig vala a' Társfágban, látván a' Társfág érdemesebb tagjai igen alkalmas voltát, és hogy tellyes volna merő Apostoli buzgóssággal, őtet noha jövevényt Kárdinális Meditzeus Sándor akarattja-is hozzá járúlván, választák Társfág Elöl-járójának (Deákúl *Præfectus*-nak nevezik) Ez a' Tisztfég nagyobb ősztönt ada neki, hogy a' terhebb munkákat nem mások vállaira adná által, de maga nagy örömmel végezné; ezzel a' Társfág Tagjait

jait az együgyű népnek, és a' kisdedeknek buzgóbb oktatásfokra fel-indítván. Félre tett minden emberi tekintetet, és kárhozatos szemérmet, mellyek lelki munkákban nagy akadályokat okozni szoktak, és az útszákát el-járta, a' közönséges helyeket meg-kereste, maga költségén szerzett ajándékokkal édesgette, és bé-gyűjtette a' Templomokba mindenek előtt, mutogatván nékik, es állatván, hogy üdvösségek vesztessége alatt tartóznának illyetén üdvösséges letzkéket, és tanításokat halgatni.

Ezek alatt Szentféges Pápának nyoltzadik Kelemennek hírével esvén *Kalazantzius* fok rend-béli viselt dolgai, lelkiekben hallatlan buzgósága, és fáradozása, meg értvén azt-is, hogy Spanyol-Országai volna, Kárdinális Kolumna közbe vetésére ő Szentfége a' Balbatriai nagy jóvedelmű Kanonokfágot néki adá, mellyet Kompte Boldisár Kanonok kérésére, és Kárdinális Márk Antal ósztónózésére fel-válala, mély le-botsátkozással meg-köszönnvén ő Szentfége különös kegyelmét, mellyet illy méltatlanhoz, és esméretlen jövevényhez mutatni méltóztatott, de idővel meg-értvén, hogy pór alatt lenne bizonyos okból (mellyet ugyan könnyen meggyőzhetett-volna) jó móddal meg-vála tőle, nem kívánván fenkivel újat vonni.

Vált ez Szent *Kalazantziusnak* nem kevés bötsületére; mert nyilván tapasztaltatott ebből, és Seviliai Kanonoklágnak meg-vetéséből, hogy nem azért jött Ro-

mába , hogy maga hafznát , és javát keressé ; hanem hogy Isten akaratját kövessé : napról napra terhefőbb munkát vállalt-fel , a' jövedelem szaporittatásától irtózott. De már a' jó Isten világosabb jelekkel-is kezdte maga hív szolgája szentségét esmérteffé tenni, hogy ne csak buzgónak , és fáradhatatlannak a' lelki dolgokban tartanak , de Szentnek-is , és tfuda tételekkel tündöklőnek.

Egykor a' gonosz lélektől meg-ragadtatott afzszonyt , a' fok nép kérésére , a' kik közelébről érhatték , vezetni akarván semmi-képen meg-nem tarthatták , és ha meg-állott , meg-nem mozdithatták , és a' Szent Oszlop Kápolnáiba vinni akarván , nem birhattak véle : Szent *Kalazantzius* éppen akkor azon Kápolnában végezi-va a Szent Miséjét ; útját akarván követni , látá az őszve futott népet : kérdezé a' közelébb állókat , mire futott volna őszve a' nép ? felelék néki : hogy egy fátántól meg-szállott Afzszonnyal volna bajok , mellyel semmi-képen nem birhatnának. Közelébb menvén *Kalazantzius* , hogy látta a' nyavalyásnak kinos , és veszedelmes állapotját égre emelé szemeit , és foházkodván az Istennek útát tfinála magának a' tolakodó nép között ; alég két első újjaival , húvelkével , és mutatóval illeté a' szegény Afzszonyt , azonnal meg-tfendefedett , és mint a' szeléd bárány követé *Kalazantziust* a' Kápolnába , és tapasztalván magát szabadnak a' gonosztól , *Kalazantzius* parantsolatjára Istennek hálákat ada. Azonban a' nép
 nagyon

nagyon tsudálja a' dolgot, és ő reá áldáfokat monda, őtet felettébb magasztalja, akarván magától, minden dütsőséget el-háritani, meg-fzólétá a' népet: mit tsudálkoz-
tok, úgy mond, nem tudjátok melly nagy erejék vagy on
ezeknek az újjaknak, mellyek napon-ként a' Szentfég-
nek illetetése által nagyon erőfődnek? a Kristus Szent-
féges Testének tulajdonítátok-ezt, nem nékem méltat-
lannak, és bűnősnek.

MÁSODIK SZAKASZ.

*Egy-néhany látásból, és történetből érteni-kezdé az Ij-
ten akaratját Szent Kalazantzius.*

Roma városában lévő Szent helyeket szokása szerént
különös áhítatossággal napon-ként járván, és láto-
gatván Sz. Kalazantzius, mivel hogy Szerafikus Szent
Ferentznek kivált-képen-való tisztelője vala, meg-nem
álhatá hogy Assisumba-is által ne menne, hogy ottan
szentféges testét, ennek a' nagy tsudákkal tündöklő Pá-
triárkának meg-tisztelné; tselekedte ezt először kilentzven
ötödik esztendőben, ezer öt százon föllül, és nagy vi-
gasztalással vizsza tére, oda, és vizsza-is gyalogol-
ván, noha az Hertzeg, és Kárdinális Márk Antal sze-
keret, és egyéb úti tisztefféges készületet ajánlana né-
ki, és tsak nem kenyszerétené. Akara azon-képen ebben
a' kilentzven-hatodik Esztendőben-is oda útozni, de bi-

zonyos nagy akadályi miatt nem meheti; azért azon Bútfú-járásnak helyébe el-végezte magában, hogy o-hajtott áhítatosságát itt-hon tellyeséti Szent Bélyegektől neveztetett Szerafikus Szent Ferentz Templomában ugyan azon a' napon, mellyen azon szentféges Bélyegeknék emlékezetes Ünnepe tartatik.

Hogy pedig nagyobb tisztelettel ottan meg-jelen-hessen, és kedvesebb légyen áhítatossága, az előtte va-ló ét-szakát-is buzgó könyörgések, és elmélkedések kö-zött kivánta tölteni; mind-azáltal hoszfzas imádsági, és verraftási után el-bádjadván, nem tehette, hogy álom ne jöjjön reá, és ugyan szokása ellen mélyebb va-la, melly akkor őtet el-nyomta, a'-hoz titkos értelmű látásokkal tellyes. Úgy látszott néki, mint ha három igen tisztefféges szűzek elejbe jöttek-volna: a' kettő köz-zülők tfinoffan fel-öltözve igen ékes ábrázattal, a' har-madik, noha az is ábrázatjára nézve hasonló vala a' többihez, de nagy szomorúságot mutatott; a' ruházat-ja igen szirtos, durva, és szakadozott-vala, szapora könyveket hullatván zokogási között térdeire ese, így panaszolkoda Szent Iósefnek: óh én nyomorúltt, és bol-dogtalan személy! ime mindenektől el-hagyattattam, min-den útál engem, és irtózik tőlem, nints a' ki fel-fog-jon, és gyámolítson. Ezeknek hallására *Kalazantzius* biztatni kezdé a' bánkodó Szűzet, és ajánlani maga se-gétségét, és pártfogását; az alatt a' földről fel-emelni akarván, az álom, és az egész látás el-tűne- Mit je-lentene

lentene ez az álom, és történet, más napra kelvén meg-
 értette; mert a' mint fel-tette-va magában, a' Szent
 Bélyegek Templomába jó korán el-méne, midőn még-
 az Egy-ház tsak nem üres volna. Ottan újítván áhita-
 tos könyörgéseit azon esedeze Főlséges Istennek, hogy
 tudhatná az ét-szakai álma, és abban történt látása mit
 jelentene; egy kevés idő alég múla, fel-emelé szemeit,
 és a' Templomon szélyyel tekénte *Kalazantzius*: esmét
 látja azt a' Szűzet, ugyan azon szirtoffan, tsak alsó
 ruházatban szélyyel járni a' Templomban igen szomorúan,
 és bánkodva, ki midőn hozzája közelgetne, néki báto-
 rodván *Kalazantzius* kérdé a' Szűzet, ki légyen, és mi-
 okért járna illy szomorúan, és szennyeffen? Felele a'
 Szűz: Én vagyok, úgy mond, az a' boldogtalan sze-
 mély, a' kit Szegényfégnak hívnak, ime látod *Kalazanti!*
 hogy mindenektől el-hagyattattam; utálnak, és kerül-
 nek mindnyájan. *Kalazantzius* azt gondolván, hogy va-
 lami alamifna-béli fegetféget kérne, és talám ruházatra
 szükfsége volna, nem lévén egyéb körülötte, fogá a'
 palástját, és néki akarja nyújtani, a' még költséggel fe-
 gétheti; de a' Szűz azonnal szemei elől el-tűne. Erre
Kalazantzius annyival inkább buzgóbban könyörge az
 Istennek, hogy érthetné: mire, és hová tzélozna a' mos-
 tani, és ét-szakai látás-is. Meg-halgatta az Irgalmas Is-
 ten hiv ízolgája könyörgését, és imádsága végén belső
 ihlés által meg-jelenté néki: hogy ezek a' három szű-
 zek, mellyeket ét-szakai álmában látott-va, képei len-

nének ama' három fő Erköltseknek : Szegénységnek, Tisztaságnak, és Engedelmeségnek, mellyeket a' Szerzetesek, bé-álván a' Szerzetbe, Istennek egész életükre szoktak fogadni, és fel-ajánlani. És hogy a' Szegénységet azért olyan szomorúan, és szennyessen látta, hogy alég találkozik, a' ki a' Szegényekre szemet vesse, és gyámolítsa.

Ezekből Szent *Kalazantzius* már valamennyire kezdé érteni, hogy az Isten előtt-is kedves léfzen az ő régi hajlandósága, mellyet érzett magában az el-hagyattatott, és jó nevelés nélkül szükölködő szegényekhez; de azt még által nem láthatá, az három Szerzetesi fogadások által mit kíván tőle a' Felsőfő Mennyei Úr; vallyon azt e', hogy valamelly Szerzetbe lépjen, melly Szerzet kivált-képen való gond-vifelője légyen a' szegényeknek? vagy hogy maga kezdjen olyan Tárfafágot, melly fogadása szerént a' Kisdedeket, és az el-hagyattatott gyermekeket nevelje a' Tudományokban, első fundámentomtól kezdvén, és a' Keresztényi szeléd erköltsekben. És ugyan vala-hány-szor ezekről gondolkodott, és elméjébe tüntek ez illyen szándékok, annyi-szor különös édesféget, és nyugodalmat érzett maga szívében, mint ha minden-elébbi kívánságinak el-érte volna óhajtott tzeljät.

De még-is tfak ugyan nem mert meg-indúlni a' dologban, ez forogván kivált-képen szemei előtt; hogy az eleve el-tökéltt alázatossággával meg-nem férne, ha

ő valamelly ollyatén Tárfaágnak Kezdője, Elöl-járója, és fel-állítója lenne. A' szegényféget szereti, annak gyámola, és istápjja örömeft lenne, a' Kifdedek' jó neveltetését mindenek fölött szükségésnek itéli, és nagy szivbéli édesféggel kívánna körülettek munkálkodni; de inkább szeretné, hogy valaki más lenne indítója, és előljárója a' dolognak, mert a' Fundátori nevezetet maga alatsfonyságához-képeft nagynak véli, irtózik tőle, azért örömeft kerülné.

A' végre ismét nagy buzgóssággal ujtja áhitatosságát, és testének fanyargatását gyakorta Szent Dávid 142^{dik} Zoltárának emez szavait forgatván, és Istenhez sohajtozván: *Doce me facere voluntatem Tuam; quia Deus meus es Tu, et ego servus Tuus.* Halgass-meg engem Uram! le-fogyatkozotta a' lelkem, ne fordítsd-el a' Te ortzádat rólam, adjad, hogy halljama' Te irgalmasságodat. *Jelentsd-meg nekem az utat, mellyen járnak; mert bozzád emeltem az én lelkemet: taníts-meg engem a' Te akaratodat tselekedni; mert én Istenem vagy Te, és én Te szolgád vagyok.* Ezek voltak gyakor fo-hászzkodási midőn utazna, és járná a' Szent helyeket, midőn az Egy-házakban, kivált az Óltári Szentfég előtt le-borúlna; ezeken kezdette, ezeken végzette áhitatosságát. Az útszákön ha valahol látott szegény gyermekeket, mint-ha súgná valaki a' füleibe ezen szókat: *Tibi derelictus est pauper; orphano tu eris adjutor*, te reád hagyattatott a' szegény, az árvának te lélsz segétoje; úgy látszott néki. Nem vélhette ezeket immár valami vak történeteknek, és minden velő nélkül való fülekben

lekben zengő üres szózatoknak, hanem őszve egyeztetvén ezeket a' többi látásival meghatározá magát, akár hogy teheti szerét, t'fak ugyan szegényeknek, és kivált el-hagyattatott Kisdedeknek nevelőjök, és jó útra hozójok léfzen. Ezzel az alázatos, és emberek' szemei előtt tsekély, és el-vetett hivatallal gondolja, hogy szíve nyugodalmát leli.

Ezek alatt el-jövén ideje Affisumba való menetelnek, mint hogy a' múlt Esztendőben szándékának eleget nem tehetett, ez idén nagy szivefféggel el-indula, ismét gyalogolva, vévén magával a' szent helyeken elfoztandó bővebb alamifnára való költséget. Affisumba érkezhvén ama Szent Oltárhoz fiete, melly alatt áltani mondatik Szerafikus Szent Ferentz teste. Ottan az ablakotskánál, mellyen az égő lámpás eresztetik-bé, térdeire borúlván kezde Szent Ferentz-hez áhítatossan folyamodni, és mivel hogy ő egyik fő szeretője vala az Evangyeliomi szegényfégnek, és a' Kristusnak abban igaz követője, segétené őtet, és igazgatná fel-tett szándékiban, a' ki már el-tókéllette magában, hogy a' Kristus szerelméért szegény akar lenni, és a' szegényeket, kivált a' neveletlen Kisdedeket gyámolítani, és Isten törvényére tanítani. Így foházkodván Szent Ferentz-hez, mint-ha mély álom jött-volna reá, hirtelen lelkében el-ragadtaték Iósef, és minden érzékenfégi megtompúlának, elméje, és egyéb lélek-szeri tehetlégei ébren maradván. Ottan látá Szent Ferentzet, hogy három Szúzecktól késértetvén feléje közelétene: hogy látá

ta a' szüzeket, nagy álmélkodás, és félelem környül-
fogá ötet, és azonnal kezdé magát félre vonni. Azon-
ban Szent Ferentz imígyen szóléta-meg: Ne vonogaf-
sad magadat kedves Iósefem ezeknek a' szüzeknek lá-
tására; mert ha te azokat végben vinni akarod, a' mi-
ket magadban fel-tettél, és Istennek fel-ajánlottál, ezek-
kel néked élned, és hálnod kell: ime ezek felette sze-
retnek téged' tífzta, és hűféges szeretettel; ne tarts itt
femmi hivfágos, és világi állapotól. Ezek lésznek el-
intézett munkáidban segéto társaid. Ezeknek egyike:
Szegenyseg, másika: *Tífztafág* harmadika: *Engedelmesf-
seg*. Én azért hozám elő őket elődbe, hogy azokat
néked el-jegyzzem. És kebelébe nyúlván Sz. Ferentz,
három felette fényes, és drága gyüroket véfzen ki, és
Szent Iósefnek kezébe adá: fogd, úgy mond, Iósef e'
gyüroket! mert úgy tetfzik az Istennek, hogy ezekkel
élj örökös szövetségben. Reá álla nagy örömmel *Ka-
lazantzius* halván a' Szüzek' neveit, és már femmit nem
irtóza tólók, hanem Sz. Ferentz szavára el-osztá kö-
zöttök a' gyüroket. Erre az egézf látás el-tüne, és
Szent Iósef magához tére, és mindjárt érezni kezdett szi-
vében kivált-képen való hajlandósfágot, és szeretetet e'
három fő Jósfághoz. Az-alatt el-vegezvén azon napra
rendelt áhitatoffágát, a' bün-öldó Szentfégét (Peniten-
tzia tartáft) tókélletes töredelmességgel fel-vévén, és
nagy buzgósfággal a' vér nélkül való Áldozatot Isten-
nek fel-ajánlván sziv-béli hálá-adáfok közfött az el-kézfé-

tett szent alamisnát ki-oztogatá, és Romába külön és lelki vigasztalással, és fokkal nyugottabb elnével vizsgálza tére.

HARMADIK SZAKASZ.

Sok helyeken könyörge Kalazantzius, hogy az el-hagyattatott Kisdedeket fel-fogadná, és tanítaná, avagy tsak a' leg-alatszyabb bótúkre, és Keresztényi Tudományra; vagy kegyes életre, de sőt ki nem nyerhetvén, végre reá adta magát a'
Lelki-Igazgatók tanátjából.

Már ezekből a' fokszori látásokból, és belső ihlésekből alkalmasint ki nézte Sz: Kalazantzius, hogy az Isten akarója légyen, hogy magát szerzetessi életre adja, de hogy egyszer-s-mind ama szivbéli nagy vágyának-is eleget tehessen, mellyet fok időtől fogva érzett magában az el-hagyattatott, és költfégtelen Kisdedek' neveltetésekre; a' szerzetes életet úgy akarná, intézni hogy a' Kisdedek' gyámolítottatását azzal egybe kaptsolhatná, és őszve szerkesztethetné; mert így Isten' dicsőségét, és Országát e' földön nagy elő-menetellel gyarapíthatná, és nem tsak maga lelke javát Szerzetessi három fogadásnak-be-telleyesítésével kereshetné; de az Anya-szent-Egyháznak-is a' neveletlen Kisdedek' tanítatásával, és jó útra való vezettetésekkel használhatna.

Azon

Azon okra nézve, mivel hogy olyan Szerzetes Rendet nem esmérne, mellynek az volna fő kötelessége, és hivatala, hogy szegényebb gyermekeket a' fzeléd bötüknek első fundamentomtól kezdvén józan Tudományokban, és Keresztényi Erköltsekben neveljen bér, és jutalom nélkül.

Kész vala ollyatén jó-szívű, és lelki Egyházi emberhez, vagy Szerzeteshez magát társúl adni, kinek a' szive, ez illyen felebaráti szeretetre, és irgalmasságnak munkáira hajólna; mert maga Elöl-járó e' dologban nem kíván-vala lenni, inkább szeretvén mások vezérlése, és igazgatása alatt élni, és másoknak engedelmeskedni.

De ollyanra nem találhatván, mivel hogy ez illyen únalmas, és sok túrést, és szenvedést meg-kivánó munkát várandó jutalom nélkül senki nem akarna fel-vállalni, leg-inkább, hogy ez illyen foglalatosságokból főlfőbb tisztségekre fel-hágást nem remélyhetne; azért eljárja a' városban lakó világi Tanítókat, a' kik bizonyos fizetéfért a' hozzájuk járó Ifjúságot a' bötük esméréfére, az irásra, Deák nyelvnek fundamentomira, és egyéb szükséges dolgokra az ő módjok szerént tanítják: azoknak nagy szivefféggel könyörge, hogy tekéntenek a' nagy szüksége, és a' szegényebb ifjúság-közt el-áradott romlottságot, mint azért, hogy jó neveltetések nintsen, mint pedig, hogy Keresztényi fenyéték nélkül vagyunk; mi-képen rohannak a' gonosz életre, azokkal ne-

vekedik a' fetétség fejedelmének országa; a' földi birodalomnak terhére, és romlására vagynak; ezekből tolvajok, útakot álló gyilkosok, dúló, fosztó, köz-tfenefléget fel-bontó kóborlók szaporodnak; mert Keresztényi kegyesség nélkül merő baromi életet élnek, készek minden erőszak tételre, dühös fene-vadak' módjára.

Azért fognak fel őket a' Krisztus szeretetéért, a' ki bővleges jutalmat ígér azoknak, a' kik leg-kissebbel is jót tésznek az ővei között, és tanítanak ingyen: nem lehet ki-magyarázni, mi-némű nagy hasznot tennének, nem csak az Anya-szent-Egyháznak, de a' Világi Birodalmoknak-is; mert ezek nagy terhére vagynak, és élnek a' kősségnek; merő halálos kelevények; de ha egy-szer fel-vennék a' fenytéket, és meg-szelédülnének, hasznos polgárok válnának belőlök. De a' világi tanítók, noha meg vallák, hogy szent, és üdvösséges gondolat legyen, és szükséges dolog, azokat-is tanítani, és a' fesletfégtől el-fogni; de mentegték erőssen magokat, hogy így-is alég élhetnének, a' tanítványok tsekély fizetésekéből, hát ha még ingyen tanítanak. Ő tőlök ez ilyen felebaráti szeretet munkája ki-nem telik, ha a' város fő Polgár-Mesterei, vagy a' Méltóságos Gubernium esztendőnként meg-járó bizonyos fizetést rendelend nekik, az olyanok tanításokért, a' kik nem fizethetnek; így fel-válalják, úgy mond, és magok között el-osztják a' szegényebb ifjakat.

Erre nézve *Kalazantzius* Iósef Kárdinál Áskáni-

us Kolumna tanácsfából a' Fő Gubernátornak, és a' Gubernium Tízteinek könyörgő levelet nyújtja, mellyben világossan ki-tette a' jó nevelés nélkül szükölködő gyermekeknek veszedelmes állapotjokat, a' nagy károkat, mellyek következnek azoknak gonosz neveltetésekből, és mennyire el-áradott a' romlottság az egész kösségben a' miatt, mellyet egyéb-képen orvosolni nem lehetne, hanem ha a' Fő Elöl-járók, és Igazgatók megparantsolnák a' világi Tanítóknak, hogy fel-fognák az olyanokat-is, a' kik nem fizethetnek, és leg-alább a' Keresztényi Hitnek első Ágazatira, és a' bötüknek fundamentomira tanítanak, hogy így a' vadfágot ki-irtánák belőlök, és tóvábbi józan, és kegyes életre útat nyefnének, és mutatnának nekik. Kik-is jó szivvel megtselekefszik, ha valami bizonyos bért rendelend nekik a' Méltóságos Gubernium, a' közönfészes jövedelmekből. De ezek a' Fő Elöl-járók, a' kints-tartó kamaráknak Sáfári, és a' jövedelmeknek bé-szedői, okozván a' gyözetetlen költségeket, fok féle nagyobb hasznú, és te-kéntetű dolgokra, mellyekkel a' Köz-jónak elébb vite-lére néző szükfégeket pótolniok kell, noha helyesnek, és szükfészesnek itélnék, hogy azok eránt-is valami jó rendelés tétetődnek, mind az által femmi reményféget nem adának.

Innen szép szókkal el-botfáttatván *Kalazantzius* né-melly fő embereknek tanácsfából, a' kikkel közlötte maga igyekezetét, el-méne a' Romai Kollegiumnak Fő

Rektorához, annak nagy alázatossággal könyörge. hogy mivel ez a' Kollegyium a' Kőz-jónak nagy hasznára vagyon, mint hogy nagy elő-menetellel, sok ifjak bégyűléfével taníttatnak itten a' Fő Iskolák, és mint világi, mint pedig Egyházi állapotra szolgálendő Tudományok; tfelekednék azt-is, hogy egy, vagy két Iskolát rendelnének tsupán a' szegény el-hagyattatott Kisdedekért, mellyekben azok a' bötűknek, és a' Hit dolgainak első fundamentomira taníttatnának, ezzel, ha valamivel, a' Kőz-jónak felette igen használnának; mert így sok gonofzra indúltakból jó polgárokat nevelhetnének. De a' Fő Elöl-járó így felele: hogy ez ugyan Szent dolog, és felette hasznos volna, de a' Kollegyium Fundátorától, Boldog emlékezetű XIII. Gergely Pápától, eleitől fogva ez a' rend-tartás, és meghatározás hozattatott bé, hogy ez ilyen alatsfonyabb Iskolákra senkit bé ne vennének; a' világi Tanítóknak hagnának ezt a' munkát, kik számossan vagynak a' városban.

Végre Szent Domonkos Szerzetesseihez folyamoda, a' kik azon-képen a' Fő Tudományok szeretetétől, és szorgalmatos gyakorláfoktól fényeskedtek, és nevezet szerént az ő fő Házok, melly *Minervának* nevezetik, a' Tudományok rendes, és derék folytatáfától igen hires vala. Volt *Kalazantzjusnak* az oda való Elöl-járóval igen kegyes életű, és jeles tudományú Szerzetes Férfiúval régi esméretsfége, és barátságais. Ehez leg-inkább bizván meg szólétá őtet, és kéré nagy bizo-

bizodalommal, hogy magát közbe vetné, és ki-járná a' Szerzet fő Elöl-járóinál, hogy az el-hagyattatott Kisdedekre-is lenne tekintet, és azok' számokra rendeltetének alacsonyabb Iskolák ó nálók; mivel Szent Domonkos Pátriárka még élt, olyan szándékkal vala, hogy az ő Fiai az alacsonyabb Iskolákat-is tanítanák, a' mint *Ferdin. Castell. Possevius*-nál emlékezik *Bibl. Select. Lib. III. Cap. 38. Id Sancto Dominico fuisse propositum, ut non solum Philosophiam, et Theologiam sui docerent, verum etiam inferiorum Scholarum susciperent curam; quod nimirum intelligeret hanc esse convertendis ad Deum civitatibus compendiosissimam viam.* Szent Domonkosnak fel-tett szándéka vala, hogy az ő Szerzetes Fiai ne csak a' fellyebb-való világi, és Egyházi, vagy Isten körül foglalatos Tudományokat szorgalmatosán tanítanák, de alacsonyabb Iskolákat-is nyitnának a' nevetlen Kisdedekért; mert tudta jól az a' nagy buzgóféjú Fundátor, hogy ez leg-rövidebb út lenne arra, hogy a' városokban a' Keresztényi kegyes élet a' nép között elébb, homlítottassék, és nevedjék; a' vadtság pedig, és a' tudatlanfág, mellyek forrási minden gonofzságoknak, ki-irtattassék. Az Elöl-járó *Kalazantzius*ra kegyesen tekintvén, ezekkel felele: Kedves régi jó barátom *Kalazanti!* másutt keressük mi ezt; itt nálunk ki nem telik. Könyörögjünk az Istennek, hogy mutasson ő Szent Feisége olly alkalmatos, és győző férfiat, a' ki ezt jó szívvel fel-válaszolja, és állandóan tselekedje, jer fohász-

kodjunk Istenhez, és mondjuk az Apostolokkal: *Ob nagy irgalmú Urunk, ki látod, és jól esméred a' szívedet! küld-el, és mutasd-meg, kit választottál erre, a' Te ditőfégedre néző munkára.* Ezekkel, és több ilyen határozó szókkal *Kalazantziust* bátorítván, és nógatván ennek fel-válaszására el-botfátá.

Ezeknek hallására meg esett a' szíve *Kalazantziusnak*; mert látta, hogy minden reményfégéből immár ki kopott volna, és úgy a' mint ohajtotta vala, nem segethetné a' gyámoltalan Kifdedeket, eszébe jutának Jeremiás siralminak ama' szavai, mellyeket ő zokogó szívvel gyakran forgata elméjében: a' Kifdedek kenyeret kérének, és nem találkozott senki, a' ki törne, és nyújtana nékik. Ne tsudálja immár senki, hogy a' Keresztény nép között annyira el-terjedett az éktelen gonoszság, törvénytelenfég; mert nagy része a' Kösségnek ifjú korában, mikor leg kívánatosabb volna a' jó neveltetés, a' nélkül hagyatik; azért gonosz szokásokkal megtelik, tsalárdfággal, vakmerőséggel, maga-hittféggel, nyakassfággal, maga tulajdon szeretetével, tsak a' hasáznak, és torkának élni tanul, és ha ezeket ifjúságában megszokja, a' vad erköltszeket magába szija, nints az, a' ki vénfégében belőle azokat ki irtsa: természetté válnak benne, idővel nevedeknek, és gyarapodnak. Mit tselkedjünk mi (magával így szólla) a' kiket az Isten megvilágosított, ingyen-való kegyelméből meg-áldott erővel, egészféggel, tudománnyal, okossfággal? tehát úgy hagyjuk

hagyjuk azokat, a' kikért Krifthus drága vére ki öntetett? bé húnyt szemmel nézzük veszedelmeket, kárhozatos életeket? t'fak szenvedjük tehát, hogy az a' drága vér, mellyel meg-hintettek, kárhozatra szálljon vélek? Oh ne adja azt a' meg-bánthatatlan irgalmú Mennyei Úr, hogy olly hidegek, és fagyos szivűek legyünk, hogy ne találkozzék a' mi sziveinkben a' Felebaráti szeretetnek avagy t'fak egy szikrányi tüze! vallyon nem tartozunk e' mi a' mit az Iftentől ingyen vettünk, az ő szegényeinek, és Kifdedeinek vizfsza adni? *Peribit infirmus in tua scientia Frater, pro quo Chrifthus mortuus est?*

Nints a' ki ne vallja, és ne esmérje, hogy szükfészes igen-is a' neveletlen gyermekekről gondolkodni, és azokat-is fenyéték alá venni, a' közönséges Igaffágokra tanítani, de nints a' ki mozdúljon, a' ki rajtok könyörüljön. Ne oda nézzenek, hogy nagy tudományú embereket, gazdagokat, törvényhez tudókat neveljenek belőlök, t'fak üdvösségre szükfészes, és elegendő tudományt adjanak nekik: szelédétfék, útat mutaffanak nekik, mellyen kell járni, mi-képen kell Iftennek szolgálni, azt imádni, annak törvényét tartani, a' Polgári jámbor, és egyenes élet mit kíván tőlök, a' földi Fejedelmeket, Elől-járókat mi-ként kell tisztelni, mi az embernek az ő szoros, és múlthatatlan köteleffége. Midőn ezekről így gondolkodik, és magában kűszkódik nagy szíve fajtalmával: ismét láta egy tágoffabb Piatzon ószve t'foportozott gyermekeket, kiknek egy része heveréff

fel vesztegeti a' drága időt, az által-menő emberekből, kivált a' korosfakból tüföt üzven, más része játékra kelvén ifzonyú kiáltásokkal, úvöltésekkel töltötte bé az útszákat. Voltak közöttök olyanok, a' kik egy fillérnyi nyerefégért, vagy egy almáért, vagy egy gesztenyéért átkozódásokra, esküvésekre fakadtak; mások egymást hurtzolák, betstelen szókkal, és fertelmes motskolódásokkal illetvén, végre meg-verekedének. Meg állá *Kalazantzius* azokat szemlélvén, és szive nagy fájdalomából az égre emelé szemeit, és fohászokoda így magában gondolkodván: ha ezek esmérnék volta-képen az Istent, ha tudnák a' jó erkölcsöknek kellemetes ízét, és szépségét a' kegyes életnek, és a' gonofságnak rúttságát, melly szeléd gyermekek lennének ezek; ha volna, a' ki gondot viselne reájok, szemmel tartaná, és tanítgatná őket, melly fok jóvá válna közzülök. De vallyon mitől vagyon ez, hogy ezek így el-hagyattattak? oh melly nagyon gyarapodik ezeknek számokkal a' Sátán birodalma! melly fok jóra indúlt gyermekeket el-von, el-ámit ezeknek botránkoztató gonofságok, akár melly Ifjú inkább kedvelli a' szabad életet, hogy sem a' fenye-téket, komor szemmel nézi a' dorgálót, farka után vigyázót, és az erköltse igazgatóját.

Alég álhatta meg, hogy ilyen romlottságán az Ifjúságnak könyveit ne hullatná. Kivált ismét halván zengni füleiben ezeket az egy-néhány izben hallott szókat: *Nézd-el Iósef* ezeket! ime reád hagyattatott a' szegény,
és

és az árvának te lélsz fegetője, ne kéffél: kit vársz? induljon-meg rajtok szíved; hát ha te vagy az, a' kit az Isten erre a' munkára választott, és naponként hív ezek által a' látások, és történetek által? lágyúljon szíved (maga magát így nógatja) tégy félre minden emberi tekintetet: a' te szívedet illette-meg az Úr Lelke: élhetsz úgy-is alázatosságban, ha kezdője lélsz ezen szent dolognak: kedves Isten előtt az alázatosság; de kedvesebb léssen ezekre való figyelmetes gondvifelés. Nem olvastad e' az élet Könyvében amaz igéket? *Matb 18. ver. 5. Qui suscepit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit.* A' ki bé-fogad egy ilyen Kisdedet az én nevemben, engem fogad-bé. Vallyon nem tudod e', mit mond az Úr Lelke ugyan azon részben, a' 14 ^{dik} versben? *Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in Caelis est, ut pereat unus de Pusillis istis.* Nem akarja a' ti Atyátok, ki Mennyekben vagyon, hogy el-vezzsen a' vagy tsakegy e' Kisdedek közzül. Nem tudod e', hogy a' Krisztus nyomdokát követed, ha ezeknek gyámolítatásokra adod magadat, a' ki így szólítja a' népet: *Sinite Parvulos venire ad me, et nolite prohibere eos.* Engedjétek, hogy a' Kisdedek hozzám jöjjenek, és el-ne tiltátok őket tőlem, mert ők a' Mennyeknek Országá: tudni illik a' Mennyeiek' tudományának magyarázása, és fejtegetése őket leg-inkább illeti.

Illyen nagy őszönök ellen már nem tufakodhatván, éppen meg győzettetett elméjében; mind az-által, hogy

a' gyóntató Attya tanátfa nélkül semmihez ne nyúlna, el-méne nagy kegyességű Lelki-Attyához Fő Tisztelendő Domonkos Iános Karmelitához, a' ki Iésus Máriától neveztetett, kinek Szent életét, és buzgólagát az egész Roma városa nagyra bőtsülte: ki sok Kárdinálifoknál, és Ó Szentfégénél-is esméreres vala: sok világi Méltóságoknak, és Fő embereknek Lelki igazgatójok. Meg-jelenté annak nagy hűséggel, és bizodalommal mi-némü belső ihléfeket érezne szívében, mitfoda szózatok zengnének füleiben, miket látott Assifumban, és ismét Romában Szent Bélyegek' Templomában: miket látott, és hallott még Spanyol-Országban, egy szóval minden szíve titkait ki önté előt:e, meg-befzéllé szíve, és lelke vágyáfit, szüntelen érzett ósztónóket, és tellyeffen bőts igazgatására hagyja magát, fogadván, hogy valamit mondand, és javall, mindent híven meg tlelekefzik.

Halván ezeket *Kalazantzius* Iósef Lelki igazgatója, és ezekből által értvén tellyeffen szíve vágyáfit, és hajlandóságit, de a' Felsőges Istennek kőrülette való munkáira-is figyelmeztvén, rövideden felele *Kalazantzius*nak: Nyúgodjék-meg Istennek ennyi sok rend-béli belső ihlésein, és külső jelengetésein, azokat másra ne vélje, hanem Istennek világos akaratjára magyarázza: Isten ó Szent Felsőge, Kriftusban szerelmes Atyámfia *Kalazanti!* arra válaszított téged', hogy az ó Kisdedeit tanítsad, jó útra vezesd, ártatlanságnak édesfészes tejével táplál.

táplálgasd! addig nem leszen nyugodalma szivednek, még ehhez nem kezdsz. A' ki szivedben öntötte ezt a' kívánлагot, meg segét, hidd-el, és igazgatni fog, hogy meg felelhess Szent akaratjának. Nyulj hozzá bátran, meg erőfét téged' a' ki te benned ezt munkálkodja, a' ki az Angyalok, és az emberek szolgálatit ki-rendeli, és meg-olstja. *Qui Angelorum ministeria, hominumque dispensat.* Ezekre *Kalazantzius*, mint ha az Isten' szava-it hallotta volna, tellyessen meg vigasztaltatott, és különös lelki nyugodalmat érezni kezdett magában; azért mély le-botfátkozással ajánlván magát továbbra-is kedves Lelki Attya igazgatáfabá, és kegyességébe, a' szomszéd Templomba bé-tére, és ott földre borulván hála-kat ada a' Mennyei Felsőgnek, hogy ilyen-képen meg-érthette ő Szent Felsőge akaratját. Már ezentúl semmi szűkfég, vagy únalom, sem ígélet, sem keserűség, sem ínség, sem üldözés, sem akár minémű Méltóságnak reményfége vagy hivatalnak ígérete, el-nem választja ő-tet a' Kristus szegényeitől, és Kifdedeitől, és Felebaráti Szeretetnek ebbéli munkáitól.

Méglen *Kalazantzius* ekképen nyomozza az Isten-nek Szent akaratját, és tapasztalt böltsességű kegyes lelki Atyákkal közli maga szívbeli indulatit; azon idő a-latt nagy Érdemű, és emlékezetű Kárdinál, és Her-tzeg Kolumna Márk Antal Úr, Zagarola névű jószá-gában, a' hová betegfége elején tisztább, és frissebb le-vegő ég kedvéért Romából által vitette vala magát, el-

jövén el-öszlálásának ideje, ez árnyék világból boldogul ki-múla. Ez a' szomorú történet *Kalazantziusnak* nagy fziye fájdmára esett; mert édes Attyánál szerelmetefebb Atyát, Párt-fogót, Igazgatót vesztett-el benne; mivel hogy pedig a' tőle vett fok rend-béli jókat, és kegyelmeket már egyéb-képen meg nem hálálhatta: bizonyos napokig Szent Mife-béli Áldozatokat nagy áhítottsággal ajánla a' Lelkéért, és azon-képen buzgó könyörgéseivel, böjtölésekkel, és ő érette Istennek fel-áldozott Testi sanyargatásokkal kívánta segéteni.

Noha pedig el-felejthetetlen keserűsége következett Iósefnek e' Fő Méltóságnak halálából, mind az által a' mi illette az ő fel-tett szándékát, és már a' Kisdedekre fel-válalt gond-vifelést annyiból enyhűdött fájdalma; mert látta, hogy ezentúl immár kevesebb akadályokat fog-érezni a' fel vett munkában, mivel hogy ezen Fejedelmi nagy Háztól könnyebben szabadúlhat; mert noha Áskánius Kolumna már hasonló-képen Kárdinálisságra jutott Ifjú Hertzeg, kivel Spanyol-Országban Komplutumban különös esméretsége, hogy ne mondjam barátkozásá vala (a' mint oda-fel emlékeztünk) *Kalazantziust* ama' hivatalokban meg-hagyta vala, és szívesen tartóztatná, mind-az-által ezzel az Istentől ihletett munkával mentegetvén magát, hoszfzas időre nem ajánlhatta magát; hanem inkább nagy bizodalommal folyamodott a' Hertzeghez, hogy kegyes szárnyai, és hatalmas Párt-fogása alatt lehetne élni néki, és Kriitus szerel-

fzerelméért fel-válalt munkákat, és köteleffégeket tlen-
 deffégben folytatni. A' Hertzeg ezekre, mint kedves
 tanuló Tárfának mindenekben ígérte hatható pártfogását,
 és további kegyelmeit, arra kérvén, ha el-távozik-is Is-
 tentól ihlettetett dolgai miatt, tfak ugyan a' Kolumnák'
 Házát tellyeffen el-ne hagyja; mert údvófféges tanátfira,
 és munkáira ez után-is szúkfége lészzen e' Háznak.

NEGYEDIK RÉSZ.

*Mi-képen kezdette Szent Kalazantzius az Iskolák' ta-
 nitásút, és hol? minémű buzgóffággal, és készúlettel
 nyúlt a' dologhoz? mennyi akadályokat szvenedett
 mindjárt eleinte?*

ELSŐ SZAKASZ.

*Szentsféges Pápától engedelmet nyervén a' tanitáfra
 Szent Dorottya Templománál Tiberis vizén-túl kez-
 dette a' tanitást: előre a' Kifdedeknek maga költsé-
 gén szúkféges eszközeket ószve-szerezvén.*

Nem látván már más módot *Kalazantzius* hozzá nyúla
 a' Szent munkához, és Iskolát nyitván, el-kezdé
 a' tanitást. De elébb akkori Szentsféges Pápától ditfófé-
 gessen Országjó VIII. Kelementól, lábaihoz borúlván
 Q áldást,

áldást, és engedelmet kére: hogy engedné meg ő Szentlége, hogy egy-néhány egy akaratu, és buzgóágú Tárfaival bér, és jutalom nélkül el-kezdhetné Romában bizonyos helyen a' szegényebb Ifjúágot, mellyet más Tanítók fel-fogadni nem akarnak, józan, és szeléd bötükre, kegyes erköltkre, és Keresztényi Tudományra, nem külömben a' szám-vetésnek mesterfégére tanítani: egyedül azért, hogy a' feslett, és rendetlen élettől azon forfú Ifjúágot-is el-vonhatná, mellynek jó neveltetése nem lévén, és az elelésben módja, mihelyt felserdül, lopáfra, ragadományra adja magát, és ezért a' Köz-jónak ártalmára, és akadályára vagyon, Megyéknek, Városoknak nagy terhére, kivált idővel, és korral vastagodván benne a' pajkosság, és féket nem szenvedő nyakasság.

A' Pápa, mivel hogy ő maga-is ez-előtt gondolkodott vala illyetén Szent, és kegyes munkáról: és szűkfégének esmérte az Anya-Szent-Egy-házban, szivessen, és kivált-képen-való örömének jelentésével meg-ongedte néki, Apostoli áldását reá adván, és ezt a' nagy buzgóágát, és felebaráti szzeretetét, melly az alázatossággal egybe-szerkesztette-vala, helybe-hagyá, és meg dítféré; igérvén néki: hogy mihelyest terhefőbb dolgaitól szabadul, bizonyos Papi személyekből álló Tárfágot kívánna fel-allítani arra a' Szent végre, és azon szándéknak végbe-vitelére.

Ezen első dolgát illy szzerentséssen végezvén, és

a' Pápától jóreményféggel el-botfáttatván, azonnal Iskola-béli eszközök', ugy-mint székek' tfináltatására, ahoz szűkféges könyvetskéknek, ténta-tartóknak, kő-tábláknak, pennáknak meg-vevéfére, elegendő papirofnak, a' bötük' egyenes helyheztetéfékre segéto reguláknak ószve szerzéfékre adá magát; és mivel hogy a' bötük ki iráfában meg-kivántatott szorgalmatofágra, és a' Tudományokra-is nagy kedvet adnak a' Kifdedeknek az ajándékotskák, a' képek, olvasók, ereklétskék, keresztetskék, és egyéb ilyen áhitatofágra-is szolgáló eszközök, azokat jó-előre el-készétette, hogy a' kedvetlen, és a' tanulástól még-idegenkedő sziveket ezekkel édesgeffe, és lágyítfa.

Ajánlották-vala az előtt valamivel magokat a' Keresztényi Tudomány' Tárfafágából egy-néhányan, igérvén Szent *Kalazantzius*nak nagy biztatáffal, hogy, ha el-kezdendi a' Kegyes Iskolák' tanítáffát, azonnal hozzá állanak, és segéto Tárfoknak adják magokat, ilyen üdvöfféges munkának elő-mozdítáffára. Látván immár ideit Szent *Kalazantzius*, kettöt közzülök, a' kik immár Áldozó Papok valának meg-ízléta, és tett igéretekre emlékezteté; kik-is azonnal nagy örömmel az Elöl-járók engedelmekkel hozzá adák magokat. Ez alatt *Kalazantzius* Tiberis vizén-túl lévő Szent Dorottya Egyházának Plébánuffához folyamoda, a' ki néki ehez a' Szent ízándékhoz nagy szivefféggel vífeltetvén, és igen jó indulattal lévően már ez előtt Iskoláknak alkalmas helyt igére, azon-képen magának, és Tárfainak-is szál-

lást. Vala ez a' nagy tökéletességű Férfú kivált-képen-való biztatója Szent *Kalazantzius* Iósefnek, és merő Fő-indítója, hogy ezt a' Szent munkát el-kezdéné; igére-is néki az Úr Iftentől fegedelmeket, és erőstő malasztokat; mivel hogy ez olly egy különös dolog legyen, melly az Isten' dicsőségét kivált-képen terjeszteni fogja, a' gonoszra indúltak, és tudatlanok között, és a' Kristus Anya-szent-Egyházát gyarapítja.

Mivel hogy pedig szűkfészes vala, hogy ez a' szent igyekezet ki-hirdettetnék, és a' Keresztényi Sokaságnak tudtára lenne, maga ama' Tisztelendő, és nagy buzgó-fágú Férfú, Szent Dorottya Egy-háza Plébánussa, és Lelkiekben azon Megyének Páfztora más napra számoffan bé-gyűlt nép előtt ki-hirdette. Mi-képen Isten' dicsőségére, fok szegény Kisddek' lelki javokra, és elő-menetekre, a' Keresztényi Kegyeffégnek gyarapodására, az Elöl-járók engedelmeből hólnapi napon kezdődni fognak ezen Szent Dorottya Szűz Templománál alkalmas helyen az Iskolák, mellyek-is személy válogatás, és fizetés nélkül nyitnak-meg mindeneknek, a' kik a' Tudományokat, és a' Keresztényi kegyes erköltszeket szeretik: mellyekben leg-inkább a' szegényebb Ifjatskák, a' kiknek nevelőjök nintfen, első bótúknak esméretére, formálására, rendes írásra, Keresztényi Tudományra, a' szám-vetés mesterfégére, és a' deák nyelvnek fundamentomira taníttatni fognak.

Más napra szép számmal bé-gyűlének elő-szór a'
sze-

szegényebbek, és közelébről valók, kik látván, hogy könyvetskéket-is, és más Iskolai eszközeiket ingyen kapnának, nagy örömmel reá adák magokat a' tanuláfra, és nagy ferényféget mutatának mindjárt a' kezdetben, és minden jóra hajtogatni hagyák magokat, mint a' szeléd tfemeték. Fel-ditfekedvén pedig a' Szüléjek előtt, és a' szomszéd gyermekek előtt mutogatván a' nyert ajándékokat, a' könyvetskéket, és a' penna tfináló késetskéket, hamar új hírrel bé tölték a' Tiberis vizén-túlvaló Tartományt. Mellyre fel-ferkenvén a' Kifdedek' Szülei, nagy örömmel hozogatták a' magok Kifdedeit az Iskolába. Szaporodott naponként a' Nevendékek' száma ez-után, és egy hét alatt száznál többet lehetett számlálni, a' kik állandóan gyakorolták az Iskolákat *Kalazantziusnak* nagy vigasztalásával.

Ditfekedhetik ez a' *Kalazantzius* kifded Tárfafága mindjárt kezdetiben egy drága Ifjatskával, a' kit első bötűkre formált, és ártatlanfágnak tejével éltetett ezekben az Iskolákban, úgy mint: *Oregius* Agostonnal, a' ki első 'Zengéje, és gyönyörűféges illatú virágja vala a' Szent Dorottya Temploma mellett plántált Iskolás kertnek azon első esztendőben. Ki az után szépen felnevelkedvén, és más nagyobb, és hirefsebb Iskolákban kellemetessen gyümöltfözvén, annyira elő-ment a' derék Tudományokban, és a' szép illatú Keresztényi Iószágokban, hogy ezer, hat-száz harmintz-harmadik esztendő tájban Beneventumi Érfeké, az után Romai Anya-szent-

Egy-ház' Kárdináljá tétetnék. Meg vallotta ez a nagy Egy-házi Méltóság, és fok-fzor jó kedvel be-fzéllette, honnan vette-va első eredetét mint Tudománnyának, mint pedig kegyes erkölcsöknek, melyeknekize élete fogytaig meg-maradott ő benne.

Ezen Iskoláknak kezdete, és első ki-nyittatófok esett: Ezer, öt-száz, kilentzven-hetedik esztendőben, Szent Mihály Havának első napjaiban, és ugyan folytak rendessen, és nagy elő-menettel az Iskolá-béli gyakorlatosságok, mellyen nem csak Szent *Kalazantzius* nagyon órvendezett; de a' jó szívvel fáradozó Tárfai-is, és a' ki ezeknek gyámolok va, azon Megyének Lelki Páfztora, a' ki-is nem tartotta kissebbségének azok között a' szegény Kifdedek között gyakran meg-fordulni, és őket a' szorgalmatos tanuláfra, Isteni félelemre, melly minden Tudományoknak kezdete, és fundamentuma, integetni. Kezdett immár szem-látomást fzelédülni azon város részének Ifjúága, és merő fsendesedni látszattak az útszák, nem lévén immár pajkos, ki rúgó, és szüntelen játékokat üző Ifjak, és mindeneket kiáltásokkal, úvöltésekkel bé-töltők. Az Iskolában gyakorta említett fok Szent Példák annyira birták immár szíveiket, hogy a' mit az előtt kedveltek, azt útálnák, és régi pajkosságoktól ifzonyodnának.

Tudni-illik a' fzeléd bötüknek taníttatása, ha a' Kezsfztényi Kegyefféggel egybe-köttetik, ilyen gyönyörűféges gyümölcsöket szokott hozni a' leg-vadabb Köffég között-is.

MÁSODIK SZAKASZ.

*Szent Kalazantziusnak régi ellensége a' Pokol-béli Sátán nem szenvedhetven, hogy a' bótúkkal együtt a' Ke-
resztényi Kegyeesség-is nevededik a' Kisdedekben, min-
den módon kezdi akadályoztatni a' Szent munkát,
kivált Segető Társait kedvetlenségre hozván.*

Mióta Szent Kalazantzius az Iskolák' fel-állítatá-
sokról kezdett gondolkodni, és ugyan markoffan
iparkodni, hogy Istenes szándéka' végét mennél ha-
marább érhetné, mind e' napiglan a' Pokol-béli Sátán,
a' ki gyermeki-korától-fogva nagy ellensége vala Ió-
sefnek, és szüntelen igyekezett akadályokat tenni min-
den Lelki útáiban, és szándékiban: Mind e' napiglan
mondom; mint-ha mély, és hofzszú álmodt alutt volna,
femmi ellenkezést, vagy ostromlást nem láttatott mu-
tatni; mert Iskolák eránt tett fáradságos munkáit fem-
miben nem gátolta, noha ezeket Kalazantzius fő-ké-
pen a' Sátán Országá' meg-rontatásá'ra, és fel-forgat-
tatásá'ra készétette, merő új hadat állitván a' Kifde-
dekből, a' kik ellene győzedelmessen hartzolnának még
azon gyenge korokban.

Vélni lehet, hogy ez a' minden fortélyoknak
mestere, és koholójá, fokka lkülömböző gondolatokkal

vala Szent *Kalazantzius'* munkája, és Iskolája felől; azért-is nagy kedve telésével katzagta magában *Kalazantzius*-nagy buzgóágú igyekezetét, és úgy lehet el-képezni, mintha így kérkedett volna maga pajtársai előtt: Most immár örömmel nézhetitek azt a' bajnokot, a' ki még gyermeki állapotjában Aragoniában nekünk nagy ellenfégünk kezdett-vala lenni, hány-fzor forgatta fel, és széllyel hányta keleptzéimet, és tőreimet, melyeket ő hozzá hasonló Ifjaknak hánytám-vala? hányat kiragadott kezeimből mézes beszédével, és tanátfaival, kiket én már a' világi hivfágoknak sima jegére vezettem-vala? egy-maga elég volt egy egész Megye-béli Ifjúságnak tőlem való el-fordíttatására. Utálatos vala ott, a' hol ő meg fordúlt, csak árnyéka-is a' testi, és világi gyönyörűségnek. Ha történt, hogy az Ifjúság Fejedelmévé választatott a' mint fok helyeken szokás vala, ottan mindjárt kezdette gátolni minden utáinkat, igyekezetünket, fel-fedezte fortéljainkat, lefeinket ki-nyilatkoztatta, a' józan életet kedvéffé, a' testi gyönyörűségeket, mulatfágokat gyűlölségeseffé tette az egész fel-serdülő Ifjúság előtt, kikből nekünk egyéb-kor, és más Városokban, vagy-is tanuló Ifjak gyülekezeti-ben, nagy hasznunk vagyon, és elő-menetelünk. Ezek a' mi birodalmunknak nagy reménységű elő-mozdítóí, ezek által fokra mehetünk; mert ők magok igen könnyen fogattatnak-meg, mint vigyázatlan, és vakmerő Nevendékek, hamar meg-hódólnak, és mások' meg-hódolta-

dóltatásában igen alkalmas eszközök, valamí a' szemeknek tetszik, és az érzékenégeket gyönyörködteti, azt örvendik, és az után sebessen indulnak, sőt rohannak.

Ez ellenben valakit el-téréthetett a' mi útainkról minden ereit ki-adta, nem fajnállott fáradozni tsak egy Ifjú körül-is éjjeli, és nappali szorgalmatossággal, hogy a' világi hivfág meg ne részegítse, és a' testi szabadság meg ne vakítsa, és tántorítsa. Tsak Valentziában-is mitfoda nagy gyalázatba hozza engem': minek-utánna már minden mesterfégemet az ő meg-rontatására el-készétttem volna egy fő Afzfonyt fel-vévén eszközül, ki-is mindenekben tetszéfem-szerént vifelte-va magát, hizelkedett néki, ámitgatta maga szeretetére; de midőn im-már gondolta, hogy az Ifjat esméretfégnék, és emberfégnék szine alatt vizont szeretetre édesgető szavai-val eléggé fel-gyúlasztotta-volna, akkor ez, e' világi tisztefféges nyájaskodásnak, és barátkozásnak minden regulái, és szokása ellen, embertelen paraszt szaladásával, azt az Úri személyt ortza pirulásban hagyta, és gyalázatban.

Én ettől mind-eddig igen tartottam, hogy orszá-gunknak nagy rontója léfzen, és fel-forgatója; azért-is minden utaira, és igyekezetére figyelmeztem, minde-nek fölött szemmel tartottam. Most látván, hogy Ifko-lákat nyitott az Ifjak' taníttatásokra, nagy örómóm miatt nem kivántam néki egy-néhány esztendőtol-fogva semmi

akadályt tenni, vagy kedvetlenféget, nem akartam munkáját meg-fzakasztani, és zöldjében úgy szólván elfójtani. Most immár nagy kedvem telésével nézem ama' leg-tfintalanabb pajkos ki-rúgó gyermekeknek szaporodásokokat az ó Iskoláiban. Hadd! hadd! mennyen-el fel-tett szándékában; majd meg-látjátok, hogy ez nekünk iparkodik, a' mi hálónkba kerét; mert ugyan-is a' bótúk' tanúlása mellett mihez egyébhez szoknak a' fel ferdülő Ifjak, hanem a' puha heveréshez, idő vesztegető mulatfágokhoz? a' kézi munkától irtóztván, az Iskola-béli letzkéket szem-hegygyel, imigy-amúgy meg-futván a' szabad életnek képzelődésével magokat előre biztatják, és minden fesletfégre készétgetik. Hogy ha pedig kettő, három találkozik-is kőzöttők szorgalmatosabb, vagy éleffebb elméjű, tfuda, melly képtelen fel-fúalkodás, magahittség, kevélység, nyakasság lakik az olyan Ifjúban, ön-maga szeretete, mások' meg-vetése, és így mindenűnen és minden-képen a' Tudományok' gyakorlása a' mi országunkat építi, és gyarapítja. Hogy ne szóljak a' könyvekről, mellyeknek nagy részek Tanító Mester nélkül-is sokakat meg-ront; mivel hogy telve vagyon minden ámitáfra-való hívfágos, és testi bõltfedéssel, szabadfágra tágos útat nyefő fel-tételekkel, és vélekedésekkel, mellyek tfak hamar meg-részegítik az olyan új-találmányokon kapkodó Ifjúfágot.

De közelébről szemlélvén *Kalazantzius* Iskoláját, annak tanításban modját, tzeljät, és napról-napra a' jóban, és szeléd

léd erköltkében-is, nem csak a' Tudományok' fundamentomiban nevedő Ifjúságot, azt fő-képen tapasztalván, hogy *Kalazantzius* a' bötük' tudománnyát a' Keresztényi Kegyesféggel egybe-kaptsolja, és Szent Pál tanítáására figyelmeztven a'-hoz ragaszkodik: *ei, quæ secundum pietatem est, Doctrina.* 1. **Timoth.** 6 v. 3. hogy minden más hívfágos Tudományt félre tézzen, egyedül azt kelleti, és javallja, melly az áhíthatósággal, Isteni félelemmel, és Keresztényi Kegyes erköltségekkel egybe vagyon szerkesztetve, és a' testi szabadságnak ellenibe tétetett. Akkor kezdé bánkodni, hogy elei nem vette, hogy vagy egy órá-is el mulatott, hogy el-henyélette 'zengéjében meg-fojtani, és ennyire hagyta terjedni, és gyarapodni. Akkor mint dühös, és el-bűfúlt orosz lány nagy szívve keferűségével nézte, mi-képen már azok az előtt minden rozra hajlott Ifjak, a' kik az Isteni káromláshoz, pajkos, és feslett élethez szoktak-va, a' kiket ez előtt a' piatzokon, útszákon minden gonoszt el követni látott-va, és kevés fáradsággal minden rozra birhatott; mi-képen immár meg-fzenvedvén a' féket, és a' zabolát, meg-váltóztak, meg szelédültek, térden álva, fel emelt kezekkel az ég-felé minden munkájok, de kivált tanúlások előtt Isteni dicséreteket, buzgó szívvel mondanak, mi-képenének szóval a' Hitnek, Reménységnek, Isteni Szeretetnek, és töredelmességnek indulatira gerjesztik önmagokat; a' bűn-óldó Szentfégghez, és az Úr Asztalához melly nagy buzgóféggal járúlnak; az Isten Annyá-

hoz Boldog Szűzhez áhíthatóan folyamodnak, Rófás Koronákat, melyeket közönfégessen olvasóknak hivunk, tartván kezeikben, és annyi számu Angyali Üdvözletekkel kőszöntvén, és magafztalván őtet, a' mennyi abban a'probb golyóbfok vagynak: Mi-képen a' minden Tudománynak, és Böltséfégnék Szent Lelkét segítségül hívják, minden elő-menetelt attól várván, és magokat néki fel ajánlván.

Itt immár mit tfelekedjék? mitfoda fegyverhez, és fortélyokhoz nyúljon? mi-némü akadályokat gondoljon? nem találhata egyebet, hanem el-tőkellé magában, hogy mind addig mesterkedik, alkalmas eszközeket keres, méglen egészen ezt a' Szent munkát, és még igen kevés számu személyekből álló Tárfafágot széllyel nem hánnya, nem oszlatja, és mindenekben gyarapodását, nevedéfét meg-nem akasztja.

A' mint-is amaz időtől fogva, nem tsak tulajdon személyét keménnyen ostromolta, utait gátolta: de a' hozzá tartozandókat-is, és az Istenes munkában egy szívvel Lélekkal fáradozó Tárfait, belfő legétőit, kiket Sz. *Kalazantzius*, mint egy-Testvéreit úgy szeretett-vala, meg-zavarta, és ellene fel-indította. És ugyan az első ostroma vala: hogy a' két jámbor, és eddig nagy buzgóssággal tanításban izzadó Tárfait, a' kik ön-képen hozzá állottak-vala, magokat fel-ajánlván Isten' Szeretetéért a' Kifdedek', és szegények' oktatásokra, egy esztendő alég múltván únalommal meg-töltené; úgy, hogy a' gyer-

gyermekkel-való bánást, azoknak nyughatatlan, és fenyétékre nehezen hajló engedetlenségeket, tñintalanfá-
gokat, kiáltásfokat, ki-rúgásfokat, éppen nem szenvedhet-
nék: azért-is Szent Ióseftól bútfút vévén az Iskolai mun-
kákat szinte alkalmatlan időben félben-hagyák.

Ezt látván *Kalazantzits*, noha nagyon fájdolta; és érzette azoknak el-meneteleket, a' kik egyéb-aránt igen alkalmatosok valának abbéli munkákra: mind-az által mindjárt észbe-vette, ki lett légyen ennek indítója; hogy ezt nem más hanem az irigységnek mestere a' Po-
kol-béli Sátán forralta, ő ellene, hogy már lábra állott, és nyövéfre kapott szép virágokkal, és tñemetékkal ma-
gát kellett virágos, és tñemetés kertjét művesektől meg fozfza, és így ísmét terméketlenné, és pufztává tegye.

Azért-is azonnal egy belsőbb szobátskába, a'-hol i-
mádkozni szokott-vala, vévén magát, a' Kriřtus Szent Keresztje előtt artzra borúla, és áhítatoson könyörge a' Kířdedek' jó neveltetésekben gyönyörködő Iésufnak, hogy mivel ő ezt a' munkát az ő szeretetéért kezdette-
volna, ugyan az ő Szent Lelkének ihléséből, és nem más végre, hanem hogy ő Szent Felfégének tökéletes népet neveljen, hogy a' vad, és tudatlan gyermekek őtet elismérni, és dítőőteni tudhassák, néki szolgálni, és Szent törvényét meg-tartani Kířded koroktólfogva i-
gyekezzenek; azért ne hagyja meg-szakasztatni ezt a' jó igyekezetet, és egyedül az ő dítőőségét néző munkát;

ne hagyja ezt a Lelki eledelt éhező Ifjúságot Kenyértörő Atyák nélkül, és ártatlanágnak tejével táplálgató Dajkák nélkül. Küldjön az irgalmas Mennyei Úr jó szívű Segetőket, a' kik únalom nélkül köveffék az ő Szent Peldáját.

HARMADIK SZAKASZ.

Más segető Társakat küldött az Úr Isten Szent Kalazantziusiak az' el-mentek' helyébe.

Midőn ekképen a' meg-feszítettett Krisztus' képe előtt esedezne, és egészen ki öntené szivét, és zokogna nagy bánkodását jelentgetvén mint az egyetlen egygyén el-bűsült, és el-keferedett igaz Anya; egy rövid álom jöve reá, mellyet inkább lélek-szerént-való elragadtatásnak lehet mondani, mellyben meg-érté Isteni ihlésből, hogy kevés napok alatt lesznek számos Segetői, és Munkássai; mért el-nem felejtkezett az Úr az ő neve dítőségét kereső Kisdéd Nyájáról; fokkal buzgóbb Páfztorokat küldend a' meg-szelédült Báránykái-nak, és a mennyre szaporodni fognak a' Tanítványok; a' szerént nevedik számok a' szűkféges Tanítóknak. A' mint-is alég múla két vagy három nap, jelenték magokat két Tíztefféges Lelki-Atyák, ugyan ezek-is á Ke-resztényi Tudomány' Társaságának tagjai lévén mind a' ketten, és nagy szivefféggel ajánlak magokat Szent

Kala-

Kalazantziusnak, kérvén őtet, hogy engedje-meg, hogy ők-is e' Szent, és kivált-képen való munkában részefek leheffenek: végye-bé őket maga Művefői, és Aratói-közzé; mert ők magokban némelly különös hajlandóságot éreznek a' Kifdedek', és szegények' jó neveltetések-re, fő-képen a' bótúkbán, a' Keresztényi Tudományban, és Kegyes erkölcsökben. Ezeket nagy örömmel halgatván Szent *Kalazantzius*, igen szívefien bé-fogadá, és Iskoláiba bé-helyhezteté, a' fzerént, a' mint ők magok alkalmasoknak itélték magokat, kikben tapasztalta Sz. *Kalazantzius*, hogy valóban Isten szeretete indította meg szíveket, és készek minden únalmat, és fáradságot felvállalni a' *Kristus'* szegénnyéért, hogy nem keresnek felső Póltzokat; hanem alázatosfágban kívánnak a' Kifdedeknek szolgálni. Itten *Kalazantzius* így meg-vigasztaltatván, hálákat ada a' Felsőfésnek, hogy mint irgalmas gond-vifelő Atya *Suscepit Israël puerum suum, recordatus misericordiae suae*. Luc. I. Fel vette Isráelt az ő szolgáját meg-emlékezvén az ő irgalmasfágáról.

Ezeken kívül fogada egy-néhány Papi renden lévő alkalmas Férfiakat, a' kik a' tanításhoz már ez-előtt hozzá szoktak, és a' Kifdedekkel bánni tudtak, hogy szaporodván az Ifjúfág, fogyatkozás ne legyen a' Tanítókbán; kivált, hogy ha valamellyik egéfségének változáfa miatt nem követhetné hivatalát. Ezeknek ő maga fizetett ama' jövedelmekből, mellyeket Aragóniában meghagyott-vala magának bizonyos ideig, ilyen Isteni dí-

tsőfégre tzelozó szűkségekre. Kik ugyan egy bizonyos ideig fel-vették a' fizetést; mind-azon-által váltak az után belőlök olly Keresztényi tőkélteffégre vágyó Férfiak, hogy minden bér nélkül fel-ajánlanák magokat a' Kifdedek' szolgálatjokra, és egész életek fottáig kívánának *Kalazantzius'* kertében dolgozni, és szorgalmasan kertészkedni, meg elégedvén napon-ként való tartással, és szállással, a' többi szűkségeiket tulajdon vagyónkájokból pótolván. Meg-is áldá őket a' Mennyei Felfég azon fel-ajánlásért, válván belőlök az után ugyan e' Kifded Tárfaságban nagy szentféggel tündöklő Férfiak.

Oh! melly örvendetes napok valának ezek, melly kedvesek Szent *Kalazantzius* előtt, mellyekben szive vágyása szerént látta gyönyörűen, és rendessen folydogálni az Iskola-béli munkát, az Ifjúfágot a' bötükben elő-menni, és a' Keresztényi erköltszekben napról-napra vastagodni: a' Pokol-béli Sátánnak minden igyekezetét, fortélyjait semmivé lenni. De kivált abban vala nagy öröme, hogy a' jó Isten ingyen-való irgalmából úgy vigyázott Kifded Nyájára, hogy két Segető helyett annyi számút, és igen jó kedvűt állított néki, kiket ő, hogy az únalmas munkának elején meg-ne ütköznének, és kedvek váltózna, nem tsak édes biztató szavaival nógatta, és erősitgette; de hogy fok-szor boszszúságra gerjesztő kifdedek' nyughatatlanfágit neheztelés nélkül tsendes szívvel szenvednék, Istentől várandó jutalomnak

mutatásával tfillapította, ha valami hirtelen indulatot látott benne.

Ezek felett mindenkor terhefőbb, és sulyosabb végét fogván a' dolgoknak, a' mi únalmasabb vala, a'-hoz nyúla, szép példa adásokkal előttök járván. Sok-szor ilyenekre fakadott: o drága, és minden kintnél kedvezőbb Társaim! velem együtt Isten' Országáért ilyen alá-való hivatalokban tufakodó jó barátim! meg-higygyétek, hogy az Iskolákban nyelt porért, verejtékért, mely, és tudó, és nagy erő-szakasztásért, és minden tsendes elmével szenvedett únalomért oda-fel a' Mennyei Boldogságban vár titeket az el-tétetet: jutalom, és hervadatlan Korona; tündökleni fogtok (igy szól az élet könyvé) mint a' ragyogó Tfillagok a' vég nélkül tartó örökké valóságban. Nem t'ak a' Szent Irás' magyarázóinak, vagy Isteni mélyféges titkok' fejtegetőinek igéri ezeket; de a' bötüknek fundamentomit, és a' Keresztényi Tudománynak leg-első tzikkelyeit világosító alázatos Tanítóknak-is.

Igyekezett azonban, hogy a' Tiszteletre méltó Tanítóknak minden alkalmatosságok meg-lenne, hogy szűkféget semmiben ne szenvednének, hogy annál buzgóbban, és ferényebben a' Kisdedeket tanítanak. Az áhítatos gyakorlásoknak ő maga vala végezője, és Elöl-járója, napon-ként reggeli Szent Misén-kivül az egész Ifjúsággal Boldogságos Szűzet bizonyos rendbe-szedett áhítatossággal tisztelte, azon-kivül Keresztény Fejedel-

mekért, és azoknak meg-egyezőségeért, az Anya-szent-Egy-ház fel-magasztaltatásáért, és az Eretnek Tudományok' ki-irtatásokért nagy buzgóssággal könyörgött. A' mikor a' Szent Gyónásra rendeltetett nap elő-jött, a'-hoz különös áhítatossággal készítette a' Kifdedeket, hogy mind a' bűn-oldó Szentfégnak fel-vételéhez illendően járulnának, mind pedig az Úr Asztalára ki-tétetett Oltári Szentfégnak. Itten tellyes szív-béli buzgóssággal a' Hitnek, Reményfégnak, Isteni Szeretetnek, és tökélletes Töredelmességnek indulatit fenn-szóval térdein álva elő-tök mondotta, és hogy azt az Angyalok' eledelét men-nél méltóbban magokhoz vehessék, nagyon szorgalmas-toskodott.

Ezekben ki-mondhatatlan örömmel foglalkozkod-ván arra-is vigyázott, hogy a' szegényebb Ifjatskákknak valami akadályok ne lenne a' tanulásban a' szükséges eszközök', könyvek', papiroznak, és egyebeknek nem lé-tek-miatt; azért azokat készen tartotta, és kinek szükségét látta, szívesen kedveskedett, meg-intvén: hogy ezt a' kis Jéhus, vagy Boldog Szűz Anya néki adni pa-rantfolta, hogy hozzájuk buzgón eszedezt, és imádfá-gát e' napokban áhítatossan végezte. Sőt azoknak, a' kik serényebbek valának, és jó erkölcsökre hajlandób-bak, vagy jó elméjük, de a'-hoz alázatosok, és áhítato-fok, ruhátskát-is szerzett, hogy az Iskoláktól el-ne ma-radnának. Az Iskolákat a' mennyire lehetett tfinossan tar-totta, fok-szor ő maga azokat későn estve, vagy reg-gel

gel korán tisztogatta, fõpõrgette, a' falakat Szent Irásbéli példákat mutató képekkel fel-ékesítette, hogy úgy az Iskolák' falain-is találának, a' mellybõl az Ifjak údvõfféges õsztõneket vennének, és tanulnának.

NEGYEDIK SZAKASZ

Maga Iskoláinak nevet ada Szent Kalazantzius.

Mihelyest hozzá fogott ehez a' Szentmunkához, mindig járt nevet ada maga Iskoláinak, nem valami hívfágos kérkedésbõl, hogy a' fényes nevezettel igen a' karó hegyére ki tenné azokat; hanem hogy a' Tanítók avagy tñak a' nevezetre-is figyelmeztvén kötelességekrõl meg intetnének; nevezte azért *Kegyes*, vagy *Abitatos* Iskoláknak: tudni-illik, mert ez vala minden igyekezetének fõ tzélja, hogy a' kegyes élet a' szeléd bõttükkel együtt nevedjek, és terjedjen a' Kereszténységben. Nem-is kellett fok-fzor említeni ezt a' nevezetet, vagy az Ifjúságnak gyakorta fejekbe verni, vagy eszekbe juttatni; azonnal fel-vevék, és kevés napok alatt minden féle kóz, és Fõ-Rend kózott, nagyok, és kitsinyek kózott el-terjedett nagy helybe-hagyással ez a' nevezet, kivált, midõn látta az egész nép, hogy a' külfõ jelek, és egész ábrázatja az Iskoláknak megfelel a' Nevezetnek.

Illett-is ez a' név *Kalazantzius'* Iskoláira fok okokra nézve; mert ezekben a' neveletlen, és szegény Ifjúság ingyen, bér, és reménylett jutalom nélkül csupán Krisztus szerelméért, és hogy a' *Kegyves* erkölcsök' szeretetére többen hajúljanak, taníttatott, nem várván a' Tanítók szüntelen fáradtságokért egyebet, hanem az Istentől el-enyészhetetlen jutalmat az örökké valóságban. *Másod-szor* *Kegyesséknek* nevezette a' tzelra való nézve, mellyre a' Tanítók igyekeznek, hogy nem valami hívfágos sikeretlen Tudományokat adjanak a' Tanítványok elejekbe, mellyeknek kezdete: kérkedés, maga hánytatás, hazfontalan elme futtatás, haj-szál faragás, szó-szaporító vetélkedés; vége, és haszna: maga-hittség és képtelen fel-fualkodás; hanem Isteni félelmen Keresztényi alázatosságon fundált szeléd bötüket, mellyekhez nem vala szabad nyúlni tisztátalan, és szennyes kezekkel, hanem tiszta, és szeléd erkölcsfekkal, elkészétett szívvel, és elmével. Mert ide nézett minden szándékában Szent *Kalazantzius*, hogy a' bötüket az áhítatossággal erőssen egybe-kössé, és Istenes jószágokkal ki-fényesítse; tudván jól, hogy egyedül ez ilyen Tudomány kellemetes hasznára volna az Anya-szent-Egy-háznak, és a' tanuló Ifjatskákknak-is üdvösségekre, mellyre nézve az olyan Ifjúnak, a' kinek jó elméje vala, és a'-hoz alkalmas szorgalmatossága, de az erkölcsfeiben hiba találtatott, és éppen áhítatosságra nem hajlott, azt szokta-vala mondani: *Bene curris; sed extraviam*

viam. Ióligyekezel futni; de uton kívül: szépek a' gyűmölcsfeid; de vadok, fojtóffak, és jó izek nintsen: pengő réz vagy, és zengő tzimbalom; de belől üres vagy. Azokról pedig, a' kik a' jó elméjekkel vissza éltek azt álétotta, hogy: *a' ki jó elméjű Ifjúnak valami hívősgos Tudományt nyújt, és azt Isteni felelemmel, és Keresztényi Kegyefféggel elébb meg nem szelédeti, kést ad a' kezébe, mellyel másókna'k ártson, és maga nyakát-is szakaszsa.*

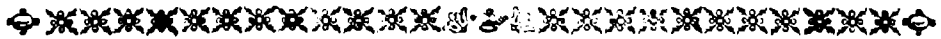
Harmad-szor Kegyes Iskoláknak hivattatta; mert minden gonosz erkölcsfeiktől, mellyek a' világi tudományok közzé szoktak egyeledni, és azokkal együtt járni, maga Kisdéd Tanítványit kívánta el-idegeníteni, és el-vonni; a' vakmerő, és szabad vélekedést mindenkor kárhozatosna'k kiáltotta, és szivekre szólván a' korosfabbaknak, és szemefebbeknek egész életekre szolgáló tanúfágú adta, hogy attól, mint a' mérges kigyótól irtózzanak. Ellenben fő gondja vala, hogy a' Kisdédnek, életek' első 'zengéjében mindjárt Keresztény Ifjúnak fő Tiszteire, taníttatassanak, tudni-illik: mivel tartóznak az Istennek, minémű szeretettel, és tisztelettel; mivel önmagoknak, úgy Testre, mint Lélekre-való nézve; és minden Lélek-szeri tehetségekre, elmére külön, külön az akaratra, és emlékezetre. Mivel tartóznak Felebarátjoknak, náloknál fellyebb-valóknak: úgy mint világi Fejedelmeknek, Elől-járóknak, Szüléjeknek, Hazájoknak, Lelki Páfztoroknak, Nevelőjöknek; mivel tar-

tóznak azoknak, a' kik vélek egyenlő karban, és állapotban vagynak, vagy az alacsonyabb soron lévőknek, mi-néműek legyenek az igaz Barátságok regulái, és kötelességei. Ez ilyen údvösséges szent letzkék valának fő foglalatosságai a' Tanítóknak; mert minden Iskola-béli tanításokat két részre osztották: a' kezdetén egy darab ideig a' börtökben, és világi Tudományokban gyakorolták az Ifjúságot, az után következett a' Lelket tápláló, és az erkölcsöket igyengető oktatás, vagy Hit Ágazatit fejtegető Keresztényi Tudomány. Az erkölcsök javíttatására szolgálnak a' Szentek' életekből őszve szedett Példák, és gyönyörűséges történetek; a' Hit ágazatit pedig Szent Írás-béli könnyebb Tzikkelyekkel erősítették, és világosították. A' fzerént gyakorta arra fakadtak, hogy Kifdedek előtt beszéllenék a' gonosz és Istentelen Ifjoknak szörnyű, és rettenetes büntetések, véletlen halálokat, hogy ezekkel a' fesslett élettől, és kárhozatos gonoszságoktól el-vonnák őket. Ellenben minémű jutalmakat várhatnak az Istentől, a' kik a' jóban állhatatosok. Végre melly nagy áhítatossággal kell járúlni a' Szentfégekhez, és mi-képen kelletik magokat viselni a' veszedelmes történetekben.

Szinte ez idő tájban egy történet nagy bőtfületére, és jó hírének terjedésére szolgált Szent *Kalazantzius'* Iskolájának, melly bizonyítja, hogy valóban Szent, és Istenes gyakorlásokban tartattak, és neveltettek a' Kifdedek: Egy nagy Egy-házi Méltóság (*Guidiccionius'*nak

us-nak neveztek, akkor Lúka Városának Püspöke) némely dolgai végett Romában mulatozván, a' midőn dolgai tágultak, egy bizonyos kertben mulatván magát, frissebb levegő égen sétálgata. Hall azonban a' fáknak árnyékában némely szózatot, melyre figyelmeztvén ilyen formájú igéknek tapasztalta: *Édes Atyám mondja kend utánnam: O nagy irgalmú Isten! Szánom, és bánom töredelmes szívből minden bűneimet: szeretlek téged' mindenek felett: hiszek benned egy örökké való Isten! néked ajánlom Lelkemet, és a' többi:* Erre mindjárt gondolván, a' mi valóban történt, hogy valaki ott közel halállal utólfó tufakodásban volna: küldé azonnal szolgáit, hogy látnák, és vizsgálják-meg, mi volna: maga-is azonban gyorsabban lépni kezdé, hogy oda mennél hamarább juthatna. Reá akadván a' szolgái, látták hogy a' Kertész, ki arra a' kertre gondot viselt, fővel alá egy lábon fűgne egy nagy terepély gyümöltsfának ágáról, és immár le-eső félben volna, nem győzvé magát úgy tartani. Azonnal a' szolgák lajtorját támasztván az ágak közzé, ki fára, ki a' lajtorjára felmászván meg-segétik az élete' nagy veszedelmében forgó embert, kimagához térvén okát adá mi végre ment-va fel a' magos gyümöltsfára; mert úgy mond, azon fának igen gyönyörű gyümöltsei vagynak, mellyekkel ő a' Méltóságos Püspöknek akart kedveskedni. De a' Püspök oda érkezvén a' gyermeket vigyázza leginkább, kinek szavait hallotta-va, és kérdé az Apjától,

hol légyen az, a' ki őtet illy szép, és üdvösséges dolgokra emlékeztette, kit midőn fel kerelvén elejbe állították-volna, tsudálkozik felettébb bátorfágán, és Tudományán a' parányi Gyermekek, és mindjárt kérdé, hol tanulta-volna ő ezeket, ki-is felele, hogy az áhítatos Iskolákban, mellyek nem régen kezdődtek, hogy ő azoknak tanítványok volna, és a' Tanító őket arra tanította-volna, hogy akár magok, akár mások halálos veszedelembé esendnek, ilyen szent indulatokkal készítenék magokat a' halálhoz, minden egyéb gondolatokat félre tévén. Ezt halván a' Püspök, áldotta az Istent, hogy illyen jó erkölcsű Kifdedre akadt-volna, és hogy az Úr Isten illyen kegyes Tanítókat támasztott-volna leg-szükségesebb időben. És ezért valakivel őszve-akadt, valamerre fordúlt, ezt a' történetet szive' nagy örömeivel beszélette, és az újonnan fel-állott Kegyes Iskoláknak buzgó, és Istenes tanítókát hirdette, és magasztalta, meg-sem álhatta, hogy Szent *Kalazantziust* meg ne látogatná, és az Iskoláit-is, mellyekben minden jó rendet, tsinosságot, és az Ifjokban mind bötükben, mind pedig áhítatosságban szép előmenetelt tapasztalt, igen nagy lelki vigasztalást érezvén el-butfúza *Kalazantzius*-tól, de ez-után valahányszor történt Romába jönni néki, el-nem mulatta ezeket az Áhítatos Iskolákat meg látogatni, és mind Tanítók' részére, mind pedig némelly szükölködő Ifjatskák' ruházatokra bővebb alamisnát nyújtani.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

Iskolákon kívül más Szent dolgokban-is foglalja magát.

De nemcsak Iskolák' taníttatásában tündöklött Szent Kalazantzius Iósefnek nagy buzgófága, igaz felebaráti szeretete, könyörületessége, békefészes tűrése, a' tanuló Kisdedek' Lelki, és Testi javainak megszerzésében fáradohatatlan szorgalmatosfága; de más rendbéli munkáiban, és gyakorlatosságiban-is, mellyeket örömmel fel-válalt, vagy Krisztus' szegényei gyámolítatásokra, vagy nagy szűkségben, és veszedelemben lévők' segétségekre: akkor leg-nagyobb vigasztalást érezvén, a' mikor többeknek, és élet' veszedelmében forgóknak szolgálhatott. Melly okért, hogy annál nagyobb kötelességet érezne a' felebaráti szeretetből származó munkákra, egy-néhány Társaságokban bé irattatta magát, mellyeknek leg-inkább, az irgalmasságnak Lelki, és Testi munkáira ön-képen fel-válalt kötelességek vagon. Úgy-mint a' Keresztényi Tudományról neveztetett Társaságba, melly igen jeles, és tudós, Szent életű Férfiakkal tündöklött; úgy Szent Apostolok' Kongregációjába, Szent Ferentz' Társaságába, melly Szent Bélyegekről neveztetik, nem külömben Szent Háromság Kongregációjába, mellynek kötelességebe va-

T
gyon

gyon a' lövevényeknek, és Szent Helyekre fzarándokoskodóknak szolgálni, azokat gyámolítani. Ezeknek pedig nem tfak neveket hordozta; de a' mennyire főebb kötelességei engedték, és az Iskola-béli tanuló Ifiatskáktól megválhatott, munkáit-is és bizonyos napokra ki-rendelt szolgálait nagy buzgófággal végbe vinni el-nem mulatta.

Ezer, öt-száz, kilentzven-nyoltzadik esztendőben Karátfon Havában történvén véletlenül nagy ki-áradása Tiberis vizének, egész Roma városának, leg-inkább pedig azon résznek, mellyen a' Kegyes Iskolákvalának, nagy kára következett, és veszedelme, mivel hogy nagy része az all-házoknak el-burított a' magassabb épületeknek-is az allya meg-telvén, az Emberek-is hirtelen nem tudván hová fordúlni, fokban élet, és Halál között, vagy a' febeffen rohanó vízben, úfzkálának, vagy menedék helyeket keresvén a' Házak' tetejére vagy folyosókra fel másztak; de ottan a' vitzól ugyan mentek lévén éhfég miatt erejekben meg-szakaszkodtak. Itten *Kalazantius* szép alkalmatosságát látván buzgó Felebaráti szeretetének meg mutatására, melly benne mindenkor nagy mértékben vala, mivel hogy az' Úr Isten nagy erővel szálás magos termettel, a'-hoz bátorfággal megáldotta, gondolta, hogy ilyen időben leg-inkább használhat maga Felebarátinak az ő termetével, és erejével. Azért hajót fogadván, tárfakat szerze magának, kiket ezen jó példa-adással erre a' szent munkára felindított, és gyorsan forgolódván fokakat fél-holtan a' vízből

vizből a' szárazra ki-fegétett, fok kifded lgyermetskéket, kiket a' víz' árja el-ragadott-vala ki fogott, némellyeket már érzékenység, és élet nélkül, hogy még is Kereftényi módon el-temetteffenek, másokat még azon elevenen, tfak hogy a' hidegtől meg-tfigáztattak alkalmas helyre által-szállított, és bizonyos Afzfzonyoknak ajánlotta, kérvén hogy gondjokat viselnék, a' még azok, a' kikhez tartóznak fel-keresik. Koros embereknek, a' kiknek semmi eledelék nem vala, a' víz el-rekeftvén őket minden elefégtől, más helyekről, mellyek a'-viz' árját nem érzették, leg-alább kenyeret hordott, és a' mit lehetett, ha Istenért nem kaphatott, maga pénzén meg-szerezvén. Sok helyett, a' hová Hajójával nem férhetett, hogy im magos, és vállas vala, ki szálván, és a' vizet meg-lábolván, a' szoros helyekről három, négy gyermeket-is vállain, vagy ólében kihozott, a' hol sírált, rivált, és kiáltást hallott, oda élete veszedelmével-is el-fietett; mert tudta bizonyosan, hogy embert szabadíthat a' veszedelemtől.

Úfzkáltak a' vízen fokakniak ládáik, nagy áron szerzett ruhák, vég gyóltfok, drága portékák, posztók, minden-féle drága eszközek; ezeket imitt-amott a' vízben találván, és ófzve-fzedvén nagy vigyázással olyan helyekre rakta, hív-örzőket állítván a' Társai közül azokhoz, a' honnan az után a' kár-vallott emberek hozzá férhetvén, és reá esmérvén hálá adással vízfszavehették.

Hasonló képen viselte magát ez előtt mint-egy négy esztendővel ugyan Roma Városában, midőn nagy részén a' városnak mÍrigyés halál kezdett-volna uralkodni, melly-is rövid idő alatt annyira el-hatalmazott, hogy sokan még a' Főebb renden lévők közzül is elhullanának, nem tudván hirtelen eléggé őrizkedni a' mérges kelevényeknek tűzétől, leg-inkább, a' kik az olyan nyavalyákban lévőkkel vigyázatlanúl barátkoztak. Itten *Kalazantzius* noha jövevény vala, és még mint-egy akkor érkezett-vala Romába, még-is mint Házafia, vagy régi tős gyökeres lakosa a' Városnak, nem sajnállott e' szörnyű veszedelemben forgó lakosoknak hüfégesen, és szorgalmatossan szolgálni. Tudni-illik az igaz Felebaráti szeretet, és Keresztényi buzgófág, a' melly szívben egy-szer meg-gyökerezett, nem nézi hová való, és ki légyen az, a' ki segéttetik, avagy méltó e' arra; hanem bé-húnyt testi szemekkel, Lelki szemekkel nézi az Istent azokban, kinek szerelméért kíván jót tenni.

Azon-képen *Kalazantzius* kész vala meg-áldoztatni még-esméretlen Felebarátiért-is: vigyázott leg-inkább a' Papi Hivatalra, mellyben vala, mellynek ez a' fő kötelessége, hogy szűkfég' idején kész légyen maga tulajdon lelkét le-tenni a' Krisztus juhaiért. El-járta nagy buzgófággal a' mÍrigyés Házakat, látogatta a' halálos ágyakban fekvő Embereket, szive nagy bánkodását mutatta, és minden ki-telhető segétségre magát ajánlotta, előre meg-mondván, hogy semmi jutalmat nem várna; hanem

hanem mindeneket egyedül Krístus' szerelméért kívánna meg-tenni. Azért-is minden félelmet félre tévén elő-szór a' betegeknek Lelki dolgokban Lelki orvosságokkal szolgált: tudni-illik a'-hoz nyúlni akart, a' mi leg-főbb vala, és mindeneknél bőtfősebb. HATHATÓ beszédeivel, és kegyes intéseivel előbb a' betegeket bűnök' töredelmes meg-bánására, az után azoknak szives meg-val-lására reá beszélt, és áhítatos könyörgésekkel segéte-te, az után a' lelki dolgokat jó rendben hagyván, és utólsó tufakodásra-is előre el-készítvén, a' testi orvof-ságokkal kezdettegyámolítani, kivált a' szegényebbe-ket, azoknak maga költségén orvosló szereket a' Pati-kákban készítettvén, és a' bé-adásnak módját ki tanul-ván nagy szorgalmatossággal szolgálni igyekezett, ha szolgáltól tfeled nélkül valának (a' mint olyan időben történni szokott, hogy a' leg hivebb tfeled-is el-hagy-gya a' nyavalyás embert) ő örömmel a' szűkféges szol-gálatokat meg-tette, és kéz volt olyan betegnél nap-nak nagy részét el-tölteni, és a' mint látta állapotját gyámolítani, az orvosságot bé-adni, bé-várván azt-is mire fogja az orvosság segíteni. Azonban észbe vévén, hogy némellyek immár gyógyuló félben lévén, és ve-fzedelmen kívül, mind-az-által lábra nem kaphatnának az étlenség miatt, nem lévén a' ki készítsen, vagy bé-szerezzen nekik, vagy éppen tellyessen semmi enni va-lójok nem lévén; amazoknak maga készített, vagy pe-dig olyan személyt, a' ki készítene, fogadott; a' kiknek

pedig semmi eledetek nem vala, nem tartotta szégyen nek, nagy tekéntetű, és már fok jó erkölcsfeitől, és tudományitól el-hiresedett Egy-házi Ember, egy meg terhel szamarat magával környül vezetni, mellyen némellyeknek szükséges orvoflagokat, máfoknak test-tápláló eledelt napon-ként hordott; azokat nagyobb részént maga saját költségén meg-szerezvén; mellyért-is a' Köz nép, melly érzette jó tétéményét, betegek' gyámolító Atyának nevezte: mindenek' hallattára áldván, és magasztalván őtet.

Illyen Szent dolgokban foglalta magát Olasz-Országban mint jövevény még, és ugyan nem más-képen akarta magát, esmértenni hanem jó tétémények, és felebaráti szerezetnek munkái által. Azonban a' Spanyol Ország-béliek sem felejtették még el *Kalazantzist*; noha teste, és személye szerezént távol vala tőlök; de élte közöttök ditfőleges hírének, nevének, és Példás tfelekedetinek emlékezete, és szép illatja által. Ugyan azon időben midőn Romában illyen szent dolgokban foglalja magát, és szánt-szándékkal alázza illyen munkák által, Romába érkezett Spanyol-Országi nagy Kővet, egy gazdag Kanonokflagot Sevilla városában, melly Kanonokflag esztendő-ként ezer, két száz Romai Skutumot (nálunk két német forintokat, és valamivel többet téfzen egy Skutum) be hoz-vala, ajánla néki, de ezt ő nagy alázatossággal meg-köszömvén kegyelmét a' Kővetnek, magárúl el-hárítá, a' mint ez előtt
egy

egy ezstendővel a' Királytól magától egy Püspökség-re neveztetvén, semmi-képen reá nem adá magát; mert a' Kisdedek' szeretete, kiknek neveltetésekhez immár hozzá fogott-vala, nem ereztette őtet, és nem engedte, hogy valami fényes, és Méltóságos hivatalokra fel-lépjen. Erre nézve a' Spanyol-Országi Követ, az ő meg vonását a' nagy hivataloktól, meg-értvén, földi Szentnek nevezé; mivel hogy ez nagy álhatatosság-gal került, és futja vala a' Tiszteletet, és Méltóságos Hivatalokat, midőn mások előbre tolják magokat, és minden ki-gondolható modokkal keressik, és o-hajtják; már akkor tudni-illik tágas megyét készített-vala magának, a' mellyben édesdeden, és nagy vigasztalással fáradozzék, az Áhítatos Iskolákból, melyekbe úgy belé szeretett, hogy semmi tisztefféges hivatal őtet azoktól el nem szakaszthatná.

Ezek, és több effélék történtek Szent *Kalazantzius* Ióseffel miólta Isten' ihlettetéséből be érkezett Romába nyoltz ezstendőknek el-folyása alatt, ennek a' Szekulumnak, vagy ezer után ötödik századnak bé-teléséig. A' titkossabbakat pedig ki tudhatja, és beszé-heti; hanem az, a' ki a' veséket, és sziveket nézi és vizsgálja a' Felféges Mennyei Úr, a'ki őtet arra válasz-totta, hogy külfő-képen fok kegyes tfelekedetivel a' meg hidegedett szivű Keresztényeknek példájok lenne, az Üdvösségnek kerességében: belső-képen pedig lanyarú életével, és Testi indulatoknak meg zabolázásával a' kép-

a' kép-mutató, és feslett életű Keresztényeknek fok éktelen gonofzági miatt fel-gerjedett Isten' haragját enyhítené, és büntető ostorát tartóztatná.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Szent Kalazantzius Iósef ezer, hat-századik esztendőől fogva tizen-hetedikig mint szorgalmatoskodott az Iskolákban? Mitsóda nevezetes Emberek állottak hozzá? Mennyi ellenkezéseket szenvedett? mi-képen még VIII. Kelemen alatt, és V. Pál ideiben elő-ment az ő Társasága?

ELSŐ SZAKASZ.

A' Bútfúval jeles Esztendót mi-némű áhítatos gyakorlások között töltötte? Az Iskolákat tágoffabb helyre által vitte, Méltóságos Vestri Prelatus' Házát meg fogadván. Mint jára az Iskola' harangotskáját fel-függesztvén?

Bé-következővén a' közönséges Szent Bútfúval jeles Esztendő, ezer után hat-századik, Kalazantzius Iósef-is azon vala, hogy ezt az esztendót nagyobb áhítatossággal, és különös gyakorlatossággal között a' mindenün

deninnen bé-gyúlt Keresztényeknek üdvösséges Példájokra el-töltse, úgy óhajtotta ezt az időt, mint a' szomjú szarvas a' híves forrást. Már a' Méltóságos Kolumnák' Hertzegi Házoktól meg-vált-va tellyeffen, nem csak azért, hogy Isten' ihléséből fel-válalt Iskola-béli munkáit meg-fzakasztás nélkül folytathassa, és a' Kisdedek' jó neveltetésekre egészen reá adja magát; de előre számot tartván a' Szent Esztendőre, oda tzelozott, hogy azon Esztendőt minden más köteleffégek-től ment lévén Felebaráti szzeretnek munkái között Istennek tellyeffen fel-ajánlván magát, és csak azokat keresvén, a' mik az Isten' dicsőségét öregbítik, el-tólthesse.

Elfő Jubileumos Esztendő va az, mellyre szereztefe va, a' mint régen óhajtotta, hogy Romában tölthetné; azért-is úgy igyekezett, hogy ezt nagyobb lelki buzgóssággal, mindeneket az egy Iskolákon kívül félre tévén, végezhesse; annak okáért az Iskolákban jó rendet tévén, reggel, és dél-után magának bizonyos órát ki-fogván, a' többi ideit Szent Helyek' látogatásában, mezfsze földről jött szarándokok', és más kegyes Keresztények' vezettetéseken, és Szent Helyek' mutogatásában tölthette, a' szegényebbeket szent alamisnával segítette, és a' kik hosszús útazás miatt el-gyengültek, azoknak alkalmatosabb szállást maga költségén fogadott, és jobb ízű ételekkel a' vendég-fogadókról tápláltatta. Szent M se-béli Áldozatnak szolgáltatóját úgy alkalmaztatta, hogy azt mennél többen a' jöve-

vények között hallanak. A' tudatlanokat a' Szentfégek' illendő fel-vételekhez kegyes beszédével, és buzgó tanításával napon-ként készítgette, a' tudókat-is gyakorta integetvén arra, hogy a' Szent Bútfú el-nyeréséhez magokat Keresztényi kegyesség' munkáival, testi lanyargatással, és feslett indulatok' meg-zabolázásával, jobb életnek fel-fogadásával, áhítatos könyörgésekkel készítgetnék, hogy ne a' hasznak, vagy toroknak szolgálnának, vagy a' várost szem-hizlaláért, és magok mulatásáért járnak; hanem hogy áhítatos könyörgések között elő-főz a' ki-téetett Oltári Szentféget imádnák reggel, és dél után, azontúl a' Szent Apostolok', és más Szent Egy-házakban el-téetett Szent Mátyrok', és többi Szentek' dicsőféges tetemeit látogatnák, és megtisztelnék hozzájuk nyujtván áhítatos könyörgéseket.

Az Ispitályokban gyakorta meg-fordult egy napot sem mulatván-el, hogy ott a' fekvő betegeket meg ne látogatná; azoknak fő-képen, a' kik mezfíze földről a' nagy Bútfú kedvéért bé jöttek, bővebb alamifnát osztogatott, sebeiket tisztogatta, és kötözgette, ha valami izefőbb eledelt kívántak, vagy emlegettek, azt nagy serényféggel meg-szerzette, és meg hozta. Ilyen foglalatosságok, és Felebaráti szeretetnek munkái között töltötte az egész esztendőt; a' még tudni-illik az áhítatos gyakorlások fenn-állottak, és az áhítatoskodó nép sokasága széllyel nem oszlott; a' Mennyei Felső-is maga hív szolgáját, mind-addig jó, és állandó egészséggel meg-áldotta, és mennél többet fáradozott, annál

annál alkalmatofabbnak érzette magát minden ebbéli Szent munkákra. Valahány-szor haza vetődött fok járárok, hofzfasz szolgálatok, vagy tudatlanok' taníttatások, vagy gyóntatások után, azonnal az édes fiai-gyánánt szeretett Kisdédekhez bé-fiete, és pihenés nélkül azoknak taníttatásokhoz hozzá foga.

Hogy pedig az ő kedves Kisdedei ebben a' Szent Esztendőben alább-valók ne lennének az áhíthatofágra nézve a' külfő jövevényeknél, minden módon azon vala, hogy őket mennél gyakrabban lehetett különös Istenes gyakorlásokban foglalná, ő vélek a' Fő Templomokat járta, a' város útszáin Szent Olvasót, vagy is Boldog Afzszony' Koronáját fenn-fzóval, és fel-emelt kezekkel mondván, vagy valami áhíthatos éneket énekelvén. Ha valamelly Templomban hallotta, hogy jellefőbb Isteni szolgálatok valamelly Szentnek ditfőfégré tartattak, maga Kisdedeit oda vezetni el nem mulatta, gyakorta biztatván őket, hogy a' melly időt Istennek fel ajánlanak, azt el-nem vésztk, ha mindjárt Iskolát mulatnak-is, főt többet nyernek azzal, mint ha tanúltak volna; mert a' jó Isten azért a' kevés fáradságért jutalom-képen meg-erősíti, és meg bővíti az ő elméjeket.

A' Szent Esztendőnek szerentféffen végét érvén, ifmég egész gondjait az Iskola-béli gyakorlatofságokra fordította, a' Kisdédek' jó neveltetésekben lévén minden gyönyörűfége. Azonban látván, hogy a' Tanítvá-

nyok' száma felettébb szaporodott légyen, azért alkalmazhatóbb, és tágosabb helyről kezdett gondolkodni, és mivel úgy-is ama' nagy buzgóágú Gazdája *Brendáni* Antal Szent Dorottya Egy-házának Plébánosfa, szinte azon időben ez árnyék világból boldogúl ki-múla, a' ki nem csak *Kalazantzius'* Iskoláit szállással tartotta; de ápolgatójók, és egy-fzer 's-mind merő dajkájok-is vala a' Kifdedeknek, és magának-is Szent Iósefnek fok ellenkező történetekben biztatója, és vigasztalója: kén-telen vala által szállítani más helyre az Iskolákat, és kéz pénzén bérelni alkalmas házat, mellyben az Iskolákkal együtt ő-is szállást venne, mind magának, mind pedig együtt Tanító Tárfainak, hogy úgy közelébről jobban vigyázhatnának az Ifjúságra, és több orákat-is nagyobb haszonnal közzöttök tölthetnének. És jóllehet elébb az Iskolákat, és a' Tárfait más Háznál le-telepítette-vala azon a' Piatzon tudni-illik, melly Flóra Isten-Afzfzony' táborozó seregei mezeinek még a' Pogányfágban lévő Romaiaktól neveztetett. De látván hogy ez sem volna elégséges annyi számú Ifjúságuak, rövid idő alatt meg-váltóztatta a' lakást, és a' Prelatus Vestri fok alkalmazhatóságokkal bővelkedő Házát esztendeig száz aranyokban meg-fogadta, és az Iskolákat a' Tanítókkal együtt által-költöztette.

Itt immár minden szükséges alkalmazhatóságokat leginkább az Ifjúság számára el-készítettvén saját költségén, hogy a' Kifdedek ne szorúlnának, és mivel az el-
fő

fő Iskoláknak külön-külön egy-néhány garáditfai vagy-
nak, azokat úgy osztotta, hogy minden Tanítónak jut-
na, és hogy egy Tanító alatt csak annyin lennének,
a' mennyinek taníttatására alkalmatoffan érkezhete,
hogy felettébb senki közzülök ne lenne meg-terhelte-
ve. Már egyéb nem vala hátra, hanem a' harangots-
kának fel-köttetéfe, melly hogy jó megszé el-hallat-
tatnék szükféges vala, hogy jó magas helyen fűgne. It-
ten Szent *Kalazantzius* maga akarta ki-szemlélni a' helyt,
hogy el-jövé a' Mester-Ember az ő rendelése, és a-
karatja szerént helyheztené a' harangot; azért lajtor-
ját tévén magának fel-másza a' leg-magassabb, és alkal-
matoffabb Helyére a' Ház' héjazatjának, nem tartván
semmi veszedelemtől; mert az Iskola-béli kisdedek' sze-
retetitol ősztonőztetvén minden fáradságot örömmel fel-
vált, nem-is lehet tudálni, hogy a' harangnak való
alkalmatos helyt maga akarta ki nézni; a' ki ez előtt
immár annyira le-botfátotta magát, hogy az Iskolákat-
is főpörgetné.

Azonban a' Pokol-béli Sátán, kinek nagyon fáj az
áhíttatos Iskoláknak szép elő-menetelek, és terjedések,
látván az alkalmatoffágot, egy szörnyű fekete árnyék-
ban, és kegyetlen forgó szélben (a' mint ezt a' szom-
szédok-is észbe vették, és bizonyították) reája rohana,
és a' nagy szálás termetű nehéz embert meg-ragadván
azon magasságról a' földre hanyatt-homlok le-esni kén-
szerté, vagy inkább mondhatni, le-veré. Ebben az ir-

tóztató le-esésben, melly miatt egész tfontjainak, éstestének kellett-volna ószve törettetni, és ízre-porrá zúzni (a' mint a' Pokol-béli Sátán ohajtotta-vala) nem történt egyéb rajta, hanem hogy egyik lába-fzára meg-repedett; másik lába pedig térden fellyúl meg tört; mellyet a' tudós orvosok még fzerentfés esésnek tartottak, látván a' magasságot, és a' telnek sullyát. Noha pedig fájdalomnak nagynak kellett lenni; mind az-által *Kalazarzius'* békefléges türele nem annyira érzékenynek mutatta. Ezt pedig az Úr Isten azért hihető, reá eresztette, hogy ezekkel az ideig szenvedő kinos fájdalomokkal mint Ióbot meg-probálná, és nyilván-valóvá tenné az ő békefléséges türefét, és az el-kezdett jóban áthatatoffágát. El-eresztvéna' Sántát, hogy meg-kéflérténé, hogy annyival inkább meg-szégyenülne a' gonosz Lélek, tapasztalván tsuda erőfléget ő benne.

De ellenben gondja vala az Úr Istennek maga kedves szolgájára, kinek ezek által érdeme öregbedett ő Szent Felfége előtt, és tfoportos fájdalmit ujjabb-ujjabb vigasztalásfokkal enyhíteni kívánta. Mert szinte azokban a' napokban küldött néki az Iskolák' taníttatására két nevezetes, nagy kegyeffégű, és Tudományokban sokáig forgott Férfiakat, a' kik mind-a' ketten Egy-Háziak valának, úgy-mint *Gellius Gellinit*, a' ki már Vitzentziai Kanonok vala, és ottan-a' Púspóki Székes Egyházban Penitentziárius, vagy-is bün-oldó Szentflégnek tellyeffebb hatalommal ki-szolgáltatója, ki halván, hogy

Romában

Romában bizonyos Iskolák kezdődtek volna, melyek Áhíthatóssáknak neveztetnek, vagy is Kegyességeknek, azért leg-inkább, hogy azokra magokat fel-ajánló Tanítók a' leg-szegényebbeket is tsupán Istenre, és köz-jóra nézván ugyan Isten' szerelméért ingyen tanítanak a' szeléd bő-
tűkre, deák nyelvnek Fundamentomira, tfinos iráfra, szám-vetésre, Keresztényi Tudományra, és józan'er-
költsekre. Azonnal mindenét el-hagyván Romába mé-
ne, és nagy óhajtvá Szent *Kalazantzius* Iósefet fel-ke-
refé, és magát nagy szivelességgel erre az Istenes mun-
kára, és már úgy lehet mondani némi-némi Egy-Házi
Társaságba fel-ajánlá.

Második vala *Dragonetti* Gáspár Szitziliából szár-
mazott Egy-házi Ember, a' ki közel már száz eszten-
dős lévén, de még azon ép, fris, és állandóan egészséges
Férfiú, kifizak Romában a' deák nyelvnek fundamento-
mos Iskoláját (Grammatikának nevezzük) már hatvan
Eszteendőig dítféretessen tanította túrhető bérért, és
fok nagyra elő-ment tanítványokat maga Iskolájában ne-
vele. Ez ugyan nem azon szándékból jött-va *Kala-
zantziushoz*, hogy magát tárfnak adja, hanem hogy fáj-
dalmok között fekűvő *Kalazantziust*, kivel már egy-
néhány eszteendőtől fogva esméretsege, és szives barát-
kozása vala, nagy emberféggel meg-látogassa, egy rész-
ről véletlen eseten való bánkodását mutassa, más rész-
ről pedig vigasztalja. *Kalazantzius* víg ortza mutatá-
lával, és nagy bőtfülettel fogadta ezt a' nagy tekénte-

tű, és nagy érdemű Egy-Házi Embert, kivel barátságosan beszélgetvén, és szívére szólván annyira vitte az öreg embert, hogy elő-szór időt kérne magának gondolkodásra; végre halván *Kalazantzius'* ilyen formájú hatható beszédét: hogy ideje volna immár, hogy a' ki hatvan esztendőig bérért szolgált a' nemes, és Fő rendű Ifjakat szorgalmatosan tanítván, egy-szer immár arra adná magát, hogy bér nélkül-is Krisztus' szerelméért a' szegény, és jó neveltetés nélkül szükölködő Ifjatskákat tanítani kezdje, és ezzel fok egyéb érdemeit, és dicséretes munkáit élete' végén meg-koronázza; mivel hogy ez az Űdvezítő Krisztus előtt igen kedves dolog, a' ki maga-is nyilván mutatta ama' szavaival: *Sinite Parvulos venire ad me*, melly nagyon gyönyörködik a' Kifdedekben. Azonnal meg-igéré magát, hogy rövid idő alatt, mihelyest még függőbe lévő némely dolgait végezendi, bizonyosan meg-jelenik, és Tárfai közzé-bé áll, és holtig kíván hűfégesen a' kifdedek' tanítatásokban munkálkodni.

Ezeket halván Szent *Kalazantzius*, szíve nagy örvendezésével egy felől tudálta, és nagyra bőtfülte mind a' két érdemes Embernek ennyire való le-bótfátkozásokat, más felől az Isten' gond-viselését áldotta, és dűtfőítette szívében tellyessen meg-erősödvén, hogy a' munka mellyhez kezdett, Isten előtt kedves legyen; mivel hogy illy világosan a' Mennyei Felsőg gondját viseli, és illy jeles nagy tekintetű munkásokkal szaporítja,

ja, és egyéb malasztokkal-is éppen kelletekorán fégeti. Most látja immár, hogy a' mit ő plántált, és eddig öntözgetett, maga a' Mennyei Úr adja annak gyönyörűféges nevedését.

Mihelyest az ágyából fel-kelhetett, bé nem várta, hogy tellyessen helyre erőfődjenek az inai, és a' meg-fértetett tagok, nem-is igen vigyázott az Orvofok' tilalmára, Istenben tévén bizodalmát; hanem páltzával támogatván magát, és gyakrabban meg-pihenvén, azonnal az Iskolákat e' földön maga egy gyönyörűségét, és fő mulatfágát meg-járta, foglalatosfágokat örömmel vizsgálta, iparkodásfokat dítferzte; de leg-inkább nekik kőszönte, az ő áhíthatos könyörgéseknek tulajdonítván, hogy illy hamar lábaira kaphatott.

Mivel pedig mindeneben tapasztalta Istennek tőfudálatos gond-vifelését, és fok rendbéli kegyelmeit, méltónak áléította, hogy a' tanulás-kőzben-is az Ifjatskák Isteni dítfereteket énekeljenek, és a' Boldogfágos Szűz Anyát, úgymint Iskolák' Pátrónáját gyakortábban áldják, és magasztalván fégetfégűl hívják. Azért illyen rend-tartást szerzett, hogy mulathatatlanul reggel a' tanulásfok elein az Urunk' imádságát, és az Angyali Údvőzletet énekeljék, az után az Apostoli Kredót elmondják, és a' Tíz Parantsolatokat, vagy pedig a' Hitnek, Reményfégnak, Isteni, és Felebaráti Szeretetnek, és a' Tőrede'messfégnak Indulatit: az Iskolákat végezzék Szent M. se halgatásával, melly alatt a' Lauretomi Li-

tániát arra rendeltetett Tanító után mondják, az után valami áhítatos éneket, vagy a' Iésus nevét dicsfőrvén, vagy a' Boldog Szűzet áldván, vagy valamelly Szenthez folyamodván a' még az Áldozat tart, térdeikre borúlva énekeljenek. Reggel, és dél után valahány-szor orát kiált az óra folyására vigyázó, így tiszteljük a' Boldogfágos Szűzet: *Maria Mater Gratiae. &c.* Melly Magyarra így fordítottatott: *Mária Menynek Afzszonya, Irgalmaffágnak Szent Anyja, vigyázz reánk szükséginkben, legy szószóllónk ügyeinkben; segéts minket munkáinkban, ébreszsz fel-tett szándekinkban; Ime dühös ellenségünk agyarkodik mi ellenünk; Oltalmazs kérsértetétől, el-készétett tőreitől. Iésus édes Údvezetünk, Téged áldunk dicsfőitünk, ki Szent Szűztől születtettél, minket véreddel meg-vettél, neked ajánljuk szívünket, bűnön kesergő Lelkünket. Áldott legy Atya Istennel, vigasztaló Szent Lelekkal, ki egy Isten vagy ezekkel, egy Allatú Szemellyekkel,*

MÁSODIK SZAKASZ.

Prelátus Vestri gyakran meg-fordula Kalazantzus' Iskoláiban, ki azoknak szép hireket be viszi a' Pápához.

Ő Szentsege két Kárdinalist rendele, a' kik meg-szemlélnék a' Kegyes Iskolákat.

Ió!-lehet illetén szép rend-tartáfit, mellyeket az Iskoláiban bé-állított Szent *Kalazantzus*, nem hiresétette,

te, nem-is fitogatta fenki előtt, meg-elégedvén azzal, hogy az Isten látja; mert ezekkel egyedül oda nézett, hogy Isten dicsőségét öregbítse, és mennél többre lehetne, az ő igaz imádóit, és Tisztelőit szaporítsa: az ör-dög temérdek birodalmát pedig e' földön rontsa, és vesztegeffe: mind azon-által nem tfelekedhette, hogy ezen fáradságos munkáinak szép illatja fok felé ne terjedne, el-ne származna; azért-is fok nagy tekintetű, és méltóságú Férfiak, Világiak, és Egy-háziak fok ízben meg jelentek, hogy közelébről szemlélnék rendét, módját, és fenétékét a' Tanulásoknak, nem különben a' közbe vetett áhítatos gyakorlásokat, és ugyan álmélkodás nélkül nem nézhették mind a' Tanítóknak buzgóágokat, értelmes oktatásokat, gyermeki korral való bánásokat, szelédskéket, mind pedig a' Tanítványok' szép magok viseléseket, engedelmeségeket, és szorgalmatosságokat.

Leg gyakrabban itten láttatott a' Háznak Ura Püspök Vestri, a' ki kedvére mulatozott, mint egy gyönyörűféges virágos kertben a' *Kalazantzius'* Iskolájában, nézte örömmel dicsőség' árnyékán kapó Ifjasságoknak igyekezeteket, egy-más ellen-való törekedéseket, a' Fő helyért való serény vetekedéseket. Ez Diktátorfágért, amaz fő Polgár-Mesterfágért, mint-ha való Tisztfégek volnának egész szívvel tufakodott, nem fajnállotta ez az Egy-házi Ur, ki akkoron Szentféges Pápánál ama' *Levelek'* ki botfáttatásában, mellyek Ró-

videknek neveztetnek Szekretáriusi Hivatalt viselt; az együgyű Kisdedeket biztatni, dítféni, nyújtott ajándékokskákkal a' meg-vívásra gerjeszteni, és győzelemre. A' ki nyertes vala a' Letzke magyarázásaiban, vagy egyéb Iskolai gyakorlásban, azt égig magasztalta, fel-dítférté, és olly-kor valamelly ruhátskának ajánlásával is meg-jutalmazta.

Ugyan ez a' Méltóságos Püspök, a' ki Hivatala úgy hozván magával, gyakorta meg-fordult a' Szentléges Pápánál kéz-akartva alkalmatosságot keresett, hogy jó móddal elő hozhatná ezeknek az Iskoláknak minden folytatásokat: egy-szer történetből ön-képen ez a' dolog bé-folyván a' beszédbe, meg-beszélte ő Szentségének minden rendét, fenétékét, módját a' Tanításnak, a' Tanítók szorgalmatosságokat magasztalta, és melly tfen-deffen, és nagy békefféges türéssel kivált a' ki Kezdője vala az egész dolognak, és Szerzője *Kalazantzius* Iósef, melly nagy kegyefféggel forogna közöttök, merő édes Attyok, és Dajkájok lévén a' Kisdedeknek, arra vigyáztván, hogy az Isteni Félelmet, a' Kegyes erkölcsöket bé-plántálja sziveikbe, az áhítatosságot, a' bőtfületnek Szeretetését; a' vadtságot ellenben ki irtsa, a' nyakasságot, és durva parasztságot; a'-hoz hozzá tévé, melly nagy hasznokat lehetne várni az Anya-Szent-Egy-házban illyen fel állított, és fő hatalommal meg-erősített Iskolákból. Halgatta ezt sziveffen, és nagy örömmel mint közönféges, és szerelmetes Atya VIII. Kelemen

lemen Pápa, és hogy jól kezdett munkának ósztónt adna, magához hivatá Iósefet, és édesdeden beszélgetvén véle, akara mindeneket újra az ő szájából-is hallani, az alatt jelenté néki, mi-képen ő már régen illyetén Szent munkán igyekezett-volna, hogy az Anya-Szent-Egy-Házban egy Társfágot, vagy Szerzetes Rendet felállítana, mellynek fő gondja lenne a' szegény, és jó neveltetés nélkül szükölködő gyermekeknek kegyes erkölcsökben, és szeléd bötükben-való taníttatásokra; de a' felettébb fok, és terhes gondoktól el-borítottván; kivált pedig mi módon még Magyar Országának megmaradott némelly részét a' Töröktől meg oltalmazhafsa, ki szüntelen azt ostromolja, égeti, dúlja, és a' Keresztény népeket rab szijakra fűzi, és már azt a' szép Országot, melly erős bátyája vala a' Kereszténységnek, és fok esztendőikig gátolta a' Török' hatalmát, és rontotta-is, nagy részént pusztává tette: nem szakaszthatott időt magának, mellyet ezen dolognak el-intézésére fordíthatna. Hofzszas beszélgetését ezen szókkal fejezte-bé: *Deus te elegit Iosephe! sis benedictus à Domino, volumus ad Scholas tuas adire; si quo egeas pete fidenter, non deerit benevolentia erga te nostra.* Iósef *Kalazanti!* az Isten válaszott téged arra, áldott légy az Úrtól, valamelly nap mi magunk meg-tekéntjük a' te Iskoláidat; ha miben meg-szorúlsz kérj tőlünk bizodalmassan, semmi nem múlik rajtunk, és a' mi jó tétéményünk mindenkor készen leszen fegedelmedre.

Mivel hogy pedig ő Szentfége fok akadályai miatt személlye szerént nem érkezhett reá, hogy az Iskoláit meg-látogassa, két nagy nevű, és tudományú Kárdinálifoknak Antonianusnak tudni-illik, és Baroniusnak meg-hagyá, hogy mindent félre tévén személlyek-szerént azokat meg-tekéntenek, és mindent meg-vigyáznának, a' mi rendetlen, vagy illetlen volna, vagy dítféretre méltó, hasznos, és üdvességes. Ezek véletlen az Iskolákba bé-lépvén, és mindeneket szorgalmatoffan meg-vigálván mindeneket jó rendben találának, az Iskolákban külfő tfinosságot, azokban annyi számú Ifjúságnak bé-helyheztetéfére elégféges alkalmatoffágokat, a' bötüket szorgalmatoffan, és jó móddal taníttatni nem a' hivfágnak, és fel-fualkodásnak neveléfére; de Keresztényi szelédfégnak, és alázatoffágnak elébb-vitelére, a' Tudományokkal egy nyomban az Isteni félelmet, az áhítatoffágot, és a' kegyes erköltsfeket sürgettetni, ki-rendelt órát találának, mellyben a' Keresztényi Tudomány magyaráztatott, és a' Szent Irásból ki-fzedett üdvességes Példák az Ifjúságnak értelmessen beszéltettek, mellyek közzül némelleyeket, mellyek leg inkább az Ifjú-kornak használhatnak el-is mondottak a' Kisdedek azon rebegő nyelvekkel a' nagy Méltóságú Kárdinálifok előtt. Ugy-mint: a' Dús Gazdagról, a' Tékozló Fiúról, Egyiptomi Iósefról, Ifákról, Ifjú Tóbiáfról, és több illyeneket. Nem vala egy-is a' ki a' Hitnek ágazatit el-mondani nem tudná, úgy a' Szentfégek' számát, a' tiz

a' tiz Parantfolatokat, az Anya-Szent-Egy-ház' Parantfolatit, az Isten körül foglalatos fő erkölcsöket, úgy azoknak indulatit. Az irásokat alkalmasoknak, tisztának, és egyenesnek találák, Deák nyelven szóléttatván gyorsan, és helyeffen felelének; de a' magok külfő vifélék-is nem olly darabos, és goromba vala, minéműnek gondolhatná valaki, a' ki csak azt nézné, hogy többnyire közönséges, és alá-való emberek' magzati valának. Meg-tetfzett rajtok, mi-képen az Iskolai nevelés által a' parasztfág szennyiből ki vetkeztek, és ki símultak; a' felelet adásokban módos emberfég, és tisztesség találta-tott a'-hoz szemérmertesség a' beszédben, az állásban pedig rendes magok' tartózkodások minden nyughatatlan hánykolódás, és ide-'s tova-való szem-forgatás nélkül.

A' vizsgálásközött azt is meg értették ezek a' Méltóságok, hogy nagyobb részént a' szegényebb Kifdedeknek a' papirofok, Könyveik, pennájok, ténta-tartójok, és egyéb Iskolai eszközök a' *Kalazantzius* Iósef adakozásából telne, főt némellyeknek ruhátskájok-is. Nem külömben, hogy a' Tanítóknak-is ő maga saját tulajdonából fizetne, és tartások-is az ő költségéből volna, ki egész jóvedelmeit, mellyeket még meg-tartott-vala magának Spanyol-Országban az Atyai, és őfi Iószágokból, és némelly Egy-házi Tisztfégekből-is, mind az ilyen Szent dolgokra költötte.

Kárdinális Antonianus ezt magában nagyra bőtfülvén meg-indúla rajta, és azért ezen Iskoláknak kö-

zónsleges szűkfégeire kegyelmessen minden holnapra öt aranyat ajánla, melly adakozását holtig meg-nem máfolta. De a' Szentleges Pápa-is halván mind a' két Kárdinálifnak a' kegyes Iskolákról tett meg-egyező bizonyítáfokat, és dítféreteket, mi-képen mind rend-tartás, mind az Ifjakra-való szorgalmatos gond-vifeles, és mindenekben kívánt elő-menetel helyben volna, miként a' szeléd bőfűk' taníttatását Isteni félelemmel és áhítatoffággal egybe-kötve találák, úgy hogy méltán illene ezekre az Iskolákra az áhítatoffágról-való nevezet, mellyet vifeletek eddig. Nagyon meg-vigasztaltatott ő Szentlege, és erre nézve a' Ház'bérének ki-fizettetésére, mellyben az Iskolák bé-helyheztetve valának, esztendőről esztendőre rendelé száz arany pénzeket; főt akkor meg-igéré maga jó szántából, és el-vegeze magában, hogy ezt a' Tárfafágot, melly ilyen szent munkához hozzá fogott, kíváná állandó, és örökös Tárfafágnak, és Kongregátziónak garádítfára, és bőfűletére emelni.

Már itten ennyi fok rend-béli vigasztalást vévén az Úr Istentől Szent *Kalazantzius*, és bővebb segítség-is, ujjabb őfztónt, és nagyobb kedvet véve a' Kisdedek' szorgalmatos taníttatáfokra, ujjabb buzgóffággal fel-gyúlada azoknak neveltetéfekekre, meg-igérvén nekik, hogy, ha Istennek, és az ő Szent Annyának hiveszolgálnak, és serénykednek a' tanulásban, az Isten ísmét küldend olyan fő Méltóffágokat, a' kik látván elő-menetel-

neteleteket, meg-ajándékozzák őket, a' mint ezek a' Mélé-
tófagos Kárdinálifok-is, a' kik az Iskolákat látogatták,
meg-elégedvén az ő jó vífelésekkel, hagytak az ő
számokra alkalmas költséget, mellyen nekik Iskola-béli
szükséges eszközök meg-szereztetnének, azoknak leg-
inkább, a' kik vagy a' Tanulásban, vagy az Isteni tizte-
letben, és áhítatosságban buzgóbbak, és szorgalmatos-
bak leendenek. A' Tanító Tárfait-is meg-vigasztalta,
és szivefőbb munkálkodásra fel-gerjesztette, meg-be-
szélvén nekik, miket értett egy belső emberétől a' Pá-
pának, a' ki hallotta minémű tudósítást adának ő Szent-
ségének a' Kárdinálifok, meg-beszélvén a' Kegyes Is-
kolákat, minémű karban találák, és magok-is melly
nagy vigasztalást Lelkekben érezének, és ő Szentfé-
ge-is mennyire bőtfülte mindnyájoknak szorgalmatos mun-
kálkodásokat, és végre mire ígérte magát, és ajánlotta.

De a' Pokol-béli Sátán régi ellenfége Szent *Ka-
lazantziusnak*, mivel hogy sem ő neki személfyében nem
árthatott eddig a' mint kedve tartotta-volna, sem pe-
dig az ő Istenes munkáját, és fok Lelkek' údveffégére,
és gonoszok' meg-téréfere tzelozó igyekezetét meg-
nem szakaszthatta, vagy meg-nem fójthatta zoldjében,
vagy még-bimbójában: nem szünt-meg minden alkalma-
tosságra vigyázni, hogy leg-alább azt a' kevés személfy-
ből álló Tárfafágot, melly még olly szoroffan egybe
nem állott-vala, ószve-zavarhassa, vagy az Ifjúfág kö-
zött valami konkolyt hintsen, vagy valami motskot,

és rosz nevet az ártatlan Kifdedekre kenheffen, vagy éppen valami botránkoztató vétekbe keverheffe.

De a' Tanítók szorgalmatossan, és meg-egyező szívvel vigyáznak-vala, és szemekkel tarták az Ifjúságot, gyakor intésekkel, üdvességes Példákkal támogatták, az Isteni félelmet, és a' gonosztól való irtózást, bé-oltván sziveikbe. Magok között-is a' jámbor Tanítók szép egyességben élének, a' Szent Elő-járóhoz pedig nagy hűfőget, szeretetet, és engedelmességet mutatának. És így a' Pokol-béli ellenség rést nem találhata, mellyen bé-tűfűzna fok-szor elő-vett fortéllyaival.

HARMADIK SZAKASZ.

A világi Tanítók Kalazantius' Iskoláit bamíjjan vádolják.

Fordítá minden tehetőségét a' Városban bérért tanító Mesterek' fel-indíttatásokra, a' kik széllyel a' Városon fogadott házakban a' Deák nyelvnek fundamentos Iskoláját (Grammatikának nevezzük) tanítják, ezek látván, miólta *Kalazantzius* Iskolái kezdődtek, hogy az óvék szem-látomást fogyna, és a' jövedelmek tűfűkkenne; mert az Ifjúság tőlök el-idegenedvén, oda fetett, a'-hol látta, hogy nagyobb buzgóféggel, és szorgalmatossággal taníttatnak a' szeléd bótúk; mert a' *Kalazantzius'* Iskoláinak Tanítványi, amazoknak Tanítványi

nyi előtt fel-ditférék magokat, el-beszélvén, mi-módon folynának, és melly rendessen, és helyeffen nálok a' Tanulások, hogy ők nem tsak a' Deák nyelvet tanulnák; de a' Keresztényi Tudományt-is a' rendes, és tfinos írást, a' gyökeres áhítatosságot, a' Keresztény Ember' Tízteit, a' Szám-vetés mesterfégét, a' Szent Iráf-béli Szép Példákat gyakorta hallják beszéltetni, és a' Szentek' Életéből válogatott történeteket, hogy nálok a' bűntetés ritka, és az nem verésből, hanem többnyire egy-két keményebb, és hathatobb szóbul áll, hogy a' ferényebb tanulófra, és buzgóbb áhítatosságra szép ajándékokkal indíttatnak. Ebből következett, hogy *Kalazantzius'* Tanítványi napról napra szaporodnának; mert a' jó Hir, mint a' jó illat minden-felé el-terjedett.

Azért-is egy-néhányan ószve-eskűvének az irigység' lelke izgatván őket, hogy addig el-nem állanak méglen *Kalazantzius'* Társaival együtt meg nem szégyenítik, és az Iskoláit tövig nem rontják, nagy szállka lévén a' fzemekben azoknak dítféretes elő-menetelek. És ugyane' végre ő Szentfége Hely Tartójának (Vikáriusfának) Burgesi Kamillusnak rút motskokkal meg-rakott vádoló Iráfokat nyújtának; de látván hogy a' Hely-Tartó Kárdinális igen igasság szerető, és szemes Méltóság legyen, a' ki szoros meg-vizgáltatást szokott minden ügyekben előre-botsátani, és hogy ez a' Kárdinális szinte abban az időben *Kalazantzius'* segítségével, és munkájával élne bizonyos Apátzák' (*apud S. Syl-*

vestrum in Capite) köz életeknek, és Szerzetesi fenétéknek jobb rendbe, és karba-való hozattatásában, és ferénységét nagyra bőtfülné; mert rövid idő alatt okosfan, és jó móddal folytatván a' dolgot, végre hajtotta, a' mi reá bizattatott-va, úgy hogy ön-magok az Apátzák meg-vallanak, hogy már az ő Klastromok merő Földi Paraditsommá változott-volna a' szép békefésleges, és regulához alkalmaztatott köz életnek, és helyes rend-tartásnak bé-hozattatásával, mellynek bé-szerzője, és fő eszköze vala *Kalazantzius*. Annak okáért itt semmi győzedelmet nem remélyvén, egyenesen a' Pápához folyamodának dühösségeket ujtván, és ottan holmi ki-gondolt, és órdög mű-helyében ki-koholt költeményekkel vádolják-va a' nagy kegyességű ártatlan embert, ki-élelítvén nyelveiket: hogy ez nem igaz Tanítója, hanem ámitója lenne az Ifjúságnak; hogy az Iskolai gyakorlásokban semmi fenéteket nem-tart: hogy felettébb kedvezvén a' Kisdedeknek, mindent megengedvén, és nagy szabadságban tartván őket rontja, és vesztegeti az Ifjúság' erköltseit, ezért nem tudja, hogy nagy számra szaporodnak Tanítványi; mert a' számnak örül, és nem az elő-menetelnek. És több ilyenekkel bé mázolak a' bé adott panaszos irásokat.

Szentfésleges Pápának, mennél nagyobbban kedvelte *Kalazantziust*, és az ő dítféretes munkálkodását bőtfülte, mellyről már ez előtt fokoknak hallotta-va bizonyfág-tételeket; annál keservefészebben esett hallania, hogy

hogy ilyen vádolókkal terhelhetnék. És mivel hogy kötelességének esmérte, mint közönséges Atya a' vádolókat meg-halgtatni, és azoknak való igazságát, vagy hamiságát ki-nyomozni; azonnal meg szólótotta ismét újra ama két nevezetes, és nagy böltséffégű Kárdinálokat Antoniánust, és Baroniust, hogy újra véletlen szemlélnék meg *Kalazantzius'* Iskoláit, és ugyan jól meg-vizsgálják, ha nem taníttatnak e' azokban valami hibás, és vétkes Tudományok; mert túrhetetlen romlás volna, ha annyi számú Ifjúságban valami tzégéres feslettség találtatnék: a' Tanítók erköltszeit azon-képen meg-vigyáznák, ha alkalmas, jó indulatú, Példa-adó, és eléggé kegyes Emberek legyenek e': ha az áhíthatóffág örve, és színe alatt a' Kisdedek nem élnek e' nagy szabadságban, vagy nem szoknak e' heverő élethez, vagy valami kárhuzatos szokások nem terjednek e' közöttök, mellyeknek ki-irtatások az után nagy munkát kívánna: ha tapasztaltatik e' igazán valami elő-menetel a' tanulásban, az áhíthatóffágban: ha a' Szentfégeket gyakorolják e', és több ilyeneknek végére járjanak, minden kedvezést és tekintetet félre tévén; mert nagyobb romlottságot nem lehet gondolni a' Tanuló Ifjúságban, mint a' melly a' Tanítóktól, azoknak lágyfágoktól vagy gonofságoktól származik.

De meg őrizte Felsőges Úr Isten az ő hív Szolgáit, hogy semmi ollyas ne jöjjön reájok; a' miért a' vagy tfak keményebb dorgálást érdemelnének, vagy

ortza pirulást. Hofzfas vizsgálások után főt mindenekben igaz, és nagy kegyességű, jól vigyázó Tanítóknak találtattak: meg látszott a' Tanítványokban, hogy buzgó Egy-házi Emberek által minden jóra taníttatnak, derék fenékben tartatnak, nem taláztatván tfak árnyéka-is valamelly fesletfégnak, mivel hogy a' ki-rúgókat, és a' kik másokat rontanak, ha tfak magokhoz nem térnek, meg-nem szenvedik, hogy valami illetlenfég ne férjen hozzájuk szorosan vigyáznak, büntetik is azokat, a' kik arra érdemesek, de módosan, és kegyetlenfég nélkül. Azért ortzájokra tért a' gyalázat a' Világi Tanítóknak, mellybe akarták az ártatlanokat keverni; *Kalazantzius* pedig, és az ő Tárjai méltó dísféretet nyerének; mert mint az arany a' tűz által, úgy ők-is a' szoros vizgálás által meg-probáltatván fényesebbeknek találtattak.

Végezetre azt nyerték ezekkel a' hamis vádolásokkal, hogy *Kalazantzius* Kegyes Iskoláinak bőtfületek nevedne, és nagyobbban terjedne, magok a' nagy Méltóságú Kardinálisok hiresítvén azokat, és mind a' ketten szép segétféget rendelvén Testamentomjokban a' Kegyes Iskolák' számokra.

Ő Szentfége-is meg-halगतván mind a' két Kardinálisnak hiteles tudósíttatását, tellyeffen meg-győzette azoknak jószágok, és hasznos voltak felől, és ez után nagyobb buzgóféggel kívánta gyámolítani, és segéteni. És hogy ez ilyen gonosz irigyek többé meg
ne

ne támadják, és ne árthassanak ezeknek az Iskoláknak, azokat maga tulajdon szárnyai, és oltalma alá vette, meg-hagyván, hogy ez után az Apostoli SzentSzék lenne védelmezőjök, és azon nyomon (*Decretum*-ot) meg-határozó levelet kézízítetteti parantfolt Ő Szentfége, melly által a' Kegyes Iskolák' Tanítóinak Társasága, bizonyos regula alatt élő törvényes, és állandó Társaság' bő-fületére, és garáditsfára emeltetnék. Ime mi-képen a' nagy Irgalmú Isten a' meg-kéértetésből, és próbáltatásból, elő-menetelt, és dítfőséget szerzett a' jámbor Tanítóknak!

NEGYEDIK SZAKASZ.

Nagy emlékezetű VIII. Kelemen Pápának halála következvén a' Dekretum' ki-botsfáttatása el-marada.

Kamillus Burgesi választatván V. Páinak neve alatt Romai Pápának, az Ábitatos Iskolákhoz nagy hajlandóságát mutatja.

Már napon-ként, és órán-ként várják-vala a' Dekretum' ki-botsfáttatását; minek-előtte pedig ki-jönne, ezek a' kegyes életű, és jó szívű Papok kivánták azt ön-képen meg-előzni, és azért ószve befzélgetvén egy értelemmel reá adák magokat a' köz életre, közre botsfátván mindent, a' miek vala, és egyet választván magok közzül, a' ki mindnyájoknak egy arányú, és egymódú

eledelt kézfíttetne, és egyéb szűkféges efzközeket szerezne; mivel hogy pedig olyanok-is találtatnának közöttök, a' kiknek nem vala honnan valamit közre adniok, azok helyekbe maga *Kalazantzius* az eddig meg tartott tulajdon jóvedelméből sziveffen pótolta, de titkolta a' mennyire lehetett ezt az adakozását, hogy idővel valami szemre-hányások következnének, és inkább a' köz élet, és szép egyarányúság, és Atyafiságos egyeffég közöttök meg-álhatna, és gyökeret erefzthetne. *Kalazantziusnak* arra vala leg-főbb gondja, hogy az Isteni, és Felebaráti tőkélletes Szeretettel az ő sziveiket őszve szerkeztethetné, és a' minden üdvefféges hafznokat akadályoztató idegenfég, és vízfíza-vonyás távozna tőlök.

Látván a' jóban már szépen meg-indúlt, és együtt szövetkező Társok ezt az egyefféget, és köz életet alkalmatoffan folyani, és nagy meg-elégedésekkel: hogy annál inkább állandóbb lehetne, azt az egyet találák még arra szűkfégesnek lenni, hogy magoknak valami Fejet, és Elöl-járót, a' kitől mindnyájan függének, választanának, azért-is egy-két ízben egybe-gyűlvén, és tanátskozván különös könyörgésekkel Szent Lélek Úr Istent segítségül hívák, és választásra kelvén szerentfészen választák Szent *Kalazantziust* mind Iskolák' Prefektusának, mind pedig a' Kisded Társfág' Elöl-járójának igérvén néki tőkélletes engedelmefféget, és hogy az ő rendelésétől, parantfolatjától mindenekben

füg-

fügni akarnak, ő légyen Igazgatójok, és Gond-vifelő-jök, és merő Attyok. Noha fokot vonogatta magát *Kalazantzius*, és hátrált e' dologban, mivel hogy minden elsőfégtől felette irtózott, ez előtt régen meg-ve-tett alatsfonyfágban, és együgyűségben akarván holtigélni, és maradni. De az Iskolák' terjedése, és az által boldogabb állapotra való mehetése meg-győzte a' szivét, hogy ez ilyen választásnak helyt adna, tapasztalván ebben világossan az Isten' akaratját, és irgalmas gond-viselését; tudván, hogy ezzel nem fogy a' dolga, hanem szaporodik, mivel hogy nema'maga alkalmatosfágát keresi, ez ilyen elsőfégtben.

Ez alatt midőn leg-jobban várná ez a' kegyeffen élő Társfág a' Szentféges Pápa' minap ígért Levelének ki botfáttatását, mellyel ezt az egy-néhány együtt élő Világi Papot Ő Szentfége, bizonyos Regula alatt élő Társfágnak (Kongregátciónak) garáditfára, és bõtfülete-re emelné, az Anya-Szent-Egy-házat eddig ditfőfégeffen, és nagy elő-menetellel kormányozó, és *Kalazantzius*t, és annak Iskoláját különöffen szerető VIII Kelemen Szentféges Pápa meg-hála, ezer, hat-száz, ötödik esztendőben, Bõjt más Havának harmadik napján, a'-hoz képest ez eránt-való reménység-is el-múla. Tudni-illik tetzett még az Úr Istennek ezt el-hallasztani, hogy a' köz életnek mind alkalmatos, mind alkalmatlan voltát jobban tapasztálnák, és inkább hozzá szoknának, és a' mennyire kívánatosnak éreznék, édesdedebben ohajtanák.

Alég múlt valami kevés idő benne, nagy megegyezéssel választatott Kriftus' Hely-Tartójának, és Szent Péter Helybe-Következőjének Mediteus Sándor, a' kis XI. *Leo*-nak nevezette magát, ki mivel hogy hufzon hat napnál tovább nem éle, pompás el-takaríttatása után szokás szerént őszve-gyűlvén mindjárt az Anya-Szent-Egy-ház' Kárdinálljai, a' választás esett Kamilus *Burgesius*-ra nagy érdemű, és buzgóágú Kárdinályra, ki fok esztendőig boldog emlékezetű Kelemen Pápnak Hely-Tartója vala a' Városban, és környékében, ez magát V. Pálnak nevezette. Ennek üdvezlésére, és lábai sfokolására jövéen *Kalazantzius* más Szerzetek után, ő Szentlége nagy szivefféggel fogadta kőszöntő beszédjét, és őtet az el-kezdettt életnek rendében, és tanításnak folytatásában meg-erősítette, nem külömbben egyéb ajánlott kegyelmeken kívül a' VIII. Kelemen-től rendeltetett száz aranyokat az Iskolák', és Tanítók' szükfégei legétfégekre meg-igérte, és azonnal meg-is adattatta .

Harmadik helyen kell-vala már Házat az Iskola-béli Ifjúság' számára bérelni; mert a' száma napról napra felettébb nevedik vala; azért Oktávius Manini Házat, melly által-ellenben vágyon Szent Pantáleon Mártyr Templomával, száz, hetven-öt aranyokon bérelt-meg, ide tizen-nyoltz Társaival által költőzvéen, mint egy szívű, egy Lelkű 's egy igyekezetű kegyes Férfiakkal. Lakó-helyt készétett ottan mind magának,
mind

mind pedig azoknak, a' kik véle együtt által szállottak, azon-kivül Iskoláknak-is elégséges alkalmatosságot ki rendelt; mert immár kilentz százra szaporodott-
 vala az Ifjúsága. Hogy pedig ennyi számú Kifdedek-
 re, és nevendékekre jobban vigyázhasson, és a' Tanítá-
 snak, és áhítatos gyakorlásoknak jó rendére: a' Hét Fő
 Templomoknak minden-napi látogatásoktól el-állott,
 mellyet eddig tizen-négy esztendőktől fogva mulhatatlanul,
 és híven gyakorlott-vala; noha valahány-szor az Ifjúságnak
 magát-mulató napja vala, azt ismét a' Templomok' látogatásokra
 fordította, és egész napi kenyéren, és vizen tartott böjtel meg-
 tóldotta: Ét-szakára majd minden nap hallasztás nélkül az
 Iskolákat maga ki főpörgette, és a' Háznál lévő Kápolnátskát,
 úgy a' Folyosókat, az Emberi szűkfégre szolgáló helyeket-is
 mély alázatosságból gyakorta meg-tisztogatta: sok-szor a'
 Tanító Mestereket fegetvén deák fordításokat, vagy más
 Iskolai munkákat őszve-tfinált, és tisztára leirt, a'
 Kifdedek' pennáit őszve-fzedvén, térden álva egyengette,
 és igazgatta: papirofokat metélt, és készélt, hogy
 gyorsabban végezhetnék, a' mi az Iskolában elejekbe
 adattatott, és noha már az ötven esztendőt meg-haladta-
vala, még-is az Ifjak' kedvéért, hogy őket maga-is a'
 jó írásban gyakorolhassa, és igazgathassa, tfinossabban,
 és regula szerént írnia meg-tanúlt. Könyvetskét-is
 íra a' Kifdedek' kedvéért, és ki-is botfátatá nyomtatásban,
 ezen nevezet alatt: Iesus Kristus É-

letének, és Kin-fzenvedésének nénnelly tzičkelyei, melyeket a' leg-alatfonyabb garáditsú Áhítatos Iskola' kedvéért egybe-szededetett *Kalazantzius* Iósef, hogy ezeket az Ifjatskák meg-tanúlják, azokban gyönyörködjenek, és azokról elmélkedjenek. Ó maga Boldog Afzszony' Offitziuma után, mellyet félre tehetetlenül végzett-va Valárnápokon, és Ünnepe-napokon az Ifjúfággal, ugyan azokon a' napokon az Ifjúfágnak egyik részéhez beszédet tartott, mellyel az erköltsef' igazgatásokra, és gonosz indulatoknak meg-zaboláztatásokra tzelozott, leg-inkább, a' Keresztényi szelédtséget, Isteni félelmet, és az áhítatosságnak szeretetét kívánván sziveikbe bé-oltani. A' végre az ő beszédje tőbnyire válogatott jeles Példákkal rakva-va: a' Kifded Iesus engedelmeffségéről, és más Ifjaknak, a' kik a' Szent Életet őrvendették, Istenes erköltsekről, úgy-mint: Ifjú Tobiásról, Egyiptomi Iósef' szelédtségeről, tisztaságáról, fel-magasztaltatásáról, Dávidnak Kifded korában viselt dolgairól, Makabea Afzszony' hét Fiairól, Szent Elekről, Kalibita Szent Iánosról, Szent Bernárd Apá-tur' Kifdedfégeről, és több illyenekről.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

A világi Tanítók újra vádolják Kalazantzius' Iskoláit a' Pápanál; de helytelennek találtatván vádolások, Ő Szentfége Protektort rende le nekik Meltóságos Kárdinálisok között, és Regula alatt élő Társaságoknak bótfületére emelé.

Ezen életnek rendét tartván *Kalazantzius* maga szivből kedvelt Társaival, a' kik szép egyességben véle lakván szorgalmatoosan tanítják-va a' Kisdedeket; mellyhez képest vélte immár, hogy hofzszas békeességben maradhatván, követheti egyet-értő Társaival a' munkát, semmi szélvészektől nem fog ez után hányattatni, mivel hogy immár egy-néhány veszedelmes ostromlásokon, és háborúkon által-estett Isten' kivált-képenvaló gond-viselése, és irgalma oltalmazván őtet. Azonban, mikor ilyen tsendességet igér magának, és így gondolkodik, ismét a' Világi Tanítóknak más része, és azok nevezetessen, a' kiket *Kalazantzius* nem régen maga szárnyai alól el-botfátott-va, mint nem alkalmatosokat, hogy az ő Iskolájában munkálkodjanak, nagy hibákat, és rend-kivül való indulatosságot tapasztalván benne, ellene ószve-esküdtek, és nem elégedvén meg

azzal; hogy mindenütt jó nevét, és hírét motskolnák, és szidalmaznák őtet, fok hamis költeményekkel, reáfogásokkal terhelnék az ártatlant, de egyenesen Ő Szentfégéhez folyamodván, egy hofzfú motskos irást adának-bé, mellyben minek utánna fok hamiffan reáköltött betstelen vádolásokkal le-festették, és le-gyalázták-volna, azt veték utánna, hogy látná Ő Szentfége, mint közönféges Páfztor, ha ilyen számos Ifjúfág között már el-hatalmazott gonofz erkölcsöknek, és szokásoknak eleit nem veszi, mi következik ez után, és mi-képen orvosoltathatja; mert azokban az Iskolákban mind a' Tanítás igen vétkes, és rendetlen, mind pedig a' Nevendékek' erkölcsökben kárhozatos romlottfág vagon, melly annál ártalmasabb, és veszedelmesebb, mennél nagyobbban az áhítatosságának, és fzelédségnek őrvével palástoltatik.

Ezeket a' Szentféges Atya szivére vévén, noha esmérné Iósefet, és fokokban már nagy jámborfágát, és kegyes életét tapasztalta-volna, és ezért nem hihette; mind-az-által gondolván, hogy ne talán Társaiban lenne a' hiba, mellyet ő eddig észbe nem vett-volna, vagy jobbakat nem kaphatván hirtelen, eddig el-halgattavolna. Meg-hagyá Kárdinális *Cintius Aldobrandinus*-nak, és Kárdinál *Montaldus* Sándornak, hogy mennél elébb lehetne, véletlen amaz Iskolákat, mellyek *Kalazantzius* igazgatása alatt vagnak meg-látogatnák, és félre tévén minden kedvezést, és tekintetet szoroffan meg-

meg-vizsgálják, nintsen e' a' Tanítók' Letzkéjekben valami ki-vető, és vétkes Tanítás, vagy valami eretnekfégre utat mutató, vagy vezető Tudomány, nem terjed e' az Ifjúság között? mellyre noha még nem alkalmazatosok, de némelly fundamentomát könnyen magokba bé szivhatják, azon-képen az elejkebe-adatott irásokban, és fordításokban nem találkozik e' valami botránkoztató, és jó erkölcsöket rontó veszedelmes oktatás, annyival inkább a' Nevendékek' magok viselésében, nem találkozik e' valami közönséges véték? Mitfoda karban vagyon az Iskola-béli rend-tartás? minémű vélekedéssel vagynak az emberek a' Tanuló Ifjak', és Tanító mesterek' életek felől? nem élnek e' az Ifjatskák nagy szabadságban, vagy feslettségben, pajkosságban? valami szemtelenség nem fért e' hozzájuk? az Isten Házát gyakorolják e' napon-ként? vagyon e' valami látatja a' Keresztényi jámborfágnak, áhítatosfágnak? Mind ezekre számot tartván a' Méltóságos Kárdinálifok hiven, és hallasztás nélkül végére járanak, és semmit el-nem mulatának, a' mi ezen dolgoknak ki-nyomozásokra szolgálna; de gondos szorgalmatosságok, kérdezések, és vizsgálások után egyebet nem tapasztalának; a' dítféretes erkölcsöknél, szép rend-tartásnál, áhítatos szokásoknál, és gyakorlásoknál, a' Hit Fundamentomos Tzikkelyeinek igaz es világos magyarázását, a' letzkékre ki-adott irásokban olly üdvességes, és tökéletes Példákat, és tanúfágokat, mellyekből nem tfak

a' Kifdedek, de azoknak Szüléjek-is tanulhatnának. Minden tanítások a' Mestereknek időhez, és korhoz alkalmaztatva-va.

Midőn a' Kárdinálifokat várja Ó Szentfége, nyughatatlan elmével va; mert mennél hamarább tudni a-karta minémű tudósítást fognak hozni a' reájok bizott dologban: szinte alkalmatoffan esett, hogy Páter Domonkos Iános nagy kegyeffégű Karmelita a' Pápánál meg-fordúla, kit látván Ó Szentfége, nagy örömmel fogadá, gondolván, hogy ő hiteles tanúfagot tehet e' dologban, mellyen kivált-képen aggódik-va Ó Szentfége, mivel hogy tudja, hogy nevezett Domonkos Iános *Kalazantziust* közelébről esméri; mert *Kalazantziusnak* Lelkiekben vezére, és igazgatója; melly azonképen tudva-va a' Pápánál. Azért azonnal kérdezni kezdé, mennyi ideje lehet, hogy látta *Kalazantzius'* Iskoláit, és magát-is *Kalazantiust*, és a' tanító Tárfait? az felele: hogy tfak a' múlt napokban va nála, és hogy gyakran járatos lenne *Kalazantziushoz*, és *Kalazantzius* hozzája, és hogy nem tfak annak barátságáért járna oda; de hogy az Ifjúságot lássa, és a' Tanítók módjokat, és buzgófagokat; mert valahány-szor menend oda, annyi-szor különös Lelki vigasztalást véssen, mind az Ifjatskák' szorgalmatoffagokból, mind a' szép rend-tartásból, és bötüket ékesítő áhítatoffagokból, mind pedig len a' Tanítók ritka buzgófagokból, és hogy gyönyörűség látni, mi-képen azok az éltes, és őszős emberek lófeffel

feffel együtt sziveffen fáradoznak, semmit nem tágtván, mint a' szorgalmatos nap-számofok, az Iskola-béli port nyelik, minden únalmat félre-tévén, nagy békefféles tőrreffel a' gyermekek' 'zibongáfit, és nyughatatlanfágit szenvedik.

Ezekre mint-egy lélekzetet vévén nagyot főhajtá Ő Szentffége, és ugyan Leikére kérdezé, és kőtelezé lánost, ha igazak e' mind azok, a' miket mőndott az áhítatos Iskolákról, vallyon, úgy mond, jó Domonkofom! nem taláztatik e' valami tetemes hiba, és bo-tránkozató vétek, vagy terjedő gonofzfág azokban az Iskolákban? vagy nem félhetni e' hogy valami kárhózatos gonofzra ki-fakadjon, a' mi eddig áhítatofsfág szinével paláftoltatott? Látván ez a' nagy kegyeffégű Szerzetes Ember, és ézfbe-vévén Ő Szentffégének ezen szavaiból, hogy el-volnának árútatva Ő Szentffégénél ezek az Iskolák, és hogy az irigyek vezett neveket kőltőttek-vőlna; Keresztényi kőteleffégének álétotta, hogy mellettek fel-álljon, azoknak ártatlanfágokat védelmezze ilyen derék alkalmatofsfága lévén. Azértbőtfűletét, és hitét belé-kőti, és Lelki efméretére megvallá Ő Szentffégének, hogy semmit ollyast sem nem látott, sem nem hallott-volna felőlők, noha elég szemeffen és gyakorta szemlélte, és vizsgálta-volna, és senki nem jobban ő nálánál; nyomofsfabban-is bizonyította, hogy ott kép mutatáft keresni nem lehet, hanem igaz egyűgyűfféget, alázatofsfágot, hogy azok jutalom' tekén-

tetéért, elő-menetelért, vagy valami tiszttségért nem dolgoznak, hanem csupán Isten' szerelméért, és annak tisztósége' elébb viteléért a' tudatlanok között: semmi tisztátalanfagot, vagy szemtelenséget nem hallott soha az ő Kisdedeikről; ha mit költöttek ellenek: az irigyek' munkájok az, és a' Pokol-béli Sátánnak mű-helyéből származott, a' ki fajnállja sok Lelkeknek ilyen módon jó útra való vezetésekét, kiket immár magáénak tartottvala. Ugyan-is nem más indította-fel annyi-szor az irigy Világi Tanítókat, a' kik nem az Ifjúság' javáért ilyen buzgóknak mutatják magokat, hanem a' jövedelemért, mellynek főkkenését nem szivelhetik. Ezeket meg-értvén Ő Szentsege, tellyessen ez-eránt meg-nyugodott, remélvén, hogy a' Kárdinálifoktól-ismást nem hall. Elbotfátván azonban magától Domonkos Iános Karmelitát, meg-hagyá néki, hogy mennél gyakrabban lehet látogassa-meg *Kalazantzius'* új tsemetés kertjét, és idővel Ő Szentségét híven tudósítsa a' látott, és hallott dolgokról.

A' vizsza tért Kárdinálifok-is e'-szerént tudósíták Ő Szentségét, méltó dicséreteket mondván mind a' Tanítók, mind Tanítványok felől, és az iskola-béli rend-tartás, és jó fenéték, és tett elő-menetel felől, mind a' tanulásban, és világi bötűkben, mind pedig az áhíthatosságban, és Kezefztényi Tudományban. De kivált az Elöl-járó *Kalazantzius* felől jeles dolgokat mondának, mi-képen maga

térden

térden álva a' Kifdedek' pennáit, papiroffait egyengeti, és készétgeti, ruhátskájokat foldozgatja, mi-képen mély alázatosságból az Iskolákat főpörgeti, a' falakat tisztogatja, Szent Példákat-mutató képekkel ékesgeti, mi-képen a' kis Iésushoz, és a' Boldog Szűzhez-való áhítatosságot a' Kifdedeknek merő szájokba adandja, sziveikbe bé-óltja, hoszszalán el-beszélvén Ő Szentfége előtt. Ezeknek a' Méltóságoknak hiteles bizonyítáfsokat Ő Szentfége meg-értvén, tellyessen szivében meg-vidámla, és azonnal az esztendő's alamifnáját, mellyet adattatni parantsolt-va ez előtt, meg-duplázattatta, nem külömbben a' Kegyes Iskolákat maga hatalmas oltalma alá vette, hogy az ilyen gonosz irígyek, és rágalmazók semmi módon ne ártassanak nékik.

Ennek a' kegyelemnek meg-adásával nem kéfett semmit Ő Szentfége, hanem a' mint igérete-va, azonnal ezer, hat-száz, hetedik esztendőben ki-is adta a' maga akaratját ki-jelentő Levelét, melly Róvidnek neveztetni szokott, mellynek erejével az Áhítatos Iskolák' Társasága bizonyos Regula, és rend-tartás alatt élő Társaságnak garádítfára, és bőtsületére emeltetik, mellynek-is azon nyomon ugyan Ő Szentfégetől, mint más Szerzetes Rendeknek, és Társaságoknak a Kárdinálifok közzül Oltalmazó, és Gond-vifelő (Protektornak Deák nyelven tulajdon-képen mondatik) rendeltetett, a ki minden ügyeiben az Apostoli Szent Széknél segéte-né, és oltalmazná.

E' választásban kivált-képen való figyelemmel vala Ő Szentfége, hogy olyan Oltalmazót választana *Kalazantzius'* Tárfaságának, a' ki azt nevelné, elébb vinné, és örömeft pártját fogná; mert ilyen védelmező-re vala leg-inkább szűkfége, hogy azon ki-keelő korában meg-ne főjtanék. Erre azért az Hivatalra nevezé nagy Tudományú, és bötüket szerető Kárdinális Torres Lajost, ki Szitzliában ez-előtt Királyi Hegynek Érfekje vala: nem gondolt azzal ez a' nagy Kegyességű Kárdinális, hogy ez az Ő nagyságához-képeft igen tsekély hivatal lenne; útólfó Tárfaságnak gond-vifelését örömmel fel-válalta, és merő-képen arra születtetnek mutatta magát; az Iskolákban gyakorta meg-fordúlt, és mint-ha Ő egyik segétó Társ lenne, a' Kisdedek' tanította táfokra le botfátkozott, és a' mint *Ciacconius* írva hagyta: *Pueros prima Fidei Rudimenta ipse docebat*. A' kis gyermekeket Ő maga a' Hit' Ágazatinak első Fundamentomira tanítgatta. A' Pápa-is maga Levelében, mellyben őtet a' Kegyes Iskolák' Protektorának rendeli imígyen szól: *Huic muneri deligendum censuimus eum, qui non solum virtutis, Prudentiae, et Pietatis, sed etiam doctrinae laudibus praececellat, ut patrocinio sollicitè fungi, ac bene mereri velit de studiis litterarum, et maxime possit*. Erre a' Hivatalra ollyat kívántúnk választani, a' ki nem tsek kegyes erköltsekkal, mély okossággal, és Keresztényi Kegyességgel tündöklik; de a' Tudományoktól-is kivált-képen dítértetik; hogy
 úgy

úgy helyessen, és szorgalmatosan oltalmazhassa, ha arra érdemefeknek találja az áhítatos Iskolákat, és hogy a' szeléd bötük, és józan Tudományok' elő-mozdításában akarjon fáradozni, és magának azokra-való gondvifeléssel érdemet szerezni, és maga neve' bötfületét öregbíteni. Mert tudta a' nagy szentségű, és bötfeffégű Pápa, hogy az említett Kárdinális ilyen alatsfony garáditson lévő Tárfafágnak gyámolításán kap, a' ki az alázatosságot mindenkor szerezte, és az Istenes dolgokban igen buzgó vala, ki, úgy-mint Kárdinális nem sajnálotta az Oltári Szentséget fárbá, vizbe a' leg-alább való beteghez-is vinni, a' ki a' Boldogfágos Szűzhöz igen különös tisztelettel vala, gondolta tehát Ő Szentsége, hogy avagy csak azért-is szorgalmatos oltalmazója lészen *Kalazantzius'* Tárfafágának, hogy ez Isten' Anyja Szegényei Tárfafágának neveztetik.

A' Levél, mellyet azon időben ki-adott Ő Szentsége Protektor' választására e'-képen kezdődik: *V. Pál Pápa, a' mi Tisztelendő Atyánk-Fiának Torres Lajosnak Romai Anya-Szent-egy-báz' Szent Pongrátz nevezetén áldozó Pápi-Renden-való Kárdinálnak, Királyi Hegy'-Érsékjének egészséget, és Apostoli áldást. Mivel már jó régen a' mi Fő Városunkban némelly Iskolák, mellyek Kegyeffeknek neveztetnek, a' szegény nevetlen Gyermekék' ingyen való Tanításokra Isten Ő Szent Felsége Ibléséből (Auctore DEO institutae sint) kezdődtek volna, mi ezt a' jó munkát, a' mennyire Is-*

ten' segítségével tőlünk ki-telbeto Fő Pásztori gondoskodásunkal elő-mozdítani kívánván, és a' többi. Melly Levélnek amaz igéjéből: *Auctore DEO, Isten Ibleféséből* világossan ki-tetszik mi-némű vélekedéssel vala ama' Boldog emlékezetű Pápa, az Áhítatos Iskolák' Szerzőiről, és Kezdőiről, azokat Istenől kezdeteknek mondván. Nem úgy, mint idő-jártában azok vélekedtek felőlők, a' kik ellenek támadván teli tórokkal kiáltották, hogy ezek az Iskolák alattomban Pápák' hírek, és engedelmek nélkül túsztak bé, és terjedtek Ő Szentfégek' parantsfolatok ellen, és az Apostoli Szent Szék' akarata, és meg határozása ellen. A' mint következő esztendőben a' Historia' folyamatajában látni fogjuk; de ezekből a' költeményekből-is a' Mennyei Felfég maga hív szolgáját *Kalazantziust* az együtt szenvedő Társával ki-mentette, amaz igék szerént: *Multae tribulationes Iustorum; et de omnibus his liberabit eos Dominus.* Pfal: 33. Sok gyötrelmi vagynak az Igazaknak, de mind azokból ki szabadítja őket az Úr.

HATODIK SZAKASZ.

Ismét új keferűség éri Kalazantziust; mert a' Tanító Társai el-akarák hagyni.

A' miket most ide-fel a' Pápa' kegyelmeiről, mellyeket *Kalazantzius*hoz mutatott, emlétettünk, azok mind örvendetes dolgok, és *Kalazantzius'* szivét vidámtó

mító, 's-nagyobbakra ófztónózó kedves, történetek valának; már ísmét szűkfég, hogy keferü falatok, és gyötrelmek ezek után következzenek. Mert *Kalazantzius'* egész élete mind halálig ilyen mindenkori vizontagfágokkal rakva vala, most Mennyei, és Lelki vigafztalást érzett: abban az Istent áldotta, viszont holnap szomorú felleges, és keferves napja támadott; de akkor is még buzgóbban áldotta az Istent: most ez az ellenfége le-tette, viszont kevés időnek közbe vetésével más ísmét fel-vette, elő rántotta, és ugyan kegyetlenül megfanyargatta: most tanítványi szaporodtak, és dítféretellen viselték magokat; rövid idő alatt a' világi irígy Tanítók meg-támadták, és hamis költeményekkel terhelve vádolták: új; és alkalmas szállást fogadott Tanítványinak, és a' Tanítók' számokra, mellyben kiváltképen való öröme vala; azonban az Iskolai harangotskának magos, és alkalmas helyt keresvén a' héjazaton, le-szakada a' magasságról, és lába törik, hogy úgy ne tflak szive, és Lelke keferüfégeket, de Teste is kinos fájdalmakat szenvedjen. Mit mondjak ezekről? talán nem vétek, Szervedő Ióbnak Szentfége, és nagyfága ellen, ha ezt a' fok gyötrelmekből környül-véte-tett Férfiat hozzá hasonlítom. Még-is szerentfésebb, és boldogabb vala Iób annyival, mert az Úr Isten az ő végfő napjait fokkal bővebb malasztokkal áldotta meg, hogy sem előbbieket, úgy hogy tfoportos vigafztalások között halna meg, újra felettébb meg-gazdagod-

ván, és mindenekkel bővelkedvén. Ha csak azt nem mondom *Kalazantzius* felől, hogy Ő az egy-más után ötet érdeklő gyötrelmeket, gyalázatokat, és üldözéseket leg-nagyobb vigasztalásainak áletotta, és úgy vette az Istentől, mint szív gyönyörködtesítő szapora áldásokat.

Az volt minden szomorú változásokban, és történetekben erősítő, és vigasztaló Letzkéje: *hogy mindnyájan, a' kik Kegyessen akarnak élni üldözéseket szenvednek.* Maga az áldott Iésus reájok köszöni az epével, és Mirrhával egyelített bornak Poharát. Szent Pál-is nem annyira a' tudálatos és szemtől nem látott Paradisomi gyönyörűségekkel dicsőkedik; hanem a' szenvedésekkel, veszedelmekkel, vereségekkel, szorongatásokkal.

Légy Te-is víg szívvel jó *Kalazanti!* áldjad magasztaljad továbbá-is az Urat, az infégek, a' szenvedő keferűségek bizonyító jelei annak, hogy az Isten szeret Téged': mivel hogy az Isten előtt kedves válál, szükség vala, hogy a' kéfértet meg-probálna Téged'. Isten szerelméért egyedül ilyen munkára adtad magadat, nints előtted semmi olly kedves, olly kívánatos, olly érzékenyen szivedet magához vonzó, mint a' Te számos Kifdedeidnek szegény nevetlen Iffjatskáknek Iskolája, ezt Te úgy tartod, olly szorgalmatosfan plántárod, új fímetékkal szaporítod, nyesegeted, gyomlárod, öntözgeted, mint a' szorgalmatos Kertész azt a' kertet,

kertet, mellyből mind éielmét, mind szív gyönyörköd-
tető mulatfágát várja, és reményli. De majd meg lá-
tod, hogy nem fokára fel-támadnak, a' kik ennek a'
tfemetés kertednek, nem tfak művefeit el-széllyesztik;
de a' gyöpüt, a' kerületet fel-forgatni igyekeznek, a'
szép fiatalokat, a' gyönyörűen illatozó virágdat, a'
jó rendben el-rakott oltoványidat tapodni, tépni, szag-
gatni fogják! Te azonban az Úrban mint eddig ved
erős bizodalmat, és gyakor fohászokodásokkal hijad
segétfégedre az Urat: az Úr az én oltalmazóm, nem
félhetek, akár-mit forraljon ellenem az ellenséges Em-
ber!

És ime már éppen elevenére jött az irígy Sátán,
fok szenvedések közt forgott *Kalazantziusnak* nem vala
mind eddig még ollyatén érzékeny fájdalma, mint most
kezdődött, melly éppen a' szive rejtekeit hafogatta, mi-
kor látta, hogy fzerelmes Tárjai, a' kik eddig véle a'
napnak terhét, és melegét szenvedték, sziveffen mun-
kálkodtak, és az Úr' Házában (úgy szólván) egy ér-
telemmel jártak; most véletlen töbnyire mindnyájan ké-
szülni, a' tanításon fenn-hagyni kezdenek. Egy reggel
el-botsfátván az Iskolákból az Ifjúfágot azt mondák né-
kik: Mennyetek-el, és keressetek magatoknak más Is-
kolákat, és más Tanító Mestereket; mert ezekben az
Iskolákban a' nagy szegénység miatt senki fel-nem vá-
lalja a' Tanítást. Az után Palástjokat, és kalapjokat
fel-vévén *Kalazantziushoz* menének, meg-jelenték neki,

Aa

hogy -

hogy ők az Iskolák' Tanítáfat le-teszik, ne vélje rosz-
 ra, meg-nem unták a' munkát, kézzek holtig véle együtt
 dolgozni az Ifjúfág körül Isten' szerelméért, és nehezen
 esik nekik ő tőle el-válni: mind az-által jóvendőről méltó
 hogy gondolkozzanak. Egy-szer a' kéméllés nél-
 kül való adakozás miatt arra jurnak, hogy fenéig fogy
 el mindenek, akkor gyalázzattal kell nekik el-hagyniok
 az Iskolákat az éhfég miatt, jobb most, még erőben
 vagynak állandóbb állapotról gondolkodniok. Ine Szent-
 féges Pápának mind előbbeninek, mind a' mostaninak
 szép, és bőv adakozása járúlt hozzánk, mennél inkább
 bővebben nyújtanak mind ők, mind nagy Méltóságú
 Kárdinályok, kegyesebb Egy-házi Fő emberek, Tiszt-
 vífelők, és a' Kristufért irgalmaslágot tfelekesznek vé-
 lünk; mi annál nagyobbban ofztogatjuk, és lehet mon-
 dani merő-képen vesztegetjük a' szegényekre, a' kik
 olyan bőv alamifna nélkül el-élhetnének, holott mi az-
 zal nem tartóznánk; mert nekünk-is mindennapi élél-
 münkre adatik. Igy soha meg nem állapodhatik a' Ke-
 gyes Iskolák' Tárfafága, nem-is lehet reményleni, hogy
 állandófága lehessen; mert soha el-élésre nem léfzen sem-
 mi Tőke Pénze, napról napra kell várni, ha valaki
 nyújtanand valamit, az pedig bizonytalan, és gyakorta
 meg-szakad. Lehetett-volna már eddig-is szerezni jó-
 vendőre, a' mire mindnyájunknak lehetne támaszkodni,
 ha ezt látnánk, mi-is szivefsebben dolgoznánk; de tar-
 tunk attól, hogy a' mikor már járnunk nem lehet, ak-
 kor

kor házan-ként jární kéntelenek léfszünk, és kenyeret kéregetni. Az adósság-is napon-ként szaporodik, honnan fizetjük avagy tsak'rendes uforáját-is? a' kik nem tudják állapotunkat, azt fogják végre gondolni, hogy megittuk, meg-ettük bőv lakozással mindenünket.

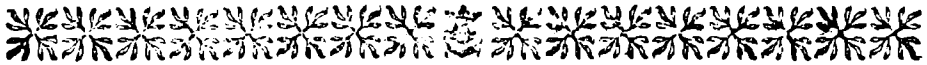
Nagy tsfendefféggel halgatta *Kalazantzius*, ezt a' hofszú, és keserves Letzkét; mire el-végezték, akkor nagyot sóhajtván, és szívbeli nagy fájdalmát jelentvén, mondá: Oh szerelmes Tárfaim! a' kik a' Kriftus' Kisdedeiért vélem együtt fok únalmat, és fáradsfágot szenvedtek, ki igézett meg titeket? ki háborított-fel? Nem illyen kitsfny hitűeknek tartottalak én titeket. Légyen erős bizodalmunk az Úrban, és ő meg-fizet mi-nékünk, készét az ő Irgalmaffága Tőke Pénzt, mellyel bőven pótoljuk a' mi szűkfégeinket. Ha a' Tanítványai el-küldettetvén *sine pera, et baculo*, tarsfoly, és páltza nélkül, még-is mondhatták, hogy semmi héjával nem voltak; nekünk-is gondunkat vífeli az Irgalmas Mennyei Úr. Mindnyájan valóban szegények vagyunk, alamifnából élünk, de ha mi a' szűkőkőkőknek adakozunk, nagyobb jutalmat várhatunk, mint amazok, a' kik bővelkednek; nem tudjátok e', hogy az Úrnak költsfönöz, a' ki irgalmasságot téfzen a' szegénnyel, noha maga-is szegény, és ugyan annak nagyobb uforát ad mindenkor az Úr, és fok-szor az ufora a' tőkét meghalladja. Vajki nagy tekéntete, és kedveffége volt az Úr előtt ama' két filléreknek, mellyeket ama' sze-

gény Őzvegy Afzfzony tett-va a' Ierufálemi Templom' perfélyébe. Ha a' mezei virágokat, és az égi madarakat, mellyek sem nem vetnek, sem nem aratnak, avagy a' tőrökbe nem gyűjtenek az Úr el-tartja, mennyivel inkább gondja lészzen reánk a' mi Mennyei Atyánknak. Minémű nagy botránkozás volna a' városban, ha mi el-hagynánk az Iskolákat azért, hogy nintsen bizodalunk az Úrban, hogy el-tarhat bennünket.

Az Őrdögnek fortélyai, és ostromi ezek kedves jó Barátim! a' ki meg-került benneteket, látván hogy a' ti munkátok által számtalan Kifdedek jó útra vezetnek, és Istenhez térnek. Ez kitsinyfégemtől-fogva nékem halálos ellenfégem vala, és meg-békélhetetlen, ez gerjesztett-fel benneteket más szinek alatt, hogy engem gyalázattal meg-tőtűn, és szomorúfággal meg-emészfen. Térjetek vissza szerelmefim! a' Kristus szölleiben plántálgassatok, homilítgassatok. Ime a' Kifdedek szomorúan ülnek az imádságra rendeltetett Házban, és bánkodnak utánnatok. Ezen kegyes szavaira meg-váltótván sziveikben a' Tanítók vissza térének, kiki az ő Iskolájába, és buzgóbban hozzá-látának a' Tanítás-hoz Szent *Kalazantzius'* hatható szavaira támaszkodván. Dragonetti Gáspár pedig leg idősebb a' többi között, nagy érdemű, és buzgófágú Egy-házi Ember már közel száz esztendő, térdeire ese *Kalazantzius* előtt, és nagyon meg-bánván hirtelen tselekedetét botfánatot kére, meg-igérvén, hogy ez után soha illyet nem tselekszük

szik, fajnállja szivből hogy a' többiek által hagyta magát meg tſalattatni, ez után holtig állandóan akar munkálkodni.

Azonban hogy meg mutassa Szent *Kalazantzius*, hogy nem valami vakmerő módon vetné bizodalját az Istenben, hanem hogy külfő-képen-is szorgalmatoskodik, mi-képen valamit véletlen szűkfégekre-is megtartson, és ózve szorongasson; avagy tſak addig tartott, méglen arra mehet, és arra birhatja némelly Tárſait, hogy tőkélletes szegényfégnek megtartására adják magokat; mert *Kalazantzius'* ezze mindenkor oda nézett: egy perſelyt tſínáltatott, melly három kultſotskával nyílta, és ki-téteté a' Ház eleibe egy láttatoffabb helyre, ezzel a' fellyűl való irással: *Eleemofyna pro Scholis Pisis. Alamifna az Abitatos Iskolák' részére.* A' kultſotskákot pedig az idősök között el-öfztá, úgy, hogy az egyike jutna Dragonetti Gáſpárnak. Más napra kelvén meg, nyiták a' perſelyt, találának benne feles ezűſt pénzen kívül egy váltó Papiroſt; ſzáz aranyokról ſzóllott. Mellyet látván a' Tanító Meſterek nagyon meg-bánák balvélekedéseket Szent *Kalazantzius*rol, és meg-erőfödtek szivekben, világoffan tapafztalván hogy az ő Elöl-járójok az Iſten' kivált-képen való gond-vifelésében vagy, és hogy almifnalkodásával többet nyer a' Kegyes Iskoláknak, hogy ſem mások akár melly ſzorongató fősvényféggel, és hogy az Iſten' ſzerelméért való adakozás tenefzteti a' Pénz-béli kőltféget.

HETEDIK SZAKASZ.

Kárdinális Torres Lajos balála után új Protektort kére Szent Kalazantzius Ó Szentfégetül; de balván, hogy a' Pápa Kárdinálisnak akarná ótet nevezni, és ugyan Protektornak tenni, nagyon el-bűsüla.

Ez alatt nagy emlékezetű Torres Lajos, Kegyes Iskoláknak merő Szerelmes Attyok ki-múla boldogúl, mint élt az árnyék világból. Hagya maga szívből szeretett Iskoláinak, nem tfak örökös Példát és emlékezetet; de bizonyos summa pénzt-is, a' közönféges szűkfégekre, hogy a' mire rendelni fogja *Kalazantzius*, arra fordíttáflék. Ezért mindnyájan az Áldozó Papok, kik a' Tárfaságban akkor találtattak, három Szent Miséket szolgálának, és a' Holtakért mondatni szokott Offitziumot szinte annyi-szor el-mondák, ajánlván ártatlan Lelkét hűféges Teremtőjének.

Végbe-menvén Kárdinális Torres Lajos el-takaríttatáfa, *Kalazantzius* Iósef azonnal a' Pápához méne, és mély le-botfátkozással lábait tfókolván Ó Szentfégenek új Protektort kére a' boldogúl ki-múlt helyébe. *Kalazantziust* Ó Szentfége, mint kedves emberét különös tekéantettel fogadá, és imígyen felele néki Mon-
táldus

taldus Kárdinális' jelen-létében: *Te léfész kedves Jöföfem, Teged rendezek Protektornak a' te Iskolaid, es Társaságod fölibe, Te vedd fog ez leg-jobban illeni.* Ilyen formájú igékkel jelenteni akarván Ő Szentfége, hogy ötet Kárdinálisnak téfzi, az-után az Iskolákat, és a' Társaságot az ő oltalma alá bizza. Ezen felette el-rémülvén Ióföf nem tudá hirtelen mit feleljen, mint a' véletlen veszélybe akadt ember, meg-rettent, és a' haja-szállai fel borzadtak, a' nyelve az innyéhez le-ragadott. Egy kis közbe-vetés után magához tére ugyan, de úgy, hogy a' Pápa, és a' jelen-lévő Kárdinális-is nagy megháborodását észbe vennék: akkor el-pirúlván, mert elébb fellette halavánnyá lett, mély alázatossággal még azon akadozva kezdé magát mentegezni Istennel bizonyítván, hogy ő az Egy-házi Méltóságokra nem esmérné magát alkalmatosnak, ezeket azért mind eddig szorgalmatosán kerülte, ő együgyű jövevény, és tudatlan Spanyol Ember, ő a' világ' állapotját nem érti, sem a' külfő szertartásokban nem tudós, terhére, akadályára, főt kissebbségére lenne azon Szent, és Felsőges Kollegyiumnak, végre kérni kezdé nagy buzgóssággal Ő Szentfégét könyveit hullatván, hogy hadja ötet az ő Kisdedei mellett, ezekhez ő már hozzá szokott, egyebekben jövevény, a' külfő Politziában ő nem forgott, szüntelen, és nagy hibákat ejtene az ellen, megne szakaszsa Ő Szentfége ezt a' Szent munkát, több hafzna, és elő-menetele léfzen ennek, hogy sem az ő

Kárdináliflágából akár ki-is remélhetne. Az együ-
gyű, és alattfony rendre, és forfra termett emberek,
ha meg-hagyatnak az ő alattfonyfágokban, és kőz for-
fokban, azon karban lévő embereknek hafznos szolgál-
latot tehetnek, hogy ha fellyebb emeltetnek mint a' ha-
lak a' vizekből a' levegő égre, mind magok el-vesznek,
mind pedig kedvetlen rodhafztó búzzel tóltik-meg a' le-
vegő eget.

Látván Ő Szentfége, hogy *Kalazantziusznak* ebbé-
li mentegetése, nem valami kép-mutatásból, és szines-
kedésből származott légyen, mint némellyeknél meg törté-
nik, hogy ilyen alkalmatosságra jutván *Tiberius* nyom-
mán járnak, kiről *Tatzitus* nagy fontoffan; noha röviden
igy szól-*vala: Specie recusantis flagrantissime cupiverat*,
hogy a' Romai Birodalmat, midőn *Augustus* ha-
lála után a' Tanáts kinálná őtet, *nem akarok módjára*
mentegetven magát, igen bevesfen őbajtotta. Mindjárt
hajúlni kezdett *Iósef* helyes, és hatható könyörgésére,
és mentségét bé-vévén most az egy-szer, és ugyan a-
zon nyomon Kárdinális *Iustiniánust* rendelé az Áhítatos
Iskolák' Protektorának. Mellyet meg-értvén a' mostan
emlégett nagy érdemű Kárdinály, meg-nem veté, főt
különös örömet mutatván fel-fogadá a' Kegyes Iskolák'
párt-fogását, nem vélte, hogy ez a' Hivatal alázná
Nagyságát; főt bötsülete' nevededésének álétotta, hogy
illyetén kőz-jóra igen hafználó, és tfak most fel-nővő
Társfágnak Oltalmazója, vagy inkább Nevelője lehet,
mellyet

mellyet *Kalazantzius* nagy gondoskodással plántált, és Társaival együtt öntözgetett; de a' Felsőféleges Mennyei Úr, a' ki ilyen tífemetékben, és kedves illatú virágokban gyönyörkedik reményfégén fellyül szapora nevedéft adni méltóztatott. Igyekezett-is ez a' nagy buzgóágú Kárdinály, nem tífak erős oltalommal hafználni a' Kegyes Iskoláknak; de más szúkfégeikben-is őket ápolgatni, bőtfületjeket, szabadfágokat elébb-vinni, és mindenkor egy védelmező bajnok gyanánt mellettek felállani; a'-hoz ezen Társafágnak Szerzőjéhez Szent *Kalazantzius*hoz különös tífztelettel vífeltetett; annyira, hogy fok-szor másfok előtt mondaná: ha ez az állapottom, mellyben vagyok, engedné, eleibe-mennék Iófefnek udvaromnak kapujáig, valahány-szor látogatásomra jó; mert valamint Szent Embernek tartom, és minden bőtfületre méltónak, úgy valóban tapasztafalom, hogy Szent, és kivált-képen való Kegyelmekekkel meg-áldatott az Iftentől.

Szinte ezekben a' napokban midőn ennek a' nagy Oltalmazónak szárnyai alatt bátorfágban, tífendeffen nyugszik *Kalazantius'* Kífded Társafága, és Kríftus' fzerelméért fel-válalt munkáiban foglatatoskodik, már egy néhány szép raját másfok nagyobb Iskoláira által-bótfátván, és mindenűtt dítféretet valván szentűl nevelt Tanítványival: Az Úr Isten ísmét meg-szaporította Műveffeit, és ugyan olyanokat küldött néki, a' kik idővel nagy szél-véffzek között hányattatott hajótskájának

állandó, és erős oldal-ozzlopi lettenek, és mikor ismét újra tífendefedni kezdett az ostromló háború, és a' felleges szomorú idők nap-fénnyé változtak, okoffan evezők, és kórmány-tartók-is válának belőlők. Elfő vala Nemes, és fok jófágokkal tündöklő Ifjú *Garzias* lános Spanyol nemzet, ugyan Spanyol-Országi nagy Kóvetnek bőtfületért szolgáló belső inassa, ki ezer, hat-száz, tizedik esztendőben, Romában Egy-házi Hivatalra magokat szükfeges Tudományok' gyakorlása által kéfszétő Kis-Papok közzé (Klerikusoknak hívjuk) bé-iratta ugyan magát; de változtatván szándékát *Kalazantziushoz* álla, és annak Tárfafágába bé-lépett, midőn még szabados Tárfafág volna, idővel ugyan abba, ugy mint Szerzetbe bé-esküidött, állandóan, és hiven minden változások alatt munkálkodván, Iskola' taníttatásban, és más hivatalokban, végre ezer, hat-százon feltyül ötven-hatodik esztendőben, ismét nap-fénye támadván a' Kegyes Iskoláknak magától VII. Sándor Szentfeges Pápatól, Szerzet' második Generáliffának választatott.

Második vala *Panikola* Bernárdin, az Egy-házi Törvényben igen tudós, és nevezetes, mellyben-is Doktori jeles titulussal meg-ditfőíttetett, és minek-utánna nagy ideig a' Romai Fő Kollegyiumban, melly Böltséffég' Kollegyiumának nevezetik, felsőbb Iskolákat tanított-volna, az után Keresztényi Kegyesség, és mély alázatosság arra birta őtet, hogy meg-kedvelné *Kalazantzi-*

zantzius Tárfafágát, és annyira le botláltván magát a' Kifded gyermekeket alatsnyabb Iskolákban, a' bötüknek első Fundamentomira, és a' Keresztényi Tudományra kezdené tanítani, mellyet egy-nehány esztendőig hiven végbe-vivén, midőn XV. Gergely Pápa kegyelméből a' Tárfafág Szerzeti-Méltósággra jutott, ezer, hat-száz hufzon-egyedikben; ő akkor *Kaluzantziustol*, úgy mint Generálistól Fő Prokurátorfágra választatott; végre ezer, hat-száz negyven-harmadikban Boldog Emlékezetű VIII. Orbán Pápától, ki módos maga viselését, ritka böltsességét, és buzgóságát nagyra bötfülte (mert sok ízben tapaszta) Ravellai Püspökségre felemeltetett. Ez után-is úgy-mint Püspök a' Szerzetnek nagy veszélyekben forgó ügyét sokakban segéttette maga nagy tekintetű Párt-fogásával, és az irigyek, és ellenféges emberek ellen oltalmazta, Szent Fundátornak is ő vala Fő bátorítója, vigasztalója, és erős Istája. Boldog ki mulása után sokat fáradozott, hogy a' Szerzet helyre épüljön, mellyet-is el-ért szívének nagy örömevel; mert boldogul ki múla, maga Püspökségében érdemekkel telyes, ezer, hat-száz, hatvan-hatodikban, mikor már a' Szerzet újra terjedni kezdett, úgy, hogy Magyar-Országgra-is bé-származna. Élt mind őszve nyoltzvan-hét esztendőket.

Midőn *Kaluzantzius* nagy örömmel számlálgatja kedves Tanítványit, és szép elő-meneteleket mind bötükben, mind pedig a' Keresztényi kegyes erköltsékben

ben, maga elméjében forgatja, arra-is tekintvén, mi-némü bőtfületes, tudós, és Istent Szerető Egy-házi embe-
rek léptek már bé a' Tárfaágba, a' kik noha már nagyob-
bakban forgottak légyen, még-is Kristus' szerelméért
ezekben az alacsony rendű munkákban-is szíveffen lát-
tattak magokat foglalni; Mennyei Felsőgnök kivált-ké-
pen való hálákat ada, és fokkal buzgóbb szolgálatjá-
ra magát ajánlá, fel-tévén magában, hogy ez után, men-
nél jobban lehet, igyekezik, hogy a' Kisdedek Isteni
félelemben, Ő Szent Felsőge' szolgálatjában, dicséreti-
ben, és az ártatlan életnek jószágiban gyakorolják ma-
gokat. Azt-is forgatta szívében, ha vagynak e' vala-
mi ollyas fogyatkozások az Ifjúságban, mellyeket még
eléggé meg-nem orvosoltak-volna, vagy eleit nem vet-
ték-volna, és mit kellének bé hozni Isten' nagyobb di-
csőségére, és az Iskolák' díszére, vagy a' Nevendékek'
üdvefféges háznokra.

Ime ezek alatt ismét hallogatni kezdé, hogy Szent-
féges Pápa V. Pál ötöt újra Kárdinálisnak akarná ne-
vezni, és ugyan nem-is vala különbben a' dolog; mert
Ő Szentfége ezer, hat-száz tizen-egyedikben kívánván
a' Szentféges Kollegyium', vagy fő Egy-házi Tanács
számát érdemes, és nevezetes Személlyekkel ki-tölteni
(mivel hogy fokban ki-haltak-vala) *Kalazantzius* Ióse-
fet már a' neveztetendők lajstromába bé írta-vala, mel-
lyet Montaldus Kárdinális Ő Szentfégenél meg-látván,
*Kalazantzius*nak ezt az Ő Szentfége' jószándékát ki-je-
lentette,

lentette, fok szerentféket kívánván néki az új Méltóságához, és mint régi jó akarója különös örömét azon mutatván.

Ezekre *Kalazantzius* felettébb el-búsula, és mivel hogy már ez másod-szori történet vala, nem gondolhatta játéknak, vagy mesének; azért hirtelen nem tudván mit tenni, a' Templomokat járni kezdette, segítségét kérvén kivált a' Boldogfájos Szűztől, hogy ne hadgya őtet az ő Kifdedeitől el-szakasztatni, ő tudja az ő szivét, hogy a' Méltóságoktól, és Felsőfégektől mindenkor irtózott-légyen, hogy ő fogytig mély aláza-tosságban az ő Kifdedei-mellett akar maradni. A' Templomok' járásában egy-szer rövidebb útat akarván választani magának a' hová igyekezett, egy keskeny fi-kátoron el-indula Garziás Iánossal akkori Tárfával, és ime egy Szűz Leány egyéb-aránt viseltes köntösben, de te-kéntetében szemérmetes, beszédében alázatos, ortzájában igen bús, eleibe állá, és meg-szólétá őtet: *Kalazanti!* úgy mond, te-is el-hagysz engem', és nem fegetsz, nem fogadsz bé, talán el-útáltál? midőn pedig *Kalazantzius* el-pirúlt ortzával felelne néki: Én jó Leányom ki légy, nem tudom, nem esmérlek, nem-is emlékezem, ha láttalak e' valaha! visszont mondá a' Szűz: Láttál engem már nem egy-szer, és az én két ötféimet-is. Te valóban szeretsz minket, én vagyok a' Szegény-fég, ne hadgy-el! ne utálj meg! és ezeket mondván el-tűne. Akkor eszébe juta *Kalazantzius*nak, hogy ez az, a' kit két

Társával, tudni-illik: Tisztasággal, és Engedelmefféggel el-jegyzett-va néki Szent Ferentz Afizfiumi látásban.

Akkor kéré, Garziást, hogy senkinek ne mondaná, ne-is hirdetné a' látást, és meg-is hagyá a' mennyiben néki parantsolhatott. Az után kezdé gondolkodni talán a' tájon, vagy a' városnak azon részén volnának valami szegény el-hagyattatott Ifjatskák, a' kiket akarja az Isten ez által a' látás által segéttetni, és jó neveltetésre hozni; de vizsgálván a' dolgot, és környül-járván azt a' megyét, tapasztalta, hogy ott mások nem lagnának, hanem 'Zidók, ezekre értvén tehát a' látást kevés idő alatt egy-szer-is, más-szor-is ott meg-fordulván, már ajándékokkal, már kegyes szókkal, és édesgetésekkel mintegy húzsig valót az Iskolába bé hozott-va, és maga tanítgatni kezdé; De az egész 'Zidótság majdan fel-zendülvén, ne talán Szent Keresztfégre, és Keresztény Hitre-is a' gyermekek az Iskolába-való járogatás által reá édesfednének, kezei alól ki-ragadák.

A' 'Zsidó gyermekek' tanításokhoz nem lévén szerentfeje, a' minapi látást másra kezdette magyarázni, és ugyan abban meg-is állapotott. Tudni illik: ez általa' látás által nekem az én jó Istenem értésemre akarta adni, hogy a' szegényféget éppen el-ne hadgyam, előmbe állott annak a' képe hogy valami-képen a' Kárdinális Méltóság' fényeffége szemeimet meg ne vakítsa, és szivemet el-ne fogja, hogy a' mindénkor szeretett szegényfégtől el ne távozzam.

Azért

Azért annál inkább kezdte magában nyughatatlan-
kodni, a' Kárdináliffágról hallott hir szüntelen faggatta
szívét, és gyótrótte. Nem vélheti játéknak, vagy tré-
fás költeménynek, noha igen akarná, hogy a' Kárdiná-
lis tsak tréfált volna; de eszébe jutott, mennyi fok rend-bé-
li kegyelmeit tapasztalta-va a' Pápának, hány-szor
történt, hogy a' mikor Ő Szentfége ki-méne Tuskulum-
ba, gondjai tágitására nyári mulató kertébe, és fok vi-
zi mesterfégekkel, szép iráfokkal, Márványból, alabas-
tromból faragott statuákkal meg-rakott, és gazdagon
fel-ékesített épületeibe; *Kalazantziust* ki-hivatta, és
ottan mint együtt mulató Társával heteket töltött, fok
órákig napon-ként édefféges beszélgetések között véle
magát mulatván, és úgy lehet mondani, barátkozván:
Romába-is elő találván az útszán *Kalazantziust*, meg-
állította a' késérőket, Egy-házi Prelátus Urakat, a' kik
rend-szerént véle jární szoktak-va, a' lovas, és fegy-
veres seregét, és Hintórúl fokáig az által-menő nép ál-
mélkodásával véle beszélgetvén, az ő imádságiba aján-
lotta magát. Ezekre nézve, mennél több ilyen jutott
eszébe nagyobbau aggódott, és búfúlt szívében.

Végre közelgetvén már az idő, ne talán meg-
történnyen, a' mitől félt-va, Szentféges Pápa' unoka ő-
tséhez Kárdinális *Burgesius Scipio*-hoz, az előtt-is nagy
kegyelmes Párt-fogójához hűfégeffen folyamodott. Meg-
beszélé néki mély alázatossággal, miket hallott-volna
maga felől, és mi szándéka volna eránta Ő Szentfége-

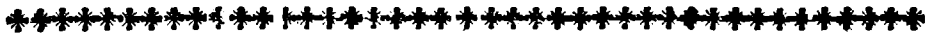
nek, midőn pedig Kárdinális Scipio maga-is ezeket valóknak lenni mondaná, és bizonyítaná, térdre esék; vádolja maga gyengességét, és ilyenekre alkalmatlan voltát, a'-hoz egész élete' rendét elő befzéli, mi-képen mindenkor rejtekben maradni szeretett, világosan nem-is igen forgott, udvari élettől irtózott, a' világi tárfalkodásra, mellybe az Egy-házi leg kegyesebb Embereknek-is szűkséges egyeledni; éppen tudatlan, és semmit nem próbált, nem tapasztalt. Azért nagyon kéri az említett Kárdinálíst, hogy közbe-veffe magát Ó Szentfégénél, és hatható könyörgésével fordítsa-el *Kalazanzziustól* ezt az ötet holtig epefztő, és szomorító terhet. Tekéntené kegyelmessen Ó Eminentziája azt-is, hogy így az Isten' akaratját, mellyet már sok világos jelekből tapasztalt (az Iskolák' taníttását értvén, és a' Szegény Kisdedek' neveltetését) nem követheti, bé nem tellyesítheti, a' mellyre egyedül magát szivében hivatatótnak érzi, melly ötet Spanyol-Országbóleddig húzta, mellyet ott-is soká nyomozott, itten kezdette esmérni, mire akarná ötet az Isten alkalmaztatni.

Kárdinális Scipio szives, és nem szinlett könyörgését meghalgatta, meg-igérte néki, hogy mivel az ő mély le-botfátkozása azt kívánnyá tőle, igen-is munkás léfzen benne, noha maga természeti hajlandósága ellen; és reményli, hogy meg-vigasztaltatik. Azonban nagyon csudálja magában nagy alázatosságát, hogy azt a' mire mások minden követ mozdítván nagy hevesen vágyódnak,

nak, és mindeneket fel áldozván törekednek; ez maga személynének alázásával, és méltó volta kifibbíté-
vel kerüli. •

Ez alatt, még *Kalazantzius* Iósef Burgefius Scipio Kárdinálifnál jár-
vala, Montáldus Kárdinális két Tárjának meg-beszéllé, mi-képen a' Pápa akarná őtet Kárdináliflágra emelni, kik, midőn *Kalazantzius* haza jött-
volna, nagy örömmel jelenték néki, és szív-béli vi-
gasságokat mutatták ez-eránt; de *Kalazantzius*, hogy még annál-is nagyobb-
ban a' mit eddig tselekedett, le-
bóttátaná, és kifibbíténé magát, hirtelen azt költette, hogy a' Pápa, a' mint ez előtt-is véle akarta-
volna mulatni magát, és nevetféget indítani az udvariak előtt, azért ha az ő bőtfületét örvendik, azt ne hirdessék; mivel hogy ez gyalázatjára szolgál inkább néki, hogy sem bőtfületére. Így há-
rítá-el ezt-is magáról, a' minek má-
fok, ha nem való-is, örülnek, és hízlalják sziveket. Oh tfudálatos, és világi hívfágos vélekedésekkel éllyel ősz-
ve-álló Szentek Tudományja! mi-némű Szent, és ártatlan fortélyokat gondol-
ki, hogy magát a' világ előtt ki-
tfinnyé, és alá-valóvá tegye.

NYOLTZADIK SZAKASZ.

*Landriani Glycerius a' Társfágba bé-áll egy-nébány
Társával Kalazantzius' nagy örómével.*

Izzadott, és fáradozott *Kalazantzius*, hogy ezt a' Méltóságot el-fordítsa magától, érzett-is tloportos gyötrelmet szívében; de az Úr Isten néki nagy Lelki vigasztalással ki-pótolta tetézve ezt-is, mert szinte azon időben bé-jelentette magát az ő Társfágába *Glycerius Landriani* igen jeles Ifjú, és Lelki dolgokban ritka buzgóféjú, ki nagy házaktól származván; mert Attyára nézve Szent *Glycerius* Landriánust Milánumi Érseket; az Anyja részéről pedig Szent Borromei Károlyt, azon-képen Milánumi Érseket, és Kárdinálíst Ősei kö-zött számlálta, és azokhoz unoka gyermek vala, Ez Bolonyai fő, és hires Iskolákban végezvén nagy diltférettel tanulást, *Marsilius Landrianus* Vigyevánumi Püspöktől, mint közel-lévő Atyafiától a' kegyes életre, és Keresztényi erköltszekre nagy vigyázással formáltatott; félt tudni-illik ez a' nagy kegyeffégű Püspök, hogy ezt a' kedves Unokáját a' világi hívfágnak tsalárd hitegetése el-ne-ámítsa, és meg-ne vesztegeffe. Az-után tsak hamar mind maga vifeléfere, mind tudományára, és egyéb méltó bötseire nézve érdemlette,
hogy

hogy Plátzentziában Szent Antal' Apáturfága néki a-
dattatnék. Ezzel fel-ékefttetvén, noha tiszteffégeffebb
öltözetekben járnia kellenék, mind-az-által nem a' hiv-
fágos pompának örüle, vagy külfő maga fitogatáffáért;
de egyedül azért, hogy a' dífzes köntös ötet, mind
Nemzetfégeére, mind pedig már hivatalra nézve illetné.
Ez vala különös benne, hogy könnyen jutván ezen
Egy-házi alkalmas jövedelmű Tisztfégehez, nem a' jö-
vedelem' bé-fzedéfén iparkodott, és annak holmi fé-
nyeffégekre való el-költéfén; hanem szorgalmatoffan
Egy-házi munkát, és fáradtfággal járó szolgálatot ke-
refett-vala, hogy a' Hivataloknak jövedelmét érdemel-
je, és mint hív Szolgája a' Iésus Krisztusnak, annak ke-
nyerét hivalkodva, és méltatlanul ne egye.

Atyafiai javasláffából, és azoknak szavokra, a'
kiket nagy tekintetben tartott, és Szülék gyanánt bő-
tfült (meg-halván a' Szüléi) Romába vette magát,
hogy ott Prelátusi köntösbe öltözvén Fabritzius Lan-
driáni Púspök mellett (a' ki vér-szerént való Atyafia
vala) az Anya-Szent-Egy-Ház' tekinteteffebb szolgál-
latira, és magaffabb Hivatalokra neveltetnék, és egyen-
gettetnék. Ezekre ugyan Bátyyához-való engedelmes-
ségéből vezetetni hagyta magát, és azokra való elegendő-
ségét mutatta külfő-képen; de a' szive más tzélra kezdett
vágyni, tudni-illik már akkor a' Krisztus' követéfére, a'
munkás életre, az a' ázatoffágra, és Lelki Irgalmasság'
munkáira merő-képen égett, és egyebekben ízt, Lelki

nyugodalmat, és meg-elégedést nem találhatott. Azért elő-szer ugyan tökéletesebb életnek szeretetitől indítatván Mandefius névű igen kegyes életű Férfiúhoz adta-vala magát. Ez az említett Férfiú akkor Spanyol-Országból Romába érkeze, hogy bizonyos regula szerént Szerzetet kezdene; valának-is már *Glycerius*-on kívül egy-néhány nagy buzgóféggel tündöklő Társai-is, a' kik örömmel adták-volna magokat reá, a' fanyarúabb életre; de nem nyerhetvén az Apostoli Szent Széktől arra-való engedelmet, vízfza méne maga Országába.

El maradván ettől *Glycerius* Domonkos Iánoft nagy híró, és Szentfégu Kármelítát választá magának Lelki-igazgatóul, ennek a' Szent Embernek bezzédéből halván *Kalazantzius* Iósefnek, és az ő Társfágának szép hírét, és ugyan maga-is szemeivel látván (mert azonnal fel-keresé *Kalazantziust*) Krisztus' szerelméért fel-válalt munkájokat a' Tanítóknak, azoknak alázatosfágokat, buzgóféggókat, az Iskolákban az áhítatos gyakorláfokat, a' szép rend-tartást, a' Tanítók' bőtfületes őzf-voltokat, úgy nézvén őket, mint-ha annyi eleven Példa állana az Ifjak előtt, a' mennyi Tanító forogvala közöttök. De kivált, hogy noha nagy szegényféggben élnének, töke-pénz, és ingatlan józág nélkül, még-is az Iskolákban nagy tfinoffág láttatnék, és minden jutalom, és bér nélkül tanítanak a' leg-szegényebeket-is, kiket mind emberfégre, mind pedig bőtfület' tudáfra, a'-hoz leg-inkább Keresztényi kegyes életre szoktat-

tatnák, és a' durva parafzti szokásokból ki-emelnék.

Nem maradhata; mert a' Felebaráti, és Isteni Szeretet ége felettébb benne, és nagyobbban gerjeszté, hogy sem ő birhatná. Azért Domonkos Iános javallása-is járulván hozzá, mind pedig maga tulajdon vágyása, nagy alázatossággal térdeire esvén *Kalazantzius* előtt, kéré hűségesen, hogy őtet-is Tárfai, és Fiai közzé vennébé, ne-is vélné, hogy ez ő benne valami éretlen, és hirtelen indulatból származott vágyódás volna, néki régi el-tökélt szándéka ez, hogy szegénységben, és egy-ügyűségben élne, és Krisztus' szegényneinek szolgálna, csak hogy eddig szerét nem tehetette. Azért engedje meg, hogy ő-is hozzá nyúlhasson a' leg-szegényebb Kisdetek' tanításhoz, kész a' Krisztusért mindent fel-vállalni, és másokban-is, úgy-mint Keresztényi Tudomány' magyarázásában a' Tárfaságot segéteni. Helyt ada, és hitelt buzgó kérésének *Kalazantzius*; mert érzi-vala, hogy a' Szent Lélek munkálkodna benne, és annak szent ihlése gerjesztenié szívét. Azért különös Atyai szeretettel hajulván hozzá, bé-fogadá őtet, és szobát rendezé néki, és Iskolába-is bé-helyhezteté vágyása szerént. Hozzá nyúla nagy örömmel *Glycerius* a' Kisdetek' tanításhoz, és azonnal szív-béli nyugodalmat érze ebbéli foglalatosságában, úgy, hogy ehhez képeft minden Fő Hivatalt, és fényes Méltóságot tsekélységnek vélné.

De a' többi Tárfai-is Szent *Kalazantzius*nak álmélkodván rajta, nagy bótsfűlettel, és szeretettel fogadák

ötet, és együtt Ióseffel hálákat, és dicséreteket adának az Istennek, hogy ilyen buzgó Művessel meg-szaporítá kifded Tárfafágokat.

Hoza magával *Glycerius* több Tárfakat-is, a' kik tudni-illik Mándesz Ferentzhez állottak-vala, ezek mind őszve öten *Glyceriust* követték, és *Kalazantzius'* Tárfafágába bé-állottak, nagy szivefleggel az Iskolák' tanításában, vagy a' Keresztényi Tudomány' magyarázásában fáradozván. Ezek között nevezetesebbek valának *Victoria* Tamás, és *Lopez* Didák, mind a' ketten Spanyolok, kik egész életekben el-nem válnak a' Kegyes Iskoláktól, és fogytig dolgozván azokban, szentül élének, és szorgalmatosan reájok bízott hivatalokban fáradozván, végezék pálya-futásfokat dicsőfégeffen, hagyván mindeneknél Szent életeknek, és ártatlan erkölcsöknek szép illatját.

Ugyan ebben az időben hogy a' Mennyei Úr meg-fokasítaná *Kalazantzius'* vigasztalásit az ő fájdalmi, és gyótrelemi nagyfága szerént, azt-is meg-adá néki, a' mire már jó időtől fogva vágyott-vala, hogy tudni-illik egy-szer immár nem béres Házba helyeztetné az Iskolákat, és a' Tanító Tárfait; de arra mehetne, hogy egy alkalmas egész házat örökre szerezhetne, mellyben mint tulajdon hajlékában meg-telepéthetné mind Tárfait, mind pedig Iskoláit, hogy így ne kellenék néki bontakozni esztendőről esztendőre akár mennyire szaporodnának a Tanítók, és a' Tanítványok.

Kér-

Kérte-va la Szent *Kalazantzius* ez előtt immár nagy Tiszteletű Domonkos Iános Kármelitát, hogy olyatén Háznak meg-szerzésében méltóztatna eszköz lenni, melly az ő Tárfafágának alkalmas, és elegendő volna. Ez a' nagy kegyességű Szent Atya, a' ki kivált-képen mások' javára született-va, meg-igére, és fel-is vállalá magára, ezt a' fáradságot, és mind addig jára benne, méglen véghez nem vivé. Meg-alkudta azért ugyan azt a' házat, mellyet régen javasolt-va *Kalazantziusnak*, tudni-illik: egy fő Aszfzony Tsentzi Viktória föl házat, melly Szent Pántáleon Martyr' Templomához egy felől ragasztva-va, ezt pedig azért leg-inkább javallotta, és kívánta meg-venni *Kalazantzius'* Tárfafága' számára sok-szor említett Domonkos Iános, hogy reményfege lenne, hogy idővel Szent Pántáleon Templomát-is meg-nyerhetné ez a' Tárfafág kegyes, és nagy tekintetű Párt-fogók, és Szószólók által Ó Szentfege kegyelméből.

Meg-szerződött tehát ez a' Ház szerentféssen, annak Boldog emlékezetű Aszfzonyától, ezer, hat-száz, tizen-kettődik esztendőben, Mind-Szent Havának első napján öt ezer aranyokon: olly kötés, és mód alatt, hogy ne éppen egyszer-'s-mind; de részen-ként leheffen azokat le-fizetni, addig-is pedig a' törvényes uforának meg-adásával esztendőnként tartózzon a' Tárfafág. Itten mindjáralt *Glycerius* meg-mutatá, mind Szent Attyához, mind pedig a' Tárfafághoz nagy kegyességét,

és Szeretetét; mert nemcsak az egész Summáról való kezefféget váltalt magára; de az alkú szerént az első ezer aranyat magáéból nagy kézféggel le-fizette.

Itt állapotodott-meg immár Isten' kivált-képen való gond-vifeléséből *Kalazantzius* Iósef maga kedves Tárfaiival, és Áhítatos Iskoláival, fok-fzori hordozkodása után: itt választott magának állandó Helyt, melly-is hogy szerentés, és üdvefféges hasznokra szolgáló légyen a' minden idő-béli Anya-Szent-Egy-háznak, fok neveletlen árváknak, Kifdedeknek Lelki, és Testi elő-menetekre, adja-meg a meg-bánhatatlan Irgalmú nagy Isten, kinek Országá' terjedéséért ez az egy-néhány egybe-állott kegyes Egy-házi Ember munkálkodni tellyes szívvel, és erővel kíván, Istenének tett fel-ajánlása szerént. Örökösítse-meg ezt a' Helyt, ezt a' Házát, és maga szent áldásival töltsé-bé, amaz igék szerént, mellyeket Királyok' második könyvének 7^{dik} részében, utólsó versében olvasunk: *Incipe ergo, et benedic Domine Domui Serui Tui, ut sit in sempiternum coram Te; quia Tu Domine Deus loquutus es, et benedictione Tua benedicetur Domus serui Tui in sempiternum.* Kezd-el azért, és áld meg Uram a' Te szolgád' Házát, hogy légyen örökké előtted; mert szóllottál Uram Isten, és a' Te áldásoddal áldatik-meg a' Te szolgád' Háza örökké.

Mivel már az Ifjúság ezernél többre szaporodott, és majd egész Város' népe helybe-hagyásával, és dítféretével

retével nagynak íteltetett a' hafzon, és az elő-menetel, mellyet téfznek-vala az Ifjak ezekben az Iskolákban, azért valaki tfak szólhatott a' dologhoz, fzükségefnek állította, és óhajtotta, hogy ezek az Iskolák, ne tfak bizonyos ideig tartók lennének, de éppen meg-örökösíttetnének Romában, és más Helyekre, Várofokra, és Tartományokra-is által-vitettetnének; mert nintfen a' Kerefztényfégben olyan Tartomány, melly nem kíváná, nem ohajtaná maga Kifdedeit, Nevendékeit, jó fenéték alatt tartatni, és fzeléd bötükre, Isteni félelemre, és üdvesség' útjaira taníttatni, kivált pedig azokat, a' kiknek tehetségék nintfen, és a' köz-jónak terhére leendnek, ha jó neveltetés nélkül hagyattatnak.

Azért Szent *Kalazantzius*-is gondolóra vette ezt a' dolgot, és elő-fzör magában forgatta, az-után némelly buzgóbb Tárfaival közlötte, erről való vélekedéseket akarván érteni, végezetre bölts tanátfért folyamodott maga kedves Lelki-Igazgatójához nagy Tifzteletű P. Domonkos Iánoshoz, imígyen fzolván néki: Szerelmes, és mindenkor nagy böltsben előttem tartott Lelki Atyám! már a' te munkálkodáfod által örökre meg-fszerzett alkalmas Házunk vagyon, már az Ifjakat jó rendel bé helyheztethetem, el-férnek mindnyájan, a' Templom-is közel vagyon áhítatos gyakorláfinkra, bár tfak már a' Tanító Tárfaimban olly szerentfés lehetnék, hogy azok-is állandók lennének; de ezeket egy kis ellenkező dolog, vagy fogyatkozás,

vagy szűkfég, vagy únalom el-fzélleztheti, még-moſt-is a' meddig élek, és noha másokat ifmét leheſſen fogadni erre a' munkára, azok-is haſonló-képen tſak addig dolgoznak, még valami kedvetlenſég őket nem éri. Vajki alkalmatlan, és ízetlen az Iskola-béli por, a' ſzüntelen kiáltás, a' tſintalan gyermekektől fok bozfſzúfág-fzenvedés! és melly vigyázva kell a' gyermekekkel bánni, hogy a' hirtelen indúlatóſſág ne ártſon a' Kifdednek, melly ſzorgalmatoſſan magára vigyázni kell a' Tanítónak, hogy valami ſzóval, vagy tſelekedettel, valami roſz példát ne adjon! Holtom után hányon léſznek, annyi-felé oſzolnak, nem lévén annyi Tóke-Pénz, hogy bőtfületeſſen el-élheſſenek, azon-képen nem lévén ſemmi köteleſſégek, vagy fogadáſok erre a' munkára; nagy kár volna pedig, ha ilyen haſznos dolog el-múlna, és még 'zengéjében meg-fzakafztatnék. Végre ki-fakafztá egéſzlen, a' mit már ſzívében el-tó-kélett-vala: még-is, úgy mond, nagy jó Atyám! ú-nalmas beſzédemmel tartóztatlak, ne vedd roſz névvel, Én-nékem mind magamnak, mind némelly Tárfaimnak, a' mint éſzbe-vehetem, kedvek volna így meg-örök-ſíteni ezt a' Tárfafágot, és annak munkáját, hogy más már merő örökös, és meg-állapodott Tárfafággal, vagy Szerzettel egybe-állana, egybe-foglaltatnék, az Apoſtoli Szent Szék' engedelmeivel, és hatalmával; találhatni pedig olyan Tárfafágot úgy vélem, melly bé-

fogad-

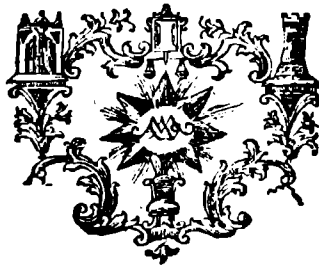
fogadna bennünket, és annak köteleffége a' mi tzelunkkal, és köteleffégünkkel meg-férhetne.

Halván ezeket Domonkos Iános nagy itéletű, és tanátsú Szerzetes Férfiú igen javallá, és helyben-hagyá; mind-az-által, hogy ő-is igazán meg-vallaná mit tart a' kérdésben forgó dolog-felől, azt veté utánna, hogy ő inkább fzeretné, hogy *Kalazantzius* maga nevére állítaná-fel ezt a' Tárfafágot, és úgy örökösítene-meg, ő maga lenne Kezdője, és gyarapítója-is, mivel hogy ez Isten előtt kedves munka légyen; úgy véli, hogy az Úr Isten-is meg-adja kellemetes nevedését, és Tárfokat-is küldend, valamint eddig, ezeknél-is állandóbbakat, és buzgóbbakat; léfznek ezek között-is olyanok, a' kiknek a' Mennyei Úr meg-illetendi sziveiket, hogy állandóságán igyekezzenek e' Szent Szerzeménynek. Idővel több helyekre-is el-fzármaazhatik, és ne talám meszfeze lévő Tartományok-is reménkedjenek az Apostoli Szent Széknél terjedéséért e' Tárfafágnak.

Azt-is jóvendőben meg-teheti, és az Apostoli Szent Széktől ki-nyerheti, hogy e' Tárfafágnak Tagjai bizonyos fogadások által meg-kötteffenek, és fellyebb való garáditsfra emelteffék ez a' Kongregátzió, és éppen Szerzet-fzeri állandó állapotra; ha az egy-fzer meg-effik, nem kell törődni, hogy örökös ne légyen. Hogy pedig annyira boldogúlhaáson reményleni lehet; mert már-is ennek a' Tárfafágnak szép hire, neve vagyon, és kegyes erköltseinek szép illatja meszfeze ki-terjedett.

már nagyobb része a Kárdinálifoknak esmérí, némelyek vizsgálák-is, maga Ó Szentfége jó vélekedéssel nagyon felőle. Néked pedig jó *Kalazanti!* a' Pápánál sok jó akaróid, és párt-fogóid vagynak, sokat feigíthetnek ebben. Magam-is úgy-mond Domonkos Iános, a' mennyire eszköz lehetek benne, meg-nem vonom magamat, kéz vagyok minden tehetőségemet reá szánnom.

Delátván Nagy Tízteletű Domonkos Iános, hogy *Kalazantzius* ezt némelly kedvetlenféggel, és szomorúsággal halgatná, leg-inkább azért, hogy irtózna attól, hogy valamely Szerzetnek, vagy-is Tárfaságnak Kezdőjének, vagy fel-állító Fundátorának mondattassék, inkább szeretvén mások' vezérlések alatt élni, és dolgozni a' Krisztus Szóleiben, hogy sem maga nevét igen a' karó hegyére, és fényességre ki-tenni, a' mint ezt sok mentegető beszéddel azon Szent Atyának bővebben-is ki-nyilatkoztatta, azért mind a' ketten azon meg-állának, és meg-egyezének: hogy Lukai Klerikusokhoz leg-tanátfosabb lenne állani, és azokkal egyefűlni.

KILENTZEDIK SZAKASZ.

A Lukai Klerikusok' Tárfaságával egybe-áll a' Pápa' batalmával, Szent Kalazantzius' Tárfasága, és három esztendőök múlva ismét el vál.

Ez a' Lukai Klerikusok' Tárfasága azon-képen tsak egy-néhány esztendővel ez előtt állítottatott vala-fel, Szent emlékezetű Leonárdi Iános által, ugyan Luka Várofában azon szabad birodalmú Kósségnek, és Tanátsnak segedelmivel, és annak közbe-vetésére, és kérésére az Apostoli Szent Széktől meg-erősítettett, és állandó Tárfaságnak garáditsára emeltetett fel. Eza' Tárfaság Luka Várofában Iskolákat bizonyos bérért tanít, egyéb-aránt fő köteleffége az: hogy a' Prédikálásban foglalja magát szüntelen, Hit' Ágazatira a' tudatlanokat tanítsa, és a' kegyes életnek erköltseire, a' bűnoldó Szentfégnak ki-fizoláltatása kedvéért, az Egyházakban töltse nagyobb ideit.

Hogy pedig *Kalazantzius*, és némelly Tárfai-is leg-inkább kívánnák ezzel a' Lukai Papok' Tárfaságával az egyefülést, abból származott, hogy a' *Kalazantzius'* Tanítványi nagyon el-szaporodván, mivel hogy az Iskola-béli regula szerént minden holnapban kell-va-

la Szent Gyónást végezniek mindnyájoknak, magok pedig a' Tanító Atyák fok-szor nem győznék meghal-
gatni az egész Ifjúságot, kérenek segítőket a' Lukai A-
tyáktól, mint közel lakóktól, kik-is örömeft reá adták
magokat; ebből következett a' Társfág' Tagjai között
az esmérétség, és barátkozás, melly az-után a' két Tár-
fág között nevedvén okozta azt: hogy *Kalazantzi-
us'* Társfága leg-inkább ohajtaná, hogy ezekkel szerez-
tetnék-meg az egyesülés mint esmérőfőkkel, és a' kik
majdan hasonló köteles munkákban foglalnák magokat.

A'-hoz képeft *Kalazantzius*-is, a' Társai szándék-
jokhoz alkalmaztatván magát, a' Kárdinális Protektor-
hoz méne, hogy ezt ő néki-meg-jelente, minden kör-
nyül-álló dolgokkal együtt, ki az-után ismét Ő Szent-
ségét tudósítaná éránta, és Ő Szentségénél hathatóffan
közbe-vetné magát. Már Fő Tisztelendő P. Domon-
kos Iános-is ez előtt ajánlotta-vala magát, ki már ak-
kor Szerzetének Fő Elő-járója (Generáliffa) vala, hogy
Ő Szentségénél, és más helyeken-is, a'-hol szükféges
léfzen, ennek a' dolognak az útját ki egyenesíti, és ki-fi-
mítja, hogy könnyebben meheffen végbe. De a' Pro-
tektor-is mint bölts, és nagy kegyeffégű Méltóság jól
meg-visgálván az egész állapotot, és semmi ki-vetőt
nem találván benne, vagy ószve nem férhető, főt nagy
hasonlatosságot a' két Társfág között, örömeft mind a'
két Társfágnak javára, helybe-hagyni, és a' mennyi-
re rajta állana, az egyefféget meg-szerezni kívánnya-va-

la, kivált arra nézvé, hogy így a' két Tárfafág egymást segítvén erősebb, és győzőbb lészzen. Azért a' Lukai Tárfafágnak Generáliffát magához hivatvatván, kivel már *Kalazantzius* ez előtt minden közre-botlátandó terhekről, némelly akadályokról szóllott, és végezett-vala, és a' leendő egybe-állásnak útját igen ki-fimította, mellynek meg-történni kellenék olyan mód alatt, hogy sem egyiknek, sem másíknak fő köteleffégei, rend-tartási, és egyező tzélja körül esendő foglalatossági fel-nem bontatnának: a' Generális kézzen tartván elméjében mindeneket Ő Eminentziája Kárdinális *Justinianus* előtt, maga vélekedését, és arra való tellyes hajlandóságát, és szándékát ki-jelenté, rövideden ki-adván magát, hogy mivel úgy-is egymáshoz igen közelitnének, ő kész volna maga Tárfafágával bizonyos okok, és köteleffégek alatt az egybe-állásra. Ezt megértvén Kárdinális Protektor, minek-utánna újra megfontolta-volna, és tudós Tanátsoffaival közlötte-volna, az egész dolgot, Ő Szentfége eleibe vivé, és mind a' két résznek hajlandóságát, és kívánfágát ki-jelenté: a' Pápa újra maga eleibe hivatvatván mind a' két Tárfafágnak Elő-járóit, meg-halगतván, őket, és tapasztalván, hogy ez az egyesülés alkalmatossan meg-eshetne; mivel hogy mind a' két fél nem egyébre tzéloz, hanem arra, hogy helyessebben Isten' dicsőffégét előbb-vihetnék, és a' Tudatlanok' oktatáfát elő-mozdíthatnák, és ilyen kívánatos munkákban az Anya-Szent-egyháznak,

nagyobb erejek lévén, hasznosabban szolgálhatnának. Minek-utánna arra választatott Kárdinalifokkal a' dolgot közlőtte volna, és különösen Kármelíták Generálissának-is tanátsát, ítéletét meg-értette volna: Ezer, hat-száz, tizen-negyedik esztendőben, Szent Iván' Havának negyedik napján különös erősítő, és határt-veető levelével mind a' két Társfágot egybe-köté, és egybe-foglalá, bizonyos mód, és határozás alatt. Tudni-illik:

Elő-főzör. Hogy *Kalazantzius* Iósef élete' fogytáig Iskolák' Prefektrussa', vagy-is Igazgatója tisztféget viselné, a' Lukai Papok között pedig, mint régiebbek között Szent Pántáleon Házához Elő-járó választatnék, a' kik azok között alkalmatosak lennének az Iskola tanításra, Szent Pántáleonhoz rendeltetnének a' Tanítók' segétfégekre. *Másod-főzör.* A' kik a' Lukai Papok között tanítani fognak, az Iskolákban bé-vett szokásokat, a' rend-tartást, a' Tanítás módját, és az áhítatos gyakorlásokat tartóznának bé-venni, és szentül meg-tartani. *Harmad-főzör.* hogy tfak az el-szegényedett Nemesek' Fiait, és a' közönséges forfú emberek' gyermekeit szabad légyen az Iskolákba bé-venni, és fel-fogni. *Negyed-főzör.* hogy ez az egész egybe-állott, egybe-szerkesztett Társfág Isten' Szent Annyának nevérol hivattnék, és *Kalazantzius'* régi Társai, a' kik eddig az Iskolákat serényen, és nagy elő-menetellel tanították, ez után-is a' meddig nekik tetszenék, azokban

az Iskolákban meg-maradnának, és meg-hagyattatnának.

Illyetén kötés, és meg-határozás alatt őszve-egyefülvén a' két Tárfafág, mindjárt Szent Pántáleonnál lévő Kollegyiumhoz a' Lukai Klerikufok között egy-néhányan által költözének, Tisztelendő P. Kazányi Péterrel, ki Szent *Kalazantzius'* Tárfafágát leg-inkább szerette, és mindenek felett az egyefülést örvendette, ez mind *Kalazantzius'* régi esmérőse, és szives barátja vala, mind pedig Lándriai *Glycerius'*nak. Ugyan ez az említett nagy kegyességu' Férfú, ottan mindjárt mind a' két részről való Szerzeteseknek meg-egyező akaratjokból Kollegyium' Elő-járójának (Rektornak nevezük) választatott. A' többi Tárfai pedig, a' kik véle által jó tek, ha mi szükség vala az Iskolákban, vagy a' Szerzetes Ház körül-való hivatalokban fogyatozás, annak ki-pótolására rendeltettek.

Nem lehet eléggé ki-bezélni, mi-némű nagy örömmel nézte ezt az egyefülést, és abból származott üdvességes hasznokat az egybe-állásnak elein Szent *Kalazantzius*, igen nagy vigasztalás vala, mi-képen-ezek a' Szerzetes Férfiak, mind a' két részről valók egy-máft meg előzni akarván a' Felebaráti szeretet', és Lelki irgalmasság' munkáiban egy-máfra igyekeztek, mitfoda kedvel dolgoztak. *Glycerius*-is, a' ki ebben az egyefülésben fő-képen iparkodott, és Szentféges Pápánál-is meg fordult, úgy egy-néhány Kárdinálifokat, és Ő Szentfége körül forgó Prelátufokat-is reá kért volt, a'

szószólásra, igen örvendezett, hogy az egész munka Szent Pántaleonnál, mind a' Kollegyiumban, mind pedig az Iskolában jól, és nagy buzgóféggal folya. De minden igaz Felebaráti Szeretetet, és jóra tzeolózó szövetféget irígyló Pokol-béli Sátán, addig olázkodott, hogy ennek a' szép egyeffégnek, és szentül egybe-kötött Tárfáfágnak fel-olozására, és fel-bontására rést keresne, és találna-is; mert elő-fzőr a' Lukai Papok köz-zül való Tanítókat meg-kerülte, hogy ne veztegetnék magokat illyetén únalmas, és minden-napi munkával, lágyabban fognák, tágítanának valamit, a' serény foglalatosfágokon; úgy-is lett: a' nagy szorgalmatosfág után szunnyadozni, lágyúlni kezdettek, a' forró szeretet, és buzgófégg hűlni kezdett sziveikben, az előbbeni életnek rendire, és szokott munkákra vízfza-nézni, és vízfza kívánkozni kezdettek, az Iskola-tanítás, és azokban szüntelen-való munka, kiáltás, vagy vigyázás a' Gyermekekre, el-vifelhetetlen terhnek látszott nekik, és mivel hogy az ő fő tzeélyyokon, és fogadásokon kívül való dolog volna, nem esmérték magokat annyira köteleffeknek lenni; azért lágyabban-is fogták kevés idő múlva. Irtóztak felettébb a' gyermekek' nyughatatlanfágítól, nem gyózték békefféges-tűréffel szüntelen mozgáfokat, tñntalanfágokat, dúgták füleiket kiáltáfokra. Azon-kivül tapasztalták, hogy ez a' terhes foglalatosfág, és egymás után folyó munka, már bötűkre való tanítás, már áhítatosfágra gerjesztés, és minden alkalmatosfágokban való

való jelen-létel, és szakadatlan vigyázás, letzkéknek fejtegetése, és teli-torokkal való magyaráztatások nagy akadályára légyenek az ó fogadott köteleffégeknek; mert hetedszaka el-erőtlenedvén az Iskolákban, Vasárnapokon, és Ünnepek napokon az ó Hivatalok fzeréért a' Predikallást, a' Keresztényi Tudomány' magyarázását nem követhetnék, sem pedig azokra magokat elegendő képen nem készíthetnék, a'-hoz a' mellyeket rontanak, az erejeket szakasztanak, és nagyon vesztegetnék.

De leg-főbb vala az, hogy eddig ezeket az Iskolákat leg-inkább a' szegény forlú Gyermekek, az árvák, és tehettség nélkül való Köz-emberek' fiai gyakorolták, vagy az el-szegényedett Nemessék' Kisdedei, Gazdagabbak ritkán adák ide fiaikat. Ezt tehát ők nagyon sajnállották, és ez szúrta őket, hogy akár mennyire itten fáradnának, erejeket szakasztanak, munkájoknak látatja, és bőfje nem léfzen, semmi tekintet, erdem, a' vagy bőfület a' Tanítókra ebből a' tanításból nem háromlik, főt fokban neheztelni fogják, és szemekrehányni, kivált azok, a' kikben a' Felebaráti Szeretetenek tüze meg-alutt, és a' szegényeket inkább akarnák éppen nyomorúltaknak látni, hogy sem valamiben boldogúlni, mint-ha az Isten nem egy-aránt a' Gazdagokra, és szegényekre virrasztaná-fel a' Nap' világosságát, holott inkább a' bótük' tudománnya szelédíti a' vad természetet. Vajki fokban kár-tévökké, kóborlókká, du-

lökká, fosztókká, útakat el-álló gyilkos haran iákká, máfok' véres verejtékjeket ki-szopó herékké váltak volna; ha az Iskolákban a' Keresztény Hitnek igazságát Kriftus' Szent vérével még-váltott Emberek' kötelességeit, egy szóval az élet' igéjét nem halloták, nem tanúlták-volna; ez a' világosság, ez a' gyökeres tudomány okozza az emberben a' Lelki-esméret' furdállásit, mellyek merőzabolái a' gonofzok' indulatinak. Hogy pedig történik egy-néhány-szor, hogy az Iskolákból ki-menő Ifjak-is rosszszakká, kóborlókká, és herékké válnak, az is való; de ez nem az Iskola-béli fenétéknek gyümöltse, vagy a' bótúk', és Tudományok' munkájok, és következő hasznok; de hogy az Iskola-béli regula, és fenéték szerént akkor sem éltek, mikor azokat gyakorolták, az ó gonofzra ön-ként hajló meg-veszett természetek miatt, avagy hogy az Iskolákból ki-kelevén a' világi hivfágon felettébb kaptak, vagy a' gonofz Társfágba egyeledvén, a' melly jó erköltsekre, és kegyes életnek fundamentomira szert-tettek-is vala, azokat a' fesslettség, és pajkosság az után el-óltotta.

De viszsa-lépek ismét elébb folytattott dolognak bezzéllésére: már ezillyen képzelődésekből nem egyéb származhatott; hanem az Iskoláknak minden-napi tanítatásokban nagy únalom, és kedvetlenség, azért-is napról napra könnyebbik végét fogák a' munkának, lágyúltak, és az Iskola-béli fenétéket-is nagyon meg-eresztették, nem

für-

fürgették a' letzkéket, aziráft: hallogatók valának a' magyaráztatáfra fel-vett regulákban, ebből következett, hogy a' Tanítványok'-számok nagyon fogyott; mert a' kik a' régi szorgalmatos tanításhoz szoktak-vala, látván a' lágyfágokat; vagy más Iskolákat kerestek magoknak, vagy a' puha heverésnek, és idő-vesztegetésnek adták magokat, vagy éppen el-butfúzván az Iskoláktól másé-letnek rendét vették-fel, és követték.

Midőn ezek így folynának, és Romában a' kegyes Iskolák nagy hanyatlást, és lankadtságot szenvednének, *Kalazantzius* Iósef, szinte azon időben Tus-kulum' Városában egy-néhány Tárfával mulatozott-vala, mivel hogy ez a' Város a' Pápától engedelmet nyervén: Iskolákat, mellyeknek nagy szükségét érzette, maga Lakosi, és Polgárjai számokra nyittatni akara. Melly Iskolákra, nagy bizodalommal lévén *Kalazantzius*hoz, ugyan őtőle munkáfokat kére, hogy azon mód, és rend-tartás szerént, a' mint Romában kezdett-vala, és szerentféssen nagy elő-menetellel folytatta; itten-is el-kezdené. Kapott rajta *Kalazantzius*; mert ez a' Város igen közel vala Romához, és nyárban fő-képen sok fő Méltóságoknak szállást adni szokott, magának-is Ő Szentfégének, és több Hertzegeknek, ottan lévén mulató Házaik, vízi mesterfégekkel fel-ékesítettett gyönyörűséges kerteik; vélte tehát, hogy így az Iskolák látzfatóssabb helyen lésznek, Fő Méltóságok-is meg-láthatják, és a' Ne-

mesebb Ifjúságra-is Ő Szentlége engedelmeiből szerent-
téljek léfzen. Azért tehát ennek a' Városnak kérésé-
re maga *Kalazantzius* egy-néhány Tárfával által-
ment-vala, kikhez jó indulatú, és kegyes életű vilá-
gi Tanítókat-is fogadott, hogy a' Lukai Papokat ta-
nítással ne terhelje, és ugyan nagy szivefféggel hoz-
zá fogott az Iskolák' el-rendeléséhez, és taníttatásá-
hoz, ott-is szép számra mindjárt elein szaporodván az
Ifjúság.

Meg-értvén azonban Lándriáni *Glycerius'* Kris-
tusban kedves Fia' leveléből, minémű karban volnának
Romában az iskolák, nagyon meg-fzomorodott, és
majdan szive' meg hafadásával firatta azoknak hanyat-
lott állapotjokat, mellyet ő nem kívánt másra háríta-
ni, hanem maga vétkeinek tulajdonította, hogy az Őr
Isten ezekért lágyfágot botfátott büntető ostor gya-
nánt kőzikbe; azért mennél buzgóbban lehetett min-
denek előtt az Istenhez folyamodott, és haragját en-
gesztelni kívánta, *Lelke'* esméretét meg-rázogatta, az
után *Teste'* sanyargatásához foga, hogy így fizetné
Isten előtt való adóffágit, és kérte az Isteni Felsőget
tőredelmes szívvvel, hogy inkább ő rajta állana
boszszút, őtet sanyargatná, és ne hagyná az ártatlan Kis-
dedeket el-széllyedni, kikből ő tőkélletes népet, és hű-
léges szolgálakat Ő Szent Felsőgének akarna készíteni.
Ezek után a' Tuskulumi Iskolákat többi buzgó Tár-
fai' gond-viseelésébe ajánlván, és *Kristus'* szeretetére
reá

reá kérvén, hogy az új Palántákra, és nyövéfekre szorgalmatoſſan vigyáznának; Romába által méne.

Itten látván egy-néhány Tanítónak szokatlan kedvetlenségeket, a' Tanítványok igen meg-fogyatkozott száموkat, a' régi Tárſait meg-szólítván kérdezkede nagy ſfendefféggel, mi lenne oka ez illyen változáſnak, ki hintett konkolyt a' ſzemen ként válogatott Búza közzé? minek utánna pedig mindeneket meg-értett volna utólfó tzikkelyig: kivált, hogy a' Lukai Tifztelendő Atyák már ide fel említett okokból viſzſza kívánkoznának az ő elébbilakó-helyekre, és a' meg egyefüléſt kéſzék volnának, fel-bontani, és régi állapotjokra viſzſza térni, mivel hogy ők (amaz okokfólótt) a' ſzoros ſzegényſéget nem ſzokták volna, nem-is volna kedvek, és ſzándékjok az ingatlan jóſzágokat, vagy Tőke-Pénzeket, a' mellyeket eddig különőſſen-is birtak, elbottátani. Ezeket magoktól-is a' Lukai Papoktól Szent *Kalazantzius*, nagy ſzelédféggel bánván vélek, és vigyázáſſal, Felebaráti ſzeretetnek ſérelme nélkül kitanúlta; azért, nem ugyan a' végre, hogy leg.kiffebben vádolná őket, vagy nehezteléſſel volna, de ſfupán, hogy mind a' két felekezet nyugott ſzívvvel, maga köteleffégit követhetné, és hogy ez után, ha hozſzabb időre hagyná, és elejét mindjárt nem venné, nagyobb izetlenkedéſre, villongáſokra, vagy valami botránkoztató meg-haſonlára ki-ne fakadna, még-moſt ſfak merő hamu alatt lévő ſzikrátska, azonnal nagy

együgyűen, és hiven eleibe-terjeszté a' nagy Méltóságú Kárdinális Protektornak, térdeire esvén, és nagy bizodalommal kérvén, hogy orvosolná-meg, maga mély bőltseffége szerént, mind a' két félnek a' baját, hozzá tévén azt-is, hogy a' mint a' Lukai Tisztelendő Atyák kéfzek vízfza-térni magok hajlékjokba nagy tsefdefféggel pör-patvar nélkül: úgy ő-is kéfz maga Társaival minden tisztefféggel tőlök meg válni, és ezután immár minden terheit el-vifelni az Áhítatos Iskoláknak reájok való szorulás nélkül, mivel hogy nagy reménysege vagyon, hogy az Isten ísmét küldend néki jó szívvű, és tellyes erővel dologra fekvő Tárfakat, kiket a' Felebaráti szeretet illyetén munkára fel-gyullaszt.

Kárdinális ezeket halván, és már másoktól-is ódalaslag erről tudostást tévén, azon a' nyomon Ó Szentfégenek meg-jelentette, hogy az egybe-állott szövetsefég a' két Tárfaság között meg nem álhát; mert most tapasztaltatik már, hogy a' buzgófé, mellyel valónak eleinte a' Lukai Papok az Iskola'-tanításhoz, igen lassúdik, és hűlni kezd, nem lehet reményleni, hogy tartós leheffen; mert mar-is el-kedvetlenedtek némellyek a' szakadatlan munkálkodástól; de a' *Kalazantzius'* Tárfasága' eddig hűfégeffen meg-tartott fogadási sem férhetnek meg amazokéval; mivel hogy a' Luka-bélieknek birtokok vagyon, ezek pedig a' szoros szegénysefegyet mindenek fölött bőtfűlik. **A'** többi kő-

között azt-is hozzá adá, hogy *Kalazantziusiak* tel-lyes reményfége vagyon, hogy már annyi számú, és olly győző *Társai* lesznek, a' kik minden-terhét el-vifelhetik fogyatkozás nélkül az Iskola-tanításnak, és hogy az el-válás minden szemre-hányás, vagy ver-fengés nélkül végbe-mehet szép tsendességben mind a' két résznek meg-elégedésével; mert még semmire ol-lyanra ki nem fakadának, a' mi vagy egy-más ellen va-lami fel-háborodásra, vagy bozszú állásra sziveiket fel-gyullasztotta-volna, vagy-egymás ellen való tőrésre.

Ő Szentfége a' Kárdinális hiteles beszédéből, és a' Karmeliták' Gyenerálissának bizonyításából többől ki-értvén mindeneket, azt leg-fő-képen szemei előtt vi-felvén, hogy az el-válás minden fel háborodás, és pör-patvar nélkül végbe-mehet, és a' *Kalazantzius'* *Tár-faságának* abból semmi rövidfége, gyalázatja, vagy hátra-maradása nem következik; mert azt a' Pápa faj-nállotta-volna, ha ennek a' *Társaság*nak üdvefféges munkái, mellyek az előtt az Anya-Szent-Egy-házban olly kívánatos elő-menetelt tettek-va, meg-szakasz-tattak, vagy alább-szállottak-volna. Azért hat-száz, tizen-hetedik esztendőben, Bőjt más Havának hatodik napján határt vető, vagy-is végező Rövid levelét bo-tfátotta ki, mellynek erejével Ő Szentfége a' két *Társaság* között ez előtt három esztendővel meg esett egybe-állást, bizonyos okokra nézve fel-bontotta, és őket mindenegy-máshoz való köteleffégtől fel-szabadította,

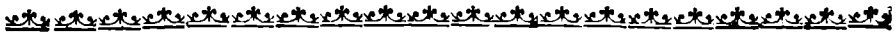
meg-hagyván, hogy ez után mind a' két Társfág külön maga köteleffégeit, Istennek fel-ajánlott munkáit végezze, ne-is támaszkodják egyik a' másikának segítségére.

Azokat így el-rendelvén szentül, és bõltsen Ő Szentfége, akarván ismét régi állapotjára vizfsza tért *Kalazantzius'* Kisded Társfágát a' mennyire lehetett meg-vigasztalni, és buzgóbb, és szorgalmasb munkálkodásra fel-indítani, és hogy állandófágot szerezzene neki, szabados Világi Papok' Társfága' leg-alsóbb garáditfáról, mellyben eddig-va, ki-emelte, és három Szerzetesi fogadásokkal le-köttetett, és meg-határozott Egy-házi Társfágnak bõtsületére, és garáditfára fel-magasztalta, úgy, hogy annak Tagjai magokat a' Társfágban való meg-maradásra esküvéssel kötnék-le, és Hitek' le-tételével, mellytől más senki õket fel-nem óldozhatná akkori Szentféges Pápán kívül.

A' három Szerzetesi fogadások ezek valának: A' szoros, és tókélletes Szegényfég, úgy hogy semmi Iószágot, vagy tóke-pénzeket sem külön, sem közönfégeffen nem birhatnának. *Második:* a' gyors Engedelmeffég. *Harmadik:* Istennek fel-ajánlott örökös Tisztáfág. *Negyedik* fogadásul, melly által a' Társfágok, és Szerzetes Rendek egy-máttól meg különböztetnek: fogadták az Istennek a' szegény, és jó neveltetés nélkül szükölködõ Ifjak' taníttatásokat, Deák nyelvre, és egyéb szeléd bõtúkre, Isteni félelemre, a' kegyes életnek józan erköltseire, **Keresztényi**
Tudq-

Tudományra, Szám-vetésre, és egyéb szűkféges dolgokra bér, és jutalom nélkül. Minden más meghatározást Nemeslek, Nemtelenek, vagy Gazdagok erránt ki-hagyván, hogy következendőben ismét valami meg-botláfnak botránkozató köve abból ne származzék, és versengésekre okot ne adjon. És ugyan ezt a Tárfafágot maga tulajdon indulatjából Ő Szentfége *Paullinának*: Pál Pápa' Tárfafágának nevezte, annak esméretére, hogy Ő Szentfége különös kegyelméből, és munkálkodásából állítottatott, és ennyire emeltetett-fel; de az elébbi nevezetjeket-is meghagyta, tudni-illik: Kegyes Iskolák' nevezetét, és hogy Isten' Annyának oltalma alatt lenni esmérnék magokat, azt-is meg-tartá, hogy úgy Regulás Klerikufoknak, Kegyes Iskoláktól hivattatott Isten' Annya' Szegénnyeinek mondattatnának, és neveztetnének. Melly nevezetnek Szent *Kalazantzius*, és az ő jó szivű Tárfai-is, mint egy leg-tekéntetefebb, és leg-ékeffebb Titulufnak örülének. Ezen kívül *Kalazantzius* Ő Szentfége Áhítatos Iskolák' Gyenerális Prefektuffának, avagy Igazgatójának, Elöl-járójának rendelé, és választá az Apostoli Szent Szék' tetszéséig tartónak. Adott egy-szer 'smind hatalmat néki, és szabadlágot, hogy bizonyos Regulákat őszve-szedegessen, mellyek szerént kívánná maga leendő Szerzetét igazgattatni, hogy ha azok el-készülnek, és az Apostoli Fő-Tanáts által meg-visgáltatván helyben ha-

gyattatnak, bizonyoffan remélheti, hogy Szerzetes Rendnek bőtsületére, melly, ez illyenekben fő garádits, fel-fog-emeltetni; tsak feddhetetlen étellel, szorgalmatos munkálkodással magokat arra méltóknak tegyék. A' meg-probáltatásra pedig két esztendőig tartó Novitziátust rendelt.

HATODIK RÉSZ.

Fel emeltetvén Kalazantzius' Társasága Szerzetes Fogadáfokkal meg-köttetett Regulás Társaságnak bőtsületére V. Pál Szentféges Pápától, és Paullinának nevezetvén, ugyan abban a' tizen-hetedik esztendőben, Bójt más Havának huszon-ötödik napján új Szerzetes ruházatot vévének-fel, mind maga Kalazantzius, mind a' többi Társai. Itten elő-fzámllátatnak azok-is, a' kik első Társai valának Szent Kalazantziusnak, és az ő Szerzetének első 'Zengeji.

ELSŐ SZAKASZ.

Kárdinális Iustinianus Protektora a' Paullina Társaságnak, Kalazantziusra reá adja a' Szerzetes ruhát, megbagyván neki, hogy a' Társait ő öltöztesse-fel. A' meg-nevezett napon tizen-négyen elő-fzór vévén-fel a' Szerzetes ruhát.

Igy lévén mind ezek ön-magától a' Szentféges Pápától el-rendelve, és ki-adattatva, Kárdinális Iu-
stini-

stinianus, úgy mint Protektora a' Szerzetes Paullina Tárfafágnak Bójt más Havának huszon-ötödik napján (Gyümölcs öltő Boldog' Afzfzony' napjának Magyaroknál közönségesen mondatik) más-kép, és igazán ez a' nap, mellyen az Angyal a' Boldog Szűzef idvezlette, és a' Szűz méhében fogadá az Isten' Fiát, Pápa nevével, és annak parantfolatjából Iósefet maga Házi Kápolnájában Szerzetes ruhába, a' minémű formájút magoknak köz tanátsból választottak-vala, igen közönséges posztóbol fel-öltözteté két Tárfának jelen-létében az-után el-botfátván őket különös szerezetnek, és kegyelmei ajánlásnak világos jelentési között, meg-hagyá *Kalazantziusnak*, hogy a' többi Tárfait otthon szinte azon módon fel-öltöztette, kiknek-is a' Kárdinalis Protektor, kegyessen hozzájok hajulván két rend-béli egész öltözetet küldött; tudni-illik kivált-képen való dicsőségnek tartván, ha ezek az Úr főleinek új Mivesséi az ő tőle ajándékozott ruházatban végezendik Istennek újlag fel-ajánlott munká-jokat.

Haza érkező Szent Pántáleonhoz *Kalazantzius* két Tárfával, már új Emberré változván, nem csak külfő ruházat szerént, de belfő-képen-is úgy lehet vélni, hogy az út, mellyen visszafaz-tért, nem egyéb vala; hanem merő égig fel érő Iákob' Lajtorjája; mert a' mennyi lépéseket tett a' Romai útfázakon, annyi szives fel-ajánlásokat, és fogadásokat botfátott

az ég felé, egy felől hálákat adván az Istennek, 'más felől pedig buzgóbb szolgálatra magát fel-áldozván. *Ascensiones in corde suo disposuit*. Pfal. 83. Fel-meteleket el-készített a' maga szivében.

Már a' kiket otthon hagyott-vala, várak nagy ó-hajtással a' dolog' ki-menetelét, és meg-értvén azokat, a' mik a' Kárdinális Protektornál történtek, látván az el-küldetett ruhákat, ök-is jó szívvvel, és nagy Leiki vigasztalással készülének a' fel-öltözkedéshez.

De elébb, hogy sem ez meg- lenne, a' Luka-béli Tisztelendő Atyákat nagy bőtfülettel el-botfáták békeffégnek, és nem szinlett Szeretetnek Szent tsók-jai között. *Kalazantzius* maga Társaival meg-köszöné nekik, hogy három esztendőig méltóztattak vélek szenvedni, az ő fogyatkozásokat el-tűrni, és jó-ra vélni, az Iskola-béli port nyelni; botfánatot kérenek azokról a' hibákrúl, mellyek magokat elől-adák a' minden-napi Társalkodásokban, meg-igérék, hogy ez a' jó tétemény, és a' szövetségnek szép emlékezete örökké az Áhítatos Iskolák' Társafágánál fenn fogmaradni, és minden alkalmatosságokban igyekezni-fognak kegyes jó-voltokat, segítségéket meg-hálálni. Nem külömben a' Lukai Tisztelendő Atyák-is megkövetvén mindenekről amazokat, eskérvén, hogy ne vélnék roszra, hogy ök továbbra nem folytathatják az Iskolákat, más köteleffégek, és tzéljok lévén, zokogások, és vizont Szeretetnek bizonyítási között el-
bú-

bútfúznak, és vizfsza-menének tulajdon Klastromjok-
ba, mellyet Romában birnak-vala.

El-marada ugyan azon alkalmatossággal a' Lu-
kai Papoktól nagy érdemű, és Tudományú P. Ka-
zányi Péter, a' ki az egybe-állástól fogva Rektor va-
la Szent Pántáleon Kollegyiumában, hat egyet értő
Tárfaival, a' ki annyira belé fzeretett-vala Szent *Kala-
zantzius*-ba, és *Glycerius*-ba; de az Iskola-tanítást, és
a' szegény Ifjakkal való bánást, a-hoz a' *Kalazantzius*'
Tárfafágában virágzó szoros szegényféget, úgy meg-
kedvelte, és a' jó rend-tartást, hogy semmi-képen a'
Lukai Atyák ötét vizfsza nem híhatnák, a' Méltósá-
gos Protektor előtt-is ki-adván magát, hogy ez vol-
na az ő meg-mozdúlhatatlan akaratja, és szándéka
holtig élni, és szolgálni szegény Ifjaknak a' Paullina
Tárfafágban. A' kik el-válának, és vizfsza térének
szabadfágokban állott; néki-is a' meg-maradásra sza-
badfága vala, ezen egyedül nyugszik-meg az ő Lel-
ki esmérete, ő örömeft meg-válik minden földi javai-
tól. A' mint-is a' Lukai Atyák-is meg-értvén tőkelle-
tes akaratját, soha ez-után nem háborgatták.

Akkor magok maradván az Egyesek nagy áhí-
tatossan bé-gyülenek a' Házi Kápolnába, és minek-u-
tánna Szent *Kalazantzius*, úgy-mint Elő-járó őket
buzgó, és jó darab ideig tartó beszédével, melly két
élő hegyes tőr gyanánt meg-járta-vala sziveiket, el-
készétette-volna ehez a' Szent ruha', és Lélek' vál-

toztatásához, bizonyos könyörgéseket előre botfátván azon a' nyomon tizen-négyet közzülök fel-öltöz-tete, és úgy azon napi foglalatos Lelki munkát, Szent Ambrus Püspök', és Doktor' hálá-adó énekével végezék. A' kik fel-öltözének ezek valának nevek szerént:

Szent *Kalazantzius* után első vala, a' kire reá adá a' ruhát Szent Elő-járó, Tisztelendő P. Kazányi Péter, a' ki a' Lukai Atyáktól el-maradt-vala, kit az Úr Isten szinte keletekorán ennek a' Kifded Tárfafágnak nagy hafznára rendele.

Második vala P. Viviáni Viviánus, ki Boldog Afzszony' Menybe-menetelétől neveztetett, igen jeles Tudományú, kivált a' Deák nyelven való ékes szólástól dítértetett Egy-házi Ember.

Harmadik P. Perugyini Ferentz, ki a' Tárfafágban *Franciscus ab Annuntiatione B.V.M.* neveztetett, minden féle jófágnak eleventüköre, igen buzgó a' Lelkek' szolgálatjában.

Negyedik P. Bovárelli Oétávius Romai fi, a' Tárfafágban Oétáviusnak Boldog Afzszony' fogantatásától neveztetett; különös szeretettel vala a' Kifdedek' neveltetésekhez, és minden alkalmatlanfágokat, és boszfzufágokat, mellyeket magával hoz az Iskolai munka, örömmel türte.

Ötödik P. Viktoria Tamás Spanyol Nemzet, a' Tárfafágban P. Viktoria Tamásnak nevet Boldog Afzszony' Látogatásától vifelte. Ez vala egyik Tárfá Boldog

dog emlékezteti Landriáni *Glycerius*-nak, kit magával a' Tárfafágba hozott. Ez nagy bőtfülője vala más jófágok felett: a' szoroffabb szegénységnek; mert noha egy Szerzetes Háznak Elő-járója vala, még-is meghalván, egyéb a' szobájában nem találtatott egy szalmás 'záknál, és takarónál, két táblátskánál, és két asztal-kendőnél. Igen buzgó vala a' Prédikálásban, és a' Lelki jó útra való vezettetésben.

Hatodik P. Pankrátzsi Iósef Romai fi, Tárfafágban Iósefnek nevét meg-tartván Szent Tamástól vette a' máfik nevezetét.

Hetedik P. Anfánus Lenti, Lukai Kis Pap, a' Tárfafágban Anfánusnak Boldog Afzfzony' Látogatásától nevezette magát. Ezek mind heten Áldozó Papok valának, a' kik következnek hatan, kézzel munkálkodó Atyafiak, vagy-is Fráterek valának.

Nyoltzadik: Fr. *Martinus a Sancto Carolo.* *Kilencedik:* Fr. *Simon a Sancto Petro.* *Tizedik:* Fr. *Ioannes Baptista a Sancto Bartholomæo.* *Tizen-egyedik:* Fr. *Georgius, a S. Ioseph.* *Tizen-kettődik:* Fr. *Ioannes Prosper a S. Francisco.* *Tizen-harmadik:* Fr. *Andreas Martinus a S. Maria.* *Tizen-negyedik:* Fr. *Antonius a S. Ioseph.*

Ezek Szent *Kalazantzius* Ióseffel tizen-öten valának, első szegélet-kővei akkor fel-állott Paullina Tárfafágnak, melly Áhítatos Iskoláktól neveztetett, meg-tartván ama' nevezetet-is, melly kőz vala a' Lu-

kai Papokéval, de ilyen tóldalékkal: *Pauperes Matris DEI* Isten' Anyja' Szegényei, melly a' Lukai Papokra nem illet; mivel hogy a' birt jószágától meg-nem váltak.

Valának még ezeken kívül hárman Szent Pántá-leon' Házánál a' kik már régtől fogva hozzá állottak-
vala ehez a' Tárfafághoz, és nagy szivefféggel dol-
goztak benne, nem-is kívántak vagy attól el-szakad-
ni, vagy szándékjokat meg-másolni. Első vala: P.
Dragonetti Gáspár, a' ki nagyon koros; de minden
munkára alkalmas, és azon frifs, és eleven Egy-há-
zi Ember vala, a' ki mindenekben magát a' Tárfafág-
hoz alkalmaztatta, és hiven meg-tartott minden Regu-
lákat, Áhítatosságokat, Iskolákat holtig hiven tanít-
tott, de a' ruhát fel-nem vette; hanem világi Egy-há-
ziak módjokra ruházkodván, nagy meg-eresztett sza-
kált viselvén, huszon-öt esztendőig éle a' Szerzetben,
tudni-illik: egész élete fogytáig, és ugyan a' mint élt-
vala, boldogul múla-ki, ezer, hat-száz, huszon-nyol-
tzadik esztendőben. Életének száz, huszadik eszten-
dejében.

Második vala *Garzias* Iános, Spanyol-Ország-
ból származott, ki azon-képen Egy-házi ruházatban
húsz esztendőig első bé-lépésétől fogva ezer, hat-szá-
zon fellyül harmintz-egyedikig, a' Tárfafágban hiven,
és ferényen dolgozott, mind Iskola-tanításban, mind
pedig más terhes hivatalokat viselvén. Az után fel-
yévén

vévén a' ruhát, és bé-esküdvén a' Szerzetben, annak minden változásiban leg-inkább pedig a' mikor megaláztatott, és le-nyomattatott, nagy állhatatossággal, és hűséggel szolgált, és fáradozott nagy kedve-telésével a' Szent Fundátornak, kitől el-válthatatlan vala minden gyalázatok' szenvedésében. Szent Pántáleon-nál Kazányi Péter' boldog ki-múlása után Rektorfágot viselt, végre nap fénye újra fel-támadván a' megfanyargattatott Szerzetnek nagy emlékezetű VII. Sándor Pápává választatván Gárziást Gyenerálifnak rendelé négy Assistenfeket állítván melléje, kiknek tanátfokkal élne a' Felsőbb garádifra emeltetett Tárfafágnak igazgatásában. Kiknek illyetén választatásokban új életre kapni láttatott az egész Tárfafág. Ez tehát második vala, a' ki azon napon a' Szerzetes Ruhát fel-nem vette.

Harmadik vala *Landriani Glycerius*, kiről már ide-fel emlékeztünk, ennek ez a' nap igen nagy szomorúságára vala; mert noha sok-szor Ő Szentfégenek könyörgött volna, hogy Ő Szentfége szabaddá hagná néki az Apáturfágot, mellyet Plátzentziában birtvala el-botfátani, semmi-képen arra Ő Szentféget nem hajthatta; de Tisztelendő P. Domonkos Iános-is, kinek igazgatásától mind addig függött a' Pápa' rendeléséből, a' még-a' Szerzetes ruhát fel-nem vette, tartóztatta még, és várakoztatta őtet, nem azért, mint-ha nem akarná, hogy ebbe a' Tárfafágba, mellyhez már hozzá állott-

vala, bé lépne ruházatnak fel-vétele által, és meg-te-
endő Professio által; de, hogy próbálná állandóságát,
és tökéletes kívánfágát meg-késértené.

Végre Ő Szentlége látván meg-gyökerezett állha-
tatosságát, és változni nem tudó szive' indulatját,
P. Domonkos Iános által ki-jelenteté maga végezését,
mellyel meg-engedte Lándriáninak, hogy az Apátur-
fágot bizvást el-botfássa, a' Szerzetes ruhát fel-vegye
szive kívánfága szerént, és ha a' próbálásnak ideit el-
végezendi, szabadossan bé-esküdhessék a' Tárfaágba.
Költ ez az engedelme Ő Szentségének ugyan az em-
létett tizen-hetedik ezstendőnek ezer, hat-százon fel-
lyúl, Szent Iván Havának hetedik napján. Ezt meg-
értvén *Glycerius* felettébb meg-vigasztaltatott, és nem
tágítván semmit, ugyan azon a' napon meg-kéré *Ka-
lazantziust*, hogy a' régen óhajtott Szerzetes Ruhát
reá adná, mert ő immár minden jóvedelmeit, világi
Titulussait a' világnak hagyta, ki-vetkezett minden
Tisztfégekből, és semmit nem hagyott meg-magának;
mert a' Krisztus' mezételenfégét tökéletes szegényfég-
nek fel-választásával követni akarja, el-bútfúzott minden
birt, és remélyhető kintseitől, el-osztotta a' szegény
Kisdedeknek, és gyámoltalan Szűzeknek, és nagy ré-
szét a' Pénzének már a' Házért ígérete szerént le-fi-
zette a' mint-is, a' mit ez a' nagy Kegyességű Férfiú a'
Szent Pántaleonnál lévő Házért le-tett kész Pénzül,
öt ezer Skutumra számláltatik, melly somma tiz ezer
Német

Német forintoknál valamivel többet téfzen nálunk, azon-kivül még a' Novitziaúft el-kezdette minden efsz tendőben némelly Tárfaiért bizonyos somma pénzeket pótolta.

Igy Immár a' Kriftusnak egefszen fel-áldozván magát, és a' Boldogfágos Szűznek fel-ajánlván térdeire efe mély alázatofággal Szent *Kalazantzius* előtt, ki-isholfirván szivében nagy Lelki vigasztalások között, holpedig víg ortzát mutatván reá adá a' Szerzetes ruházatot, azon leg-inkább örülvén, hogy azt a' jeles Férfiat, a' kit még mindeddig nem mert magáénak tellyefféggel tartani; mert fok akadályokat kellett meg győzni, méglen engedelmet nyerhetett a' fel-öltözkedésre jó emlékezetű *Glycerius*, most immár minden kételkedés nélkül, maga Tárfai, és Fiai között számlálhatja.

Volt-is különös gyönyörködése ebben a' nagy kegyefféggű, és fzelédséggű Férfiában Szent *Kalazantzius*nak; mert szinte úgy láttatott égni nagy buzgófágtól, és Isteni, és Felebaráti Szeretettől; az imádfágokra igen gyors vala, és mindeneket meg-előző, úgy látatott azokra fietni, mintha repülne, az áhítatofág mérő természeté vala, mellytől indíttatván még Novitziaúft előtt, hogy magát mennél nagyobbban lehetne, kissebbítené, és mélyebben alázná, kötelet vete egykor a' nyakára jó hoszfzút, reá kéré a' koldúfokat bőv alamisnát adván nekik, hogy fognák a' nyakáról függő kötelet, és kémélletlenül a' leg-tágassabb Pia-

tzokon, és útszákon, a' hol látnának leg-több népet hurtzolni, és tafzigálnák. Másod-szor a' gyermekek közzé egyeledvén elméjében meg-bontakozottnak tetette magát, és a' gyermekekkel akartva ellenkedett, hogy azok otet kövel, és fárral hagyigálnák, nevetnék, és bolondnak kiáltanak.

A' fzegényfégnek terheit, és keferü ízü gyümölteit tapasztalni, és gyakorta kóftolni óhajtotta, a' Dúf-gazdag nem órül úgy a' kintfes ládáinak, mint ez, ha valamiben szükfégét fzenvedhetett; a' házan-ként való kéregetésre ugyan tólta magát, ha arra engedelmet nyerhetett, hogy a' Tárfaág' részére koldúlhaszon, már annál kedvessebb dolga nem-vala: fogá a' kolduló 'zákot, nyakára veté, és úgy útszákrol útszákra jára, még úgy-mint Apátúr, és Egy-házi köntösben.

Az Elöl-járókhöz való engedelmeffég nagy mértékben vala ő benne, nem parantsolhattak néki semmit ollyast, a' mit ő hallasztás, és vizsgálás nélkül meg-nem tfelekedett volna. Egy-kor *Kalazantzius*, a' Novitziátust látogatván, melly vala Szent Onuffrius Templománál, mellyben P. Kazányi Péter' igazgatása alatt többi próbára állott Novitziusok között Landriáni *Glycerius*-is, úgy-mint Novitzius lakik-vala. Itten Szent *Kalazantzius* történetből a' Szerzetesi engedelmeffégnek nagy méltóságáról, és ereiről beszédét folytatván, és annak Isten előtt való kedveffégét

magasztalván, a' mint téli időben a' közönséges ebéd-
lő-házban valának mindnyájan a' melegető vas edény
körül álván, parantsfolá *Kalazantzius Glycerius*-nak,
hogy venné-ki az eleven szenet a' melegetőből, me-
zitelen kézzel, és tenné a' szájába, és meg-forgatván
ismét visszsa tenné, *Glycerius*, alég végezé szavait
Kalazantzius, ottan minden tartózkodás nélkül le-ha-
júla, fogá az eleven szenet újjaiba, és meg-forgatá a'
szájában, és visszsa-tévé férelem nélkül, úgy, hogy
még semmi változás sem látzanék ábrázatjában, ol-
lyan lévén, mint-ha rófákat szedett-volna, hólottt má-
fok szörnyű iszonyodást érzettek-volna magokban.

Másod-szor Tuskulumban, midőn egy szegény
embernek a' teher-hordozó szamara, melly után él-
degélt, fáriba döglött-volna, könyörülvén a' sívó rí-
vó emberen *Kalazantzius*, küldé *Glyceriust*, a' ki a-
zon útjában akkor Tárfa vala, hogy engedelmességet
tfelekedjék, és annak ereihez bizván támaszsa-fel azt
a' szamarat, hogy a' szegény ember élelmétől meg-
ne fosztassék. El-méne *Glycerius* azon nyomon, és
keresztet vetvén az oktalan állatra, azonnal fel-tá-
masztá szegény gyámoltalan embernek nagy örömé-
vel. De nem lehetett szegény nevedő Szerzetnek
ebben a' drága Gyöngy gyanánt jó erköltseivel fé-
nyeskedő Férfiúban foká gyönyörködni, mert a' Szer-
zetes ruházatnak fel-vétele, és a' Novitziátusba bé-
lépése után egy-néhány holnapok után nem végezhet-

vén próbáltatáfra ki-rendeltetett ideit, ezer, hat-száz, tizen-nyoltzadik esztendőben, Bőjt elő Havának tizenötödik napján, életének harminczadik esztendejében az Úrban el aluva. Erről a' Szerzet' Kronikájában olvastatik, hogy halálához már éppen közel lévén, és utolsó pertzenéfnél, tapasztaltatott mint-egy mélyen el-szunnyadni, és ismét fel-ébredni: hogy akkor Tuskulumban mulatozó Szent *Kalazantzius*nak meg-jelentvolna, és mint-egy meg-hajtván magát előtte, engedelmet a' ki-múláfra kért-volna ezen szókkal: *Benedicite*. Áldj meg jó Atyám! ime halni készülök, és Menybe sietek. Ezekre *Kalazantzius* tellyeffen ébren lévén azt felelé: *Vade in nomine Domini*. *Menny békevel az Úrnak nevében*. Ez történt ugyan azon nap után következő ét-szakán tizen-két óraker, melly ét-szaka, és orába Romában *Glycerius* ez élettől el-bútfúza, a' mint az után Romába bé-érkezvén *Kalazantzius*, ki-nyomozá, és igaznak találá. Tudni-illik az engedelmeffégnek őrzője, és szeretője, még meg-halni sem akart engedelem, és szabadfág nélkül. Tizen-nyoltz esztendős vala, mikor Apáturrá lett, és Egy-házi köntösbe öltözött; hat esztendőt töltött-el, úgy-mint Egy-házi szentebb, és felfőbb Tudományokban gyakorolván magát, és Romában a' Püspök Battyá mellett egy kevés ideig lakván, hat esztendeig élt a' *Kalazantzius*' Tárfafágában; mert tizen-kettőbe bé-állá, tizen-nyoltzadikba pedig életét végezé, az e-
gész

gész Tárfafágnak nagy bánatjával; mert ő benne minden jófágoknak eleven tükörét, és példáját vefztették-el.

Gellini Gelliust ide nem számláltuk, noha ez első vala, a' ki *Kalazantzius*hoz állott *Dragonetti* Gáspárral, ki már ez előtt Vitzentziai Kánonok vala: ez *Kalazantziussal* négy ezftendőkig éle, nagy buzgófággal végezvén ama' munkákat, mellyek reá bizattattak, leg-inkább a' minden-napi meg-fzakasztás nélkül tartó imádfágra, és annak rendes folytatására vigyázó vala, melly mindenkor addig állott, változván orákról orákra az Ifjatskák, a' még az Iskolai gyakorlatofágok tartottak. De mivel hogy sem a' Tárfafág' ruháját fel nem vette, sem azon időben már nem élt, mellyben a' Tárfafághoz tartozók Szerzetes ruhába öltözének, azért ezeknek számokból ki-hagytuk. Elég az, hogy Gellius Vitzentziába, maga Púspökének fok ízben küldött leveleire vizfsza térvén, mind haláláig szívvel, és hűféges szeretettel *Kalazantzius*hoz, és az ő Tárfafágához le-kötve, és kaptsolva vala, küldvén Romába gya-korta bőv alamisnákat mind a' Tárfafág', mind a' szegényebb Ifjatskák' részére, sőt a' még életben marada, maga házánál úgy élt, mint kezdett-vala élni *Kalazantziussal*, és fok szegény Ifjatskákot-is nevelt ugyan maga mellett, kiknek Tanítót fogadott, és maga-is dolgai tágulván, fok-szor a' tanításhoz hozzá látott. Kímula e' világból érdemekkel tellyes, Keresztényi jó-

fágiról hagyván mindeneknél jó emlékezetet, hat-százon, és ezerezen fellyül tizen-hatodik esztendőben, életének ötven-hetedik esztendejében.

MÁSODIK SZAKASZ.

Azokról, kik a' következő esztendőkben egy-más után állottak-bé a' Társfágba jeles Fő emberek, mind Nemzetekre, mind pedig kegyes erkölcsfeikre való nézve, és minémű Szent gyakorlásokban foglalta magát Kalazantzius.

A mazokon kívül, kiket *Kalazantzius* Szent Iósef Boldog Afzszony' napján fel-öltöztetett, ezer, hat-száz, tizen-hatodik esztendőben, két nagy nemből származott Férfiak adák magokat, és fel-ajánlák e' Szent Társfágba, a' kik a' Szent Lélektől fel-indíttatván, a' fényes, és puha öltözetet, a' durva, kemény, és fekete ruházattal meg-tserélni, és alázatosságban élni, szegény Kisdedekkel bajoskodni, kivált-képen való örököknek tartották. Egyik vala *Ottonelli* Pál, *Ottonelli* Grófok Házokból, kinek még, úgy-mint Hadi Fő Tisztfeget viselőnek *Nerius* Szent Fülep meg-jövendölte-vala, hogy egy-néhány esztendő múlva Áldozó Papfágra fogna fel-szenteltetni. Ezt a' jövendőlést *Ottonelli* merő tréfának tartotta, mivel hogy már ak-

akkor Gróf Montekukuli kis-Afszfonynak el-jegy-
zéfere tellyes szándéka vala , a' mint rövid idő mul-
va el-is vette, és Szent Házaffágban szép egyeffé-
ben, és törvényes szeretetben élvén, Fiakat, és Le-
ányokat nemze, kiker az-után fel-nevelvén Istenessen,
ki-házafítván , és szárnyaikra botfátván, ugyan tfak
meg-történt véle, a' mi néki meg-jövendöltetett-vala;
mert Iltennél ez meg-másolhatatlan, és múlhatatlan
vala; mert meg-halván kedves Hitveffe, ő is már az
ötven esztendőt el-érvén kezde maga állapotjáról, és
órókké-valófágra leendő által-költözéséről fontoffabban
gondolkodni, és tapasztalván hogy e' világon mindenek
merőszem-fény-vakító hívfágoklégyenek, lietsféggel múl-
nak, semmi tartóffágok, és valójóffágok nintsen, és hogy
az egyedül boldog, és szerentfés ember légyen, a' ki
maganak órókké-valófágra őtet kéferő, és követő kin-
tfeket szerez, a' Keresztény kegyes erköltseknek úd-
vefféges gyümöltseit. Ki vetkezvén világi kontósból,
és a' világnak minden fényeffégeitől, és pompáitól bú-
tfút vévén, nagyobb részét keresményének Fiai, és
Leányai között el-osztván, Papi ruhába óltóze, és ot-
tan kegyes, és fanyarú életre ön-ként minden regula,
és fogadások nélkül adta magát, az után Romába men-
vén, hogy ott Szentek' tetemeinél buzgóbban szolgál-
latna Istennek, és az ő Szent akaratját követhetné.
Látván akkor nevededő, és a' Fő Embereknél nagy di-
tféretben, és bőtfületben lévő *Kalazantzius'* Tárfa-

fágának alázatosságban, és együgyűségben ferény munkálkodását, minek-utánna fáját költségén Magzati rövidége nélkül, egy közép-szerű Kalastromot minden-némű belső, és külső kézfűlettel, a'-hoz könyv-tartó házat könyvekkel együtt, azon kívül gyümölcsös, és virágos kertet a' Házhoz közel, végre Templo-mot is Szent Iósef' Tiszteffégére épített-volna, mind ezeket nagyobb részént el-készítvén, akkor maga-is Pünköft Havának negyedik napján, ezer, hat-százon fellyül tizen-hetedik esztendőben a' Társfágba bé ké-redzett, és fel-öltözött, az Istennek, és Boldog Szűz-nek, kinek oltalma alatt lenni tudta ezt a' Társfá-got fel ajánlá magát, ugyan Pál nevét meg tartván, világi nevezete helyébe pedig Boldog Afzszony' Mennybe fel-vételétől hivattatta magát. Végez-vén próbálláfa ideit, még az-után tiz esztendeig szol-gála a' Szerzetben, Példás életével, és meg-nem sza-kasztott szorgalmatosságával nagy javára lévén mind az Ifjúságnak, mind pedig Szerzetes Társfainak, és Kis-ded Szerzetének ékeffégére. Viselt első Fő Prokurátori Hivatalt a' Szerzetben, minek-utánna arra a' garádits-ra emeltetett-volna ez a' Társfág, azon fellyül Gye-nerális *Assisten*-nek-is magától, akkori Szentféges Pá-pától választatott-va, a' mint ez után meg-tetfzik a' Historiának folytatásából.

Második vala *Marchio Castelli* Ferentz, ki Kor-tonai Kástelliek Nagyfágos Neméből származván szin-tén

tén a' kéz-fogásnak pompás készületi között, minek-
utánna egy Fő Nemből való Kis-Azfizonyt magá-
nak el-jegyzett-volna, a' még a' nap alatt valának (a'
mint Magyaroknál ez a' közbé-vetett idő neveztetik)
midőn a' jegyeffe' Atya-fiai az egész készületet meg-
tették-volna, mind a' Világtól, mind a' jegyeffől el-
bútfúzván, az Áhítatos Iskolák' Paullina Tárfafágába
bé-állá; noha ez a' Tárfafág igen alatsfony vala még
hozzá-képeft; mert ez a' jeles Férfiú, akkori Apосто-
li székbén üllő, és dítőfőgefessen uralkodó V. Pál Pá-
pához unoka gyermek vala; de ezzel nem gondolván
szeléd, és alázatos Kriftust követni akarván. fel-ve-
vé a' durva, és fekete ruházatot, minden kintseknél,
és elő-meneteleknél bőtfősbnek tartván Kriftus' sze-
relméért a' szegény Kifded gyermekek' oktatásokban
fáradozni. Történt ez Pünköft' Havának huszon-ne-
gyedik napján, ugyan a' fellyül emlétett tizen-hete-
dik esztendőben. *Kalazantzius* látván ezt a' Világ sze-
rént nagy elő-menetelekre méltó Ūri Ifjat, előbb-szór u-
gyan tarózkodva szólla néki, az után szeme eleibe
rakta, minémű nagy reményfégektől fosztaná-meg ma-
gát, és hogy ebben a' szegény alá-való Tárfafágban
nem volna femmi, a' mi őtet gyönyörkódtethetné e-
gyéb a' szegényfőgnél, és szenvedéfnél: a' kik ebbe
bé-léptek, azoknak tellyes életekben fáradozniok kell,
Iskola-béli port nyelni, gyermekek' únalmas 'zibongá-
fi között szüntelen kiáltozni, gyakorta bőjtólni, tes-

tét lanyargatni, és fok-fzor napjában a' közönségesi-mádfágokon meg-jelenni, és a' mi mind ezeknél nagyobb, és terhefőbb, holtig Elő-járók alatt lenni, és azoktól fűgni, azoknak engedelmeskedni, és tisztaságot mindenek felett meg-tartani, és olly szorgalmatossan őrizni, hogy azt leg-kissebb szeplő meg ne undokítsa; de látván, hogy mind ezekre nem változna, főt nagy ohajtással kérné a' ruhát, mondván: hogy ő mind ezeket előre meg-fontolta-volna, és ugyan azt keresné, hogy magát a' világ előtt el-temethesse, és Kristulnak éljen, és a' szegény gyámoltalan Kifdedeknek szolgáljon, akkor nagy örömmel meg-ölelé őtet Szent Kalazantzius, és a' ruhát reá adá nagy szívefességgel, bővféges áldáfokat, és Lelki vigasztaláfokat kívánván néki. A' Ferentz nevét meg-hagyá, és a *Purificatione B. M. V.* Boldog Afzfzony' tisztuláfától nevezteté őtet. Ez után Lelki Iófágokban szépen elő-ment; és fok kegyes erköltsfekekkel a' Szerzetben fényeskedett, de leg-inkább az benne fő tekintetre méltó, hogy következvén ez után a' Szerzetnek meg-aláztatáfa, és leg-alfőbb garáditsra való le szállítottatáfa, nem tartotta gyalázatnak, és kissebbfégnék abban nagy állhatatossággal, és szíve tfendefiségével szolgálni, noha könnyen meg-váltóztathattavolna állapotját; mert hogy Fő nemből vala, és más-képen-is jeles, és nagy tudományú, és tanátfú Férfiú fő Hivatalokban forgott, fokaknál eméretes, a-

kár

kár melly Szerzet örömmel bé-vette-volna, vagy pedig világi Papságra adhatta-volna magát, a' hol könnyen fel-főbb Poltzokra fel-hághatott-volna; de igazán fzerette maga alázatos Szerzetét, és annak fok próbákon meg-fordúlt Fundátorát, valahány gyalázatokat fzenvedett, annyi áldozatokat ajánlott maga Felféges Mennyei Urának, örömmel követte a' tómlótzbe-is maga Kristusban fzerelmes Attyát. Láttá ez a' jeles Férfiú a' Szerzetnek minden változásit, végre meg-fzúnvén a' hanyattatás, és a' felleges ét-fzakái után örvendetes napja támadván a' Szerzetnek Gárziás Iános Máfodik Gyenerális *Assiftenf*-nek válafztatott magától a' Szentféges VII.Sándor Pápától; ki-múla boldogúl ez árnyék világból ezer, hátfzázon fellyül ötven-hetedik esztendőben életének hetven-negyedik esztendeit el-érvén, minek-utánna a' Szerzetben híven, és feddhetetlenül negyven esztendő-kig szolgált-volna.

Ezeknek, és valakik ez után bé-léptek a' Tár-fafágba, hogy az Apostoli Szent Szék rendelésének meg-feleljen Szent *Kalazantzius*, meg-probáltatáfra való helyt fzerze, egy bizonyos alkalmatos Házat meg-vévén kéz pénzen Szent Onuffrius Templománál, a' hová mindnyajokat bé-helyhezette, hogy ottan két esztendő-kig tartó Novitziátust végeznének, P. Kazányi Péter, úgy-mint Novitziufok' Mestere, és egy-fzer 's-mind Házi Elő-járónak bölts igazgatása alatt. Melly idő alatt kézfétenék magokat a' jövendő-béli

tanításhoz, Evangyeliomi Letzkék' magyarázáfához, és a' hol meg kívánná a' szűkség, Kereftényi Tudomány' tzikelyei fejtegetéféhez, a' szerént a' Szerzetesi rend-tartásnak fel-vevéfére-is szoktatván magokat, a' gyakor könyörgésekre, elmélkedésekre, mellyekre következő időben kötelesek leendnek, úgy a' békefféges-túrésre, mély meg-alázásra, bizonyos órákban, és helyeken regulától parantsolt halgatásra, gyors engedelmességre, felelgetés, és maga mentetetés nélkül való feddésnek, és dorgálásnak el-szenvedéfére, az hirtelen indulatoknak mértéklésekre, és meg-zaboláztatásfokra, tulajdon akaratnak, és maga szeretetének meg-tagadására, szegénység' izetlen, és keserű falatjainak gyakor koltolására, egy szóval mind azoknak meg-próbálásfokra, mellyek egész életekben elejekbe-adattatni fognak, hogy az-után ne mondhatnák: ezt nem próbáltam: nem véltem: nem hallottam.

Maga-is *Kalazantzius*, hogy a' Szerzetesi Törvénynek eleget tenne, egész ezttendeig merő Novitzius' módjára viselte magát, a' mennyire a' fok rendbéli foglatatossága, az Iskolákra való vigyázás, a' Tárfai élelmekre mind a' két helyen-való gondoskodás engedte, és ugyan törekedett rajta tőkélletessen, hogy a' mit másoknak ez-aránt ki-fzabott, és ki-rendelt, maga azt hiven, és szorgalmatosfan meg-tfelekedné. Gyakorta által-ment a' Novitziátusba, ha tárgultak dolgai, és ottan a' Novitziufok között től-tót-

tötte ideit előttök járván, és jó Példát nékik mutatván, mi-képen kelleffék a' Szerzetefeknek, kivált a' próbáláson lévőknek szemeiket, nyelveiket zabolázni, mi-képen egy-szer's-más-szor az Elő-járó engedelmevel a' Testet Lélek' engedelmességére hajtani, és néha megveregetni arra készített tfomós köteletskéekkel, vagy szorongatni szűrös, és lántzos által-övedzőkkel. Töbnyire Boldog Afzszony' Ünnepei előtt tartott Bőjtjeit ottan töltötte, és a' mi kevés étele volt, előttök, és vélek együtt térden álva végezte. De számossabbak valának ebbéli Példás tfelekedeti, hogy sem én azokot győzzem itten elő-számlálgatni.

Ez illyen Istenes gyakorlásokban foglalván magát *Kalazantzius*, és mint Sas-kefelyő *Sicut aquila ad volandum provocans pullos suos, et super eos volitans*, a' repülésre, és nap fény' nézésére izgatván, és hívogatván maga még gyenge szárnyú fiait, és felettek repdesvén; oda nézett fő-képen, és vigyázott minden példa-adásival, hogy a' Szerzetes életnek minden sanyarúságához szokjanak, és a' szokás merő Természetté váljék ő bennek.

A' mi a' *Kalazantzius*' próbálását illette, egy esztendő el-múlván, a' Kárdinális Protektor közbevetvén magát, Ő Szentfégétől engedelmet nyere, hogy a' második esztendőtol fel-szabadíttaffék, a'-hoz azt-is meg-hagyá Ő Szentfége, hogy a' Protektor Kárdinális előtta' Társaság' akkori állapotjához alkalmaztatott

Professiót tégyen, és magát bé valja. Úgy-is nem sokára a' Regulák el-kézfűlvén, ha az Apostoli Tanástól helybe-hagyattatnak, más törvényes, és minden Szerzeteknél szokásban lévő Professiót három fő fogadásoknak meg-tartásáról szükség lesz néki tennie, a' többi annak rendi szerént meg-probáltatott Társaival, és Fiaival. Történt ez ezer, hat-száz, tizen-nyoltzadik esztendőben, szinte Szent Iósef napján.

Igy szerentfészen végbe-menvén *Kalazantzius'* Probálása, és Professiója-is, szive' nagy vigasztalásával, hálá-adó dicséreteket énekle az Úrnak, és engedtelő áldozatokat mutata bé egy-néhány napokig az Istennek, hogy a' Mennyei Úr ilyen karba hozta, és immár bátorfágos rév-partra juttatta az ő kétféges állapotját, és a' Kisdéd Társaságnak ilyen nevedéft, és állandóságot adott. Most immár nyilván meg-értette az Isten' akaratját, mert az Apostoli Szent Szék által világossan ki-mutatta az Isteni Felsőség, mi lesz ez-után az ő tzelja, kötelessége, és ki rendeltetett foglalatossága. Most tapasztalta immár, mire valók voltak az ő szive' nyughatatlanfági, belső ősztoni, ihlési, mellyeket érez-va még Spanyol-Országban, az után Romában-is mit jelentettek a' fok-szori látások, tudni-illik: nem akarta a' Felsőség Isten, ki a' sziveket, és veséket vizsgálja, hogy az Egy-házi Hivatal, és abban való meg-maradás légyen az ő buzgófágának határa, és tzelja; de kívánta, és merő kézenfog-

va maga Szent Lelkének ihlési által vezette, erre az alázatos, és mindenektől meg-vettetett állapotra, úgymint a' szegény gyámoltalan Kifdedek' neveltetékre, és taníttatásokra fel-venni, hogy ugy ő általa, és az ő szorgalmatos munkálkodása által egy Tárfafág előbb-szór, az után szoros fogadásokkal öszve-köttetett Szerzet-is állana-fel, melyet-is *Kalazantzius* nagy kedve-telével látott-vala, minden felül segéttetni az Istentől, és napról napra gyarapodni.

Mert még amazok egy-néhányan Novitziátusban a' Szerzetes életnek munkáiban, és rend-tartásinak megtanulásában gyakorolják-va magokat, és ó Embernek meg-öldöklésében, az alatt egy-más után új Művesek napról napra szaporodtak, és ugyan minden féle Lelki jószágokkal ékeftek, és világ szerez-is nevezetefek. Némellyeket közzülők itten meg jegyezek, kiknek jó emlékezetek nálunk most-is áldásban vagyon, és illendő tiszteletben, hogy a' következendők-is tudják, kik valának Szent *Kalazantzius'* Tárfafágának, és Szerzetes rendének 'Zengéji, első együtt-Munkáffai, a' kik azon-képen a' következett hányttatásokban, szélvészekben szenvedett kissebbségekben részefek valának, és a' Szent Attyoktól el-válthatatlanok. Ilyenek valának, P. *Bozdragbi* István az 'Angyalok' Királynéjától vezeték nevet viselvén, a' Szerzetben, a' ki mi-nek-előtte bé-lépett-volna a' Tárfafágba, már *Luka* Városában ama' szabados maga Birodalmú

Köffégnek Fő Tanácsában az Elfők közöttvala .

P. *Graziani* Iakab, Szent Páltól neveztetett Modenai Hertzegségből való nemes Férfú , kit a' Szent Atya annyira bőtsült , hogy egy-kor látván magát fulyos betegségben lenni , hogy ha halála következék , már ki-jelentette-volt , hogy Grátziani Iakabot kívánná maga helyébe hagyni Gyenerális Elő-járónak.

P. *Santilli* Lórintz , Spoletum Városából való , a' ki Nárnia Városában első Szerzetes Elő-járó vala , minek-utánna a' Szerzet oda el-származott-volna .

P. *Lamberti* Ferentz Sitzilii , Pánormum Városából származott , ki Isten' Annyától vett-vala magának nevezetet , ez midőn magát szorgalmatossan az Ifjúság tanításában foglalná , életének harminzadik eiztendeiben ártatlan Lelkét ki-adá . Erről a' Szerzet' Kronikája , és P. *Puffanti* Ágoston , ki a' Szerzetben nagy hivatalokat viselt , és Puteoli Püspökségre emeltetett fel VI. Károly Tízfázártól , kinek egy ideig Gyóntató Atya is vala , így szól: *Eximia Glycerii virtus attraxit Franciscum Lamberti Panormitanum Presbyterum , et Pio Instituto valde utilem . Glycerius'* kegyes erköltsei , és szép Példákkal ékes élete magához húzta *Lamberti* Ferentzet Pánormumból való Egy-házi Embert , ki a' Kegyes Iskolák' Társaságának nagy hasznára vala . És egy kevés közbe-vetés után , így folytatja beszédét: Ez a' Férfú Tudományokban forgott lévén , Romába jöve , hogy maga é-
les

les elméje különbb-féle bötfeit, és tehetfégeit alkalmazottabb helyen mutogatná, és kelletné, de a' mi *Glycerius*-unkkal éfméretfégebe, és barátságba, esvén, a' *Szente*' Tudományának meg-izleléfére (mellyhez képeft a' mi Földi Tudományunk merő kaba bolondfág) felindított, és annyira meg-győzöttetett, hogy minden fenn-héjazó gondolatokon fel-hagyván, az együgyüféget, alázatofsfágot, és szegényféget, minden reménylett elő-menetelek felett őrvendené, és a' *Kalazantzius*' *Tárfafágába*, ugyan *Glycerius*-tól vezetettvén béállani nagy boldogfágának tartaná. De hozfzas volnék, ha többi bötfeiről-is emlétést tennék, légyen elég az ; hogy *Glycerius*-tól kivált-képen szerettetett, és bötfültetett, és a' *Szent Fundátor*-is őtet nagy tekintetben tartotta, és idő előtt való ki-muláfát keserveffen fajnállotta, gyakorta mondogatván, hogy nagy Istápja, és ékeffége, mellyből fokát várt-volna, esett-el *Kisded Tárfafágának*.

P. *Spinula* István, Gyenuaiak között *Spinulák*' fő Neméből vette eredetét, harminz-két esztendőskorában lépett-bé a' Szerzetbe ezer, hat-százon fellyül hufzon-egyedik esztendőben. Minek utánna próbálása ideit végezte-volna, és *Iskolák*' szorgalmatos Tanítáfában bizonyos időt el-töltött-volna, alkalmazottabbnak látszott az Ifjú Szerzetesek' neveltetéskére, azért-is egy-néhány esztendőkig *Novitziusok*' *Mesterének* rendeltetett, hol egy *Provintziába*, hol másíkba,

azt a' terhes, és Szerzetek' nagy elő-menetelére szol-
 gáló Hivatalt szentül, és kivált-képen való gondossággal,
 és vigyázással viselte, nevelt-is Kifded, és még
 kevés házakból álló Szerzetnek nagy kegyességű, és
 fanyarú életben felettébb gyönyörködő, minden Hi-
 vatalokra alkalmas Szerzetes Férfiakat, kik által az
 után sok helyekre, és Tartományokra el-terjedett a'
 Szerzet. Morva, és Lengyel Országokba-is által
 ment, minek-utánna oda által-plántáltatott-volna az
 Áhítatos Iskolák' Szerzete, a' hol kegyes erköltseiéért,
 ritka Szerzetesi bötszéiért nagy tekintetben vala. Kár-
 dinális *Dietrichstein*, és Hertzeg, a' ki a' Szerzetet
 Morvába bé-hozatta, a' még ott élt Spinula István,
 nagyra bötsülte, és különös szeretettel vala hozzá,
 úgy Lengyel Országba-is által menvén a' többi Szer-
 zetefekkel IV. László Lengyel Királynál meg-for-
 dúlván alázatos, és módos maga viseléséért Lelek'
 meg-térését szomjúhozó buzgóágáért nagyra tartatott.
 Viszfa térvén Olasz-Országba, minek utánna Assisten-
 si Hivatalt bizonyos ideig viselt-volna ezer, hat szá-
 zon fellyül hetven-harmadik esztendőben, életének
 noyltzvan-negyedikesztendeiben boldogul ki-múla. Egy-
 kor Romából Liguria felé evezvén, a' tengeri tolvajok-
 tól egy-néhányad magával el-fogattatott-vala, midőn
 a' Tárfai nagyon búsulnának, és keseregnének félvén
 a' hofzfas raboskodástól, ő víg ábrázatot mutata, és
 femmi törődését nem jelentette; kérdezvén a' Tárfai:
 hogy

hogy lehet olyan víg, ilyen veszedelmes infégben? Felele: jó reményfeggel legyetek jó Tárfaim, és biz-
 zatok Istenben, nem fokára ki szabadúlunk ezeknek
 kezeikből, úgy-is lett egy-néhány óra múlva; mert
 a' Maltaí Vitézek reá-útvén a' Tolvajokra, meg-győ-
 zék, és meg-fogdofák őket, a' rabokat pedig szaba-
 don botfátván, bátorfágos helyre el-késérék.

Ezeknek lajstromába írnia lehet P. *Cittadini* An-
 talt, a' ki Szent Andrástól neveztetett, Modenai Püspö-
 ki megyéből valót. P. *Taccioni* Péter Andrást, a'
 ki ötven-egy esztendőig szolgálván nagy buzgófág-
 gal, és tisztességgel a' Szerzetben, életének kilentzven-
 egyedik esztendeiben hala-meg, ezer, hat-száz-hetven-
 kettődik esztendőben. P. Kazányi Károlyt, ki Szent Do-
 monkos nevét vezeték neve helyébe vette-fel. Elég
 légyen erről rövideden ezt mondani: hogy ama' jeles,
 és nagy kegyességu Szerzetes Férfiúnak P. Kazányi
 Péternek vér-szerént-való Atyafia vala, kinek-is
 nyomdokit szorgalmatosfan követte, és fok rend-béli
 jófágait maga szemei előtt tükör gyanánt viselte. Meg-
 hala mindeneknél jó vélekedésben maradván szép hi-
 re, és Szerzetesi erköltseinek kedves illatja, hetven-
 egy esztendős korában, ezer, hat százon fel-
 lyúl hetven hatodikban.

HARMADIK SZAKASZ.

Azokról, kik Szent Kalazantzius' életében, külföldi Országokban szolgáltak első által - Plántáloi a' Szerzetnek.

A' kik következnek, azok-is nagyobb részént Olasz-Országiak valának, és ugyan ottan léptek bé a' Szerzetbe azokban az első esztendőben, midőn Szerzet-szeri garáditfra emeltetett a' Paullina Tárfafág; de mivel nagyobb idejeket Morva, Cseh, és Lengyel Országokban töltötték állhatatosan, és nagy buzgósággal szolgálván a' Lelkeknek, és a' Krisztus' Kifdedei neveltetésekben, vagy a' Szerzetes Házak' kormányozásában foglalván dítféretekben, és szentül magokat, meg-külömböztettük őket a' többiektől, és ide egy-más után irtuk.

Első vala ezek között, a' ki-is első be-vezetőjök vala akkor el-küldtetett Szerzeteseknek Morva Országba Nikolsburg Városába P. *Tenkáni* Peregrinus Szent Ferentztől neveztetett, ki-is ugyan abban a' Tartományban Nikolsburgi Házi-elő-járó vala, az-után szaparodván a' Szerzetes Házak ugyan Tartománybéli Elöl járónak (Provintziálisnak) választatott. Egészsége változván, és nagyon el-korosodván vissz-

sza

fza tére Olafz-Országba, valamint pedig Havafokon-
túl külömb-féle Szerzetes Virtusokkal fényeskedett,
mellyért-is a' Hertzeg, és Kárdinális Fundátortól fő-
képen bőtfültetett, és a' közönséges népnél-is nagy
tekéntetben vala; úgy Olafz-Országban ísmét utólsó nap-
jait (kivált hoszfzas betegségben esvén, úgy, hogy
negyven-négy fekélyekkel ki-fakadozott testén majd
femmi épség nem találatnék) tsudálkozásfra méltó bé-
kefféges-tűrésben végezte; a' kelevényeket maga drá-
ga gyöngyeinek nevezvén, és fájdalmi közt Isteni di-
tféreteket, és 'Zoltárokat énekelvén, életének hetve-
nedik esztendejében boldogúl mŭla-ki.

Második vala Oltári-Szentlégtől neveztetett P.
Konti Onuffrius, kiról mivel hogy más alkalmatos-
sabb helyen ez után emlékezet léfzen, itten elég lé-
gyen azt fel-jegyezni, hogy mind tudományára mind
pedig Szerzetesi erköltsfekre nézve igenjeles Férfiú vala,
és az el-intézett, és el-kezdett dolognak végbe-vitelé-
ben buzgó, és szereztsfés. Ez a' Kegyes Iskolák' Szer-
zetét Morvából Cseh, Lengyel, és Auftria Országok-
ra által származtatta, Magyar-Országba-is bé-plántál-
ta-volna, ha annyi számu Szerzetesfői lettek-volna; de
következvén a' Szerzetnek meg-alatsnyittatása, no-
ha azokat, a' kik alatta valának minden fel háboro-
dástól meg-oltalmazta, de több segéto Társfakat O-
lafz-Országból nem-remélhetett.

Harmadik vala P. *Novári* Sándor à *S. Bernar-*
Kk do

do. *Negyedik. P. Leailt* Ambrús Boldog Afzfzonytól neveztetett, ki Tyroli fi vala, Bulzánum Várofából származott. *Ótódik P. Franki* Domonkos Iános, ki Szent Kereftől hivattatott. Ezek mind a' hárman első esztendőben lépven bé a' Szerzetbe Olasz-Országban, idő jártával Havafokon-túl való Tartományokba küldettettek, elő-ször ugyan Morvába, az-után terjedvén a' Szerzet P. *Novári* Sándor Cseh-Országban Litomisli új Fundátzióra, elébb fokáig Lipnitzben Novitziufok' Mestere, és azon Háznak Elő-járója lévén által tétetett. Ottan minek-utánna Svekus Hadától, úgy mint ellenséges, és eretnek Hadtól fok károkat azon új Kalastromban, rablásokat, üldözéseket szenvedett-volna, ugyan tfak a' Házat meg-oltalmazá a' tüztől, és minden romlástól életének fok-szori veszedelmével, raboskodástól-is meg-menté magát, nagy vigyázással lévén az ellenség' gyakorta való bé-rohánására. A' Svekus hada távozván, békével lakott egy darab ideig Cseh-Országban, az-után Vice-Propintziálifnak tétetvén Lengyel Országban Resso új Fundátziót vála-fel, és ottan Kollegyiumot építeni kezdvén, ugyan ott marada, és élete végéig azt a' szegény új Házat igazgatta, egy-szer's-mind azután háborúfagos időkben Propintziális hivatalt viselt fok ügyyel, bajjal; mert egy felől a' Svekus a' Lengyel-Országot-is dúlta, és vesztegette, más felől pedig azokban az esztendőben a' Szerzet-is módtalan hanyattatásfokat, és veszedelmes

delmes szélvélzeket szenvedett. Végre már bátorfá-
gos rév-parthoz kezdvén jutni VII. Sándor Boldog
emlékezetű Pápa alatt, ez az érdemes Szerzetes, és
fáradhatatlan munkás életének ötvenedik esztendejében
ez árnyék világból ki-múla, ezer, hat százon fellyül
ötven-hetedikben, ugyan Lengyel Országban Resső
Várofaban.

P. *Leailt* Ambrus, ki Boldog Afzfzonytól ne-
veztetett; ez tudván a' Német nyelvet, és a' Morvai
nyelvbe-is belé kapván Morvában fok helyeken, a'
hol tudni-illik szükfég meg-kivánta, nagy hafznokat
tett az Eretnekek' meg-téréttetésekben, melly munkákban
nagy serényféggel, és örömmel foglalatoskodott,
volt-is elégféges Tudománnya, és szép módja hozzá, a'
hoz nagy buzgófága-is: maga a' Nikolspurgi Fundá-
tor Olmutzi Püspök Kárdinális Dietrichstein Romába írott
Leveleiben tett bizonyfágot felőle, mellyre nézve M. M.
Kárdinálifoktól, a' kik a' Hit' terjedésére vigyázó Ta-
nátsnak, és Társfágnak fő Tagjai valának, meg-volt
parantsolva néki, hogy a' meg-téréttetteknek neveiket
szorgalmatoflan fel-jegyjeze, és a' meg-téréseken je-
len-lévő bizonyfágok, és tanúk által meg-erősítteffe,
és úgy minden esztendőben Romába az ő kezeibe
küldje. Meg-is tfelekedte híven ezeket P. Ambrus,
és esztendőről esztendőre egy-néhány száz nevet
küldött-bé Romába hiteles tanúknak bizonyítatáfok-
kal meg-erősítette .

Ezek alatt a' háború szünni kézdvén, bé-állott az éhfég, és mirígyes halál, melly infégek rend-szerént a' hoszfzas hadakozásnak maradványi, vagy helybe-következői szoktak lenni. Itten P. Ambrús Nikolspurgban egyedül maradván égy-néhány Klerikufokkal, és Fráterekkel, nem birhatta reá magát, hogy a' Lelkek' szolgálatjától magát el-vonnyá, és a' Kalafstromban bé-zárva maradjon; mivel hogy nagy része a' népnek ő hozzá gyónni szokott-vala ez előtt, és őtet tartotta Lelkiekben igazgatónak; a' leg-szükfégefőbb időben-is már a' mirígyes betegfég el-hatalmazván a' várofon, ő hozzája folyamodott. Égett ez a' jó Atya a' nagy buzgófágtól, és Felebaráti Szeretettől, és a' miatt nem kémélhetvén magát, el-kapta a' halálos nyavalyát, mellyet érezvén magában bútfút vévén a' kiktől lehetett, mint Kristusban Szerelmes Fiaitól, és Leányitól, kiket az Evangyeliom' hirdetése által szült-vala, Mind-Szent Havának tizen-hatodik napján ezer, hat-száz negyven-ötödik esztendőben, Felebarátiért meg-áldoztatván meg-hala, életének negyven-harmadikában, Ugyan Nikolspurg várofában.

P. *Franki* Domonkos Iános, ki Szent Keresztől nevezte magát a' Szerzetben. Ez előbb-fzer a' Szent Fundátortól Szitzlíába rendeltetve-vala, onnan vízfza térvén Szent Attyának parantsolatjára Morvába küldettetett a' hol Lipnitz várofában, ezer, hat-százon fellyül harmintz-nyoltzadik esztendőben, Novitziusok'

Meste

Mesterévé tétettt, melly hivatalát nagy vigyázással és buzgófággal viseivén; Lengyel-Országba a'hol az ő személlýére szúkfége vala a' Szerzetnek, Podolínyi új Fundátzióra első Elő-járónak rendeldettt, melly tisztfégét, nagy emberféggel, és kegyefféggel, nem külömben údvességes Példa-adással egy-néhány eszteni-dókiig folytatván, Lengyel Orzági Méltóságoktól, és Fő Emberektől nagy buzgófágáért, alázatos maga viseléséért, és bővfféges tudománnyáért igen bőtfültetett, a' föld' népe szerette őtet, és tisztelte mint szerelmes Attyát; mert valaki hozzá folyamodott, segíteni a' mennyire tőle lehetett, és leg-alább vigasztalni édesfféges szavaival, és údvességes tanátsíval támogatni el nem mulatta. Végre Tartomány-beli Elő-járóvá választatván, a' Cseh, és Morva-Orzági Szerzetes Házaknak igazgatásfát őn-képen máfra által adta, magának egyedül a' Lengyel-Orzági Házaknak igazgatásfát meg-tartván, azoknak marada Provintziálisok, és így ő alatta valának a' Lengyel-Orzági Szerzetesek a' Cseh, és Morva-Országokban Lakóktól, kik eddig eleitől fogva egy Provintziális Elő-járó alatt valának.

Ez a' jó Lelkü és Szerzetes életnek bőtfülője P. Domonkos Iános ebben az Országban igazgatta a' Szerzetét igen nehéz, és háborúfágos időkben, hogy ugyan tfuda volna, hogy 'Zengéjében mindjárt el nem nyomattatott, de Istenben vetvén bizodal-

mát, és arra leg-inkább vigyázván, hogy a' Szerzetesei, a' ferény Iskolai foglalatosságok között, a' Szerzetesi Regulát feddhetetlenül meg-öriznék, és minden botránkozató gonosz példa-adástól oltalmaznák magokat; minden veszélyeken szerentfészen által-esett. A' Felféges IV. László Király, és ő utánna Királyi Székben következett Kasimér Iános Lengyel Királyok kivált-képen való kegyelmekkel bővelkedtek hozzája, úgy az Országnek Fő Ofzlopi, és Tiszt-vifelői mind Egy-háziak, mind pedig világiak, kiktől segéttetvén szaporította a' Szerzetes Házakat, és Iskolákat nyitott, a' hol leg-nagyobb szűkfégét érzette; mert mindenővé a' hová hivatott a' Szerzeteseknek kevés számok miatt, bé menni, és helyt fogni nem érkezhett, leg-inkább azon igyekezett, hogy a' Szerzetbe bé kéretzkedő Haza'-Fiainak számokra Novitziátust, vagy-is gyakorló helyt, mellybe magokat a' Szerzetesi életre készítenék, építtetne, és ugyan azon-képen Felsőbb Tudományok' ki-tanulására különös alkalmas Házat rendelhetne, hogy úgy az Ifjabb Szerzeteseket ne kellenék a' Tudományok' kedvéért más Provintziákba, és külfő Tartományokba küldeni. Végre fok érdemekkel tellyes, és böltsen, és szentül viselt hivataloktól nevezetes lévén, életének hetvenedik esztendejében múla ki ezárnyék világból, ezer, hat-száz, hatvan-kettődik esztendőben, ugyan Podolimban a' Szepességben.

Ezek után még ide kellene számlálnom fok jelez
Fér-

Férfiakat, kik a' múlt tizen-hetedik században a' Szerzetnek hasznosan szolgálnak, és mind tudománnyal, mind pedig Szerzetesi életnek kegyes erköltseivel ékessék valának, és tündöklöttek, nem csak Olasz-Országban, és annak Tartományiban 's-a'-hoz tartozó Szigetekben; de a' Havafokon-túl való Tartományokban-is, Morvában, és Lengyel-Országban a' Szerzetbe bé-lépven, ugyan azokban az Országokban Novitziátusokat végeztek, gyönyörűféges tfemetéji, és Fiatali valának azon Tartományokban fel-állított *Kalazantzius'* Iósef Gyümöltfőffeinek. De mivel hogy ezek utóbbiak legyenek többnyire, és *Kalazantzius'*nak boldog ki-múlása után, és a' Szerzetnek boldogabb állapotjában menének bé a' Szerzetbe, azért azokat ide nem irom.

Mivel mind-az által négy nevezetesebb Szerzetest találtam még Morva, Lengyel, Slesia, és Magyar-Országból származottakat, a' kik még Szent *Kalazantzius'* életének vége felé leg-nagyobb hányattatási, és háborúsági között a' Szerzetnek állanak bé, azokat ki nem hagyhatom, hanem örök emlékezetre, mint arra érdemeffeket ide-irom. Ezek Morva-Országban Lipnitzi Kollegiumban, melly a' Novitziusok' neveltetésekre, és meg-próbáltatásokra vala ki-rendeltetve, végezven próbáltatásoknak ideit, ugyan a' meg-nevezett Országokban szolgálnak a' Szerzetnek nagy állhatatossággal, és serényféggel, mind Isko-

la-tanításban, mind Evangyeliomi Szent Letzkék' hirdetésében, és magyarázásaiban, nem különben a' Szerzetes Házak' igazgatásaiban, vagy Tartomány-béli Előjárói hivataloknak viselésekben. Ezek között elsőnek tézsem P. Bogátka Kásmért, ki világi vezetőnek helyébe, az-után a' Szerzetben Boldog Szűznek Makula nélkül való Fogantatásától nevezte magát. Ez első vala a' ki Lengyel nemzetből, Áhítatos Iskolák' Szerzetébe bé-állott-vala. Születtetett e' világra Pofnáni városában, ezer, hat-füzazon fellýül máfodik esztendőben, Morva-Országba Nikolspurgba által-méne, minek-utánna Lengyel Országban el-vegezte volna Iskoláit, a' hol a' Morvai nyelvet megtanulta, a' Németet már Hazájában tudta, ugyan ott Nikolspurgban a' Lauretomi Semináriumban még úgymint világi az Álumnusok' egyik részének Gondviselőjök (Prefektusok vala) idő közbe a' Szerzetet megkedvelte, és már harmintz esztendőt meghalladván a' Szerzetbe bé kéredzett, Lipnitzbe Novitziátusba küldettétvén, kivált-képen való buzgóágát mutatta, a' Szerzetesi Regulák' megtartásához.

Különös vala ő benne a' Boldogfágos Szűz Máriához való nagy áhítatosfág, melly mint-egy véle születettnek látzatott, azt minden gyakorlásiban tisztelni kivált-képen, annak bőszeit mindenek fölött magasztalni, és bűnösökhöz való könyörületeffégét mindenek előtt beszélni, és hirdetni szokta. Követte-is a'

men-

menyire tőle lehetett fő-képen három jeles bűtfeit, a' Boldogfágos Szűznek, úgy-mint: Tisztaságát, gyors engedelmesféget, és mélyféges áházatosfágát: ezek-ről ha valamit halhatott, íziv-béli nagy gyönyör-kódéfét mutatta, ezekről leg-gyakraiban prédikállott, és ha az alkalmatosfág úgy hozta magával, hogy a' Prédikátziójába bé-tehette, nagy buzgófággal, és válogatott igékkel ditfőitette, és magasztalta a' Boldog Szűzet, nem-is tapasztaltatott femmi-féle dolgokról olly ékeffen, és hathatosfan szólani, mind ezekről.

Az engedelmesféget olly nagy mértékben vala ő benne, hogy vakok' módjára femmit nem nézne, nem vizsgálna, miért, és mi-képen, és mi-végre tfelekedje azt, a' mi parantsoltatott néki, hanem egyenesen a' hogy parantsoltatott, meg tfelekedte, ha ellenkezőnek, és a' józan okoffággal élyyel őszve-állónak látszott is néki; mert így gondolkodott magában: reám ezt nem bizták, hogy vizsgáljam; hanem hogy meg-tfelekedjem.

Egy-kora' Novitziufok' Mesteremeg-hagyá néki, hogy a' káposzta palántát gyökerével fel, és tfitkájával alá, a' földbe ültetné, és minden-nap öntözgetné, még merő tél lévén az idő, gyakor derek, és havas esők járván; meg tfelekedte nagy együgyűen, és hiven naponként öntözgette, femmi ellenkezőt nem szólvan; és ime az Úr Isten ezt a' gyors, és együgyű engedelmesféget mindenek' tudájára jóvá hagyta, és ezért meg-

la-tanításban, mind Evangyeliomi Szent Leitzkék' hirdetésében, és magyarázafában, nem különbben a' Szerzetes Házak' igazgatásában, vagy Tartomány-béli Elő-járói hivataloknak viselésékben. Ezek között elsőnek tézsem P. Bogátka Kálmért, ki világi vezeték név helyébe, az-után a' Szerzetben Boldog Szűznek Makula nélkül való Fogantatásától nevezette magát. Ez első vala a' ki Lengyel nemzetből, Áhítatos Iskolák' Szerzetébe bé-állott-vala. Születtetett e' világra Pofnáni városában, ezer, hat-fzázon fellyül második esztendőben, Morva-Országba Nikolspurgba általméne, minek-utánna Lengyel Országban elvégezte volna Iskoláit, a' hol a' Morvai nyelvet megtanulta, a' Németet már Hazájában tudta, ugyan ott Nikolspurgban a' Lauretomi Semináriumban még úgy-mint világi az Álumusok' egyik részének Gondviselőjök (Prefektuffok vala) idő közbe a' Szerzetet megkedvelte, és már harmintz esztendőt meghalladván a' Szerzetbe bé kéredzett, Lipnitzbe Novitziátusba küldettétvén, kivált-képen való buzgóságát mutatta, a' Szerzetesi Regulák' megtartásához.

Különös vala ő benne a' Boldogságos Szűz Máriához való nagy áhítatosság, melly mint-egy véle születettnek látszatott, azt minden gyakorlásiban tisztelni kivált-képen, annak bűtseit mindenek fölött magasztalni, és bűnösökhöz való könyörületheffégét mindenek előtt beszélni, és hirdetni szokta. Követte-is a'
men-

miennyire tőle lehetett fő-képen három jeles bűtseit, a' Boldogfágos Szűznek, ugy-mint: Tisztaságát, gyors engedelmeffégét, és mélyféges aláztatoffágát: ezekről ha valamit halhatott, fiziv-béli nagy gyönyörködését mutatta, ezekről leg-gyakrabban prédikállott, és ha az alkalmatoffág úgy hozta magával, hogy a' Prédikátziójába bé-tehette, nagy buzgóffággal, és válogatott igékkel ditfőítette, és magasztalta a' Boldog Szűzet, nem-is tapasztaltatott semmi-féle dolgokról olly ékeffen, és hathatoffan szólani, mind ezekről.

Az engedelmeffég olly nagy mértékben vala ő benne, hogy vakok' módjára semmit nem nézne, nem vizsgálna, miért, és mi-képen, és mi-végre tfelekedje azt, a' mi parantsoltatott néki, hanem egyenesen a' hogy parantsoltatott, meg tfelekedte, ha ellenkezőnek, és a' józan okoffággal éllyel őszve-állónak látszott is néki; mert így gondolkodott magában: reám ezt nem bizták, hogy vizsgáljam; hanem hogy meg-tfelekedjem.

Egy-kora' Novitziufok' Mesteremeg-hagyá néki, hogy a' káposzta palántát gyökerével fel, és tsutkájával alá, a' földbe ültetné, és minden-nap öntözgetné, még merő tél lévén az idő, gyakor derek, és havas esők járván; meg tfelekedte nagy együgyűen, és hiven naponként öntözgette, semmi ellenkezőt nem szólvan; és ime az Úr Isten ezt a' gyors, és együgyű engedelmefféget mindenek' tsudájára jóvá hagyta, és ezért meg-

ditfőítette ; mert ama' palánták mind-egyik meg foganosztak, és szépen fel nyóván meg fejedtek, úgy hogy annak ideiben a' Szerzetefek, es a' világiak-is, a' kikhél a' történet tudva vala jó izzel ennének belőlek. Több ilyen történetekről emlékezik a' Morvái, és Cseh-Országi Provintziának Kronikája, de azokat ide irni most nem lehet, mivel hogy nem annak a' Kegyes Férfiúnak életét irjuk, hanem más a' mi derék tzelunk, ezeket tsak mint-egy futva, és múltlag emlegetjük. Minek-utánna egy-néhány esztendőig Morvában szolgált volna Lipnitzi Elő-járó, és Novitziufok' Mestere lévén, az-után a' Szerzet bé-szár-mazván Lengyel-Országba Negyedik László Lengyel Király alatt, ugyan Ő Felsőfégenek, és Lubomirszky Hertzegnek kérésére első Lakosok között ő-is bé-méne, hogy maga Hazájának szolgálna, és munkáiban részesítené. Elő-ször bé szállítatott Varfauban P. Hiá-tzinthal, a' ki oda úgy-mint Elő-járó rendeltetett vala, Kazmér pedig melléje adattatott segétő Társnak. Elő bé-menetelkor a' Királytól bé helyheztetvén a' Kegyes Iskolák' Szerzetessei, ugyan Ő Felsőfége', és a' Királyné jelen létében, az Apostoli Követ előtt, és Lengyel-Országi Egy-házi, és Világi Státusok, Fejedelmek, Fő Tiszt-vifelők, Palatinusok, Porkolábok előtt, ugyan ez a' P. Bogatka Kazmér kőszöntő, és hálá-adó Deák beszédet mondott, igen ékeffen alkalmaztatván az időhöz, és a' történet' mivoltához, melly

min-

mindenektől helybe-hagyattatott, és megdísértetett; azután Podolinban Novitziufok' első Mestere vala, és a' Népnek Lengyel, és Német nyelven nagy buzgóféggel egy-néhány esztendőig prédikállott, méglen utólsó órájára jutván, a' mint szentül, és dísféretessen mindeneknek példájára éle; úgy boldogúl ki mulla, életének ötven-negyedik esztendejében, a' tizen-hetedik századnak ötven-hatodikában, Pünköszt Havának hetedik napján.

Második vala P. Iakab, a' ki Szent Borbálától vette nevezetét, világi vezeték név helyébe ez Sléziában születtetett, jó magokat biró, és tisztefféges Szüléktől 1620^{dik} esztendőben. El végezvén Iskoláit Morva-Országban, ugyan ottan a' világ' hívágira, és annak tálárd hitegetéseire reá esmérvén, a' Szerzetbe bé-kéredzett, próbáltatásának két esztendeit nagy állhatatossággal, és tulajdon akarátjának megtagadásával végezvén, ottan, és Cseh-Országban Iskolákat szorgalmatosfan tanított, az-után Lengyel-Országba küldettetvén, mivel hogy a' Sléziai nyelvből a' Lengyel nyelvet könnyen fel-vehette, azon-kivül Németül-is tudott, Varfauban hasznosfan szolgált a' Szerzetnek. A' Svékus' hadaitól dulásokat szenvedvén Varfaú Várofa-is fel-égettetvén nagyobb részből ő-is a' kóborlóktól, és fegyver-vifelőktől sok vereffégeket, dőföltetéseket szenvedett, hogy az el-rejtett kintfét a' Szerzetes Háznak nekik meg-mutatná; de a' hol semmi

nem volt, semmit nem mutathatott; hanem nagy tündesféggel meg beszélték nekik, hogy ők csak nem régen oda származtak volna, és azon ujjak lennének abban a Városban, és az ő kötelességek szegényebb Ifjakat szeléd bötükre, és keresztényi kegyes életre ingyen tanítani, és hogy ő nekik sem tőke-pénzek, sem ingatlan jószágok nem volna; hanem napról napra az almisnából tartogatnák magokat. Mellyet halván az eretnek Vitézek, szabadon ereszték, és békével maradni a Szerzetes Házban engedték, mellyet-is híven mind addig meg őrzött, méglen a Sveziai had Lengyel-Országból ki nem takarodott. Az-után visszavértén a Szerzetesek a széllyel szaladott néppel együtt, ugyan ott második Rektornak (Házi Elő-járónak) tétettetett, Melly hivatalban mindeneknek jó példát mutatván, ő mint igaz Elő-járó mindenekben; ugyan mint közönséges imádfágokban, testi fanyargatásokban, Szerzetesi egyéb foglalatosságokban mindenkor előjárván, az Áhítatos Iskolák Kifdedeit maga vállain mint-egy hordozván, és kőrölöttek dajkálkodván, úgy vifelte magát, hogy meg érdemlené P. Fránki Domonkos Lános' halála után, hogy a Vitze-Propintziálifág reája mint leg érdemesebbre bizattatnék, mellynek igazán, és nagy buzgóssággal meg felele, az-után ettől a terhes hivataltól meg szabadúla; mert minden tehetségét arra fordította, hogy más választatnék, ő elébbi hivatalát követné; különös vala ő benne, hogy
 a' még

a' még a' végfő betegség el nem nyomta , nem szűnt meg minden Vasárnapokon , és Innep-napokon a' Kisdedeknek a' Hitnek Ágazatit fejtegetni , és őket az ártatlanfágnak édesfészes tejével táplálgatni , ezt ő leg főbb gyönyörűségének tartván . Végre nagyon erejében meg szakaszkodván a' nagy gondos , és dolgozó ember , életének negyven-nyoltzadik esztendőjét el-érvén ki-múla ez árnyék világból , a' tizen-hetedik századnak hatvan-nyoltzadik esztendőjében , minek-utánna húszon-nyoltz esztendőt a' Szerzetben eltöltött-volna .

Harmadik vala Oltári Szentfégtől neveztetett P. Opátowfzky Wentzel , ki Morva-Országban Nikolsburgban születetett bősfületes , és a' Városban elő-ke-lő Szüléktől ezer , hat-százon fellyül húszon-negyedik esztendőben , Iskoláit végezvén bé-állott a Szerzetbe , és Lipritzben végezte Novitziátuffát , az után minden-féle tudományokban gyakorolta magát , úgy hogy Nevezetes , és Tudós Ember , egy-szer 's-mind pedig Kegyes életű , alázatos , engedelmes , tűrő , szenvedő Szerzetes lenne belőle , ki noha leg-inkább az Egy-házi törvényben , és a' Geometriában (föld mér-fékelő tudományban) kivált-képen elő-menvén , azokkal nagy nevet szerzett-volna magának , és fok tanítványokat hagyott maga után ; ő mind-az-által maga felől igen együgyűen vélekedett , és éppen fel nem emelkedett . Morva , és Lengyel-Országban minek-utánna a'

fő Iskolák' tanítását végezte-volna, előbb-ször Ref-
 fában, az-után Varfauban Házi Elő-járónak tétetett,
 végre fok érdemi, és példás élete, és jeles bötfei ju-
 talmát a' Szerzettől kívánván Tartomány-béli Elő-já-
 rónak (Provintziálisnak) Romái Fő Elő-járóktól vá-
 lasztatott. Melly hivatalt okoslan, és kegyeffen vi-
 felvén, Fő Rendeknél nagy bötffületben vala, a Szer-
 zetes Fiaitól szerettetett mint igaz Atya, és jó Gond-
 vifelő Sáfár Ez Bétsben személlye szerént meg for-
 dúlván, engedelmet nyere Felsőges, és el-enyészhe-
 tetlen emlékezetű Leopold Tíászártól, hogy a' Szer-
 zetet bé-vihesse Magyar-Országba. És ugyan-Méltó-
 fágos, és Nagyfágos *Frantziska Kbanin* de Beláffy
 Grófné Afzfzonnyal néhai M. és Nagyfágos Gróf
 Pálfi Pál Magyar-Ország' Nádor Ispánnya' Özvegyé-
 vel ritka buzgófágú bötts Heroinával Privigye Váro-
 fában fel-állítandó Fundátzió eránt végezett-is. Melly-
 hez képest ezer, hat-száz, hatvan-hatodik esztendőben
 előre két Szerzetest bé-is küldé, a' még a' Provintzi-
 ális hivatalt viselte, Magyar-Országban gyakorta meg
 fordúla, hogy az el-ültetett tsemetéket, és új Nyő-
 véfeket gyakor látogatásival ápolgatná, és nevelné.
 Ki mulla e' világból fok dítferetes munkákkal neve-
 zetes, és érdemekkel tellyes lévén, Varfauban, éle-
 tének ötven-hatodik esztendejében, ezer, hat-száz,
 nyoltzvanadikban.

Negyedik vala Istennek hív Szolgája, és Ma-
 gyar

gyar-Országban Áhítatos Iskolák Szerzetének első fzegelet Kőve P. Fránkovits Pál, ki Boldog Afszony' Születésétől vette nevezetét, kinek-is kitsfinyfégetől fogva nagy Tisztelője vala. Ez Szakoltzán Magyar-Országban tisztefféges Szüléktől vette eredetét, kiknek régi Eleji Horváth-Országból bé-származtak-vala Magyar-Országba. Születtetett ezer, hat-száz, huszon-harmadik esztendőben. Morva-Országban végezte Iskoláit Nikolsburgi, és Stráznitzi Iskolákban első Tanítvány vala, Iskolái után Lipnitzben ezer, hat-száz negyvenedik esztendőben vette fel a' Szerzetes ruhát, az-után Lengyel-Országba által küldettétvén, ottan serényen dolgozott az Iskola'-tanításban, mivel-hogy az Istenről számos gyirákkal meg vala áldattatva, a' Magyar, Tót, és Német nyelven kívül meg tanúlta vala a' Lengyelnyelvet-is, azért mind Iskolákban, mind pedig prédikálásban, és Szent gyonások' halgatásában alkalmasosan fok-féle Nemzetnek szolgálhatott. A' Szerzetet kivált-képen szerette; hire futamodván, a' Szerzet' meg-alatszonyittatásának, nem tflak maga erőssen tartá magát a' késértetekben; de másokat-is biztató szavaival meg-erősített, így elmélkedvén: *Engem' az Úr' Lelke ebbe a' Szerzetbe bé segétett, és ugyan az ó Lelkétől érzettem ezekre a' munkákra magamat hivattatni: én látom, hogy ebben ha meg aláztatott-is az emberek előtt lelkem üdvességét meg-nyerbetem, másoknak-is használhatok: ki tudja az Isten e-*

lött minémű-karban vagyon ez a Szerzet, ennek a tzelja üdvefféges, Regulái helyessék, és Isten' ditsőffé-gének, és Országának terjedesjére tzeloznak, a' fe-nyíték, és rend-tartás ebben helyben vagyon, én eze-ken meg nyugszom a' külső bóján nem törödém, meg-eleégsem a' velővel: a' mikor az Istennek tetszent fog, a' kül-ső bótűletét-is meg adja a' Szerzetnek.

Fáradtságos munkái után Reffában Házi Elő-já-rónak (Rektornak) tétettvén, midőn ezt a' hiva-talt, nem magát hizlalnán; hanem Szerzetes Társai üdveffégeket kerefvén példáffan viselné a' terheknek fulyosabb végét fogván, és egész meilyel, mind a' két vállal emelvén; hirévé esett, hogy az Áhítatos Is-kolák' Szerzete Magyar-Országba kérettetik; azért mint haza fia azonnal jelenté magát, a' Tartomány-béli Elő-járónak, hogy kész jó karban lévő, és tel-lyessen meg épült Rektorfágát el hagyni, és akár melly nyomorúfággal Hazájában új lakó helyt nagy munkával készéteni. Nem kellett többekkel szólí-tani akkori Provintziális Elő-járót P. Wentzelt à SS. Sacramento, úgy-is reá tzelozott-vala, mihelyt a' fun-dátzió' dolgát kezdette folytatni nagy Méltófágú Grófnéval Knánin Frantziskával néhai Góf Pálffi Pál Magyar-Országi Nádor Ispány' ritka kegyességu, és buzgófágú Ózvegyével.

Vége szakadván a' Fundátzió eránt lett alkúnak, azonnal P. Fránkovijs Pál Reffából által küldtetetett

Baj-

Bajmótzra az említett Grófnénak Magyar-Országi Ió-
 szágába egy más Társával P. Hanátzi Ferentzel, ki
 Morvai Keltzi-fí lévén Magyar-Országának azon ré-
 szén, mellyen a' kőz nép kőzönfégeffen tótul befzél,
 Morvai nyelven szolgálhatott, németül azon-képen tud-
 ván. Ez még Mife mondó Pap nem vala, hanem
 tfak Klerikus, társúl adattatott P. Fránkovits Pálnak,
 hogy az Iskola-tanításban szolgálna, és Keresztényi
 Tudományra tanítaná a' Kifdedeket a' Templomok-
 ban-is. Nagy Méltóságú Szeleptényi Érsektől enge-
 delmet nyere addig-is, még a' Papságra fel-szenteltet-
 nék a' falukon, és Városokon szellyel a' Kristus E-
 vangyeliomát hirdetni, és úgy-mint némelly Licentzi-
 átus az Egyházi embereket, kik akkor igen kevesen,
 és ritka helyeken tartózkodának, tőbnyire háborúfá-
 gos údők lévén, a' 'Török' birodalma az Országban
 terjedvén, és az eretnekek-is hatalmaskodván, Lelki-
 ekben fegíteni. Ez kivált-képen bátor Ifjú ember vala,
 dolog győző, ki örömmel kerestt magának munkát,
 hogy az Iskolán kívül-is buzgófágát gyakorolhatná. Sok
 idő múlva meg-fzaporodának a' Szerzetesek; őegészlen
 a' Lelkek' szolgálatjára ki-tette magát, kivált fel-szen-
 teltetvén Papi Méltóságra, Méltóságos Gróf Pálffi Ta-
 mástól. De fok árkokokat kellene tőltenem ennek di-
 tféretes dolgai' beszéllésével, meg-is érdemlené; mert
 a' Kristufért igaz hitért fok úldözéseket, veressége-
 ket, meg tfúfoltatásokat szenvedett tfak Szepességben-

is. Valamint Privigyén P. Fránkovits Pállal elfő Lakos, és Tanító vala: úgy Nittrára ő elfő másod magával bé szálla, és nagy szegénységben, és szűkség-szenvedésben élvén Jó-tévőket kerefett, azon Háznak, szerzett-is némellyeket; mert buzgósa, alázatosa, és szép maga-vifelése mindenek előtt kedves vala. Ha valaki idővel a' Nittrai Háznak eredetét beszélni fogja, és írásban foglalja, erről a' kegyes Férfiúról fok emlékezetes dolgokat hozhat elő.

De P. Fránkovits Pál' dolgait vezsem ismét elő. Ez a' nagy érdemű Férfiú mivel hogy a' Szerzetét, és Hazáját kivált-képen szerette, minden módon azon igyekezett, hogy a' Szerzetes Kollegyiumot mennél hamarább el készítheffe, azért nem nagy feneket kerékített néki; mert a' régi Szerzeteseink még az ingyen adott segétségeknek el-vevésében-is mértékletesek valának, és az épületek' rakattatásában-is azon voltak, hogy a' szegénység meg tessék. Példája ennek a' Privigyei Kollegyiom, melly eleinte igen tsekély alkalmatosságokkal birt-vala, a' Temploma azon-képen kitfiny vala, Szobák keskenyek, és rövidek, a' kert, és a' gyümölcsös nem a' Szerzetesek' gyönyörködtefekre; de a' közönséges zöldségeknek termesztésére, és hogy Iskolai dolgokban meg únatkozott Szerzetesek néha benne magokat mulathatnák, és kézi munkával-is, egésségeket segíthessék, tsak éppen ezekre elégéséges, és alkalmaztatott vala.

Itten

Itten hat esztendőig Elő-járói hivatalt viselvén a' meg nevezett Fránkovits Pál mértékletes, és igen tisztességes életével, lelki-dolgokban való fáradozásával, és ártatlan, alázatos maga viselésével, mindennek kivált pedig Méltóságos Fundátoroknak kedvekben vala; de a' Szerzet-is az ő munkáit tekintetben vette, azért-is ezer, hat százon fellyül hetven-kettedik esztendőben Provintziális Elő-járónak választotta, Lengyel, és Magyar-Országban. Ebben a' hivatalban mi-képen a' Lengyel Országban való házakat gyarapította; úgy Magyar-Országba bé-lépett Szerzetnek terjesztésére szorgalmatosán igyekezett, és vigyázott: a' Szerzetbe Magyar Ifjakat vévén bé a' kik idővel hasznosabban szolgálhatnának. Ennek első Nevendéki valának P. Berzevitz Sándor, ki a' Szerzetben Valeriánusnak Boldogfágos Szűz' fogantatásától neveztetett; ez Magyar Nemzetből első Novitzius vala Privigyén, máfik Tárfával P. Gyermani Iános Mártonnal: amaz Berzevits nevű Helységben, ez pedig Privigyén születettvén. Ugyan ez a' P. Berzevitz Valerián Novitziusok' Mesterévé tétetvén, első vala, a' ki ezt a' hivatalt Magyarok közzül viselte, idő-jártában Rektorrá választatott, de leg-inkább szerette a' prédikálást, és a' lelkek' meg-térésében szívesen dolgozni, leg-főbb, és leg kedvesebb foglalatossága vala. Boldog Szűzhez különös áhítatossággal vala, és tisztelettel, mellyről még magamnak-is szerentsem vala hal-

lanom az öreg emberektől, kik erről jeleffen emlékeztek. Meg botfás kegyes olvasó, hogy ísmét eltertem a' beszédem' rendes folytatásától, és úgy szólván finorjától, nem álhattam meg, hogy ezen alkalmatossággal ne szóllanék valamit erről a' kegyes életű jó Magyarról, kiről többeket mondhatnék, ha tzé-lomon kívül nem esne az ilyen beszéd.

De ísmét réá térek P. Fránkovits Pál további dolgainak beszéllésére, Tartomány-béli Elő-jarói hivatalát hat esztendőök múlva végezvén a Provintziától Romába küldtetett két tárfával, a' Szerzetnek ottan tartando közönséges Gyűlésére, mellyben jeles bötsei és nagy érdemei meg kívánván, a' Havafokon-túl való Tartományakrúl (amint az Olaszok nevezik) első vala a' ki Gyenerális *Affistenf*-ségre választatott-vala. Ottan hat esztendőt el-tölte áhítatos gyakorlásokban leg-inkább foglalván magát azon napokon kívül, mellyekben a' Szerzet' ügyeiben kellett neki munkálkodni. Ezen századnak nyoltzvan-harmadik esztendejében végezvén *Affistenfi* hivatalát, viszfza térni akarván hazájába, és Provintziájába, mire Bétsbe érkezett, a' temérdek Török-had meg-szállotta hirtelen Béts Városát, azért-is ott szorúla. Ez idő alatt midőn látná, hogy immár testi meg oszlásának ideje közel volna, azon-kivül koros-is, de leg inkább nagyon ereiben meg meg-szakaszzkodott ember lévén, mivel hogymindenkor kész-akartva fanyarúan élt, és soha testének nem

ked-

kedvezett; főt gyakorta rongálta, és tfigázta, a'mint Szerzetesi életének elfő napjaiban meg-fzokta-vala. Az irgalmas Barátok' Klastromába vette magát, kik látván nyavalyás állapotját sziveffen fogadták őtet, és nagy szeretettel körüllette szolgálnak, mellyért az Isten őket jutalmazza, és számos áldásokkal fizessen nekik, de nem foká alkalmatlankodott azon Szerzeteseknek: mert még a' Török el nem méne a' Város alól, ő nagy áhítatossággal el készülvén minden-képen a' halálhoz, ugyan azoknak kezei, és könyörgési között ki adá a' lelkét 1683^{ban}, életének hatvanadik esztendejében, minek-utánna a' Szerzetben negyven-háromat ditféreletesen el-töltött-volna.

NEGYESDIK SZAKASZ.

Ez idő alatt a' még a' Szerzeti fő garáditfra fel-léphetett Kalazantzius' Társasága, mi-képen éle Szent Kalazantzius, hogy a' Társaságát nevezetessé tenné és érdemessé arra, hogy fellyebb emeltetnek.

Ilyen karban állítván *Kalazantzius* maga Társaságát, és az Iskoláit-is már annyira hozván, hogy nem félténé az-után, hogy a' Tanítóokban fogyatkozást szenvednének, mivel már szép számra szaporodtak, és a' próbálások' ideit végezvén magokat bé val-

lották, és le kötötték a' Szerzet' szolgálatjára, és a' három fogadafok' meg tartásokra.

Ő maga-is *Kalazantzius* hogy többi Tárfainak jó példát adna a' szoros szegénységnek meg tartására, és hogy mennél hamarább üdvességes hasznát tapasztalhatná: valamennyi jövedelme vala, és esztendőről esztendőre bé-jövő uforája az eddig meg-tartott tőke-pénzekből, mellyeket Spanyol-Országban haszonra kivett vala, a'-hoz ezűst, arany portékája, mellyet utolsó szűkfégekre meg tartott, azt pénzé tévén; leg-szorosabb szűkfégében élő szegényekre, úgy Ispitályokban sínlódó gyámolytalan betegekre, el hagyatott özvegyekre, árvákra, és rabokra nagy részént ki-osztotta. De leg-főbb gondja vala az Iskolákban járó, és jól igyekező ifjatskákra, kiknek vagy ruhát tfináltatott, vagy minden-nápi élelmekre való pénzetskéket bizonyos helyekre ki-adott. A' Spanyol-Országai Iővedelmeit, és őtet illető rész jószágát, mellynek eddig örökösse, és földős Ura vala, azt vér-szerént való Atya-fiainak engedte, semmit magának meg nem tartván, és az örökséghez való jusból tellyeffen ki vetkezvén. A' Balbasztriai Kánonokfágról, mellyet Spanyol-Országban eddig birt-vala, nagy Ortonedai Prépostfágról le-mondott, és meg köszönvén az Urgyellai Méltóságos Püspöknek nagy kegyelmét, viszfza botfátotta, és minden világi birtoktól, és Egyházi tisztfégektől örökre meg-vált, és el-bútfúzott.

Ezek

Ezek fölött a' Privilegyiumos leveleket, és' azon irásokokat, mellyek az ő maga jó viseléséről bizonylágot tettek, mellyeket mások nagyra bőtfűlni, és őrók emlékezetre meg-tartani, mások előtt mutogatni szoktak, ő azokat a' tűzre hányta, és hamu közzé temette; főt azon bőtfűs leveleket-is, mellyeket vett-va az Akadémiákban arról hogy a' fő, és szentebb Tudományokban, Egy-házi törvényben a' Doktori nevezetet érdemlette, és vette-is a' Borostyán koszorúval együtt. Azokat mivel hogy Pargaminán valának irattatva őszve-metélgette, és hozszabb szálaiból a' Kisdedek' ijesztésekre, és büntetésekre köteletskéket őszve-veretett, és fonatott, hogy úgy soha azokkal ne kérkedhesse, és maga mutogatására ne élhesse, és más jellebb maradványokat-is tűzre hányt, hogy úgy azokban való gyönyörködéstől maga szívét megfoszsa. Kővette Iudith Aszszony' példáját ebben, ki Holofernes Superlátját, és drága eszközeit, mellyeket a' nép' eleje néki ítelt, és adott-va, ő azokat az Úrnak ajánlotta: *obtulit Domino in anathema oblivionis*, az Úrnak fel-ajánlotta ajándékul, és áldozta, nem őrók emlékezetért; hanem az el felejtésért, hogy tudni-illik soha néki a' Holofernesen vett győzedelem eszébe ne-juthasson.

A' melly szent, és üdvességes munkákban az előtt magát foglalta-va, most immár szorofabb kötelességet esmérven magában, annyival inkább azokat

buzgóbban, és serényebben végezte, és a' szabadosdolgoknak fel-válalásával meg-toldotta. Az Iskolákban minden-nap el-méne, nem tsak azért, hogy a' Tanítók' szorgalmatosságokat szemlélné; de hogy néki is része lenne a' Tanítók' munkáiban, és érdemeiben. A' gyengébbeket, és tudatlanabbakat magának ki választotta, és ki kérte a' Tanítóktól, vagy azokat, a' kik leg-tsintalanabbak valának, és azokat nagy szivességgel, és minden neheztelés, vagy indulatoskodás nélkül a' leg-szükségesebb dolgokra tanítgatta, meg nem únván vélek bajoskodni méglen egészen az erkölcsfökből őket ki nem vette.

Az Iskolákat későn estve, és a' folyosókat főpörgette múlhatatlanúl, a' falakat, és padokat tisztogatta, a' meg-fzakadozott képek' helyekbe másokat szegezvén, a' szegényebb Ifjatskákknak ruhátskájokat foldozgatta, a' kiknek ki-fakadozott fejeiket szemlélte, azokat tisztogatta, fésűlgette. Pennájokat egyengette, papiroffákat metélgette, a' midőn az elojekbe adott formákból rendesebben irnának reájok vigyázott, és igazgatta. Történt fok-fzor midőn holmi szegleteket tisztogatna, a' meg büzhött szemeket ki hordván azokból, hogy a' gyomra fel-keveredne, és hányásra kényszerítené, és a' hányás-közbe többnyire olyankor vért hána, mellyet rend-szerént nagy erőtlenség követ-va. Ezt látván Szerzetes Tárfai kérték nagy szivességgel, az Orvosok-is intették, hogy
az il-

az ilyen dolgoktól el állana, kémélné magát, mert az Isten ő tőle ezeket nem kívánja, ezek szér felett valók. Nagy kegyeffen felele: *Anno servire pauperibus, qui repraesentant Personam Christi*. Szeretek úgymond szolgálni a' szegényeknek, kik a' Kriřtus' személljét vífelik, és ábrázollják.

Az-is különős vala ő benne, hogy a' Templomból, vagy az Iskolákból haza menő Ifjúfágot tágitás nélkül vagy ő maga haza vezetné előttök menvén, vagy kéférné, vagy más Szerzeteffei által kéfértettné, hogy az útfázakon, és tágaffabb piatzokon valami illetlenféget, vagy tñntalanfágot ne tennének, és ezt ugyan eddig tñfak szokás gyanánt tartotta, az-után pedig regula alatt gyakoroltatta Szerzeteffei által. Hogy pedig másoknak jó példát adna, akár fáriba, akár fagyba, vízbe, effőbe, soha midőn őtet érné a' for el nem mulatta; főt más Szerzeteffei helyébe, a' kik foglalatofok valának némelly szorgos dolgaikban őrómeft tfelekedte.

Ugyan ezt az alázatoffággal tellyes példáját látván egy-néhány izben Romában, Egy Hazánk-béli Ifjú Egy-házi Személy, ki abban az időben a' magassabb, és Szentebb Tudományok' kedvéért ottan mulatozott, és a' Szent Apollináris Púřpök', és Mártyr' Kollegyiomában, mellyben Németh-Orfzági, és Magyar Kis Papok (úgy fzólván) Fundáltattak, lakott vala: nagyon tñfudálta, és bőtűlte, úgy hogy vala-

hány-szor látná azt a' nagy szál öreg, és ősz Embert, előttök menni a' Kisdedeknek, és mi-képen a' Kisdedek környúl fognák, midőn már rendelt utjokat végeztek volna, és édesdeden halgatnák intéseit, és minémű szép oktatással haza botlátaná őket; annyi-szor rend-kivül-való vigasztalást érzett a' szivébe, és a' Társait-is reá kérvén, hogy meg állanának, nagy kedvetelével vélek együtt halgatta.

Ez az Egy-házi nagy kegyességű Ifjú Ember Romába tanulást végezvén, boldog emlékezetű Pázmány Péter Kárdinál, és Érsek gond-viselése alatt, és annak fegétségével, ama' nagy híru, és nevű Tanítót egy-néhány esztendeig halgatván, de Lúgo lánost, ki az-után Kárdinállá lett; vizsza tére Magyar-Országba, és Pohrontzi Szeleptényi György' nevezete alatt idővel nagy Egy-házi, és világi Méltóságokra fel hága, noha szegény, és igen közönséges forsból származott légyen. Először Kanonokfágokra, az-után egymás után egy-néhány Püspökségekre-is emeltetett fel, Magyar-Országi Cancellariusságot, és Kalotfai Érsekséget-is viselt; minden fő hivataliban az Anya-szent-Egy-háznak, a' Köz-jónak, kedves Hazájának nagy haszonnal szolgált kivált-képen-való hűséggel viseltetett Felsőes Uraihoz, Királyaihoz, kiktől az Ország' ügyeiben, már Erdélybe, Lengyel Országba, de leg-gyakrabban a' Török' fényes Portához követ-ségekre küldtetett, a' hol életének veszedelmében-is
forgot,

forgott, és tömlötzözést izenvedett, végre meghalván nagy emlékezetű Zombori Lippai György Esztergami Érsek, és Ország Primássa ezer hat-száz hatvan-hatodikban, azonnal helyébe Felféges első Leopold Tzfázártól, Érseknek, és Primásznak neveztetett, és a' Romai Apostoli Szent Széktől-is annak hagyatott, és elmértetett. Szinte a' mostan említett ezer, hat-száz hatvan-hatodik esztendőben az áhítatos Iskolák' Szerzetesei közül egy-néhányat által kért-vala magának Lengyel-Országból boldog emlékezetű Pálfi Pál Magyar-Országai Nádor Ispánynak megmaradott Özvegye Gróff *Franciska Khanin* de Beláffy egy jeles, és ritka Buzgófágú Gróffi Aszszony, mert látja vala, hogy azokban az egyenetlen, és háborúfágos időkben nagy gyarapodást véfzen, és erőt az eretnek Tudomány szerte széllyel az Országban, nem lévén Tanítók, és igaz Páfztorok, igen tágas, széles lévén az aratáfra való mező, és igen kevés számú az arató, kivált olyanokra nagy szűkfég lévén, kik az élet' kenyerét tórnek az éhező kifdedeknek.

Leg-alább hogy maga jószágit oltalmazhatná, és az el hintetett konkolyt ki-gyomláltathatná; Bajmotzi Dominiumjába Privigye névű mező Városba, melly Nittra Vármegyéhez tartozik, és a' lelkiekben, Esztergami Érseki fő Megyében vagyon, a' hol féfzke vala az eretnek vallásnak. Tizen-két áldozó Papok' számokra *Fundátziot* rendelt; tudni-illik: annyira va-

ló Tőke-pénzt ki szabván, mellynek efszendőnként meg-járó-jövedelméből, vagy-is hafznából annyian tisztellegessen el-élhetnének a'-hoz a' Szerzetesek' állapotjokhoz-képeft alkalmas épületet, Templomot, kertet, és Iskolákat tfináltatott, reájok bizván, a' mennyivel tudni-illik meg-elégednének, kik-is felettébb terjeszkedni abban az időben nem igyekeztek; hanem a' Podolini immár akkor készen állott Kollegyiomot formául vevék fel. A' mi illette pedig a' köteleffégeiket a' Szerzeteseknek, ezeket kívánta tőlök a' boldog emlékezetű Gróff Fundátorné: hogy hat Deák Iskolákat a' szám-vetés' Mesterfégével együtt tanítani tartoznának az ő módjok, és regulájok-szerént, azon kívül ha szükséges léend, és Tanítványaik lesznek arra valók, a' kegyes erköltsokról való tudományt (morális Theológiának hívják) Templomjokba pedig az Isten' ígését, az Evangyeliomi igazságot hirdessék, úgy a' Kisdedeknek a' Keresztényi tudományt szorgalmatossan magyarázzák, és fejtegeték. Mert tudja vala a' bölts, és fokakat tapasztalt Gróffné, hogy akár-melly Tartományban leg-többet hafznál a' nép' meg-téréfere, ha a' Kisdedek kitsnyfégektől fogváft Isten' törvényére az igaz Hitnek fundamentomira, és a' józán és kegyes életnek erköltséire szorgalmatossan tanítattnak; és Isteni Félelemben neveltettnek. A' meg állapotott Embereknek pedig, ha helyessen, és értelmessen prédikáló Lelki Attyok,

és

és Tanítójak vannak, kik a' bé tífűszott gonofz szokások ki irtatásokon nagy buzgóféggal tőrekedgyenek. Ezeket fzerentféffen végbe vivé a' fokszor emléttetnagy kegyeffégű Gróffné, és a'-hoz szűkféges engedelmet-is nyere Felféges elfő Nagy Leopold akkor ditfőféggessen Uralkodó Tűfűszártól, és Magyar Királytól, ki-is jeles igyekezetét a' Gróffnénak megditferte, helybe hágyta, és meg-erőfította. Nem vala egyéb hátra, hanem hogy a' Megye-béli Érfektől-is szabadfágok, és engedelmek lenne, mind hely fogáfra, és Megyébe való bé lépésre, mind pedig Iskola' nyitáfra, és egyéb Lelki dolgoknak folytatófokra, prédikálláfra, a' Szentfégek szabados ki szolgáltatófokra; jóllehet, mind a' Gróffné, mind pedig a' Provintziális-is már előre jelentették volna az egéfsz dolgot az Érfeknek, és engedelmetkértek vala, mind-azáltal szűkféges vala, hogy magokat a' bé lépők személlyek fzerént-is bé jelentenek.

Midőn pedig azon az egygyen tőrődnének, és módot keresnek vala, hogy magokat az Efsztergami Érfeknek Ő Excellentiájának (ki már akkor Pohrontzi Szeleptfényi Győrgy vala, nagy bőltséffégű, és érdemű Méltóság) bé jelenthetnék, és Személlyek fzerént meg tífzelhetnék: éppen azokba a' napokba az őbé érkezfések után tizen-kettődik napra, úgy-mint Bőjt más Havánaktizen-nyoltzadik napjára a' Bajmotzi Hév-viz kedvéért oda érkezett Méltóságos Érfek, és meg-szálla Apat-falva né-

vii helyfégbe. Ezt meg-halván a' jövevény Szerzetefek azonnal ketten, a' mint tfak még ketten érkeztek vala bé az orfzágba, ugy-mint P. Frankovits Pál Magyar Nemból való, maga Tárfával Keltzi Hanatzi Ferentzel, üdvözlésére el menének, kiket nagy kegyefféggel, és sziveffen fogada az Érfek. És mindjárást a' Romába látott dolgokról meg- emlékeztvén, különös örömét jelenté, hogy annak a' Szent Embernek Fiai, és Szerzeteffei annyira el terjedtek volna, hogy már Magyar-Orfzágba való bé-lépésre, és abban leendő meg-maradáfra engedelmet kérnének. És azonnal nagy kegyeffégre változot ortzával így szólla nékik:

Fiaim igen örülök, hogy annak a' nagy Szentfé-gü Óreg Embernek *Kalazantziusnak* Fiai közzül látok előttem, a' kit én jól esmértem, és fokszor Romában láttam, nagyon épülvén szivemben ő benne, mikor maga számos Kifded Tanítványit vagy a' Piatzig vezette, vagy pedig kérésre, mert néha a' magas ófz, és öreg Ember ófzve tett kezekkel, és olvasót tartván a' kezébe előttök ment a' Kifdedeknek, néha pedig utánok. Hallottam mi-képen haza botfátván integette a' nevendékeket, hogy vigyázva, és tfen-deffen térnének visszra a' házakhoz. Akkor sohájtván szivemben kértem az Istent, hogy a' mi romlott Hazánknak is juttatna ilyen Tanítóba, Én ennek a' Sz. Embernek egy bizonyos nyavalámban-is tapasztaltam nagy segétfégét. Mivel azért az Isten ide hozott ben-

nete-

neteket, kiket én még Nittrai Püspök lévén ohajtottam, és szíveffen vártam volna bé-jöveleteket; azért most adok minden szükféges engedelmet mind Fundátziónak fel-válalására az én Érseki Megyém-ben, mind Iskola' nyitásra, prédikállásra, Szentfégek' kiszolgáltatására; segítségék az Egy-házi Embereket széllyel a' Városokon, és a' Falukon, prédikáljatok, az élet' kenyerét törjétek a' Kisdedeknek, meg-jelentvén mind-az-által magatokat az Egy-háziaknál, kiknek Megyéjékben leszték. Mert tágas a' mező, meg ért a' gabona, de meg-kell vallani, hogy kevés az arató, az ellenféges ember pedig fok konkolyt hintett a' tiszta búza közé, a' Művesek vagy el-széllyedtek, vagy rab szijra fűzettettek a' dühös, és fok féle ellenfégek által. Bizodalmaffan folyamodjatok hozzám szükfégekben; imádkozzatok érettem, és a' Felféges Urúnk hadai, és fegyvere győzedelméért, ha élek én is jót tészek veletek, csak buzgók, és szorgalmatosok legyetek a' fel válalt hivatalaitokban, és terheknek viselésékben. Ha néha valami rövidséget szenvedtek-is az eretnekektől, a' kik szüntelen tufakodni fognak ellenetek, meg emlékezzetek Dávidnak ama' szavairól: *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent* a' kik könnyhullatások közt vetnek, vigasztalások közt aratnak. Lám a' ti Atyátok-is, a' mint az-után hallottam fok üldözéseket szenvedett tulajdon maga Fiaitól, igyekezzetek tehát, *ut filii*

Patris vestri fitis, hogy igaz fiai legyetek a' ti Atyá-
toknak.

Ezekkel meg áldván őket el botsátá magától. Nem fok idő tólt belé a' mint ajánlotta vala magát ez a' nagy Méltóságú Érsek meg-is tfelekedte, elő-
szőr ugyan alkalmatosság elő adván magát Gróff Kolaltó Horváthok Ezeres Kapitánnya' kérésére Brezno-Bánnýára bé-szerzette az áhítatos Iskolákat, hogy az oda való Katolikus kevés számú népnek lelkiekben szolgálnának, ugy-mint Plébánosok, de igen tsekély lévén a' jövedelem, annyira hogy abból ketten sem élhetnének el; azért Ó Felsőégéhez folyamodott az Érsek Gróff Kollonits Púspókkal együtt, ki akkor Magyar Kamara' Præfesse vala, ugyan Gróff Kolaltó nem szülvén mind a' két Méltóságnál fáradozni, noha fok akadályok adnák magokat elő, mindaz-által végre tfak meg nyéré Ó Felsőégétől, hogy az áhítatos Iskolák' Szerzetének adattatnék örökre azon Plébánia, és a'-hoz annak a' Királyi Városnak minden-némű Dézmái-is, mellyeket addig az Auguftana Valláson lévő Prédikátorok birtanak. Ezen alkalmatossággal a' Breznó környékén lévő Faluknak-is a' Dézmájok a' Katolikus Plébánosókra szállott, melyre ezek a' Szerzetesek adának alkalmatosságot, mert ők, és leg-inkább jó emlékezetű P. Hausenka Miklós első Superior, és Plébános szakadatlan az Érsek körül, és Kollonits Púspóknél ugy-mint Præfesnél, nem
külömben

külömben Gróf Koláltó Obesternél munkálkodtak. Meg-nyervén tehát ezen módokkal Ő Felsőfégtől, hogy ottan meg örökösíttetnének, ugyan Ő Felsőfége, és az Érsek' engedelmével Iskolákat is nyitottak, és szorgalmatoslan tanítani kezdettek, noha egy-néhány-szor fegyveres kézzel-is ki kergettetnének a' Tökölyi Imre' Pártosfai által, és fok üldözéseket, raboskodásokat, vereffégeket kellene szenvedniek. Egy a' többi kőzött, kit P. Spérát Tamásnak a *S. Anselmo* nevezé-
nek, hogy itt most ne emlegetsem három vele együtt a' Pártosfoknál raboskodó Tárfait, kikkel együtt fok vereffégek után a' Pártosfok' táborában, elő-ször tfak nem mezítelenre vetkőztetett (Biretumot) három szegletű füvegetskét viselvén a' fején, az-után két szalonnát Mife mondó felfő ruha módjára fel akasztva hordozván környül-hurtzoltatott az egész Táboron. Innen némelly Romai Katolikusok' kérésekre el-botsátatván vízfsza tére Breznára, de nem fokára a' Provintziális Elő-járótól békeességebb helyre Privigyére küldettetvén; útban ismét más kőborló eretnek katonáktól el-fogattatván, nem tfak meg verettetett; de a' vastag inán meg is sebesíttetett, úgy hogy fok vére el folya, és attól igen el gyengülne; azon gyilkosoktól holt elevenen hagyattatván; némelly útozó jámborok' segítségével Kőrmőtzre érkeze, onnan tovább nem mehetvén T. P. Frántziskánusfokhoz vette magát, a' hol kevés idő múlva utolsó órára jutván Ke-

refztényi, és Szerzetesi köteleffégét, a' mint a' nyava-
lyáftól ki-telhetett végezé, és boldogúl ki-múla a-
zon Tisztelendõ Szerzetesk' könyörgéfi között, u-
gyan ottan az õ Templomjokban el-istakarított.

Második Fundátzióra elégféges költséget, és jó-
szágot hagyta végfõ Testamentomában Szent György
névű Királyi Városban, melly Pofonhoz közel va-
gyon, noha eleinte Esztergomot a' Szerzetesk' előtt
gyakran emlegetné; de bátorfágosabb helyet akara
választani, hogy ne talán a' Szerzetesk'nek, mi-ké-
pen Breznó-Bányán a' Pártosoktól, és eretnekektől
fokakat szenvedének; úgy Esztergomban változván a'
szerentse a' Törökök' dühösségeket kellene tapasztal-
niok. Meg maradott mind ekkoraig, Istené a' dítfõ-
ség, és hálá-adás, mind a' két Fundátzió, és az-ólta
Isten szerető jó Tévék' adakozása által gyarapodott-
is, leg-inkább pedig a' Privigyei, melly az õ Érfek-
ségének első napjaiban Méltóságos Pálffi Grófi Ház'
kegyelmessége, és szegény Szerzethez bővel-
kedõ adakozása által kezdődött.

HETEDIK RÉSZ.

XV^{dik} Gergely Pápa Szerzet-szeri állapotra felmagasztalá a' Paullina Tarsáfágot, Reguláit helybebagyta, meg-erősítette, es mas Szerzetek' hasonlatosságára különös engedelmekkel (Privilegyiumokkal) fel ékesítette ezer, hat-száz huszon-egyedikben: huszon-harmadikban boldogúl ki mûla. Más egyéb dolgok-is elő-hozattatnak VIII Orbán Pápa' választatásáig, melly történt ezer, hat-százon fellyül huszon-harmadikban, Kis-Afzszony' Havának hatodik napján.

ELSŐ SZAKASZ.

V^{dik} Pál Pápa meg-hagyta Kalazantziusnak, hogy Szerzetesi regulakat ószve-irjon, de halála következvén végbe nem vibette a' mit igért a' Tarsáfágnak.

Egyéb Kegyelmei fölött V^{dik} Pál Szentféges Pápa meg-hagyta-vala, és meg izente egy-néhány ízben Kárdinális Protektor által *Kalazantziusnak*, hogy mivel immár két esztendőnek el folyása alatt ki nézhette, és jól észbe-vehette, mi volna *Kegyves Iskolák'*

lák' Rendének elő-menetelére leg-hafznoffabb, és szük-
fégeffebb, és mi-némü mód, és határ alatt lehetne meg
állaniok ilyen Tárfafágban, vagy Szerzetben, melly a'
fzelédebb bőtük, és Tudományok' tanítást a' szoros
szegényféggel, az alázatosfággal, és áhítatosfággal
egybe-kaptsolni kívánnya. Annak okáért továbbra ne
hallasztaná, hanem őszve-irna, és egybe-fzededetne
bizonyos Regulákat, mellyek szerént következendő i-
dőkben élni kellenék a' Szerzetesseinek, és a' Kifdede-
ket nevelni, és tanítani; meit mihelyest azok el ké-
szülnek, és Apostoli Szent Szék' fő Tanátfa által hely-
be hagyattatnak, azonnal remélheti, hogy az ő Tár-
fafága, különös fogadásokkal meg-határozott Szer-
zeti garáditfra fel fog emeltetni.

Ezt immár több-ször-is halván *Kalazantzius* nem
vélhette máfra, hanem hogy tókélletes szándéka vol-
na Ó Szentfégenek, hogy a' Tárfafággal jót tegyen
mint Kegyelmes Attyok, azért noha az alázatosfá-
gon, melly már régen meg gyökerezett-vala a' szivé-
ben, nehéz volna néki erőt venni, de a' Felebaráti
szeretnek nagy volta, és a' Kifdedekhez, és szegé-
nyekhez való hajlandósága annyira meg birták őtet,
hogy félre tenné a' mély alázatosfágot, és maga meg
vonást, mellyeknek ebből femmi férelmek nem követ-
kezetne. Meg győzé maga magát, és engedelmesked-
vén Ó Szentfége' akaratjának Nárniába vette magát,
a' hol már fundált Háza vala a' Tárfafágnak, és ot-

tan nagy tündétségben Istenhez nyújtott buzgó könyörgések, böjtölések, és testi fanyargatások között hozzá fogott a' Szerzetesi rend-tartás', és regulák' őszve fzedegetéséhez, és iráfához, szüntelen zokogásokkal kérvén a' világosító Szent Lelket, hogy fizvét, és elméjét környékezné meg, hogy azokat írná, és rendelné, a' mik Ő Szent Felfége előtt tetzök, és kellemetessék, és Ő Szent Felfége' dicsőségének, és szolgálatjának elébb vitelére alkalmasok leendnek.

Ióllehet pedig e' terhes, és leg-főbb tekintetű foglalatosságban, egészen úgy szólván el merült vala, mind-az-által meg nem álhatta, hogy egy-szer 's-más-szor Romába-is az ottan hagyott kedvesseihöz el ne fordúlna, és azon-képén más Házakra-is gond-viselése ki ne terjedne. Mivelhogy Roma körül való Házak még azon új, és gyenge nyűvései valának az ő Társaságának. Egy-kor Romában egy kevés ideig mulatván bizonyos dolgai végett Szent *Kalazantzius*, Szorbini Árkángelus nevű Novítzius Tuskulumból hozzája jöve olly szándékkal, hogy a' világi ruháját viszsza kérje, és a' Szerzetes Társaságtól bútsút vegyen; mert ugy-mond, már a' belső ősztonóket, és szive nyughatatlanágát meg nem győzheti. Szent *Kalazantzius* látván az Ifjat, és annak belső küszködését ki esmérván, javasolja néki, hogy egy kevés időt venne magának Istenhez való buzgóbb könyörgésére, és még látandja, hogy mindjárt más-képen fogja érezni magát, még őt

napig úgy-mond, az ördög fog ostromolni 'téged édes fiam, az-után meg nyugszik a' szived, és szégyennel el-áll tőled a' Sátán: meg emlékezzél róla, mi-némű nagy buzgófággal, és jó szándékkal léptél bé eleve a' Tárfafágba, mi-képen ajánlottad-vala fel magadat az Istennek, és az ő Szent Annyának, el hidd nem hadja meg-óltatni te benned annak az első szives fel ajánláfnak lángját az Úr Isten, meg élled újra te benned annak tűze. Ugy-is lett, magához tért a' jó indulatú, és nagy kékértetet szenvedő Ifjú, és őt őd napra mint-ha újra születtetett-volna, olly nagy tündességet érzett a' szivében.

Ugyanez az Árkángyelus Szorbíni névű Ifjú Szerzetes, már minek-utánna bé esküött-volna a' Szerzetbe, igen fulyos, és forró betegség érvén őtet, minémű Magyar hazánkban a' hagymáz; annyira vala, hogy az Orvos a' holnapi napot nem igézné néki, és azért igen sürgette, hogy mindent a' halálához el készítenének, és a' járatlan, és szokatlan útra bátorítának a' beteget, egy-szer's-mind pedig á' haldokló embernek Szentfégeit úgy-mint a' bűn-oldó Szentféget a' Kriftus' Testét, és az utólsó Kenetet fel adnák néki, és nagy vigyázással lennének körüllette; Halván ezeket Szent *Kalazantzius*, noha azt helybe-hagyá, hogy a' Szentfégekkel élne, és készítené magát szivbéli töredelmességgel, és más Szent indulatokkal, mind az-által meg vigasztalá a' beteget, minek-utánna tel-

lyessen

Iyeffen el-készült-volna, és mondá néki: sulyos ugyan a' betegség rajtad édesfiam, de bizzál az Istenben, úgy vélem, hogy az őirgalmassága által holnap lábra állasz, és felgyógyulsz. Az-után szokott imádságit a' beteg mellett elmondván, kezeit a' betegre vetette, Isten' nagy nevét segétségül híván, és meg áldá őtet. Ezek meg-lévén a' beteg szem-látomást magához térni, erőfődni, és vidámúlni kezdte, tágulván a' forró, és heves nyavalya, úgy hogy a' következő ét-szakán tfendeffen megnyúgodna, édesdeden alunna, és ugyan más nap reggelre mint akár melly más ép, és egésséges ember fel-kelne.

Midőn ezeket, és több ilyeneket a' néki adatott Isteni malasztnak mértéke szerént semmit nem vélvén magáról tfelekedné Szent *Kalazantzius*, Isten' nagy nevét mindenekben dítőítven, és egyedül mindene-
ket Isteni erőnek tulajdonítván, magát annál nagyobb-
ban alázná; történt ez-is véle, hogy egy-némelly sze-
gény, és kenyér dolgából igen meg szükölt ember
hosszája folyamodna, halván másoktól, melly könyő-
rületes, és fokakkal jót tévő Szent Atya volna, és
befzéllé néki, melly fok apró tseléddel, volna meg-
terhelve, kik magokra nem kereshetnének, segétené a-
zért, és arra a' napra való kenyeret adatna néki. Itten
elő-hivatá Szent Fundátor a' Szerzetes Fráteret, kinek
az éléses Kamarára gondja vala, és azonnal meg pa-

rantsfolá néki, hogy annak a' szegénynek négy kenyeret adna; erre a' Fráter kezdé mentegetni magát, és a' szegény embert más időre akarja hallasztani; mert úgy-mond ha négy kenyeret adok e' szegénynek, a' Szerzeteseket bé nem érem kenyérrel ezentúl következő ebédre, és most illy hirtelen szerezni nem lehet. Ezekre a' Szent Atya meg-intvén őtet, és meg erősítvén a' parantsfolatot mondá: jó Atyafi: te tégy eleget az engedelmeffégnek a' mi szűkfégünk' ki pótolására gondja lészzen a' mi jó Istenünknek; mert az Isten jó szivű, és gyors adakozót szeret, a' ki hátra nem néz a' maga szűkfégeire.

Az alatt a' Közönséges imádságra, melly az asztal előtt tartatni szokott, és Lelki vizsgáláfra egybehivattatván a' Szerzetesek, a' harang szóval, a' Fráter újra kezdé magát mentegetni, hogy ő reá ne veszenek, ha elegendő kenyerek nem lészzen; mert a' Fundátor a' szegénynek adni parantsfolta. Azonban még a' lelki vizsgáláson, és a' szokott könyörgéfen mulatnak a' Szerzetesek: két Afzszony-ember megjelenék a' közönséges ajtón, és az ajtó-nyitogatónak két kofarokat adának a' kezébe szép fehér, és még azon meleg tzipókkal meg rakva, midőn pedig kérdené a' Fráter honnan, és kitől küldettetenének? azt felelék: hogy egy bizonyos Úri Fő-afzszony küldette légyen önként való jó akaratójából. Alég várá a' Fráter, hogy a' tzipókat bé-adja, és a' kofarokat visszavigye, fel tévén

téven magában, hogy bővebben értekezik ama' Fő-afszony' nevéről, és ime a' mire vizsgálta tért-va, már ott nem találá a' kenyér-hozó afszonyokat. Meg beszéllé ezt az egész Szerzetesek előtt, és mindnyájan áhítatos szívvel hálákat adának a' gond-vifelő Istennek, és lelkekben épülvén, magasztalák a' Kristus' szerelméért való gyors adakozást.

Hasonló vala, ez-is a' mellyet mindjárt emlétünk az előbbihez; noha pedig a' fel-vett ősvényüinktől egykevesé el tértünk, nem véljük mind-az-által, hogy únalomra léfzen ez ilyen történeteket közbe-vetni, és azokat elő-hozogatni; mert *Kalazantzius'* Szentfégét, és Istenben-való nagy bizodalját, és mi-képen a' fizives, és gyorsadakozásra másoknak-is őfztönt adott, észbe vehetjük.

P. Viktoria Tamást Romába hitta-va Szent *Kalazantzius* bizonyos dolgok végéért, leg inkább pedig, hogy boldog emlékezetű Lándriáni *Glycerius'* élete Szentfégéről kezdődött törvényes vizsgálásokban, és meg-hiteltetésekben, tanú lenne, mivel hogy bizonyos ideig Tárfa-is vala. Mihelyest pedig mind azokat el végezte, a' mellyekre hivattatott-va, vizsgálta menetelre engedelmet kére a' Szent Atyától, és egy-szer's-mind valami eledelt az útra, mivel hogy az út-is hozzfzas volna, és ők-is ketten volnának, kik az útnak indulnának. *Kalazantzius* próbálni akarván az engedelmeffégben gyorsafágokat, és az Isten' gond-

vifelélében-való bizodalmokat; ezzel botfátá el őket: mennyetek édes fiaim! Isten' nevében, és ő Szent Fel-fége fogja gondotokat viselni, csak véle járjatok. Az útnak felére jutván igen fáradtan, és a' fűtő verő-fénynek nagy melegétől el lankadván, a'-hoz az éh gyomor-is bádjaztá őket, azért közel az úthoz mintegy kő-hajtásnyira, látván egy forrás kútát a'-hoz el térének, hogy leg alább meg-nyúgodnának, ha nem volna-is mit ennének: azonban a' kúthoz jutván, és környül-nézvén, egy terített fehér kendőn szép fehér kenyeret, a'-hoz gyönyörű színű, és ízű gyümöltkéket találának egy kevés-korig várakozván, mivel hogy senkit nem látának, kihez tartozandó volna az el készített eledel, azt vélik, hogy ez az asztal az Isten' gond-viseléséből nekik terítettett legyen a' gyors engedelmességnek megjutalmaztatására, azért-is az Isten' nagy nevét magasztalván, és dicsőítvén, hozzá nyúlának, hálá-adással, és meg elégedvén, útjokat követik Isteni dicséretetek között.

Még ezek így történtek, Szent *Kalazantzius* Náriába ismét vissza tére, hogy az el kezdett munkáját végre-hajtaná, a' mint-is igen kevés héja vala immár, midőn hallá, hogy Ótödik Pál nagy emlékezetű Szentféges Pápa ezer, hat-száz huszon-egyedik esztendőben Böjt-elő Havának tizen-nyoltzadik napján ez árnyék világból ki múlt legyen, melly történet *Kalazantziusnak* nagy bánatjára esett; mert ez a'

Szent-

Szentféges Pápa még az Anya-fzent-Egyház' kormányát tartja-va, és ez előtt-is különös kegyességgel, és kegyelmeinek mutatásával va *Kalazantzius*hoz, és az ő Kisdéd Tárfafágához. Gyámola, és merő oltalombástyája va, ön-képen elő-menetelét óhajtja-va. Ez által *Kalazantzius* reményli-va, hogy kívánt, és már meg-is ígért tzelra juthat, és tókélletességre. Ez ilyen véletlen, és firalmas történet, eshetett volna akár kinek-is nagy szive fájdalmára, és meg háborodására, mivel hogy immár a' boldogúl ki múlt Pápanál minden utja va ki-tfinálva; minden darabos akadályok ki emeltetve-yalának, a' Szerzet, és regulák is, mellyeknek ószve-irattatását Ő Szentfége meghagyta-va, el készültek, nem lévén egyéb hátra, hanem hogy el-olvastassanak, és az Apostoli Szent Szék' Fő Tanátfától helybe-hagyattatván, ugyan Ő Szentfégetől végfő meg erősfítést vegyenek, és ügyez a' Tárfafág Szerzet-szeri bötfületre, és garáditfra fel emelteffék. Mind ezeknek szerentfés ki-menetelét már bizonyoffan várta-va *Kalazantzius*, nem-is kételkedett benne; mert mindeneket Ő Szentfége' igazgatásából tfelekedett, elébb minden tzikkelyeket fommásfan eleibe-terjesztvén Ő Szentfége'nek élő nyelvel, minnek előtte írásba-foglalná. De ime nem várt hirtelen változás, és szórnyú vizsontagfág, minden ebbéli reményfége olly nagy Kegyelmes Urának, és párt-fogójának halálával markában szakada, és minden ké-

szület el-enyészte, melly már nem egyebet, hanem utólsó bé fejezést vár-va.

Közébe jutott *Kalazantziusnak*, és némelly régiebb Tárfaínak, az előbbi keserves, és fájdalmas eset, melly rajtok történt VIII^{dik} boldog emlékezetű KELEMEN Pápa' ki múlásával, akkor-is markokban szakadott minden meg ígért kegyelme Ó Szentfégének, és azért *Kalazantzius'* Tárfaí, és jó akarói mindnyájan igen meg szomorodának, és el-búfulának, és majd hogy nem kétségbe esének ezen Tárfaínak valaha boldogabb, és állandóbb állapotra való juthatása felől. De *Kalazantzius* az előbbi történetet forgatván elméjében, ugyan abból ujjabb ösztönt vett a' reményfégre, és azer ősbiza kodáfra; így elmélkedvén a' Mennyei Felsőgnek gond-vifelése felül: ha Nyoltzadik KELEMEN Pápa ki múlása után, midőnmég merő bimbójában vala a' Tárfaín, igen esmérten, és kevés jó akarói lévén, még-is a' nagy irgalmú Isten támasztott néki, a' ki fellyebb-emelte, maga szárnyai alá vette; most annyival inkább remélheti, hogy támad gond-vifelője, és Istápa, és különös Gyámola az árván maradt Tárfaínak, a' ki szerentfészen kívánatos végre hajtja mind azokat, mellyek most félben-való-szakadásban maradának.

Biztatá azért, és erőfító szavaival jó reményfégre hozá *Kalazantzius'* némelly flüggedező Tárfaí, és kegyesfen intette, hogy illyen történetekben legnagyobb segétség az imádság légyen; azért re szűnnyenek

nek meg az Úrhoz szives könyörgéseiket nyújtani; mert meg nem rövidített az Istennek nagy hatalmú keze, ő állíthat ismét új jó akarókat, és jó tévőket, és az ellenkezők' szivét-is meg lágyíthatja, a' ki kővekből-is Ábrahámnak támaszthat fiaikat.

Szinte midőn *Kalazantzius* ilyen Istenben vetett erős reményféggel magát biztatja, és a' Fiai, és Tárfai el-keferedett sziveiket vigasztalja, igen alkalmatosan esett, és Isten' rend-kivül való kegyelmének lehet vélni, hogy azon időben Kárdinális Ludovifius Bolonyai Érfek Romába sietvén a' Pápa' választására, Nárníába érkezne, és Kegyes Iskolák' hajlékába bé szállana, ott választván magának szállást, és halván a' Szerzetesektől, hogy *Kalazantzius*-is ott volna, azonnal magához hivatá, és nagy kegyességgel, és víg ortzával fogadá köszöntő szavait, különös örömét jelentvén, hogy ott találhatá őtet. Kivel ez-után egy ideig beszélvén némelly jelessebb dolgokról, és akkori történetekről, beszéd-közbe *Kalazantzius*, úgy hozván magával az alkalmatosság, meg-jelenté Kárdinálisnak, mély alázatossággal, miket érezne szivében a' jövendő-béli választás felül, látván pedig, hogy a' Kárdinális ezt jó szívvel halgatná, világosan ki fejté, a' mit eddig homály alatt mondogatott-vala, hogy a-Kárdinális' bé-érkezésére, noha most erre, most amarra vokfóltak a' bé gyűlt Kárdinálisok, mindjáraft meg egyesülnek, és egyes akarattal őtet fogják vá-

lasztani Kriftus' Hely tartójának, és Anya-szent-Egyház' fejének. A' mint úgy-is lett közönféges örömmel minden Rendeknek Böjt-elő Havának kilentzedik napján ezer, hat-száz, hufzon-egyedik esztendőben, és azonnal meg koronáztatván bé üle az Apostoli Székbe Gergelynek ezen a' néven Tizen-ötödiknek nevezetvén magát.

Ez meg lévén valaki tsak mozoghatott ennek a' Szentféges Pápanak meg koronáztatásán felettébb örvendezett; mert már ez előtt nem tsak Romaiak, Bonyaiak, és az egész Olasz-Ország; de külfő Tartományok-is, és azoknak Fejedelmi, kikenél megfordult úgy-mint Követ, vagy lakott úgy-mint elébbi Pápák' dolgai folytatója, óhajtják-va, hogy erre a' leg-főbb, és leg szentebb Méltóságra emeltetnék, de a' Szent *Kalazantzius'* Tárfafága-is némelly szokatlan örömet érzett, nem-is vesztett semmit Ötödik Pál Pápa' halálával; mert XV Gergelyben az Úr Isten támasztott néki olly gyámolt, olly Gond-vifelőt, kitől mindeneket meg-nyert, valamiket mer reményleni egy jó indulatú, és engedelmes fiú az ő irgalmas, és szerelmes Attyától.

Többi Üdvözlők között szokás szerént meg jelent-va *Kalazantzius*-is egy-néhány Tárfával Ő Szentfégeinek köszöntésére, és lábai' tsókolására hofszú életet, és uralkodásban szerentfés elő-meneteleket kívánván, és arra maga Tárfafágának buzgó, és minden-

minden-kori könyörgéseit ajánlván Ő Szentfégenek; a-
 lég végezhetette alázatos üdvezlő beszédét *Kalazantzi-*
us, azonnal reá felele nagy kegyességgel a' Pápa, és
 különös jegyzésekkel mindenekre ajánlá magát, hogy
 kíván mind véle különöffen, mind pedig az ő Társa-
 fágával jót tenni. Ezek után *Kalazantzius* Kárdiná-
 lis Protektor' javaslatából mihelyt látta, hogy Ő Szent-
 fégenek első leg terhefőbb dolgai tágulának, egy bi-
 zonyos Egy-házi Prelátus iparkodása által napot, és
 órát nyere Ő Szentfégenél, mellyben meg halgattat-
 nék; akkor mély le botfátkozással emlété Ő Szentfé-
 genek, hogy immár a' Szerzetes regulákat, mellyek-
 nék őszve-iráfára parantsolatot vett-va boldog em-
 lékezetű Pál Pápától, Isten' kegyelméből el-készítet-
 te-volna; azért-is kérné mély alázatosfággal földre
 borúlva, hogy az ő Kifded Társafágát Ő Szentfége
 méltóztatná Szerzet-szeri méltóságra emelni, a' mi-
 kor jónak, és helyesnek látfszanék Ő Szentfégenek, és
 más regulás Szerzetek' hasonlatosfágára különös ere-
 jű fogadáfokkal meg-kötni, és meg-határozni.

Kalazantzius' alázatos kérését nagy helybe-ha-
 gyással láttatott végig halgatni Ő Szentfége, és bé-
 is venni; mert azonnal meghagyá, hogy, ha úgy va-
 gyon, hogy el-készültek, és bé-fejeztetve volnának,
 a' Regulák mindjárt az Apostoli Szent Szék' fő Ta-
 nátfá eleibe-vitettefsenek, melly egy-néhány fő Kár-
 dinálifokból, és válogatott nagy Tudományú Prelá-

tus Urakból minden idökre rendeltetve-vagyon, hogy illetén fő-dolgoknak meg-vizsgálására, és el-igazítatására vigyázzon, hogy ha attól a' Szentféges Tanáts-tól meg roftáltatván helybe-hagyattatnak, és ök arra vokfokat adják, hogy méltó a' Tárfafág, hogy leg-főbb garáditsfra emelteffék, kérésének szzerentés végét bizonyossan remélheti.

Szép ajánlás vala ez Ő Szentségétől, nem-is várhatott annál jobb választat, mivel hogy a' Szentféges Pápák semmi olytán fő dolgot nem végeznek, minek elötte azt vizsgálóra a' fő, és leg-belsőbb Tanátsnak által nem adják. Azért ezt meg értvén *Kalazantzjus*, azon szorgalmatoskodik-vala fő-képen, hogy mennél elébb az őszve-írott Regulákat a' Szentféges Tanáts' Szekretáriusának kezeibe adandja, és a' fő Méltóságos Kárdinálok, és hatalmasabb Prelátus Urakat meg járja, meg kérje nagy alázatossággal, és mindenekről bővleges tudósítást nyújtson. Nagy bizodalma vala Isten után Kárdinális Iustiniánusban, ki Protoktora, és merő Kegyelmes Attya vala a' Tárfafágnak, ki-is nagyon, és szapora lépésekkel elébbre vihette volna, minden ügyét, és dolgát *Kalazantzjusnak*, de ez szinte leg szűkségesebb időben azokban a' napokban e' világtól el bútsúza. Ióllehet pedig szegény Tárfafág' adóssági ki-fizetésére ezer aranyokat hagyott-légyen; de fok ilyen hagyományoknál többet értvolna, ha még azt az időt érhettem volna, mellyben
felet-

felettebb szükségese, és nagyot nyomó lett-volna, az ő hatható közbe-vetése. Az hagyott ezer aranyakat Szent *Kalazantzius* azokkal, a' mellyeket egy-néhány hetek előtt Lantzellotti Károlinális fő jó-tévője, és kedvelője *Kalazantzius*nak Testamentomában hagyott-vala (három ezernek mondja a' Szerzet' Kronikája) Szent Pántáleonnál lévő Háznak (mellyben immár álhathatos, és jól meg osztott lakása vala *Kalazantzius'* Tárfafágának) tellyes ki-fizetésére fordította, hogy az ufora' fizetéffel ez-után ne terheltegnének.

MÁSODIK SZAKASZ.

Az Apostoli Szent , és Fő Tanáts előtt foly . a' Tárfafág' dolga .

Ugyan azon ezer, hat száz, huszon-egyedik ezzen-dőnek Böjt-második Havának tizen-hatodik napján elő vetetődött a' Tárfafág' dolga, melly napot *Kalazantzius* maga egy szívű, és lelkű Tárfaival, Oltári-Szentség előtt tartott gyakor áhíthatos könyörgésekkel, és sanyarú böjtölésekkel meg előzőtt, úgy intézven mind-az-által szándékát, hogy ha a' Mennyei Fel-ségnek nagyobb dítőfégeére léend , és Anya -szent-Egy-ház' nagyobb hafznára, és lelkek' javára ; külömben örömeft meg-tartja a' Tárfafágát ilyen alattfonyfágba. Az egész dolognak, és úgynek fő Kormányo-

záfa ama' nagy érdemü, és böltséffégü Kárdinály Tonti Mihályra bizattatott vala, kinek felfegető kérdései Szent *Kalazantzius'* szívébe nagy fzeget ütének; mert ez a' nagy tudományú Kárdinál, koránt sem azt nyomta, és vitatta a' miről gondolkodott Szent *Kalazantzius*, nem rázogatta ő a' regulákat, ha helyesek e', és törvényesek, és nintsen e' valami ki vető benne, és az Anya-szent-Egy-ház' rend-tartásival, végezéseivel ellenkező; hanem azt tévé fő, és Fundamentomos Kérdésnek, ha szabad e', és méltó e' új Szerzet' fel állttatására menni az Anya-szent-Egy-házban? vagyon e' szükség reája, és mi haszna lészén, mivel hogy a' Lateránomi Szent közönséges gyülekezet nyilván títja a' Szerzeteknek fokasíttatását; mert már felette nagyon el szaporodott számok a' kéregető, és alamifnából élő Szerzeteknek; de a' Tridentomi Szent Gyülekezet-is olyan itélettel vagyon e' dollog eránt; hogy ha tfak igen nagy, és terhes okok elő nem adják magokat új Szerzetek' fel állíttatásokra; ne légyen szabad azokat szaporítani.

Mivel hogy pedig fő tudós, és az Anya-szent-Egy-ház' Törvényeiben forgott Méltóság vala Kárdinály Tonti, sok erőfégekkel, és bizonyítáffokkal állatta ezt a' kérdésben forgott dolgot, és már-is a' többi együtt ülő Tanátfok láttattak az ő értelmére hajlani. De a' Felsőges Úr Isten, kinek hatalmában, és kezeiben vannak a' böltsék', és fő tudós Emberek'

szivei, meg változtatá irgalmassan ennek 'a' nagy Te-
kéntetű, és fokakat maga után húzó Kárdinálnak sziv-
vét, és elméjét, úgy hogy ellenkezőből jóvallóvá len-
ne, és a' mint az ellen-vetéfre készített vala erős bi-
zonyítáfokat; úgy viszont javallására, és az egész do-
lognak helybe-hagyására tellyes eszét, és tehettségét
fordítaná, és reá erőfödne. Világossan ki-adván ma-
gát, hogy a' mit eddig mondott-vala, azért tfeleked-
te, hogy ne láttatnék kötött nyelvel, és bé-húnt szem-
mel meg rázogatas nélkül maga vokfát adni, mind-az
által ő ebben az ítéletben vagyon, hogy ezt a' Tár-
safágot a' Szentféges gyülekezetek' végezései, meg fér-
tődése nélkül, és az Egy-házi törvény' meg szegése
nélkül lehet bizváft Szerzet-szeri bõtsültre emelni.
Mert egy az, hogy még az Anya-szent-Egy-házban
ilyen Szerzetes Rend nintsen, melly eskütt fogadáfok
által arra kötelezné magát, hogy bér, és jutalom nél-
kül, mind szegény el hagyatottakat, mind gazdagab-
bakat, múlhatatlan szorgalmatossággal, minden egyéb
foglatatosságotokat félre-tévén szeléd bõtükre első fun-
damentomitól fogva, a' Keresztény Hitnek ágazatira,
Szám-vetés mesterfégére, és Keresztény kegyes élet-
nek erkõltseire tanítaná. Ugyan ez vala a' Tridento-
mi Szent Gyülekezet fő-Tagjainak kívánáfok, és er-
re tzeloztak fokban, hogy bé hozattatnék az Anya-
szent-Egy-házban, hogy idővel ilyen Szerzet állíttatnék
fel, melly tsupán, és fő-képen erre köte lezné magát, hogy

az Ifjúfágot addig az ideig a' Deákfágra, és egyéb alacsonyabb tudományokra tanítaná, a' meddig alkalmatosok lennének a' Kis-papok közzé való bé botfátatásra. Hogy így azon Iskolák a' Púspóki Megyéknek merő tsemetés, és gyümöltkös kertjeik lennének, mellyeknek fiatalai közzül az-után a' székes Megyéknek Fő Páfztorai, vagy Hely-tartói ki választanak az alkalmatosabbakat, és arra készített Szemináriumokba a' Felső Iskolák' ki tanulására bé helyeztetnék, hogy azokban egy-fzer 's-mind bizonyos idő alatt el-készétenék magokat fok féle gyakorlatosságok által a' lelkek' szolgálatjára.

De *Aquinás*-béli Szent Tamás-is ezt óhajtotta maga ideiben: hogy kívánatos, és szűkféges volna ilyen munkákra egy Szerzetet rendelni, nem értvén a' fő Iskolákat, és magassabb tudományokat; mert azokat már akkor fok helyeken fok rend béiek, és Tudósok kapva kapván tanítják-va; de az alacsony, és első fundamentomos Iskolákat, tudni-illik látta fő, és éles elméjű Szent Szerzetes, és az Anya-szent-Egyházban nagy Doktor: mennyit használ, és mit tészen, ha az első bötükre-is a' Kifdedeket, és fel serdülő nevéndékeket a' Szerzetesek, kiknek eskütt kötelességek vagyon tanítandják. Mert inkább ilyen móddal meg őriztetnek az Ifjatskák e' világi hivfágnak ostromló szeleitől, szemérmetessen, mértékletessen, és tisztéggessen neveltetvén.

A' Szerzeteket-is amaz emlétett Szent Doktor ezekre nézve, ugy mint derék tzél által különbözteti, és ugyan *Elő* karban téfzi azokat a' Szerzeteket, mellyek a' lelki irgalmaságnak munkáiban foglalatosak, másokat tanítanak a' józan tudományokra az Iskolákban, vagy a' Kristus' Evangyeliomát hirdetik mind hivek, mind pedig hitetlenek, és pogányok előtt, és az Anya-szent-Egy-ház' igaz hite, és tudománya mellett fel-állanak, szembe-fzálvan, és megvíván az ellenkező eretnekekkel, és tévelygőkkel. *Második* karba helyheztetí azokat, kik az Istenes elmélkedésekben éjjeli, és nappali éneklésekben töltik idejüket, tellyes gondjok lévén tfak a' tulajdon lelkek' üdvezétéseikre, másoknak külfő munkákkal való egyéb hasznaikra nem igyekezhvén; hanem buzgó könyörgéseiket érettek ajánlván.

Harmadik karba téfzi azokat, kik a' testi irgalmaságnak, vagy-is Felebaráti Izeretetnek külfő munkáit tfelekefzik, és Felebarátjoknak testiekben szolgálnak. Illyenek az Irgalmas Barátok, kik orvoslással, és külfő szolgálattal, seb' gyógyítással segítik a' hozzájuk adattatott betegeket. Illyenek, kik a' rabokat hitetlenektől, és az Országokat dúló, fosztó Pogányoktól ki-váltani sartznak lé-tételével, és ki szabadítani szokták, és ugy hozván magával a' szükség, magokat-is ideig a' rabok' helyébe szolgálatra adni.

Már ezekből Szent *Kalazantzius'* Tárfafágának

Szófzólói, és az Úgynek folytatói ilyen követke-
zésekert hoznak-vala ki; ha ama' Tárfafágokhoz, mel-
lyek a' testi irgalmasságnak munkáira adták magokat,
olly kegyelmes vala az Anya-szent-Egy-ház, hogy
azokat Szerzetek' méltóságára emelné, annyival in-
kább reményli áhítatos Iskolák' Tárfafága, hogy azt
a' fő garáditst meg nyerheti, nem valami hívfágos
ditfekedésre, és kérkedésre; hanem hogy ezen fel-
emeltetés által jobban meg erőfíttetvén, és meg óró-
kófíttetvén, annak Tagjai, és Szerzeteszei inkább tel-
lyes sziveiket, és erejeket az Iskolai munkákra reá ad-
ják; mert a' kötelesség is az által nagyobb léend, és
a' munka-is tekéntetesebb, és jelessebb érdemű, mivel
hogy azt ollyan személlyek tfelekednék, a' kik Szer-
zetesi fogadásokkal Istennek egészen fel ajánlják ma-
gokat; mert a' fogadott, és Istennek fel-ajánlott mun-
kának méltóbb az érdeme, hogy sem a' szabados, és
tsak egy ideig fel-válalt tfelekedetnek, mellyet vala-
ki jó kedvéből fel-válal, és ismét tetzése szerént meg
szakaszt, vagy le-tészen.

Hogy ha pedig arra tekéntünk, és azt meg-gon-
doljuk, hogy ez a' Tárfafág egészen a' Kifdedek' ok-
tatásfokra, és Istenes neveltetésekre állíttatva vagyon,
és mindenek előtt erre tzeloz, hogy a' Kifdedeknek
kenyeret törjön, és a' szegény árvákat, és az el-vete-
medett gyermekeket Istenhez térítse, Isteni félelemre
szoktassa; ha ezt szemesebben vizsgáljuk, bizonynyára a-
vagy

vagy csak azért méltó, hogy ilyen garáditfra valóemeltetéssel meg bőtfülteffék; mert ez leg-inkább ilyen gyakorlással közelít a' fő Pásztorhoz, a' Krisztushoz, fő örömét a' Kifdedekkel való bánásban, azoknak hozzája való jövetelében, és az ő Isteni szavaira, és tanítására való figyelmezésében helyhezette, és azért kérte a' Hiveket: hogy hagynák, és el ne tiltanak a' Kifdedeket hozzája jönni, a' végre, hogy hozzájuk kegyelmes szeretetét mutatná, mint irgalmas, és közönfészes Pásztor. Láttatik az élet' könyvében, melly nagy buzgóssággal ajánlotta azokat Szent Péter Apostolnak úgy-mint következő Hely-tartójának bárányok' képebe. Ha azért maga a' mi fő Pásztorunk méltó munkának vélte a' Kifdedek' oktatásfokat, hasznosnak, es kellemetesnek a' Keresztényfében azon-képen méltó, hogy a' Krisztus' példáját követő Tanítókhoz-is mutassa e' rend-béli kegyelmét az Anya-szent-Egy-ház, a' vagy csak annyiból, hogy állandóbbá tegye, és tisztetéssébbé a' hivatalokat.

Ezekhez járúl ez-is; hogy a' Kifdedek' oktatása körül való foglalatoskodás annyit téfzen, mint nagy roppant épületekben a' derék, és szegletes kővekből való fundamentom-rakás, mellyhez képest az az Egyházi fő Elő-járó, a' ki maga Megyéjében, vagy Tartományában helyessen, és szorgalmatosfan Isteni félelemre, józan erkölcsökre, testi indulatok' meg zabolásztatására, Keresztény embernek tiszteire, szeléd bő-

tükre, Hítnek fundamentomros Ágazatira taníttatja a' Kifdedeket; az valóban derek fundamentomot kerekét a' Lelki épületnek, és nem valami álhatatlan fővényen, vagy ingoványos semléken épít, hanem megmozdúlhatatlan kő szálon. És ugyan hofzfú, és fáradtságos munkával nem véfzen annyit végbe, a' korofok' tanítáfvával; mennyit a' Kifdedek körül igyekeztvén kevés munkával, és merő könnyű kézzel igazíthat, nintfen-is olytátén fikere, és hafzna a' korofokkal való vezfódésnek inkább, hogy sem munkának, mi-némű faporája, és elő-menetele vagon a' Kifdedek körül való iparkodásnak, innét az eretnek konkoly-hintók, és tévelgők így vezftegették meg az igaz Hiten való Tartományokat: a' Kifdedek körül dolgoztak leg-inkább; mert ki halván a' korofok, a' Kifdedek fel nyövén, azt vélték, hogy az Attyáiktól maradott reájok ez a' Tudomány.

Iól-lehet pedig fok Világi Tanítók találkoznak minden Tartományokban, kik magokat arra adják, hogy a' bötük' fundamentomira, és a' Kereftényi Hítnek első tzikelyeire tanítsák a' Kifdedeket: ezek mindaz-által azt alkut bérértt, és jutalomért tselekefzik, és tfak addig, a' még nem látandnak valahol valami réft, a' mellyen valami kövérebb kontzhoz férheffenek, vagy derekaffabb hivatalra fel hághaffanak. De ugyan tfak nagy külömbfég vagon az olyan világi Ifjában, a' ki tfak ideig, és tőbnyére kéntelenfégből erre adja magát

magát, és a' Szerzetes embernek; ha még ifjú-is, de az Istenől arra hivatott, és arra ajánlotta fel magát, minden máfról le tévén; tanítása, és nevelése között: mert a' Szerzetes ember a' Mennyei jutalomra néz, nem az idő szerént való fizetésre; az eskütt fogadását tekénti, és arra vigyáz, hogy a' mit kötött, és ígért az Istennek, azt hiven meg-adja, azért szorgalmatosan követi köteleffégét, egy fertály órát el-vezteni, tetemes bűnnek álét. Nem tsak azért az Ifjak' jó elő-menetelén törekedik, hogy az Elő-járók szüntelen vigyáznak utánna, gyakran vizsgálják tanítását, elő-vezik, és próbálják a' Tanítványokat, ha tetszik e' rajtok a' Mesternek szorgalmatossága; de leginkább a' Krisztus' szerelméért, kinek fel ajánlotta magát. Abban az egy hivatalban lévén minden öröme, meg-elégedése, minden dicsőfége. Ez mindene néki, erre egész ereit reá adja, nem vár femmi egyéb előmenetelt, elég néki ha azt el-érte, hogy a' Tanítványi az Isteni félelmet örvendik, ha áhítatosflak, ha tehetségek-szerént szorgalmatósflak, ha a' jó erkölcsfeben meg gyökereztek. Ezek között azok-is, a' kiket az idő, és a' kor meg őszített, nem szégyenlenek mulatozni, letzkéjeket halgatni: kérdésekkel kérésgetni: az údvesléges eledelt azoknak szájokba adni, *usque ad senectam*, & *senium* utólsó vénségig; mert tudják, hogy akkor, midőn ezt tfelekezzik, a' Krisztust követik.

Ugy de vagynak ollyatén Szerzetes Rendek, kik alatsfonyabb Iskolákat-is tanítanak, fő-képen pedig egész világon el-terjedett, és nagy érdemeitül el-hirefedett JÉBUS Tárfaága' Szerzete, ez a' Kifdedek' taníttatását-is fel szokta vállalni, és szegényebbeket-is bé botfát maga Iskoláiba, és ugyan az Iskolák' tanítáásával nagy hasznokat tett a' keresztény Országokban, vagyon-is arra elegendősége, mivel hogy számos válogatott jó indulatú, győző, és gyors elméjű Szerzetesfelei vagynak, a' kiket bizonyos esztendőig tsupán tsak e' rend-béli munkákra alkalmaztatni szokott. Ez tagadhatatlan:

Mind-az-által az-is igaz, hogy eleinte nem vala illyen karban a' dolog; mert az alatsfonyabb Iskolákat, ha valaha váloltak-is fel, azokat többnyire a' világi Ifjak által taníttatták: és sok időkig azoknak Iskolái a' közönséges forfú, és szegény Ifjaknak nem nyiltak. De ezek akár mint legyenek; ugyan tsak ez a' veleje a' dolognak, hogy az Iskola'-tanítás, és kivált az alatsfonyabb Iskolákat értvén, nem fő tzélja, és különös fogadása ennek a' nagy hirű, és nevű Szent Szerzetnek; hanem tsak a' mennyire segéti a' Szent Missiókat, és a' Missiók mint-egy meg kívánják, hogy az újonnan meg-térteknek magzati az igaz Hitnek fundamentomira, meg taníttassanak, és azon tudományokba ne vetettefennek fel. Azért a' melly Országba bé hivattattak, vagy a' Szentléges Apostoli Széktől bé

bé-küldettettek az Evangyeliomi igazság' hirdetésére, mindjárt Iskolákat-is, ha lehetett, alkalmatóssan nyitottak, úgy áltván, hogy ez többeknek meg-térésére, és a' meg térteknek-is állandóságokra nagy eszköz, és segítség lészzen. De csak ugyan meg-áll az, hogy ez nem különös, és fő tzielja e' ditsőféges Szerzetes Rendnek, és a' mint az időknek viszontagsági, és fok féle változási vagynak, úgy történhetik, hogy ezek a' nagy Tudományú, és kegyességi Szerzetesek egyedül a' fő tzielhoz ragaszkodni fognak, és mint a' sebessen repülő Angyalok az idegen nemzetekre, és pogányfág' fetétségében vakoskodó Országokra, vagy a' hová az Apostoli Szent Széktől rendeltetnek, el-fietnek: más alacsonyabb értékű Szerzeteseknek hagyván leg fő-képen a' kissébb Iskolák' taníttatását, melly nélkül az ő Szerzetesi egész állapotjuk éppen meg állhat.

Ezek illy formán rázogattatván az Apostoli Szent Szék' Tanátsától, minek-utánna mind ezekre, mind pedig más terhefőbb okokra, és ellen-vetésekre meg feleltek volna a' Tárfafág' szofzóloi, végre meg állottak mindnyájan azon: hogy ha csak addig valami akadály, vagy más fundamentomos ok elő nem adandja magát, Szent Jakab Havának tizen-harmadik napján végső vokfokat ki fogják adni mindnyájan, a' menyire azonban lehetett ki nézni a' külfő jelekből, úgy látszott, hogy mindnyájan egyenlően jó vélekedéssel, és indulattal voltak a' dolog felül, csak hogy világossan ki

nem jelentették. Úgy Kárdinális Tonti Mihály-is minden fefszegetésektől el-állott, és a' mint lehetett az ő ábrázatjából ki esmérni, és jövendőre ítéletet tenni; noha eleinte egy kevés ideig keményebben forgatta, és erősebben vitatta a' dolgot, ugyan csak azért meg nem akasztotta. Mert szokása ez a' nagy elméknek, hogy ha valamely nehéz, és szövevényes dolgot vesznek elő, annak a' velejét kezdjék rázogatni, nem más okból, hanem hogy a' mi homályos vagy on benne, és kétfégesnek látszik, világosságra jöjjön a' vetekedés által, és úgy érdemelje a' helybe-hagyást, és hogy ne láttassanak csak könnyű kézzel, és ujjai' hegyeikkel a' terhet illetni.

HARMADIK SZAKASZ.

Szerentfessen végbe-mene a' Társaság' ügye, a' Szent-séges Fő Tanács rea hajula, hogy Szerzet-szeri fő garáditfra fel emeltessek a' Paullina Társaság, mellyet ő Szentsege helybe-hagyott, és a' végre maga erőstő, és meg-batározó Levelét ki-is adta, sok más rend-beli Kegyelmeivel a' Szerzet-bez bővelkedvén.

Közölgetett immár ama' vég-szakasztó nap, Szent Jakab Havának tizen-harmadik napja, melly *Kalozantziusnak* vagy örökös szomorúságára, vagy tellyes

lyes öröme válandó vala, noha a' Szent Atya az egész kétféles dolgot Isten Ő Szent-Felfégének tetzférére hagyta légyen, azt kérvén meg-szűnés nélkül Isten eleibe botfátott fohászzkodásával, hogy a' mi Ő Szentfégének tetzük, az légyen; mert ő magát egyszer Isten' tetzférére hagyta, és minden ügyét fel-ajánlotta, ha fáradozott-is benne, és jó akarókat kerest, Emberi mód szerént tselekedte, mozgott, a' mennyire mozoghatott, a' szerentfés, vágy szerentfétlen ki menetel az Isten' kezébe vagon. Ha nem engedték, hogy fellyebb hágjon a' Társfága, és meg hagyattatik maga alattfonyfágában, fogja tudni, hogy Isten' akaratja, és meg-nyugszik rajta, örömmel fog munkálkodni ebben az alattfony Társfágban maga Társaival, nem terjeszkedik nagyobbakra. Hogy ha pedig úgy találni fogja jónak, és helyesnek az Apostoli Szent Tanáts, hogy a' Szerzetek' fő garáditfára emeltesfék fel, fogja tudni, hogy Isten Ő Szent-Felfége őtet, és az ő Társfágát választotta, hogy nagyobbakra igyekezzék, és az Anya-szent-Egy-háznak, melly az Isten' Országa e' földön; tökéletes népet készítsen, kik az Isten' nevet áldják, és tudatlanokból Isten ditfőitöket neveljen.

Az előtte való napot maga Szerzetes Társaival, és az egész Ifjúsággal áhítatos gyakorlások között az Oltári-Szentfég előtt töltötte, az egész Ifjúságot arra édesdeden bírván, hogy töredelmes gyónások után a'

Kristus' Testét magokhoz vennék, hogy úgy tiszta szivből származott könyörgéseknek, és fok ártatlanok' imádságának nagyobb foganatja volna. Az nap-is, melyen vége szakadt a' dolognak, az egész Szerzetesekkel, és Ujjakkal a' Templomban vala. Azonban jó egyszer a' hir-mondó; melly szerentfés, és üdvességes legyen, és örök Isten' dicsőségére: hogy az órában az Apostoli fő, és Szentebb Tanáts végezte legyen; hogy az Áhítatos Iskolák' Társasága, melly eddig Paullínának nevét viselte, Istennek nagyobb dicsőségére, az Anya-szent-Egy-ház' javára, és ékeffégre méltónak találtatott, hogy négy fogadású Szerzetek' garáditására, vagy méltóságára fel-emeltessek annak módja, és rendi szerént az Apostoli Szent Szék' hatalmával.

Itt immár ki beszélheti-ki Szent *Kalazantzius'* nemanyira örömét, de minémű nagy buzgóssággal, szivbéli erőlkedéssel áldotta, magasztalta az Istent, hálákat adott Ó Szent-Felsőségének, az ő Szerzetes Társaival együtt, és Iskola-béli Kisdedekkel, és Nevendékekkel első foglalatosságok vala mindnyájoknak Szent Ambrus' hálá-adó énekét nagy áhítatossággal el-énekelni, az-után az Oltári-Szentléget földre borúlva imádni, és Áqvinásbéli Szent Tamás' solosmáját fenn-szóval mondani. Végre a' Boldog Szűznek-is, mint Társaság édes Annyának, és gyámolyának méltó hálákat, és dicséreteket éneklének.

Mihelyest a' Szent Tanáts' végezését e' dologba-

ban látta Ő Szentfége, azonnal maga vég-vető ítélé-
tével helybe-hagyá, és meg állította, a' mit a' Tanáts
végezett-vala, de elébb a' Regulák' vizsgáltatását ujra
meg parantsfolá négy Fő, és Tudós Szerzeteseknek, a'
kik illy dolgokban forgottak, hogy szemessen belé
tekéntvén, jól meg fontolnák, és meg jegyeznék, ha
mit találnának, vagy felettebb kemény, és nehezen vég-
hez vihető dolgot, vagy az Iskola' tanítással ellenke-
zőt, és a' vizgálás után sommáffan be-adnák Ő Szent-
ségének, külön mindenik közzülők tulajdon vélekedé-
seket. Nevek szerént ezek valának, kik arra rendel-
tettek-vala Ő Szentségétől: Fő Tiszelendő Petronius
Hiatzinth az Apostoli belső Szent Háznak Mestere (a'
mint nevezni szokták) és Ő Szentségének Tudomá-
nyokat, és Törvényeket illető dolgokban belsőbb Ta-
nátfa. *Második* Montanari Jakab P.P. Konventuali-
fok, vagy-is Minoriták' Gyeneráliffok. *Harmadik* Al-
longa Péter Iesus' Társfágából való nagy Tudomá-
nyú Szerzetes. *Negyedik* Vadingus Lukáts, ki a' Sz.
Ferentz Szerzetének Historiáját írta. Ezeknek véle-
kedéseket, és helybe-hagyásokat vévén Szentféges Pá-
pa, ottan maga erősítő Apostoli levelével, és Dekre-
tumával ugyan abban a' hat-száz, huszon-egyedik ez-
tendőben ezeren fellyül Szent András' Havának hu-
szon-egyedik napján *Kalazantzius'* Társfágát Szerze-
tes Rendek közzé számláltatta, és emelte, három kü-
lönös erejű fogadásokkal azt meg-kötvén, és a' negye-

dikét-is azokhoz adván, úgy-mint az Iskolák', és azokban járó Ifjúfág', deáklágnak első Fundamentomtól kezdvén taníttatáfát, kivált pedig a' szegényebbeket az Ő gond-vifelések alá ajánlván. És ugyan olyatén karba helyheztette, ezt a' Szerzetet, mi-néműben számláltatnak más akár melly Szerzetes, és bizonyos regula alatt élő Klerikusok tellyes egyirányúságban azokkal.

Mert a' Szerzetekben-is vagyon némelly külömbfég, melly távul légyen, hogy fel-fualkodást okozzon a' Szerzetesekben, a' vagy elsőfégért való patvarkodást, melly igen nagy illetlenség, és azoknál, a' kik a' világgal együtt el-hagyták minden dítőfégre, és első poltzokra való vágyódást, igen utálatos, és nevetféges vetekedés volna: hanem arra, hogy külön karokra osztatván, a' ki mire belső ihlés, vagy külső hajlandóság által hivattatott, abban állandóan maradjon, és maga Istenét alázatosfán szolgálja, és dítőítfe.

Ugy tehát a' Regula alatt élő Szerzetesek között első a' Regulás Kanonokok, mi-néműek a' Szent Norberttől fundált Szerzetesek, kik (*De monte praemonstrato*) előre ki mutatott hegyről, nevezettek, és mások illyenek, a' kik ha gazdagabbak nem volnának-is, még-is második, és harmadik karban lévő Szerzeteseknél elébb valók, mert Szerzetes, vagy-is Regulás Kanonokok. Utánnok vagynak alacsonyabb karban

ban a' Regula alatt élő Klerikusok, és mi-képen amazok, a' kikeről vala a' beszéd a' világi Kánonokokhoz hasonlítottatnak: úgy ezek a' világi Klerikusokhoz, vagy is a' közönséges rendű világi Papokhoz hasonlóknak tartattatnak. Ezek-után a' harmadik karban vagynak a' karokban ejjel, és nappal bizonyos órákig éneklő magányos életű Szerzetes Barátok, Remeték, és azok, kik tsupán ön-magokra gondot viselnek, és tsendes halgatásban tartván magokat Istenes elmélkedésekben foglalatosok; már ezek között, noha a' ruházatra nézve, életnek módjára, és egyéb gyakorlatosságokra tekintve, nagy különbség láttatik; mind-az-által a' Mennyei boldogságban, és az Úrnak szemei előtt sem a' vékony, sem a' durva ruha, sem az alkalmas, és fényes lakás, sem a' sötétes, és merő szegletekből álló gunyhó forma épület; hanem a' töredelmes, és meg-alázott szív, a' Regula, és Isteni Törvény-szerént rendeltetett élet tetfzik, és elsőféget érdemel, és ugyan a' szerént Mennyeknek Országában-is helyt, és elsőféget fognak a' Szerzetesek, akár Regulás Kánonokok legyenek azok, akár Klerikusok, akár Barátok, vagy Remeték, és magányosan élők.

A' Regulák' a' mint ide fel emlékeztünk, meg-rázogattatások után, Ő Szentsege határozó levelével, és fő hatalmával meg-erősítetttek, a' következő ezer hat-fáz, huszon-kettődik esztendőben, Karátson' Havának

harmintz-egyedik napján. Ugyan azon esztendőben Sz. György' Havának hufzon-nyoltzadik napján. Kilentz esztendőre *Kalazantziust* Ó Szentfége fő Elő-járónak (Gyenerálifnak) rendelé. Végre Szent Mihály' Havának tizen-ötödik napján Dekretumot botfáta-ki ugyan Ó Szentfége, mellynek erejével a' Kegyes Iskolák' Szerzetesseinek minden kegyelmeket (Privilegiumokat) engedett, mellyekkel ékefek a' többi a-lamifnákat kéregető, és azokból élő Szerzetesek, hogy azon Privilegyiomokkal úgy élhessenek, mint fajtájokkal, és mint nékik egyenessen, és ném mások' hasonlatosságokra engedtetett kegyelmekkel. Illyen képen fel-ditfőité, és fel-ékesíté rövid napok alatt XV. Gergely Szentféges Pápa *Kalazantzius'* Kifded Szerzetét, Ön-képen maga tulajdon indúlatjából, és azért lehet vélni, hogy leg-inkább Isteni Ihlésből tfelekedte. Kinek ha hozfszú életet engedett-volna az Úr Isten ebben a' fő, és Szentféges Hivatalban, talán arra a' kifsebbfégre, és alá-szállítáfra nem jutott-volna ez a' Szerzet, a' mellyre kővetkező időkben (a'mint majd meg-látjuk) jutott-va; mert olly hatalmas Gyámoly alatt meg-erősedvén a' ki-rúgók, szabad életet kereső, és a' féket nem-szenvedhető gonosz Fiak édes Attyokat meg nem tagadták-volna, és hamis vádolásokkal árulkodván ellene, és a' Szerzet fenytékét keménynek kiáltván, majd tfak telyes fel bontásáig nem hatalmaskodhattak-volna. De úgy tetfzett az Isten-

az Istennek, hogy *Kalazantzius*, és az ő Szerzete, melly még ez alatt a' Szentféges Pápa alatt szép rajzatokat Olasz-Országi Tartományokra botfátani kezdett, ezen a' proba' köven meg-fordúljon, és tartós hányattatásokat szenvedjen, hogy inkább tessék meg szenvedések között az ő ereje, és állhatatossága. A' tűz ki-fényesítiazaranyat, és jófágát ki-mutatja, ugy a' fen-kő derék atzél ki-ékesíti, és alkalmasobnak tézsi a' metszésre.

NEGYEDIK SZAKASZ.

Ő Szentfége' kegyelmességét, mellyel vala Kalazantzius' Szerzetehez, sok fő Méltóságok követik, innen sok jó-tévői támadnak az új Szerzetnek, többek fölött nagy birú, és fő Tudós Kárdinály Tonti Mihály, ki Romában a' Nazarenumi Kollegyiu-mot fundálá.

Szentféges Atyának a' Kifded Szerzethez kiváltképer. való hajlandóságát és jó tételben szakadatlan igyekezetét többen-is követték, a' fő Méltóságok közzül, és láttattak egy-máfra kegyessen iparkodni, hogy a' Szerzetet elébb elébb homlétgassák, és más Városokra-is ki-terjeszszék, azokon a' helyeken kívül, mellyekre már el-származtak-vala. De leg-inkább tetstett meg ezekben a' napokban ama fellyebb-is emlé-

tett nagy híri, és nevü Kárdinális Tonti Mihálynak *Kalazantzius'* szegény Szerzetéhez való, nagy jó téteménnye, és tfoportos bővelkedése, ez a' boldog emlékezetü Kárdinály nagy dítőféggel vívelt dolgainak hagyta ugyan szép emlékezetét, azon-kivül mély Tudományának, és jeles böltséffégének-is, fok rendbéli ügyeinek terhes, és kétféges versengéseknek eligazíttatásában egy-néhány Szentféges Pápák alatt, midőn még alatsnyabb, de a' dolgok' sullyát emelő hivatalokban forgott-volna. Végre immár kívánta, hogy szent adakozását, és irgalmas jó téteményét-is érezze, és lássa az Anya-szent-Egy-házban valamelly Szerzetes Rend, a' mellynek tudni-illik ő terjedését óhajtotta, és fáradságos, és hasznos munkáit bőtfülte, azért úgy-mint fő tudós Ember a' Tudományokra, és szeléd bölűkre vetette szemeit, és azokban iparkodó ifjúfagra, hogy azoknak alkalmas gyakorló helyt készítene, és úgy a' Köz-jót maga részéről elő-mozdítaná, és segétené.

A' végre tehát minden kerefmennyét, usorára kiadott tőke pénzeit, roppant, és igen jeles, és tágas föl Házát, mellyet a' Qvirinális hegyhez közel, csak nem régen nagy áron szerzett-vála, a'-hoz kertjeit, majorjait, az Áhítatos Iskoláknak végfő Testamento-mában hagyta, és azt Ő Szentfége' hatalmával megerősíttetni kívánta, és ki-kérte, ilyen mód, és meghatározás alatt: hogy bizonyos része az egész keresmennyé-

ménnyének egy jeles Kollegyium' építésére fordítas-
fék, melly az ő Házából készüljen; abban a' Kolle-
gyiumban elégfeges lakó hely készíttessék bizonyos
számú Ifjak' alkalmaztatásokra, mellyeknek élelmek,
és ruházatjok teljék ugyan azon pénzeknek hafznai-
ból, és esztendőn ként béjövő uforáiból, azon-kivül
készíttessenek alkalmas szobák, és lakó helyek ollya-
tén Úri, és fő nemből való Ifjak' számokra is, a' kik
a' tartásért, kőrülettek való szolgálatokért fizetni fog-
nának, kiknek hogy ottan Iskolájok légyen minden
hozzájok tartozandó eszközekkel, és alkalmatosságok-
kal, azt is meg hagyta. Végezetre hogy szűkfeges,
és jeles Tanítóik minden-féle Tudományokban lenné-
nek, mind pedig a' kik a' lelki dolgokban az Ifjúsá-
got igazgassák, azok' erköltseikre, és elő-meneteleik-
re vigyázzanak, az Áhítatos Iskolák' Szerzetesseit kő-
zikbe bé-helyhezette, a' Kollegyium' gond-vifelését
reájok bizván, és azon-képen számokra bizonyos Tő-
ke-pénzeket ki szabván, hogy azokból esztendőül,
esztendőre, mind élelmek, mind ruházatjok készített-
nék, és más szűkfégek pótoltnék, fő-képen pedig
a' Tudományok' folytatásokra meg-kivántatott minden-
féle eszközök, ugy-mint: elégfeges, és minden Túdo-
mányokról iró könyvek, mesterfeges művek, és talál-
mányok, mellyekkel a' Természet' erejét, és mérfé-
kélő Tudománynak Tanítói, és Tanítványi élni szok-

tak, és annak fok szövevényes tzikkelyeit, vetekedé, seit segíteni, és szerentféssen ki-fejteni.

Volt-is azonnal nagy kelete (mihelyest helyre készült) azon Kollegyiumnak, melly *Nazaræum*-nak neveztetett, ugyan a' nagy emlékezetű Fundátorától, ki-is *Nazaræum*-i Érfektségnek nevezetét élete' végéig viselte-va, noha nem tsak Kárdináliffággal; de egyéb jeles tiztségeekkel-is ékes volna. De vigyázott Szent *Kalazantzius*-is, erre a' Kollegyiumra tellyes napjaiban mint szemé fényére, hogy mindenkor válogatott, és szorgalmatos dolog-gyöző Tanítókat rendelne abba, Rektornak pedig ollyat választott, a' ki példás életével, és kegyes erköltsfeivel az egész Ifjúság előtt fényeskedne, a' Tudományokban forgott, és helyes itéletű volna, de a' Kollegyium' reguláit-is, a' béállított rend-tartást okosan, és kegyeffen fúrgetné. Alég műla valami idő benne, mivel hogy nagy elő-menetel látzatott a' tanuló Ifjúságban, igen kezdett hirében, és bőtfületében nevededni, ez a' Kollegyium, úgy hogy még éltebe Szent *Kalazantzius*nak külfő Tartományokból, és havafokon túl-lévő Országokból-is első Familiákból, és Házakból származott Úrfiak abba magoknak helyt kérnének, hogy magokat mind idegen nyelvekben, mind derék Tudományokban kerefztényi kegyes erköltsfőkben gyakorolnák, és fő nemesi állapotjokhoz képeft módosfan, és diszeffen neveltetnének, mint fő nemből származott Ifiakhoz illik-va.

Ezt

Ezt a' fundátziót meg állítván, és szerentfessen végre-hajtván boldog emlékezetű Kardinály Tonti Mihály, az Apostoli Szent Szék' oltalmába ajánlotta, és ő Szentfégét réá kérte, hogy kegyelmessen méltóztatna rendelni; hogy bizonyos számú Kárdinálifok erre az Istenés és ditsőféges állapotra vigyáznának és minden időben azon fundátciónak igazgatói, és fő gondvifelői azonfő Méltóságos Kárdinályok' szentféges kollegyiumából rendeltetnének, kiknek igazgatásoktól a' Rektor, és a'tanító Professorok, és a' Tanítványok tellyessen fügénének, melly dolog fokot hafznált mind állandóságára, mind pedig az Iskola-béli fenétéknek helybe való maradására, egy szóval az Ifjúságnak kellemetes, és tisztefféges neveltetésére.

A' Kollegyium' dolgát illyen rendbe hozván a' fok-szor emlétett Kárdinális, mint-ha minden dolgait e' világon el végezte - volna, kezdett a' végfő útközetről gondolkodni, és minden egyéb foglalatosságoktól, és gondoktól meg-válván, egyedül maga Felféges Istene, és Birája eleibe szám-adásra magát készétgetni, mind-az által azt az egyet még-is meg-tfelekedte: hogy *Kalazantzius'* alázatos kérésére hajúlna, és mivel hogy ez a' Szent Atya Pápától nyert-va engedelmet, hogy maga Szerzetesi Professióját, vagy-is különös fogadásokról való vallás tételét (bé-esküvésnek-is nevezzük) Akár melly Egy-házi Méltóság előtt végezhetné, és a'-hoz képest a' Kárdinálisnál esdedzett-

hogy méltóztatná kegyelmessen az ő professióját bévenni, és meghalgtatni. Arra az egyre nagy szivesféggel reá adta magát, és kü'önös örömét mutatván, fel vevé magát az ágyából, és fel öltözvén az házi Oltára eleibe üle, és az vallás tételt végig halgatá, ezek alatt reá adván *Kalazantziusra* a' végfő áldását, és vizont annak buzgó, és tehetféges imádfágiba ajánlván magát, könyvei hullatási között vég-képen el-bűtfúza. És más napra virradóra, úgy-mint Szent György' Havának huszon-egyedik napján minek-utánna tellyefen a' halálhoz el-készült volna boldogúl ki-múla ezer, hat-száz, huszon-kettődik ezftendőben, életének ötven-hatodikát végezvén.

Illyen jeles Fundátzióval meg-segéttetvén Szent *Kalazantzius'* Új Szerzete, mellyet koránt sem remélhetett volna, a' mint nagy hálá adással bőtfülte a' boldogúl ki-múlt Kárdinális' jó-téteményét, úgy igyekezett minden módon fel-válalt kötelességének meg-felelni. A' Szerzetes Ifjak-is a' szerént látván, hogy napról napra nagyobb világosságra jutand ez illyen segétfégek által a' Szerzet, és az ő munkájok-is bőtfőssébb lészén, ósztónt vevének szorgalmatosabb munkálkodásra, és az Ifjúságot serényebben foglalják-va mind a' józan tudományokban, mind pedig kegyes Keresztényi erkölcsökben. A' Szentféges Pápa-is mi-képen dít-főféges Országlásának elein mindjárt el-kezdett-va,

minden-némű kegyelmekkel hozzájok bővelkedni; úgy egész végig nem szűnt meg vélek jót tenni, őket e-
lébre vinni, az ő munkájokat mások előtt dítferni, ja-
vallani, és a' fő Méltóságokat jó-tételre fel-gerjesz-
teni.

A' Szent Pántáleon Mártyr' Templomát, mel-
lyet Vdik Pál Szentféges Atya, nekik engedett-vala
olly mód, és meg-határozás alatt, hogy abbá egyéb
birtokok ne légyen, hanem hogy tšupán tšak az Ište-
ni szolgálatjokat, és Szerzetefi gyakorlatosságokat sza-
badoflan végezheffék, a' Templom maradvan tellyes
jussal Szent Eufákus Mártyr' Prépostja, és Kápta-
lannya birtokában; ez a' Szentféges Gergely néven XV.
úgy alkalmaztatta a' dolgot, hogy a' meg-nevezett
Templomban, meg-szűn-etné a' Plébánia-béli szolgál-
latokat, melyek addig ottan folytanak-vala, úgy-
mint *Filialis* Parókiában, melyeknek véghez-vitelére
a' Szent Eufákus Prépostjának (ki maga Káptalan-
nyával az Anya Templomnál lakik-vala) egész
éšťzendőben egy Kánonok Urat Hely-tartói hatalom-
mal kell-vala ottan tartania, és fizetnie. Így tehát a'
Parókiális szolgálatokat egyedül tšak Szent Eufáki-
us' Templomához kőtvén szabadofnak tette Szent Pán-
táleon Mártyr' Templomát: ez meglévén, azt a' Ke-
gyes Iskolák' Szerzetefseinek, kiknek Házok oda va-
la majdan ragasztva. örökre által-adta, és tellyes jus-
sal birni engedte. Egyébre nem kőtelezván a' Szer-

zetefeket, hanem hogy minden ezfendőben Szent Eufstákius Mátyr' napján a' Prépoftnak, és a' Káptalan-
nak bizonyos számú, és mértékű viafz gyertyákat a-
jánlanának.

E' Templomnak adománya nagy elő-menetelére, és gyarapodására fzolgált ezen akkor kapafzkodó Szerzetnek; mert minden áhítatos gyakorláfít az egész Ifjúfággal, már dízfefebben, és rendeffebben végezhetette, és a' nap-efzig folyó imádfágot, mellyre rézfzen-ként, és tífuporton-ként bé járának az Ifjak, és egyike végezvén, máfika már nyomában vala, alkalmatof-
fabban, és meg-fzakafztás nélkül ez-után meg-tarthatta.

Volt ennek a' nagy kegyeffégű Pápának olly fzan-
déka-is, és immár munkába is vétette-vala az egész dol-
got, hogy ezt a' nevendékeny Szerzetet Horvát, és Sklávonia Orzfágokra által-fzállítfa, és Dalmátziá-
nak némelly rézfzeibe bé plántáltaffa, fokaknak kéré-
fekre kegyeffen hajúlván Ó Szentfége, kik azon Tar-
tományoknak fzfűkfégeiket tudták-vala; de terheffebb
dolgoktól meg előztetvén, és betegfége-is kővetkez-
vén jobb időre hallafztotta az egész dolgot.

Kalazantzíus azonban látván a' fzfép alkalmatofsfá-
got a' Szerzete' terjedéfére, és előbb-előbb való homlígá-
táfára, mivel hogy egy-néhány jeles Várofoktól vett-
vala, az eránt leveleket, el fordúla leg elő-fzfőr-is Li-
guriába, és abba a' Tartományba az oda való fő Ren-
dek' kéréfzeire egy-néhány Szerzeteft némelly Váro-
fok-

fokba, mellyeknek tudni-illik nagyobb szűkfégeket látta, bé-szállított. Szávóna Várofában Iskolákon kívül, Novítziátuft-is képzített, mellyből az-után a' környül lévő Tartományok, és Házak' szűkfégeit, kéz, és dolog-gyöző fzeméllyekkel pótolhatná, és segéthetné.

Azoknak igen jó lelkű, és tudós Szerzetest P. Spinula Istvánt rendelt Mefferül, ki-is örömmel válalta fel e' hivatalt, mellyre igen alkalmas vala, mivel hogy az Istentől szép kegyelmekkel meg áldattatva-vala, kivált azzal; hogy a' gyengébb, és nagy igyekezettel Szerzetesi élethez kezdő Ifjakban meg-tudná különböztetni az indulatokat, az igaz, és való kegyefféget a' kép-mutatástól, a' szineskedést, és maga-titkolást az egyenes, és igaz alázatosságtól. Tudta ki-irtani a' Szerzetes életen hirtelen kapó Ifjakkól, a' fel-fualkodásnak lelkét, a' világi hívfágos dolgoknak ízét ki-esmérte a' Novítziusban, a' tulajdon maga szeretetés, mellyet észbe-vévén addig dolgozott némelly Ifjakkal, méglen őket tulajdon akaratjoknak tőkélletes megtagadásokra reá nem birhatta; nyomozni szokta mindjárt előre, azokat bé-állítván a' gyakorló helyre, ha, nem valami hívfágos szándéktól adták reá magokat a' Szerzetes életre, ha győzhetik e' a' fanyarú, és holtig munkás életet élni, az engedelmeffégnek terhes, és szetlen fálatjait elejekbe adta, úgy a' szegénységet fok-szori alkalmatossággal tapasztaltatta vélek, és vis-

gálta szemeffén mi-némű ábrázatot mutatnának a' szűk-fég szenvedésben; de a' tiztáságra leg-nagyobb gondja vala; hogy azt a' mi Szerzetes életben leg-nehezebb, és melly miatt leg-nagyobb ostromokat szenvedni szokott a' Szerzetes Ifjú, ki-nézheffe belőlök, ha nem hajlandók e' felettébb a' testiekre, ha eléggé erősek a' kéfértetek' meg-győzésekben, ha törekednek e' serénnyen a' test, és világ ellen. Nyújtván szép, és jeles módokat nékik, mi-képen az őrdógi intselkedésekben viseljék magokat gyakran emlegetvén ilyeneket előttök a' vers-szerzővel: *Quisquis in primo obstitit, repulitque amorem, tutus, ac victor fuit; qui blandiundo dulce nutriuit malum, sero recusat ferre, quod subiit jugum.* Az tudni-illik szerentfés, és győzedelmes szokott lenni ki ellene-áll a' kezdetben a' kapuban, a' vár-fokon az intselkedő ellenfégnek, és gerjedező szerelemnek, a' még tsak merő hamuban vagyon; a' ki kedvez, és halogatja az ütközetet, az-után haszontalan rugdálodzik ellene, mikor már nyakában vagyon az iga. De a' Szent Írásból mint bővséges kintfés Tárházból számtalanokat szokott-vala oktatásokra elő-hozogatni, leginkább, hogy a' Tiztáság' ajándékát szüntelen, és buzgó könyörgésekkel kellene az Istentől kérni; mert senki azt nem győzheti, ha tsak onnan fellyül nem adatik néki.

Ez illyen derék próbálással azt nyerte ez a' bölts, és kegyes Tanító Mester, hogy a' Szerzetet jól nevelt,

velt, engedelmes, áhítatos, és minden munkákra örömmel siető, tűró, szenvedő Ifjakkal szaporítaná, melyet tapasztalván Szent *Kalazantzius* nagy lelki vigasztalást érzett szívében, remélyvén, hogy ilyen jól nevelt fímetékkal fokot építhet az Isten' Országában.

Meg-jövéen Liguria' Tartományából, mindenek előtt Genua Városának igyekezett jó, és szorgalmatos munkásokat küldeni, mivel akkor, hogy oda volt, annak, a' mint ígérte-va, nem szolgálhatott, azért kívánta mennél hamarabb ígérte-tét bé tellyesíteni. Ellenben mivel Liguriában azon alkalmatossággal számos Ifjakat, és Fő Nemesi rendből valókat-is (mi-némű va *Kaldera* *Iános* *Antal* *Monfiliáni* *Marchio*, *Karretti* *Iános* *Korregnoi* *Márchio*, *Barone* *Iános* *Szavónai* *Fő* *Ember*, bé vett-va a' Szerzetbe, hogy Szavónai *Novítziusban* *P. Spinula* *István* kezei, és vigyázó szemei alatt neveltetnének; történt, hogy némelyeket közzülők *Romai* *Provintziába* által tétetni kívánna, hogy ottan a' *Romai* *Novítziátusban* ugyan maga szemei előtt neveltetnének, és az oda való lakáshoz szoknának, azért meg-parantfolá a' *Liguriai* *Tartomány-béli* fő *Elő-járónak* (*Provintziálifnak*) hogy az oda-való *Novítziusok* közzül tizen-négyet két éltesfebb *Pappal*, a' kik vezetők, és reájok gondot-vifelők az uton lennének, küldene által *Romába*.

Szent *Fundátornak* ebbéli rendelését végbe vévé azonnal a' *Provintziális*, és ki-választván tizen-négyet

útra botfátá, Olvasóval, páltzával, kalappal, paláftal, és melyekről függő Keresztelôket el-készétvén, és bővféges úti költféggel tudni-illik a' mi-némûvel akkor az áhítatos Iskoláknál szokás vala, a' Szerzetefeket útra botfátani, ama' Szent Irás-béli igékkel biztatván ôket, és tele tóltvén úti 'zatskójokat ilyen irás-béli mondásokkal: *Iacta cogitatum tuum in Domino, et ipse te enutriet.* vedd bizodalmodat az Úrban, és Ô el-tart téged, és Szent Apostolok' példáját letzke gyanánt el-beszélvén elöttök, mellyről emlékezet vagy Szent Máténál imillyen szókkal: *Quando misi vos sine pera, & baculo nunquid aliquid defuit vobis?* Mikor ugy mond az Údvezítô: e-küldettelek titeket úti tarfoly, és páltza nélkül, vallyon voltatok e' valami héjával? kik felelének néki: semmi héjával nem voltunk. *Responderunt ei: nihil.* Ti-is azért jó Atyámfi ai bizzatok az Istenben, és gondotokat viseli a' Menyei Úr, induljatok békeféléggben.

El-is indulának Isten' nevében ezek a' Nevendékek víg szívvel útjokat követvén, és örülvén, hogy még azon gyenge korokban alkalmatosságok vagy Szent szegénységnek, és fanyarú életnek terheit tapasztalni. És ugyan a' Szerzetesi gyakorlásokból, és Szerzetes Háznál mondatni szokott könyörgésekből el nem mulatának semmit, reggel, este, délbe mint otthon a' szerént végezték az imádságokat, és elmélkedéseiket, idő közben az utón vagy Olvasót fenn-szóval, vagy Bol-

Boldog Afzszony' Litániáját mondák, azoktól elmaradt idôt áhítatos beszélgetések közt el tölték.

És ugyan az Isteni gond-vifeles szálláfról szállásra, délről ét-szakára mindenütt jó szívű, és Istenes adakozásra hajló emberek által elégséges táplálást rendelt nékik. Egy helyett meg-akadának, hogy éreznék a' valóságos szegénység' terhét. Iutának estvére egy vendég-fogadóhoz, melly magányosan állott-vala merő pufztás helyen; a' Gazda látván, hogy a' közelgető vendégek azok közzül valók volnának, kik az Istentől várandójutalom' ígéretével fizetni szoktak: azonnal elöttök bé-zará a' kapukat. Ezek látván a' Gazdának keménységét ott a' fogadó háznak falai alatt a' gyöpen mind a' tizen-hatan meg-telepedének és immár fetétedni kezdvén az idő szokott estveli imádságokhoz fogának mint otthon, és azokat térdeiken álva végezvén nagy áhítatossággal a' lenyugováshoz készülének. Itten még ezek így végezék köteleffégeket, bé méne a' vendég-fogadóba egy tfinos öltözetű, és ékes ábrázatú Ifjú, és szólétván a' ház' Gazdáját, meg-parantsolá néki maga Ura' nevével, hogy mennél-hamarább lehetne, a' kinn le-telepedett Szerzeteseknek vatforát, es elégséges nyúgovó helyt készítettne. A' Gazda azonnal kész vala pénzért szolgálni, és nagy gyorfafággal mindent maga tfeledjeivel együtt el készítete. Ki tére az alatt az Ifjú, és a' fekvéshez készülő Szerzeteseket kényszeríté a' bé-

menetelre, hogy mind a' vatfora immár készen volna, és a' szobák-is nyugodalomra. Sajnálja pedig feltétebb, hogy a' Gazda' embertelensége, és fősvény-sége miatt ez történt-volna rajtok, most már más képen fogja őket fogadni a' gazda, mivel hogy minden fáradságáért, és fel-adandó eledelért kész fizető lészzen az Ifjú, az ő Ura' parantsfolatjából, kinek hurré esett ez az ő ki rekefztetések.

Bé menének azért, nagy tisztefféggel meg-köszönnvén az Ifjúnak ebbéli jó téteménnyét, de a' gazda is mindjárt vigabb ortzát mutatott, mert a' remélyt jutalom emberfégre hozta őtet, azért szorgalmatosfan jára kőrülettek a' hozzá tartozandókkal. Az Ifjú azonban mind addig vélek mulata, és marada már egy, már más újfággal mulatván őket, és igen tiszteffégesfen bánván vélek; méglen a' rendelt szobákba bé nem vezettetének az el nyugováfra, akkor jó nyugováft, és bekefféges maradáft kívánván nekik, el méne, és a' Gazda' szobájába térvén mindenekről, a' nyereséget szomjúhozó Gazdának meg-fizete.

Reggel a' Szerzetefek fel-kefvén, és útjokat követni akarván meg kérdék szokás szerént a' Gazdát, mivel tartoznának, nem tudván semmit benne, hogy még estve az Ifjú mindenekről eleget tett-volna. Azonban halják a' Gazdatól, hogy mindenek utólsó fil-lérig meg volnának fizettette, akkor kérdezni kezdék a' Gazdát, hogy hová való Ifjú lett-volna az, és mi-
tfoda-

tífoda Úrnak embere? felele a' Gazda, hogy ő nem tudná, nem-is látta volna foha, sőt azt véli-vala mindenkor, hogy az esmérőfők, és az ő részekre való: itt közel ő semmi ollyatén Urafágot nem tud, mellyhez tartózna. De akár ki, és akár hová való lenne, ő azon nem törődik, mert néki bűtsületeffen meg-fizetett. Akkor a' Szerzetesek egy-máfra tekintvén, és a' történeten álmélkodván a' Gazdától bűtsút vevének, és azonnal bátrabban magok közt az úton beszélgetvén, nem egyébire magyarázták az egész dolgot, hanem az Istennek kivált-képen való gond-viselésére, a' ki maga Angyala által eledelt, és nyugovó helyt rendeltetett nekik, azért az Isten' irgalmasságának dítfőtésére örömmel fakadának: áldák, és magasztalák a' Mennyei Felsőget, mert jó, mert nagy irgalmú az Úr, és az ő hiveire gondot-vifelő, ki eledelt adott az őtet félőknek szűkség idején. *Misericors, & Miserator Dominus escam dedit timentibus se.* Erős segítő a' szűkségekben, és oltalmazó a' háborúfágos időben. Az idős két Szerzetesek az Ifjabbaknak mutogatták e' történet által, hogy mindenek fölött jó az Úrban bízni. Nevésse bár a' fősvény, vagy rend-kivül szorgalmatos, és serényfégével kérkedő, az Istenben bizónak együgyűfégét, nem szégyenül meg ez, az ő bizodalmányában.

Bé érkezének azonban nem sokára Romába ezek a' Jövevények, és első üdvezlések után meg be-

széllék azonnal nagy örömmel a' Szent Fundátornak mi történt-va vélek, és melly nyilván tapaszalták az Úrnak gond-vifelését, ki-zárattatván egy vendég-fogadóból. Ki-is halván ezeket, alkalmatosságot véve, hogy őket, és a' többi ószve-futó Fiait, és Társait az Apostoli tőkélletesebb szegénységnek szeretetire gerjeszse, és az Istennek Őveire való gond-vifelését ō előttök hatható szókkal magasztalja.

Nem-is volt bőtfősebb, és kedvessebb letzke a' Szent Fundátor előtt, mellyet maga Szerzeteseinek fejtegetett, már egy, már más alkalmatosság elő-adván magát, mint az Apostoli szoros szegénységről, vagy az Istennek a' benne bizókra kivált-képen való gond-vifeléséről. Ezekben szeretett több ideig mulatozni, és minden-képen azokat kellett. Ugyan égni látzatott ortzája, és elméjében mint egy el-ragattatni midőn ezeket javallotta; olly nagy buzgóféggel, szivefféggel, és tellyes erővel forgatta a' dolgot, mint-ha egész teste szóból, és nyelvből állott-volna, szemeivel, kezeivel, vállaival, és fok-szor könyvei' hullatásával sürgetvén a' dolgot.

A' szegénységet Szerzet Fő kintfének, vagy-is kintfes Tárházának áléította, biztatta-is erőssen magát, hogy addig nem félti a' Szerzetét, hogy abba a' buzgófégnak lelke el-óltatik, és az Ifjúság' tanításában valami hiba, tunyaság, únalom bé-férkezik méglen a' szegénység, és Istenben való bizodalom maga épségében
meg-

meg-marad. Mihelyest a' Szerzeteseknek nagyobb gondjok lészén a' szertelen alkalmatosságoknak kikérésére, a' kelletténél több ruházatokra, vagy hivatásos eszközökre, jobb ízű italokra, tsemegékre, azonnal hanyatlani fog a' Szerzetbe eleinte bé-óltott buzgótság, és ferénkedés, mellyeket tífudálva néztek mindnyájan az első tanítóknak. Hallattatott gyakorta ilyenekre-is fakadni, hogy ha a' Szerzetesnek valami drága fényes, és szűkségtelen eszközei vagynak az ő szíve-is, és egész elméje azok közt vagon, holott pedig a' Kegyes Iskolák' Szerzeteszei szíveiknek a' Kisdedek közt kellene lenni, hogy szüntelen azok' előmenetelére vigyázzanak, és azoknak jobban való gyarapodásán törekedjenek.

ÓTÓDIK SZAKASZ.

Azokról, a' derék erköltsékről, mellyeket Szent Kalazantzius sok-szori beszédeivel kívánt fő-képen bé-óltani maga Szerzeteszei szíveikbe.

Mivel hogy már ide le-folyt a' beszéd azoknak a' jó erköltségeknek említésére, mellyeket Szent Fundátor *Kalazantzius* maga Szerzetes Fiainak mindenek fölött ajánlott, és szíveikbe bé-plántálni igyekezett; ama' két jeles jószág után, szegénység, és literi gondviselelésben való erős bizodalom után harmadikát té-

szem a' gyors engedelmefféget: ezt Szerzetes épület' szegélet kővének nevezte, és ollyatén szükséges oszlopoknak, melly nélkül meg nem állhat a' lelki épület. Maga a' Szerzetes noha egyéb-aránt valami jófágok találattatnának-is benne, és egyéb Szerzetesi virtusokkal féneleni látzatnék-is, még-is tsak merő lélek, és érzékenység nélkül való Bálvány lészzen. Engedelmeffég, az a' fő eszköz, melly meg-édesít minden keserű falatokat, könnyét minden terhen.

Az engedelmeffég téfzi, hogy minden dolgok a' Szerzetes Háznál jó rendbe legyenek, és merő egyes finoron follyanak; ha a' Szerzetes ember maga Elő-járója' itéletire, és akarattjára támaszkodik, hadja magát igazgatni tétovázás, és igazgatás nélkül az igát viseli, nem vizsgálja az Elöl-járója' parantsolatját, ha eléggé helyes e', ha erőhez, és időhez szabva vagyon e', ha nem tufakodik ellene, hanem azonnal gyorsan indul *littera inchoata non dum perfecta*, az elkezdettt bötüt-is félbe hagyván. Hogy pedig annál inkább birhatná maga Szerzeteffeit a' gyors engedelmeffégre, azt adá elejekbe, hogy ollyankor gondolják meg a' Szerzeteffek, hogy *homini propter ipsum Deum reverentia praestetur*, az embernek tiszteletet, és bötfületet adnak, és az ő parantsolatira hajúlnak Istenre tekintvén. Az Elő-járók vétkeznek, ha azzal a' hatalommal vizfsza élnek, és mértékletlenül bánnak; mert helytelenül viselik a' Kristus' személyét, melly arra való,

ló, hogy szelédtségben, és kegyeffen példával inkább, hogy sem darabos szókkal Isten' Törvényneinek útja-
it mutogassák.

Azt az engedelmefféget ditsérte, és tőkéltefféghez közelítőnek tartotta, melly nem vár világos parantsolatot, meg-elégszik leg-kissebb jel-adással-is. Azt fok-szori édefféges beszédeivel mind Novítziufoknak ajánlotta, mind pedig a' korosfabbaknak. Gyakorta a' Hadi regulát példájúl hozta elő, és a' Hadi embe-
reknél találtatott engedelmefféget, melly igen szoros légyen, és nem tágító, mellyből többnyire származik, és le-foly, valami jól, és szerentféllen végbe-mégyen a' hadi történetekben. Az engedelmeffég tőkélteffégre hozza a' győzedelmet, szaporítja a' nyereséget, neveli a' fegyver-viselők' bőtsületét. Ha nyer-is a' Hadi ember az engedelmeffég ellen, vak szerentfének mondatik, és gyalázatosnak tartatik.

De nem-is lehet gondolni nehéznek, és erő-szakosnak, vagy ellenkezőnek azt, a' mire egy-szer fel-
ajánlotta magát az ember, tsak úgy lehet vélni, hogy előre meg-gondolta, hogy nem mindenkor parantsolnak néki kedves dolgot, vagy melly a' szája ízének tessék. Azért ha egy-szer fel-áldozta magát az Istennek tőkéltefféssen a' Szerzet' Reguláinak meg-tartására, nem eshet néki semmi kedve, és íze ellen, mellyet égre vetvén szemeit el nem viselhetne. Nehéz ugyan fok-szor a' magát tellyeffen meg nem győző-

nek egy közönséges, és fok fogyatkozások-alá vette-tett embernek szaván meg-állani, de a' ki meg-gon-dolja: ime ez az ember azon hivatalért, a' mellyben vagy on a' Krisztus' képét viseli; azért tehát örömmel, és szíven bé-húnyva néki engedelmeskedem; mert úgy hi-szem, hogy az Elő-járó' szava által nem más igazgat engem, hanem az Isten. Én ha végbe viszem a' pa-rantfolt dolgot, akár mi következék belőle, szá-mot arról nem adok.

De én le nem irhatom azt a' lélekkel tellyes be-szédet, ne-is vélje senki, hogy tfak így ízöllott-vo-lna; ez tfak árnyéka, és némelly darabos le-rajzolása az ő hatható beszédének; mert az merő két élő he-gyes-tör vala a' Szerzetes Fiai' sziveikben: *dedit vo-ci suae vocem virtutis*. Ő a' maga szavának Isteni ma-lasztokból le folyó erőt adott, hogy tehetségesebb lenne, és nagyobb foganatú. Annyira pedig, hogy az ő Fiai bizvált támaszkodnának az ő parantfolatira, semmiben nem féltvén magokat, ha a' szíerént járná-nak, és tfelekednének. Melly dolog nyilván tapasztaltatott fok történetekben. Ez előtt említettük im-már boldog emlékezetű Lándriáni *Glyceriussal* történt csudálatos dolgot, midőn Szent *Kalazantzius'* pa-rantfolatjára fel vevén az eleven szívet meztíelen ujjai közzé, szájába tette, és meg-forgatta minden sére-lem nélkül.

Mazocca Iósefről emlékezik a' Szerzet' Króni-kája ,

kája, hogy ez még tanuló Ifjú Klerikus lévén a' Szerzetben annyira meg-rongáltatott egy időben a' hofz-fzaffan őtet tfigázó súlyos betegségtől, hogy bádjadfága miatt, nem t'ak lábra nem álhatna, de az ülést-is az ágyon nehezen tenné, és szenvedné. Jó azonba a' Szent Fundátor' levele az ő Elő-járójához, mellyben parantsolva-vala, hogy ezt az Ifjú Szerzetest egy máffal Neápolisba küldje az Elő-járó; mert a' szükfég úgy hozta magával. Itt a' beteg már az előtt halotta-vala egy-néhány üdvefféges letzkéit Szent Fundátornak az engedelmeffégről: Istenre bizván magát, és Boldog Szűzhez folyamodván öltözni kezde, és mindjárt érzette lassan-ként távozni a' bádjadfagot, és a' megfzakafzkodott erőt nevededni, ugyan azon bizodalommal, hogy az engedelmeffég, a' nyavalyáján segét, a' Tenger' partja felé a' Társával indula, a' hajóba bé-üle, és ime, minek-előtte Neápolisban érkezének tellyeffen fel-gyógyuia. De számtalan történetek olvastatnak mind a' Szerzet' Krónikájában, mind pedig Szent *Kalazantzius'* élete' bővebb Hiftóriájában, mellyekben tapasztaltatott ennek a' jófágos tfelekedetnek ereje, és Isten előtt kedveffége. A' Szerzetefek-is szinte óhajtották, hogy valami keményet, vagy ellenkezöt parantsolna nekik; mert tudták, hogy nagy elő-menetellel, és Lelkek' hasznával végezhetik.

A' mint a' közönséges Szerzetefeket szoroffan kötelezte a' gyors engedelmeffégre, és annak Isten e-

lőtt való kedveffégét állatta, és mutogatta; úgy ellenben a' Szerzetes Elő-járóknak üdvefféges letzkéket adott, hogy a' hatalommal vissza ne élének, bőtfülnek meg a' Felféges személyt, mellynek képét viselik, és leg-inkább ők követnék a' Kritus' szelédféget, kegyeffégét tanulván tőle. Az Üdvezítő, a' ki tiz Hadi-fereg (*Legio*) Angyalnak parantsolhatott volna, hogy bozsfút álljon helyébe; meg elégedet egy-néhány lágy, és emberféges szókkal. Illyés Prófétának a' Mennyei Felféges Isten akarván Király: 3. köny: 19^{dik} rész. ki mutatni mi-némű volna ő, úgy-mint Égnek, Földnek Fejedelme, és Felféges Elő-járója, nem mutatta magát valami rettenetes ábrázatban, vagy hegyeket fel forgató, és kősziklákat meg rontó febes szélben, vagy zörgő tfattogó villámlásokban, *Non in turbine Dominus*, nem a' szélben az Úr; a' szél után következett módtalan rendülés, ismét mondja az Irás, *Non in commotione Dominus*, nem a' rendülésben az Úr; a' rendülés után tűz következett, és erről-is mondja az irás: *Non in igne Dominus*, nem a' tűzben az Úr; végre midőn mind ezek által-mentek volna így szól az irás az emlétett helyen, és a' tűz után: *Sibilus aurae tenuis*. Lassú szellő' zúgása, vagy kegyeffen lengedőző szellőnek vékony, és gyenge 'zibonyása. És ezt halván Illyés véli vala, hogy abban volna az Úr, és bé-fődi ortzáját a' Palástal. Tudni-illik nem akarja a' Mennyei hatalmas, és fő Elő-járó,

ró, hogy a' földi, de kivált a' Szerzetes Elő-járók magokat külfő jelekkel retteneteseknek, zörgőknek, fšattogóknak mutatfák. Maga az Elő-járói hatalom elég a' fenétékre azt inkább mértékelni kell édes szókkal, és kegyes ábrázatnak mutatásával. Maga Reguláiban Szent *Kalazantzius* így szól az Elő-járónak szivére: *non dominans; sed formafactus Gregis*, nem uralkodván, hanem példájává változván az ő anyjának, inkább példás tfelekedetekkel előre járván az Isten utain vezetgeffe maga Szerzetesseit, hogy sem darabos, fülánkos, és mérges dorgálásokkal, komor tekintettel, vagy sziv' sebefító', és nyilak gyanánt által járó szózatokkal.

Negyedik jófág, mellyet *Kalazantzius* Szerzetes Fiainak sziveikben bé-plántálni igyekezett, az Alázatofőfág vala, mellyet ő magában elébb, hogy sem Szerzetesse¹ben bé-óltott, hogy ő benne néznék ennek a' bötfeit, és szépségét. Közönségessen szokta-vala mondani; hogy a' ki valami jófágokban lelki épületet kíván fel-állítani *de fundamento cogitet humilitatis* a' fundamentomáról mindenek előtt gondolkodjék, melly az alázatofőfág. Valamint Ábrahámot az Isten előtt az engedelmesség tette kivált-képen kedvessé; úgy a' Boldogfágos Szűzet az alázatofőfág. *respexit humilitatem ancillae suae* tekintette és kivált-képen kedvelte az ő szolgálójának alázatofőfágát, melly ért-is annyira fel magasztalta, és nagyokat tfelekedett néki. De nem is gondolhatni, hogy vala-

ki Isten előtt kedves legyen, ha nem alázatos.

Az alázatoslag a' szegényfégen könnyét, annak gyümöltseit meg-érteti, a' szelédtségnek, és a' maga tulajdon szeretete', és akaratja' meg-tagadásának szülő Anyja, a' Szerzetesség pedig ezek nélkül tfak merő árnyék, és áll-ortzás szineskedés. A' ki a' Szerzetbe bé-áll, és maga akaratját követi, magát rendkívül szereti, annak hívfágos minden igyekezete, az a' Krisztus' kereftét nem vihelheti, melly a' Szerzetelek' fő kötelességek, és le-tett kintsek: az a' Krisztus' Tanítványa, és követője nem lehet; mert annak fő gondja, hogy magát meg tagadja, ez az első lépés. Mert maga tulajdon szeretete az embert szüntelen a' test kívánfáginak szolgálatjára hívja, és arra ósztónózi, hogy azoknak kedveskedjék: Krisztusé pedig azok, kik az ő testeiket a' kívánfágokkal együtt az ő Kereftéhez fzegeztek.

Az alázatos nem gondol maga le-nyomattatásával, nem törődik, nem aggódik mások' fel-emeltetésén, úgy nézi a' világ' adományit (mellyekért a' világ' fiai nyughatatlankodnak, és egy-mással újjakat vonnak) mintha érzékenysége nem volna, arra is magát méltatlannak állítja a' miben vagyon. Ez egy fő eszköze a' tfendes, és békefféges életnek. A' Régi Filozofusok, vagy is Pogány Böltsék a' vagy tfak azért igyekeztek ennek meg-szerzésében, hogy belső, és külső békefféges életnek szerzője, és meg őrzője, mennyivel

nyivel inkább kelletik ezen kapni a' Szerzetefeknek, kiknek annyi üdvességes gyümöltket, és lelki hasznokat szólni szokott. Boldog a' kit ez a' böts ékesít; nem lehet e' földön szebb alkotmány az igazán alázatos Szerzetes embernél.

De kivált a' Kegyes Iskolák' Szerzeteffeinek szükséges ez a' jófág; mert ha igaz alázatosság nintsen az illetén rendű Szerzetesben, mitfoda szívvel fogja tanítani a' Kristus szegényeit, kikről így szól az Üdvözítő: *meg lássátok, hogy meg ne vessetek e' Kisdedek közzül egyet.* Bizonyára nagy irtózást fogsz szenvedni nem csak únalmat ezekkel való bánásban, válogatnia' tanítványokban, és a' tfinosabbakkal, és mosdottabbakkal mulatja ideit, és azokkal, a' kik gyorsabb elméjűek, és szófabbak, a' többit komor szemmel nézni fogja, a' vagy tellyességgel meg-veti, és el hadja, nem álitván méltónak, hogy azoknak a' vagy csak letzkét-is mutasson.

Sok-szor irván a' Szerzetes Házak' Elő-járóinak ezt a' fő virtust nagyon javallotta nekik, és ajánlotta, hogy abban mindenek fölött az alattok valóknak példát mutatnának; mert jó példa-adással könnyebben taníttatik ez a' drága erkölts, hogy sem parantsolattal, vagy akár melly szép intésekkel. Sok-szor arra kérte őket, hogy magok-is le-mennének a' leg-alatsonyabb Iskolákba, és ottan azokat vennék elő, azokat taníttatnák, kik nem olly gyakran forognak a' tanító Mesterek' szemei előtt, vagy lágyabbak, és tunyább-

bak a' tanulásban. Az olyanokat válasszának ki magoknak, és leg-alább arra bírnák őket, hogy ha egyéb tőlök nem telik; az írásban leg-alább gyakorolják magokat, hogy tisztán, vétek nélkül, és rendszeren irjanak, vagy a' szám-vetés' mesterfégét vegyék elő, és arra adják magokat, ezek által, ha a' Tudományokra gyengébb az elméjük, élelmeket keressék.

Az Angyali Tisztaságot mi-némű nagy buzgó-lággal ajánlotta Szerzetes Fiainak, és hany-féle módokat kerestett ki, annak meg-őrzésére, talán ha száz nyelvem volna, ki nem beszélhetném, erre gyakor ízben tellyes ereje ki-adásával Szerelmes Fiait integette. Ezt Szerzetes élet' fő erősségének, vagy-is kerített Várának áltotta, és ugyan minden jószágos erköltséket, mellyeket eddig elő-számláltam, ennek meg-őrzésére mint-egy talpon lenni, és a' vár-fokon vigyázva állani kívánta; mert ha ezek által ugy-mond nem segítetik, könnyen nagy veszedelme következhetik. Ugy hasonló-képen óhajtotta, hogy a' Szerzetesek ennek meg-oltalmazására ezekben a' kegyes tfelekedetekben fő-képén gyakorolják magokat; a' külfő szemérmetségben, és a' szemeik' meg-zabolázásokban, a' magányosságot a' mennyire foglalatosságai miatt tőlök ki-telhetik, és a' szóbaikat szeressék; de úgy hogy abban szakadatlan foglalatosok legyenek; mert külömben ha heverve látja őket a' késértő, mind-járt

járt reájok út, és ostromolni fogja; a' halgatást bizonyos helyeken, és időkben úgy a' szüntelen való munkálkodást nemcsak fővel, és elmével, de sok-szor kezel-is igen javallotta, és igen alkalmasoknak ítélte mind a' kettőt az Angyali tisztaság' megőrzésére.

A' Tisztaság fő kintse a' Szerzetes életnek, melyet a' pokol-béli Ordító Oroszlány leg nagyobb erővel, és leg-több fortéllal ostromol; hogy ha ezt bírhatja, és győzheti, minden más jó erkölcsöket könnyen fel-prédál, fel-forgat, és meg erőtlénít. Azért is a' világiakkal a' szűkség nélkül való gyakor barátkozást, azoknak küszöbei' koptatását éppen nem javallotta, sok-szor ezekre fakadván, egy némelly lelki életben jeles Vezérrel: valahány-szor a' a' világiak között forgottam, annyi-szor vízfza térvén kissebbnek, és lágyabbnak magamat tapasztaltam. A' világiakon azonban nem az Istenfélő, tisztesség, jámbor, és kegyes embereket értette, kiktől gyakorta a' Szerzetesek-is fok jókat halhatnak, tanulhatnak; hanem azokat, a' kik világ' fiai lévén, a' világhoz, és a' világi hivságokhoz le-ragadtak, egyebet jónak nem esmérvén, hanem a' mit a' világ, szemek' fényét vesztvén hizelkedve nekik mutogat.

Ennek az említett jószágos erkölcsnek épségben való meg tartására szűkségeseznek állította amazokon kívül az ételben, és italban való mértékelést, azért-is noha látta, hogy Szerzeteseinek szüntelen vagy tanul-

niok kelletik, vagy tanítaniok, és egész melyel az Iskolákban kiáltani, minden órákat a' fzer tartás fzerént, hol a' Tanítványok' irási igazgatáfában, hol a' közönfeges letzkék' magyarázásokban, hol a' régi bõltfek', vagy históriát írók' könyvei' fordítáfokban hol a' Keresztényi Tudomány' zikkelyei fejtegetésekben tölteni, és szüntelen foglalatofoknak lenni; még-is gyakor bõjtóket, az Anya-szent-Egy-háztól rendelt Bõjtóken kívül ki-szabott, és tartatni parantfolt. Tudni-illik nem más végre, hanem hogy a' test a' lélek' fékjét inkább fzenvedje, és annak zabolátlan kívánfági hirtelen fellobbanó tüzének el-vegye eledelét; mert a' ki maga testének felettébb kedvez, hizlalja azt, az ortzája' bõrét fényesíti, és gyalolja, a' puha heverést fzereti, annak Isten Annja' Szegényei között, minden óra efszendõnek látfszik, a' minden-napi foglalatofság, Bányákban való értz vágásnak, az egyenessen való-járás-is meredek Hegy-hágásnak tetfszik.

A' ki rendelt bõjtókõn kívül a' testi fanyargatás-ra-is kívánta fzoztatni maga Szerzetes Fiait, a' végre bizonyos napokon, az estvéli imádság alatt rendelé, hogy a' Szerzetesek arra készített tfomós kõtletefskékel veregefsék magokat, penitentzia-tartó Dávidnak ötvenedik 'Zoltárát hakkal, és értelmessen imádkozván, és több illyetén könyörgéseikkel engesztelvén Istennek fel gerjedett haragját, a' szúrós lántzotskák-nak-is elõ-vévését, vagy a' szûrbõl készített által õvedzõkkel való élést sok-szor ajánlotta, hogy a' Szerzetesek

zetefek a' testnek ki-rúgásán inkább győzedelmet vehessenek, és azt meg-törhessék.

Mivel hogy *Kalazantzius'* Szerzetének fő tzelja vala az Ifjúság' tanítása, hogy a' szegényebb forfú Kifdedek meg tanulván a' bötük' fundamentomit, és a' Keresztényi kötelességeket, és a' Hithez tartozó dolgokat, a' világi állapotban elő-mehessenek, élelmet alkalmatossabban keresheffék, és mások' munkájokra 's-véres-verejtékjeikre ne támaszkodjanak, sőt az Anya-szent Egy ház' szolgálatira-is alkalmas Művefek váljanak belőlök; azért meg-kivánta, hogy az Ő Szerzetes Fiai a' Tudományokban magokat ferénnyen gyakorolják. Vigyázott-is arra, hogy kiket a' Szerzetben bé fogad, vagy tanúlt, és olvasott emberek legyenek, vagy alkalmatosfak minden-féle Tudományokra, gyors elméjük, könyveket szeretők, és munkás Férfiak. Mert noha a' Szerzetnek elein, azon Iskolákra, mellyeket első esztendőokban tanítottak-vala, nem kivántatnék felettébbnagy, és mély Tudomány, mind-az-által már akkor, ki-nézte Szent Fundátor, hogy az Ő Szerzete az alatsfnyabb Iskolák mellett nem marad meg; mert rend-szerént azok, a' kik a' bötük' fundamentomat ottan vették a' fellyebb való Iskolákban általok taníttatni akartak, és ebből következett, hogy az ékes szólásnak mesterfégét-is kezdenék tanítani, úgy a' szám-vetés mesterfégének mélyebb és nehezebb reguláit, úgy a' Gyeometriát is, mellyet

föld mérfékelésének hivunk. Azért igen óhajtotta Sz. Fundátor, és szorgalmatoskodott azon, hogy napról-napra az fellyebb való Iskolák' tanításfokra minden módon alkalmaztatnák magokat. Mivel hogy az ő fő tzélja az vala: a' Kőz-jónak, és az Anya-szent-Egyháznak a' Tudatlanok', és az el-hagyattattak' tanítással, és jó nevelésekkel használni. Azoknak leg-inkább fel-fogadásfokkal, és jó útra való hozásfokkal, kik a' jó fenyegek, és neveltetés' nem léte miatt, a' Kőz-jónak kárára, és terhére nyöltek-vala fel.

Elfő ezftendőben mindjárt mihelyeft az ő Kifded Tárfaága Szerzeti garáditfra fel-emeltetett, fokban béállottak kivált-képen nevezetes, és Tudományokban forgott Férfiak, voltak olyanok-is, kik a' mélyebb Gyeometriában, vagy a' Természet' ereit vizsgáló Tudományban, úgy világi, és egyházi Törvényben tudófok, és nevezetefek valának, úgy az Isteni dolgok körül foglalatos szentebb Tudományban (mellyet Theologyiának hivnak) még-is nem tartották kissebbségnek és szégyennek a' Kifded Ifjatskákat az ártatlanfág' tejével itatni, és gyengébb eledellel táplálgatni, és a' mire őket Szent Fundátor rendelte. Leg-főbb volt, és leg tekéntetefebb amaz éltes, és tudós Férfiaknál, a' kiknek már Egy-házi állapotban nagy érdemek vala, annyira le botfátkozni, hogy *Pueros pauperes multa cbaritate, & patientia erudirent*, a' szegényebb Kisdedeket nagy szeretettel, és békefégessen el-türvén tñnt-.

tfintalankodásokat, tanítgatnak, ápolgatnak, és mérő kézen fogva az alacsonyabb bötük' garáditfai-
ról magosabbakra nagy figyelemmel vezetgetnek.

A' mennyire pedig a' józan bötüket, és a' Tudományokban való elő-menetelt Szent *Kalazantzius* az ő Fiaiban óhajtotta, kedvelte, úgy gyűlölte a' fel-fualkodást, melly rend-szerént a' Tudományokban for-gókhöz szokott ragadni. A' Tudományok az elmének kivált-képen való Bötsei a' mint ékesítik az embert: úgy rútítja a' negédeffég, a' fenn héazás, és nints ots-mányabb alkotmány, mint a' kevélyfégnak szelétől el-ra-gadtatott Tudós ember. Boldog a' ki a' Tudományt Keresztényi szelédfféggel, és az alázatoffággal egybe tudja kaptfolni. Mire nézve Szent *Kalazantzius*-is ar-ra kéri-va a Szerzetesseit, hogy úgy gyakorolják ma-gokat a' Tudományokban, hogy a' Keresztényi ke-gyességet, az igaz áhítatoffágot, a' magok' mértéklé-feket el ne hadják, el ne veszejtsék; azok sokkal többet használnak, mind Szerzetnek, mind magoknak, kik a' bötükben közép-szerű módon elő-menvén, a' Szer-zetes életben gyarapodnak, és lelki jófágban napról napra nevednek, hogy sem, ha a' Tudományokban első, a' Szerzetességgben pedig utólsók léendnek. Mert rend-szerént a' mennyit szavokkal építenek, gonofz példájokkal, és feslett életekkel tiz annyit rontanak.

Hogy *Kalazantzius* az ő Szerzetes Fiait meg ő-rizné a' fel-fualkodásnak szelétől, melly könnyen hoz-

zájok férhetett-volna, mivel hogy szüntelen a' könyvek között forognának, igen jó módot gondolt ki, mellyel a' kevélységnek lelkét ő benne meg erőtleníthetné, tudni-illik: fel állítá a' gyakorta való könyör-géft, melly az alázatossággal jár, és a' nélkül merő pengő réz. Leg-inkább pedig azt rendelé, hogy napjában két-szer az ő Szerzetessei a' lelki-ésméret' vizsgálá-fát meg tennék, úgy-mint minek-előtte az ebédhez men-nének, és a' le-fekvés előtt, hogy úgy két felé oszt-ván a' napot, ha miben hibáztak-volna, könnyebben magokba meg éreznék, és fel-találnák. Azon-kivül a' fenn szóval teendő két-szeri imádságokon kívül, meg-hagyta, hogy az ő Szerzetessei egybe-gyűlvén az imád-fágra rendeltetett kőz helyen két-szer napjában, reggel fel-keltekben egy órát áhítatos elmélkedésekben töl-tenének, bizonyos tikkelyekre el-osztván az Üdve-zető Urunk' egész kín-szenvedését, delest pedig hat ó-rakor heted-félig a' négy végfő dolgokról. Már ki nem látja, hogy ezekkel, a' fok-szori elmélkedésekkel, és lelki-ésméret' gyakor vizsgálásával nem máfra tzelozott Szent *Kalazantzius*, hanem hogy az ő Szerzetes Fiai magokat nyilvánban, és jobban meg esmérnék, úgy a' világi hívfágot, és minden javainak múlandóságát, és ezek által magoktól szorgalmatosabban tavoztatnák a' negédefféget, és a' fel-fualkodás' lelkét.

A' Tisztfegek, és fellyebb való garáditfok' kívá-nását keményen meg tiltotta fő-képen azért; hogy az
alá-

alázatosságban maga Fiait meg tartta, ez okból az Elő-járói hivatalt éppen örökösnek lenni nem hagyta, hanem bizonyos vizontagságot állított a' hivatalokban, hogy, a' ki most Elő-járó vala, rövid idő múlva alacsonyabb Iskolák' taníttatására magát rendeltetni nem tartaná gyalázatjának, vagy kifibbfégének. A' kik a' főbb Iskolákat tanították, vagy prédikatori hivatalban több esztendőket dísféretessen töltettek, el korosodván nem fajnállottak a' Kifdedek' neveltetések körül foglalatoskodni, vagy azokat a' Keresztényi Tudományban gyakorolni; voltak mindenkor eleitől fogva, a' kik ezt a' Szent Fundátor' rendelését örömmel teljesítették, és ön-képen, sőt kérve kérték a' fő Elő-járókat, hogy minek-utánna fő hivatalokat viseltek, magokat a' leg-alacsonyabb Iskolák' taníttatására lebo-
títhatnák.

A' békefféges-tűrést, mint valóságos alázatosságnak meg-ért, és jó ízű gyümöltkét, és Szerzetes életnek egyik fő zálogát hatható befzédeivel fok-fzori alkalmatosságokban javallotta, de leg-inkább maga példás tfelekedeteivel tanította. Mert az ő Szerzetes Fiai ő benne, mint egy igazán mutató tükörben, nem mást láttak, hanem tűrő, és szenvedő Ióbot, kinek világos festékekkel ki rajzolt ábrázatját, és képét magán viseli-vala, innét nem vala tfuda, hogy az ő Fiai-is őtet abban nagy buzgóssággal követnék. De az éppen vitézi garáditsra fel érő jószág vala ő benne, hogy

midőn máfok szánakodnának rajta, és méltatlannak mondanák illyetén fzenvedésekre, és kifllebbfégekre; ő ellenbe magát nagyobb bôtstelenfégekre, és üldözésekre érdemesnek álitáná, és felelné, hogy még eléggé tífzteslégeffen, és emberül bännának véle, fok vétkei, és tetemes hibáit el halgatván, mellyekért fokkal daraboffabb dorgáláfokat érdemelne.

Többi kegyes, és üdvességes letzkéi között ezt is elejekbe adta az ő Szerzetesseinek mérő regula, és tőpó 'zinor gyanánt, hogy szorgalmatoffan vigyáznának leg-inkább ollyatén történetekben a' mikor a' városokban, a' mellyekben laknának, valámi meg-hasonlás elő adandja magát, vagy a' Tartományok' fejedelmi, vagy Elő-járói között, vagy a' hatalmassabbak között gyűlölségek, ellenkezések, és meg-háborodások, néha igen tőfekély okokból támadnak, mellyekben fokan felebarátjok' meg rontatásokra tellyes erővel igyekeznek annyira, mint-ha Istent nem esmérő Pogányok, vagy dühős fene- vadak volnának. Illyen történetekben az ő Szerzetesseit nagy buzgófággal arra kérte, hogy ha az ő igaz Fiai akarnának lenni, de leg-inkább á' Krisztus' hív követői, a' ki békeffégnek fejedelme vala, sem egyik részre, sem másikra ne hajúlnának, hanem inkább a' két-felé vált ellenkezőket üdvességes tanáttal, és példákkal békeffégre segétenék, és birnák; de mindenek előtt azon volnának, *ut pro eorum unione orarent*, hogy azoknak meg-egyezésékért Isten-

tennek áhítatosan, és állhatatosan könyörögnének.

Illyetén veszedelmes történetekben Szent *Kalazantzius* szerentés vala, a' mint oda fel-láthattuk, és ugyan olyan dolgokban egész életében szeretett fáradozni. Mikor ollyatén alkalmatosság elő-adta magát, oh! melly nagy buzgóssággal serénkedett, hogy mind a' két felekezet' szívében enyhítse, és lágyítsa a' haragot, a' gyűlölségnek gyökereit ki irtsa, meg mutatván, hogy ez a' meg-hasonlás a' gonosz, és irigy emberek' munkájok légyen, és nem más módon vett eredetet, nem más módon építettet, hanem a' hir-hordáson, a' hazudozó, és hizelkedő fondor nyelveskedésén. A'-hoz nagy része vagyon ebben a' helytelen gyanakodásnak, és bal vélekedésnek, Felebarátink' mi rólunk való ítéletek felől, mellyeknek ha helyt ad, és enged az ember, lehetetlen, hogy belső lelki tsfendéssége leheffen, szüntelen szív' faggatásokat, és haragra való gerjedéseket érezni-fog. Szükséges azért, hogy az ember észbe-vegye magát, és tekintse, hogy mind ezek egy parányi szikrátskából származtak, és ennyire fellobbantak, és hogy ezek a' Pokol-béli Sátánnak, ki a' békefégnak ellensége, és mindenkor irigye, és egyedül a' háborúfagokat örvendí; fortélyai, és mesterfégei, hogy nyertessebben a' zavarosban halászhaísson. Volt-is foganatja, és haszna szives fáradozásának, mellyre nézve közfőnégeíssen békéltető Atyának érdemlette nevezetét.

A' Felebaráti szeretetben, és a' könyörületességben mi-képen ő maga magát gyakorolta: úgy Szerzetes Fiainak-is azokat tellyes szív-béli buzgófággal javallotta, hogy előb-szer egy-máshoz hűféges szeretettel lennének, mint-egy Anyának Fiai egy-mást segé-
 nék: az erősebbek a' gyengébbeket támogatnák, gyámolítanák; a' mit magok tudnak, és tettetés nélkül tanultak, irígyfég nélkül közöljék az erőtlenebbekkel, az után a' kezekre bizattatott tanítványokat, a' Krístus' Kifdedeit Atyai, és édes Anyai szeretettel szeressék, és mi-képen a' jó Anya ápolgatja az ő Kifdedeit, őrzí, és nagy szívefőggel dajkálkodik kőrülettek, nem érez únalmat, el-tűrí holmi ártatlan tñtalanfágokat, úgy ezek-is a' Krístus' szerelméért únálom, és indulatofőggel nélkül igyekezzenek azokkal kegyessen bánni, némelly tsekélyebb fogyatkozáfokat el-szenvedni, azokat a' gonofzfágnak, a' vagy tñk árnyékától-is, vagy hívfág' szelétől oltalmazni, és ártatlan lelki eledellel táplálni: meg ne vessék azért, hogy durva, és fóltof a' ruhátskájok; mert a' jó erköltsék' szépfége, mellyel a' Tanítók' szorgalmatos Taníttatáfá által fel-ékesíttetnek, bé-fedezi a' ruháznak szennyét, és a' szirtofőfágát. Forgassák gyakorta elméjekben Krístusnak ama' szavait: A' mit tselekedtetek leg-kíffebbnek az enyimek közzül, vélem tselekedtétek. Meg-ne vessétek őket, mert azoknak Angyali szűntelen látják az én Atyám' ortzáját Mennyeknek Országában. Látják a-

zon-kivül azt az égő szertetet, azt az irgalmasságot, azokat a' fáradtságos munkákat, mellyeket ti fel-vá-laltok, és tfelekeztek a' Kristus' Kitsfinnyeivel erő-tö-
ket szakasztván, mellyeteket meg erőltetvén, és leg-kissebbet el-nem hagynak, el nem felejtének azokból; hanem fel vizik a' mennyei Felsőg eleibe, és hiven meg-jelentik ugyan a' ti jutalmatoknak, és koronátoknak öregbítésére a' Mennyei Boldogságban.

Az adakozást felette igen szetette, akarta-is, hogy noha a' Szerzetesek mindnyájan kitfinytól fog-
va nagyig az alamisnából élének, mind-az-által erre tehetségek-szerént igen hajlandók lennének, el ne bo-
tsátanak a' szükfőget szenvedőket, és a' házan-ként ké-regetőket, hogy mágok-is a' szerént a' kéregetésből él-
nének; hanem ha ki-telne tőlők, adnának örömmel, és gyorsan az ollyannak, a' ki nagyobb szükfőget szen-
vednálnoknál. A' mi őtetillette a' még birta némelly őfi jószágait, és Spanyol-Országban meg-tartott Egy-há-
zi Tisztségek, bővfőgessen adakozott a' szegények-
nek, azokból tőlt az árvaságra jutott, és el-hagyat-
tatott Ifjatskákknak a' ruházatjok, fok-szor ételek-is, az
Íspita-béli finlódőket azokból táplálgatta; de a' Szer-
zetes Tárfai helyébe-is, kik a' kőz élet' meg-tartásá-
ra reájok esett kőltfőget le-nem tehették, azokból pó-
tolgatott.

De az-után-is a' midőn minden javaiból tellyes-
sen ki-vetkezett, és minden Egy-házi Tisztektől meg-

vált, annyira gyakorolta ezt a' testi irgalmasságot, hogy fok-fzor zugolódnának ellenne az ő Tanító Tárfai, és Szerzeteszei, hogy fok fáradtsággal bé-fzedett alamifnát, nem hogy szúkféges időre meg-tartaná; de ki-ofztogatja, mihelyest látta, hogy az Isten bővebben nyújtotta az áldást, mint-ha kintfes Tárházi lettek volna. Azért fok ízben kellett néki maga mentfégére, és nékik üdvességes oktatáfokra az adakozásnak nagy jófágáról üdvességes, és hafznos voltáról szólani, és kitfyny-hitűfégeket, meg-gyengült bizodalmodkat erőfíteni, és fel-gerjeszteni. Adjunk, úgy-mond: az Isten' szerelméért nálunknál szegényebbeknek, és az Isten tetézve meg-fizeti, nem hagyja az Isten magát általunk meg-gyözöttetni. Költsónózunk az Úrnak, a' mikor szegényeknek nyújtunk valamit, és az Úr Isten nekünk még nagyobb szúkfégünkben bővebb uforával meg-fizet.

Melly kedves vala Szent *Kalazantzius'* adakozása, és szegényeken való könyörületessége fok ízben tfuda történetekkel meg-mutatta, és bizonyította az Úr Isten. Egy-kor midón egy nagy Méltósággal a' Sekrestyében (a' mint nevezik azt a' helyt, mellyben az Áldozó Pap a' Szent Áldozathoz készülni szokott) bizonyos dolgokról beszélgetne Szent *Kalazantzius*, elő-jöve egy szegény ember, ki egyéb aránt nem olyannak látfszatott, mivel hogy ruhás vala, ez *Kalazantziustól* alamifnát kére mint egy titkon, és inkább jellel, hogy sem szóval; mert azok közzül való volt,
kik

kik fokkal nagyobb szűkféget szenvednek, hogy sem a' házan-ként kéregetők; de szégyenlik nyilvánki-jelenteni mindenütt nagy szűkfégeket: Szent Fundátor magához hivatván azonnal a' Szerzetes Sáfárt, megparantfolá néki, hogy annak a' Szegénynek három Juliuft adna, melly nálunk téfzen majd tfak nem három márjást. Soknak látfszatott ez ama' Méltóságnak, és kivált, hogy kolduló Szerzetes egy-szerre egy szegénynek annyit nyújtana, azért meg nem álhatá, hogy ezekre ne fakadna: Ti magatok koldúltok, és nagy szűkfégben vagytok, még-is annyi alamifnát adtok egy-szerre. Felele *Kalazantzius*: azt tapasztaltam Nagyfágos Uram mindenkor, valahány-szor szegényeknek Isten' nevéért nyújtottam, hogy tiz annyit vettem viszfsza rövid idő múlva. És alég végezhetette e' beszédét *Kalazantzius*, ime azon nyomon Kárdinális Lanti' Embere őt aranyat hozott néki alamifnáúl. Ezt látván a' Gróf nagyon kezde álmélkodni, és *Kalazantzius'* adakozását jóvá hagyni, ezen szókra fakadván: *Stupendas res video*. Tfsuda dolgokat látok, és el-burfsúza.

Végezetre, mivel hogy maga *Kalazantzius* Boldogfágos Szűznek kivált-képen való tifsztelője vala, és gyermekfégétől fogva annak fszolgálatjára le-kötötte-vala magát, tapasztalta-is számtalan-szor hatalmas Párt-fogását, és segétfégét; azért Szerzetesfleinek-is ezt fok-szori hatható beszédeivel ajánlotta: hogy a' Boldog

Szűzet merő édes Anyyoknak tartanak, ő hozzá mint nagy irgalmú Anyyokhoz tellyes bizodalommal folyamodnának, akár szűkfégben leendnek, akár vefzedelemben, akár kékértetekben, akár szomorúfág érendi őket, vagy valami véletlen infég, a' BoldogSzűz Anya maga szegényeire nagy szivefféggel gondot visel. De hogy annak fegétfégét, és Párt-fogását érdemeljék, szűkfég, hōgy őtet különős tífztelettel, és Fiakhoz illó áhítatoffággal bōtfüljék, az ő nagynevét hirdeffék, és magasztalják. Olly nagy bizodama vala *Kalazantziusnak* Boldogfágos Szűz Anyyában, hogy ha tehette, hogy buzgón tellyes szivbōl, és kivált-képen való áhítatoffággal folyamodhatott hozzá, ollyba tartotta, mint-ha már is meg-nyerte volna, a' miért esdedezett. Nem emlétem itten ama tfuda történetet, mellyről bizonyfágot téfznek mindnyájan, kik Szent *Kalazantzius'* életét irásban foglalták: mi-képen az egész Iskola-béli Ifjúfág' jelen-létében a' Templomban meg-jelent mindeneknek láttára a' Boldog Szűz, és mint-egy láttatott arra kérni maga Szent Fiát, hogy azokat az ártatlan nevendékeket meg-áldaná, mellyet a' Kifded Jéfus meg-is tfelekedett szemeik láttára mozgatván kezetskéjét.

Most-is fenn vagon még amaz áhítatoffágnak nyoma Olasz-Orfzágban, mellyel különōffen tífztelte *Kalazantzius* a' Boldog Szűzet, és Iskola-béli Kifdedek' elejekbe adta, mellyet méltó volna Magyar Hazánkba-is bé-hozni. Ez az áhítatoffág ezekbōl állott, és ilyen

Ilyen rendbe vala vétettetve: Látván *Kalazantzius* hogy Szent Iános titkos látásiban a' tizen-kettedik részben amaz Égen láttatott napban öltözött Aszszony Állat, ki meg vala koronáztatva tizen-két tfillagokkal amaz igék szerént: *Signum magnum apparuit in caelo: Mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim;* Nagy jegy jelenék az Égen: egy Aszszony Állat a' Napban öltözve, és a' Hold a' lábai alatt, és a' fején tizen-két tfillagú Korona; Igen jeleffen példázná, és ábrázolná a' Boldog Szűz Anyát Szent Irás magyarázó Bőltsek' egyenlő értelmek szerént, a' Napon értvén ő benne az Isteni malasztnak tellyes voltát, a' tizen-két tfillagokon tizen-két fő bőtseit a' Boldog Szűznek, mellyekkel e' földön kivált-képen tündöklött-vala. Úgy-mint: szeptő, és makula nélkül való fogantatását Szülés előtt; szülésben, és szülés után meg-nem sértetett szűzességét; Isten Annjai Méltóságát; Szent Fiához való égő szeretetét; arra mindenkori gond-vifelését; erős Hitét; mély alázatosságát; gyors engedelmességét; Kristus' kinnyainak szívében, és lelkében-való megfzenvedését; békefféges türesét; Kereszt alatt való állhatatosságát; bűnőfökhöz mindenkori Irgalmaffágát. Arra nézve eme' bőtseit négy felé osztván négy különös könyörgéseknek elmondásával dicsőítette a' Sz. Szűzet, minden könyörgés után egy Mi-Atyánkkal, és három üdvözlettel, és egy 'Zoltárral, és egy rövid

éneketskével tisztelvén a' Boldog Szűz Anyát, végre a' Lauretomi Litániával fejezte-bé az áhítatosságot, hét rend-béli örömeinek, és hét epetfégeinek megtisztelésekre, két-szer hét Mi-Atyánkót, és üdvözletet utánna vetvén. Ebben a' gyakorlásban különös vigasztalást érzett Szent *Kalazantzius*, merte-is mondani, hogy valahány-szor ezt áhítatoffan el-mondhatta, bizonyoffan tapasztalta Boldog Szűznek kivált-képenvaló fegedelmét.

HATODIK SZAKASZ.

VIII^{dik} Orbán Szentféges Pápa, ki XV^{dik} Gergely Pápa' halála után választatott, Kalazantziushoz azonképen kegyelmessen hajlott-va, és őtet minden ügyekben segéttette; szerentsés országlása' elein Neápolis Városában, és Florentziában be-vezeté Kalazantzius maga Szerzeteffeit ugyan Ó Szentfége' engedelméből. -

Midőn Szent *Kalazantzius* ilyen módon maga új Szerzetét üdvességes beszédeivel, és írásban foglalt hatható intéseivel épígeti, és mint ama' gyenge tfemetékkal meg rakott kertet gyarapítja, és többről több kegyelmeket Ó Szentfégetől érdemelni igyekezik, úgy-mint kifded Szerzetét kegyelmessen ápolgató Atyától; az a' jó, és irgalmas Szentféges Pápa e-
zer,

zer, hat-száz hufzon-harmadik esztendőben, Szent Jakab' Havának nyoltzadik napján meg-hala, az egész Anya-szent-Egy-háznak nagy bánatjával, és minden Rendeknek, kivált, kik az ő fok rend-béli jó tétéményeit, és ritka bőtséit tapasztalták, vagy hallották, érzékeny keferűfégeikkel. De *Kalazantzius* maga Fiaival fő-képen fájdolta ki-múlását, mivel hogy ebben az ő Kisdéd, és azon új Szerzete éppen szerelmes édes Atyát vesztett-el, vagy ha még ennél-is valami bőtsősébb, e-lébb való, és kívánatosabb lehet. Ez valóban Gyámola, Nevelője, és tökéletes meg-állapodásra hozója vala ezen új Szerzetnek, mellyet Isten' íhleséből (a' mint vélni lehet) *Kalazantzius* plántála, Hárman egymás-után következő Szentféges Pápák öntözgették, hom-lítgatták, tsoportos kegyelmekkel járúlván hozzá, fő-képen ez az utólsó, a' Mennyei Felféges Isten pedig szaporá nevedéssel meg-áldotta.

Alég múla egy Holnapja XV. Gergely Pápa' boldog ki-múlásának, azonnal nagy meg-egyezéssel, és egész Anya Városnak nagy örömével választatott *Marphaus Barberini*, Kristus' Hely-tartójának, és VIII^{dik} Orbán' nevezete alatt az Apostoli székbe be-üle, és nagy dicsőséggel meg koronáztatván fel-válalá a' fő-Páfztori Szentféges nagy Hivatalt, és szerentféssen folytatni kezdé, minden Renden, és karban lévő emberek, nagyok, közép-szerük, és alatsfony forfú kőz nép-is boldog időket remélyvén, és igérvén magoknak alata,

ta, mivel hogy éppen köz-jóra születtetett nagy' eszű, és ritka kegyességű Ember vala. Nem-is t'falattattak meg reményekben; mert igen-is b'oltfen, szentül, szorgalmatossan, és különös kegyességgel igazgatta, és kór-mányozta az Anya-szent-Egy-házat, hofszú életet engedvén néki a' Menny-béli Úr, a' mit magában fel-tett, és el-rendelt-vala mindeneket többnyire szerentfés végre hajtván.

Mivel hogy pedig ez a' Szentféges Úr, és Fő-Páftor minden jókhoz szivessen hajló, és sok kegyel-mekkel bővelkedő Atya vala, nem lehetett *Kalazan-tzius* Ióseftől idegen; mert *Kalazantzius*-is minden mó-don azon igyekezik-vala egy szivű Társaival, hogy kegyelmeit, és szive' indúlatját érdemelje. A' mint-is első alkalmatossággal mindjárt mutatta magát Ő Szent-fége felette kegyelmesnek ő hozzája. Meg-jelent-va-la *Kalazantzius*-is többi Szerzetes Rendek után Ő Szentfége' Lábai t'fókolására egy-néhány Társaival, ot-tan a' Pápa nagy kedve' mutatásával meg ígéré *Kala-zantzius*nak, hogy nem hadja magát, a' három előtte élt, és jó tévő Pápáktól meg győzzettni, és annyit, ha nem többet fog-tenni az ő Szerzetével, imádkoz-zanak érette, hogy a' Mennyei Úr erőstse, és vasta-gítsa őtet, és ép egésséggel áldja meg, és tapasztalni fogják, hogy minden ügyeikben boldogúlni fognak.

Különösen *Kalazantziussal* szólván meg-hagyá néki, hogy bizodalmaflan járulna hozzá, valamikor
szük-

szüksége léend az ő hatalmas Párt-fogására, és meglátja, hogy kívánatos végét éri dolgának, meg hallgattatik, és vigasztalással botfáttatik el. Hogy ha pedig valami háborgatása, vagy rövidsége lészzen, hűségesen terjeszse eleibe panaszát, és jó ki-menetelét látandja maga ügyének, és bajának.

Mivel pedig szinte azokban a napokban sok félté kérettetnének *Kalazantzius'* Szerzetesei, hogy Iskolákat nyitnának, és már ebbe, már amabba a Tartományba, és Varosba által mennének Ifjúság' tanítására; ezt meg-jelenté *Kalazantzius* Ő Szentfégenek, és nagy bizodalommal engedelmet, és Apostoli áldást kére Ő Szentfégetől, hogy el-botfáthassa maga Szerzetteit a' Hely-fogásra, és Iskola' tanításra. De nem tovább, hanem csak az Olasz-Ország' Tartományainak, és környül-lévő Szigeteknek Határi között. Ezeknek hallására nagy örömet mutatni látszatott Ő Szentfége, és szerette-is, hogy már terjeszkedne ez az új Szerzet; azért-is tellyes helybe-hagyással meg-engedé, hogy ki terjeszszék magokat, és nevedjenek, és a' végre maga Apostoli áldását-is reájok adá; arra kívált integetvén őket, hogy mennél nagyobb szorgalmatossággal, és búzgósággal lehetne, igyekeznének tellyes erejeket arra reá adni, hogy a' Kisdedek jól nevelteszenek, és leg-inkább a' Tanítók arra vigyázzanak, hogy az ő Tanítványaik, ne csak börtű-tudók, Deákságban, és Iskolai vetekedésekben elő-menetelt

tévők; de kegyeffek-is, Isten-félők, és szeretők, tisztesség-tudók, Keresztényi jó erkölcsökben magokat gyakorolók, és szíveffen foglalók legyenek, hogy az Anya-szent-Egy-háznak öröme, és haszna lehessen ezen új Szerzetből, és annak munkáifaiból.

Ugyan abban az időben támadtak némelly színlett, és áll-ortzás Szerzetesek, kik látván az Áhítatos Iskoláktól neveztetett Szerzeteseknek, mind bőfűletben, mind pedig Tanítványok' számában napról napra szépen terjedő elő-meneteleket, hireket, és nevedéseket, azonnal azoknak hasonlatosságára már egy, már más helyen Iskolákat nyitottak, és azokat szinte-úgy Áhítatos Iskoláknak nevezni kezdték, főt az őltözetben-is követék a' valóságos Áhítatos Iskoláknak Szerzeteszeit, kik az Apostoli Szent Szék' végezéséből, és engedelmeiből vették már ez előtt minden regulájokat, ruházatjokat, és rend-tartásfokat, a' midőn annak hatalma, és tetzfése által törvényeffen helybe-hagyattattak, és meg-állítottattak.

Találkozott ezeken kívül még olyan-is, a' ki minden-képen hasonló ruházatot viselvén, és némelly külfő szer-tartásaiban, és szokásaiban *Kalazantzius'* Szerzetének tudós lévén, noha valósággal, és igazán semmit nem tartott-meg, nem-is vala annak rendi-szerént bé-állítva, és bé-fogadva a' Szerzetbe, hanem tsak tetette magát, és annak hazudta, hasonló petfétet tartott, környűl járt sok Tartományokat, Orszá-

szágokat, hamis leveleket mutogatván, és igaz Szerzetesnek színelvén magát, mintna ő *Kalazantziusz*tol, és a' Szerzettől fő Komissáriusi hatalommal el-botsfáttatott volna külfő Országokra a' végre: hogy a' Szerzetet, melly még azon új, és esméretlen vala, külfő nemzeteknél, Városoknál esmérteffé tenné, köteleffégét, fogadáfit, és minden rend-tartásait el-beszélné, és jeleffebb, és népeffebb Helyeken kelletné. A' mint-is fok Helyeken halván a' Városok' Elő-járói, Polgár Mesterei, kivált a' hol még ollyatén Iskolák nem valának, hogy ingyen, és tsupán Kristus' szerelméért, és a' Kőz-jónak elő-mozdítáfára a' szegényeket-is tanítanak, és nevelnék a' bötüknek első fundamentomin kezdvén, és a' Keresztényi Tudományt a' Kisdedeknek fejtegetnék, a' Szám-vetés' Mesterféget-is elejekbe adnák azoknak, kiknek arra kedvek, és szűkfégek volna; igen szivessen fogadák őtet, Helyt ígérének, és egyéb segétfégeket-is. Ő viszont nagyon fogadta, hogy nem fok idő múlva, mihelyest a' Szerzet' Elő-járóját tudósíthatja ezekről, bizonyosan remélyhetik, hogy egy-néhány tudós, és próbált Szerzetesek fognak küldtetni a' He'y'-fogáfra, és az említett szolgálatoknak végbe-vitelére.

Ez illyen Hazudozások által magához édesítvén városokban a' tehetségessebb embereket, kivált a' kiknek férfi gyermekeik valának, könnyen meg nyeré, hogy őtet bővebb alamisnával-is segétenék, főt némelly Városok, az el-jövendő Szerzetesek' számokra úti költ-

fégre valót-is kezébe adának, hogy annál hamarabb szándékjokban boldogúlhatnának. Mind ezekre nézve kéntelen vala Szent *Kalazantzius* úgy-mint Fundátor, és Szerzet' Elő-járója a' Pápához folyamodni, hogy Ő Szentége fő hatalommal, mind azokat, kik az Áhítatos Iskolák' nevezete alatt Iskolákat nyitottak, és tanítottak-is már; mind pedig ama' kóborlót, és állortzás hazug Szerzetest, a' ki bótstelen maga viselésével, és fondorkodásával fokot árthatott még külfő Országokon esmérten, és egyéb-aránt ártatlan Szerzetnek; meg fenétené. Ő Szentége ezeket más hiteles Emberektől-is meg-értvén, és jól meg-visgáltatván, minek-utánna úgy találta-volna, a' mint *Kalazantziustól* bé-jelentetett-vala, parantsolatot adata-ki, mellyel keménnyen meg-tiltotta, hogy senki ez-után Iskolákat nyitni ne merjen Áhítatos Iskolák' nevezete alatt, sem hasonló ruházatot ne viseljen, vagy olyan formájú Petféttel ne éljen.

Az emlétett kóborlót pedig Kárdinális Barberíni itéletére hagyta, kit-is azon-képen Spanyol-Országban szélllyel járván, és a' Kárdinálifnál-is meg-fordúlván szemtelen, és vakmerő, el-hitetett-vala, hogy valósággal ő a' Kegyes Iskolák' Szerzetétől küldette tett-volna-el külfő Országokra, hogy ezt az új Szerzetet, esmérteffé tenné.

A' Kárdinális olly szándékban vala; hogy ötet a' Gallyákra íteltesse fok tetemes gonofzfágáért, úgy-mint

mint szín-hányó, hazug ámitót: de Szent Fundátor térdeire esvén a' Kárdinális előtt, nagy buzgófággal esdedezett érette, hogy lágyabban büntettetnék; mellyre nézve a' Kárdinális bizonyos időkig tartandó sanjarúabb életre, és bőjtölésekre el-zárattatta őtet, és a' meg-hamisított Petfétnek, nem külömben a' hazug leveleknek, és a' Szerzet' neve alatt készítettett Pátenfeknek vizfsza-adatáfsára kényszerítette, mellyeket-is hiven vizfsza-adott.

Ezer, hat-száz huszon-hatodik esztendőben Neápoly Városának kéréfere maga *Kalazantzius* egy-néhány alkalmas, és tanításban forgott Szerzetefeket vévén maga mellé által-méne, és jóllehet egy-néhány álkalmatosabb Helyeket mutatnának neki, mind Szerzetes lakásnak, mind pedig Templomnak meg-építetéfere; ő mind-az által azt a' Helyt választotta, a' mellyen addig az ideig a' világi hivfágos Komédiákat, és játékokat mutató embereknek Épületek állott-
vala, azt pedig a' végre tselekedte, hogy így ugyan azon a' Helyen a' józan Tudományokat, Keresztényi kegyes erköltseket, és Isteni dicséreteket gyarapító Iskolák építtetnének; a' mellyen eddig minden fesletsfégre, és testi szabadságra, hogy ne mondjam fajtalanságra ámitó Mesterek laktak-
vala, kik szabados mulatfágnak örve alatt, nagy romláfára valának a' fel-serdült Ifjúságnak, melly az ollyatén bé-fedeztetett méregtől nem tudja magát eléggé oltalmazni. Így *Ka-*

lazantzius maga be-jövetelével a Sátán' birodalmát fogyagtotta, az Isten' Országát pedig építette, és gyarapította, melly dolog mindenkben fő tzelja vala.

Nem szenvedhették ezt a tetemes kárt az ámtók, nagy kárnak, és gyalázatnak-is vélvén, hogy az ő régi Helyekről meg-fofztattak; de kivált a' pokolbéli Sátánnak nehezére esett az: azért felettébb dúlni, fúlni kezdett, és a' Komédiások körül intselkedni, ki úgy-is *Kalazantzius*nak kifded korától fogva halálos ellenfége vala; annyira fel-gerjesztette őket, hogy mivel más elég-tételt nem remélhetnének: el-tőkellének magokban, hogy *Kalazantziust* valami szoros fikatáron meg-lesnék, és meg-ölnék. Meg-lesték nem fok idő telvén belé a' mint óhajtották-vala, és már már halálos sebeket készülnének rajta ejteni: midőn Szent *Kalazantzius* meg-álván előttök, kegyessen reájok tekénte, kik arra az egy tekintetre azonnal meg-váltótván sziveikben, és elméjekben, le-tévék a' haragot, elveték a' fegyvert, térdeikre esének előtte, és meg-bánák el-tőkéllett dühős szándékjokat meg-valván egészen mire igyekeztek volna, igérék, és fogadák, sebesen le folyó könyhullatások, és zokogások között életek' jobbúlását arra kérvén nagy bizodalommal őtet, hogy Istennek könyörögne érettek; mert látják valóban, hogy Szent Ember légyen.

Neápolis Városából vízfíza tére Romába, Istennek hálákat adván, hogy szereztesse végezhettedol-
gait

gait, és a' Szerzetét ottan meg állíthatta. Azonban az otthon maradt Szerzetesfeleitől hallá, hogy az alatt az idő alatt, mellyben Neápolisban mulatozott-va, sok helyekre hivattattak-volna a' Szerzetesek lakáfra, és Iskola-nyitáfra; azért igen szorgalmatoffan keresték-va a' Fundátort. De leveleket-is mutatának ezekről, és mi-képen szóval is kérettettek-volna, hogy a' Fundátorjoknak meg-jelentenék melly óhajtvá várnák az ő Szerzetes Fiait, és Tárfait.

Nevezet szerént pedig mindenek előtt említették: mit izent-volna Florentziából, bizonyos Egy-házi ember fő Tisztelendő Fiamelli Ferentz, ki sokáig szép barátságban élt-va Szent *Kalazantziussal*, és sok-szor őtet Iskoláiban Romában meg-látogatta, nagy buzgó-fágát a' tanításban, békefféges-tűrését, és tanuló Kisdedekhez mutatott szeretetét tudálta. Mi-képen ő már el-korofodván, és nagyon el-nehezedvén, amaz Iskolákat, mellyeket ő Florentzia Városában nagy haszonnal tanított, mindenekben követvén Szent *Kalazantziust*, mivel hogy már látná, hogy a' halálhoz közelgetne, olyan Tárfai pedig, a' kikhez bizhatna, hogy az el-kezdett munkát, annak rendi-szerént folytathatnák, nem volnának; nem másnak, hanem *Kalazantziusnak*, akarná által-adni, és annak Fiai közzül egy-néhányat azokba bé helyheztetni, hogy így azokat-is meg-örökösítsenek.

Halván ezeket *Kalazantzius*, nem akarta ezt a'

szép alkalmatosságot el-botsfátani, melly néki ilyen nevezetes fő Városba-való bé-menetelre egyenes út nyitna; azért-is hálákat adván Felsőleges Mennyei Úrnak, két-kézzel nyúla a' dologhoz, és mivel maga fok féle foglalatossági, és leg-inkább erőtlensége miatt, oda nem mehetne, P. Káosztelli Ferentznek maga egyik *Asszistens*-inek, vagy-is Tanátsfának, ki Liguriában egyszer's-mind a' Provintziálisságot viseli-vala abban az időben, bizodalmassan ira, hogy vévén maga mellé arra alkalmas Szerzeteseket, azonnal Florentziába menne, és fő Tisztelendő Fiámelli Ferentzel minden jót végezne. Florentziába érkezvén P. Káosztelli Ferentz két Szerzetes Társával, ottan már az előtt említett Fiámelli Ferentzhez méne, ki-is örömmel, és nagy szivefféggel fogadá őket, és a' mint izenet által ajánlotta-vala az Iskolákat, mellyeket eddig dítfére-tesfen tanított, és Tanítványokkal meg-rakott-vala, által-adta, ezekre fakadván: *Ezeket az Iskolákat úgy-mond eleitől fogva én néktek szántam, és tartottam, és ilyen karba bozván azokat, igyekeztem fő-képen minden rendet, és módját Kalazantziusnak bé-állítani azokba, hogy úgy kevesebb fáradsággal a' Ti módokra szoktathatnátok az Ifjúságot, nagyon-is vigyáztam arra, hogy mások' kezeikre ne jutnának; most azért vállaljátok-fel bátorssággal, és folytassátok szorgalmatossan a' tolem el-kezdet munkát, és a' ti Rend-tartástok szerént tanítsátok ezt az Ifjúságot, melly*
 óró-

örömmel fogja magát a' Ti kezeitek alá adni, mivel hogy én immár jó előre el-bitettem őket a' Ti kegyes jó módú, és szorgalmatos tanítáftok felől.

Ezekre P. Káosztelli Ferentz illendően meg köszöné Fiamelli Ferentznek abbéli szíveffégét, és jó-téménnyét, és a' Tanítványokat által-vevé. Azonban az egész dologról lett végezés Hetruriai Felféges Nagy Hertzeg eleibe vitettetvén, az ő Hertzegfége jó kedvel értette, és jóvá hagyta, főt olly szereztsés órában ment ez a' dolog a' Hertzeg' eleibe; hogy nem tflak maga fő hatalmával meg-erősítené azt; de még azon fellyül az Iskolákhoz közel lévő Templomot-is, és a' Templom mellett lévő föl Házat (hogy az épületre gondjok ne lenne, és a' fel-válalt köteleffégeiket szorgalmatossabban folytathatnák) az oda jött Szerzeteseknek által-adattatta, és továbbra-is Fejedelmi kegyelmeit ajánlotta, fő-képen ha látandja úgy mond: hogy az ő munkájoknak elő-menetele, és haszna lészzen.

Illyen-képen szereztsésszen végbe-vívén P. Káosztelli Ferentz a' mi reá bizattatott-vala, meg irá utólfó tzikkelyig Szent Fundátornak, nagyon ditsfekedvén Felféges Hetruriai nagy Hertzegnek fok rend-béli kegyelmeivel, ki alég látta őket, azonnal illyen nagy jókkal vala hozzájok, azért-is a' Hertzegét, és az egész Hertzegi Házat Szent Fundátor imádságiba, és a' Szerzetesek' áhítatos gyakorlásiba ajánlá. Hozzá adá azt-is, és nagy örömmel jelenté: hogy reményfég-

gek fölött nagy Párt-fogót, és kegyelmes szószólót találának az Őzvegy Hertzeg Aszszonyban, Felsőfő Mária Magdolna született Auszriai fő Hertzegnében, ki-is ön-kint a' nagy Hertzeg előtt úgy-mint Fia előtt, kormányozta, és segéttette ügyeiket, és minden kéréseiket magára válalta, és meg-igérte, hogy ottan maradt Szerzetesekre merő Anyai gondot fog-vifelni, csak bizodalmaflan jelenték neki szüksegeiket. *Kalazantzius* nagy szive' örömevel halván ezeket, a' Felsőfő Hetrúriai Házért maga Szerzettefeivel együtt nem szúnt-meg mennél buzgóbban lehetett könyörögni, és Mife-béli Szentféges Áldozatokat Istennek bemutatni, maga részéről pedig különös böjtöket, és testi fanyargatásokat ki-szaba magának, és azokat azon Fejedelmi Háznak boldog, és szerentfés birodalmaért, és állandóságáért ajánlá.

Ezek alatt *Scioppius* Gáspár nagy jó akarója, és bőtfülője *Kalazantzius'* Szerzetének, mihelyest értette, hogy Mária Magdolna Őzvegy nagy Hertzegné illyetén jókkal vala a' Kisded Szerzethez, és maga oltaalma alá vette-volna; azt a' fő Hertzeg Aszszonynak nagy tisztelettel meg-köszöné, és fel-ditfére ebbéli kegyelmességét, hogy annyira le-botfátotta-légyen magát, hogy maga szárnyai, és gond-vifelése alá venné a' szegény, és mostan nevedő Kegyes Iskolákat. A mostan említett *Scioppius* Gáspár akkor Második Ferdinand Felsőfő Tífzárnak belső titkos Tanátfa vala,
nagy.

nagy érdemi, és tudományú a'-hoz igen jeles itéletű Úr, kinek nem utolsó gondja, és igyekezete az vala, hogy *Kalazantzius* Iósefnek, és *Kisded Szerzetének* Ió akarókat, és elő-mozdítókat szerezzen, mellyet Ő Fel-fégénél-is Második Ferdinánd Tsfázaránál nem egyszerű tfelekedett. P. Tálenti Vintze az egész levelét, mellyet most említettünk, Olasz nyelven, a' mellyen irattatott-vala ki nyomtattatta, és Szent *Kalazantzius*' életéről írott könyvébe bé-tétette mint-egy emlékezetes dolgot.

HETEDIK SZAKASZ.

Kalazantzius Iósef VIII^{dik} Orbán Szentfészes Pápától Szerzetének örökös Gyenerálissává tétetik. Ugyan ő, és a' Kisded Szerzete Krisztus' Vitézei nevezetes Hadi-rendével bizonyosfövétségre lép.

Több nagyra bötűlendő kegyelmei közzé VIII^{dik} Orbán Szentfészes Pápának, mellyeket mutatott *Kalazantzius*hoz, és az ő Szerzetéhez első esztendőben, ezt-is lehet számlálni; hogy el-telven a' kilentz esztendő, szinte ezer, hat száz, harmincz egyedik esztendőben, melly időre *Kalazantzius*, boldog emlékezetű XV^{dik} Gergey Pápától Gyenerálisnak választatva-vala; akkor szerentféssen uralkodó VIII Orbán Pápa meg-értvén a' dolgot, hogy már imitt-amott

magát jelengető mirgyes nyavalya miatt nehéz volna közönséges Gyűlést a' Szerzet' Gyeneráliffia választatására rendelni, és bé-gyűjteni; azon-kivül azt-is jól tudván Ó Szentfége, melly nagy érdemi bölts, és egyenes itéletű vala eddig minden dolgaiban, kivált pedig a' Szerzete' mind fel-állításában, mind pedig kormányozásában Szent *Kalazantzius*, és hogy nem csak ezt, hanem más fő Hivatalokat-is érdemelne az Anya-szent-Egy-Házban: őtet nem egy-néhány eszten-dőkre; de örökre úgy szólván, a' még tudni-illik élne, Gyeneráliffnak választá, és rendelé Szerzetes Fiainak nagy örömevel, kik igen tartottak, és féltek-vala attól; hogy ne talán az új választás közöttök valami fel-háborodásnak oka lenne.

Azt is *Kalazantzius'* alázatos könyörgésére megengedé Ó Szentfége, hogy Kegyes Iskolák' Szerzetesfelei a' Tanítványaikkal együtt, akár melly Városokban léendnek, ne legyenek kötelesek a' közönséges Protzeffiókra, vagy is Bútfú-járásokra, és senki őket azokra ne kényszeréthesse, hogy annyival inkább minden tőlök ki-telhető serényféggel végbe-vihessék az ő köteleffégeiket, és a' Mesterek a' tanításban; a' Tanítványok pedig szorgalmatos tanulásban heted-szaka magokat foglalhassák. E' rend-béli kegyelemmel azt-is ki-nyerék, hogy a' Bútfú-járásokban a' Helyfogás-eránt támadható versengésektől, és villongásoktól szabadúlhattak.

Erre

Erre az ezer, hat százon fellyül hufzon-hatodik esztendőre tartozik az-is, a' mit ír P. Tálenti Vintze a' Szerzet' Kronikája' Írója, és jelelőbb történeteknek öszve-szededetője a' Kristus' Vitézei' Hadi-rende fellyül, melly Deák nyelven: *Ordo Militiae Christi*, vagy *Ordo Redemptoris*, vagy *Sanguinis Christi*, Kristus' vére' Vitézi Rendének hivattatott, melly Vitézi Rend Olasz-Országban, Mantuában ezer, hat száz, nyoltzadik esztendőben támadott, és az-után nem sokára, azon időben Apostoli Székben ülő V. Pál Pápa által megerősítettett, és meg-állítottott, és nagy elő-menetellel 's-ditfőféggel terjedni kezdett Olasz, Német, Frantzia Országokban, de leg-inkább Felsőleges Romai Császár Második Ferdinand' Birodalma, és szárnyai alatt. Erről a' Vitézi Rendről (a' mint elébb említém) azt írja a' meg-nevezett Szerzetes Író: hogy abban az emléttett hufzon-hatodik esztendőben, Gyenerális Ált-hánn Mihály Romai Szentféges Birodalom' Grófja, ama' Vitézi Rendnek fő Elő-járója lévén, előbb-szer ugyan fő Tisztelendő, és Nagyságos Grammay Iános által, ki első Prelátuffa vala azon Vitézi Rendnek Upsali Érsek, és akkori Felsőleges Császár' Alamisnássa; kívánt-volna az Áhítatos Iskolák', akkor lábra kapó, és nevedő Rendével bizonyos egyesülésre lépni; de az-után maga-is Olasz-Országban meg-fordulván, és Szent *Kalazantziussal* magával szemben lévén, és tulajdon szemeivel látván, melly nagy buzgóssággal, és di-

tféretes elő-menetellel munkálkodik az új Szerzet a' Kriftus' Anya-szent-Egy-háza' terjedésében, a' Tudatlanok' taníttatásokban, és igaz útra való vezettetésekben, és hogy ennek a' Szerzetnek fő tzélja légyen a' Felebaráti Szeretetek, és a' Lelki irgalmasságnak munkái, és e' Földön a' Kriftus' Országa' terjedése. Azért eleibe adá *Kalazantziusnak*, hogy ha tetszenék néki, és az ő Szerzetes Tárfainak, hogy ő kívánna az ő Szerzetével bizonyos szövetségre, és egyesülésre lépni, maga Vitézi Rendje' részéről: hogy tudni-illik mind a' két Rend között, minden érdemeknek, munkáknak, fáradságoknak, és szenvedéseknek közösülések lenne, és mindenkori részefülések, melly egyesülés Atyaffágos lelki szövetségnek nevezetnék. Tudni-illik:

Hogy a' mit Áhítatos Iskolák' Szerzete a' Felebaráti Szeretet, és Irgalmasság munkái által, Iskola-tanítás, gyámoltalan Kifdedek' neveltetések által, nem külömben más áhítatos gyakorlatosságok által Isten előtt érdemel; az közös légyen a' Kriftus' Vitézei Rendével, és annak a' szerént tulajdoníttassék mint-ha amaz a' Rend ezeket tfelekedte volna; és vizont az Áhítatos Iskolák' Szerzete részese légyen minden érdemeiben, fáradságos munkáiban, és az igaz Hitnek terjedéséért szenvedett vér-ontásiban ezen Vitézi Rendnek. Azon fellyül a' Kriftus' Vitézeinek köteleffégekben álljon mind különöffen, mind közönségeffen elő-

mozdítani, ezt az Áhítatos Iskolák' Szerzetes Rendét, annak elő-menetelében munkálkodni, azt védelmezni, gyarapítani, és nagyobb's-népeflebb Várofookba bé-fegéteni.

Ezekre Szent *Kalazantzius*, maga Szerzetes Tárfaival reá-álván, végbe-méne az egész el-intézett fővet-fég szerentféffen, melly dologról készítettett hiteles levél, Szent Pántáleonnál lévő Kollegyiumban, melly a' Szerzet' fő, és első Háza, a' Szerzet' Arkivumában, vagy-is Leveles Szekrénnyeiben, Szerzetnek többi emlékezetes Iráfi között most-is mutattatik, és fenn-tartatik, és ugyan nagy Méltóságú Gróf Gyenerális Álthánn Mihály Úr, és Fő Tisztelendő Grammay Iános első Prelátus, és még egy-néhány jelellebb Vitézek' neveikkel, és Petfétjeikkel egy felől, más felől pedig *Kalazantzius'* Iósef' Áhítatos Iskolák' Szerzete Gyeneráliffa, és annak Szekretáriuffa' neveikkel, és a' Szerzet' Petfétjével meg-erősítettve láttatik.

Ide fel több-szer-is emlétett P. Tálenti Vintze, arról a' Levelekről-is emlékezik, és nyomtatásban-is elő-adja, mellyet már egy-néhány-szor emlétett Gyenerális Gróf Álthánn Mihály irt-vala Romában *Kalazantzius'* Magyar-Országból, mivel hogy akkor Magyar Országban fő Hadi Tisztet vífelt-vala, írja pedig a' levelet Rév-Komáromból ezer, hat száz, huszon-hatodik esztendőben, melly levelében világoffan elő hozza a' meg-esett egyesülést, és köszöni *Kalazan-*

tziusnak, - hogy szorgalmatosan igyekezett az egész szövetfég-szerzésben, és különös örömet jelenté, hogy végét érthette az óhajtott egyesülésnek.

Ugyan ezen nevezetes Vitézi Rendnek egyik érdemes Tagja, és Bajnokja vala Magyar Hazánkban, ama' dicsőféges, és fok győzedelmektől el-hirefedett Vitéz Úr, Gróf Erdódi Tamás Horvát-Országi akkori Bán, kinek fok rend-béli Vitézi tselekedetét, Törökök ellen fok útközetben nyert győzedelmeit, az igaz Hit' terjedésében, és annak hajdani tisztasága' meg-oltalmazásában különös buzgóágát, és jeles bátorságát, ez a' Kristus', vagy Meg-Váltó Urunk Vitézi Rende halván, ottan maga ki választott Bajnoki közze számlálni kívánta, és ugyan erre nézve a' Vitézi Rendnek Arany lántzról függő jelét, vagy tzimmerét Zágrábba két jeles Vitézek által meg-küldötte, melyet az-után különös Ünnepi szer-tartással, és tzeremóniával Méltóságos Zágrábi Püspök Domitrovits Péter, számos Fő Rendeknek, és Nemeseknek foka-fága, és gyülekezete előtt dicsérő beszéddel megtisztelvén őtet, és Vitézi győzedelmeit elő-számlálván nyakába függesztette. Ezt Deák nyelven igen jelesen, és hitelesen le-irta Hazánk' nevezetes Historikus-fa fő Tisztelendő Nagy Tábori Rátkay György Zágrábi Kánonok Úr, ki ezen dicsőféges Vitézi Rendnek, eredetét, fel-állítatásának alkalmatosságát, és tzimmerét, az oda-tartozó *Symbolum*-okkal együtt el-beszéli: Ma-
gyar

gyar Királyokról, és Horvát Országi Bánokról írt Hiftóriájának negyedik könyvében.

Történt ez éppen abban az időben, midőn ditfő-
féges emlékezetű Gróf Erdődy Tamás Petrina' Vá-
rát Török ellen nyert fok diadalmi után több vég He-
lyekkel, és Várákkal együtt meg-vette, és újra hogy
a' Hazának oltalom-báftyája lenne, meg-építette.

NYOLTZADIK SZAKASZ.

*A Havafokon-túl lévő Tartományokba, nevezet-szerént
Morvába Kárdinális, és Hertzeg Dierichstein' kéré-
sére által-küldi Kalazantzius maga Szerzetesseit.*

Már Olasz-Országának majd minden Tartományira,
és a' környül-levő Szigetekre-is ki-terjedett-va-
la Kegyes Iskolák' Szerzete, nevededett-is nagy elő-
menetellel virágozván, és kellemetesgyümöltket hoz-
ván, kivált pedig azzal vala nagy javokra, és hafz-
nokra ama' Tartományoknak, és Városoknak, mel-
lyekbe bé-lépett, hogy a' köz-nép' magzatiban nem lát-
szott immár annyi fesletég; mert a' melly Gyermeke-
ket az előtt a' szülék a' szűkfég szenvedés miatt nem
nevelhetvén jó fenétékben, el-hagytak-vala, és tsak a'
Termézet-szeri szabadságra, és indúlatokra botfátot-
tak, hogy szerte széllyel kóborolva járjanak, pajkos-
kodjanak; azokat leg-inkább azok a' Tanító Atyák fel-

keresék, és Iskolákra-való járásra, már kegyes javallásokkal, már ajándékoktskákkaal, és más szép módokkal fel indították, és ártalmas heverésektől el-fogták. Azután údvességes letzkékre szoktatván, addig szelédétették, addig simogatták; méglen tellyessen a' féknek megszervedésére birhatták. Sokakból kevés idő alatt alkalmatos, józan, és szorgalmatosfán Hazának szolgáló nevendékeket formálván.

Azért-is szem-látomást fogyni tapasztaltatott a' ki-rúgó gonofz tekergők', és dologtalan herék' számok, nagyobb tfendesség láttatott az útfzákön, és kőz piatzokon. A' kik pedig a' bőtükhez nyúltak ferényebb gyakorolással, nem tfak az Iskola-béli Tudományokban mentek-előbbre; de a' Keresztényi erkötsfekben-is javúltak, és gyarapodtak. Sokan a' leg szegényebbek közzül fel-segétették magokat a' tfinos, és helyes irás, és a' szam-vetés' mesterfége által; úgy hogy a' kőz-jónak használnának, és élelmeket-is kereshetnék.

Mivel hogy pedig ezeknek az Iskoláknak jó hírek, és nevek a' leg közelebb engedtetett lubileum' alkalmatosfágával ezer, hat száz hufzon-ötödik esztendőben a' Havafokon-túl lévő Országokra-is ki-terjedett, ferény, és felettébb hasznos munkájoknak el származván minden-felé szép illatjok, magok szemeikkel látván, a' kik áhítatosfág' kedvéért Romában akkor meg-fordúlnak a' Tanítók' iparkodását, a' Tanítványokban a' szép rend-tartást, az elő-menetelt: gondolták, és itélték,
 hogy

hogy az ő Tartományaikban sokkal nagyobb szükség légyen, ez ilyen Szerzeteseknek munkájokra, kik olly rendessen első fundamentumokon kezdvén nevelik az Ifjúságot, kivált azért, hogy ottan az Eretneki Tudomány a' szükséges Műveseknek nem léteke miatt nagyon el-hatalmazott. A' végre fokon az északra néző Tartományokban uralkodók, és tehetségesebb Méltóságok közzül, azon kezdetek iparkodni, hogy ezt a' Szerzetet valami módon azokba a' Tartományokba által-vihessék, és által szerezheffék.

Első vala ezek között, kik ennek a' Szerzetnek munkáival kívántak magok Hazájokban élni: nagy Méltóságú Kárdinális, és Hertzeg *Dietrichstein* Ferentz Olmutzi Püspök, ki mind maga Püspöki Megyéjébe, de leg-inkább fáját jószágiba, és örökségeibe, főt azután Morva-Országnak több Várofaiba-is (mint hogy abban az időben, azon Országnak fő Gond-vifelője, és Tízfár' képe vala) bé akarta helyheztetni, és illyetén új munkásokkal Morvát gyarapítani. Gerjesztettebbéli kívánfágát az leg-inkább, hogy ez előtt Szent *Kalazantziust* maga a' meg-nevezett Kárdinális Romában lévén látta-vala, és különös buzgófágát illyen rendbéli munkákban tapasztalta, és tudálta-is.

Annak-okáért fő Tisztelendő, és Nagyfágos Grammay Iános által (kirül ide fel immár emlékeztünk) ki-is nem tudom mi-ökből éppen harfogó Trombita gyanánt mindenütt, és mindenek előtt hatható sza-

vaival hirdette, javasolta, és kellette *Kalazantzius'* Szerzetét, Grammay Iános által mondám a' Hertzeg, és Kárdinály, kéretett *Kalazantziustól* egy-néhány Szerzetes Személyt, kiket maga Várofába Nikolsburgba, melly Morvában vagyon, már ez előtt el-készített épületbe bé szállíthatná, hogy azok által az oda-gyűlendő Ifjóság' taníttatását, és neveltetését folytathatná.

Véven *Kalazantzius* amaz Egy-házi Méltóság'-levelét, mellyben tellyeffen le-irva-vala Kárdinális' kívánfága, a' Szerzetesek' bé küldettetéseik eránt; nem kéfett semmit, hanem mennél hamarább lehetett ki-keresett kilentz Szerzetest, kiket buzgóbbaknak esmért, és alkalmatofabbaknak az idegen nyelvek' meg-tanulására; és ugyan a' választásban arra figyelmezett leginkább, hogy a' melly Szerzetesek oda jutandnak, hogy elő-fzer az oda való népeknek nyelvét könnyen vehetnék-fel, és mivel azoknak gyakorta fzembe-fzállaniok kellene az Eretnekekkel a' Hit' Ágazatiról való vetekedésekre, hogy másod-fzor arra kivált-képen alkalmatofok lennének, és a' Szent Irásban forgottak: külömben igen kevés hafzonra volnának azokban a' Tartományokban.

Szükséges vala az-is, hogy nem tsak mások' igazgatására alkalmatos; de Tudós, és Egy-házi szentebb Tudományokban forgott Elő-járót-is küldene vélek, a' végre Tenkáni Peregrinus nevű igen bőtfületes, kegyes életű, és már koros Szerzetes embert rendelé

dele kőzike fő Elő-járónak, ki Nikolspurgba bé-vezetné ezeket az új Szerzetes Nyúvendékeket, kik még idegen Országokban járatlanok valának; és ottan *Kalazantzius'* gyümöltseffét gyarapítani, és nevelni tudná.

Ez a' jó lelkű Atya P. Peregrinus egy vala azok közzül, kikhez leg-inkább bizott Szent *Kalazantzius*, és különösen szerette őtet az ő mély alázatosságáért, jeles buzgóságáért, mellyel vala a' Kisdedek' neveltetésekhez. Mire nézve nehezen botláthatta-el magától; mert már akkor Tanátfossa (*Assisténs-e*) is vala, és jobb-kéz gyanánt szolgál-vala néki.

De a' külfő Országokra-is akarván nagy kegyesfégu, és eléggé tudós Szerzetefeket küldeni, hogy olyanok által az oda való Tartományokon a' Szerzetnek híre, bősfülete, és kellemetése jobban gyarapodna, és nagyobb láttatja lenne, de kivált lelki-hafzna szorgalmatos munkájoknak; tsak ugyan el küldé: kézfzebb lévén Olasz-Országban valamelly fogyatkozást szenvedni. Mert ha valahol, ott bizonyára szükségos vala a' buzgó, és serényen dolgozó Férfú, és olyan Szerzetes, a' ki értene a' Kisdedek' jó nevelésekhez, és fáradhatatlan sok únalmat el-tűrő, és magát nem kémellő kegyes ember lenne.

Nikolspurgba szerentseffen bé-érkezővén a' Szerzetefek, a' Kárdinálístól különös kegyelmeknek jelentéseivel, és nagy szivelességgel fogadtattak, ki-is azonnal őket az el-készítettett épületekbe bé-szállította, a'

Lauretomi Szemináriumot-is az ő Gond-vifelétek alá-ajánlván. Látván ilyen hajlandóságát a' Hertzegnek, és fok rend-béli kegyelmeit, mellyek gondolatjokba fem tűnhettek volna, az oda érkezett Szerzetesek, egy kis pihenés után szorgalmatossan készíteni kezdék magokat a' munkához, és mély le-botfátkozással engedelmet, és áldást kérvén a' Hertzegtől Iskola-nyitásra, és tanítáfra, nagy buzgósággal hozzá-nyúlának a' dologhoz.

Alég léptek-bé a' Tanítók az Iskolákba, és *Kalazantzius'* szabott rende, és Regulái szerént, alég kezdtek az eleve bé-gyült kevés számú Ifjúsággal szép, és módos kegyességgel, és édesgető szókkal bánni, a' mellett pedig kivált-képén való szorgalmatosságot a' letzkék' magyarázásában mutatni, azonnal el-terjedett minden-felé a' hírek, és felette igen szaporodni kezdett az Ifjúság' száma: annyira hogy midőn a' Kardinális maga belső emberei által első alkalmatossággal meg-tekéntetné az Iskolákat, már négy százra szaporodottnak találának az Ifjúságot. Ugyanakkor a' Tanítók-is meg-mutaták mennyire mehetek a' Tanítványaikkal; leg elő-szer mi-némű elő-menetelt tettek a' tfinos irásban, a' Deák nyelvben, a' Keresztényi Tudománynak szűkségefőbb Tzikkelyei' meg-értésében, a' szám-vetés Mesterfégében, és a' Szent Irásból kifzedegtetett idvefféges példáknek, és jeleffebb eseteknek tudományában, de más Iskola-béli gyakorlásokból-is

ból-is elő-állottak a' végre, hogy meg-próbáltatnának, és ugyan nagy dicsférettel helybe-hagyattatott, valami-eránt talált lenni a vizsgálás.

De még a' Hitünkben-kivül valóknak-is tetfzett felette a' mód, és Rend-tartás, mellyel éltek-vala a' Tanító Mesterek a' tanításban, kivált, hogy a' börtökkel együtt sürgetnék a' Keresztényi kegyességet, a' Hit' Ágazatának tanulását, és fejtegetését, És hogy arra-is vigyáznának, hogy az Ifjúságban el-fzármaezni szokott vétkektől a' fesletlégtől, a' pajkosságtól, a' rendkivül való játékoktól őriznék a' nyüvendékeket: a' beszédjekre, erköltseikre, és társalkodásokra-is szorgalmatosfan vigyáznának: hogy a' Tanulás közbe-is Isteni dicséreteket mondatnának az Ifjakkal, azokon kezdenék, és azokkal végeznék a' tanulásra ki-rendelt időt, nagy tsendességben minden-nap bé-késérvén őket a' Templomba a' Szent Misse-béli Áldozatnak meghalगतására .

Történt ez az ő Morvába való bé-érkezések ezer, hat százon fellyül harmintz-egyedik esztendőben. Szerentsés vala pedig Szent *Kalazantzius* ezeknek kiválasztatásokban, és el-botfáttatásokban; mert mindnyájan tellyes erejeből jó szívvel igyekeztek meg-felelni eskütt köteleffégeknek, és hogy Szent Fundátorjoknak lelki vigasztalása lenne belőlök tfüportos keserűfégi, és háborúfégi között. Mindenek fölött a' kik arra alkalmatosok valának, a' Hit' Ágazati-eránt támadni szo-

kott vetekedésekben gyakorolták magokat, szorgalmatosan olvasván a' Szent Bibliát, a' Szent Atyák' hitelies irásaikat, és illyetén údvességben járó dolgokat meg-fejtő, és elő-adó könyveiket, A'-hoz mint a ferény bajnokok a' viadalra olly szorgalmatosan készültek ezek-is napon-ként az idegen vallásúakkal követhető vetekedésekre.

Ezekről nem csak a' Szerzetes Elő-járók, és külfő Ió-akarók-is tudósították Szent *Kalazantziust*; de maga a' Kárdinális-is bősülettel tellyes levelet irván *Kalazantziusnak* azokról, a' miket maga látott, hallott, és tapasztalt azon harmintz-egyedik esztendőben, Mind-Szent Havának harmadik napján illyen formára: *Nagyra bősüledő Kedves Atyám! Akartam ez-előtt már írnia T. Atyaságodnak, de az Országban, mellynek igazgatása ream bizattatott, magokat elő-adó sok rendbeli szorgos, és köz-haszonra néző dolgaim miatt, eddig azt tselekednem nem lehetett; hanem most tágulván foglalatosságim, tudósítom mindenekről Atyaságotat: de mindenek felett köszönöm nagy bősülettel kedves, és drága Atyám, hogy maga Szerzetesseit kérszemre hozzám küldötte, kik Nikolsburg nevű Városomban meg-telepedvén, az Iskolákat nagy buzgósággal, és údvességes haszonnal tanítják, és ugyan olly dicséretessen viselik magokat, hogy én nem csak úgy-mint világi Fejedelem; de úgy-mint Páspók-is az ó Peldás életekkel, és Szerzetesi erkölcsjeikkel annyira meg-vigasz-*

gajztaltattam, és meg-elegedtem, kogy többet éppen nem kívánhatok tőlök .

Mivel pedig ezek a' jó lelkű Atyák mindeneknél nagy szeretetben vagynak, és ugyan sok földes, és tehetséges Urak, és Meltóságok őket magok jószágaikba, és Városaikba bé akarják helybeztetni; azért szemei eleibe tészem Atyaságodnak, és bólt's iteletere támasztom, ha nem volna e' jó itt-is némelly jó indulatú bótsületeffen neveltetett Ifjakat fel-óltóztetni, és ilyen módon mennél hamarább a' Kristus' szállóibe Műveseket szaporítani. Egy kis közbe-vetés után emléti: hogy többi Meltóságok között Baró Mágni Ferentz (ez akkor még tfak Zászlós Úr vala, a' mint magyar nyelven mondják) Ő Felsőge ezeres Kapitányja (Obesternek hívják) igen kívánná a' Szerzetet bé-vinni Sztráznitz nevű Városban, melly Magyar Ország' határi szélén vagyon; azért kéri Szent Fundátort, hogy annak mindenek-előtt egy-nébány Szerzetessel ne sajnáljon kedveskedni .

Ezt a' kérését Ő Eminentziájának, és közbe-vetését Szent Kalazantzius parantsolat-gyanánt vévén, mentől hamarabb lehetett, Mágni Ferentz Obester Úrnak szolgálni igyekezett, és szükséges Szerzetes Személyeket arra a' végre által-küldött, kik a' Sztráznitz-i épületet szerentseffen meg-is szállották.

Már ekképen számossabbak, és erősebbek lévén a' Szerzetesek Morvában nagyobb elő-menetellel dol-

gozhattak egy mást segétvén; ha egy helyen valami fogyatkozás talált lenni, a' máfik helyen valók kéz segétléggel valának. Az Iskola-tanítás, és a' Kisdedek' jó nevelések ugyan fő tekintetben vala előttök mint fő tzeljok; de a' mellett a' Romai Közönféges Hitnek terjedésére-is szorgalmatosfan figyelmeztek, ön-képen két kézzel nyúlván a' dologhoz valahol valami alkalmatosfág elő-adta magát: nagy ditsőfégnék, és fő örömnek áltván, ha az el-tévedett lelkek közzül valamelyeket a' Krisztus' aklába bé-vezethettek.

Noha a' még az erőfőbb levegő éghez hozzá szokhattak egy-néhányat közzülök a' súlyos betegfég meg-próbált, és meg-rázott. Egy Klerikust pedig igen jó indulatú Ifjat Apa Iósef nevűt, ki már a' Német nyelvet derekassan meg-tanulta-vala úgy, hogy Kárdinális előtt azon a' nyelven prédikállana, kitől-is különös ditséretet nyere: ezt mondám a' hirtelen fogó nyavalya midőn mindnyájan nagy reményféggel volnának felőle, el-is vitte. Ennek egéffége változását halván a' Kárdinális; beteg ágyában meg-látogatta, és különös gondját vifeltette. Mutatta-is szívés bánkodását annyira, hogy a' körül-állók előtt ezekre fakadna: hogy ha ezt az Ifjú Szerzetest lehetne életben megtartanom, kéz volnék véremmel segétenem; annyira szeretem, ötet az ő ártatlan, és kegyes maga-vifeléséért, tudományáért, és ritka szorgalmatossfágáért.

KILEN-

KILENTZEDIK SZAKASZ.

Kárdinális Dietrichstein Romába ísmét ira, melly leveleiben meg-ditféri ugyan Morvában lakó Szerzetefeket; de a' Hit' terjedésére vigyázó fő Tanátsól több munkásokat kere azon Szerzetből. P. Gyenerális, és Fundátor Ó Szentfège' parantsolatjából, noha nebezen teheté szerét; még-is küldé egy-néhányat; azokon-kivül pedig P. Kazányi Pétert el-küldé Morvába maga szemllyében úgy-mint Gyenerális Komissáriust, vagy-is fő Látogatót, és P. Konti Omíffriust Tartomány-beli Elő-járónak.

Már két esztendeje el tólt-va az ott való lakáfoknak, azért a' Kárdinális látván melly nagy előmenetelt tettek-légyen illy rövid idő alatt olly kevés számú Szerzetefek, nagy reménységet vészen erántok, állítván, hogy, ha többen léendnek, annál nagyobb hasznot tehetnek, és más Városokban-is helyt foghatnak, melly dolog kivált-képen kedve-szerént esett-volna Ó Eminentziájának. Azért irata előbb-szer a' Szerzetes Elő-járó által Szent Fundátornak nem tudván mi akadállya volna, hogy több Szerzetefeket nem küldene. Igen bővféges lévén az aratásé Tartományokban. Nem

vélte, hogy Olasz-Országban-is fok felé kérettetnék a' Szerzet; de leg-inkább által nem láthatta a' szegény akkor nevedő Szerzetnek baját, mi-képen az irígyei, és ellenfégei már-is az Apostoli Szent Széknél megakasztották elő-menetelét, és terjedését. És hogy szinte azokban az esztendőben történvén az új Szerzetben némelly fel-háborodás; *Kalazantzius*-is nem tfen-debíthette-le olly hirtelen a' víszalkodókat, nem-is bánhata úgy vélek a' mint a' Szerzet' Regulája megkivánta-volna; mert hatalmas Párt-fogóik, és titkos bízatóik valának, azért egyenesen az Apostoli Szent Székhez kell-vala folyamodni néki, és onnan végfő ítéletet várni.

Mivel pedig a' háborgó Fráterek' dolgában, némelly nyughatatlan Páterek-is, és Iskola tanító Szerzetes Ifjak azon-képen egyeledtek, nem küldhetett mindjárt segédő Társakat a' Morvaiaknak, minek-előtte jól meg-választaná, kik lennének ilyen mészze földre alkalmasok, hogy ne talán valami-képen a' felzendülést a' békefégek közzé által ne származtatná.

Végre nem vehetvén Olasz-Országból semmi segéd-féget azok a' Szerzetesek, kik Morvában lakának, noha ők minden munkájokat, és kötelességeiket a' mint illett, véghez-vitték; mind-az-által a' Kárdinális szivére vette a' dolgot, és maga ira nem ták a' Fundátornak, de némelly fő Kárdinálisoknak-is, kik tudni-illik Romában Hit' terjedésére vigyázó Tanátsnak első Tagjai, és arra a' végre építette

tettKollegiumnak főGond-vifelői, és Igazgatói valának.

Meg-ditférée'levelében Kárdinalis az ottlévő Szerzetefeket; de arra kéré a' Kárdinalisokat, hogy a' P. Gyenerálisnak meg-parantsolnák, hogy több Szerzetefeket mennél hamarább küldene; mert ezek (úgy mond) nem tsak a' szeléd bötükben, de az igaz, és közönféges Hitnek gyarapodásában is igen szorgalmatosfan munkálkodnak. A' levélkölt Nikolspurgban 1633 esztendőben Fünköft Havának ötödiknapján, ezen szókra: *Venerunt buc ante duos annos Patres Scholarum Piarum, feceruntque fructum amplissimum non solum vitae suae probitate; sed etiam cum litteris mores optimos propagantes, & cum timore Domini Catholicam docendo veritatem. Cum itaque messem videam perquam uberem, operarios verò paucos: oro Eminentias vestras dignentur Patri eorum Generali praecipere, ut plures ocius suamittat, et, si necessarium videatur, mandato Sanctitatis suae id planè jubere. Fructus enim, quem Patres illi praestant est maximus. Desiderantur in plerisque locis, ob odorem virtutum, quem in populo spargunt, Iuventutis utilitatem, & conversionem Haereticorum, Scholae, quae nuper triginta; hodie numerant Adolescentes quadringentos. Hae sunt verae plantae e' quibus speratur firmitas Fidei; etsi enim adulti convertantur, vix tamen ita Doctrina communiri possunt, ne minimo saepe vento moveantur; sed qui à teneris annis vera sunt irrigati Religione, illi profecto nulla unquam tempestate poterunt dimoveri.*

Magyar nyelven ez értelem fzerént vagyon: *Jó-
vének ide két esztendőök előtt, Abitatos Iskolának Szer-
zeteffei, és igen nagy basznára vagynak eleitől fogva
e' Tartománynak, nem tsák Szerzetes eletek' jámbor-
ságával, de a' szeled bótúkkal együtt kegyes erköltsé-
re tanítván az Ifjúságot, és Isteni felelemre, azon fel-
lyúl a' Romai közónsleges Hitnek igasságát minden fe-
le gyarapítván, és terjeszgetvén nagy buzgóssággal.
Mellyre nézve mivel hogy látom bővnek lenni az ara-
tást, és igen keveseknek a' Műveseket, vagy-is az a-
ratókat: folyamodom Eminentziátokhoz, hogy méltóz-
tassanak az ó Gyeneralisoknak parantsolni, hogy men-
nel elebb lehet számos Szerzete-beli munkásokat küld-
jen. Hogy ha szákszegeffiek látandják Ó Szentfégét-is
méltóztassanak reá kermi, hogy maga hatalnát közbe-
vesse; mert a' lelki baszon, mellyet ezek a' Szerzete-
sek téfznek felette nagy. És ugyan sok más helyekre-
is hivattatnak, a' hol ó reájok nagy szákség vagyon; mind
az Ifjúság' tanittatására, mind pedig az Eretnek' tuda-
mányok', és tévelygésék' ki gyomláltatására, és kon-
koly hintók' meg-torkolásokra. A' melly Iskolákban az-
előtt, a'ég harmintz Ifjatskát számlálhatánk, most négy
százan-is vagynak, többnyire jó indulatú, és egyenes er-
költfü Ifjak. Ezek valósággal szeled, és termekeny tse-
metek lesfznek jóvendóben; mert ezek gyenge koroktól
fogva jó fele nedvesféget magokba be-szíván, mozdul-
batatlanok lesfznek az igaz Hitben, és törvényes Isteni
tisz-*

tiszteletben. Mivel hogy a' koros, és idős emberek ha meg térnek-is, igen könnyen a' báborúságos időben, és a' szélvészekben ingadoznak.

Ezt a' Kárdinális *Dietrichstein*, és Olmutzi Püspök' levelét vévén amaz emlétett Kárdinálifok bé adák Ó Szentfégenek mellyre Ó Szentfége meg hagyá: hogya 'Hit' terjedésére vigyázó Tanáts' nevévelirattassék a' Hertzegnek, hogy légyen egy kevés várakozással; mert ez új Szerzettől melly most kezd lábra kapni, és nevedni, illy hitelen ki nem telik, tsuda hogy ennyire-is mehetett, kivált első 'zengéjében, és fel-nyóvéfében, nénelly aka hilyok elő-adván magokat. A' Gyeneráliffoknak mind-az-által meg-parantsoltatik, hogy tellyes ereivel azon légyen, hogy Szerzetessei' számát szaporítsa.

A' mint-is Ó Szentfége, maga Hely-tartójának Kárdinális *Ginettinek* meg hagyá, hogy a' Fundátort magához hivattatván parantsolja meg néki, hogy azon igyekezzék, hogy több Műveseket küldhessen, és ugyan alkalmazotfokat, és gátra valókat a' Havafokon túl való Tartományokra. Azt pedig úgy tellyesítheti, ha számossabbakat véfzen-bé a' Szerzetébe; mind-az-által szemes légyen abban, és vigyázzon, hogy eléggé meg-próbált Ifjak legyenek; azért pedig a' Szerzetesi fenéteket meg ne ereszsze, vagy lágyíttatni nehadja. Úgy arra-is figyelmezzon, hogy minek-előtte magok el-végezzék az ifjabb Szerzetesek a' felsőbb

Tudományokat , addig mások' taníttatására őket ne alkalmaztassa .

Volt ezekre kivált-képen való gondja Szent *Kalazantziusnak*, hogy időnek előtte fenkit ne botfátana a' Szerzet' munkáira méglen a' próbálásnak ideit el-nem végezné, és leg-alább a' Természet' rendét, és rejtekeit vizsgáló Tudományokon által nem esne : hogy fenki ne panaszkodhassék, hogy eléggé nem tapasztalhatta a' Szerzet' terheit, és fogadásoknak füllýát, vagy hogy igen gyenge korában, és minek-előtte elégféges képen el-készült-volna az Iskola-tanításra, ki-tétetett légyen a' munkára, és teher-viselésre. Jól tudván, hogy ez ilyenekben a' rend-kivül való fíetés nagy károkra szokott ki-fakadni. Készzebb volt azért fok derék helyeken ígért Fundátziókat el-botfátani, hogy sem valami ollyatén Szerzetesekkel meg-fzállítani, az újjonnan fel-vett Házakat , a' kik magok tanúlatlanok, és a' Szerzetes életben még jól meg-gyökerezettek nem lévén, másokat tanítani, vagy idvefféges példa-adással vezetni az igaz úton nem volnának eléggé alkalmazmatofok .

Fő gondja vala mind-az-által, hogy a' Havafo-kon-túl való Tartományoknak, mellyekben külömb-féle Eretnek Tudományok igen meg-bövöltek, és felette el-hatalmaztak, szolgálhatna. Míga-is szinte úgy égett szívében, és kivált-képen óhajtozott azokra a' Tartományokra által-menni; innét fok-szor ilyenek-

re hallatott fakadni: hogy ha ilyen koros nem volnék, tudnék én magamnak a' Krisztus' Hitéért való halál-szenvedésre utat találni. Minden egyéb foglalatosságimat, és Hivatalomat-is el-hagyván egyenesen az Északi Tartományokra el-sietnék, és ottan tölem ki telhető szorgalmatossággal, és buzgóssággal, a' széledebb bötükkel, és a' Keresztényi kegyes erkölcsfelekkel együtt, az igaz Hitet gyarapítani utólsó főpp vérem' ki-ontásáig igyekezném. Ez volna *Kalazantzius'* leg-kezdvebb foglalatossága, tudni-illik: ez a' derék Iskola, mellyben Elő-járó, és fő Tanító vala a' Krisztus.

De ugyan tfak nem nagy idő múla, hogy Szent *Kalazantzius* szivére vévén Kárdinális *Dietrichstein'* sürgető levelét, és azoknak a' Tartományoknak szükségét, új segető Tárfakat küldé azoknak segítségékre, a' kiket eleve el-küldött-vala, kik meg-telepedvén Nikolspurgban, és Sztraznitz névű Határ Városban, nem sok idő múlva harmadik helyre-is ki-terjeszkedének: Lipnitznek hívják a' Vároft, mellyben helyt fogának, melly Városban olyan Fundátziót nyerének, melly elég lenne, hogy ottan Novitziátust (Szerzetbe ujjonnan bé-lépő Ifjaknak lelkiekben, és Szerzetesi állapotban gyakoroló helyt) kezdenének, hogy a' Haza-fiainak, kik a' Szerzetbe be-kéredzettek, utat nyitnának a' Szerzetbe való bé-állásra, kik az-után alkalmatossabban szolgálhatnának amaz Országoknak, hogy sem az Olaszok,

igen nehezen vehették-fel a' Német, Morva, Cseh, és a' Lengyel nyelveket.

Mivel pedig a' szükség meg kívánná, hogy valamely éltefebb, és nagyobb hatalommal bíró Szerzetes azokra a' Tartományokra által-menne, hogy ottan le-telepelt Szerzetesek' munkáit közelébről láthatná, és meg-vizsgálhatná, ne talán valami hibák be-űfűztak-volna, és mivel a' Fundátor maga személye szerént által nem mehetne (kinek leg-inkább tiszte, és kötelessége lett-volna) gátolván őtet mind koros volta, mind pedig gyakor bőjtölésekkel, álm szakasztásokkal, és más módon meg-sanyargattatott Testének erőtlensége. Azért maga személyébe tellyes hatalommal fő Látogatónak (Vizitátornak) el-küldé, nagy Szentféggel, és Tudománnyal tündöklő P. Kazányi Pétert maga első Tárfát, és *Assistenj*-it, vagy belsőbb Tanátfát, ki már Olasz-Országban egy-néhány Tartományokba, és azoknak Városaikba által szállította-vala azt az akkor szinte nevedő Szerzetet. Igen szerentés lévén az említett Péter ez illyen tsemeteknek által-ültetésekben, és el-homlításokban.

Ezt tehát el-botfátván Szent Fundátor meg-hagyá néki, hogy jól meg vigyázná miként viselnék magokat azon a' távól lévő földön a' Szerzetesek: előbb-fő az Isteni szolgálatokban, és szokott könyörgésekben, és Szerzetesi gyakorlatosságokban, ha nem hátrálnak e', ha eléggé buzgók e', és szorgalmatosok a'

Kifde-

Kisdedek', és szegényebbek' tanításában? ha nem válogatnak e' a' Tanítványokban? ha a' Kristufért fel-válalt szoroffabb szegénységet valamiben meg nem szegték, vagy nem lágyították e'? ha a' külfőkkel való társalkodásban feddhetetlenek? ha eléggé alázatosok, és az Elő-járókhöz engedelmesek? ha az Egy-házi Méltóságoknak, és Lelki Pásztoroknak valami panaszok, és méltó neheztelések nintsen e' ellenek? ha a' M. Fundátoroknak, és Jó-tévőknek kedveiket keretik e', vagy a' fel-válalt kötelességeiket bé-töltik e'? és több ilyen rend-béli dolgoknak meg-vizgáltatását reája bizta.

Hozzá tévé azt-is, hogy az erőtlenebbeket Atyai, és nagy szelédtségű intéseivel, édesléges szavai-val erősfítse, és vigasztalja, és a' meg-terheltetteken könnyésen, lassabban lépőket a' Mennyei jutalomnak mutatásával gerjeszse-fel, és gyorsabbaká tegye. Egy szóval valamit látand helyesnek, és törvényesnek, és Szerzetes kötelességhez tartozónak, azt jó móddal sürgeffe. Ha mi gonosz szokás, vagy törvénytelen, és botránkoztató erkölts bé-tűszott volna a' Szerzetes életbe, vagy rend-tartásba; mivel hogy a' leg-buzgóbb Szerzetesek-is az Emberi gyarlóság alól ki nem vehetik magokat, arra fő gondja légyen, hogy ki nyomozza, és tőből ki-irtsá.

Mivel pedig nagy érdemű, és a' Havafokon-túl való Tartományokban tellyes buzgófággal eddig munkálkodó P. Tenkányi Peregrinus, ki Nikolspurgban

első bé-menteltől fogva, Házi Elő-járó vala (Rek-
tornak nevezzük) az-után szaporodván a' Szerzetes
Házak, Tartomány-béli fő Elő-járói tisztséget (Pro-
vintziálislágot) viselt egész Tartományban, gyakor-
ta változó egészsége miatt vizfsza-tért-vala Romába,
annak helyébe P. Kazányi Péterrel együtt el küldé
Szent Fundátor P. Konti Onúffriust, a' ki a' fő Elő-já-
rói Tisztséget Morvában, P. Peregrinus Tenkányi he-
lyébe viselné; de úgy mind-az-által, hogy P. Kazányi
Péter úgy-mint Gyenerális Komissárius, rendeléseitől,
és ítéletétől függne, mellyet meg-is tartott hiven P. O-
núffrius, mindenekben engedelmeskedvén az eleibe-té-
tetett P. Komissáriusnak, valameddig azokban a' Tar-
tományokban az a' nagy kegyességu Atya P. Kazá-
nyi Péter mulatozott.

Ez az a' boldog emlékezetű P. Onúffrius, ki Konti-
nak neveztetett, a' ki noha első nem vala Kegyes Is-
kolák' által-plántáltatásában a' Havafokon-túl fekvő
Tartományokra; mind-az-által a' leg-vezedelmessebb
időkben a' Kifded Szerzetet ezekben a' Tartományok-
ban kormányozta szentül, és böltsen, és a' Szerzet'
meg-alatfonyíttatása következtvén X. Innotzentzius Szent-
féges Pápa' ideiben, maga Szerzetes nyáját azokban
a' Tartományokban minden meg-hasonlástól, és fel-há-
borodástól meg-örizte, úgy, hogy azzal nem gondol-
ván a' jó szívű Szerzetesek, hogy a' Szerzet' állapot-
ja változott; és Szerzet-szeri garáditsáról le-szállítta-
tott,

tott, ők mind-az-által állhatatoflan meg-maradnának abban, a' mit a' nagy irgalmú Istennek fogadtak-va, Szent Pál Apostolnak ama' szavaival biztatván, és szivefítvén magokat, és magok tulajdon állapotjokra alkalmaztatván, mellyeket irt-va Timoteusnak második levelében: *mert tudjuk kinek bittünk, és bizonyosfak vagyunk benne, hogy hatalmas a' mi le-tett kintfünket meg-tartani ama' napra.* És amazokkal, mellyek irva vagynak ad Rom. 8. *ψ. 37. In his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.* Mind ezekben győzedelmesek vagyunk, azért a' ki minket szerez.

Noha pedig egy felül a' kegyetlen, és temérdek erejű, és fokaságú Svekus' Hada Morvát-is hasonlóképen, mint az Imperium-béli Tartományokat dúlta, rabolta, és fosztotta, kivált pedig a' Szerzetefeket, a' Papokat, és a' Romai közönséges Hiten valókat üldözte, hájtogatta, és kemény rabfágra el-hajtván, fő-képen az Elő-járókat addig sanyargatta, tömlőzőfzte, méglen nagy sartz' fizetéffel ki nem váltának magokat. Más felül az irigyek, és ellenséges emberek tele torokkal kiáltanak, és hirdetnék, nem tsak azt, a' mi részszerezént igaz vala a' Szerzetről; de azon-kivül tövig való romlását, le-tapodtatását, és hogy Olasz-Országban immár tellyeffen el-óztatott, és széllyel-hányattott-volna: añyira hogy még a' Fundátorok-is már nem bízván a' Szerzetének meg-tartásához, és lábra fel-álhatásához, más Szerzet' ruhájiba öltözött-volna.

Noha Szent *Kalazantzius* akár mi-némű vizon-
tagfágok érték őtet, vagy a' Szerzetét, foha femmi-
féle szorongatásiban meg nem szűnt Ábrahám Páriár-
kával erőssen bízni az Űrban, és reménység ellen-is
reményleni, nem-is ingadozott, meg-álván mozdúlha-
tatlanúl mint ama' haboktól ostromoltatott erős kő-szál.
Sőt mint vigyázó igaz Atya, háborgó szélvészek közt
hányattatott Szerzetes Fiait, kiket a' fok féle kérés-
tet, és félelem, végre a' gyalázat-is majd hogy el nem
borított, édesdeden szokta bátorítani, és szívésíteni:
hogy bizonyoffan reménylenék, hogy mennél nagyob-
ban hányattatik az ő Szerzete' kisdéd hajótskája, an-
nál erőssebb lészén; mert a' tengeri tfillagnak oltalma
alatt vagyon, és annak, a' ki tud parantsolni az égi,
és Tengeri háborúknak, és szélvészeknek.

Egy-néhány ízben ezekre hallatott fakadni: nem
hihetem, hogy ez az Isten' munkája, vég-képen el-ro-
moljon, ezt én az ő Szent íhléséből (úgy vélhetem)
és az ő Szent Annyának fegettségével az Isten' ditsőfé-
ge, és Orzága' terjedésére kezdettem, és építettem;
nem valami világi hasznot, elő-menetelt, vagy hívsá-
gos ditsőféget kerésvén; hanem hogy a' Pokol-béli
Sátán' birodalmát e' földön a' gonoszok közt fogyasz-
tzam, és a' Tudatlanokat gyámolítsam, Isten' Orzága'
útainak keresésére oktassam, a' fesletteket, és ki-rú-
gókat jó útra hozzam. Tudom bizonyoffan, hogy va-
lami eddig történt ellenire az én Kisdéd Szerzetemnek,
azt

azt nem más, hanem a' Pokol-béli Sátán indította. De bizom az Úrban, fel-támad az én kifded alkotmányom, és sok próbák között forgó Szerzetem, helyre épül, és sokkal ditsőfégelesebb, és fényesebb lesz, szebben virágozni, és illatozni fog. Ha én nem látandom-is, nem engedvén nekem az én Irgalmas Istenem az én sok vétkeimért ez életben ezt a' vigasztalást elérnem. De nem esik ez nekem sajnos, és keferűségemre: lám Móyses Istennek nagy, és hív Szolgája, kihez képest én árnyék sem lehetek, nem léphetett-bé az ígért' földében, noha ő vala Istentől rendeltetett Vézere a' választott népnek; hanem meg-kellett elégedni néki, hogy halála előtt egy magas hegyről láthatná merő homályosan.

Ezeket a' szókat, mellyeket Szent *Kalazantzius* vigasztalván mind magát, mind pedig Szerzetesseit, egy-szer 's-mászor ejtett, az ő Szerzetes Fiai jövődőlésnek álitván, örömmel kapták, és mint hibázhatatlan 's-bátorítáfra szolgáló igazságot minden felé Szerzetes Társaiknak meg irták, hogy vigasztalják magokat ez ígék által kétséges állapotjokban, és a' fel-vá-lalt Hivatalokban, és Szerzetesi életben állhatatossak, és buzgók lennének.

De a' honnan egy kevesé el-tértem oda ismét vizsza térek, ama' nagy kegyességu' Férfiúnak P. Konti Onúffriusnak ide tartozó dolgainak beszéllésére, a' ki maga szakadatlan fáradozásával, és Apostoli munká-

ival, úgy Szerzetes Fiaira való gondos vigyázásával, fok ízben vigasztalást nyújtott fok rend-béli keferüfégi, és üldöztetési között Szent *Kalazantzjusznak*. Megírta ez hiven (tudván miben leg inkább gyönyörködik Szent Fundátora) mennyi számú Eretnekeket azokban az időkben térítették-légyen igaz útra az ő Szerzetes Társai, kivált kik a' német nyelvet tudták, és a' Morvait-is a' mennyire lehetett meg tanulták. Ezek között első vala P. Leailt Ambrus Pulzanumi fi, P. Novári Sándor, a' ki tanult német, és Cseh vala. P. Bogatka Kázmér, Lengyel Nemzet, ki a' németet, és a' Morvait egy-aránt tudta, Morvában fokáig lakván, és a' Novitziátussát-is ott végezvén; ez első lépett-bé Lengyelek közzül Áhítatos Iskolák' Szerzetébe, ki-is egész életében szorgalmatos Műves, és kegyes életű Szerzetes vala, Poznánia Várofaból vette-vala eredetét. P. Fránki Domonkos Iános, a' ki Deák nyelvel toldotta, a' mit Morvai, vagy német nyelven ki nem mondhatott; ésmég többen-is ezeknél Ifjabbak követvén az idősbekeket, a' nekik adatott Isteni kegyelemnek mértéke szerént. Hogy pedig Romába bé küldettetett irás hitelt érdemelne, minden meg-tért személynek nevét, Nemzetét, Hazáját fel-jedzette a' meg-téréfen, és Hitnek vallás-tételén jelen lévő bőtfületes embereknek úgy-mint Tanúknak alá íráfokat, és bizonyfág-tételeket-is vette, és úgy tellyes hihetőféggel, és meg-erősítve el-küldette.

Azon kívül valahány-szor valami különös segétféget vevének az oda való nagy Méltóságú Patronúfoktól, segétóktól Párt-fogóktól, vagy ha valami jeles dolgot, vagy munkát véghez-vihetének, melly a' Szerzetnek bőtsületére szolgált, vagy jó hire' terjedésére válhatott, ha valami derék Városba hivattattak, vagy valami Méltóság kívánta maga Iószágában az ő munkájokat, a' vagy kérte, hogy Iskolákat nyitnának. Meg-irta azt-is mi-képen immár Cseh-Országba-is bé-léptek Litomislium Városába, az-után nem sokára Szlónába: melly sok rend-béli kegyelmeit tapasztalták M. Prágai Érseknek, és Kárdinálnak Gróf Harrachnak, ki a' Szerzet' meg-aláztatására nem annyira vigyázzván, mennél jobban lehetett az ő dolgokat kormányozta az irígyektől, és rágalmazóktól oltalmazta, védelmezte, és Cseh-Orzági, Morvai, és Slefiai Méltóságoknál kellett, dítferete, bé-fogadásokat javasolta. És hogy, ha mi történt-is Olasz-Országban a' Szerzettel, azzal ne gondolnának; mert ő Romai Egy-házi fő Méltóságoktól, kiknek ítéleteken, és Tanátsfokon ez ilyen állapotok meg-fordúlnak, bizonyosan értette, hogy nem sokára ismét elébbi garáditfra, és bőtsületre vízfza-tér, és vízfza-tétetik, ez a' Kereiztényi Tudományoknál kedves, és kívánatos Társfág, melly az Anya-szent-Egy-háznak is nem kevés javára, és terjedésére szolgál. Forgotak más régiebb, és mostan nagy dítfőféggel virágzó

Szerzetek-is ilyen viszontagfágokban, és veszedelmes szélvészek közt való hányattatásokban. Egy két nyughatatlan, és maga bőrében meg nem férhető kirúgó ember, áll-ortzás Szerzetes, nagy zúr zavart okozhat egy Társfágban, kivált ha tud széneskedni, és a' külfő hatalmafoknál bé-fúrhatja magát, és azoktól támogattatik.

TIZEDIK SZAKASZ.

Kegyes Iskolák' Szerzetessei Lengyel-Országba bé-szállanak, Negyedik László Lengyel Királytól, és Lubomirszki Sztanislo Hertzegtől hivattatván az oda való lakásra. P. Konti Onúffrius vala bé-vezetőjök; annak a' Szerzet mellett szorgalmatos, és szives fáradozása itten elő-bozattatnak.

Ugyan ez a' boldog emlékezetű P. Onúffrius Konti, kiről ide fel már vala a' beszéd, ezer, hatfázon fellyül negyven-egyedik esztendőben, vévén Felsőleges Lengyel-Orzági Király' Negyedik László egy-néhány rend-béli leveleit, mellyeket irt-va Ő Felsőge Szent Fundátornak Romába, és a' Fundátor ismétazokat Onúffriusnak Morvába által-küldette, hogy látná, melly nagyon sürgeti a' Király, és óhajtja maga Országába bé-helyheztetni a' szegény Szerzetet. Azonnal mind a' Királynak kívánván kedve' telésére járni,

járni, mind pedig Szent Fundátornak engedelmeskedni; és gyötrelmes állapotjában valamelly vigasztalást nyújtani: vévén magával egy-néhány Szerzetest, kik az Iskola' tanítáfsára alkalmatosfak lennének; mivel hogy már Lipnitz nevű Városban, ez előtt egy-néhány esztendővel, Ifjú Szerzetesek', Szerzetes életben leendő neveltetésekre gyakoroló Helyt fel-állított-va, mellyben nem csak Morvák, Csehek, Németek; de Lengyelek-is, sőt Magyar-Országgi Ifjak azon-képen találtattak.

El-indúla Lengyel-Ország felé, és mivel a' Svekus' dülő fosztó, és széllyel-kóborló Hadai miatt, egyenesfen utaznia nem lehetne, ki-kerüle Magyar-Ország felé, de ugyan ottan-is utakat el-álló, párt-útó kóborlók miatt fokat szenvede, és majd csak úgy nem jára, mint a' ki a' veszedelmes örvényeket kerül vén hajójával a' közfiklás, vagy fővenyes helyekre akad: alig hogy törjökbe nem ese a' Pártosoknak, végre Boldog Szűz Anya Vezérek lévén, kinek oltalma alá ajánlották-va magokat midőn indulnának, bé-jutának Lengyel-Országba mind őszve tizen-négyen.

Noha pedig a' Királyt (ki akkor Csesztokhoban a' Boldog Szűz' sfudákkal tündöklő képe előtt áhítatosfagát végezte) Varšauban nem találák: mind-azáltal mihelyest meg érté Ő Felsége bé-érkezéseket, azonnal rendeléseket tétetett, hogy bizonyos Királyi Tisztnél, addig-is még Ő Felsége viszsza térend, tisz-

tefféges szállások, és tartások-is lenne, hogy az hosszú utazásnak alkalmatlanfági után meg pihennének. Vízfa-térvén Ő Felsőge Varfaúba mindjárt maga eleibe botfátá őket, és nagy öröme' jelentésével fogadá. P. Onúffrius-is a' melly levelet irt-va Szent Fundátor, a' Királynak mély alázatossággal bé-adá, és szóval-is Szent Fundátor', és szegény Szerzet' nevével meg-köszöné Ő Felsőgének, hogy e' Kifded Szerzettel méltóztatott kegyelmessen parantsolni, maga Országába bé-fogadni, és bé-helyheztetni: a'-hoz alkalmatosságot nyújtani, hogy Istennek fel-ajánlott fogadások szerint ez Ország-bélieknek-is szolgálhatnának.

Látván már Ő Felsőge maga előtt azokat, kiket óhajtva várt-va, azonnal helyt mutatott nékik, és meg-értvén tőlök mi-némű alkalmatosságokra volna szűkségek az épülethez-is kívánfágok-szerént hozzá fogattatott, ugyan ott a' Fő Városban Varfauban. Addig-is ideig való maradásra alkalmas szállást rendeltete nékik, és Királyi kegyelmeivel ápolgatta, és szivesítette ezt a' kevés számból álló jövevény, és még igen keveseknél esméreres Szerzeteseket. Vigyáztatott arra-is ez a' nagy kegyelmességű Fejedelem, hogy a' lakásnak, és levegő Égnek meg-váltóztatása ne esne nékik kedvetlenségekre, vagy egéffégeknek ártalmára, és hogy valamiben szűkséget ne szenvednének. P. Onúffriust gyakorta magához hivatta, és világos szókkal ki-jelentette maga gondolatit felőlök, hogy azon
léfzen

léfzen, hogy a' Szerzetefeket mennél jobban lehet, alkalmaztassa, minden szükféges eszközeiket megszerzetvén számokra, jó karba, és rendbe hadja őket, hogy egyébre gondjok ne légyen; hanem az Ifjúság' oktatására, és nevelésére.

Ez alatt P. Onúffrius-is maga részéről az ottan hagyott Szerzetefeknek Elő-járóul P. Hiartzintot rendelé; P. Bogátka Kazmért pedig Lengyel nemzetből valót segéző Tárfnak mellette hagyá. P. Iakabot, ki Szent Borbálától neveztetett, ki-is Sléfiái fí vala, és a' Lengyel's-Német nyelvet jól tudta Iskola-tanítás-ra, és Keresztényi Tudomány' magyarázására melléjek rendelte. Ezeken-kivül három Klerikust-is ottan hagyott, kik az alacsonyabb Iskolákat tanítanak, a' Deák bötüknek első fundamentomin kezdvén, és azokkal együtt a' Szám-vetés mesterfégének-is könnyebb Reguláit mutogatnák.

Meg-inté pedig mindnyájokat P. Onúffrius mint szerelmes vigyázó Atya a' Fiait, és kegyessen emlékezteté az Istennek tett fogadásaikra, kérvén őket, hogy kiki közzülök maga Hivatalát szorgalmatossan, és hiven végbe-vigye, jól figyelmeztvén arra, kinek tett ígéretet kiki, hogy az Elő-járókhöz engedelmessek legyenek, magok közt egyefek, és igaz szeretetenben (melly tökéletességnek merő lántza, és a' Szerzetes életnek oltalom-bástjája) éljenek, a' külsők előtt jó példa-adással fényeskedjenek, és minden tisztelettel le-

gyenek hozzájuk emberfégefek, és szelédek a' Tárfolkodásban, hogy mindnyájan, a' kik látandják őket, és a' kikkel barátkoznak épüljenek az ő erköltkfeikben, és ártatlan's-tfendes magok' vifeléfeikben.

Ezek után a' Királytól, és az egész Királyi Udvartól el-bútfúza, jelentvén Ő Felfégének, és egyfzer's-mind engedelmet-is kérvén mély le-botfátkozással, hogy a' többi Szerzetefeket, mellyeket magával hozott-va, Hertzeg Lubomirszky Sztánifzló Krakói fő Tifztnak (Palatinusnak mondatik) kéréfere Podolinba, melly Város egyike a' Lengyelek' birtokában lévő Szepeffégi Tizen-három Városoknak, ugyan Lubomirszky jófzágába által viheffe, és ottan bé helyheztheffe, hogy ott hafonló-képen Iskolákat tanítani kezdenének. Ezt a' Király helybe-hagyván, a' Hertzegnek irata, és meg-ditfervén a' Hertzeget, Kegyek Iskolák' Szerzeteffeit, néki hathatóffan ajánlotta, nagyra bótfulván, hogy olly gyors igyekezettel az ő példáját követte.

Podolin Városába bé-érkezvén Varfaúból ki-indult Szerzetefek a' Vezérekkel együtt, mindenekről már elégfeges rendeléseket találának. A' hová a' Hertzeg-is tfak hamar bé-juta, és a' Szerzetefeket nagy fzi vességgel fogadván, a' még az épületek el-kézfzülénének, maga Kastéljának egyik részébe bé-helyhezteté. Az-után P. Onúfriusnak el-befzélé minden fzándékát, mi-módon tudni illik akarhá a' Szerzetefeket bé-helyheztetni, mi-némű
épü-

épületeket lakásokra akar tétetni, és melly helyen, és a' hoz Templomot, kertet, és egyéb szükfleges alkalmatosfágokat készíttetni. Mind ezek-eránt minek-utánna hiteles irást magáról adott-volna, a' meg-hagyott Szerzete-
 feket maga oltalma alá-vette, P. Onúffriust pedig' tóváb-
 bi kegyelmeinek ajánlásával el-bótfátá, út-késérő fegy-
 veres lovakat-is rendelvén melléje, ne talán az útazás-
 ban valami veszedelmes akadályokat szenvedne.

Ennek a' két fundátziónak mind P. Onúffrius, mind pedig az ottan meg-hagyatott Szerzete-
 feket igen örü-
 lének mind azért, hogy ollyatén jeles kegyelmekkel,
 előbb-szer ugyan maga a' Király, az-után a' Hertzeg
 hozzájok bővelkedtek, és hogy az Úr Isten illyen bő-
 ven adakozó Fundátorokkal áldotta-meg őket, kik re-
 mén ységeken fellyúl sokakra ajánlák magokat; mind pe-
 dig azért, hogy Varfaú ugyan fő, és leg-nevezetesebb
 Várofa Lengyel-Országnek, és Király' lakó helye,
 Podolin pedig már Magyar-Ország' határában lévén,
 és lelki dolgokban Magyar Országi Érfek alá tarto-
 zó, a' honnan remélhetik, hogy rövid idő alatt Ma-
 gyar Országba-is bé-léphetnének.

A' mint-is nem vala ez valami vakmerő. és hely-
 telen reménység; mert még abban az esztendőben, ak-
 kori Méltóságos Egri Püspök Zombori Lippai György
 igen nagy kegyességű Méltóság Iászó nevű Városba,
 melly az Egri Megyéhez tartozott, lakó helyt, szük-
 fleges épületeket, és bizonyos Fundátziót ajánlott-va-

la, és a' végre-is P. Domonkos Iánosnak, ki Szent Keresztől neveztetett (*P. Ioannes Dominicus à Cruce*) akkori Podolányi Elő-járónak egy-néhány ízben ira, nagy óhajáffal maga Megyéjébe híván őket, és kívánván bé-fzállítani.

De P. Fránki Domonkos Iános, ki idő jártába a' Lengyel Piáristáknak első Provintziálifok vala, minekutánna a' Csehektől el-válának, igen jeles buzgóágú Férfiú: tudván melly kevés számú Szerzetes személyekkel birna Szent *Kalazantzius*, és hogy illýen Kisdéd nyájnak nem lehetne annyira terjeszkedni, nagy alázatossággal viszsa-ira, és meg-köszömvén M. Püspöknek kegyes ajánlását, és abbéli kegyelmét, megvallotta, hogy örömmel fel-válnának az ajánlott helyt, és ez nékik fő vigasztalásokra volna, ha abba a' nevezetes, és bőv Országba bé-léphetnének; de a' tehetlenség nem engedi, mivel hogy az egész mostan lábra kapó, és azon új Szerzet igen kevés számú személyekből áll, mellyekkel az eddig fel-válalt Házakatis P. Gyenerális, és Fundátor igen nehezen gyözi meg-fzállítani, és szükféges munkás személyekkel meg-rakni. Idővel ha az Úr Isten számossabbakká téfzi őket, és látandják, hogy meg felelhetnek a' tőlök kívánt kötelelégeknek, és hivataloknak, repülni inkább fognak nagy szívességgel, hogy sem menni.

Tudni-illik: úgy tetfzett a' Mennyei Felsőges Úrnak, hogy arra az időre halladjon Magyar Országba
való

való bé-menetelek az Áhítatos Iskoláknak, mellyben veszedelmes villongásoktól, és fok féle hányattatásoktól meg-menekedett a' Kifded Szerzet, és kívánt révpartra jutván elébbi virágzó állapotjára, és épfégere vízfzaz-térhetett.

Már Lengyel-Országban mindeneket jó rendben hagyván P. Onúffrius Morvába vízfzaz-tére, és a' Szerzetes Házakat, és azokban lakó Személyeket ugyan tfendeffégen, és serény munkálkodásban találá, de az Olasz-Orzági dolgokról igen szomorú, és nem remélt hirt hallá; hogy tudni-illik le-tfendefedvén immár ama' fel-zendülés, mellyet némelly kézzel munkálkodó Atyafiak (Fráter operáriusok) a' Papfázra való képtelen vágyódásból kezdetek-vala, felettébb meg-zavarván a' belfő békefféget: hogy újra fokkal nagyobb szélvész, és fel-háborodás támadott-volna, mellyért mind Szent Fundátor maga nagy gyalázatot, és kissebbféget; mind pedig egy akarató jámbor Tárfai (*Assistenf-ei*) ártatlanúl szenvedtek-volna; de a' Szerzet-is igen közel vagyon a' veszedelemhez, és lenyomattatáshoz.

A' végre egy-néhány idősebb, és buzgóbb Szerzetes Tárfaival egybe-gyűlvén, és őfzve-tanátskozván, reá kéré őket, és hatható beszédeivel arra birta, hogy a' dolgot ne hiresítenék ezekben a' Tartományokban, és magok úgy-mint már élteffebbek, és erősebbek a' fel-válalt kötelességekben, állhatatossan, és buzgóbban

szolgálnának az Istennek; az ifjabbakat pedig, és a' kikhez férhetne a' meg-hasonlás, vagy párt-útés, jó tanáts-adással erőfítenék, biztatnák, és állhatatosságra segétenék: hogy békefleges tűréssel, szorgalmatos i-parkodással várnák az Istentől nem fokára nyújtandó vigasztalásfokat, a' ki kevés korig tartó próbálás, és kéfértet után, bizonyoffan meg-szokta vigasztalni maga Hiveit, kiket állandóknak talál. Nem szokatlan történet ez illyetén új Szerzeteknél, mellyeknek fok próbák, ellenkezések, és ostromok között nyólniök, és gyarapodniök kell. A' Pokol-béli Sátán maga bérefei, és tzimborái által meg-szokta hánni ez illyen új Szerzeteket; mert valahány-szor valami ollyas új Tárfaság támad; tudja hogy az ő nyakára, és Országá ellen készíttetik ez az új had.

Minek-elötte pedig ki hirdettetnék ezekben az északra néző Tartományokban a' mi a' Szerzet eránt Olafz-Országba végeztetett, szorgalmatoffan igyekezett, hogy Austriába-is (mellyért már ez-elött jó idővel szólítatott-vala) Horna Városába az oda való Méltóságos Földes Urafág' kéréfere bé-vezetné a' Szerzetet, a' mint hogy-is előre négy Szerzefest maga bé-vezete, kik addig-is munkálkodnának: a' Kifdedeket Keresztényi Tudományra, Hitnek, és kegyes életnek első Tzikkeljeire, tfinoffabb íráfra, és szám-ve-tésre tanítgatván, méglen az épület-béli alkalmatossá-gok el-készülnének.

Ezeken által-efvén tellyes ereit arra fordította, hogy a' Morvai, és Cseh-Országi Méltóságoktól, Romába szóló leveleket nyerne egyenesen Ő Szentfégéhez, és a' hatalmassabb Kárdinálifokhoz, melly levelek arra szolgálnának, hogy Ő Szentfége, és a' belsőbb Szentfeges Tanáts arra kérettenék, hogy elébbi állapotjában, és garáditván hagyattatnék-meg az Áhítatos Iskolák' Szerzete, és hogy az ellene támadott irígyeknek, kirúgó, és áll-ortzás Szerzeteseknek ne legyen hitelek, kik boszszú-állásból, a' fel-fualkodásnak lelkétől, és nagyra vágyástól izgattatván, tulajdon Attyok, és Anyok ellen fel-támadának, és az ártatlan öreg Fundátorjokat merő tzélúl tették-ki magoknak, hogy gyermeki esztelenfeggel, rövid emlékezettel, és egyéb hamis vádolásokkal terhelnék, és hiresítenék.

Maga Felsőfeges Tzfázné, mint kivált-képen buzgó, és nagy könyörületességű Fejedelem-Azfszony méltóztatott magát közbe-venni, és Romába Kárdinális Barberinek iratni; úgy Méltóságos Prágai Érsek, és Kárdinály: a'-szerént folya-nodának Ő Szentfégéhez, és könyörgő leveleket adának, más Cseh-Országi, Morvai, és Ausztriai Méltóságok, Hertzegek, és Grófok, hogy ezt a' nevedő, és ezekben a' Tartományokban nagy hafzonra élő, és szorgalmatoslan tanító, tévelygőket térétő Szerzetet meg-tartanak elébbi épségében, és inkább erősítenék, gyámolítanak, segítenek, hogy sem fel-bontására valamit végeznének.

Úgy Lengyel-Országban-is annyi-szor említett P. Onúffrius meg-hagyá az ottan lakó Szerzeteseknek, hogy elő-szer ugyan Isten' Irgalmaffágát szüntelen imádságokkal, és áhítatos gyakorlásokkal engesztelnék, az-után pedig ferényen munkálkodnának, mind Ó Felfégénél; mind pedig az Ország' fő Tiszteinél, úgy-mint Palatinusoknál, fő Porkoláboknál, kik első Szenátori, és Tanátsfai a' Királynak, és az Orzágnak, hogy ebbéli igaz ügyében küzködő, és nagy szorongatásokat szenvedő szegény Szerzetet méltóztatnának Ó Szentfégénél hatható köyörgéseikkel segéteni, és hanyatlott állapotjának pártját fogni, és ha Ó Felfége, és az Ország' Tanátsfa méltónak találja, hogy magát érette közbe-veffe.

Meg-halgatá, és kegyelmessen bé-vevé alázatos könyörgéseiket az oda-való Szerzeteseknek Ó Felfége, és felettébb szánakodván keservesügyeiken, megígérte, hogy a' mennyire teheti, nem hadja leg-alább maga Orzágaiban le-tapodtatni ezeket a' nagy hasznú, és jó illatú Tsemeteket. Azért-is Ó Szentfégének a-zonnal nagy bizodalommal íra, és kéré levelében, hogy meg ne foszsa Ó Szentfége az ő Országait, és lelki eledelt éhező számos népeit ezektől a' ferényen iparkodó, Isten' dicsőségét, és Országát terjesztő Művesektől, kik mind szeléd bötűknek, mind Keresztényi jó erkölcsöknek tanításában, 's-gyarapításában, és az eretnek Tudományok' ki-irtatásában, nagy segítségekre vagynak ezen Tartományokban a' Fő lelki Pásztorok-

roknak, Megye-béli Elő-járóknak, és a' közönséges Anya-szent-Egy-háznak .

Irának hasonlóképen a' Méltóságos Püspökök-is, és a' Világi fő Urak, Ország' Eleje, és a' Tiszt-vife-lőknek Nagyai egyenlő akarattal, és azon egy értelem-re. Így immár fok Fejedelmek', és Méltóságok', fő-Rendek' szószóló leveleit kezeiben vévén ama' nagy szívű Férfiú P. Konti Onúffrius el-indúla Romába olyan reménységgel táplálván magát, hogy ekképen nagyon segítheti maga kedves Fundátorát, és a' meg-a-latfonyított Szerzetét .

Romába érkezvén a' leveleket ugyan mély a-lázatossággal, és Ó Szentége' lábai' tőkoláfiával meg-adá mind Ó Szentégének, mind pedig a' Méltóságos Kárdinálifoknak; de azokkal sem a' Fundátorának, sem a' szélvészek közt forgó Szerzetének nem használha-ta, annyira birták már akkor az ellenkezők az Egy-házi fő Tanátsokban ülő Biráknak sziveiket: magának azonban nagyon árta, ha mind-az-által ártalomnak lehet mondani, a' mit szenved igaz ügyének szolgálni akaró, Istenben bizó, erős, és egyenes szívű Férfiú; mert mihelyest hallotta az Apostoli Látogató (*Visita-tor*) Petra sancta Sylvester, a' ki fő hatalommal igaz-gatta azon időben a' próba kőven forgó, és le-nyo-mattatott Szerzetet, mire igyekezne Romába jött P. Onúffrius a' Havafokon-túl lévő Tartományokból, és hogy a' Fundátor', és Szerzet' dolgát ajánló, és Párt-

fogó levelekkel legéteni az Apostoli Szent Szék előtt akarná: azonnal P. Kerubíni István' tánátfából (már akkor Márius nem élvén) kitől függött maga rendeleseiben leg-inkább az Apostoli Vifitátor, hivatá magához P. Onúffriust, és nagyon meg-dorgálván, Romából ki-tiltá, és el-küldé Nurfia Városába: a' Pro-vintziáliffágról le-veté, és meg-hagyá nagy, és kemény fenegetésekkel különös büntetések alatt, hogy ez-után femmi leveleket ne merjen küldeni akár Német, akár Lengyel-Országba, fem onnan küldött leveleket bé-venni, hanem minden levelezéstől el-álván, vesztég maradjon, valameddig ezen tilalomtól fel nem szabadíttatik .

Ezt nyeré ezzel az igaz fiúi szeretetből származott munkájával ez a' boldog emlékezetű Szerzetes Fér-fú P. Onúffrius, ki-is nem tehetvén egyebet, a' szűkfégnek, és a' parantsolatnak engede, nem vizsgálván ha helyese', vagy helytelen. Ezt az egyet meg-tehette még-is, hogy meg-tsókolván kezeit, és lábait maga Szent Fundátorának, örömmel, és hála-adások között el-méne a' hová el-küldettetett, vigadván leg-inkább azon, hogy Tárfa lehetett a' szenvedésekben, és gyalázatokban maga Szent Fundátorának, kinek vigasztaló, és bátorító szavait halván, tellyes reményfeggel vala arról, hogy mindnyájan a' kik szenvednek, aláztatnak, és üldöztetnek a' jó igyekezetért, nem sokára meg-vigasztaltatnak, és lá-tandják a' meg tapodtatott Szerzetnek lábra állíttatását.

Erről

Erről az áldott Szerzetefről írja a' Szerzet' Krónikája, hogy Szent Fundátor *Kalazantzius* József után leg-többet dolgozott, és fáradozott a' le-nyomattatott Szerzet' helyre-való állíttatásán, kit-is a' Felsőes Úr Isten ebbéli serény törekedéséért jutalom-képen megajándékozta hosszú élettel; mert egész nyoltzvan esztendőig éle, és azon századnak nyoltzvan-hatodik esztendeit elérte. Látta ez a' Szerzetet még bimbójában, az-után első zengéjében, és virágjában, midőn egy garáditról más fellyebb-valóra lépven, Szerzet' méltóságára emeltetett-fel. Látta az-után veszedelmes hányattatását, mellyet szenvedett a' kép-mutató hamis Szerzetefektől, kik az édes Attyokat meg-támadták: látta le-nyomattatását, mellyen hogy fegétsen azoknál, kik a' Szerzetet szerették, gyámoli, és dajkái voltak, és más nagy Méltóságú Párt-fogóknál, a' kik hanyatlott ügyén szánakodtak, tellyes erővel dolgozott, végre számkivetést-is szenvedett. Látta VII Sándor nagy emlékezetű Pápa alatt mindjárt jobb karba-való helyheztetését, ezer, hat-száz ötven-hatodikban: végre IX. Kelemen boldog emlékezetű Pápa' ideiben tellyes ép-fégére-való jutását, és Szerzet-szeri fő garáditfra vissza állíttatását ezer, hat-száz hatvan-kilentzedik esztendőben, melly esztendő tájban már sokkal több Házakat számlált, és több Országokra-is ki-terjedett-vala. Már Magyar-Országba-is ez-előtt három esztendővel bé-lépett. Ezeket, és kivált jó emlékezetű P,

Onúffrius' dolgait csak ódalaslag hozám elő, az alkalmazhatóság úgy hozván magával, hogy azokról-is valami emlékezet legyen, kik *Kalazantziusnak* az ő gyótrelmében vigasztalói, és részefi valának. Már azokra által-mégyek, melyek a' *Históriának* folyászerént következnek.

NYOLTZADIK RÉSZ.

A Szerzetet kézi munkával segéto Atya-fiak (Fráter operáriusok) fel-zavarják a' belső tsendesseget, a' Fundátort, és az Elő-járókat meg-támadván a' Papságra való törvénytelen vágyódasból.

ELSŐ SZAKASZ.

Nemelly Frátereknek, kik Klerikus Operáriusoknak nevezettek, jeles Tudományokra nevezve, es nagy Meltoóságok' közbe-vetésekre, meg-engedtetik, hogy a' Papi Szentseges Rendet fel-veheffék.

Midőn immár Kegyes Iskoiak' Szerzete nem csak Olasz-Országának, és a' környékén lévő Szigeteknek Tartományira, de Havafokon-túl Észak felé fe-

feküvő némelly Országokra-is ki terjedett volna, szépen virágozván, és Krisztus' jó illatjával kellemetessen illatozván, és ugyan Szent *Kalazantzius* Iósefnek úgymint Fundátornak, és Gyenerálisnak bölts kormányozása alatt belső, és külfő békefféges tsendeffégben lévén Krisztus' Országát építené, és gyarapítaná; az ördög' birodalmát fogyatná, vesztegetné, szorgalmatos, és istenes munkáival, és világ előtt feddhetetlen, és példás tárfsolkodásával. Ismét újra dühössebben fel-támadta ellene a' Pokol-béli Sátán régi ellenfége, és irígye Sz. *Kalazantzius*nak, mivel hogy nem szenvedheté, hogy az Iskolák' terjedésével nagyon épülne, és terjedne, nemcsak a' józan Tudomány, de leg-inkább a' Keresztényi kegyes élet, és az igaz Hit: az ő mű-helyéből származott költemények pedig nagyon fogynának, és vesznének.

Azért mivel magával a' Szent Fundátorral egy-néhány ízben szembe-szálván sem mire nem mehet, meg nem ejtheté: kezdé az ő Szerzetes Fiait, és munkában segítő Társait zavarni, és ostromolni. Legalkalmatossabb eszközöknek látszattak néki lenni a' leg-alsóbb garaditson álló, és Szerzetet kezeikkel segítő Fráterek, kiket közönségesen a' Szerzetekben Fráter operáriusoknak neveznek; mert egyéb-eránt hasonlók a' többi Szerzetefekhez a' három fő fogadásokra nézve; de a' Tanítás, vagy prédikálás' helyébe valami kézi munkával, vagy külfő mesterféggel segétké' Szerzetet.

Hogy a' dolog tóból ki érteffék, meg kell jegyez-nünk: hogy mi-képen minden más Szerzetes Rendek-ben, úgy ebben a' Kegyes Iskolák' Szerzetében-is, a' kik bé-lépnek, és bé-valják neveiket, három garáditsfra ofz-tatni szoktak. A' leg-alfóbban ezek az emlétett Szer-zetes Atyafiak vagynak, kik rend-szerént kézi munká-jokkal, vagy az élés házakra, pintzére, konyhára-való vigyázással, vagy majorkodással, fafarkodással fegetik a' Szerzetet; midőn más fellyebb-való garáditsfokon hely-heztettek, vagy tanúlnak, vagy tanítanak, a' Krístus' E-vangyeliomát hirdetik, és prédikálják, vagy Szent Mife-béli Áldozatokat Istennek mutatnak bé, fővel, és éfszfel dolgoznak. Úgy vagynak pedig le-kötve, és meg-határozva ama' hivatalok által, hogy azokon-túl ne leheffen nékiek terjeszkedniek, és Iskola-tanítáfra, vagy Áldozó Papságra vágyniok.

Második karban vagynak a' Kis-papok (úgy szól-ván) tudni-illik: az olyan Ifjú Szerzetesek, a' kik laf-fan-ként a' Papságra készítettnek, de mivel hogy még sem a'-hoz meg-kivántatott esztendejek nintsen, sem a' szükfészes tanuláfokon által nem estek, ebben a' kar-ban bizonyos ideig szolgálnak a' Szerzetnek, alatsfo-nyabb Iskolák', Musika', szám-vetés' tanításával, vagy a' Kisdedek' tiszteffészes neveltetésekre-való vigyázás-fal, és magokat-is a' felsőbb, és szentebb Tudomá-nyokban gyakorolják. Néha a' Keresztényi TUDO-mány-

mánynak fejtegetése, és magyarázása-is reájok bizat-
tatik, hogy ekképen a' prédikálláshoz szo-
janak, és egyengettellenek .

Harmadik garáditson, és karban vagynak az Ál-
dozó Papok, ezek viselik a' terhét, és melegét a' sü-
tő napnak, ezek' kötelessége a' nagyobb Iskolák' taní-
tása, nohá alacsonyabb Iskolákra-is fok-szor rendeltet-
nek, ha a' szükség meg-kivánnya, vagy magok ki-ké-
rik magoknak az Elöl-járóktól. Ezek rend-szerént a'
Keresztényi Hitnek Ágazatit, és nehezebb tzikke-
lyeit a' nép' nyelvén magyarázzák a' halgatóknak,
prédikálnak, a' népért Istennek áldoznak; ezek a' Szent-
tégek' Sáfári, gyontatnak, betegeknek szolgálnak lel-
ki dolgokban a' hol hivatalokban áll; ezekből az-után
Elő-járói Tisztfégre emeltetnek, kik alkalmatosfak; és
meg-érdemlik, tudni-illik : a' kik a Szerzet' Reguláit
szokták hiven, és igazán meg-tartani, és a' fanyarú é-
letet órvendik, magokban mértékletesfak, és alázatof-
sak, kegyessék, és a' Szerzet' terheit, és Hivatalait
efzeffen, és helyeffen viselték. Ez a' Papi garádit-
s fő garáditása a' Szerzetnek, ezek (Pátereknek) Atyák-
nak neveztetnek, ezeké az elsőség. Utánnok vagynak
a' Kis-papok (Klerikusok) azokat követik a' Fráte-
rek; de az ételben, és italban, és nagyobb részint a'
ruházatban is tellyes egy-arányúfág vagyon, és meg-
egyezés, úgy hogy egyik a' másikának nem mondhatja: te-
nékem nem vagy szükségés, valamint a' Testi tagokról

szól az irás; mert a' Hivatalok úgy meg vagynak oltva, hogy mindenik hasznos, és szűkféges légyen, és ugyan a' kik engedelmeffégből fellyebb-való Iskolákat tanítanak, annyi érdemek vagyon Isten előtt, mint azoknak, a' kik a' bötük' formálására tanítják a' Kifdedeket, tsak híven, szorgalmatoffan, és jó szándékkal tfelekedjék. A' kertet-mivelőnek annyi jutalma vagyon, mint az Elő-járói Hivatal-t-vifelőnek; mert mindeneknek a' bötjét, és érdemét az engedelmeffég szokta ki-szabni, és közönféges szokás sizerént a' ki most Elő-járó, és Igazgató vala, el-telvén ideje, vagy a' szűkfég mást kívánván, ismét prédikáll, Iskolákat tanít, vagy a' mire a' nagyobb Elő-járó (ki a' Szerzet' szűkfégeit tudja) rendezni fogja, azt tfelekefzi panasz, és vonogatás nélkül.

Ezek ilyen rendben, és karban lévén a' Kegyes Iskolák' Szerzetében-is: fok ideig nem volt köztök femmi háborúfág, vagy meg-hasonlás: mindnyájan szép egyeffégben élének, és az Előjáróknak engedelmeskedtek. Történt idővel, hogy nagyon terjedvén a' Szerzet, és fok helyekre hivattatván, nagy szűkfége lenne Szent Fundátornak ollyatén személyekre, kik az irást, és a' Deák nyelvet, a' szám-vetést, és a' Keresztény Hit' Ágazatit magyarázni tudnák, és tanítani. A' Fráter operáriusfok közzé pedig abban az időben fok Deákos emberek-is bé-állottak, nem kívánván fellyebb-való garáditsfra lépni, meg-elégedvén a' leg-alsóval, némelyek

lyek ugyan alázatosságból, mások pedig, nem lévén még akkor annyira való Tudományok kivált az Isteni mélyebb Titkokról, és a' Szentseégekről, melly Tudományt meg kíván az Áldozó Papi Hivatal.

Voltak olyanok-is, a' kik már világi Kis papok lévén, nagyobb tökéletességnek kedvéért e' szegény Szerzetbe bé-kiváncokztak, és tsak a' leg-alsóbb gáradtsot választották magoknak. Látván a' Szent Fundátor, hogy leg-inkább ezek, a' kik némelly megkülönböztetéfért (*Clerici operarii*) kézzel-segétő Kis-papoknak neveztettek, rajtuk lévén a' Papi Rendnek első jegye, vagy-is bélyege (*Prima Tonsura*) sőt még az alatsfonyabb négy rendet-is fel-vették némelyek még a' Szerzetbe-való bé-menetel előtt: mivel hogy elégséges Tudományok vala, és alkalmatosfak lenének a' kisebb Iskolák' tanítáfsára, azért ki választott egy-néhányat közzülök Deák Iskola-tanítáfsra, ketőt pedig Gyeometria (föld mérfékelyés' tudományára) alkalmaztatott közzülök. Ezt pedig több helyeken-is tselekedte, fel-fzabadíván az olyanokat, hogy valóságos Klerikusokat, és Áldozó Papokat illető három szegű süvegets két (*Biretum Clericale*) hordozhassanak Iskolákban forogván.

Idő' jártában, ugyan ezek közzül leg-inkább hárman a' Tudományokban elő-menvén kivált pedig Gyeometriában, és Arkitekturában, föld-mérfékelyés', és az épületek' el-intézése', vagy ki-rajzolása' Tudományai-

ban, és jelesen a' mennyire a' Hadi-Rendnek szűkfé-
 gessék, és hasznosak: melly Tudományokért a' Hetru-
 riai nagy Hertzeg maga Öttszei' tanítatásokra ketteit
 ki-kérte-va Szent Fundátortól. Innen következett,
 hogy ezek ennyire elő-menvén, és más Tudós embe-
 rektől bőtfűtetvén, szűgyenleni kezdették a' Fráterek'
 nevezetét, hanem Áldozó Papi Szent Hivatalra vá-
 gyódni kezdettek, mellyet-is a' Hertzegek' közbe-ve-
 tések által Szent Fundátortól meg-nyerték, noha nagy
 nehezen birhatta reá magát, hogy meg-engedné, tart-
 ván attól leg-inkább, hogy ne talán a' többinek lát-
 tassék ez által illyetén helytelen vágyáfra utat nyitni;
 de ezeknek hogy valamennyire kedvezzen, és meg-en-
 gedje a' Papi Szent Hivatalra-való fel-emeltetést fon-
 tos okokból indíttatott; mert egy az, hogy a' nagy
 Hertzeg reá erőfödött a' Szent Fundátorra, és nagyon
 sürgette az Öttszei kedvéért, és némelly Kárdinálifok-
 nak-is a' dolgot ajánlotta-va; más az, hogy ezeket a'
 Tudomány, mellyel a' Szerzetnek-is díszére, és bőtfű-
 letére voltak, igen ékesítette, és méltókká tette arra: de
 leg-inkább, hogy bé-esküdvén a' Szerzetbe, azt ki nem
 fogták, és világos szókkal nem-ígérték, hogy a' Papi
 Rendet nem óhajtanák, vagy ha méltóknak találatnak
 fel nem vennék az Elöl-járók' engedelmekből, kivált
 hogy már az előtt Klerikusok valának.

Ezt tfelekedvén Szent Fundátor illyen helyes o-
 kokra nézve még-is el nem kerülhette, hogy ebből
 más

más közönséges Fráterek, kivált a' kiknek nagy szükség miatt, noha igen vékony Tudományok lenne, egyéb aránt-is méltatlanok lévén a' Papságra, megengedettett, hogy Papi füvegetskét hordoznának, és legalatsnyabb Iskolákat, vagy szám-verést tanítanának, vagy a' Tanító Mestereknek, és valóságos Klerikufoknak, vagy Ifjabb Papoknak segétfégekre lennének; hogy azok mondám meg ne indulnának, és hasonló engedelmet a' Szent Fundátortól ne kérnének.

Ebből már a' Pokol-béli Sátánnak tágas mezeje nyílt, és bővféges aratása következett; mert kapván az alkalmazóflágon, a' Papi Hivatal után áfítózó Frátereknek kevélység', és nagyra-vágyás' lelkével felgyullasztotta sziveiket, hogy körül néznék, és fellyebb való garaditfra méltóknak itélnék magokat: mint-hogy ők-is Iskola-tanítáfra jutottak, és már Deák nyelvben is elő-mentek, fegétvén őket az alkalmazóflág, és minden-napi gyakorlás; mire nézve ők-is úgy-mond megérdemlik mint amazok, a' kik már a' Papságra léptek, hogy tekintet lévén eddig való munkájokra, és tudományokra, a' Papi Szent Rendet fel-veheslék.

Kezdette azonnal Szent Fundátor a' fel-háborodtakat, de inkább mondom fel-fualkodtakat édes szavaival, Atyai kegyefféggel tfillapítani, helyes, és erős okokkal mutogatni nekik, hogy törvénytelen az óvágyások, és kérések, hogy a' Papi Rend őket semmi-képen nem illetné, mivel hogy ők eleve mindjárt

nem máshová, hanem a' Szerzetnek leg-alsóbb garáditfára voltak bé-fogadva, és bé-állítatva: nem-is lehet reménységek, mert sem arra való Tudományok nintsen, sem pedig a' Szerzetekbe bé-vett rend-tartás, és Törvény nem engedi, a' mint tapasztalhatni más Szerzetes Rendekben; mellyekben kiki a' mi-némű karba bé-lép, vagy bé-állítatik eleinte; abban marad állandóan a' Kis-papokon (Klerikusokon) kívül, a' kiknek állapotjuk változó, mert ők tfak bizonyos ideig tartanak az ő garáditfokban, a' még tudni-illik: a' felsőbb Tudományokat, mellyek a' Papfágra szükfégessék, végzik, azokon-túl a' mikor a' Szerzetnek tetfzik, és a' Méltóságos Megye-béli Püspökök alkalmasfaknak találják, arra a' Szent Hivatalra fel-szenteltetnek. Ama' három Szerzeteseknek példáján meg ne-índüljanak; mert azok még minek-előtte a' Szerzetbe bé-léptek-volna, már világi Kis-papok (Klerikusok) valának, melly annyit téfzen mint útban lenni a' Papfágra: azon-feltyúl azoknak elégfeges Tudományok vala, mellyel a' Szerzetnek-is bőtfületére valának. Azért ha a' Szerzet' békefégét, a' Reguláját, és magok' údvefégeket szeretik, nyugodjanak-meg, és maradjanak abban, a' mire az Istentől hivatattak; mert ez a' Szerzetnek felzavarása nélkül nem eshetik-meg, de a' külfő világi, és Egy-házi embereknek-is nagy bo-tránkozttatáfokra léfzenek, úgy-mint háborgó, magok forfokkal meg nem e-légedő, és nagyobb póltzra vágyódó nem Szerzetesek,

de kép-mutatók, az engedelmeffég, és Szerzetes fené-
ték ellen rugoldozók.

Találkoztak közöttök olytatén jó lelkü férfiak, a' kik meg-fontolván magokban hirtelenkedéfeket, helytelen, és szertelen vágyódásokat melly útálatos, és szörnnyű volna a' képtelen nagyra-vágyás a' Szerzetesben, kinek minden lelki épületének fundamentoma az alázatosság, és maga forrával-való meg-elégedés, le-
tfendefedtek, és lábaihoz borúlván Szent Fundátornak botfánatot kértek. De nagy részè meg-általkodván sürgette heveffen a' dolgot, elő-szer ugyan a' Szent Fundátornál, és az ő Tanátfánál (confistoriumánál) az-után ott jó választ nem nyervén, a' Romai Egyházi fő Törvény-Székekhez folyamodtak, fogadván magoknak Egy-házi, és Szerzetesi Törvényben értelmes, és forgott Szószólókat, Pör-folytatókat, kik jutalom' reményfégéért fel-válalták, és kormányozták ügyeiket, noha fok hazug vádokkal terheltette-valának: de nem tfuda, hogy Szószólókat, főt Párt-fogókat-is találának; mert nins olyan hibás, és hamis ügy, mellynek párt-fogója ne találkozzék. A' sem vala elég; de külfő fő embereknél, Méltóságoknál magokat bé színelvén, kép-mutató alázatossággal, és hízkelkedő beszédekkel bé-jelentvén, mint-ha ártatlanok lévén nagy rövidféget, és akadályokat szenvedtek volna, szánakodókat, és oltalmazókat kereseének, és helytelen panaszokkal mindeneket bé-töltének. Annyira

ízigatta, és ősztönözte őket a' képtelen fel-fualkodás' lelke, melyet a' főtéttség' fejedelme beléjük oltott. Hánytatták magokat azzal a' tsekély, és alá-való de-áki Tudománnyal, noha a' Grámmatikánál fellyebb nem mehetének, arra-is tsek a' Szerzetben szert-tévén, hogy az óhajtott Papfágra hamarabb fel-kaphatnának; de a' valóságos, és e' szent Hivatalhoz szűkféges Tudományban jövevények valának, és tsek annyit tudnak-vala, mint a' Harang öntéshez a' hajdú, a' mint a' kőz mondás tartja.

De voltak biztatóik a' fel-indúlt háborgóknak mind Szerzeten-kivül némelly irígyek, a' kik ennyire terjedt, és Szerzet' bőtfületére fel-hágott Tárfafágnak romlását óhajtották: mind pedig a' Szerzetben gonosz, és kép-mutató Fiak, kik örömmel nézték-volna, ha ilyen-tén háborúfágok, és támadások miatt nem tsek kissébb-féget szenvedett-volna a' Szerzet, de végfő fel-bontatást, vagy földig való le-tapodtatást, hogy ekképen ők-is ilyen zúrzavarok kőzt, a' Szerzetes köteleffég alúl ki tőfűzhattak-volna. Valakiknek azért inkább tet-szett a' szabadabb élet, valakik meg unták a' szegénységet, a' gyakor bőjtőket, az Iskola béli fáradságos munkálkodást, egy szóval a' fanyarú életet, a' fel-háborodott Fráterekkel őszve-kaptfolták magokat, és már titkon, már nyilván segítették őket, nóggatták, javallották ügyeiket.

Fajt ez módtalanúl Szent *Kalazantziusiak*, kivált azért,

azért, hogy ilyen fel-zavarodás miatt az ártatlan Szerzetnek neve, és jó hite hordoztatott, főkkent, és szaggattatott; hogy fokban belé avatván magokat a' dologba, az Iskola-béli gyakorlásokban hátrálnak, és előbeni ferénykedésektől el-állottak; hogy a' Kegyes Iskolák' Szerzetének neve a' Törvény-székeken forogni kezdett, mellyeken a'-vagy csak vádoltatni-is elég gyalázatos. Mennyivel inkább ha nagy zörgéssel, szemre-hányásokkal vítattatik, és folytattatik a' dolog. Végre addig forgattatott, rázogattatott a' dolog a' Birák által, hogy a' fel-zendült Fráterek vér-szemet kapván a' Szerzet' fenétékét ki-rúgták, és minden szabadságra tágas utat nyitván, már előre vakmerően győzedelmet ígérének magoknak, annal mérészszebbek, és szemtelenebbek lévén, mennél gyakortább törvénytelen fel-háborodásokért az értelmesebb, és buzgóbb Biráktól dorgáltattak. És ugyan már darabos, és illetlen szókkal bánván az Elő-járókkal, mind addig dühösködtek, és nyugodni nem akartak, méglen az egész versengés alatt forgó dolgot éppen Ő Szentfége' leg belsőbb Tanátfa eleibe nem vinnék, és magának-is Ő Szentfége'nek; ki eleitől fogva mind ekkorig nagy hajlandósággal, és tekintettel vala Szent *Kaluzantziushoz*, és az ő Kifded Szerzetéhez fok rend béli kegyelmekkel bővelkedett, tfoportos vádokkal, és könyörgő levelekkel nem alkalmatlankodnának .

De felettébb terhelnem kellene a' kegyes olva-

fókat, ha mind ide irnám, és fel-jegyzeném ezeknek a' nyughatatlan Frátereknek törvénytelen kívánfágo-
kat, és hamiffággal egyeales panaszokat, és hogy azok-
nak végét ériék, mennyit futottak, mennyit alkalmat-
lankodtak az Egy-házi Biráknál, a' Szerzetes Rendek'
ügyeire vigyázó Kárdmálifoknál, Püspököknél, Pre-
látusfoknál mennyit zörgettek, fok féle hamis költemé-
nyeket egybe-forralván, mennyit mesterkedtek, hogy
magassabb póltzokra, és garáditfokra- való képtelen vá-
gyódásoknak eleget-teheessenek. De minden Törvény-
Székeken, a' mellyeken meg-fordúlt- vala az ő ügyek,
nyilván ki-tetfzett, hogy a' kevélység' lelke ízgatja,
és környékezte-meg őket, hogy im ők a' Szerzetnek
nagy szűkségében az Iskolák' küszöbeit koptatták, és
a' leg-alatsfonyabb Iskolákban egy-szer 's-más-szor meg-
fordúltak, már ezért méltóknak állították magokat,
hogy az Egy-házi Rendnek fő, és szentebb garáditfá-
ra fel-lépjenek, meg-vetvén a' varró tőket, vagy gya-
lúkat, és fűréfzeteket, a' mellyekhez eddig szoktak- vala.

MÁSODIK SZAKASZ.

*A' hoszfazaffan tartó Fráterek által okozott fel-háboro-
dásnak, egy-néhány izben meg-esétt Törvény-látá-
sok után vége szakadott.*

A zonban Ő Szentlége maga meg-halगतá a' Szent
Fundátort, és ki-értvén a' dolgot többől's-tapasz-
tal-

talván, hogy a képtelen nagyra-vágyás bántja a pártosokat, és azért egyedül békételemkednek, és megtámadták a Szent Fundátort, és a Szerzet' Elő-járóit, hogy három Klerikus operáriusnak úgy-mint: Michelíni Ferentznek, Ambrofi Ambrusnak, és valamivel későbbre Fráter Sálvátornak, a ki Boldog Szűz' Fogantatásától neveztetett, meg-engedték fontos okokra nézve, és a nagy Hertzeg' közbe-vetéfére tekintvén, hogy a Papi Szentféges Rendet fel-veheffék, ha méltóknak, és abban eléggé tudóffaknak találatnak, a Megye-béli Méltóságos Püspökóktől. Mivel hogy már ez-előtt a Szentféges Pápától maga Szent Fundátor nyert-va engedelmet, hogy ollyatén Szerzetefeket, a kik már Kis-papok lévén bé-léptek a Szerzetbe, és a leg-alsóbb garáditson Klerikus operáriusok között helyt fogtak, bizonyos okokra nézve, akkor abban meg-állapodván, ha jóvendőben alkalmazotfoknak itéltetni fognak, vagy a Szerzetnek izúkfége, nekik pedig elégféges Tudományok léfzen, ha az Iskola-tanításban magokat ditféreteffen gyakorolták, és valami alá-való Hivatalokban, és szolgálatokban nem forgottak; hogy igen-is az ollyanokat a Papi Rendnek fel-vevéfére fel-szabadíthasson.

Azért-is Ő Szentfége ez illyen helytelen vádokból, és okokból támadott fel-háborodását ezen Kisdéd, és mostan lábra-kapó, és terjedő Szerzetnek fizivére vévén, és nagyon sajnálván, üdvességes rende-

léfeket tétete, és parantsolatokat ada-ki, mellyeknek-
erejekkel le-tfendefítették minden zúr-zavar, és meg-
hafonlás. Elő szór egy-néhány nagy Méltóságú, és
a' Szerzetefek' ügyeinek el-igazítottatásában forgott Pre-
látufokból renделе Törvény-Széket, melly a' Patvar-
kodók' kívánfágokat, és panaszokat meg-halगतná, és
meg-vi-sgálná, mi-némű fundamentomból villongnának;
úgy magát a' Fundátort, és annak tanátfat mindenek-
ről ki kérdeznék : és mivel Ő Szentfégenél minapi
alkalmatossággal lévén a' Fundátor kért-va engedel-
met, hogy Gyenerális Gyűlést Ő Szentfége' hatalmá-
val gyűjthessen-őszve, sok egyéb dolgoknak, és en-
nek a' fenn-forgó vizáلكodásnak-is meg-vi-sgálására, és
a' meňyire a' Gyűlés' hatalma terjeszkedhetni fog, el-
gazítottatására; a'-hoz képe-st meg-hagyá Ő Szentfége,
hogy a' közönfeges Gyűlést úgy alkalmaztatná, hogy
az tartassék olyan időben, mikor a' ki-választott Pre-
látufok, úgy-mint tellyes hatalommal mindeneket vé-
gezhető, és el-rendelhető fő Birák jelen-lehetnének.

Egy-házi fő Biráknak e' dologban, és versengés-
ben ezeket rendelé Ő Szentfége: M. Altieri Iánost,
Roma Várofa' Vitze-Gubernátorát. M. Landi Bene-
deket Foszfzon-Broni Püspököt. M. Rospiliofi Iuliu-st,
ki idő jártában Kárdinálifágra menván Pápává válasz-
tatott, és IX^{dik} Kelemennek neve alatt dítfőfége-sen
igazgatta az Anya-szent-Egy-házat, Negyedik vala
fő Tisztelendő Genuai Ferentz Kaputzínus Apostoli Pré-
di-

dikátor, kik Ő Szentlégtől úgy-mint Apostoli Látogató fő Birák küldettettek-el, hogy a' tartandó Gyenerális Gyűlésben tellyes hatalommal mindeneket igazítsanak-el, és végezzenek.

Kik minek-utánna meg-jelentek-volna, és nagy tisztelettel a' Fundátortól, és a' bé-gyűlt Szerzetefektől fogadtattak-volna, fő helyekre ülven; mindenek előtt a' háborgó Fráterek' dolgát vevék-elő, és békefészes türeffel meg-halगतván a' vizzálkodó Frátereket, és tellyes ügyeiknek ki-bezfállására elégfészes időt engedvén, a' szerént a' Szerzet' érdemes Elő-járóitól-is mindenekről értekezvén, és a' fel-zendülésnek okairól, és fészkeiről szemesszebben tudosítást vévén annak rendi-szerént: végre hozszasz tanátskozáfok, és törvényes vizsgáláfok után, nem egyebet nézének-ki az egész patvarkodáfokból, hanem hogy ez az egész vilongás, és háborgás, a' kevélyfésznek, és nagyra-vágyáfnek lélkétől származott légyen, kitől izgattátván fel-zavarák a' Szerzet' belső tsendeffésget, és nagy szemtelenfészggel ki-rúgván a' féket békételenkednek, és háborognak, hogy leg-alább erő-fzakoffan ki-nyerjék azt, a' mit jó móddal folytatván kérésüket, nem remélhettek, mint hogy azt kérték mind eddig, a' mi őket általlyában nem illette.

Az egész dolog, és úgy ugyan azon alkalmatofászggal ekképen végeztetett-el, és a' törvényes végfő bé-fészejésnek, és szententziának ez vala a' veleje: e-

ló-fzör: Hogy ez-után meg ne engedteffék a' valófá-
gos Fráter operáriusoknak, hogy Papokat, és igaz
Klerikusokat illető süvegetskét (három szegű Bire-
tumot) vifeljenek, *másod-fzör:* Hogy a' Szerzet jóven-
dőben akár melly Tartományban akár melly szűkfég-
ben léend, olyatén személyeket bé ne vegyen, kik
Klerikus operáriusoknak neveztessenek. *barmad-fzör:*
Az Iskolák' tanítására ne légyen szabad akár melly tu-
dós Frátereket alkalmaztatni, hanem az Iskolákat ta-
nítfák a' valófágos igaz Klerikusok, vagy Mife-mondó
Papok; a' Fráterek maradjanak-meg a' magok el-
fő állapotjokban, a' mellyre az Istentől hivattattak, és
magokat a' Szerzetnek eleve fel-ajánlották, ne vágyjanak
sem a' Papfágra, sem az Iskola-tanítáfra, ne-is merje őket
senki titkon, vagy nyilván a' Deákfágra tanítani.

Azok mind-az-által, a' kik meg-mutathatják, hogy
a' huszon-egyedik esztendőnek el-érése előtt bé-esküd-
tek-volna a' Szerzetbe, és a' Klerikus operáriusok köz-
zé bé-állítottak, ha már Iskolákat tanítottak, és valami
alá-való kézi szolgálatban nem forgottak, ha elégféges
Tudomány találtatik benne, igaz Klerikusok közzé
számláltassanak, és idővel egyebek eránt-is alkalmat-
ossáknak találtatván a' Papfágra-is fel-léphessenek. A'
közönséges operáriusoknak, vagy kézzel-segétő Frá-
tereknek, Atyafiaknak semmi reményfégek ne légyen,
hogy avagy fell yebb-való garádifra fel-hághassanak an-
nyival inkább, hogy a' Papi Szentféges rendre fel-emel-
tethessenek

Ezek a' rendelések, és Törvényes végezesek Szentféges Pápa eleibe vitettetvén, Ő Szentfége azokat meg-fontolván, helybe-hagyta, és azonnal ki-botfátott Dekretumával, meg-határozó, és véget-vető levelével meg-erősítette. Azt-is hozzá adván, és erőf-fen meg-parantsolván, hogy ez-után a' patvarkodó Fráterek, ha vagy fellyebb-való helyért, és előbbre való ülléfért, az Egy-házi Törvény-székeknek, vagy Biráknak alkalmatlankodnának, meg ne halgattassanak, és senki vádjokat bé ne vegye, és elő-ne mozdítsa. Ha pedig némellyek a' Szerzetbelett bé-eskűvéseket (Professiónak nevezzük) meg-femmiféteni, vagy meg-erőtleníteni akarnák (mert végre arra fakadtak-vala némelly Pártosok) ha valami törvényes hiba talált esni az említett Professio-tételben, mellyel bé-vallották magokat a' Szerzetbe, melly dolog szoroffan bizonyos meg-határozott idő alatt vizgáltattassék-meg, minden helytelen ki-fogások ki-rekesztetvén, hogy ha még a' Professió-tételnek nem múlt ötödik esztendeje, azok ha meg állíthatják, és a' Szerzetből ki-kivánkoznak, botfátassanak-ki; de leg fő-képen a' pártosoknak Vezérei, és fő-indítói, kik elsőfők valának a' támadásban, azok üzetetteffenek-ki a' Szerzetből, a' többiek más Szerzetes Házakra osztattassanak-el, úgy hogy sohult ketten, vagy hárman közzülők egyútt ne lakjanak, hogy újra a' botránkozás' kóvét fel ne fujhassák, és így az egész Szerzet óhajtott tfendességben, és kivánt békeességben marad-

jon, és maga munkáit szorgalmatoflan folytathassa.

A' következô idôkre ez-után Szerzetbe bé-lépni, és bé-esküdni akaró Frátereknek maga Ô Szentfége rendelt világos szókkal meghatározott Professiót, melly által ez-után, és nem más-képen bé-vallanak magokat a' Szerzetbe, és éppen nem Deák nyelven, mi-képen a' Klerikusok' garáditfára bé-lépett Szerzetes Ifjak bé-esküdni szoktak, hanem azon Hazának a' nyelvén, a' mellyben születettek, vagy találtattak. Ebben a' Professióban nyilván ígérnek kell, hogy soha Papi süvegetskére, úgy Kis-papok' garáditfára, vagy valami fellyebb-való póltzra, és hivatalokra vágyini nem fognak, hanem holtokig abban maradni, a' mire bé-esküdtek, tudni illik: kézi segétséggel a' Szerzetnek szolgálni a' bé-vett szer-tartás szerént.

Igy immár Istené a' ditfôfég, és hálá-adás, Szentféges Pápának nagy kegyelme, és szorgalmatos Gondvifélése járúlván Szent *Kalazantzius*hoz, és a' szegény Kifded Szerzethez vége lett, majd hat esztendőig tartó fel-zavarodásnak, és villongásnak; noha ebben a' háborúfágos, és felleges idôben-is, a' kik igaz Fiai, és munkáffai valának a' Szerzetnek, és az Istent, a' Szerzetes Regulát, és nagy kegyeffégû Fundátorjokat szerették, jó kedvel, és serényen dolgoztak, az ô kötelességeiket követték, a' Szerzet' bôtfületét elő-mozdították; úgy hogy nem tsak az Olasz-Országi Tartományokra, és a' környékén lévő Szigetekre ki-terjed-

jedne: de a' Havafokon-túl való Országokon-'s nagy elő-menetellel, és lelki hafznokkal gyarapodna.

HARMADIK SZAKASZ.

Némelly jó szivú, és indulatú Fráterekről, kik magokat a' háborgók közze nem avattak, sőt nagy alázatosságban sorsokkal meg-elegedvén példáján eltek, és szentül.

Noha a' leg-alatfonyabb garáditson való Szerzetes Atyafiakat igen fel-zavarta, és fel-indította-vala a' kevélységnek lelke, hogy képtelenül fel-fújnak magokat, és a' Papságot, nem külömben az előre való ülést rendetlenül, és igen heveffen kívánnák, és annak megnyeréséért erőszakosán tufakodnának: mind-az által nem mindnyájan egy húron pendültek, nem mindnyájan valának olly nyakassak, ki-rúgók, és Párt-ütők; mert találkoztak közöttök fokban, kik nem egyesültek a' Pártosokkal, sem az ő tánátsfokba nem botfátkoztak, patvarkodásokban nem vala semmi részek, noha nagyon ostromoltatnának, hogy a' kőz ügyet ők-is legalább számmal öregbíténék, és panaszolkodással segétenék. De sem mire nem hajúlanak. *Non respexerunt in vanitates, & insanias falsas*, nem vehete rajtok erőt a' hamisság, és szem-vakító hazudozás.

Sokakat hozhatnék-e'ő, a' kik a' mint mondám a' gonoszokkal egy értelemben nem akáranak lenni, kik-

nek bőtfületes emlékezetek most-is fenn-vagyon mi nálunk; de elég legyen mostitten a' vagy tfak kettőt elő-hozni: egyik vala Fráter Makávius Iános, a' ki Kristus' kín-szenvedésétől neveztetett, melly nevezet a' zért szállott reá, hogy mindengyakorlatossági, kézi-munkái között szüntelen a' Kriffus' kín-szenvedését emlegette: ha munkálkodván énekelt; egész éneke a' keserves kín-szenvedésről vala: ha könyörgött, ha beszélggett másokkal; ez vala tzielja a' beszédének, ezen kezdette, ezzel fejezte-bé: ha valaki valamit kért tőle, vagy valami munkára akarta birni őtet; tfak a' Kristus' kín-szenvedését emlétette, vagy arra kérte, noha koros vala, repülni nagy örömmel látfszatott.

Ez a' jó Atyafi minek-előtte a' Szerzetbe bé-kéredzett-volna, hufzon-két egész esztendőig raboskodott a' Tengeri tolvajoknál (Pirátáknál) egy alkalmatossággal midőn Tengeren evezne másokkal, el-fogattatván általok, és már életének ötven-kilentzedik esztendeiben, Isten' kivált-képen való Irgalmaffágából (mellyért szüntelen hálákat adott) menekedett-meg a' rabfágtól; mivel hogy pedig még rab lévén fok fanyarúsági, és kényiai között, mellyeket leg-inkább azért szenvedett gyakorta élet, és halál között forogván, hogy az igaz Hittől nem akart el-állani, fogadta-vala, és Istennek ajánlotta, hogy ha meg-szabadúl valaha, azonnal valami keményebben, és fanyarúan élő Szerzetbe bé-áll, és ottan a' leg-alább-való szolgálatokra fogja ad-

ni magát utólsó pihenéséig. Bé-is tellyesítette ezt men-
nél elébb lehetett; mert Romába jövén, és *Kalazan-*
tzius' új Társaságának hírét halván azonnal oda fiete,
és mély alázatossággal térdeire esvén a' Fundátor előtt
könyörge, hogy Fiai közzé leg-utólsónak venné-bé ő-
tet. Látván *Kalazantzius* buzgó, és Istenes vágyását
a'-hoz egyenes szivét, noha már éltefebbnek látszatnék,
és nem annyira alkalmatosnak a' Szerzet' szolgálatira,
még-is bé-fogadta, és maga adta reá a' Szerzetes ru-
hát, fokot bízván sziveffégéhez; de az Úr Isten-is meg-
erőfítette a' jó szívű, és szándékú embert, ki még az-
után hufzon-hat-efztendőig éle a' Szerzetben, és azon
eleven frís, és gyors vala, és serénykedő minden mun-
kában, és végig dolog-gyöző.

Egykor súlyos nyavalyába esvén, midőn már a'
halálhoz el-készült-volna, Szent Fundátor meg-láto-
gatá őtet, hogy halálos ágyában vigasztalná, és a' vég
órára készülőt Atyai intéseivel fegetené, és bátorí-
taná, az-után beszéde' vége felé erre fakada *Kalazan-*
tzius (hihető Isteni ihlésből) ne tarts szerelmes A-
tyámfia Makávi még a' Haláltól; mert úgy vélem, hogy
ez alkalmatossággal még nem halfz-meg: ime az Isteni
Felfég tizen-két esztendőket engedett néked, hogy né-
ki, és a' Szerzetnek ez-után hívebben szolgálj. Ki-is
épüle tfak hamar a' nyavalyából; számot-is tartott e-
zekre a' Szent Fundátor' szavaira; mert hét esztendő
múlva ismét súlyos betegségben esvén, nagy bizoda-

lommal azzal vigasztalta magát (noha egyéb-képen a' Halálhoz Keresztényi, és Szerzetesi módon el-ké-
szült-vala) hogy még nem hal-meg, mert a' jövendőlt
időből még szinte őt esztendő vagyon hátra, mellye-
ket az-után jámborúl el-töltvén, és Mennyei Urának,
hűfégeffen szolgálván, testét pedig Kristus' kín-szen-
vedése' emlékezetére gyakor böjtökkel, tfomás osto-
rokkal sanyargatván, nyoltzvan-őt esztendőş korá-
ban szív-béli víg óhajtással az örökké-valófágra által
költöze, az Úrban el-alúván, nem külömben mint a'
meg-ért gyümöls, melly ön-kínt le-húll a' fájáról. En-
nek a' jó lelkű Fráternek tulajdoníttatik amaz Istenes
szokásnak kezdete, melly ebben a' Szerzetben gyakorol-
tatik, az asztal-után mondatni szokott imádfágnak vé-
gén: hogy egy az Atyafiak (Fráterek) közzül le-tér-
depel az ebédlő Ház' közepén, és illyen kegyes szok-
kal emlékezteti az egybe-gyűlt Szerzetefeket kereszt
formára ki-terjesztett kezekkel: *Atyák, és Atyafiak!
emlékezzünk-meg a' mi Urunk' IÉSUS' Kristus' ke-
serves kín-szenvedéséről; mert ez az út, melly bé-víszén
minket az Isten' Országába.*

Másodikról, kit Ágápítusnak nevezének, még
hofs zabban kellene emlékeznem, és fok ritka bötszeit,
mély alázatosságát, gyors engedelmességét, Evangye-
liomi szegénységnek kivált-képen való szeretetését, bé-
kességes tűrését, sanyarú életét, és leg-alább-való hi-
vatalokban, és abbéli munkákban maga gyakorlását,

és több ilyeneket rendre elő-beszélnem; de elég legyen az, hogy én nálamnál ezer-szerte érdemesebb, és hitelesebb dítférője akadott, úgy-mint maga Sz. Fundátor *Kalazantzius* Iósef, ki erről a' jó Fráterről azt mondta egy-néhány-szor, mikor nagyobb része a' Frátereknek fel-zendülésben vala: *Licet omnes Institutum derelinquant: ego, & Agapitus illud ab ovo redintegrare possumus.* Hamindnyájan széllyel-ozlanak-is, és el-hadják a' Szerzetet: bízom Istenben, hogy én, és a' Fráter *Ágápitus* ismét fel-állhatjuk. Olly jó vélekedéssel vala Sz. Fundátor erről, a' jámbor, és szeléd szivű Atyafíról, kinoha világi állapotjára nézve Nemesi rendből származott-vala, és a' Tudományokban-is derék elő-menetelt tett-vala, még-is nem akara magának a' Szerzetben más garáditstot választani, hanem a' leg alsót, és abban híven igyekezett tellyes napjaiban szolgálni, a' leg el-vetettebb hivatalokban, konyha körül, folyók' tisztításában, mosogatásban, és a' betegek körül, mindenekhez nagy tisztelettel, és felebaráti szeretettel lévén. Tfelekedte ezeket ez a' kegyes Férfiúnagy szivefféggel szinte abban az időben, midőn a' leg-utólsó forsból való Fráterek, magokban Tudatlanok, és majd femmire kellők, agyafúrt parafztok nagy vakmerően a' főlső póltzért, és Papságra való vágyáért a' Szerzetet fel-zavarták, és ki-rúgásokkal gyalázatjára valának a' Szerzetnek.

Elő-hozhatnék itten többeket-is, és sok szép di-

tféretre méitó erköltseiket világosságra tehetném; de ne talán mezfzire el-távoznám a' tzelomtól, tfak érde-
mes neveiket emlétem. Az emlétett időkben jámbor
együgyűségben, és mély alázatosságban maga felől
semmit nem tartván éle Fráter Borgomai Lajos, ki Sz.
Bertalantól neveztetett a' Szerzetben, a' ki valamint
jámborúl, és Szerzetefi Regula fzerént élt a' Szerzet-
ben szüntelen minden foglalatossági között Istennek kő-
nyórógvén: úgy Isteni dítféreték között hala-meg ví-
gan halála' óráján énekelvén, és értelmessen el mond-
ván a' nyoltzvan-nyoltzadik 'Zoltárt, mellynek ez a'
kezdeté: *Misericordias Domini in aeternum cantabo.*
Az Isten' Irgalmasságít örökké éneklek.

Ehez hasonlók valának Fráter Bernárdíni Antal
a S. Ioseph. Fráter Domonkos *a Matre Dei.* F. Fe-
rentz *a Crucifixo.* F. Peregrinus *a S. Francisco.* P. Pe-
trus *a Cruce,* F. Ferentz *a S. Angelo Custode,* és még
tőbben, kiknek dítféretes életeik meg-vagynak írva a'
Szerzet' bővebb Krónikájában. Méltó volna, hogy a'
mostan élő Szerzetes Atyafiak ezeknek példás tfele-
kedeteiket tükőr gyanánt szemeik előtt viselnék, és
szapora lépéssel követnék.

NEGYESEDIK SZAKASZ.

Szent Kalazantzius az eddig történt fel-háborodásokat előre által-látta, és ama' nagyobbakat-is, mellyek ezek után következtek. A' Menmyei Felsőég azonban, ezekben a' tsuportos keserűségekben, sok-féle vigasztalásokkal kívánta éleszteti, és szívesíteni; nem külömben neve' ditsőségét, hírének szép illatját külső Országokra-is ki-terjeszteti.

Vége szakadott ugyan a' nyughatatlan Fráterek' patvarkodásoknak, és az Apostoli Szent Szék zabolát vete szájokba a' vizszájkodóknak, mellyhez képest nemmerének a' vagytfak motzfanni-is. De a' Szent Fundátor nem szünt-meg keseregni ennyi ideig tartó, és ennyire nevedett háborgásokon. Meg-vigasztalhatatlan vála, hogy ennyi számú Szerzetessei, igaz Felebaráti fzeretetet, és a' Szerzetesi tsendességet fel-bontván, az Ő Szent Felsőégét meg-bántották, és képtelen fel-fualkodásokkal haragra indították. Mind ezeket maga vétkeinek tulajdonította álétván, hogy az Úr Isten azokért büntette őtet ennyi fel-zendülésekkel, és boszszúját állotta rajta; ezért-is éjjeli, és nappali Teste' fanyargatásával, kívánta enyhíteni az Isten' felgerjedett haragját. Sok-szor kérven az Istent Jónással, hogy

ha ő a' vétkes, ő szenvedjen, ő büntetődjék, ő vettesék a' Tengerbe, minek-előtte ennyi számu Fiai ki-rúgásokkal, és Regulájok' meg-tapodtatásával Ő Felféget meg-bántfák, és kép-mutató, és áll-ortzás Szerzetesek legyenek.

Midőn már közelgetne a' meg-történt fel-háborodás, gyakorta hallatott Szent *Kalazantzius* ilyen szókkal maga Szerzetes Fiait, a' kiket látott, hogy a' jóban állhatatosak, és a' Szerzetet szeretik, nagy szívességgel kéri: *Szerelmes Fiaim!* imádkozzatok érettem, hogy a' nagy Irgalmú Isten adjon nékem békeféges türelt, hogy el-vifelhefsem a' reám jövendő sanyarúfágokat; mert ugyan kegyetlenül hányattatni, és üldöztetni fogok. Sz. Ferentznek egy engedetlen partos Fia vala *Illyés* névű; mi közöttünk fokban léznek a'-hoz hasonlók.

Ismét mint-egy magát biztatván, és erőstvéen függedező szívét, magában így szólott: vallyon jobb vagyok e' én Sz. Mártony Püspöknél, Sz. Bernárd Apáturnál, Sz. Benedeknél, kik nagy ellenkezéseket, és üldözéseket szenvedtek azoktól, a' kiket fel-neveltek, kiknek gyámolyi voltak? én magamat azokhoz nem-hasonlíthatom, azokhoz képest alá-való féreg vagyok; ha azok ilyen gyótrelmeket szenvedtek, mért irtózzam én azoktól? álljatok elő tehát keressetek, kínok üldözések, infégek el-szenvedlek titeket örömmel, az én szerelmes Iesusom példám, és világos tüköröm nékem mindenekben.

Egy-

Egykor a'Szerzetesseihez intő beszédet tartván, ezt az Evangyeliomi letzkét magyarázásra vette vala fel: *Redde rationem villicationis tuae. Adj számot a' te fá-fárlágodról. Ezekre fakadott: Magnae id mihi accideret voluptati, si Deus ob culpas, & errata mea per Vicarium in terris suum me ad sanctum Officium raptari curaret, Generalis munere, & dignitate privaret: verum acerbissimum esset alterum, plenumque amaritudinis, si Ordo hic universus convelli, lacerarique deberet, quod a persecutoribus effici facile potest, illorum maxime opra, a quibus minimè erat expectandum.* Nagy gyönyörűségemre esne az én nekem, ha az Úr Isten az én fogyatkozásimért, és vétkeimért reám botfátaná azt az inféget, és gyalázatot, hogy az ő Hely-tartója e' földön engem a' Szent Hit' dolgaira vigyázó Törvény-széknek', és azon Szentléges Tanátsnak tömlőtzébe a' Poroszlók által el-ragadtatna, Gyeneráliffágról le-tétetne; de azt nagy keferűséggel nézném, ha ez a' Szerzet, melly nem annyira az én alkotmányom, mint Istene, és a' Boldog Szüz Anyáé, ha mondom ez fel-bontódnék, és széllyel-fzaggattatnék, melly könnyen megtörténhetik a' viszszavonyások, és fel-háborodások miatt, és az irigyek, és romlását keressők által.

Hogy azonban ez nem valami mese, vagy álmom hüvelezés vala, hanem a' következő dolgokról való igaz igazjövendölés, és előre való ki-nézése a' reá esendő infégeknek, és szorongatásoknak meg-tetszett abból: mert

mind ezek tíz ezftendőeknek el-folyása alatt meg-történtek, mellyekről még akkor álmodni sem lehetett volna, olly tündeffen, és kívánatos elő-menetellel folytak a' Szerzetnek minden dolgai.

Kezdődvén az-után a' fel-háborodás, a' felsőbb garáditsra vágyódó Fráterek által, érzette Szent Fundátor azonnal szívét mint-egy szaggattatni, Nem-is eshetett néki valami nagyobb keferűségére, mint az olyatén meg-hasonlás; mert tartott attól, hogy valakik hallják a' fel-zendülést, de kivált az Egy-házi fő Méltóságok, és Birák; azt fogják vélni, hogy Szerzetbe bé-botfáttatván, lágyan, és hibáflan neveltettek, és hogy eléggé meg-nem próbáltattak az ő indulatjokban, vagy ne talán csak a' Szerzetes személyek' számát szaporítani akarván, arra vigyáztak, és iparkodtak, hogy többen legyenek, és nem a' Fundamentomos kegyességre, vagy tókélletességre, hogy azokban erősen meg-gyökereznének. Noha abban éppen hiba nem vala, nem-is bántak lágyan vélek a' Novítziusok' Mesterei; mert a' bé-lépők' neveltetésekre igen szoroffan vigyázott maga a' Fundátor-is, és a' Novítziusok között fok-szor meg-fordúlt, és meg-intette azokat, ha valami lágyfágot tapasztalt, a' kiknek kötelességeben állott.

Oh melly nagy Ortza-pirúlással számtalan-szor fordúlt-meg a' Törvény-székek előtt, Egy-házi Méltóságos Birák előtt! inkább fok-szor a' tővisek között forgott-volna, vagy eleven szeneket mezítelen lábokkal ta-

podott-volna; de felelni kellett neki úgy-mint Elő-járónak, és Fundátornak, világosságra hozni fok kép-mutató Fiai' gonoszságokat, mellyeket ő Atyai módon titkolni kívánt-volna, nem lehetett mit tenni, ki kellett fakasztani, és meg-külömböztetni a' gonoszszakat, a' ki-rúgókat a' jóktól. El tikkadott, el-erőtlenedett a' nagyon el-korofodott ember; de nem annyira a' fok járás miatt, mint a' belső szív-béli fájdalmak, és szorongatások miatt.

Mind ezekből tefti nyavalyája-is következett, noha ő az okát, és félszét a' mennyire lehetett takargatta, másra fogván a' nyavalyáját; mert ugyan azon idő tájban az Iskola-béli Ifjúságot kérérvén szokása szerint effős, és síkos út lévén, a' lába' szárát, melly már ez-előtt meg- vala repedve, nagyon meg-erőltette, mellyből nagy tüzeffége, és daganatja erefzkedett az egész lába-szárának: egy részről tehát e' miatt; más részről belső érzékeny fájdalmi miatt, négy nap, és négy egész éj-szaka nagy kínokat szenvedett, és alatlanfágot, végre felettébb el-bádjadván, az orvosok' tanátsából a' bün-öldő Szentféget nagy töredelmességgel fel-vette, azután az Úr' Szentféges Téftét-is, tellyeffen el-készülvén az örökké-valóságához. Ezek után mint-ha nyugodni akarna, kérte a' Szerzetefeket, hogy egy kevés időre távoznának tőle, és magányosan hadnák. Ez meg-lévén kezde a' Mennyeiekről édesdeden elmélkedni, és maga külfő, és belső fájdalmat a' meg-feszített Idvezítőnek ajánlani, és kereszten függő képe e-

lött szív-béli vallást tenni, hogy örömeft szenvedni mind ezeket, és kész nagyobbakat-is fel-válalni.

Midön így elmékedik áhítatoffan, súlyos fájdalmat felejtván a' Mennyeiekre fel-emelt elmével, és szívvel, meg-jelene, és meg-állta előtte Sz. Teresia Szűz, mellyet ő tellyes életében különöffen tisztelt-va, és úgy mutatta magát mint-ha látogatáfára, és vigasztalásfára jó-t-volna, melly előtt midön nem annyira teszi nyavalyáját bezzéllené, hanem sok rend-béli keferűfégeit, mellyeket szenvedett némelly meg-hasonlott. Fiái miatt, emlétené; ezekre Sz. Teresia könyörülő szemekkel reá tekintvén bátorítani kezdé őtet mondván: hogy ilyen szövevényes a' Menny-Ország' útja; valakik oda jutni akarnak, nem a' rófákon, és líliomokon; de a' tövífeken kellenék törekedniek. Az alatt jelenté neki, hogy ez a' nyavalyája halálos nem lészzen, ebből nem sokára ki-épül; mert az Úr Isten maga Sz. neve' dítőfége, és hogy a' Szerzete még jobban erőfödjen, és sokaknak javára terjedjen ő általa, meg akarja még őtet ez életben tartani; noha még húzamos keferűfégeket, és üldöztetéseket szenvedni-fog; azért-is készítse el a' szívét jó előre, hogy Istenben vetvén bizodalmát mind azokat el-túrheffe, és bírhaffa. Tegye szemei eleibe tükör gyanánt szenvedő Jób' példáját, és emlékezzék-meg Sz. Pál' ama' szavairól: *mindnyájan, a' kik kegyessen akarnak élni, üldözéseket szenvednek.*

Ezekkel a' Sz. Szűz el-tűne; *Kalazantzius* pedig a' következő háborúfágokért Istennek hálákat ada, hogy méltónak találtatott az ő neve' dítfőlégeért, és az ő Szentféges Fia' hasonlatosságára szenvedni, arra kérvén Ő Szent Felsőjét, hogy tündes elmés, és erős szívet adjon néki, hogy a' Krisztus' kínyait mindenkor szemei előtt hordozhassa.

Alég múlt egy-néhány napja betegségének, láb-
ra állott Szent *Kalazantzius*, és elébbi erejét tellyes-
sen visszafizta-érzette; de a' belső fájdalmi is enyhöd-
tek; mert az Isten' akaratjába egészszén fel-ajánlotta
magát, és az Úr Isten-is napról napra szaporább vi-
gasztalásokkal, és szívét ébrefztő újfágokkal méltóz-
tatta, mellyekkel napon-ként újult, és erősödött. A-
zokban a' napokban boldog emlékezetű Kazányi Pé-
ter Morva, és Cseh-Országokból visszafizta-térvén sze-
rentféssen, fok szív-vidámító vigasztalásokat hozott Sz.
Fundátornak, el-beszélvén néki, mi-némű karban
hagyta-volna ottan a' Szerzetet, melly jó rendben vol-
nának mindenek, és mi-képen terjedne az ő munkájok
által az Isten' Országá, mely szorgalmatossan dolgoz-
nak az Iskolákban a' neveletlen Kisdedek körül az ő
Szerzetes Fiai, és az eretnekek' meg-térítésében, és a'
tévelygések' ki-írtásában mi-némű búzgófággal egy-más-
ra igyekeznek, hogy már ezernél többre ment a' meg-
térteknek számok, melly kedvessek legyenek az ot-
tan lakó Szerzetesek, nem csak a' köz-nép előtt; de a'

fő Méltóságok előtt-is. Hány-felé kérettetik a' Szerzet, mennyire terjedtek immár, és ha nagyobb számmal volnának, hány Tartományra terjeszkedhetnének, hány Házakat eddig kezdhettek, és Iskolákat nyithattak volna. Mivel hogy Szepességben Lubomírszky Hertzeg' kegyelméből Podolin nevű Városba bemenének, melly Város Magyar-Ország' Határiban van, melly könnyű volna abba az Országba béli lépni, a' hová már-is az Egri Püspöktől hivattattak.

P. Onúffrius Konti, a' ki Provintziálissok vala, Morvai, és Cseh-Országai Házakban lakó *Kalazantzus'* Szerzeteseinek azon időben, ezeknél még-többeket, és újabbakat irá; tudni-illik: mennyi kegyelmeit tapasztalta-légyen a' Felsőleges Eleonora Császárnénak, kinek személlye-szerént Bétsben udvarolt, mi-képen ez a' Felsőleges Asszony maga kegyelmeit ajánlotta a' Kisdud Szerzetnek gyámoltására. Melly jó kedvel halgatta, midőn P. Onúffrius beszélné előtte a' Szerzet' állapotját, fogadáfit, és kötelességeit melly hasznosnak valotta a' Szerzetet.

Úgy Lengyel-Országban-is Felsőleges Negyedik László Lengyel Király melly különös kegyelmei' mutatásával fogadta azon Országba béli lépett Szerzeteseket, mire ajánlotta magát. Mit lehet reményleni az oda való Méltóságos Püspököktől, Hertzegektől, és fő Emberektől. A'-hoz meg-irá azt-is, melly híven, és szorgalmatosan iparkodnak az oda való Szerzetesek.

P. Novári Sándor, P. Leált Ambrus, P. Fránki Domonkos Iános, P. Kázmér, P. Hiátzinth, és nem tsak a' korosfabbak, de az Ifjak-is, mindnyájan meg-elégedvén forfokkal, tsendeflégben vagynak, nem tudván semmit az Olasz-Országi fel-zendüléfről, feddhetetlenül élnek, és fogadások szerént hivatalokat követik.

Ezeket meg-értvén Szent Fundátor, nem más-képen mint Jákób halván Iósef Fia' életben való létét, és nagy hatalmú uralkodását Egyiptomban mint-ha mély álmából fel-ferkent-volna, meg-élede, és tellyeffen meg-vigasztaltatott, el-felejtvén minden gyötrelmeit, és keferűégeit, hála-adásokra fakadott. Ugy az Olasz-Országi távulabb lévő Provintziákból-is jővének gyakorta bővféges örömet hozó hirei, és levelei. Szíztiliából P. Alaki Menyhárt, a' ki nagy bőtsületben, és tekéntetben vala, az oda való fő embereknél, tudósította Szent *Kalazantziust* minden szerentfés elő-menetéről, és tett hasznairól a' Szerzetnek.

P. Káosztelli Ferentz, Etrúriában Tartomány-béli Elő-járó (Provintziális) meg-irta a' Szent Atyának, hogy Florentzia Varosában mirígyes betegség, vagyis Pestis támadván, elsőfők valának a' *Kalazantzius'* Szerzetessei, kik noha igen kevés számmal valának, mégis a' betegek lelki szolgálatjokra magokat fel-ajánlották, és szolgáltak-is híven Pestisnek egész végéig.

Nem lehet pedig egy jó lelkű, és kegyes Elő-járónak annyival inkább Fundátornak e' Világon na-

gyobb öröme, nagyobb vigasztalása, mint ha hallja; hogy az ő Fiai jó szívvel, és ferényen dolgoznak, fedhetetlenül élnek, tulajdon lelkeiket le-tenni Felebarát-jok' idveffégeikért nem fajnálják. Így immár sok rendbéli vigasztalásokkal megtélvén a' szive, mondogatta magában Szent *Kalazantzius* Koronás Próféta Dávid után: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae laetificaverunt Animam meam Psal. 93* A' szivemben való fajdalmim' fokafága szerént a' Te vigasztalásid meg-örvendezették az én lelkemet.

De a' mi az ő tulajdon személyét illette: *Kalazantziusnak* semmiben meg nem főkkent, sem meg nem alacsonyított bõtfülete, és tekintete, akár a' Romai fő-emberek, és Méltóságok előtt, akár a' külföek előtt szépen illatozó jó híre, és neve: fõt mennyivel erőfsebben ostromoltatott, és dühõfsebben gyötretett Párt-útó Fiaitól, mennél több-ször a' Törvény-Székek eleibe idéztetett, és hurtzoltatott, annyival nagyobbban terjedett, és nevedett az Ő Szentfége, és ártatlanfága felõl való vélekedés. És szinte azokban a' feileges, és háborúfagos idõkben az Úr Isten sok fudákkal, mellyek az ő esedezésiáltal történtek, nevezetessé tette, úgy annyira, hogy Nagyok, kitfinyek, fő Méltóságok, és közõnséges szegény sorfon valók, hozzája folyamodnának, és ő nála idvefféges segedelmet keresnének; a' ki a' Tengeri veszélyektõl, a' szélvészektõl között félt a' Hajo-töréstõl, és szükséges útja volt a'

Tenge-

Tengeren, az meg-kereste *Kalazantziust*. Kinek férje, vagy magzatja, vagy Atyafia súlyos betegségben esett, az *Kalazantziustól* kérte a' nyavalyának ki-meneteletét, vagy imádságiban ajánlotta a' beteget, és merő bizonyosan várta ki-épülését a' betegségből.

Kárdinális *Ginnáfi* súlyos betegségében már végfő órához, és ki-múláshoz készétvén magát, el-küldött, *Kalazantziust*, hogy vigasztaló, és bátorító beszédét, utólsó tufakodásában halhatná: el-jöve Iósef, és halál os ágyában fekvő beteget köszöntvén mindjárt ilyen szókra fakada: hogy ne sietne még el-bútfúzni a' világtól; mert még tíz esztendeig élni fog, melyre a' Kárdinális kétkedve felele: hogy nem vélhetné azt, mivel már hetven-kilentz esztendőös legyen. Erre a' Sz. Atya ismét erősíté előbbi szavait, és mondá: tudja e' Eminentziád, hogy mindennek, a' mit az Isten el-végezett, és meg-ígért, kell meg-történni; azért erős bizodalommal legyen; mert nem sokára fel-gyógyúl Eminentziád. Bé-is tellyesedett *Kalazantzius'* mondása rövid napok alatt.

Egy Laura névű fő Aszfzony *Riccia* Kajétán Felesége igen különös tisztelettel viseltetett Szent *Kalazantziushoz*, és mindenütt hirdette nagy Szentségét; mert úgy-mond ő nyilván tapasztalta mennyi malasztokkal lenne az Istentől meg-áldattatva. Ime valamik történtek a' Fiaimmal a' hadban, az útközetekben utazásiban, mind azokat meg-jelentette nékem, melye-

ket az-után a' Fiaim' leveleiből igazaknak tapasztaltam.

P. *Kámpi* Ferentz forró betegségben esvén, melyet halálofnak ítéltek az Orvosok, azért-is meg-intették, hogy a' ki-múláshoz készítse magát, meg-tselekedte azt nagy áhítatossággal az említett Szerzetes; de minek-előtte meg-halna, kéri egy Szerzetes Társát, hogy az ő nevével a' Szent Fundátornak levelet írna, és néki a' Fundátortól végfő áldást kérne, hogy tőle meg-áldattatván múlna-ki ez árnyék világból, vagy ha Istennek tetszenék egészségét az esedezése által vizsgálja nyerné: Szent *Kalazantzius* vizsgálja ira néki, így kezdvén a' levelet: *Reményilem, hogy ezen levelemet veszed, már elebbi egészségedet vizsgálja nyerven: És* úgy-is lett; mert mennél jobban közelgetett a' levél, a' Városhoz, mellyben a' beteg-va, annál könnyebben érzette magát a' beteg, úgy hogy a' levél' bé-érkezésére tellyessen fel-gyógyúlna. Ez a' levél az-után sok betegekhez el-kérettetett, és mindenütt nagy hasznát érzették a' betegek, és a' veszedelmekben lévők-is.

Sok-szor a' Szerzetesek útra botfáttatván Szent Fundátortól, és egy helyből másba változván a' mint a' szükség magával hozta, azon igyekeztek, hogy valami pósztó prém, vagy ruha darabotskát magokkal el-vihessenek, mellyekkel a' Szent Fundátor élt, vagy a' testét illették: a' kik egyebet nem vihettek, haja szálait, mellyek a' fejéről le-hullottak fzedték fel, és ugyan ezeknek sok féle történetekben, vagy veszedelmek-

mekben nagy hasznokat érzették, egy-néhány-szor ha a' kelevényekre, vagy a' sérült tagokra reá tehettek, szem-látomást tetstett, hogy vagy ki-fakadtak, vagy a' tüzeffégtől szabadultak.

Tuskulumban mulata egy kevés ideig Szent Fundátor, maga Szerzetes Fiait, és Iskolákban járó Ifjúságot látogatván, és ime egy Afzszony-ember eleibe jöve fok köny-húllatásokkal áfztatott ortzával, és térdeire esvén Szent Atya eleibe teríté holt gyermetskéjét, megvalván keferves zokogások között a' bűnét, hogy azt azon ét-fzaka mélyebben alúván, és vigyázatlanúl meg-nyomta-volna, azért nagy szív-epedve könyörge Szent *Kalazantziusnak*, hogy könyörülne rajta, és fel-élefsztené a' kifded fiatskáját. Fel-fogá Szent *Kalazantzius* a' Gyermeket, meg-esvén bánkodó Afzszonyon a' szívve, és ölébe vevé, és térdeit meg-hajtván bé-gyűjteté a' Kápolnába az Ifjúságot a' Boldog Szűznek fok kegyelmekkel tündöklő képe előtt el-kezdvén fennszóval énekelni: *Menynek Királyné Afzszonya idvezlégyszép Szűz Mária &c.* utánna az egész Ifjúság áhítatossan térdeiken álva az éneknek többi verseit mondja vala: alég végezék, azonnal a' Kifded kezde áféntani, nyújtózkodni, és egyéb tagotskáit mozgatni, végre tellyeffen meg-épüle. és neg elevenede. Sz. *Kalazantzius* a' Gyermetskét a' meg-vigasztaltatott Anyának visszazadá, meg-hagyván neki, hogy a' nagy Irgalmú Istennek halákat adna, és a' történt dolgot ne hirelné.

Kárdinály *Faccinetti*, a' ki a' Szerzetnek nagy Párt-fogója, és merő Attya vala, gyakorta meg-látogatván Szent *Kalazantzius'* Szerzetes Fiait Sz. Pántáleonnál, nyilván meg-vallotta mit ítél *Kalazantzius*, felől, egy-néhány-szor világoffan ki-mondván: a' Ti Fundátortok kétféleg kívül Szent Ember, *Consequenda mihi purpurae spem certam fecit, futura mihi semper praedixit*. Hogy a' Kárdináliflágot meg-nyerem bizonyoffan, meg-jövendölte, és más egyéb történeteket-is előre meg-jelentett nékem, mellyeknek valófágát az-után tapasztaltam.

De ki vagyok én hogy őszve irhassam mind azokat, a' miket a' nagy Irgalmú Isten méltóztatott az ő hív szolgája által fokaknak álmélkodásával tfelekedni. Egy felől engedte üldöztetését, tsoportos háborúfágokat botfátván reá, és az ellene agyarkodó irgyek, és kép-mutatók által bozfzúfágokkal illetetni, és gyötörtetni hagyta: más felől pedig az általa történt tšudákkal ki-nyilatkozattatta nagy Szentfégét, és meg-ditfóította. Oh Istennek imádandó ítéleti! és tőlünk meg-foghatatlan 's-feneketlen mélyfégű végezési! midőn a' Pártosok gyalázatjára, és le-tapodtatáfára tőrekednek; akkor a' Mennyei Úr majd hogy nem éppen égig magasztalja, és emeli bősűletét, és fok Országokra e' földön el-fzármaztatja, ki-terjeszti. A' többi Romában, és egész Olasz-Országban véle történt tšuda dolgokat most én nem hozom-elő, nem-is vagyok az, a' ki őszve-sze-
dege-

degetni győzzem (a' mint elébb-is mondám) egyet emlétek, melly egy külfő Országi fő emberrel történt az ő efedezésére.

Egy Lengyel-Országi Méltóság Pofnániai fő Tifzt, és az Országnak első Szenátori közzül való (Tukinfzky Kristófnak hívták) már nagyon koros Úr, súlyos nyavalyáját orvosoltatni akarván, Páduába elkészüle halván az ott-való Orvosoknak nagy hireket: mikor Morva-Országban által-útazna, bé-tére az ottan lakó áhítatos Iskolák' Szerzetesseihez, kiknek szép magok viseléseket szemlélvén, egy-szer 's mind halván tőlök (a' mit másoktól-is maga Országában értett-vala) hogy az ő Kisdud Szerzetek' Fundátóra *Kalazantzius* Iósef Romában sok jeles tudá tételektől nevezetes volna, mivel hogy sokaknak, a' kik hozzá folyamodtak, Istentől meg-nyerte volna elébbi egésségeiket: másokat nagy veszedelmektől meg mentett hathatóssan könnyörögvén érettek. Annyira pedig ezek által el-hiresedett, hogy napon-ként többen hozzája folyamodnának, és az tudálatosabb, hogy szinte ezekben az időkben az ő jó híre nagyobbban nevedik, és az Istentől dicsőítetik, mellyekben sokan még Szerzetessei közzül-is őtet üldözik, és az ő tőle fel-állított Szerzetet szélllyel-hánni, fel-bontani, és le-tapodni kívánják.

Ezeket halván az említett Szenátor annyival inkább kapott rajta, hogy hallotta az ártatlan, és Szent

embernek üldöztetéseit; ottan el-tökéllé magában, hogy Páduába szerentféssen érkezvén, által-mégyen Romába-is, és ottan meg fogja látogatni *Kalazantziust*, és ha úgy hozza a' szükfég, egéssége' állapotját néki fogja ajánlani. Páduába érkezvén a' leg tudóssabb, és orvoslásban szerentfés orvosokra bizta magát; de nem mehele tökéletes épségre általok; azért a' mit fel-tett-
 vala magában Romában készülni kezdé, minek-előtte azonban meg-indúljon akarta érteni mit ítélnének az orvosok a' téendő útja felől, meg-járhatná e' azt élete' veszedelme nélkül? biztatván őtet az orvosok el-indúla, és Lorétumig úgyan szerentféssen útaza, tūrhető-képen érezvén magát; de ottan el nehezedvén, tóvábbra útját nem követheté; hanem az együtt utazók közzül Iudinszky Mátét Vladislávi fő Esperestet, és Kánonokot, maga személlyébe el-küldé Romába Sz. Fundátorhoz, hogy meg-tisztelvén őtet jelentené néki, melly sziveffen kivánt volna személlye-szerént ő előtte megjelenni Romában, és melly nagy bizodalma-volna Szenátor Úrnak a' Szent Atya' tehetséges közbe-vetésében.

Azért-is könyörögne néki nagy alázatossággal, hogy Istennek érette fel-ajánlván Szent Áldozatit, és imádságát, elébbi egésségét, és teste' épségét Ő Szent Felfégétől visszanyerné, azon fellyül pedig a' Fiának, mellyről eddig kevés reménység vala, egy Fiúmagzatot, hogy a' Familiája örökös nélkül ne maradna. Ezeken fellyül a' fellyebb

emléttett Esperest Iudinszky Máté maga részéről azt kéré

Szent

Sz. Kalazantziustól hogy nagy foganatú könyörgési által nyerné meg az Istentől, hogy ő vizfiza-térvén Lengyel-Országba Vladiszlávi Méltóságos Püspököt Lubienszkit, ki már hetven esztendősnél nagyobb vala, életben találhassa.

Ezeket meg-értvén Szent Fundátor, jóllehet mély alázatosságból mentené magát, hogy ő úgy-mint bűnös ember ez ilyenekben eszköz nem lehetne, mind-az-által látván állhatatos könyörgését, és egyenes szívét mind a' Követnek, mind pedig annak, a' kitől a' Követ küldtetett, reá adá magát, de három napi közbevetést kére, hogy Szerzetes Fiaival együtt harmadnap-i áhítatossággal, és testi fanyargatásokkal, a' nagy Irgalmú Istennél akarja, ha teheti, ezeket a' kegyelmeket meg-szerezni. El-töltvén a' három napot különös áhítatosságok között, Szerzetes Fiaival, és az Iskola béli Ifjúsággal, az Isten' akaratját, és végzését Iudinzký Máténak illyetén szókkal jelenté *Kalazantzius:*

Placuit Divinae Majestati exaudire preces nostras; Te proinde certiore facio: Christophorum non ultra aegrotare, sed Laureto Bononiam, ubi Te expectat, abisse. Priusquam ad Poloniam veniat, Haeredem Filio natum esse intelliget, qui si in Timore Domini constans futurus est, suscipiet et alterum, fortasse & tertium. Antistes Lubienszki valet optime, & annos octoginta superabit, eritque magnus in Ecclesia Dei Minister; quemadmodum etiam est magnus Dei servus, & cultor. Tetzett a' Mennyei Fellégnek meg-halगतni

a' mi könyörgéseinket, azért bizonyossá tévlek, hogy Tukinszki Kristóf már fel-gyógyult, és Loretumból Bolónya felé meg-is indult immár, ott bé várni akarván téged. Minek-előtte Lengyel-Országba bé-érkezik, hirt véssen, hogy fiú magzatja születtetett a' Mennének. Ha a' Fia Isteni félelemben, és kegyes életben foglalja magát, más Fiú magzattal-is meg-áldatik, és talán harmadikkal-is. Lubienszki Püspök-is igen jól birja magát, és meg-halladja életével a' nyoltzvan esztendő, és rövid idő alatt az Anya-szent-egyházban még nagyobbra menend, a' mint-is nagy szolgálja, és tisztelője az Istennek.

Halván ezeket a' fő Esperest a' Mennyei Úrnak hálákat ada, és Szent Fundátornak ebbéli kegyelmét illendő-képen meg-köszöné igérvén, hogy ez a' Vett jó-tétemény el-enyészhetetlen emlékezetben lészen az ő Hazájokban, és még élni fognak, Tukinszky Kristófnak valami maradéki, hirdetni fogják Szent *Kalazantzius'* esedezése által nyert' malasztokat a' Mindenható Istentől; de maga-is nagy örömmel meg-viszi maga Püspökjének a' hallott jóvendőlést. Végre bútfut, és áldást vévén a' Szent Atyától, Bolónya felé el-siete, a' hol Tukinszky Kristóf Urát találván mindeneket meg beszéle néki, ki nagyon meg-vigasztaltatván, a' visszfa nyert egésségét nem másnak; hanem a' Felsőges Úr Istennek, a' ki Szent *Kalazantzius'* esedezésére meg-engeszteltetett, tulajdonítá, leg fő-képen midőn

Pá-

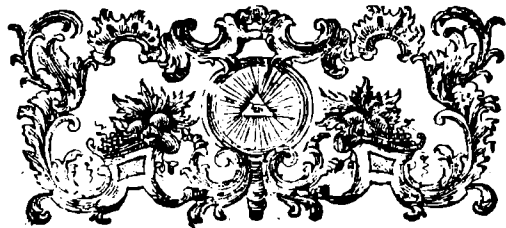
Páduába érkeztén levelet vett-volaa a' fiától, mellyben írva-vala, hogy a' Hitjes Társa terhétől menekedvén szerentféllen fiat szült-volna .

Vladiszlávi Püspök pedig nem fok idő el-telvén Gnesnai Érfekké, és Lengyel-Országi Primáffá lett, és egy-néhány esztendőig azt az Érfekséget bírván, és kormányozván, életének nyoltzvan-harmadik esztendejében hala-meg, kegyes erköltseinek, szentül, és bőltfen viselt nagy Hivatalának meg-hagyván örök emlékezetét .

Eddig a' mi tőrő, és fok keserves hányattatófokat szenedőjóbunknak (a' mint ötet nagy emlékezetű, és ritka bőltfességű XIV Benedek Romai Pápa nevezte-vala) még tsak az Ószvérjeit, Tevéjit, ökreit, és szamarait hajtották-el a' Sabeusok, és Káldeusok, meg-öldösvén azok mellett szolgáló béresseit, és az Égből alá-szállott tűz meg-emészte juhait' nyájait, és azoknak páfztorait: még hátra vagynak a' Fiai, Leányai, és a' Menyei, mellyek még szép tsendességben vigadnak, az idősbik Bátorok' Házánál lakodalmat tartván, és maga az el-öregedett Jób Istennek éppen égő áldozatokat mutat-bé érettek. De majd meg-látjuk a' következőkben a' Fráterektől fel-indíttatott háború meg-szünvén, mennyire mentek az ő idősebb, és tőle különóffen szerette-tett, és fel-neveltetett Szerzetes Fiai Szózsi Márius, és Kerubíni István.

Fiai mondom, de nem Fiai; mert a' rosz mosto-
Mmm
bák-

háknál-is gonofszabbak, kiket el-korofodott *Kalazantzius* mint édes Attyok nevelt, ápolgatott, kisedd Szerzetébe bé-fogada, Skorpiókat nevelvén kebelében, kiket Atyai módon édefféges eledelekkel táplált, és egy értelemmel kívánt volna vélek járni, és szövetkezni az Úr' Házában. Nem fiak, mondom ismét, de ki-rúgók, dülök, fosztók, mindeneket fel-forgatók, a' mellyek szentül valának el rendeltetve. Ide illik a' mit Sz. Ágoston amaz ígéket magyarázván: *Et sui eum non ceperunt*, és az ővei bé nem fogadák őtet, mondottvala régen fel-kiáltván: *O sui non sui*. Oh ővei nem ővei! *sui beneficiis, non sui gratitudine*. Ővei jó tétemények' fokafágával; nem ővei szörnyű hálá-adatlanfággal: ővei szorgalmatos, és kegyes neveltetéssel, és szép Hivatalokra-való fel-emeltetéssel; nem ővei engedetlenféggel, árúlkodással, ellene való párt-ütéssel, és meg-támadással; mert ezek szem bé-húnyva nagy dühösen fel-gerjedvén édes Attyok ellen mint a' pufztárol rohanó forgó szél, meg-rendítették *Kalazantzius'* Kisedd Házának négy szegleteit, és tsak alég maradhatta, és ugyan földig omlott volna, ha Istennek nagy Irgalmassága nem támogatta volna.

KILENTZEDIK RÉSZ.

Szózi Márius álnok kép-mutató Szerzetes meg-támadja a' Szent Fundátort ; hamis árulkodással ki-nyeré, hogy a' Hit' dolgaira vigyázó Szentséges Tanát's' parancsolatjából maga Asszistenseivel a' Poroszlók által ké-sértessek a' szent Officium' Házához ; de ottan ártatlannak találtatván, nagy tisztességgel vizsgálják. Ismét igen el-korosodott voltával, és gyermeki el-gyengült észszel vádoltatván ugyan annak fortélyos hazudozási által a' Gyenerálisságról le-téttetik. A' Szerzetnek Apostoli Visitátor (tellyes hatalommal biro Látogató) rendeltetik a' vizsgálásoknak meg-vizsgálására, és el-igazítására. Marius az alatt bel-poklosságban meg-hal. A' Visitátor Kerubini Istvánt, Máriusnak egy porázon járó régi pajtársát fel-fogja, és a' Szerzet' Elő-járóvá téteti. Mind a' ketten igen mostoba kézzel bánván a' Szerzettel, végre ki-nyerik, hogy Szerzet-szeri garádi-tjáról le-szállitassék. Visitátor három esztendeig viselt Hivatala után meg-bala. Utánna Kerubini István-is, de ez Halálra válván mindenekről botsánatot kér nagy töredelmességgel Szent Fundátortól, és el-készülvén Szerzetesi módon a' Halálhoz, bafonló nyavalyában működik mint Márius, de boldogabb ki-menetellel.

ELSŐ SZAKASZ.

Márius felvén az érdemlett büntetéstől a' Szent Fundátorhoz folyamodik, ki Neápolyból Etruriai Provintziába váltóztatja őtet kérése-szerént; de a' büntetéstől fel nem oldozza. Ez Florentziába bé-színli magát a' Szent Officium' fő Komissáriussánál, ki annyira vízi dolgát, hogy a' Fundátor kéntelen vala őtet Provintziálisnak tenni; de itt-is azt nyerte magának maga' rend-kivül való szem-füleltségével, hogy a' nagy Hertzegnek egész birodalmából ki-tiltatott; ezt ő mind-az-által Szent Fundátornak tulajdonította, és azért dühössen minden ereit ellene fordítja.

Nem juthatott kívánt tzeljához a' Sátán a' Fráterektől okozott fel-háborodások által, noha igen sok gyötrelmeket, és aggodásokat szerzett Szent Kalazantziusnak, és nagy keferűségekkel, és kínokkal bé-töltötte el-epedett bús szívét; mert az Irgalmas Menyeyi Úr, még tellyessen reá nem botfátotta volt a' gonofzt, és végre csak ugyan győzedelmessé lett az igazság, és szeréntfés ki-menetellel meg-vigasztalá az Isten maga hív szolgáját. De szűkséges vala ezeken fellyül, hogy utólsó próba-kövön-is meg-fordúljon még Szent Kalazantzius' békefléges tűrése, és keményebb ostrommal szorongattaffék, hogy nyilván légyen, ha igaz

gaz hűséggel volt e' az Istenhez? vagy a' mint Jób könyvében szól az irás ne talán csak szemében áldotta-légyen az Istent, és csak addig, még érzette az Istennek sok rend-béli jó teteménnyeit.

Azért alkalmatossabb eszközt kerese magának a' Sátán, mellyre reá is akada Szózzí Márius' személyében. Bé-lépett-vala-ez a' Szerzetbe Neápoly Várofában, akkor folyó tizen-hatodik századnak harminzadik esztendejében, már elég idős lévén korra nézve; mert életének harminz-kilentzedik esztendejét el-érte-vala; de idősebb vala, és immár merő meg-aggott nagy mester minden-féle gonofzfágra nézve, csak hogy azt állortzás áhíthatossággal, és színlett alázatossággal ideig titkolni, és fődözni tudta. Sok féle színt hányni tudott a' mint tudni-illik gonofz szándéki' elő-mozdítására hafznofnak látta. A' derék Tudományokban merő jó-vevény vala; de a' ravazfágra, és hizelkedésre igen tudós, és elmés: mivel hogy pedig felettebb indulatos, hirtelen, és bozfzú-álló vala, igen alkalmatos vala a' háborúfág' szerzésre, és mások' fel-indíttatásokra. A' hoz rend kívül szemmel, és füllel mindeneket vizsgáló, és mindenekbe magát avató. Hogy ezt maga szája' izére alkalmaztassa a' fetétfég' fejedelme, nem sok munkájában tölt; mert ön-kint hajló vala minden patvarkodásra, zenebona' gerjesztésre, és mások' gyullasztására; mivel hogy rend-szerént a' mint Tátzitus mondja: *Ad turbas, & discordias pessimo cuique maxima vis; pax,*

Et *quies bonis artibus indigent*. A' háborúfágra, és vízfza-vonyásokra a' leg rozsfzabbnak-is nagy erejé, és tehetsége vagyon; a' békeffég, és tsendes élet kegyes erköltkkel szereztetik-meg.

Neápolyban lakván bizonyos vétkéért, mellybe keveredett-vala, az Elő-járójától érdemlett büntetésre idéztetett, és törvényeffen szólétatott, mivel hogy maga úgy akarta. Nem bízván ügyéhez, és világoffabb lévén a' gonosz tselekedete, hogy sem nagy próbálásokra kellenék fakadni; a' Szent Fundátorhoz folyamodott keserveffen panaszolkodván, hogy az oda való Elő-járó igen kegyetlen hozzá, leg-kissebb fogyatozását nagyra vífzi, Pápa szemmel nézi, és öregbító úvegek által minden hibáit; azért könyörög nagy hűféggel, és alázatossággal, hogy más-hová rendelték, más kegyesebb Elő-járó alá, és az olyan alatt ő meg mutatja, hogy semmi vád reá nem fér. Meg-tselekedte azt az egyet Szent Fundátor, noha tudná, hogy tsek a' büntetést, és ellenne támasztott Törvény-látást kerülne; de a' büntetésre való köteleffégtől ha a' Törvény úgy hozná magával fel nem szabadította; mert még a' törvényes vífgálás végbe nem ment-vala.

Azonban Flórentziában, a' hová rendeltetett-vala, mint hogy igen szem-fűles, és minden-hová magát bé fűró, és bé szerző vala, egy ollyatén Tárfafág közzé találta magát bé színlenni, mellyben új, és igen veszedelmes Eretneki költemények éppen akkor kezdődtek,

tek, és még titokban valának, ezeket ki nyomozván (mert tettette magát mint-ha ő-is társ akarna lenni) azonnala' Hit' dolgaira, és tisztafágára vigyázó Florentziai Törvény Széknek, és annak fő Elő-járójának (Komissáriusnak nevezik) minden környül-álló dolgokkal együtt meg-jelenté, és meg-beszéllé, a' Komissáriustól rendeltetett vizsgálókat útban igazítván, melly dolog mint hogy az ő beszéde, és ki-nyilatkozta-tása szerént igaznak találtatott, és még zöldjében elnyomattathatott, nagy hitelt, tekintetet, és érdemet szerze magának a' Fő vigyázónál, és az egész Törvény-Széknél, és nagy hatalmú Tanátsnál.

Mire nézve a' fő Komissárius mindjáraft ajánlotta mindenekben hatható segedelmét, tsak mutasson alkalmatosságot néki, minden ügyeiben kíván szolgálni, és most-is ha tetszik néki munkás léfzen abban, hogy a' Hetruriai Provintziálisságra fel-hághasson. Nem folyhatott jobb vize Márius' malmának ennél az ajánlásnál. A' fő Hivatalnak emlegetése, és meg igérése annyira meg-járta szivét, hogy nem bírhatná magát örömebe, alég tudta titkolni, és mértékelni magát, de ki-töltötte-volt már a' rávasz Jakabnál az inasestendőket, egy-néhány-szor immár Remeket-is varrott a' szin hányásban; azért nagyot sóhajtván azt felelé: hogy ő ugyan magát méltatlannak esmérí arra, mind-az-által ha úgy történhetne, ezt a' Hivatalt tsak azért akarná el-érni, hogy fokaktól maga Szerzetében mélt-

tatlanúl üldöztetik, és fő-képen az Elő-járok nem jószemmel nézik őtet, és bé-vizzik örömmel ő ellené a' hamifan költött vádokat, kiktől nem tart ezután ha ilyen hivatalra léphet, és ilyen hatalmas párt-fogónak szárnyai alatt lehet.

Alég tölt valami idő benne a' Florentziai fő *Inquisitor*, vagy-is Szent Officium' Komissáriussa, a' kiról szólánk *Mosarella* Iános, ira a' Szent Fundátor-nak Romába, és reá erőfede, hogy a' Hetrúriai Provintziáliffág adattassék Máriusnak mint Szentféges Offitziom előtt érdemes, és nagy tekintetű Szerzetes Férfiúnak, hogy ha pedig a' Fundátortól ki nem nyerheti (hozzá adá azt-is) mellyet nem reméll, Ó Szentfégéhez folyamodik, és ugyan tsak annak téteti. Mit tehetett egyebet Szent Fundátor ilyen közbe-vetés-re, melly parantsolatnál-is keményebb vala; nem mert ellenére járni a' Florentziai *Inquisitor*-nak, hogy az e-gész Offitziomot fő-képen a' Romait magára, és Szerzetére ne gerjessze. Vizsza-ira mély alázatossággal, és példás büntetést inkább, hogy sem fő Hivatalt érdemlő, gonosz, és feneketlen álnokságú Máriusnak meg-adá a' Provintziáliffágot; mert látta, hogy semmi mentséggel el nem háríthatja. Az oda való Szerzeteseknek hatható, és Atyai intésekkel tellyes levelet küldé, hogy meg ne ütköznének rendelésén, ne vélnék lágyfágnak, hanem Istenre tekintvén engedelmeskednének Máriusnak, mivel hogy az erőszakos szükség

fég úgy hozta magával ajánlánák az Istennek, a' ki nem fok idő múlva vigasztlást nyújt ismét.

Ezt meg nyervén Márius, mindeneket maga akaratja szerént folytatott, vagy-is inkább fel-forgatott, semmit nem hajtván a' Szerzetesi regulára, melynek megtartására le-kötötte-vala magát, nem hajtott a' Gyenerálisra, ki egy-szer 's-mind Fundátor-is vala gyalázatnak vélte Szerzetesek közt forogni, vagy a' rendtartásokban jó példát mutatni, mindeneket erőszakkal fenyegetésekkel végezett, mások' nyakába az igát vetvén, és súlyosítván maga leg kisebb újjával sem illette. Meg tapodván az engedelmefféget, mellyel tartozott-volna a' nálánál nagyobbakhoz, a' Szerzetesi szegénységet, az alázatosságot, és a' fenétéket szegyenelvén, mint tsekély, és femmire kellő, alá-való dolgokat, külfő világi fő emberekkel társolkodni kívánt, azokban veté minden bizodalját, azokat járta, küszöbeiket koptatta, újjagokat őszve-kerefvén azokat árulgatta, és ha mit hallott zúrzararra valót kapva kapta, és öregbítette. De leg inkább a' F. nagy Hertzeg Udvarát gyakorolta fő-képen azért, hogy az Udvarnál elő forduló titkoffabb dolgoknak végére járhatna, és bellyebb férkezhetne. Mivel pedig az a' fő Udvar szinte azon időben viszfza-vonásban vala némelly más Udvarokkal, és az Apostoli Szent Székkal is nem értene egyet bizonyos okokból; nem vélheték jóra, nem-is tétzhetett az Udvari Ministereknek,

hogy ez a' fok-féle fából faragó ember (úgy szólván) bé-járna szabadabban a' Kántzelláriára igen gyakran, nem lévén semmi ollyatén hivatala, és egytől-is, más-tól-is kérdezőskedne, vizsgálódna, és némelly titkos-
 lobb dolgokat szemefebben nyomozna. Azért méltán a' főbbek gyanúba vették, és a' Felsőleges Hertzegnek bé-jelentették, hogy annak az embernek noha Szerzetesnek látzanék, rend kívül való szem-fülfességétől, és vizsgálódásától tartanának, kit inkább kémnek vélnének. A' nagy Hertzeg halván ezeket, azonnal az Udvarhoz való járástól el tiltatá, és meg-hagyá némelly Udvari embereinek, hogy minden beszédeire a' Városon is, és barátkozására vigyáznának.

Mivel pedig az Udvartól lett el-tiltatását nagy gyalázatjának vélte, a' mint valóban nagy kissebbsége nélkül nem-is eshetett meg a' dolog, noha ezt nem másnak, hanem maga szerte: en vizsgálódásának köszön-hette: meg nem álhatta a' felette indulatos, és bosz-szúra vágyó ember, hogy a' nagy Hertzegről-is, és az egész Hertzegi Házi-ról, és az Udvarnak fő Tiszt e-iről motskoffan, és gyalázatosfan imitt-amott a' Vá-roson ne szóllana, mellyet mihelyest egy-néhány i-gaz Hivei kötelességek szerént bé-vivék a' Hertzeg-nek; azonnal az egész Etrúriai Birodalomból ki-kül-dettetett kemény büntetés alatt, és a' lakosoknak meg-parantfoltatott, hogy véle ne szóvetkezzenek.

Illyen-képen a' Szerzetesek-is meg-szabadúlnak tőle,

tőle, annyiból leg-alább, hogy közöttek lakni, és zúravart tenni nem merne; mert a' még személlye szerént jelen vala, és Szerzetesek között hivatalát folytatta, semmi erdei fene-vad nem ért dühösségével: az Elő-járókat majd minden holnapban váltóztatta, a' többit pedig gázolta, és tapodta, úgy szólván, fő-képen azokat, a' kik szemefebbek voltak, és tudták az ő fok rend-béli gonosz tfelekedeteit, vagy a' kik a' Romai fő Elő-járókhoz nagyobb szeretettel, és hűséggel valának.

Etrúriából ki-tíltatván nem mert egy Szerzetes Háznál-is, melly a' nagy Hertzeg' Városáiban valamulatozni, vagy valami fő Elő-járói hatalommal élni, a' Szerzetesek-is a' nagy Hertzeg' parantsolatjához tartván magokat, nem mertek engedelmeskedni, ne talán a' Szerzetes lakásoktól el-essenek, a' szerént viselték magokat azok-is, kik a' Modenai Hertzeg' Városáiban laktak-vala; azért egyeneffen Romába méne, de elébb a' Florentziai *Inquisitor*-tól; a' kit már maga áll-ortzás alázatosfágával, és szineskedésével egészen el-hitett-vala, dítféretekkal tellyes levelet vett M. Álbizzi Prelátushoz, ki Romában a' Közönséges, és fő hatalmú *Inquisitio*-nak egyik nagy tekintetű, és tehetségű Tagja, és Tanátja vala.

Ezt a' nagy böltséflégű Prelátust tfak hamar (segétvén őtet a' Florentziai *Inquisitor*' levele) azonképen el-áltatá, és színlett alázatosfágával el hitette, úgy hogy mindenekre reá bírná, és reá vehetné őtet:

azért kapván az alkalmatosságon, egész meg gyűit mérgét nem az ötet ki-tiltó nagy Hertzeg ellen (mert annak femmit nem árthatott-volna) de a' Szent Fundátor ellen ki öntötte, és minden hamis vádolásit ő el-lene fordította, azt állatván a' Prelátus előtt, hogy ő a' számki-vettetést Etrúriából a' Szent Inquisítzióért szenvedné, és azért tiltatott ki, hogy amaz Eretnek gyülekezetnek, vagy a' Társaságnak gonoszságit az *Inquisitor*-nak hiteléssen ki-jelentette, és fel-adta; a' Gyenerális előtt pedig azért volna gyűlöltségben, hogy a' Provintziálisságra a' Szent Offítzium' közbe-vetésével segéttetett, és emeltetett-fel. Hogy pedig az ő Pro-vintziájához tartozó Házak, és Szerzetesek, nem a-
karák őket bé-fogadni, és az ő rendeléseire halgatni, nem más vala oka, de a' Gyenerális, és Fundátor, ki azoknak titkon meg-irá, hogy bé ne vennék ötet E-lő-járójoknak; mert ő Törvényes Protzessus alatt va-gyon az ő gonosz tfelekedetéért, melyért még tör-vényessen meg nem adózott.

Volt foganatja színes beszédének a' Prelátus Ál-bizzi előtt; mert az Úr Istennek úgy tetszett, hogy a-zon alkalmatossággal ez a' nagy kegyességu tudós, és bölts Prelátus, ki ne esmérje ennek a' kép-mutató em-bernek jámborság' színével bé-födözött álnokságát; a-zért minden szavának nagy hitele vala, és mindnyá-
jan, a' kiket vádolt bűnösöknek tartattak, ő pedig ár-tatlannak, és igaznak, és hogy egyenes tfelekedetéért méltatlanul üldöztetik.

Ez

Ez alatt történt, hogy Kárdinális *Casurini*, Protektora az Áhítatos Iskoláknak, némelly illetlen fengető szavait hallotta Máriusnak bizonyos hitet érdemlő emberektől, mellyeket Szent Fundátor, és az egész Szerzet ellen széllyel a' Városon szórni, és hirdetni kezdett, még a' Protektort-is gyalázzván, és motskolván. A'-hoz az-is fűleibe ment Ó Eminentziájának, hogy azt hirdetné, hogy néki olly világos, és hiteles iráfi, és levelei volnának, mellyekkel ha akarja könnyen tövig ronthatja az egész Szerzetet. De még azon fellyül azt-is fokban beszélték, hogy a' Florentziai Szerzetesek' leveleit, mellyek azoktól Rómába küldtetnek akár a' Gyenerálishoz, akár a' Protektorhoz magához, el-fogni szokta: és abból következett, hogy a' Szent Fundátort kérdezvén a' Kárdinális Protektor, hogy mit hallana Florentziából mi okra nézve Márius a' nagy Hertzegtől ki-tiltatott-volna, semmit nem félelhetne reá bizonyost; mert már nagy ideje múlt vala, hogy semmi tudósítást nem vehetett az ott-lakó Szerzetesektől.

Mellyre nézve a' Protektor Szent Jakab Havának hetedik napján el-küldé maga Auditorát Szent Pántáleon' Kollegyumába, és meg-parantsfolá néki, hogy azonnal Ó Eminentziája' nevével P. Márius' szobájába menvén minden leveleit, és irásait el-fzedné, és a' Kárdinálishoz hozná, mellyet-is az Auditor, noha a' Szent Fundátor *Assistensei*-vel együtt nagyon

könyörögne (ki nézvén mi következhetik a' dologból) szorgalmatossan, és hiven végbe-vivé. Márius még azon estve nagyon boszfzonkodván, ezeket írá Albizzi Prelátusnak: *Hoc vespere P. Generalis Assistentes Procurator Generalis, & qui a secretis est, omnes meas chartas, quas a Sancto Officio habui, rapuerunt, qua de re certiore reddere volui, ut quid factu opus sit constituat.* Ma estve Páter Gyeneralis, és az ő Fő Tanátosfjai a' Prokurátor Gyenerális, és a' Szekretárius valamennyi írásim, és papiroffaim valának a' Szentféges Offítziumtól egészen el-ragadák, mellyről Nagyságodat tudofétani kívántam, hogy láska mit rendel, és végez ez-aránt.

A' Prelátus felette igen meg neheztelvén az elárúztatott Szerzetesekre minden további vizsgálást félre tévén, más nap reggel mindjárt Ő Szentfégehez méne, és a' dolgot meg-beszéllé, melly méltatlanúl háborgatnának P. Márius, ki Hit' dolgaira vigyázó Szent Offítzium előtt magának a' múlt napokban nagy érdemet szerzett-vala, hogy az írásim, mellyeknek nagy részét a' Szent Offítziumtól vette-vala bizonyos titkos dolgokban, a' Szerzet' Elő-járóitól erőszakossan el-vitették volna, és hogy úgy-mint Szent Offítziumnak hasznos, és hív embere szem-látomást méltatlanúl üldöztetik. Szentféges Pápa ezekre nagyon meg-indulván; mivel hogy azon Szent Tisztég' bőtfületének nagy oltalmazója vala: meg-parantsfolá a' Prelátusnak, hogy a'

bűnö-

bűnözőket azonnal a' Szent Offitziium' tömlöttzébe bészárattassa, és mindnyájokat érdemek-szerént meg-büntetteffe. Prelátus ottan mindjárt elő-hivattatván a' Porofzlók' Hadnagyát, meg-hagyá néki, hogy maga embereivel környül-vetesse a' Szent Pántáleon' Templománál lévő Szerzetes Házat, hogy senki közzülök ki ne szökheffen, a' mire ő bé menend a' Kalastromba, az-után a' kik kezébe adattatnak, azokat a' Szent Offitziium' Házához kéfértetteffe. Kevés idő múlhatta, béméne Szent Pántáleon' Kollegyiumába Prelátus Albizzi, és a' mint üdvezlésére eleibe jöve Szent *Kalazantzius* többi Szerzetesseivel, fenn-szóval azt kiáltá néki: *Es captivus Sancti Officii*. Rabja vagy a' Szent Offitziumnak, és a' te Tanátsfaid, és mindnyájan, a' kik körülletted valami Hivatalt viselnek, és azonnal a' porofzlók' Elő-járójának meg-parantfolá, hogy fegyveres kézzel kéfértessenek a' Szent Offitziium Házához.

El-indúla tündes szívvel, és elmével maga Tárfaiival minden meg-háborodás nélkül az el-korosodott ember (nyoltzvan-hat esztendő's vala) a' mint őket a' Prelátus nevezte, és kéfértetni parantfolta ő maga Hintója után, kettőn kívül, kiknek egyike súlyos beteg vala, másika pedig már régtől fogva más Háznál lakik-vala, heveffen südő verő-fénynek nagy melegén, a' mi-némű Szent Jakab' Havában Romában szokott lenni, azon holnapnak nyoltzadik napján éppen dél tájba, az előbeni napnak déli idejétől fogva, ét-

len lévén, és azért igen erőtlen fegyveres Porofzlók között, a' népefőbb piatzokon, és útszakon végig, a' ki állott népnek nagy álmétkodásával, melly eddig őtett eleven Szentnek tartotta, és azért firalmas szemekkel nézte, és bánkodó szívvel gyalázatos kéfértelét. Márius egyedül száraz szemekkel, és katzaga nézte egy bizonyos Háznak ablakán méltatlan kifebbségét.

Kalazantzius azonban mint-ha pályya-futásának dítőféges koronája' el-vevéfere fietne, víg ábrázattal vala semmit nem változván ábrázatjában, Isteni dítéreték között, és áldásokat magában mondván, és olvasója' golobiffait erefzgetvén mennél gyorsabban lehetett a' Hintó után azt a' két ezer lépésből álló utat meg-járta.

A' Szent Offítziüm' Házához el-jutván, a' fel-Háznak tágas pitvarába bé-állítottak a' foglók. Itten Szent *Kalazantzius* korofabb lévén a' többinél le üle; mert felette el-tikkadott-vala a' heves napon való járásban, és mint a' ki semmitől nem tart, mert lelki esmérete nem vádolja, sfendes álmat kezdé alunni a' falra támaszkodván. Azonban meg-fordúla közöttök egy fő ember rendre el-nézven a' foglyokat, hogy látta *Kalazantziust* ilyen infégben édesdeden alunni, a' többitől kérdezé: ki légyen ama' nagy tiszteletre méltó ősz ember, a' ki olly édesdeden aluszik, és némelly szokatlan fényesség látszik egész feje, és ábrázatja körül;

rúl; halván a' Tárfaítól, hogy az Áhítatos Iskolák' Fundátora légyen, utánna veté: ez a' mint látom valóban ártatlan, és Szent Ember lehet.

Végezván ez alatt ebédjét a' fok-szor említett Prelátus Úr, és a' dél-esti álmát-is, ki méne a' foglyokhoz, kik már vártan várták fejekre a' büntetésnek ki-fakasztását; és ezen szókkal szóléta-meg őket: *Patres! vos hinc numquam pedem efferetis, nisi reddantur omnes scripturae, quas beri vesperi P. Mario rapuistis.* Atyák! úgy-mond, Ti mind addig ki nem szabadultok, méglen vizsza nem adjátok minden írásit P. Máriusnak, mellyeket tegnap este erőszakosan el-ragadtatok. Mind-az-által mikor az adott feleletből megértette volna hogy a' Márius' írásit a' Kárdinális Protektor maga Áuditora által vitette-volna-el, és hogy a' Fundátor még könyörgött-volna az Áuditornak, hogy ne tselekedné azt; mert Márius néki fogja tulajdonítani, és őket fogja vádolni, azon-kivül hogy némelleyek, kiket P. Márius az Ásseffor Úrhoz küldött tzedulájában meg-nevezett-vaia, otthon sem lettek-volna, egészen el-bámúlt, és a' nem várt feleleten álmélkodván el-halगतott. Az-után magához térvén bizonyos emberét a' Kárdinális Protektorhoz küldé, hogy az egész történt dologról hiteles tudósítást hozna. Azonban még ezek így folytak az, otthon maradt Szerzetesek közzül-is ketten fel-menének a' Protektorhoz, és meg-beszéllék néki mi történt a' Fundátor,

dátorjokkal, és a' Társaival. Mi-képen a' Drabantok között el-vitettek a' Szentféges Offítium' Házához Márius szörnű-képen el-vádolván őket.

Meg-efett a' fizive Kárdinális Protektornak illy keserves, és gyalázatos történeten, mellybe esének az ártatlan Szerzetefek; kivált fajnállotta a' szegény elkorosodott Fundátort, hogy illy méltatlanul üldöz-
tetik; azért-is töstént bé-fogadtatván a' leg-ékefebb, és leg-drágább Hintójába, el küldé ugyan azt az emberét Álbízzi Prelátushoz, a' ki által el-szedettette-
vala Kárdinális a' P. Márius' irásait, hogy az egész dologról bizonyítaná, és ki-fejtené az okokat, és az ártatlan Fundátort a' többivel együtt ki-mentené. El-
érkezvén a' Kárdinális' Áuditora, mindenekről elég-
féges tudosítáit téve a' Prelátus előtt mi-okért vitet-
te-volna-el a' Kárdinális a' P. Márius' irásait, és hogy P. Márius hamissan vádolta-volna-bé a' Fundátort, és a' Társait, kik leg-kissebb levélhez, vagy papiroshoz sem nyúlának, sőt könyörögtek mellette. Ezeket hal-
ván Albízzi Prelátus, el-botfátá a' foglyokat, és an-
nyiból ártatlanoknak itélé, hogy a' Márius' irásait ők szedték-volna-el: mind-az-által mivel el nem hitethe-
té magával, hogy a' Fundátor, és az *Assistens*-ei, nem lettek-volna okai P. Márius' ízámki-vettetésének, és hogy abban a' Provintziában némelly Szerzetes Házak, és Szerzetefek P. Máriust úgy-mint törvényes igaz El-
lő-járót, és Látogatót maga fő tiszte-szerént, bé nem
aka-

akarak fogadni, és annak esmérni, arra nézve el-bottáttatá ugyan őket; de meg-hagyá nekik büntetés-képen, hogy tizen-ötöd napig a' Kollegyiumokból ki ne lépnének.

Ezek alatt a' Kárdinális' Áuditora a' mint néki parantsolva vala, a' Kárdinális' leg drágább Hintójába bé-ülteté a' Fundátort, és a' Tárfaít, és ugyan amaz útszákön, és piatzokon vízfza-vitette ismét a' Kollegyiumba, mellyeken a' Szent Offítzium' Házához kéfértettek-vala, hogy a' melly nép látta tze-géres gyalázatjokat, ugyan az lássa ismét dítzfőféges vízfza-meneteleket. Noha ettől a' bötfülettől nagyobbban irtózott a' Szent Fundátor, hogy sem ez előtt a' kisebbfégtől, és azért a' mennyire tehette, hátrált, és vonogatta magát, könyörögvén az Áudítornak, hogy hadná ötet gyalog, és titkon egy Tárfával vízfza-menni. De az Áuditor egy általlyában reá nem állott, Kárdinális' parantsolatját meg-szegni nem mervén, nem is akarván.

Hat napok el-telvéen ismét Ő Szentfégenél Szent Offítzium' gyűlése tartatik fok egyéb fontos, és nagy tekéntetű dolgokról, melly alkalmatoffággal Márius' dolga-is elő-fordúlt. Albizzi Prelátus nagy Párt-fogója, és hatható szószólója lévén Máriusnak, azt nyere-ki néki, hogy továbbra-is az Etrúriai fő tiztfégben meg-erőfittetnék, és ugyan olly móddal, hogy nem mástól signe, hanem a' Szent Offítziumtól, és semmi más Szer-

zete-béli Elő-járónak engedelmeskedni ne tartózna. A' Fundátornak, és Gyenerálisnak meg-parantfoltassék, hogy elő-fzör Máriusnak jelentésére olyan Szerzetes személlyeket Etrúriába küldeni tartózzék, a' mi-némüket Márius nevezne. *Másod-fzör* hogy ez-után új Fundátziókat fel-válalni, vagy-akár-melly Tartományban új Házakat építeni ne légyen szabad, az Apostoli Szent Szék', vagy Szent Offitziúm' különös engedelme nélkül. Ugyan az nap fel-szabadított a' Páter Gyenerális, és a' Tárfai, hogy a' Kollegyiumból ki-lépheffenek, és ki-meheffenek, és a' mint hozandja a' szúkfégl dolgokat követhessék.

MÁSODIK SZAKASZ.

Vádolja ismét Márius a' Fundátort, hogy vensége, és feledékensége miatt nem viselhetné a' fő Hivatalt. Sok árúlkodásra le-téttetik Kalazantzus a' Gyenerálisságról, Assistensei-is azon-képen; a' Szerzetnek Apostoli Láto-gató adatik, más négy Assistens rendeltetik, és azok között elsőnek Márius, ki a' Fundátort kegyetlenül üldözi. De kevés idő múlva bel-poklosságban es-vén meg-bal.

Márekképen gonosz-szándékiban előbbremenvén Márius, és a' Szerzetnek hatalma, és fenétéke alól ki-féülvén, jóllehet a' tisztéhez tartozó Provintziába (Etrú-

(Etrúriába) nem merne vízfza menni, és ott szemé-lye-fzerént forogni, parantfolni, vagy inkább fel's-a-lá forgatni mindeneket, mind-az-által levelei által, tel-lyes hatalmát mutogatta nagy negedefféggel, ke-ménnyen, és daraboffan ira, azoknak lég-inkább, a' kik leg nagyobb bőtfületet, és tekéntetet érdemlettek- volna, tsak azért, hogy a' Nagy Hertzeg' parantfo- latjához tartván magokat, nem engedtek néki, és E- ló-járóknak, nem vették-bé, helyes okok lévén reá. Gyakor fenegetésekkel, és büntetések' emlegetésével ijeszgetvén a' leg-jobbakat, a' kik ön-ként követték szorgalmatoffan munkájokat; az érdemeffeket faggatta, üldözte; ellenben a' ki-rúgókat a' szabadfagra, áféto- zókat magához édesgetvén. A' mint-is valakiket még a' háborgó Fráterek közzül találhatott, vagy esmér- hetett, azoknak ísmét záflót emelt, azokat bíztató szókkal magához kaptsolta, igérvén nekik, hogy még dél szín- re hozni fogja az el-nyomott igazságokat. Úgy ha kit látott, hogy az Eló-járók ellen zugolódik, mint háborúfág-indítáfra alkalmatosembert, és vízfzálkodá- fokra ön-képen hajlottat maga hivei közzött számlálta, védelmezte, az olyanokkal levelei által barátkozott, azokat előbbre vitte, segétette, az olyanoknak igérte párt-fogását.

Itt képezze-el magának a' kegyes Olvasó (ha szabad nagy példákkal az alatsfony dolgokban élni) ál- nok, és párt-ütésre útat nyesegető Abszolonnak go-

noszfágát, mikor készült a' kegyességű nagy szeléd Attya ellen fel-támadni; mi-képen hódétotta, és ámította magá hoz a' népet, mutatta sziveffégét, melly tsupa kép-mutatás vala. Szánakodott a' Királyhoz panaszra járulókon, mondván: hogy igaz ügyek-volna; de nints a' ki meg halgassa őket, és igazságot szolgáltasson nekik, melly szavaival arra nézett a' feneketlen álnokságú ember, hogy a' nép őtet óhajtsa, és kívánja Királynak. Így szinte az agg-ravasz Márius-is tsalogatta magához a' leg gonoszfzabbakat; mert a' jók nem halgattak reá, a' ki-rúgóknak szarvat, és szivet adott, oda nézván, hogy a' Fundátor ellen, és tőle függő Elő-járók, és jámborabb Szerzetesek ellen ezeket fel-indítsa; az-után új támadás, és fel-zavarodás következén ismét a' Szerzetben, azzal vádolja a' Fundátort, hogy illyen szüntelen háborúságoknak nem más légyen az oka, hanem ő maga; mivel hogy már felettébb koroslévén, és el-törődött, nem győzi tartani fenétékben, a' kiket szoros-sabban kellenék zabolázni, meg-erefszi a' gyepelőt mint ki-fáradt ember, és a' kormány-tartásra elégtelen, sa' hoz feledéken, és igen el gyengült elméjű. Maga úgy-mond mindeneket ószve-zavar; mert most ezt parantsolja, ismét fél óra múlván ellenkezőt rendel; azért senki nem tudja magát rendeléseihez alkalmaztatni. A' Tanátfos-sai pedig, és a' kik körülötte vágnak, azok vagy tudatlanok, vagy azon-képen vének, és tsak azoknak kedvezni szoktak, a' kik körülöttek hizelkednek. Egy szóval

szóval mind addig, méglen azok fogják a' kormányt tartani, semmi jó rendet, vagy tífendefféget a' Szerzetben nem lehet reményleni.

Ezeket, és fok egyéb ilyen formájú vádokat, szivére, és elméjére adván Márius Albízzi Prelátusnak, ki fő Támaszja vala, és oltalmazó bástyája, és a' szerént másfokat-is, kik a' Szent Offítziumnál forgottak, kikkel már Prelátus által esmértségrekapott, maga álnok beszédeivel el-hitetett: annyira vitte Istentelen, tífalárd, és minden alkalmatosságokra vigyázó ember a' dolgot, hogy Szentféges Pápa', és Szent Offítzium' végezéséből parantsoló levél (Dekretumnak nevezik) jönne-ki az Áhítatos Iskolák' Szerzetére, mellynek ez a' kezdete: *In caussa P. Marii*, mellynek ereivel Gyenerális *Kalazantzius* Iósef, és az ő négy *Assistens*-ei a' viselt tífztségekről le-szállítatnak, vagy inkább mondhatom meg-fosztatnak: fő Elő-járónak rendeltetni parantsoltatott egy valaki más Szerzetből való, a' kegyesbólt, ki Szerzetes Regula tartó, és buzgó, arra alkalmatos, és a'-hoz érdemes ember volna, ki maga Szerzetében jeles tífztségeket viselt-va. Ez egy-szer's-mind tellyes hatalommal biró Apostoli Látogatóvá (*Visitor Apostolicus*) tétettének. Ez az-után Szózzi Máriussal, ki a' Dekretum' ereivel első Ásistenségre emeltetett, és más három Ásistensékkal, Márius' itélete, és tanátfa szerént választandókkal, a' Szerzet' érdemesebb Férfiai közzül,

mindeneket rendelne, kormányozna, igazgatna. És a' mi leg-főbb vala, és szorosan meg-hagyattatott a' *Visitator*nak, hogy az eddig történt háborúfágoknak, és vízfza-vonyáfoknak okait, főrrásít szorgalmatoffan ki nyomozná, és mindenekről az Apostoli Szent Széket, és a' Hit' dolgaira vigyázó Szent Offítziumot tudósítaná. Ezeken fellyül nem tsak az új Házaknak felfogadásától el-tiltatott a' Szerzet; de az-is meg-hagyattatott, hogy Novítziufokat se merjen bé-venni, valameddig fel-nem szabadítottatik.

Egy-néhány nap alég műla, Apostoli *Visitor*-nak rendeltetett, elő-ször ugyan Szomáskufok' Szerzetes Társfágából nagy érdemű, és nagy itéletű Férfiú Tisztelendő P. Ubaldíni Ágofton, fok tisztségeekben forgott kegyes szerzetes, ki hozzá kezdvén a' parantsolatott látogatáshoz és vizsgáláshoz, tapasztalta mindjárt elején a' munkájának, hogy az elébbi *Assistenf*-ek mindnyájan meg-ért elméjű, jámbor, és egyenes itéletű, és tanátsfű Ferfiak volnának, a'-hoz regula szerént élő Szerzetesek, szelédek, és kegyesflek, kikben semmi hívfágoft, vagy hirtelen indulatoskodást nem lehetett tapasztalni. Magát pedig a' Fundátort, kivel folyvást négy egész óráig beszélgetett, ép, és gyors emlékezettel, mély itélettel lenni világos jelekből észbe-vette, és olyan kegyes életű Szerzetesnek, a' ki nem tsak testi tagjait fanyargatni; de a' lelki indulatokat-is meg-törni tudta, és szokta-is. A'-hoz nem 'zém-
bes-

besnek, vagy hirtelen változónak találta; hanem maga szándékiban, és rendeléseiben állhatatosnak: nem valami szineskedő, és csak együgyűeket álnok kép-mutatással találó; de valóban Szent, és tökéletességre igyekező embernek esmérte, és ítélte, kit mások-is (ha a háborgókat ki-vezem) és kivált a' világiak, és Fő Rendben valók-is annak véltek, és tartottak, mellyekből nyilván ki nézte, hogy csak a' gonosz irigyek' költeményei ezek, és csak azok vádolják, és gyalázzák őtet, a' kik a' fő tisztségekre vágyódnak, vagy azért esze fordult ítéletében el-gyengült, meg-aggott, és magát már nem bíró két-szer gyermeknek hirdetik, hogy így le-tapodván magok fel-hághassanak.

Nem titkolhatta úgy ezekről való egyenes ítéletét az Apostoli Látogató *Ubal dini* Ágofton, hogy azt Márius észbe ne venné, kit a' furdalló lelki esméret minden-felé vigyázónak tett, és a' füleit résen tartónak; mert igen tartott attól, hogy a' Látogató köteleffége szerént, az Apostoli Szent Széknek bédván a' tudósítást, ellenkezőt ne irjon, és éllyel öszve-állót azokkal, a' miket dühöskedő Márius bédadott-vala. De attól-is félt, mert vádolta a' kis-bíró, hogy a' fő Tisztelendő Visitátor minden zúr-zavarnak, és rendetlenségnek forrást, és okait Márius' mesterfégeire, és fortélyaira ne kenye. Azért a' gyakran említett Albizzi Prelátushoz folyamoda, és az *Ubal dini*-t előtte gyalázza, és vádolja, hogy ez igen ked-

vez a' Fundátornak, és a' régi *Assistenf*-eknek; hogy nem ereszkedik mélyére a' dolgoknak, csak szem-hegygyel nézegeti, és fül-hegygyel hallogatja, hogy a' legvelősebb kérdéseket-is szorosabb vizsgálás, és megrostálás nélkül el-botsátja, egy szóval: hogy csak maga ítélete szerént tselekeszik, és végez mindeneket; ő réá, kinek leg nagyobb tudománya volna, mind ezekben nem-is halgat, sem vokfát nem kérdi, sem tudományát .

Azonban *Ubalдинus* végezvén munkáját, némelly közönfeges, és majd minden Szerzetes gyülekezetekben találatni szokott hibákat meg-jegyvezvén; egész Szerzet' állapotját igazán, együgyűen, és híven le-irá, és az Apostoli' Szent Széknek mély le-botsátkozással bé-adá, maga vélekedését hozzá tévén; melly ebből állott: hogy ő meg-vizsgálván, és meg-látván mennél szemesebben lehetett mindeneket, azt vélné, és találná leg jobbnak, ha ennek a' Szerzetnek ismét vizsza adattatnának az előbbeni Elő-járai, kik mindnyájan kegyes, okos, Isten' törvényéhez, és Szerzeti regulához buzgó Szerzetesek lévén, könnyen helyre-hozhatják ama' hibákat, mellyek a' Szerzetes gyülekezetben találatnak, mivel hogy az egész villongást, és zenebonát (úgy szólván) három, vagy négy igen alá-való ember tselekezi, és azoknak-is Szózzí Márius a' gyulafasztó, és titkos Párt-fogó, maga hasonlószerű Társával Kerubíni Istvánval, a' ki nehezen felejt-
he

heti, hogy a' Fundátortól a' fő Prokurátorfágról le-
tétetett, ugyan az *Affistens*-ek' köz ítéletéből; mert
azt a' fő Hivatalt hibáffan, és álnokúl viselte. Erre a'
két emberre a' mint nyilván tapasztalta; nagyobb ré-
szét a' Szerzeteseknek meg-halgatván, és lelki-esmé-
retekre (a' mint a' Szerzetekben szokás) kényszerétvén,
hogy egyedül Istent szemeik előtt tartfák, és merő i-
gazfágot szóljanak: minden békételenségnek eredete,
folytatása, és terjedése háramlik. Ezeket (bé-fejezi
bé-adott tudosítást ekképen) tartozó Hite, és köte-
lessége szerént, minden emberi tekintetet félre-tévén,
tellyes tisztelettel, és mély alázatossággal jelentvén az
eddig viselt Vifitatori Hivatalát meg-köszönte, és le-tette.

Nagy kedve-telésével hallotta ezeket Márius;
mert ki nézte-vala immár, hogy *Ubal dini'* látogatása,
és tett munkája szája' íze szerént nem lészzen, a' végre
a' Prelátusnál nagyon dolgozott, hogy *Ubal dini*-t a' Sz.
Offitziium ne maraszfza-meg, hanem bé-vegye tisztsé-
gétől való el-bútfúzását. És azért már készen volt
egy-néhány elő-kező Szerzetes személyeknek neveik-
kel, és lajstromokkal, a' kik illyetén Hivatalokra al-
kalmatosoknak ítéltethetnének. Többek fölött fel-di-
tseré Petrasancta Sylvestert, ki IÉSZUS' Tárfafága-bé-
li Szerzetes vala, igen nevezetes; és sok Hivatalok-
ban forgott érdemes koros ember. Ezt mihelyest em-
létette Márius, tetfzett a' Prelátusnak, és igen javal-
lotta, és ugyan kevés idő múlva első alkalmatossággal

gal a' Szentféges Offíztium' Gyűlésében Apostoli Vifitátornak rendeltette .

Ez az az Apostoli Látogató, kiegyéb-aránt maga nevezetes Szerzetében nagy érdemű Férfú, és bölts Tifzt-vifelő vala; de a' szegény Kegyes Iskolák' Szerzeténél emlékezetben léfzen mindenkor; mert ő alatta szállttatott-le a' Szerzet-szeri fő garáditfáról a' leg alfóra, és ha onnan fellýúról nem lett-volna oltalma, éppen széllyel-is hányattatott-volna. De Te oh szegények' Attya, és élete Mennyei Úr! és mindeneket böltsen, és kegyesfen intéző, és el-rendelő Felfég, *de plus mitigationes in cor meum!* szólok Szent Agostonnal. Önts, és tfőpögts-le az én szivemben békefésés, és szeléd gondolatokat, hogy a' melly kifsebbféget, és gyalázatot szenvedett a' Szerzetem, azon felleges, és mostoha időben, fenkinek másnak ne tulajdonítsam, másra ne hárítsam, hanem a' mi akkori, és mostani bűneinkre, és némelly háborgó embereinkre. Úgy tetfzett néked Uram! és szentek, 's-feddhetetlenek a' te itéletid, mellyeket-is le-borúlva imádunk. Ezekről a' történetekről ha mit emlétek-is ez-után, hogy az el-kezdett Hiftóriát végre hajtsam. *Si quid dixero charitate veritatis, non deficiam a veritate charitatis.* Ha mit mondandok az igazság' szeretetiből, ne hadd, hogy el-hajúljak az igaz szeretetnek valófágától .

Fel-válalván a' Hivatalt ez az Érdemes, és fő Tifz-

Tisztelendő Atya, derék kézfűlettel foga hozzá; de mi-némű ki-menetellel végezendi, az Elő-járó beszéde' fél-vett tikkelyéből mindjárt ki-tetfzett. A' törvényes látogatást eleitől fogva bõltsen, nagy figyelemmel, és szorgalmatossan folytatta, azomal szoros vizsgáláfokat tett, a' mint szükféges vala e' dologban; de ő a' törvényes vizsgáláfok után maga tizfte szerént látván a' Szerzetes Házak' beifõ, és külfõ dolgait, és azoknak igazgatáfát Máriusra tellyes hatalommal bízta, ki az ő szivét maga szineskedésével, és ószve-tolozott hazugfágival egészen el-fogta-vala, és bírta; annyira, hogy Máriusnak leg-inkább hinne mindenekben. Így immár Márius a' fõ poltzra fel-hágván, mindjárt kezdte nagy feneket kerekéteni maga dúhõs boszfzú-állásának, és nyilván minden tartalék nélkül valamit ki-gondolhatott Szent Fundátornak gyõtrelmére, és boszfzúfágára mindent el-kõvetett.

Elfõ dolga vala Kerubíni Istvánt elõbbeni tisztfégre, Szerzet' fõ Prokurátorfágára fel-emelni, tudni-illik: lasnakosnak pokrótzos a' Tárfa; szükfége vala ilyen indúlatos, és dúló-fúló emberre, hogy könnyebben érheffe tzélját ilyen alkalmas eszkõz által. Tudtak ezek egy-más kezére hazudozni, és a' Visitátort el-áltatni. *Másod-szor* meg-fosztá az el-õregedett Fundátort Szerzetes Táréfától, ki eddig a' levelek' iráfában szolgált néki, és a' kivel napon-ként a' Breviáriumot mondogatni szokta. El-kérte a' Szerzet' i-

gazgatásához tartozó könyveket (Arkivumnak nevezük) úgy azokat-is, melyekben az emlékezetre méltó történeteket fel-jegyezni szokta-vala a' Fundátor, el-vette, és egy-néhányat azok közzül szemei előtt el-szaggatott. Boldog emlékezetű Lándriáni *Glycerius'* szivét, mellyet a' Szent Atya maga szobájában tartott-vala fő kints gyanánt, mivel hogy azt a' Szent életű Szerzetelt ritka bötseiért, ártatlan tiszta életéért kivált-képen szerette, azt erőszakosan el-ragadta.

Valami leveleket vagy hozzája küldöttek az ő Szerzetes Fiai, vagy világi fő emberek, vagy ő máfokhoz küldött, el-fogta, és meg-nyitotta. Ezek fölött szorgalmatosan vigyázott arra, hogy valamely Szerzetes Fia ne látogassa, ne vigasztalja Szerelmes Attyát, és Fundátorát; ha meg-sejtette, hogy valaki nála meg-fordúlt, mindjárt nagy neheztelését elletne mutatta; sőt némellyeket, a' kik hívebbek valának a' Szent Atyához, a' Kollegyiumból-is ki mozdított, és más helyre el-parantsolt. Ha a' Szent Fundátor jelentette magát ő nála a' midőn a' szűkfég úgy hozná magával, hogy valahová a' városra ki-készülne, noha azzal nem tartózkodott volna, meg-tselekedte még-is hogy a' többi Szerzeteseknek maga meg-aláztatásával jó példát adjon; annyi-szor a' fel fualkodott Máriustól más névvel nem neveztetett, hanem: *eregy eregy te képmutató, ámitó vén bolond, agg-ravasz!* és több e' féle

le nevezetekkel haragossan botfátotta-el.

Ezeket vál-vonyítva, és magát meg-hajtva ábrázatja' változása nélkül fel-vette, és el-szenvedte. Egy némelly nagy Méltóságú Hertzeg ötven aranyokat ajándékozott Szent *Kalazantzius*nak azon szándékból, hogy maga ügyét, baját a' gonosz üldözők ellen fő hatalmú Törvény-székeken oltalmazza. Ezeket Sz. Atya Máriusnak, mint akkori Elő-járónak kezeibe adta, noha nyilván tudná, hogy Márius azokat az ő nagyobb romlására fordítani fogja; de a' Szerzetes regulát híven akarta meg-tartani, és bé-tölteni. Hogy pedig magát nagyobbán le-botfátaná egy-néhány *luliu*fra engedelmet kére, hogy azokon a' Tanító Mestereknek képeket, és ereklyéket szerezhetne.

Látván azonban a' többi három *Assisten*s-ek, kik az imint választottak, hogy Márius mindeneket magatetizéle, és akaratja-szerént fel-forgat, és végez; az Apostoli Visitátor pedig minden rendeléseit, erőszakos tfelekedetét helybe-hagyja, és ha valami panaszt hall-is ellene; mentegeti, jóra magyarázza, védelmezi: reá unván a' Hivatalra, és el-keseredvén leginkább azért, hogy a' Szent Fundátorral olly bötstele-nül bánik, rongálja, és üldözi: mind a' hárman ki-mondák Máriusnak, hogy ók kézfzzebnek lesznek a' hivatalokról le-mondani, hogy sem ezekre reá állani, és egyet érteni, vagy szövetkezni véle ez-után; mert Istentelenség a' mit tfelekezik, és égre kiáltó gonoszság.

Ezeknek hallására nagyon meg-boszfyzkodván Márius a' Szent Fundátor' tzellájába bérohana, és nagy dühösen, és mérgeffen ilyen darabos szókkal illeté az ártatlant: Te gyermeki állapotra jutott vén! ime ezek nékem nem engedelmeskednek, és tőlem el-állani akarnak, és te őket nem kényszeréted szó-fogadásra. *Adduxi Religionem jam prope ad ruinam; non quiescam sane dum funditus eam evertam.* Már a' Szerzetet veszedelembé, és romlásra hoztam nagy részént; nem nyugszom hidd-el mind addig, méglen tőből fel nem forgatom, és semmivé nem tézem. Ezekre a' Szent Atya, nagy szelédféggel felele: *eos ipse elegisti, non ego attribui:* azokat te magad választottad én nem rendeltem. *Verere ultionem Dei propter damnum Religioni conflatum, ne te ocius corripiat.* Félj, és ugyan félj az Isten' ostorától, hogy ma, vagy holnap téged elő ne rántson.

Márius ismét boszfyzú-álló haragját az *Assistenf*-ek ellen fordítván, meg-előzi őket abban, a' mire igyekezének, hamarfággal bánván; mert meg-jelentvén a' Vifitátornak, és Prelátusnak az ő szándékjokat, azoknak hatalmával, mind a' hármokat a' Hivatal' le-tételére mint méltatlanokat kényszerété. Ezek noha nem volnának kötelesek arra, hogy ilyen törvénytelen parantsolatnak engednének; mind-az-által örömmel reáállának a' Hivatal le tételre, hogy mennél hamarább ilyen Istentelen erőszakos embertől meg-szabadúlhat-

nának. Mar ekképen az egész hatalom, és kormánytartás a' Visítator után, Márius mellett egyedül maradván a' mire régen vágyott, senki nem mervén semmiben ellenkezni; az egész igyekezetét arra fordította, maga mellé vévén Kerubíni Istvánt minden gonosz igyekezetnek ki-koholóját, hogy újítaná a' régi le-tfendesedett háborgást, hogy annyival több, és több oka lenne a' Szerzet' le-tapodtatására; azért fel keresteté Kerubíni által a' régi háborgó Frátereket, és valakik a' Professiójokat meg-erőtleníteni akarták, vagy megfemmiséteni, akár az előtt, akár most, és mind azokat is, a' kik már magokhoz tértek, és le-tfendesedtek-vala. Az Apostoli Visítator eleibe hozá, hogy úgy látná a' Visítator, melly szörnyű, és melly veszedelmes zúrzarban, és hányattatásban vagon az egész Szerzet, hogy abban, ha így marad, békefféget nem remélhetni; azért jól meg fontolja, hogy az Apostoli Szent Széknek volta-képen eleibe terjeszthesse.

De ály meg- Mári! jőz-te-elő: tágas mezőt kerékettél ugyan magadnak a' te Szerzeted', és Fundátorod' romlására! de máshova hivattatol, eleget kegyetlenkedtél már a' szenvedő Jób ellen! Isten' osztora valál *Kalazantziuson*, és az ő Kifded Szerzetén: ime a' rettenetes és meg-engesztelhetetlen Bíró, téged kemény ítéletre vár. Meg engedte Ideig hogy az ártatlan *Kalazantzius* te általad sanyargattassék, reá eresz-tette a' Sátánt-is mint régenten Jóbra, hogy meg-késértet-

nék tífendes tíféfe fok-féle tífáfokkal, abban-is te valál eszkóz. Most immár ideje vagyon, hogy megadózzál, Meg-tólt a' merő-serpenyő a' te gonofzfá-giddal. Ime most esztendeje, hogy szegény *Kalazantziust* a' Tárfaival Szent Offítziun' tömlőtzébe kérés-tetni ki-fzerezted, és tetemes gyalázatban keverni akartad. Nem látod, hogy farkadban vagyon már a' halálos büntetés a' veszedelmes, és utálatos nyavalya? tőrő, és szenvedő Jób vala *Kalazantzius*; de te nyerted-el a' fekélyeket.

El-nyerte igen-is az Istentelen éppen Szent Jakab' Havában, az egész teste bél-pokloffággal tüzes, és mérges fekélyekkel meg-telvén, és olly veszedelmef-sen, és hirtelen foga, és terjede rajta a' nyavalya, hogy az orvosok femmi módját, és eszkózét nem lehetnék orvoslásának. Halván ezt Szent Fundátor, noha el-nehezedett vén ember vala: még-is hogy a' lel-két meg-nyerné, és hatható 's-kegyes intéseivel bűn-bánatra, és Szent Gyónáfra reá beszélné: Szent Pántáleonból a' Názárenumi Kollegyiumig, melly két Olasz mért-földnyire vagyon amattól, el-gyalogola; de héjába fárasztotta magát: mert Márius meg-halván oda-való érkezését a' Szent Atyának, magához benem botfátotta, meg-izenvén néki, hogy nem volt szűkséges, hogy magát fárasztaná, mivel ő már jobban érezné magát, és ma holnap lábra fog álhatni. Azonban koránt-sem úgy vala a' dolog; főt inkább nap-ról

ról naprafűlyosodott rajta a' nyavalya; de a' gonofz ember tudta, hogy kinnyára leszen néki Szent Fundátor' ortzáját, és szemeit látni, mellyeket annyi-szor meg-szomorított, és meg-könyveztetett, a'-hoz igen félt a' Fundátor' nagy erejű szavaitól, hogy valami-képen meg ne lágyítanak értz gyanánt meg-keményedett szivét, inkább akart meg-általkodott gonofzok' módjára e' világból ki-múlni, hogy sem igaz szeretetnek, vagy békefégnek leg kisebb jelével azt a' meg-térést óhajtó öreg embert meg-vigasztalni. Mivel által-látta, hogy *Kalazantzius* ezt nagyobb örömének tartaná minden e' világi dítűségeknél.

Nem mehetvén femmire *Kalazantzius*, vizszatére Szent Pantaleonhoz, és azonnal ószve-hivatván Szerzetes Fiait ki tétette az Oltári imádandó Szentfégget, és negyven oráig tartó áhítatoflágot kezdete érette, hogy az Isten könyörűlne rajta; maga pedig az el-lankadott Fundátor a' földre borűlván el-terétette magát a' Szentség előtt, és hozszaffan könyörgött érette, egy-nehány-szor ezt újtván a' még az áhítatoflág tartott. Márius azonban Szent András Havának tízedik napján életének ötven-kettedik esztendejében (az Apostoli Visitátornak maga helyébe nagyon ajánlván Kerubíni Istvánt) meg-hala *in tempore non suo* nem a' maga idejében; mert ép termetére, és természeté e-rejére való nézve, még fok esztendőket érhetett-volna. De úgy tetszett az Úr Istennek, a' ki kémény szám-

adásra, és a' mint vélni lehet, érdemlett büntetésnek, el-vevérére fiattette őtet.

HARMADIK SZAKASZ.

Kerubíni Istvánt az Apostoli Vísitátor, bé-szerzette Márius' helyébe fő Elő-járónak; ez-is hasonló-képen bánik Kalazantziussal, de a' Szerzettel még-kegyetlenebben; végre VIII^{dik} Orbán nagy emlekezetű Pápa meg-balván, X^{dik} Innotzentzius Pápavá választatik nagy meg-egyezésével, és órómevel az Anya-szent-Egy-báznak.

Az Apostoli Látogató ön-magától-is, de meg-holt Márius' kérésére-is vigyázzván Kerubíni Istvánt első alkalmatossággal hallasztás nélkül a' Szent Offí-tziumnál bé-jelenté; hogy az leg-alkalmatossabb volna Márius' halálával üressen maradott hivatalra, és hat-hato-képen ajánlván-őtet a' fő-helyen üllőknek és fel-di-tfőrvén bé-szerzette, és úgy hirdettette-ki őtet a' Szer-zet' gyülekezete előtt (Ő Szentsege' parantsolatjából e', vagy csak a' nagy hatalmú Prelátus' tfinálmánnya vala bizonyóffan nem tudhatik) mint egész Szerzet' tellyes hatalommal bíró Elő-járóját, *Superiorem Or-dinis totius* nevezette nem Gyenerálisnak, ki egye-dül a' Vísitátortól függvén mindeneket kormányozzon, és végezzen. Tudta ez derekassan miben töltheti ked-vét

vét a' Vifitátornak; de a' Vifitátor-is ki-nézte; hogy ez igen alkalmas ember léfzen, a' fel-tett tzelhoz való juthatáfra, mellyre még Márius' éltében igyekeztek-va.

Volt István nemere nézve jó és nagy érdemű Atyának ki Áhítatos Ifkolák' Szerzetét szerette, és fegétette-is gonofz Fia, kit Szent Fundátor maga fejére fel-nevelt, és bötsős hivatalokra-is fel-fegétett, és mindenkor különös bötsületben tartott. Ez mind-az-által a' jót és fokrend-béli Atyai kegyelmeit gonofzszal fizette. Mint hogy pedig a' Fő Prokuratorori Hivatalt hibáffan és helytelenül viselte-va, a' Fundátortól le-tétetett; de mind addig meg-voná magát, és halgatott, méglen Marius fel nem támadott, kinek elő-menetelet látván, meg-nyilt a' szem; azonnal melléje állott, és a' melly mérget forralt-va a, Szent Atya ellen, kezdette ki-adni, és minden-képen azon törekedett, mi-képen boszszúját álhaffa. Szerette őtet Márius, úgy-mint szemefényét, és egy pórázon járó tárát, kire reá-bizhatott mindent; ha boszszontani kellett valakit, meg-tetézte, és a' mértéken fellyül járt: ha ditsérni, égig magasztalta: ha alázni, tapodta. Tudtak ezek egy mű-helyben egy értelemre és akaratra koholni. Kedvelte az Apostoli Vifitátor-is úgy mint titkoffabb szándékinak bé tellyesítőjét és hűféges végre-hajtóját.

Könyörgöttek ugyan a' Vifitátornak eleve mind-

járt nem csak maga a' Fundátor; de a' régi. és új *Affistens*-ek-is nem különben a' közelebb lévő Provinziák' fő Tisztei, hogy ne tegye Kerubíni Istvánt Márius' helyébe, és ne adja a' maga vokfát reá a' Szent Offitziumnál; mert ez fok okokbul arra a' hivatalra nem érdemes, és az előbbeni élete 's maga-vifeléfe éppen méltatlannak téfzi. Mit itélnek a' külfő emberek a' Szerzet felől, melly úgy-is már nagyon alázta-tik, ha látandja, hogy Kerubíni István ilyen fő hivatalra ilyen tégéres gonosz emeltetik-fel, nem remélhetnek semmi jót ilyen ember gond-vifeléséből.

Egy kevés ideig a' Vifitátor tettette magát, mintha nem oda-hajlana, bízatta-is a' Szerzeteseket méglen tudni-illik a' Szent Offitziumnál tellyessen ki nem járta és el-nem végezte az egész dolgot; de azután mikor már bizonyos volt a' dolog-felől vállait vonogatva ki-fakasztotta, hogy ez a' Szent Offitzi-um', és Ó Szentsége' akarátja, melly ellen semmit nem tehetett, reményli azonban, hogy nem lészzen ártalmára a' Szerzetnek; ő néki-is azon kell igyekezni, a' min maga a' Vifitátor igyekezik, tudni-illik: hogy jó karba és rendbe hozza a' Szerzetet, és a' villongá fokot le-tesendésítse, es ki-irtsaa' bé-tesűzött hibákat.

Alég-hirdette ki-a' Vifitátor a' Szent Offitzi-um' nevével a' parantsolatot hogy Kerubíni István fő Elő-járónak tétetett, azonnal fenn-heázni kezdé, és másfokat meg-vetni, és merő jobbágyainak tartani, no-
ha

ha még a' Szerzet-előtt annak rendi szerént nem va-
la bé-álltva. Minden társalkodása azokkal vala, a'
kik az előtt-is párt-ütök valának most-is újra zenebo-
nára készek lévén, úgy hogy nem fokat kellenék ő-
ket sziveítteni. Mellyre nézve azokkal barátságosan
szövetkezett, bízatta, útba igazította, és hogy áll-
hatatoflak lennének a' dolognak szerentfés ki-mene-
telével bátorította. Jól ki nézvén, hogy ezzel az egy-
gyel, hogy a' Szerzetben el-ólthatatlan, és merő örö-
kös vizfsza vonások vagynak, vádolhatja, és a' Szer-
zetet vagy éppen tövig le-ronthatja, vagy legalább
le.szállíthatja; külömben nem-is reményletett hoszfsas
uralkodást; mert nyilván-való hogy a' Szerzet épfé-
gében meg-maradván, az olyan elő-járón ki adnak, a'
ki gonofs peldájával fokot meg-ront. Azért minden mó-
don tellyes romláfán igyekezett.

Ezt észbe-véven a' régi *Assistens*-ek és valakik
elő-kelek valának a' Szerzetben, a' Régulát szerették
és Istennek tartották lelkeiket, szinte mikor hivatala
elején ki-akarná hirdettetni magát a' Szerzet előtt az
elő Háznál, fel-állottak, és szemeire hányák min-
den tzigéres vétkeiket, a' mostani titkos igyekezetét,
mire-nézne a' párt-ütökkel-való barátkozással holott
azokat keménnyen dorgálni kellene, a' kik már egy-
szer Ó Szentsége' hatalmával le-nyomattattak. Ele-
ibe terjefztették Máriusnak nyilván-való büntetését,
mellyből peldát vehetne, Isten' ítéletével fenyegették

re világosan ki-mondották, hogy őtet általlyában Elöl-járójoknak esmérni nem akarják, és bé sem veszik; mert el-nem hitethetik magokkal, hogy Ő Szentsége tudva ilyen gonosz embert Elő-járói hivatalra emeltetni parantsolt volna; úgy látszik, hogy ez a' levél titkon botsáttatott volna ki; ők Ő Szentségének kívánnyák az egész dolgot eleibe adni, és onnan végfő választat várni.

Meg-rettenvén ezeken Kerubíni István a' Szent Fundátor' tzéllájába szalada, és nagyon könyörge néki, hogy el-ne hadja őtet, légyen védelmezője tsendesítse-le az ellene fel-indúltakat: tsak most ne ellenkezzenek, hogy békével léphessen-be a' hivatalba, fogják tapasztalni, hogy koránt-sem a' Márius' utjain fog járni, javára lészzen a' Szerzetnek viszfza-szerzi a' régi bösületet és tsendefféget; a' Visítatort-is maga tanátsával arra fogja birnia, hogy az Apostoli Szent Széknek semmi ellenkező és Szerzetnek ártható tudósfítást ne nyújtsion.

Jóllehet Szent Fundátor jól tudná hogy merő hamisfág volna, minden szava, és tsak azért szineskedik, hogy egy-szer versengés, és ellen-mondás-nélkül bé-álhasson a hivatalba; mert felette igen tartott attól, hogy világosfágra és karó-hegyére ki tétetik minden gonoszfága, ha törvény székek eleibe jó a' dolog: fogá kezét az el-rémültnek és egybe hivattatván ismét a' Szerzetefeket, a' közönséges Imádságok-

ra rendeltetett helyre, bé-vezeté őtet, és nagyon ajánlá az egész gyülekezetnek. Végre hatható beszédével meg-nyeré azt, hogy mindnyájan Istenre tekintvén, és a' Szent Atya kérésére hajulván, meg-tennék nagy engedelmefféggel köteleffégeiket, kezeit mint valóságos Elő-járónak meg-tsókolván. A' Szerzet'üggyét azonban ajánlák az Istennek.

Igy innmár fel-hágván a' felső póltzra Kerubíni el-titkolá és bé-falá egy kevés időre a' mérgét, hogy veszedelmesebben ki-önthesse. De nem teheté, hogy a' Visitátornak azonnal meg-ne-bézzellené minéműfel-zendülést tapasztalt Szent Pántáleonnál a' Szerzetefektől; mellynek hallására meg erősödött, a' Visitátor maga vélekedésében, hogy azok a' Szerzetesek igen nyakafok, haborúfág szeretők, és engedetlenek legyenek, és ugyan ezt-is a' többivel fel-adta együtt, ésezen utólsókkal bizonyította ama hoszfszas Irását mellyet bé nyujtott tudósítás-képen a' szent offítziumnak és magának-is ŐSzentfégenek: ilyen ki-menetele vala fokszép hitegetéseinek és ajánlásinak, mellyeket tett-vala az Apostoli Visitátor Szent *Kalazantziusznak*, ez vala az a' jó, mellyet három esztendeig tartó Látogatásával szerzett a' Kegyes Iskoláknak. Más irást mutatott a' Szerzetnek, melly túrhető vala, és nagyon nem árthatott volna; de más vala és, ugyan darabos és feketére festő, mellyet a' szent offítziumnak bé adott, és ŐSzentfégenek, mellynek Kerubíni István egyedül vala tudója, és

javallója. Ebből az írásból származott valami kissebbség, az-után következett a' Szerzetre; mert ebben ugyan meg-rakta, és útat nyefett romlására.

Mind ezeket jól által-látván Szent Fundátor, hogy a' hitegetés, és ajánlás tsak szép szó; de a' tselekedetnek fullánkja léfzen: ajánlotta magát mind ő, mind pedig azok, kika' Szerzetben elő-kelők, és éltefsebbek valának, kérték nagy szivefféggel, hogy halgassa-meg őket, adjon napot nekik, jelentse-ki a' terhefsebb vádokat, ők mindenekre híven meg-felelnek, és megerőtlenétk a' háborgók' ellen-vetéfseiket. De el mel-lőfzte, és szép szóval el-áltatta őket mondván: hogy nem lesz szűkfég illyenekre fakadni, arról a' vélekedéfről le-tegyenek. Azonban a' kiket ez-előtt Márius, és mostan Kerubíni István néki javafolt, és meg-nevezett-va, hogy vizsgálóra fogja, azokat igen-is szoroffan ki-kérdezte, és minden vádjaikat híven meghalgatta, és fel-jedzette. Ezek pedig többnyire azok valának, kiket Márius, és Kerubíni fel bíztatott-va, és néki bátoríttott, hogy ha állandók léfzenek, és erőffen állítani fogják a' vádlások' tzikkelyeit a' kérdezkedés' alkalmatoffágával bizonyoffan várhatják a' Szerzet' léendő szélfyel-hányattatáfát, és úgy mind magoknak, mind pedig többi Társaiknak használnak.

Meg-vallotta ugyan az Apostoli Vifitátor maga tudofftáfában, mellyet bé-adott-va, hogy nem tapasztalja, hogy a' Szerzet méltó lenne arra, hogy el-ol-

oltaffék, vagy femmivé tétéffék; mert egy az, hogy igen hasznos a' Keresztény Tartományokban az Anyaszent-Egyház' segítségére, és terjedésére az igaz Hitnek; mert a' jó neveltetés nélkül szükölködő gyermekeket keresztényi módon élni tanítja, azon-kivül számvetésre, íráfra, és olvasásra, Deák nyelvnek fundamentomira. A' Hitnek Ágazatit nékik magyarázza, a' kegyes erkölcsöket sziveikbe bé-oltja; a' vad, és ki-rúgó Ifjúságot szelédéti.

Másért azért, hogy a' feje ezen Szerzetnek, és nemessebb 's-főebb Tagjai épek, és jó erkölcsű 's-kegyes életű emberek. A' mi illeti pedig a' fő fogadókat, mellyek a' Szerzeteknek fundamentomi, és szeglet-kövei, azokat híven tartják, a' szoros szegénységnek, és tisztaságnak megtartásuk eránt, semmi vád, vagy panasz, nem hallatott, az engedelmességet nagyobb része a' Szerzeteknek eddig megtartotta, noha némeltyek, és az főbbek között valók is Máriusnak, és mostan Kerubíni Istvánnak nem engedelmeskednek, de ez-ismár meg-orvosoltatott. Az Iskolákat fogadásaik szerént szorgalmatossan tanítják: nem is tapasztaltatik, hogy az Ifjúság közzé valami gonosz, és ártalmas szokások bé-tűztak, vagy el-terjedtek volna, vagy valami botránkoztató vétkek.

De az, meg-orvosoltatásra, és meg-igazíttatásra méltó, hogy szüntelen villongások, és háborúságok vagynak ebben a' Szerzetben, melly miatt, lehetet-

len, hogy a' Szerzetes feneték, és regulák' meg-tartása épfében leheffen, és fokáig maga ereiben maradhasson. Vagynak fokban, a' kik a' Reguláknak kéményfége ellen panaszolkodnak, és azokat meg-lágyíttatni kívánnák; némellyek a' Professiójokat akarják megsemmisíttetni 's-nem-is tartják magokat igaz Szerzeteseknek; mert a' Novíziátus' ideit nem töltötték-ki olyan Kollegyiumban, melly különösen arra ki-választatott lett-volna. Sokan a' Fráter operáriusok között a' Papságra vágyódnak, és azért háborognak, és békételenkednek; mert ők-is alacsonyabb Iskolákat szinte úgy tanítottak: Papi három-szegű süvegetskét viseltek; és egy forma Professiót tettek azokkal, a' kik előbb Kis-papok lévén, az-után Áldozó Papságra fel-emeltettek, és fel-szenteltettek. Végezetre ez a' versengés-is nagy erőben vagon közöztök, hogy a' kik idősebbek, ha Fráterek-is elejébe akarnak hágni az Ifjabb Klerikusoknak, a' kik későbbben találtak a Szerzetbe bé-állani. Sőt még a' Régiebb Fráterek, ha a' Papságra való engedelmet a' Szent Széktől nyerhetnek (mellyre reményfégek vagon) meg-akárják előzni azokat, a' kik már Áldozó Papokká lettek, ha a' Professió' ideire nézve előbbieik.

Mind ezekre nézve (már itt ki-jelenté maga vélekedését a' fok-szor emlétett *Visitator* mi-képen lehetne mind ezeket meg-orvosolni, és kivált a' villongásoknak végét szakasztani) leg-jobbnak álltja úgy-
mond

mond, hogy Ő Szentlége' fő hatalmából ebben a Szerzetben élőknek, kik már bé-esküdtek tett Professió által, vagy magokat annak rendi-szerént bé-vallották a' Szerzetbe, szabaddá hadja, hogy más akár-melley Szerzetekbe bé-mehessenek tetzfések szerént; a' kik pedig meg-állíthatják, és törvényeffen megmutathatják, hogy a' Professiójok helyes, és törvényes nem vala, valamelly helyes okokból; ha Fráterek, vagy Klerikusok valának; azok világi állapotra visszavonhatók. Így a' Szerzet ki tisztul, és megszabadul azoktól, kik háborgók, és visszavonók voltak. Ez meg-lévén jobb rendbe, és karba állíttafék a' Szerzet, és a' Regulái, a' melly tikkelyekben elvisehelhetleneknek találtnak, meg-igazíttassanak.

Tudni illik: ez az (a' mint szoktuk mondani) egy kezével építette, másikával rontotta.

Mind ezekkel ódalaslag oda nézett a' fő igyekezet, az volt az egyenes tzieljok; de nem annyira látzatós azoknak, a' kik ellenségei valának a' szegény gyámoltalan Szerzetnek, hogy így ő magától elbomoljon, és széllyel-oszoljon. Leg-inkább ha azt kinyerhetik, hogy a' Szerzet garáditsfáról le-szállíttafék; mert azt sürgették, és javallották, hogy maradjon a' mint rész szerént vala VIII^{dik} Kelemen Pápa' ideiben szoros fogadások nélkül, mint-egy világi Papokból öszve-állott Tárfafág, kik együtt élvén az Iskolákat tanítják; de az Iskola tanítás-is bizonyos meg-

határozással legyen, e' szerént: hogy a' szegény Gyermekeket olvasni, és írnia, taníthatják, a' Keresztényi Tudományt magyarázhatják, és a' szám-vetés mesterfőget elejekbe adhatják, de ennél fellyebb ne legyen szabad menniek.

Kerubíni István-is úgy-mint fok féle fából faragó ravasz ember erre kezdette unfszólni a' Sz. Fundátort (hihető, hogy nagyobbaktól indíttatott) hogy ezekre reá áljon, így minden versengéseknek, pör-patvarkodásnak mindjárt vége lészén, és az Apostoli Látogatás-is meg-fűnik. Há most időnek enged, és a' zápor ellen nem tufakodik, még olyan nap-fénye támadhat, mellyen minden helyre hozattathatik.

De Szent Fundátor jól által-látta, hogy ez ilyen fel-tételekkel nem egyébre igyekezzenek, hanem hogy így a' Szerzet meg-aláztatván, és környül-határoztatván, ön-magától szélyyel-mennyen, és el-bomoljon; mert ha tsák az első fundamentomok' tanítása mellett találna maradni, a' Tanítók hamar meg-unnák, és bötstelen, és igen alá-való dolognak tartának ez ilyen tanítást, következendő-képen így szük-féges munkások nélkül maradna rövid idő alatt a' Szerzet, vagy Tárfafág, az meg lévén pedig nem volna szük-féges semmi egyéb hatalom, vagy törvényes végezés, és szententzia ön magától szélyyel-olvadna az egész Tárfafág, és így az ellenkezők ekképen-is megnyernék azt a' mire óhajtoznak.

Annak okáért a' Szent Fundátor Kerubíni fortélyos szavaira egy általjában reá állani nem akart, Istenre bízván, és fel-ajánlván az egész dolgot. Mert a' Szerzet' állapotját elméjében forgatván ezek jutottak eszébe, fiainak-is ezeket adta elejekbe, hogy meg-gondolnák: ennek a' Szerzetnek fel-állítása az Apostoli Szent Szék' munkája vala; hogy pedig ennyire fel-hágott különös kegyelme, és az Isten' vezérlése. V Pál, XV. Gergely dítőfőges Pápák nem hirtelenkedtek ezzel, előre jól meg-vizgáltatták, meg-fzemléltették a' dolgot, látták, és helybe-hagyták, és fel-is dítfér-ték a' hafznot, a' mellyet tett. A' mostani Szentfé-ges Pápa-is fok rend-béli kegyelmeit mutatta hozzá eleitől fogva, helybe-hagyta, meg-erősítette, a párto-fok, és ellenkezők ellen mind eddig védelmezte: a' Fráterek' háborgását, ki botfátott Dekretumával, vé- get-vető levelével le-tfendessítette, és minden baja- it, mellyek szoktak ez illyen új Szerzetekben rend sze- rént támadni még meg nem erősödnek, és meg nem vasta- godnak, Atyai szorgalmatossággal meg-orvosolta.

Attól fogva a' Szerzet terjedett, nevedett, kül- fő Országokra-is el-származott, ugyan Ó Szentfége' engedelmeivel most-is fok felé kérettetik. Nem tfak a' neveletlen Ifjúság körül, az Iskola-tanításban nagy elő-menetelt téfszen, mindeneknek láttára; de a' hol a' tévelygők, és eretnekek közt vagyon, ott-is hafznof- san dolgozik, gyarapítja az igaz Hitet. Bizonyfágot

tehetnek Morva, és Cseh-Országokból által-küldött Laystromaj a' meg-térteknek neveiket mutogatván.

Mind ezekre nézve nem hihetem, nem-is tartok attól hogy ez a' hasznos, és annyi fő, és tudós emberektől jónak ítéltetett Szerzet el-töröltesfék, vagy széllyel-hányattasfék. V^{dik} Pál Szentféges Pápa' szava vala, hogy ez a' Szerzetes Tárfafág, és Kegyes Iskolák, *Auctore Deo institutae* Isten' ihléséből állítottak-fel, és Isten, munkája eleitől fogva valának, annak Szent Orzága' terjesztésére, és a' Sátán' birodalmának e' földön meg-rontására. Fogja a' Mennyei Felsőg maga munkáját, és alkotmányát oltalmazni. Ha szenved-is valami kissebbséget, az én bűneimért úgymond fogja szenvedni azt. De nem hagyja vég-képen a' meg bánhatatlan irgalmú Mennyei Úr, hogy el-vefzen. A' Boldogfágos Szűz-is, kinek oltalmába ajánlva vagyon ez a' Szerzet, ismét helyre állítja meg-tfökkent bőtfületét, és maga hív tisztelőit meg-vigasztalja. Gyakorta ilyen szókra hallatott fakadni: már fokan fok helyeken az egész városban hirdetik; de leg-többen szánakodván rajtunk, hogy a' mi Szerzetünk el bomlik; igaz-is az, hogy hatalmas ellenfégeink vagynak, kik fokat tehetnek Ó Szentfégenél; légyen úgy, a'mint Ó Szent Felsőgének tetszik: én a' meddig Lélek leszen bennem Istenben bízom, és tellyes reménységem vagyon, ha meg aláztatik-is ismét láb-
ra áll, és fel-emeltetik.

Ezek

Ezek alatt Ő Szentfége' rendeléséből egy-néhány gyűlést tartának a' Szerzet' állapotjának megvizsgáltatására ki-rendelt Kárdinálifok, és azok mellé adatott némelly valasztott, bölts, és nagy ügyek' eligazéttatásában forgott Prelátusok, mi-némű vala Prelátus *Panlucy*, ki mindenkor nagy oltalmazója, és merő Istápjá vala a' szegény Szerzetnek. De mivel hogy Prelátus Álbízzinak nagy hatalma vala, és ő az ollyatén gyűlésektől soha ki nem maradott, igen kétféges vala ki-menetele a' dolognak, és leg-inkább, hogy az Apostoli Vifitátor fel-adta-vala maga irásiban, hogy elsőben-is XV^{dik} Gergely Pápa' idejében Szerzet-szeri garáditfra fel-emelő levelek hibáffak lettek volna, és a' Pápa hire, és akaratja nélkül botfáltattak volna - ki. *Másod-szor* hogy úgy látszik, hogy a' Szerzet' Reguláit, Ő Szentfége' akkori Pápa meg nem erőfította, sőt nem-is látta-volna; mivel hogy azokban ollyan hatalom tulajdonéttatik, a' Szerzet' Gyeneráliffának, mi-néműt a' Pápák nem szoktak megengedni más Szerzetek' Gyeneráliffainak, és több illyen ki-fogásokat fel-jegyzett; melyekre-nézve szükséges vala, hogy az első fel-állíttatása-is, minden utánna következő állapotja, elő-menetele szemefebben vizsgáltnék, és meg-rostáltatnék. De Isten Ő Szent Felfége' nagy neve áldattaffék, ez-eránt semmi nemjöttki; sőt mindenek helyessen, és törvényessen végbe menteknek találtattak, és nagy vigyázással, és a'

Szentféges Kánonok' rendelések szerént .

De a' vizszálokodások-is, mellyeknek nagy hireket költötték az irigyek, és ellenkezők; három, vagy négy nyakassabb Frátereknek háborgásoknál küllyebb nem terjedtek, azok-is pedig tündességekben valának immár, méglen őket Szózi Márius, és Kerubíni István, fel nem lázították. Azon-képen azok-is, a' kik a' Professiójokat meg erőtléneteni akarták, kevés számúaknak találtattak; de a' fűstje, és tzigére fokkal nagyobb vala, szánt-szándékkal nagyobbítván mindeket azok, a' kik vesztét, és utolsó romlását keresték a' Szerzetnek.

Hatalmasok valának ugyan az ellenkezők, a' kik a' Szent Fundátor', és a' Szerzet' gyalázatját keresték, és sürgették, és már-már le-tapodni kívánták: de ellenben fokkal nagyobb számmal valának, a' kik szánakodtak, mind Fundátor' fók-féle gyötrelmein, mind pedig más ártatlan, és kegyes életű, és jámbor Szerzetefeken, hogy illy méltatlanul rongáltak. Azért fokban a' fő emberek között, Világi, és Egy-házi Méltóságok, meg-fzóléták a' Szent Fundátort, vagy a' kit Tárfai között elő-vehettek, hogy ferkennének-fel ne hadnák-el ön-magokat, keressék-meg fok jó akarójokat, folyamodnának bizodalmassan hozzájuk, találjanak hatalmas Párt-fogókat, a' kik örömeft fel-válalják az Apostoli Szent Szék előtt ügyeiket, csak magok-is mozdúljanak, esedezzenek, akadnak hatható

Szó-

Szófzólókra , a' kik közbe - vetik magokat .

Nevezet szerént Kárdinális Krefztzentzi Sándor mint-egy dorgálva szólott Szent Fundátornak: *Régi jó Barátom, és kedvesem Kalazanti! az egész fő Városban sok hatalmas Meltóságokkal esmértes vagy; én tudom mi-ként bótfulnek, és szeretnek téged, és melly nagyok tartanak a' te Szent életedert, ne hadd el magadat, ébredj-fel, folyamodjál hozzájuk, jó szívvel fel-fogják ügyedet, segetenek; én sem mulatom-el, a' mennyire tebetem Ő Szentségénél a' te ártatlanságodat ki-jelenteni, a' Szerzeted' jó nevét, és illatját elő-mozdítani: reá bírom velem egyet értéket-is, hogy rajtad segetsenek.*

Ezekre meg-hajtván magát, vidám ortzával tflak azt felelé: én ezeket már Isten Ő Szent Felfégének fel-ajánlottam, és reá hagytam, én az ő Szent itéletét, és akaratját imádvá követni fogom; nékem nints másban reményfégem, hanem a' szüntelen könyörgésben. Tselekedje azt Ő Szent Felfége, a' mi jónak tesz az ő Szentséges szemeinek mind velem, mind pedig a' Szerzettel; ez az Istennek nagy irgalmasfága, hogy e' világon keferét és fanyargat bennünket, hogy más világon irgalmas légyen, és könnyen meg-engeszteltethető a' mi gonoszfáginkon.

Tudom kiben bíztam, és ki' íhléséből állítottam fel ezt a' Szerzetet, az léssen hatalmas oltalmazója, ha hányattatik-is illy-képen, rostáltatik, és ha meg-

aláztatik-is, meg-érdemlettük ezeket; mert hafzontalan, és ki-rúgó szolgái vagyunk a' mi jó Istenünknek, és Urunknak. Hifzem mind-az-által, hogy meg-marad a' töve, és gyökere újra ki tñírázik, ki nyól, és fel-nevekedik.

Ha valaki fajnálkodva rajta vigasztalni akarta, és nagyoknak mondotta az öldözéseket, mellyeket szenvedett, és hogy nem volna ilyenekre méltó, a'hoz ha emlegette előtte az előbbenyi Szentféges Pápák melly nagyra bőtfülték ötet, hány-szor vala bé-irva a' Kárdinálifok' laystromába Pál Pápától, és Gergelytől-is, a' régi nagy ditfőségű, és bőltfőségű Kárdinálifok-is melly barátságoffan szövetkeztek vele: ő ezekre víg ortzávál felele; hogy éppen nem vélné, hogy nagy, és rend kívül-való lenne az ő szenvedése. Utánna vetvén, hogy ez nem szokatlan, de kőzönféges minden új Szerzeteknél, hogy kezdetekor fok ellenkezések, és háborúfágok által próbáltassék-meg, Egy-néhányat számlálhatna-elő: de az Úr Isten meg-szünteti, és jóra fordítja mind ezeket.

Maga Szerzetes Társait, és Fiait, kik már azon időben őt száznál többre szaporodtak-vala, és nagyobb részint állandó, példás, kegyes életű Férfiak valának az égből várván vigasztalást ennyi fok zűr-zavarók és infégek-között, gyakorta édesdeden vigasztalta, és békefféges-tűrésre kegyes szavaival in-tegette: szerelmes társaim és fiaim! látjátok hogy

az Apostolokkal vagy on részünk a' szenvedésekben, azokról mondatik: *Quoniam digni babiti sunt pro Nomine JESU contumeliam pati*, ime mi-is méltóknak találtattunk JESUS nevéért, vagy leg-alább az ő Szent Országa' terjedéséért gyalázatokat szenvedni, mellyért áldott légyen az ő Szent neve; azon legyünk, hogy őket köveffük abban-is, hogy a' mint ők örömmel túrték az öldöztetések, és a' Törvény-székek előtt álván zúgolódás nélkül valának: mi-is hálá-adásokkal bővelkedjünk, és áldásokat mondjunk azokra, a' kik kissebbségünkre igyekeznek.

Ezek alatt nagy emlékezetű VIII Orbán Szentféges Pápa, ki huszon-egy esztendőig ditfőfégeffen igazgatta az Anya-szent-Egy-házat, és emlékezetes dolgokat tfelekedett nagy javára, és elő-menetelére a' Közönséges Hitnek, ez árnyék világból boldogúl ki-múla, Szent Jakab Havának huszon-kilentzedik napján, ezer, hat-százon fellyül negyven-negyedik esztendőben. Itten tfudálkozásra méltó dolog vala, mellyen-is fokbanálmétkodtak, hogy ez a' nagy bőltsefégu Szentféges Pápa, ki *Kalazantziust* jól esmérte, Szent életű embernek, és Isten' kedves szolgájának tartotta, őtet nagyra bőtfülte, és fok rend-béli kegyelmekkel bővelkedett hozzá, oltalmazta, nagyobakra nógatta, örömmel nézte Szerzete' terjedését; a' háborgókat maga fő hatalmával meg-nyomta, letfendefítette, többi kegyelmei fölött örökös Gyene-

rálífnak tette: végezetre még-is az ellenfégeitől hagyta magát meg-győzettetni; annyiból, hogy az őtet vádolóknak, és ellenne irigykedőknek hinne. És engedné ezt az Isten' szolgáját le-nyomattatni, és fő Tisztfégetől-is meg-fosztatni; annak eskütt ellenfégeit fel-magasztalni, és azokat, a' kik a' Szerzetet, és *Kalazantziust* tapodták, Elő-járókká tenni, vagy tétetni, és fejére (úgy szólván) fel-emelni.

De mit tudáljuk ezt, vessük szemeinket nagy Szentlégi Szent Gergely Pápanak ama' munkájára, mellyet irt Szent *Equitius'* nevezetes dolgairól, ott többi között beszéli, hogy Szent *Equitius* akkorri Romai Pápanál bé-vádoltatott-vala, hogy elégséges Tudomány, és Egy-házi Elő-járók' engedelmek, és el-botfártatások nélkül hozzá kezdett-volna, a' prédikálláshoz, és ezt a' Pápa el-hitte-volna: ezekről így elmélkedik, és az ellen-vetőknek meg-felel, emlétett Szent Gergely: *Quid miraris Petre? quia fallimur, qui homines sumus? An menti excidit, quod David, qui prophetiae spiritum habere consueverat, contra innocentem Ionatae filium sententiam dedit, quum verba Pueri mentientis audivit. Quid ergo mirum si ore mentientium, aliquando in aliud ducimur, qui prophetae non sumus?* Mit tudálod Péter (ez vala az egyik beszélgető személy) ha mi meg-tfalattatunk, kik emberek vagyunk? vallyon nem jút e' eszedbe, hogy Dávid, ki Isten Prófétája vala, Jonatásnak ár-
tat-

tatlan fia ellen Törvényt tett, szolgájának itélvén a' jószágnak felét; mert a' hazug gyermeknek szavát halgatta, és bé-vette, az Ura ellen. Mi tsuda tehát, ha a' hazudozóknak szájak által néha az igazság' öfvényeitől el-térünk ilyen köz dolgokban, kik proféták nem vagyunk. Tudni-illik tfoportos gondoktól, fok-felé vonyattatván, és merő-képen el-boréttatván a' mi elménk-is fok részekre, mint-egy meg-osztatik, és fok-felé ki-terjeszkedik, azért nem érkezik különöffen egy dologra olly figyelemmel, a' mint a' dolog' érdeme meg-kivánná, vigyázni.

Még azon esztendőben Szent Mihály Havának tizen-ötödik napján, végbe-ment szerentlőffen a' Pápa' választása, és ugyan szép meg-egyezőéssel, és az Anya Városnak nagy tapsolásával, választatott Pápanak Kárdinály *Panfili* Iános, ki Innotzentziusnak, már ezen a' neven tizediknek nevezette magát. Ennek leendő választatását meg-jó vendölte mindjárt Orbán Pápanak halála után Szent *Kalazantzius*, noha igen nehezen adta reá magát, hogy szóljon valamit az ilyenekről; de fokaktól únszóltatván, kivált a' kik jóakarói, és Párt-fogói valának, reá erőfedének, és kérek őtet, hogy mivel az Istentől ilyen malasztal megajándékozott, mellyet már fok történetekben tapasztaltak, ne titkolná el tőlök, hanem jelentené-ki, kit reménylene Pápanak? erre fok-szori könyörgés, és úntatás után felele: *Post apes conveniens est veni-*

re Columbam. A' méhek után illik, hogy Galamb jőjön-elő. A' méheken értvén a' meg-holt Orbán Pápát, kinek tziimerében valának a' méhek; a' Galambon pedig Kárdinály *Panfili-t*, ki Galambot tart vala nemzetféges tziimerében.

NEGYEDIK SZAKASZ.

Új Szentféges Pápa választatván X^{dik} Innotzentzius, olyan bir kezdett futamodni, hogy Kegyes Iskolak' Szerzete előbbi állapotjában meg-hagyattatik, és megerősítettetik, sok Egy-házi, és világi Méltóságok' közbe-vetéseikre.

Meg-efvén a' választás sokan a' *Kalazantzius'* Szerzeteszei között örülni kezdének, hogy immár új Pápa alatt kívánatos végét érhetik pörben forgott dolgoknak, és minden versengések meg-óztatnak. De Sz. Fundátor, a' mint semmi öröme való okot nem érzett, úgy nem-is mutatott; mert jól tudta, hogy az ellenkezők mindjárt előre el-áltatják Ó Szentfégét, sok-féle vádokat elő-hozván. És mivel Kerubíni István jól tudta, hogy a' mostan választott Pápa, még úgy-mint Kárdinális, bizonyos történetért neheztelt valamennyire a' Fundátorra, és a' Szerzet' Elő-járóira, hogy tudni-illik a' Hugának Olympia Hertzeg Afzszonynak, választott Gyóntató Attyát más helyre

re váltóztatták akarátja ellen, noha azt nem ön-magától, hanem Kárdinális Protektor' parantsolatjából kellett tfelekedni, kit semmi könyörgéseivel el nem fordíthatott attól a' parantsolattól a' Szent Fundátor. Azért-is annyival erőfebben iparkodott Ő Szentfége körül, már a' Párt-fogók által ki-tfinálván az útát magának. De a' Prelátus Álbízzit-is, és az Apostoli Visitátort reá bírta, és fel-gerjefztette, hogy kevés munkával ennél a' Pápánál végbe-vihetik, a' mit VIII-dik Orbán Szentféges Pápánál (a' ki noha némelly rész-szerént szorongatta végre a' Szerzetet, de meg-ron-tására nem igyekezett) fok-fzori bé-gyűlésekkel el-nem nyerhettek, tudni-illik: a' Szerzetnek meg-a-latsfonyíttatását, vagy éppen el-töröltetését.

Iól-lehet pedig mihelyest híre ment az új Pápa' választásának, azonnal a' Szerzetnek kivált-képen-va-ló Párt-fogói fokban ön-magoktól fel-serkentek; némellyek pedig a' buzgóbb Szerzetefektől kérettetvén, könyörgő leveleket iratának Ő Szentfégenek, és hatalmasabb Kárdinálisfoknak, kérvén Ő Szentféget ugyan, hogy könyörülne olly régen már nagy hányattatást szenvedő Szerzetten, melly fokakra hafznos a' Keresztényfég között, és elő-vitetné dolgát, és kegyelmessen meg-visgáltatván, jó végre hajtáná, és illy hanyatlott állapotjában meg-vigasztalná, kivált abból, hogy új munkáfokat szabad légyen néki bé-venni; mert az előbbiek már el-korosodván nem győzhetik

a' munkát fokáig, és így reménylett hafzontól megfofztatnak az Országok, mellyek nagy reményféggel bé-vették-va az a' Szerzetet, és tapasztalták údvessféges hafznokat az ő munkáinak. M. Kárdinálifoknak pédig irának, hogy magokat hatható-képen Ő Szentfégénél közbe-vetnék. Erre a' formára ira Ő Szentfégének IV. Lázló nagy dítfőfégű, és fok győzedelmektől el-hírefedett Lengyel Király, nem külömben azon Orzágnak Primássa, és az egész Egyházi Méltófágos Státus, a' levelet így kezdvén: *Beatissime Pater! Deinos cauffam agere existimamus, quum Religiosum Scholarum Piarum Institutum, nostrarum apud vestram Sanctitatem litterarum commendatione sustentamus.* &c. Szentfégés Atyánk! Itten' ügyét felfogni, és folytatni magunkat gondoljuk, midőn az Áhítatos Iskolák' Szerzetének állapotját a' mi leveleink által Szentfégéd eleibe terjesztjük, és hatható-képen ajánljuk, és a' többi. És alája irák magokat Primáskon kívül nyoltz Púfópókók, a' világi Urak, Hertzegek, és Palatinufok egy-néhányan, az egész Nemefi rend' nevével Ország' nagy Kantzelláriussa Ofolinzki Hertzeg, hasonló-képen M. Prágai Érfek Gróf Harrách, *Dietrichstein* Hertzeg, Olmutzi Púfópók, és egy-néhányan a' Cseh, és Morva-Orzági fő Méltófágok közzül, mindenek felett Felsőfégés Eleonora Tíászárné. Olasz-Orzági Fejedelmek közzül pedig Hertúriai nagy Hertzeg, úgy Szitzíliai, és Neápoli Vitezé Királyok.

Innét következett, hogy egy-kor, úgy-mint negyven-ötödik esztendőben Szent Iván' Havának tizenhetedik napján örvendetes hír kezdett futamodni, hogy azon a' napon e' dologban egybe-gyűlt Kárdinálifok, és Prelátusok Ó Szentfége' akaratjából, ezt végezték volna az Áhítatos Iskolák' Szerzete felől: hogy az előbbeni bőtfületben, és garáditsban hagyattattassanak-meg, *Kalazantzius* Iósef a' Gyeneráliflagba ismét bé-helyhezteffék, a' régi *Assistent*'ek viszfza téteffenek a' Hivatalokba, a' Szerzetnek (Protektor) oltalmazó, vagy-is védelmező újra rendelteffék, a' Regulák' keményfége bizonyos mértékléffel meg-igazítottatassék. *Scholas Pias in gradu Religionis esse conservandas, restituendam Generalatus dignitatem Iosepho, Assistentes veteres confirmandos, dandumque Religioni Protectorem, rigorem regularum esse moderandum.* És ugyan ez nem vala valami költött mese, de igaz valóság, és immár meg-is vala hagyva azoknak, a' kikhez tartozott a' dolog, hogy ez az üdvességes végezés irattassék-le annak módja-szerént, és hirdetteffék-ki.

Boldog Isten! melly szerentfés, és áldott nap vala ez, a' szegény meg-rongáltatott Szerzet' Fiainak és Tagjainak, ki bészélheti-ki a' lelki vigasztalást, melyet érzettek mindnyájan: ószve futottak az Attyokhoz a' Szerzetes Fiai; ki kezét fókolta, ki nyakára borúlt, ki könyvezve lábait fókolgatta, minden Kalastromban Isteni dísféreték énekeltettek, hálákat ad-

ván az Istennek, hogy az igazság, és ártatlanság győzedelmessé lettek, hogy az Úr sok hányattatásokon könyörül, víg szívvel magasztalván az Urat; mert jó az Úr; mert meg-győzhetetlen az ő Irgalmassága, ki el-szélesztette a' kevélyeket, és fel-emelte a' meg-alázottakat; de azon-kivül sok fő Méltóságok örömeiket jelentették, és a' Szerzet' esmérői, Jóakarói, Párt-fogói.

De kevés ideig tartott ez az öröm, rövid idő alatt ismét szomorúságra fordult; mert a' Szerzet' ellenfélei addig dolgoztak, addig fáradoztak veszedelmes következtetéseket formálván a' jó végezésből, és újabb költeményekkel terhelvén a' szegény gyámoltalan Szerzet' ügyét, méglen a' véget-vető Parantfolatot meg nem akasztották: szűrén szálán el-veszett az óhajtott Dekretum, nem jöhetett világosságra. És még újra kezdődtek gyűlések, és tanátskozáások tartatni, el-fordíták Ő Szentfégét, hogy jót ne tegyen a' Kegyes Iskolák' Szerzetével. Mert úgy tett az Úr Istennek, hogy meg-szaporodjék gyótreleme Szent *Kalazantziusnak*, hogy annál nagyobbra nevedne érdeme, és Koronája a' Mennyei Boldogságban.

Ide illik, a' mit már egy-szer ide fel említett Sz. Gergely Pápa mondott. *Moral. 3. l. cap. 2.* Szent Jób felől fontolván az Úrnak ama' szavait, mellyeket mondott a' gonosz Sátánnak: *Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem illum frustra.* Te pedig fel-

fel-indítottál engem Jób ellen, hogy fanyargatnám őtet hijában. Én csak a' neveket váltóztatom, és Jób helyébe *Kalazantzius'* nevét tézsem: *Neceffe erat, ut tantus sibi soli, Deoque cognitus, quanta virtute poleret, ad imitandum cunctis innotesceret; aperta namque aliis virtutis exempla non daret, si ipse sine tentatione permaneret. Actum est ergo, ut vires ejus cunctis imitandas ipsa vis percussiois ostenderet, & flagella proderent, quid in tranquillitate latuisset.* Szükséges vala, hogy ilyen nagy érdemű Férfiú, a' ki csak ő magánál, és az Istennél vala esmérletes, mi-némű erővel bírna mindeneknek elejekbe tétettetnék, hogy kövénék őtet; mert külömben nyilván való példákat másoknak nem mutathatna, ha ő késértet nélkül maradott volna. Tselekedte tehát az Úr Isten' gond-viselelése, hogy az ő nagy ereit a' szenvedésekben, a' megostorozásnak nagy volta ki mutatná, és a' vereffégek ki-nyilatkoztatnák, mi-némű jószág vala el-rejtve benne, a' még tsendeffégben vala, és háborúfág nélkül. Sz. Jób tehát (folytatja tovább beszédét a' meg-nevezett Szent Atya) hijában is verettetik, és fanyargattatik, és nem-is hijában; hijában: mert semmi véték ő benne nem büntettetik; nem hijában: mert az ő érdeme az-által a' Boldogfágban öregbedik.

Még ez-után, hogy ez az örvendetes hír hallattott-vala, közel egy esztendő tölt-el, melly idő alatt sok biztatásokat vevének a' Kegyes Iskolák' Szerzetesei,

teffei, hogy Ó Szentsege nagy Fejedelmektől, fő Rendektől, Érsekektől, és Püspököktől könyörgő leveleket vévén arra hajlott-volna, hogy előbbeni állapotban, és annál-is jobb karban hagyja a' Kegyes Iskolákat, azért bizonyoffan remélhetik szerentsés kimenetelét mind az eddig tartott Apostoli Látogatásnak, mind pedig az-eránt tartott gyűléseknek, és tanátskozáfoknak. De az-után jött világosságra, hogy Kárdinális *Pancirola*, a' ki Ó Szentségénél a' bé-vett, és vizfont el-küldetett levelekre gondot viselt, nem olly hathatósággal, és értelemmel adta-fel Ó Szentségének e' dologban szóló leveleket, a' mi-némüvel irattattak sok Fejedelmektől, és Méltóságoktól. Innét esett, hogy a' Lengyel, Morva, és Cseh-Országokból, úgy Etrúriából, és Szitzíliából küldött leveleknek nem lehetett ollyan foganatjok Ó Szentsege előtt, a' mi-némüt reménylettek-vala azok, a' kiktől küldettettek.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

El-tünvén a' jó hír, tsak ugyan ki-jött Ó Szentsege' végezése Bójt-más Havának tizen-batodik napján, melly által a' Szerzet meg-alatsnyittatott, és a' leg-alfőbb garáditfra le-szálléttatott.

Azért, bé-álván az ezeren, és hat-százon fellyül negyven-hatodik esztendő, melly *Kalazantzius'* Szerzetének, tsak nem el-temetője vala. Mindjárt e-
lein

lein ilyen rebefgetések hallattak: már nem fokára vége lészén az Áhítatos Iskoláknak, már az ellenkezők ki-nyerték, hogy szélyyel hányattassanak, és éppen el-oltassanak, már nintsen szószólójok, mindnyájan el-áltak tőlök, már magának *Kalazantzius*nak nintsen semmi reményfége meg-maradhatások felől; azonban Szent Fundátor az ő Szerzetes Fiaival együtt jól-lehet nem úntatott senkit, senkihez nem folyamodott a' hatalmasok közzül, hogy el-fordítanak a' nyakokban tfüggő veszedelmet; de az Istenhez nyújtott buzgó könyörgésekben volt felettébb erős bizodalma, és azzal bízatta magát: ha most a' hatalmas ellenkezők, és irigyek' nagy törekedések miatt meg-fanyargattatik-is, és meg-alatfonyítottatik-is a' Szerzet, de nem hiheti, hogy tellyessen meg-rontassék, és el-temetteffék; mert az Isten ezt a' maga alkotmányát, mellyben *Kalazantzius* tfak erőtlen ezköz vala, nem hagyja el-töröl-tetni; mert ez nem valami hivfágos szándékból állít-tatott-fel, hanem Isten' dítőfégének terjesztésére, és a' fetétfég' fejedelme' birodalmának meg-rontásfára, a' Boldogfágos Szüz-is, kinek oltalma alá ajánlva vagyon, hatalmasan védelmezni fogja.

Úgy-is lett, nem bontatott-el tellyességgel a' mint lokan az irigyek közzül óhajtották, és merő kezeikben tartották, voltak-is némelleyek a' fő Birák közzül azon, hogy el-oltassék, és semmivé tétéffék; de a' meg-bánthatatlan Irgalmú Isten nem engedte, hogy tö-

ből ki-forgattassék, meg-maradott jól el-terjedett, és meg-vaftagodott gyökereben, és némelly ágaiban-is ez a' fzeléd gyümöltköt hozó terepély fa: noha nagy nyefést szenvedett, és tfonkúlást, fok gallyakat, és kövér sarjazásokat el-vezített.

Ki-jött tehát nagy el-rémülésével a' Szerzetnek, és szánakodásával a' jó-akaróknak, Bőjt-más Havának tizen-hatodik napján Ő Szentége' határt vető Dekretuma, és végezése, mellyben egyéb vétke, vagy hibája nem emlegettetik a' Szerzetnek, hanem hogy *perpetuae essent dissensiones*, szüntelen, és meg-rögzött ellenkezések, vagy vízfza-vonások volnának benne, és azért azoknak el-oltatásokra, és nagyobb javára e' Szerzetnek, hogy a' háborgóktól ki-tisztúljon, és ne-vekedjék, meg engedtetik mindnyájoknak, a' kik ki-kiváncoktak a' Szerzetből, és immár három törvényes fogadásokkal le-köttetve valának a' Szerzethez, hogy akár melly más Szerzetbe, ha lágyabb léend-is általmehessenek, a' melly Szerzet bé-vevendi őket: a' végre ez a' Szerzetes Rend, melly eddig Szerzet-szeri garáditson állott-vala, le-szálléttatik közönséges Társaságnak állapotjára, úgy, hogy semmi-némű törvényes fogadások által le-köttetve ne-légyen, mellyektől minden abban találtatott személyek fel-oldoztatnának annyiból, hogy a' Szerzethez kötelesek né legyenek, és ne tartassék' egyébnek, hanem némelly együtt élő, és köz akarattól Iskolákat tanító világi Papok' Társas-

faságának, amaz Néri Szent Fülóptól fel-állítottott Tárfaságnak hasonlatosságára. A'-hoz ne légyen szabad ezentúl Novítziufok' bé-vételével szaporítani a' Tárfaságot, sem pedig, hogy a' kik a' Novítziátufokat végezték a' teendő Professió által bé-esküdhessenek, végezetre: ne légyen a' Tárfaság mellett semmi Előjárói hatalom, vagy igazgatás; hanem minden felfőfég a' megyés Püspökök mellett légyen, azoktól általyában mindnyájan fűgjenek, azoktól igazgattassanak amaz Regulák szerént, mellyeket Ő Szentfége a' mostani állapothoz alkalmaztatni fog, és elejekbe adand.

Kilentzven esztendő's vala immár Szent Fundátor, hogy hallotta maga Szerzetének le-szállítottását, és úgy lehet mondani betstelen le-nyomattatását, sajnálotta szívből, hogy fok helycken az Iskolák elpusztúlnak, és a' Kifdedek jó nevelőktől megfosztatnak; de bízott Istenben, hogy az Úr Isten az elmenők helyébe másokat támaszt, a' kik szíveffen fognak szolgálni, mint VIII^{dik} Kelemen Pápa' ideiben történtvala. Azért a' hír tévő Prelátusnak egyebet nem felelt; hanem nagy alázatossan meg-hálálván, és Istenhez foházkodván, ezekre fakadott Szent Jób' módjára: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* Isten adta, az Isten el-is vette, légyen áldott az ő neve. És a' Szerzetes Fiaihoz fordúlván így szóléta meg őket: *Sinamus, inquit, Deum agere, quod ei videtur, nos sanctam ejus voluntatem*

tem fortiter exequamur. hadjuk ezeket Istenre, tselekedjék velünk, a' mi Ó Szent Felfégének tetszik, mi az Ó Szent akaratját szíveffen, és erőffen végbe-vigyúk, és kövessük.

Sok ízben a' Szerzetes Fiaival beszélgetvén Istennek ebbéli ítéletéről, midőn a' Szerzetesek igen meg-űtköznének a' történt dolgokon, kivált, hogy így az Úr Isten őket az ellenségek által gázoltatni hagyta, és némellyek kétségben esnének a' Szerzetnek jövődö-béli boldogabb állapotja felől, ezekre gyakran hallatott fakadni: *Dum vixero non desinam sperare firmiter, & sperabo etiam in spem contra spem, quia opus, quod feci, amore Dei sum operatus.* Még élek nem szünöm-meg erőffen bízni az Istenben, és a' reménység ellen-is reményleni fogok; mert a' melly munkát tettem, Isten' szeretéből tselekedtem, az övé az, valami abban jó, és üdvességes taláztatik, bízzuk Istenre, fogja az maga szerzeményét oltalmazni, és ísmét lábra állítani: *Spero omne, quod inimici fecerunt, aut faciunt auxilio Dei evertendum esse, & plus poterit veritas, quam invidia.* Reménlem, hogy valamit eddig az ellenséges emberek tselekedtek, vagy tselekeznek, Isten' segítségével el-bonlik; mert mindenkör hatalmassabb az igazság az-irigységénél, és végre győzedelmessé leszzen. És még ilyeneket emlegetett, nem vagyok ugyan méltó, hogy Dávidhoz Isten' szíve szerént való Férfiúhoz hasonlítam magamat, vagy

Szent

Szent Mártony Turoniai Püspökhez, Romuáldushoz, vagy Szent Benedekhez, vagy Szent Bernárd Apáthurhoz, vagy Szent Ferentzhez, Gualbertushoz, de mindnyájan ezek, sok tett jókért, meg- gyaláztattak, üldözést szenvedtek azoktól, a' kikhez vagy sok jókkal bővelkedtek, vagy a' kiket fel-neveltek. Dávid Béliál Férfiúnak neveztetett, és kőekkel hagyigáltattott Szemeitől, főt maga tulajdon Fia Ábsolon megtámadta őtet, hogy Jerusálemből ki-kényszeréttének költözni előtte, hogy ott ne lepné őtet.

Szent Mártony Püspök méltatlánul üldöztetvén így vigasztalta magát: *Si Cbristus Judam passus est, cur ego non patiar Britium?* Ha Kristus el szenvedte Judást, miért én ne szenvedjem-el Britziust? nékem úgy-mond Britziusom vala Márius, és az Isten megszabadított tőle, újra Britziusom, és ugyan tűzzel, vassal rám hajtó az Istvány maga hatalmas Párt-fogóival, mért ne szenvedjem-el őket, az én JÉSZUSOM' szerelméért, mikor az én Istenem meg-elégszik az én szenvedéssimmel, azokat-is el-szélfeszti, mint Máriust, elveszi a' nyakamról.

Sokan érteni, és hallani akarták a' Sz. Atyától, mit ítél, és mit reméll maga meg-aláztatott Szerzete felől, hogy magok-is tudnák magokat mihez tartani, és ha valami biztató, és világos szókat hallanának tőle, hogy másoknak-is meg-írnák, mert sokakat tfak a' Szent Atya' jóvendölésében, és biztató szavaiban

való reményfég marasztott-meg a' Tárfaságban, azért is gyakor izben mint-egy késértvén őtet, úgy alkalmaztatták a' beszélgetés folytatását, hogy kintelen volna nékik felelni, olyankor tehát hallatott egy-szer 's-más-szor ezekre fakadni: *Resurget a morte mea Religio, magisque florebit, atque antea; ego, quod semper precor, Dei gratia in cruce mearum tribulationum moriar.* Az én halálom után fel-támad ismét az én Szerzetem, és szebben ki-virágzik, és illatozni fog, mint az-előtt: én Isten' malasztjából, a' mit mindenkor kértem-vala, az én gyötrelmimnek keresztyén halok-meg. Ezeket az örvendetes, és márványokat érdemlő szókat halván az ő Szerzetes Fiai, minden-felé meg-irták, kivált a' Havafokon-túl lévő Provintziáknak, Cseh, Morva, Lengyel, és Auszriai Országokra, és volt-is nagy erejek, és foganatjok. Ezek a' jövendő-lő szók, Isten' ingyen való kegyelme által tartották-meg az oda való Szerzeteseket, hogy szélllyel nem omlottak, mert ezen szavaihoz az ő szerelmes Fundátorjoknak, mint erős kő szálhoz támaszkodtának. Sok-szor történt: hogy más Szerzet-béli emberektől, úgy Egy-háziaktól, és világiaktól-is hallaniok kellene ilyen formájú beszédeket: no ti még hány esztendeig maradtok? magva szakad nem fokára e' Szerzetnek a' ti halálotokkal! minek várjátok eltemetését a' ti Tárfaságtoknak? mennyetek inkább más Szerzetekbe! De nem gondolván illetén szemre-há-

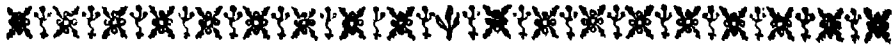
nyá-

nyáfokkal, erősen biztaták magokat, Szent *Kalazantzius*nak fellyebb meg-irt szavaival, mellyek-is mindeneknek világos tapasztalásokkal tíz esztendőök' elfolyások után bé-töltek, és mái napiglan ezek a' szók biztatnak, és vigasztalnak bennünket-is. Légyen mindaz-által jó órában mondva ezzel való dítfekedésünk, hogy Istennek ebbéli hozzánk nyújtott irgalmassága meg-örökösítetteffék rajtunk, és meg-ne változtassa azt a' mi bűneink' fokasága.

Szentséges Páának, fellyül említett Dekretumának ki-botfáttatása után, melly által a' *Kalazantzius*' Szerzete le-szálléttatott, alég műla egy esztendő, az Apostoli Vifitátor, Petra Sancta Sylvester, ezer, hat száz, negyven-hetedik esztendőben, Pünköft Havának hatodik napján, Apostoli látogtatatásának szinte három esztendeit végezvén e' világból ki-műla, mellyet mihelyt meg-hallott *Kalazantzius*, a' ki-tétetett meg-hidegedett tetemeknek látogattatására, és utólsó meg-tiszteltetésekre el-küldött egy-néhány Szerzetefeket. Azután rendelést téve, hogy valamennyi Áldozó Papok találtnak a' Romai Házakban, érette, mint Szerzetnek Elő-járójáért Szent Mife-béli Áldozatokat szolgáljanak, és Istennek ajánlják lelkét. Némellyek a' Szerzetefek között vonogatták magokat, és a' Szent Fundátornak, mint egy panaszolkodva szólottak, hogy ne parantsolná azt; mert ugyan-is műsoda szívvel, és kedvel tfelekedhetik azt érette, a' ki a' Szerzet' mos-

tani gyalázatjának, és romlásának egyik oka, és szerzője vala. Ezekre Szent Kalazantzius megdorgálván azon Szerzeteseket így felele: *Plurimum placet Deo iis benefacere, qui nobis mala faciunt. Illa, quae nobis Visitator iste intulit, debemus Deo relinquere, sed precari pro eo opus est perfectum. Ego semper pro eo, maximo, quo poteram cordis affectu, omni hoc tempore precatus sum; nam in tribulationibus summae est dementiae, ad secundas causas attendere, & non ad Deum, qui eas immittit in nostrum bonum.* Igen tetszik az Istennek, ha azokkal jót tészünk, kik minket megbántottak, vagy gonoszt tselekedtek ellenünk, a' miket az Apostoli Látogató mi ellenünk tselekedett, azt mi Istenre hadjuk, de ő érette Istennek esedezni, és lelkét Istennek ajánlani, jó, és tökéletes tselekedet. Én igazsággal mondom, miolta a' mi dolgainkat folytatta, úgy-mint Visitátor, mennél buzgóbban tőlem lehetett, érette az Isten előtt könyörgöttem; mert a' gyótródésekben felettébb nagy esztelenfég, az alsóbb renden lévő okokra, és eszközökre vigyázni, vagy boszszonkodni, és Isten' rendelési mind ezek, mellyeket ő a' mi javunkra sok-szor reánk botfát, és engedi ideig való gyóttretetésünket, de azokból előmenetelünket, és koronánkat neveli.

HATODIK SZAKASZ.

Kerubini István' halála , és meg-térése.

A' Visitátor' halála után, csak hamar Kerubáni István nagyon változni kezdett egészségében, mert egy részről a' fekete fár, vagy-is epe nagyon elhaltalmazott rajta, és vérét vesztegetni kezdette, más felől a' lelki-ésméret' belső furdallási mardofták szivét, és nyugodni nem hagyták; mert valamerre tekintett, mindenütt gyászt, és siralmas bánatokat látott, senki jó szemmel nem nézhette őtet úgy-mint Szerzete' megromtóját, melly szemlátomást tapasztalt idegenség, hogy ne mondjam gyűlölségnek; mert ő annak vélte, öregbítette, nyavaláját, úgy hogy napon-ként szívdobogás, félelem, étszaki rettegések jönnének reá, gyakorta eszébe jutott Márius' szörnnyű ki-menetele; végre ő-is a' szerént mint Márius poklosodni kezdett, és fekélyesedni az egész testén. Meliyet látván, azonnal megésmérte, hogy ez nem egyéb, hanem az Isten' tapogató, és büntető keze, szivébe szállott, el-jajdúlt, eszébe jutattá minden gonoszfágit, vallást tett Isten előtt azokról; de hogy az-előtt-is tehessen, és azt-is megengesztelhesse, a' kit olly kegyetlenül meg-bántott, és

húzamoffan üldözött, rá-kérte a' Nazarenumi Kollegyium' Rektorát, a' hol halálos ágyában nyavalgott, hogy menne Szent Pántáleon' Kollegyiumába, és helyette lábaihoz borúlván a' Szent Fundátornak, botfánatot kérne minden ő néki, és a' Szerzetnek tett rövidségekrol, és tetemes károkról, mellyeket okozott: most esmérí már, és sziveffen fájdolja irtóztató gonofzfágit, vajha meg-tehetné, hogy visszaféréthetné bőtfületét, elébbi épflégét a' Szerzetnek, kéz volna vérevel pótolni. El-méne az akkori Názarenumi Előjáró a' Szent Atyához, meg-beszéllette Kerubíni István' veszedelmes állapotját; de mindenek felett, melly nagy buzgóssággal, el-keferedett szivének töredelmesfégevel kérné a' bünei' botfánatját, melly nagy zokogással siratná, hogy jó, és kegyelmessen mindenkor hozzá hajlott szerelmes Fundátorát annyi-szor keferétette, el-árúlta, üldözte.

Midőn ezeket hallaná Szent Fundátor, belső sziv-béli buzgósságtól fel-gyulladott ortzával, kezeit kereszt formára a' mellyére tévén, fen-szóval ezekre fakadott: *Condone ex toto corde, ex toto corde indulgeo, ita mihi Deus peccata indulgeat mea, nihil unquam volui, nihil concupivi, quam salutem animae ejus.* Meg-botfátok tellyes szivemből, sziveffen minden rövidséget, és boszszúságokat meg-engedek néki, úgy botfássam meg nékem az én Istenem a' büneimet, soha egyebet nem kívántam, semmit inkább nem óhajtottam,

tam, mint az ő leike' üdvességét. Ezek a' nagy szeretetből, és iziveffégből származott szók a' környüláló, és arra hirre őszve-gyűlt Szerzeteseknek könyhullatáfokat árasztottak szemeikből, mert fris emlékezetben vala még, mennyi bozsfzúfággokkal illete a' Szent Atyát ez az ember, és mennyi károkat, és gyalázatot okozott mindnyájoknak, mind az-által nagyon meg-vigasztaltattak abban, hogy hallották meg-téréfét, mellyért-is hálákat adának az Istennek.

A' Szent Fundátor azonban fogá a' Palástyát, és kalapját kilentzven-kettődik esztendőben lévén a' Názárenumi Kollegyiumba Tárfával együtt által-méne gyalog, és nagy részént mezítelen lábbal téli időben, hogy a' meg-térő, és bűnei' meg-bánásfára indúlt Fiát Kerubíni Istvánt meg-ölelhesse, és hátható szavával az örökké valóság' útjára el-kszétse. Mihelyest látta bé-jönni Kerubíni István a' Szent Atyát, azonnal lábaihoz borúla bűn' botfánatot, és Atyai áldást kére sűrű könyveit hullatván. Meg-újította ismét ama' szavait Szent *Kalazantzius*, mellyeket Szent Pántalonnál maga szobájában mondott vala a' Rektor elött, és könyvező szemekkel reá adá az Atyai áldást, és nem-irtózván fekélyes ortzájától, meg-ölelé, és meg-tsókolá őtet, és meg-igéré neki, hogy egész Szerzetesseivel ő érette könyörögni-fog az Istennek; hanem ő-is, mint igaz Keresztény, és Papi személy a' Szentfégek, mint úti eszközök által ké-

szétse-el magát, hogy a' melly órában el-jövend az Úr, kézzen találja őtet.

Boldog Afzszony' Havának ötödik napján, úgy-mint bé-következett negyven-nyoltzadik esztendőnek elein ismét el-jövén a' Szent Atya, hogy hallotta, hogy még a' beteg végfő Szent Gyónását meg nem tette-volna, azonnal édesléges szavaival reá birta őtet, hogy el-végezné tellyes életéről való gyónását; azt nagy töredelmességgel végezvén, és még kérte őtet, hogy az Oltári Szentléget is venné magához, de hogy már az idő éjfél meg-haladta vala, némellyek más napra akarták hallasztani; de a' Szent Fundátor, tsak ugyan rájok erőfödött, hogy fel-adnák néki a' Szentléget, mellyet mihelyest bé-vett vala a' beteg, azonnal könnyebbedett a' nyavalya rajta annyira, hogy a' környűl állóknak mondaná: én holnap Isten' kegyelméből lábra állok; olly könnyen érzem magamat, és azonnal a' Szent Fundátor' tisztelésére Szent Pántáleonhoz megyek. Melly szókat halván Szent Fundátor azt mondá: *Non veniet; sed portabitur.* Nem jó maga lábán; de oda vitettetik, tudni-illik a' koporsójába bé-téttve. Úgy-is lett; mert fél óra alég múla-el, mindjárt elméjében meg-bomlott, melly meg-bomlás majd hogy nem épen utólsó óráig tartott. Más nap dél után, midőn végfő tufakodása el-érte vala, akkor eszére térvén, az Utólsó-kenetet fel-vette, és újra mindenektől nagy sziv-béli töredelmességgel botfá-

natot kérvén áhíttatos fohászokodások közt e' világtól el-bűtfúza. A' meg-hidegedett teste koporsóba bé-zá-rattatván Szent Pántáleon' Templomába vitetett, és ottan nagy tisztességgel, mint egy Szerzet' fő Elő-járója el-takaréttatott. Melly tisztesség' tételen fokban tfudálkoztak, és lelkekben épültek-is, hogy a' Szent Fuudátor, és az ő Szerzeteszei olly tisztességgel, és bőtfület tétellel valának annak tetemeihez, a' ki mindnyájoknak üldözőjök, és meg-rotójok vala.

HETEDIK SZAKASZ.

Kazányi Péter' boldog ki-múlása.

Ezekben a' napokban, valamivel elébb István' halálánál, úgy-mint: Mind-Szent Havának tizen hetedik napján, ezer, hat-száz negyven-hetedik esztendőben, történt boldog ki-múlása P. Kázányi Péternek-is, Isten' nagy, és hív szolgájának, ki *Kaluzantzius* Iosefnek, a' Paulina Tárfaság fel-állítatván, első *Tárfas* vala, az-után *Assistenf*-e, és Tanátfa, midőn Szerzetesi Méltóságokra fel-emeltetett ez a' Tárfaság. Erre Szent *Kalazantzius* elsőre ezer, hat-száz tizen-hetedik esztendőben reá adta a' Szerzetes ruhát. A' mint pedig első vala a' Szerzetes ruha' fel-vevésében, úgy első vala a' Szerzetesi Regulák' meg-tartásában: első, és el-válhatatlan követője maga Szent Fundátorának

minden gyötrelmeknek el-fzenvedésében, az üldöz-
tésefekben első, és a' gyalázatos fogfágba lett el-vezet-
tetésében. Ez Luka Városában születtetett Kazányi-
ak' fő Nemesséi Familiájokból; de nemessebb vala fok
Kereftényi jó erköltseire, kegyes életére, és bővfé-
ges tudományára nézve. Meg-esmérven e' világi
állhatatlan jóknak mulandóságát, és haszontalanfágát,
az örökké tartó jókat kezdi óhajtani, és azokat magá-
nak meg-szerezni, azért elő-ször Egy-házi Emberré
lett, és Ittennek fel-ajánlotta magát a' Lelkek' szolgál-
latjára, az-után a' Lukai Klerikusok közé állott, mel-
lyeknek Tárfafágok azon idő tájban kezdődött, vég-
re ez a' Tárfafág a' Kegyes Iskolák' Tárfafágával
egybe-álván, a' mint fő eszközü az ő részéről vala
ebben, úgy Szent Pántáleon' Kollegyumába által-köl-
tözvén, azon nyomon első Rektornak tétettetett. El-
váltván ismét a' Lukai Papok három esztendő el-telé-
fével az Áhítatos Iskoláktól ez a' kegyes Férfitü Ka-
zányi Péter, mivel hogy a' tőkélletes szegényfégnek
nagy szeretője vala, és a' Kifdedek' tanításokban felet-
te igen gyönyörködött a' *Kalazantzius'* Tárfafágába
egy-néhány Tárfával meg-marada, el sem akara vál-
ni attól, mivel hogy ez szabadságában állott. Ez az-
után nagy hasznára vala akkor nevedő Tárfafág-
nak, mert ő első kezdette az Ifjab Szerzeteseket a'
fő, és Szentebb Tudományokra, Egy-házi törvényre
tanítani, egy-néhány esztendőig a' Szerzetbe bé-lé-
pet

pett Novitziusoknak (kik közül fokban már éltes, és világ előtt nevezetes emberek valának) Mesterek, és hűféges nevelőjök vala, a' mit másoknak hagyott, és a' mire a' Novitziusokat kegyes, és hatható szavaival tanítgatta, azokat példájával erősítette, és mutogatta, maga a' fzerént mély alázatosságú Szerzetesi Regulát meg-tartó, maga tettét sanyargató, indulatit zabolázó, tűrő, és békeffég fzerető Férfiú vala. Ez egy-néhány Tartományokra Szent *Kalazantzius'* rendeléséből által-szálétotta, és bé-vezette, fzerentféffen el-is plántálta a' Kegyes Iskolák' Szerzetét, Iskolákat nyitott, Szerzetes Házakat épített. A'-hoz nagy buzgólagú, és olasz nyelven igen ékeffen szóló hires Prédikátor vala, kit fok-szor, ha valahová utazott, kivált prédikálás' kedvéért, két, három ezer ember-is kérégetett, kiknek kedvéért a' mezőkön-is prédikállott, hogy így vizfsza-téréfre reá birhassa őket, hogy ne kérégetnék; mert a' külföldi díkfőfféget nagyon kerűlte.

Ezt az Úr Isten fok tfudákkal meg-dűtfőitette annyira, hogy még élteben is Szentnek, tfűda tévőnek, betegek' gyógyítójának, és őrdöngőfők' szabadítójának tartatnék. De ezeket a' kegyes Olvasó úgy vegye, és értse, a' mint én emlegetem, és beszéllem, tellyes engedelmeffégemet valván az Apostoli Szent|Szék' végezéseihöz, és tilalmaihöz, nem bizonyitom, nem is álattom általlyában, mint-ha változhatatlan igazságok volnának; de tfak úgy adom a' kegyes Ol-

vafók' elejekbe, mint emberi vélekedéseket.

Ezer, hat-száz harmincz - nyoltzadikban, úgy-mint fő Látogató (Gyengarális *Visitator*) bé-küldet-tett Morva, és Cseh-Országokba, hogy ottan lévő Szerzetes Házaknak, és Szerzetes személyeknek tel-lyesebb hatalommal látogatójok lévén, a' mi hibák, a' vagy igazgatásra való fogyatkozások elő-adnák ma-gokat végezné, és jobb rendbe, 's-karba hozná. Ni-kolspurgi, és Straznitzi Fundátorok előtt nagy tekín-tetben, és tiszteletben vala. Ugyan Nikolspurgba *Di-etrichestein* Hertzegnél szerentfeje vala Felféges III Ferdinánd Tífszárt üdvözleni, és köszönteni, ki-is hal-ván a' Hertzegtől, melly Szent életű, a'-hoz nagy Tudományú Szerzetes ember volna Péter, imádsági-ba ajánlotta magát. Három esztendőt el-töltvén ot-tan, vizsza-méne Romába, hagyván maga után He-gyeken-túl való Tartományokban örökös jó emléke-zetett, és kegyes erköltseinek szép illatját.

Romába érkezvén, mivel hogy már a' pártos Fráterek, a' Fundátor, és Szerzet ellen háborogni kezdettek, ő mint igaz tagja a' Szerzetnek, és hív Fi-a a' Fundátornak, minden ügyeiben segéttette, bölts tanácsaival, a' mennyire lehetett támogatta, a' vizs-zálkodókat integette, tífendéftette, jó útra hozni, és egyenes értelemre kívánta, a' Törvény székeket, mel-lyek a' versengésben forgó ügyeket vizgálták, járta, mindenekről tudóstotta, vádlásaiikat meg-erőtlenéte-te,

te, hatalmas Párt-fogókat szerzett, és értelmes Szószólókat, kik védelmeznék a' Szerzetet, egy szóval egész élete' végéig nem szűnt-meg a' Szerzet' igaz ügye mellet nagy szívefőggel fáradozni, a' Fundátorral együtt két ősz, és igen el-őregedett ember, mint két fejeér galamb az útzákon fel's-alá járni, mondhatominkább máfzni, mindenek' szánakodásával láttatott, kivált azoknak esett-meg a' szívek rajtok, a' kik tudták, miben, és mi okból fáradoznának.

Utólyára a' korosság el-érvén őtet, és a' vénséget követő gyakorta való betegeskedés; de leg-inkább, hogy utolsó esztendőiben is nem kémélette magát, nem kedvezett testének, fanyarú életet élvén, húzamos kőnyörgésekben, és térdeplésekben, Istenes elmélkedésekben sok időt el-töltvén, el-jőve a' határt vető óra, mellyhez, mint jó vitéz az útközethez szorgalmatoffan el-készült, és Szent Fundátor' kezei között, ki szűntelen körülé vala, és kegyes beszédével vigasztalta, az úti készülethez segéttette, bátorította, kiadta a' Lelkét, és a' mint Szentül élt vala, úgy szentül végezte Pállya futását. Mind Szent Havának tizen-hetedik napján, életének hetven-hetedik esztendeiben, mellyekből harmintz-ketőt töltött Kegyes Iskolák' Tárfaságában, és Szerzetében, szűntelen munkálkodván, vagy tanítván, vagy prédikálván, még akkor is, mikor Szent Pántáleon Kollegyiumának Rektora vala. Ki-múlását halván a' Város' népe, őszvé futott,

hogy látná a' holt testét, es leg-alább kezei, és lábai, vagy ruhája' tsókolásával tisztelhetné.

Alég műla két, vagy három holnapja Boldog emlékezetű Kazányi Péter' halálának; akkor szereztesseűn uralkodó, és az Anya-szent-Egy-házat nagy böltséfféggel kormányozó X Innotzentzius Pápa kezdette ismét maga kegyelmeit mutatni Kegyes Iskolák' Társaságához; mert az ő részekre, és javokra két Dekretumot botfáltata-ki. Némellyek így vélekednek, hogy boldogúl ki-múlt Kazányi Péter' tetemei' el-takarittatása alkalmatossággával történt némely tsudálatos dolgokat, és egy néhány sulyos betegeknek felgyógyulásokat halván Ő Szentseége, ezeknek ki-adatásokra kegyelmessen indíttatott, és hajlott volna: mások ezt tulajdonítják Szózzi Márius, és Kerubíni István (kik a' Szerzetnek meg-rontói, és hazug vádlói valának) egy-más után, hasonló kínos, és utálatos nyavalyában következet szörnyű haláloknak, melly történetnek hire igen el-terjedett, és mindeneknek, a' kik hallották mi-némű módon bántak Szent Attyokkal, és fáját Szerzetekkel, nagy szeget ütött sziveikbe.

Bizonyossan hallatott az-is, hogy *Partzirola* Kardinális-is utólsó órájára jutván, nagyon bánkodott, és hirrè-is tétette Szent *Kalazantzius*nak, hogy felettébb sajnálja, hogy fok-szor az ő Szerzete ellen fel-állott, és ellene tusakodott volna, romlására, vagy leg-alább le-nyomattatására igyekezvén; mert hamis vádokkal

meg-

meg kerülték, és el-ámétották őtet az árulkodók, és a' kik végfő romlását kerelték, de nem tfuda, hogy az álnok kép-mutatóktól meg-tfalattatott, mivel hogy ő is ember vala, most vette ezébe azoknak hamisságokat; azért követi, és nagy szivefféggel botfánator kér. Ajánlja azonban magát áhítatos gyakorlásiba, és kéri nagy szivefféggel *Kalazantziust*, hogy Isten előtt esedezzek bűnös lelkéért, és boldog ki-múlásáért.

En ezeket nem vitatom, nem-is akarom rázogatni, sem nem állatom erőszakosan; de az való, hogy Ő Szentfége meg-engedte meg élteben a' Szent Fundátornak, hogy bízvaft Szerzetes Fiait szaporéthassa, Novítziusokat végyen-bé akár melly Tartományokban, mellyekre el-származott a' Szerzete, hogy munkái el-ne fogyjanak: Masodik kegyelem vala az: hogy Ő Szentfége parantsolatot adata-ki, hogy a' kik a' Szerzetből ki akarván menni, engedelmet nyertek vala, hogy világi Papok közé mehessenek; hogy azt végbe-vigyék, négy holnapoknak el-telesek alatt, külömben ezek el-múlván, ne légyen szabad nékik a' nyert engedelemmel élni; mivel hogy ezek az engedelmet meg-nyervén holnapról holnapra halasztották el-meneteleket, a' Szerzet' ruháját azonban viselték, kép-mutató tekergők inkább lévén, és szényeskedők; hogy sem Szerzetesek. Azért a' Szent Fundátor folyamoda Ő Szentfégéhez, és ki-nyeré az emlétett Dekreunio:, mellynek erejvel kényszerítették amazok a'

Szerzetes ruhát le-tenni, és magokat a 'Dekretum' értelméhez, és rendelkezéséhez alkalmaztatni, hogy a Szerzetben mások' áméttáfokra ne élnének, és világiakat-is ne-botránkoztatnák.

Ezek fölött hihető fok Fejedelmek, és Méltóságok' kérésére meg-engeszteltetvén Ő Szentlége, mivel hogy nagyobb része a' Szerzet ellen hartzolóknak, és romlását keresőknek, már ki-holt vala, ugyan negyven-nyoltzadik esntendőben Pünköft Havában meg-parantfolá, hogy újra gyűlést tartsanak bizonyos számú Kardinálifok, és Prelátufok, és vegyék-elő a' meg-alaztatott Szerzet', vagy-is Tárfaság' dolgát, halgassák-meg a' Szerzetesek' panaszját, vizsgálják-meg, ha helyes és méltó e', és vagyon e' elegendes fundamentoma a' kéréseknek? Végre szükfeleges e' újra ismét ezt a' Tárfaságot Szerzet' garáditsára, és méltóságára, a' mellyről törvényeffen le-szállítatott, visszatenni, és helyheztetni, nem esik e' ez a' hirtelen újítás, és változtatás az Apostoli Szent Szék' bótsületének meg-fértődésével.

A' gyűlésnek ugyan vége lett; de mi abban végeztetett világosságra nem jött, tsak hogy engedelmet nyere a' Fundátor, hogy Novítziufokat fogadhasson, hogy a' Szerzetnek munkássai el-ne fogynának (a' mint már ide fel említettük) az bizonyos, hogy Ő Szentlége egy-néhány-szor ki-fakasztotta szándékát, hogy a' Szerzet' helyre való állíttatása felől jó gondola-

dolatokkal vagyon; de három hónapok múlva következvén Szent *Kalazantzius*-nak-is jobb életre való által - költözése, a' mire igyekezett vala, végbe nem vitte; mind-az-által semmi háborgatások nem vala a' Szerzeteseknek, úgy hogy szép tündefféghen, és békeféghen követhetnék munkájokat, és az el-széllyédtek' helyekbe új műveseket fogadnának, addig pedig, még az újjak helyre nyölhettek, vagy a' Szerzet' meg-próbáltatását végezheték, nem-fajnallották az el-korosodott érdemes Szerzetesek, a' kik már ki-állottak vala az Iskolák' tanításából, újra azoknak tanításokra magokat le-botfítani, kiket az Úr' Lelke ez illyen jó tétéményekért napon-ként erőfíteni méltóztatott.

De a' Prelátus Albizzi-is, kit Márius, és Kerubíni Istvány fok-féle hazugfágokkal arra bírtak vala, hogy a' szegény Szerzetet, és magát-is a' Fundátort üldözze, és mindenekben nem t'fak akadályoztassa; de meg-rontására, és végfő le-nyomattatására-is igyekezzék; ezeknek halálok után irgalmassabban bánni kezdett a' Szerzettel, és fokkal szelédobbnek, és kegyesebbnek mutatta magát, hogy pedig kevés idő múlva Kárdinálifágra ment, nem t'fak nem ellenkezett; de párt-fogójává-is változott a' Szerzetnek, jó reménységgel táplálván őket, hogy nem fokára meg-vigasztaltatnak. Minek-utánna pedig a' Szent Fundátor' élete, és fő erköltsfei felöl törvényes vizsgálások, és protzellusok kezdődtek volna, nagyon segéttette a' Szer-

zetet; mert útba igazította, hoi kel'lenék keresniek világos bizonyítá'fokat az kegyes erkölt'seiről, maga is a' melleket maga irásai között találhatott, jó szívvel ki-adta. És a' mint az-előtt akadályoztatta, és úgy szólván tapodta a' Szerzetet, és annak Fiait; úgy azután mindenekben védelmezőjök, gyámolójok, és elő-mozdétójok vala. Isten Ő Szent Felfége hihető Sz. Atyának esfedezésére meg-váltóztatván, és meg-lágyítván kemény szívét.

TIZEDIK, és UTÓLSÓ RÉSZ.

Szent Kalazantzius' végső nyavalyájáról, boldogki-mulá'sáról, el-takaréttatásáról, és azok körül történt, vagy azok után következett némelly jelessebb dolgokról.

ELSŐ SZAKAZS.

Szent Kalazantzius' végső nyavalyája 1648^{dikban} Kis Afzszony' Huvában.

Valamint a' Tengeren evezők a' szélvészek között haboktól való hányattatásokat, és gyakor veszedelmeket szenvedén, mihelyest azokon által esnek, és az ohajtot partra ki-kaphatnak, őszve-tőredézett

zett hajójokat, meg-szakadozott vitorlyáikat, és köteleiket, a' szárazon foldozgattyák, szegeznek, kötözgetik, ruhájokat szárogatják; ugy szinte Szent *Kalazantzius*-is jó szívú Társaival, a' kik erős oszlopok gyanánt mozdulhatatlanok valának: a' meg-alatsonyított Szerzetet, melly nagyon meg-fogyatkozott valamunkáissaiban. e' két hátra lévő esztendőben ki-takarodván belőle a' háborgók, a' kép-mutatók, és a' szabadságnak örülők, a' mennyire lehetett tellyes erejét reá adván építgette, foldozgatta, egybe-foglalta, a' gyengébbeket kegyes vigasztaló leveleivel állandóságra, és szives munkálkodásra erőstvé, és biztatván, hogy nem fokára előbbi tökéletességére jutand a' meg-hányattatott Szerzet, és épfége, azért álhatatossan, és békefféges türéssel várnák, és Istent életék', és erköltsaik' jobbítottásokkal engesztelnék, a' ki kétfé kivül könyörülni-fog a' meg-aláztatottakon. És ugyan Ó Sz. Félfége előtt nagyobb érdemek lészén, mennél hivebben szolgálnak ez illyen meg-alatsonyított Szerzetben. Viseljék szemeik előtt Moyses' példáját, a' ki *Fide grandis factus, magis elegit affligi cum Populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores divitias aestimans Thesauro Ægyptiorum imperium Christi, adspiciebat enim remunerationem. ad Hebr. II.* Hittel öreg lévén, inkább választotta, hogy Isten' népével sanyargattassék, hogy sem az ideig való bűnnek gyönyörűségében légyen, nagyobb

gazdagfágnak itélvén a' Krisztus' gyalázatját az Egyiptziusok' kintfénél; mert a' jutalomra néz vala.

Német-Országban ugyan, mellynek három Tartományába (a' mint láttuk ide fel) bé-lépett vala már, és jól terjedett a' Szerzet, és Lengyel-Országban-is erőssen tartották magokat a' Szerzetesek, nem is igen ingadoztak, mert a' bõlts, és kegyes Elő-járók' gond-viselések, és igazgatások úgy kormányozták a' dolgokat, hogy az Olasz-Országi zúrvarban nem volna részek, nem-is igen hallatott nálók. Ki-jövéen az-után Ő Szentsege' végezése, hogy szabaddá hagyatik mindnyájoknak, hogy más Szerzetekbe bé-mehessenek, nem igen kaptak rajta, nem-is vágytak az által-költözésre. Leg-inkább a' Méltóságos Fundátorok különös kegyefféggel, és jó akarattal lévén hazzájok, hogy az Iskola' tanitatást el-ne hagynák, mellyekből ánnyi fok üdvösséges haszon származik. De a' Szent *Kalazantzius* biztató szavai-is nagyon legétettek rajtok; mert hallották, hogy Szent Fundátor bizonyosan meg-jövendölte volna maga Szerzete felől, hogy nem sokára ismét meg-épül, és elébbi bõtfületére, és dítőfégére jutand.

A'-hoz járult az-is, hogy látták (melly nekik nagy örömökre volt, és meg-maradásra nagy ósztón) hogy a' világi, és Egy-házi Méltóságok, maga a' Lengyel - Országi Király, a' Prágai Érsek, a' Hertzeg *Dietrichstein*, sőt a' Felsőes Tíászárné-is irnának Ő Szent-

Szentfégének, és nevezetesebb Kárdinálifoknak mellett, szégyennek tartották tehát, hogy midőn olyan nagy Fejedelmek' meg-állíttatásokon iparkodnak ők akkor falba rúgnák a' Szerzetet. Lengyel-Országi nagy Kancellárius Offolinszki Hertzeg egyik levelében azt írta a' Király' Romában lakó Agenfinek, a' ki a' reá bizott dolgokat az Apostoli Széknél folytatta: *Si tibi carus est Chriftus, & incrementum Ecclesiae ejus inter Haereses, Patres Scolarum Piarum protege.* Ha szereted a' Kristust, és az ő Anya-szent-Egy-háza' nevedését az Eretnekek között, a' Kegyes Iskolák' Szerzetesseit oltalmazd.

Cseh-Országban, és Morvában jól-vigyáztak, és szorgalmasan dolgoztak, boldog emlékezetű P. Onúffrius Konti, a' ki fokáig azon Országokban Tartomány-beli Elő-járó (Provintziális) vala. P. Novári Sándor, P. Ambrus Leailt, a' még élt, és fokban, a' kik már az oda való Novítziátusnak rajzati valának, és Haza-fiai lévén, ottan neveltettek.

Lengyel-Országban P. Franki Domonkos Iános, nagy kegyességű Férfiú, a' ki az-után Provintziális Elő-járó, és Podolini Rektor vala, P. Kázmér Haza-fia. P. Hiatzinth. P. Albert Szenierkovis az-is Haza-fia.

Olasz-Országban boldog emlékezetű Kazányi Péter meg-halván (a' mint láttuk ide-fel) életben valának még, és serényen támogatták a' meg-hanyatlott

Szerzetet, és a' Szent Fundátort segétték szorgalmas munkájokkal, mindenek előtt ugyan M. Panikola Bernandin, a' ki elő-szór fő Prokurátora vala a' Szerzetnek, az-után VIII Orbán Pápától Ravellai Püspöknek tétettvén: nem szünt-meg a' Szerzet mellett fáradozni az-után is, hogy le-szállított; de a' Szent Atyát-is látogatván vigasztalta, és édes szavaival bízatta, és éleztette. látván, hogy napról napra nagyobbban gyengül. A' Szerzetben meg-maradtak között, a' kik a' Szent Atyát szüntelen vigasztalták, és mindenekben segétték mint igaz Fiai: Fő tekintetű vala, és a' többinél idősebb P. Kaszteli Ferentz, ki Provinciálisságot Etrúriában sokáig viselt, az-után fő *Affistens*-éget. Ezen kívül ezek valának nevezetesbek: P. Garziás Iános Spanyol nemzet, P. Kamillus Skafellati Názárenumi Rektor, P. Fideli Iósef, P. Kosmus a Iesu, P. Alaki Menyhárt, P. Spinola István, P. Berró Vintze, ezek többnyire részefek valának a' szomorú, és gyótrelnes történetekben; de utólsó tulajkodásán-is szolgáltak, és virrasztottak mellette.

De már Pállya-futásának végéhez közeléttvén, és tzéllához, várja-vala Szent *Kalazantziszt* sok fzenvedett keferűségek, és gyótrelnes után a' Mennyei jutalom. Eléggé meg-próbáltatott immár az ő álihatossága, és ugyan nem lehetett mondani egyebet, hanem hogy a' késértetekben, a' tőpások alatt igaznak, és hosszú túrónek találta:ott, ime akkor-is, a' mikor
fa-

fanyargattatott, áldotta, és dítfőstette az Istent, megalázta magát a' látogatás' idein, és meg-nem tőkkent az Istenben-való hite, és bizodalma. Meg-szégyenítette a' Sátánt, a' ki győzedelmet ígért vala magának, hogy im olly számos, és nagy dühősséggel, és hevesfen őtet meg-támadó ellenfégeket fel-lázéthatott ellene. Hol a' te őztőned, hol a' te dítfekedésed, és diadalmad? Oh Szentfégnek fejedelme! Ime látod, hogy egész fogytig mozdúlhatatlan vala ártatlanfágában, igazfágában, és Istenben való erős bizodalmban, hijába indítottál-fel fok irígyeket, ellenkezőket ellene; mert meg-nem ejthették őtet, nem eset-ki a' szájából, a' vagy t'fak egy zúgolódó, vagy Isten ellen panaszolkodó ige-is. Méltán mondhatni *Kalazantzius* felől, a' mit mond az élet' könyve Jób felől: *Mind ezekben nem vétkezek Job az ő ajakival, sem valami bolondfágot Isten ellen nem szolla.*

Ime el-jött már az a' szerentfés nap, mellyben az igazán hartzolónak meg-adattatik a' Mennyei Korona. Elő-jött már az ezcren, és hat-százon fellyül folyó negyven-nyoltzadik esztendőnek amaz áldott holnapja (mellyet Kis-Afzfzony' Havának hivunk) ez vala Szent *Kalazantzius'* életének határ-vető holnapja, noha Szent Jakab' Havában Űdvezető Urunk' jeles Kápolnáját látogatni el-menvén, hogy ottan szokott áhítatosságát végezze, vissza-jövőbe a' nagy koros, és látásában fogyatkozást szenvedő ember egy

ki-álló kőben meg-ütötte vala az öreg újját, és azért nagy fájdalmakat szenvedett; de az olly fulyos nem vala, hogy azért halálra betegedne; de a' halálos gyötrelme kezdődött Kis-Afzszony' Havának első napján, melly nap igen erőtlen lévén a' vér nélkül-való Szentféges Áldozatot el-végezte; az-után mindjárt az ágyba esett, és kegyetlen fájdalmakat érezni kezdett belső részeiben, és felettébb nagy hevülést a' májában.

Következő Vasárnapon, mivel a' Szent Áldozatot nem birná el-végezni a' ház' belső Kápolnájában a' Szent Misét meg-halgatta, és az egész Ifjúsággal együtt (mellyben kivált-képen való örömet érzet) az Oltári Szentféget fel-vette, példás töredelmességgel. Ez vala utólsó jelen-léte az Iskola-béli Kisdetek között több-ször ez-után öke nem láthatta; mert a' nyavalyának nagy volta, melly a' belső részeket igen hevétette, és kinozta, nem engedte, hogy az ágyból fel-keljen.

Az Orvosok mind-az-által azt állították, hogy ez nem olly fulyos betegség volna, melly halált okozhatna, hanem a' vénségnek erőtlensége, a' fokáig tartó könyörgések, és elmékedések között ét-szakai virrasztás, és gyakor étlenség ezeket a' gyötrelmeket okozza; csak békével nyugodhasson, és egyik valami jobbat, azonnal meg-erősedik, és magához tér.

Ezekre Szent Fundátor az Orvosok' el-menetelek után így-szólla mosolyogván: mikor az Isten vala-

lakit e' világból ki-szólítani akar, az Orvosok nem-
 esmérők annak nyavalyáját. *Precemini pro me Filii,*
ut meam possim divinae conformare voluntati. Meus
medicns est tantum Deus benedictus. Kőnyörögjete-
 k érettem Istennek, kedves Fiaim, hogy az én akarato-
 mat az Isten' akaratjához szabhassam. Az én orvo-
 som csak az én áldott Istenem. A' bé-adott orvossá-
 gokat a' szerént bé-vette a' mint meg vala hagyva
 az Orvosoktól; noha tudná, hogy azok használni nem
 fognak. Szent Lőrincz' Ünnepe el-jövén ismét az Úr'
 Szent Teste' vételéhez nagy áhítatossággal magát ké-
 szítette, akarta ugyan térden álva azt mély le-botfát-
 kozással magához venni; de környül álló Szerzetes
 Atyák azt nem-engedték, látván nagy erőtlenségét,
 kényszerítették az ágyban való maradásra. Minek-u-
 tána bé-vette az imádandó Szentféget, mint ha új e-
 rőt vett volna Szerzetes Fiai' jelen-letekben, kik ak-
 korra más házakból-is bé-gyültek, hatható, és jó i-
 deig tartó beszédel őket nagy kegyességgel integette,
 és mindenek-felett az Isteni szeretetet javallotta nekik,
 hogy akár mi-némű nehéz dolgot, vagy ellenkezőt
 Isten' szeretetéért örömmel valaljanak-fel, az egy más-
 hoz való szeretetet nekik örökös zálogul hagyta, i-
 gérvén nekik, hogy soha semmi ördögi fortély, vagy
 emberi erő meg-nem győzi őket, ha egy-mást igazán
 szeretni, egy-mást szíveffen védelmezni fogják, vég-
 re zokogó beszéddel, kőnyvek' hullatási kőzött a' Kis-

dedek, és szegény neveletlen gyermekek' szorgalmas taníttatásokat, és Isteni felelemben való neveltetéseket nékik ajánlotta, és a' Krisztus' szerelmére kérte, hogy abban ne legyenek laffúk, vagy lágyak, hanem tellyes erővel, és jó szívvvel dolgozzanak. Illyetén beszédjére, mellyet nagy buzgóssággal, ószvetett kezekkel, és merő lángoló ortzával tett. Nem vala egy-is, a' ki nem sírt volna, és szívében meg nem lágyult volna. Ez-után ki-kérte magának, hogy egyedül maradhasson, méglen hálá-adó imádságit, és áhítatos elmélkedését végezheti.

Noha pedig szíveffen látta, hogy a' Szerzetefek, és leg-inkább az idősbbek körülötte forognának majd mindenkor: mind-az-által nem szenvedte az utólsó betegségében, hogy valaki más szolgálja néki, egy kofráteren kívül, az-is pedig fűketes vala, tudni-illik azért akarta hogy ez szolgáljon néki, hogy békefféges tûréf're több alkalmatossága legyen; mert fok-szor viz helyébe tüzet hozott néki, és imádságos könyv helyébe kenyeret, vagy orvosságot nyújtott.

Halván végfő betegségét Szent *Kalazantzius*nak fokban fő emberek, Méltóságok, Egy-házi Tisztviselők közül, el-jövének látogatására, kivált kik esméről valának, vagy a' kiknek vagy betegségekben szolgált, vagy Isten előtt valami kegyelmet nyert. Kosmus Vanuccius, ki Pápának Szent Alaminna osztogatója vala, már igen el-korofodott Egy-házi Úr, Szent

Ka-

Kalazantziszt látogatván így szóléta-meg: P. Generalis abít in Paradisum, oret Deum, ut me de hoc mundo liberet. P. Gyenerális, ha a' Paraditfomba bé-mégyen, imádja érettem az Istent, és kérje, hogy e' világból engem ki-fzóltsfon. Igérte Szent Fundátor érette nyujtandó könyörgését, és ugyan tizen-ötöd napra az említett Alamisnás Úr szerentseffen e' világtól el-butfúzza. Egy-néhány Kárdinálifok, és fő Prelátufok magokat imádfágiban, és emlékezetében ajánlották, hogy Isten' Országába bé-jutván, el-ne feletkezzék rólok, és hol-mi eszkózeiból, vagy ruháiból darab részeket kérének. Kárdinális Palotta a' süvegetskejét hozattatta el.

Boldogságos Szűz Anya az emlétett holnapnak tizen-nyoltzadik napján meg-jelent néki, és magával hozta minden Szerzetes Fiait, egyen kívül, a' kik ő előtte e' világból ki-múltak vala, kik közül némellyek űlni, mások pedig állani látszattak, valának pedig mint egy két száz ötvenen. Midőn kérdeznék őtet a' Szerzetesek, hogy Lándriáni Glytseriust kik között láttá volna? felele: hogy azt az űlők között láttá. Az-után ismét azon holnapnak huszon-kettedik napján mutatta magát néki a' Boldog Szűz, és vigasztalván őtet, azzal leg-inkább biztatta, hogy ne tőprekedjék, és ne-epeszfze magát a' Szerzete' kissebségén, mert úgy-mond ez az én Szerzetem, és nem a' tiéd jó *Kalazanti*, én azt az én oltalmom alá vélfzem, és gond-

ját vífelem. Jó reményfégben légy, fel-épül ísmét, és ki-virágzik. A' hufzon-harmadik napon újra az Oltári Szentféget magához vette, töredelmes bánatot tévén tellyes élete' bűneiről, és fogyatkozásiról. Azután nagy alázatossággal botfánátott kért mindenektől mondván; hogy ő-is mindeneknek víszont, a' kik őtet valamikor meg-bántották, szívből meg-botfát.

Ezek alatt a' Háznak Elő-járójához, ki P. Gárziás Iános vala; fordúlván, így szólla: Valami itten vagyon a' szóbában, valami eszközök eddig hozzám tartóztak, mert a' Szerzet' engedelmeből én éltem vélek, mind ezek nem enyimek; hanem a' Házé, és Szerzeteseké: azért szabadon hordják-el; de nem nyúlt senki leg kiffebhez-is, hanem meg-hagyták halála után-is, és mind eddig úgy maradtanak, ugyan abban a' szóbában, még a' Pennái-is, a' Ténta-tartója, Porzója, Kéfétskéje, a' képjei, mellyeket szóbjában tartott; de mind tfak papirosból-valók, és igen közönfégesek, úgy az ágyi ruhái, szőrrel tömött derekallya, minden öltözete: a' Míse-mondó könyv, a' kehely, minden hozzá való készülettal azon épek, a' mi-néműek akkor valának. Ott láttatik most ezűstbe foglalva az ő Szent Nyelve egy felől, más felől a' Szive, a'-hoz némelly belső részei-is, mellyeket szerentfém vala látnom, igen szép drága, és mesterfégeffen készült műbe. A' Kelhelynek-is, mellyben szokott vala Sz. Míset szolgálni a' Szent Atya, ezűstből készített Taber-

bernákulumja vagyon, melly igen módoffan vagyon ki-tfinálva. Ez készült egy Romában lakó Magyar Országai Grófnak Gróf Cláki Imrének igen kegyes életű, és ritka Tudományú Méltóságnak Istenes költségével örök emlekezetre, ki maga áhítatos hajlandóságát Szent *Kalazantziushoz* ezzel bizonyítani akarta, kit minden-napi áhítatosságával a' néki készítettett Kápolnába tisztelni szokott.

De visszatevém az előbbiekre, mellyeket egy kévéssé el-hagytam vala: minék-utánna a' Szentféges eledelt magához vette, és a' Boldogfágos Szűz Mária' tiszteletét mindnyájoknak örökre ajánlotta-volna, és az Apostoli Szent Szék' engedelmeffégre meg-intette-volna Szerzetes Fiait, és hogy az Anyaszent-Egy-ház' Elő-járóit, Püspököket, és más Egyházi Tiszt-vifelőket minden-kor nagy tiszteletben tartfák, butfúzni akara mindnyájoktól: akkor a' Szerzetesek mindnyájan térdeikre esvén, végfő áldást kérének tőle, mint Szerelmes Attyoktól. Ő arra méltatlannak mondá magát, ezek felelének néki: Lám Szerafikus Szent Ferentz, minek-előtte meg-holt-volna, maga Szerzetes Fiait meg-áldotta. Ő ismét ezekre nagy alázatossággal azt felelé: *Date mihi Spiritum S. Francisci, & ego faciam.* Adjátok úgy-mond nékem Szent Ferentz' Lelkét, és Szentféget; én-is meg-áldlak titeket. Végre fok kérésekkel meg-győzöttetvén azokat, kiket annyi hányattatáfok, és szenvedet

háborúk el-rémétettek vala, az égre emelvén szemeit, és áhítatos fohászzkodásokat Istenhez botfátván, felvévé jobb kezét, és különös buzgófággal meg-áldá a' jelen-lévőket, távól-lakókat, és következendő Szerzetes Fiait, és ő Szent Felfégétől álhatatosságot kére nekik, és minden hányattatásoknak meg-szűnését. Újra igen ajánlá nekik a' Boldogfájos Szűznek mindennapi tiszteletét, hogy napon-ként az ő rófas koronáját el-mondanak, és őtet Annyoknak választanak, minden szűkségeikben úgy folyamodván hozzá, mint saját édes Annyokhoz. Végre azt-is nagy örömökre meg-vallá, és meg-jelenté nekik nem kérkedésből; hanem hogy jobban bátorítsa, és erőstse Fiait, hogy a' Boldog Szűz meg-jelenvén néki ígérte, és fogadta légyen, hogy meg-szakadozott Szerzetének gondját viseli, és azt maga oltalma-alá veszi, és újra tellyes épfégre, és elébbi virágózására hozza.

Previsani Sebestyén régi jó akarója Szent *Kalazantzius*nak halván, hogy immár a' végfő Keresztényi köteleffégeit el-végezte volna, és az Oltári Szentféget-is fel-vette volna egészfzen el-készülvén a' végórához, noha alég mozdúlhatta, hogy im nagy efésben a' térdét felettéb meg-ütötte volna: még-is felöltözteté magát igen kínos fájdalmak között a' szolgáira támaszkodván a' Szent Fundátorhoz tellyes bizodalommal járula, szives bútsuzási, és ajánlái között arra kéri a' Szent Atyát, hogy a' térdére a' Szent Ke-

Kereszt jelét kezével reá vetné: szíveffen meg-tselekedte ezt Szent Atya kedves barátjának kérésére, és ime alég meg-tévé a' Szent Kereszt' jelét, azonnal meggyógyula a' beteg, és fel-ugordván nagy örömmel hálákat ada az Istennek, és Szent *Kalazantziusnak* azután egy tálatskáját el-vévén örök emlékezetre vigan, és mindenütt ditfekedve haza-tére.

Ugyan az nap két Szerzetesét a' Pápához küldötte, hogy Ő Szentfégétől, úgy-mint Kristus' Helytartójától utólsó áldást mély alázatossággal kérnének, ki-is nagy szívefféggel azt meg-adta, és magát Boldogságba bé-jutandó könyörgéseibe nagy bizodalommal ajánlotta.

Más kettőt Szent Péter Vatikánumi fő Témplomába küldött, hogy az Apostolok' Fejedelme Szent Péter' rézből öntött képenek lábait ő helyette megtfókolná, annak bizonyíttáfára, hogy *Kalazantzius* Iósef a' Közönséges Romai Hitet a' mint élteben tartotta, és vallotta meg-másolhatatlanúl, úgy abban kívánna meg-is halni. Azon estve az utólsó Szent Kenetet fel-vette különös áhíthatossággal, és kérte Szerzetesseit, hogy a' Kristus kín-szenvedéséről való Letzke, Szent Írásból ő előtte értelmessen olvastassék, hogy maga az-alatt az ő szerelmes Űdvezítője' kinyairól elmélkedhesse, azon-is escedezt, hogy ha látandják bádjadozni, és lassúdni, hogy ne fajnáljanak akkorra egybe-gyűlni, és az el-váláshoz készülő léleknek a-

ajánlását el-mondani, és utólfő útközetben Hitnek, Reményfégnek, Szeretetnek, és Tõredelmefégnek indulatira fegéteni.

Hufzon-negyedikben ifmét elõ-jõvén az Orvofok, némelly orvoffágokat néki bé-adának, biztatván õtet ifmét fel-gyógyúlással. A' Szent Atya azonban mondá nekik, hogy hafzontalan az õ minden iparkodáfok, mivel már a' végfõ óra szem elõtt vagyon, és a' Pergnani Pétert (ez vala egyik Orvos' neve) meg-fzólítván: Jó Uram, Péter Uram, úgy-mond, holnap, mikor az én 'Testem' befõ részei holtom után meg-nyitátnak, ne fajnáljon jelen-lenni, akkor nézze-meg mi fekütt itten (mutatta a' májja' tájékát) Azon napnak kõvetkezõ részét, áhítatos foházkodáfok, és elmélkedéfek kõzött a' mennyire lehetett tífendeffen el-tõltvén, ét-fzakának-is nagy részét ollyatén gyakorláfok kõzött, fõ-képen a' Hitnek, erõs bizodalomnak, Isteni fzeretetnek, és tõredelmefégnek buzgó indulatit újítván ki-húzta. Két orakor éj-fél után kérdezé azoktól, a' kik mellette valának, hány órát útõtt-volna, kik felelvén, hogy két óra volna, számlála õtig, mellybõl efzbe vevék, hogy az lenne ki-múláfának vég-órája. Négy óra után látván a' kõrülõtte virrafztók, hogy már igen el-gyengült fzókkal mondaná JÉSZUS', és Mária' neveit, és kezeikben való fzives ajánláfokat, jelt adának fzokás fzerént a' többi Szerzetefeknek harangotskát meg-vonván. Azonnal õfzve-futottak

tak mindnyájan, és a' testétől meg-váló Lélek' ajánl-
fát zokogva, és sírva mondani kezdék. Mellyre Ka-
lazantzius-is égre emelvén szemeit 'szives óhajtások
között, a' Kereszten függő Üvezítő' képét tsókolgat-
ván, és JÉBUS' édeffeges nevét három-szor segít-
ségül híván ép elmével, és eleven érzékenységekkel
ki-adván lelkét, nagy tsendefféggel végezé életét. Kis-
Afszony' Havának hufzon-ötödik napján virradóra,
ezer, hat-száz negyven-nyoltzadik esztendőben.

*Et iste quidem hoc modo vita decessit. És ez u-
gyan ilyen módon műla-ki ez életből, nem tsák az If-
jaknak; de az egész nemzetnek-is maga Halálának
emlékezetét hagyván a' jóságos Tselekedeteknek, és
Erősségnek példajaiul. 2. Machab. 6. v. 31. Hagyott
igen-is néktek Áhítatos Iskolák' Szerzetessei, Kala-
zantzius' Nemzete! emlékezetes Példát, mellyet sze-
meitek előtt függő tükör gyanánt viseljete, és gyak-
ran belé nézzete, ha eléggé álhatatosok, és erőssék vagy-
tok e' az eleve fel-válalt fogadáfaitokban? ha köve-
titek erősségét, kedvetlen, és ellenkező történetekben
egyarányúságát. Mi esett volna könnyebben neki mint-
ha az ellenkezők' kívánfága-szerént, reá állott volna
a' Szerzete' fel-bontafására, ó minden bajtól meg-me-
nekedvén, aggodás törödés, és fok kedvetlenségek
nélkül nagy tsendefféggben végezhetten volna életét,
ha nagyobbra bótfulte, és szerette volna maga tu-
lajdon békefféget, és nyugodalmát, hogy sem az*

Isten' íhrléseire halgatni, és annak akaratját követni.

De mivel hogy egy-szer Isten' dítőfége, és az ő Szent Országa' gyarapítására fel ajánlotta magát, kész vala meg-áldoztatni, és minden-némű keferűsegeket el-nyelni, és meg-szenvedni; hogy sem annak védelmezésétől (a' mennyire tőle jó mód alatt ki-telhetett) el-állani: Istenben vetvén erős bizodalmit, mert reményli vala, hogy a' Mennyei Úr, annak a' munkának, melly minden eredetét Ő Szent Félégétől vette, gyámola, és oltalmazója lészzen. Jól-lehet-pedig azt a' végfő, és tőkélletes vigasztalást el-nem érhetette; hogy a' Szerzetének helyre való állttatását, és tellyes épféget újra láthatta-volna. Meg-elégedett mind-az-által ezekkel, hogy még az ő életébe Ő Szentfége akkor dítőfégeffen országló Pápa láttatott ismét némelly kegyelmekkel a' meg-aláztatott Szerzethez írgalmaflan hajólni, mellyből nagyobbakat reményleni, és várni lehetett.

Meg elégedett *Másod-szor*, hogy még élteben látta, és tapasztalta, hogy egy-néhány Fejedelmek szabad birodalmú Köffégek, Püspökök, és világi fő Méltóságok efedező, és közbe-vető leveleikkel folyamodnának Ő Szentfégenek, és a' hatalmassabb Kárdinálifoknak, a' Szerzet' helybe való állttatásáért. Végre tellyes vigasztalással múla-ki e' világból, mert az ő mindenkori gyámola Boldogfágos Szűz Mária megjelenvén néki, meg-igéré, hogy ismét lábra fog állani

ni az ő Kifded Szerzete, és elébbi virágzó állapotjára jutand.

Már Szerelmes Atyámfiai emeljétek-fel szemeket a' ti Szent Elő-járótokra, nézzétek ötet lelki szemekkel a' fényeskedő ditsőfégben, és Mennyei boldogságban, sok szenvedett infégi, és gyötrelmi után, de nézzétek egy-szer 's-mind, ez élet-béli munkák, és keferőlégek között, mi-némű erős, és nyúgot szívvel győzte azokat. Szóljon az ő rothadást nem esmérő nyelve, és épen maradott szive a' ti tífűggedező sziveitekkel, birjon titeket arra a' Krístus' malasztjának ereje által, hogy azt tellyes erőből tfelekedjétek, a' mi a' ti fő fogadástok és kötelefégték. Legyetek igaz gyámolyi, dajkái, és nevelői a' Krístus' Kifde-deinek .

Adja a' Mennyei Felféges Úr, a' ki *Kalazantzíus'* tsemetái' neveltetéfére hívott benneteket, hogy a' vagy t'fak leg-kissebb részetskéje-is, *Kalazantzíus'* tűzének égjen a' ti sziveitekbe, mellynek melegétől felgyulladván, buzgó, és szorgalmatos munkálkodásra gerjedjétek, és néki hevüljétek. Ó ugyan a' Mennyei boldogságban nem szűnik-meg ti érettetek külön-külön, és sok gondal, törődéffel fel-állított Szerzetéért (a' mint reményleni lehet) efedezni.

De ti-is járjatok az ő nyomain, az utait kövesfétek! Szent Jeronyimus Paulinushoz irt levelének igéi forogjanak szemeitek előtt: *Habet unum quodque*

propositum Principes suos, Romani duces imitentur Camillos, Fabricios, Scipiones: Philosophi sibi propouant Pythagoram, Socratem &c. Vos autem vestrum Legislatorem sequi, & imitari decet. Vagynak minden rend béli Társaságoknak, és felekezeteknek tulajdon Vezéreik, és Fejedelmeik: a' Romai Vitézek, és Hadi Elő-járók kövéssék Kamillusokat, Fabritziusokat, Stzipiókat, kik Hadi állapotban igen nevezetessék valának: a' természet vizsgáló, és az erköltséket igazgató Tudósok figyelmezzenek Pitagorásra, Sokratesre, és több illyenekre. Ti hozzátok illik, és tartozik, hogy a' ti Törvénytek' Szerzőit hiven kövéssétek, és farkaljátok.

Attendite ad Petram unde excisi estis, & ad Cavernam Laci, de qua praecisi estis. Isaiae 51. Figyelmezzetek a' kő-sziklára, a' mellyből ki-vágattatok, és a' tó' vermére, mellyből ki vagytok metszetteve. Ha illyen nagy Atyának igaz fiai akartok lenni, és örökössi, azt; az igaz áhíthatósságnak gyakorlásában, a' szegénységnek, és alázatosságnak szeretetésében, és a' fel-serdülő Ifjúság' jó neveltetésében, és tanításában mutassátok, és bizonyítsátok. *Si Filii Abrahae estis, opera Abrahae facite Ioan. 8. v. 28.* Ha Ábrám' Fiai vagytok Ábrám' tselekedetit tselekedjétek.

Jusson gyakorta eszetekbe a' ti Atyátoknak nagy buzgóága; és szeretete, mellyel égett a' neveletlen Ifjatskákhoz, *turpe putetis de Scholis Piis impium adolescentem exire,* gyalázatosnak, és rút dolognak tartásá-

tfátok, ha valamely Ifjú az Áhítatos Iskolákból Isten-
telen mégyen-ki, Szent Pál a' Sidókhoz; de mi hoz-
zánk-is így szól: levelének 13. részében, 7. versében.
*Mementote Praepositorum vestrorum, qui vobis loquu-
ti sunt verbum Dei, quorum intuentes conversationis
exitum imitemini fidem.* Meg-emlékezzetek a' ti elõt-
tetek járókról, a' kik néktek az Isten' igéjét hirdették,
kiknek látván magok-viseelésének végét kőveffétek hi-
tőket.

Te pedig Oh irgalmas Szűz Anya! ezen Szer-
zetnek mindenkori Párt-fogója, *Kalazantzius'* gyámo-
la, és erősségének, bizodalmának Tornyá! tselekedd
a' Te hatható esedezésed által, hogy annak Fiai hív,
és álthatatos művesek legyenek az ő Mennyei Urok'
fzóleiben, ne legyenek a' lágy, és alkalmatos életnek
óhajtói, és keresői: ne vadászják azt a' jutalmat, melly
ez idő szerént való, mint az el-vezendő bérért szol-
gáló bérefek. Nyuljanak az igaz, és nem színlet Is-
teni, és Felebaráti szeretetből édesdeden, és sziveffen
a' minden-napi munkájokhoz; az el-enyészhetetlen ju-
talomra nézzenek, mellyet meg-adand nékik az
Üdvezető JÉSZUS Kristus amaz igaz Biró
a' végfő napon.

MÁSODIK SZAKASZ.

Szent Kalazantzius' Testének el-takaréttatása, és ama' közönséges velekedéscről, melly vala az ő Szentse-ge felől.

A lég vált-el ártatlan Lelke a' Testétől, és a' jutalom' el-vévésére által költözött jobb életre, az ő Szerzetes Fiai, kik ez-előtt nagy felelelemben valának, tartván attól, hogy a' Szent Atyoknak ki-múlása után, már senki gyámolójok nem lévén: elő-veszi őket újra a' szélvész, és addig hánni fogja, méglen tellyességgel el-nem meréti. Azonban a' mit koránt sem reményhettek vala, mindjárt némelly szokatlan örömet, és vigasságot magokban érezni kezdetek, és a' rettegést tágulni. Vidámította pedig őket leg-inkább az, hogy látták ragyogni, és fényesedni a' Sz. Atyoknak ábrázatját, és némelly különös detszt mutatni, a'-hoz kivált-képen való szép illat jöve-ki a' Testből, melly az egész szobát bé-töltette.

Ezekből erőfödött velekedések az Ő Szentsege felől, és mindnyájan el-hitették magokkal, hogy ő ezután Mennyekben hathatóbb tekintetű Szószólójok, és párt-fogójok leszén, hogy sem eddig vala, és inkább

kább vigyáz reájok, nem-is hagyja őket az ellenek fogaikat fenő ellenfégektől mardostatni, és széllyelhányattatni.

Ez-alatt öltöztetéséhez, és Teste' mosogatásához fogának, ezen alkalmatossággal meg-mutatá holta után-is melly nagy bőtfülője, és őrzője vala a' szeméremetességnek, és tisztaságuak, mellyet férelem nélkül egész életében meg-tartott; mert midőn a' holt Testéről az öltöztetők le-vennek az alsó ruhákat, hogy alkalmatosabbban meg-moshatnák, azonnal láttatott a' jobb keze fenkitől mástól nem-mozdétattván, ama' részeket, mellyeket a' Természet, és a' szemérem titkolni szokott ön képen bé-takarni; hogy pedig az-után az öltöztetés között a' jobb kéz fel-emeltetett, annak helyébe mindjárt a' bal kéz magát oda helyezette.

Az nap reggel el-készülvén a' Testnek (a' mint szokás vala) fel-öltöztetésével, a' Házi Kapornában ki-tétetett, és ugyan ottan sok Szerzetesek, es világi Papok, úgy némelley világi fő Emberek-is (el-menvén a' hire boldog ki-múlásának) meg-hidegedett tetemeit tisztelték, és meg-látogatták. Sokan, a' kiknek helyek lehetett, Szent Mife-béli Áldozatokat, ottan a' Test' jelen-létébe, Istennek érette ajánlottak, a' gyönyörű illatot pedig mindnyáian, kik ottan meg-fordúltak, nagy lelki vigasztalással a' Testből ki hatni érzették.

Del-után két nevezetes Orvosok Kásztellani, és

Aaaa

Per-

Pergnani jelen-létekbe, fel-bontatott a' Test, és ki-nyitvatván a' mellyének ürege, és a' többi belfő részek: szemes vizsgálás után tapasztaltatott, hogy a' májja igen ószve-fonnyadott vala, és kifinnyék látszott, mellyből következett az Orvosok' itélete szerént, hogy a' forrófág ottan kezdődött, melly az-után a' testnek többi részeire-is ki-fzärmazott.

Más nap, melly Kis-Afzszony' Havának hufzon-hatodik napja vala, a' közzel lévő Szerzetes Házakból-is bé-gyülvén Szent Pántáleonhoz a' Szerzetesek, a' Testét bé-vivék azok a' kik régiebbek, és főebbek valának tulajdon vállaikon, a' többi pedig égő gyertyákat kezeikbe tartván bé-késérék a' Templomba Halottaknál mondani szokott 'Zoltárokat, és Solos-mákat énekelvén. Mellyet midőn vitetni látott-volna egy négy efsztendős Gyermekecke fenn szóval kezde kiáltani: *ime ibol a' Szent! ibol víszik a' Szentet!* azonban alég nyitódott ki a' Templom, és a' Mife-bé-ji Szent Áldozatok el-kezdődtek, még a' Halotti e-gyebb tzerimóniák hátra lévén, azonnal minden feől, a' nagy Városnak minden részeiről, és végeiről bé-gyülének az emberek, széllyel az útzákon, és a' piat-zokon egy-mást szólétván, és nógatván: *meg-bolt a' Szent Atya, az a' nagy Szentségű Atya ki-múlt a' vi-lágból, noszsa mennyünk látására, Szent Pantaleon' Templomába.* És kevés idő alatt a' Templom előtt való piatzra az utzára, melly körülé vagyon, és a'
Tem-

Templomba közel hat-ezer emberből álló sokaság egy-be-futa, és egybe-gyüle, kik mindnyájan tőkolni, vagy leg-aláb kezeikkel illetni óhajtották a Sz. Tetemeket; azért szükséges vala, hogy több Szerzetes Atyák rendeltetnének, kik a' Testet őriznék, és a' tolyongó népet hátra nyomnák, hogy a' koporsója békével, és helybe-maradhatna; mert azt-is (noha körül vala rakva magas székekkel, és padokkal) a' sokaság, melly hozza félni akart minden-felé tafzigálja vala, és egy-néhány-szor helyéből-is ki-mozdétá.

Sokan a' fő Renden lévők bőzzúl magok nem jöhetvén, vagy a' tolakodást általván, holmi áhítatosfágra szolgáló eszközöket küldének, hogy azokat a' Test körül álló Atyák a' Szent Testhez illették; mások olvaőjét el-kérették, vagy süvegetskéjét, vagy óvéből egy darabotskát, azért szükséges vala az olvasót, a' három szegű, és a' kissébb süvegetskét, a' Keresztet, melly a' melyén kezei között vala, az óvét fok-szor változtatni, és mást mást fel-tétetni. Némelyek a' felső, és Míse mondáshoz készült Ruhákból, melly rajta vala darab részetskéket el-metfzének, mások haja szállaiból ollótskával, vagy Szerzetes ruhája' prémjéből el-vágának. Minden szerentfésnek tartotta magát, a' ki valami maradványában részefülhetett. Egykor azon idő alatt, mellyen a' Templomba ki-tétetve fekütt a' Szent Atyá, nem tudatott hoñan, és ki által az egész Teste gyönyörűféges virágokkal,

és külömb-félékkel meg-hintetve látfszatott, azokat a' jelen-lévo nép, nagy örömmel széllyel ragadozta, és szorgalmatoffan a' leg-kiffebb leveletskéjét, és szálatskáját-is fel-fzedegette.

Azonban hova tovább, mind nagyobb nagyobb tolakodás következett; mert a' nép mindenünen felettebb szaporodott, kivált fok hozfszan sínlódó betegek, fánták, vakok, ina-fzakadtak, viz-korfágofok, fekélyesek erőszakoffan a' Szent Testhez közelebb vitettetni akarván magokat, annak okáért a' Templomban nagy kiáltás lón, ki azt kiáltotta, hogy könyörüljön rajta Szent *Kalazantzius*, halgassa-meg kérését, nyújtsa Isten eleibe buzgó könyörgését; ki örömmel el-vetvén mankóját, a' nyavalyájától szabadúlnak mondotta magát az ő esfedezése által, és fenn-fzóval az Istent dítfsőítette, *Kalazantziusnak* kőszönvén, hogy meg-halgattatott, és lábra álhatott; ki zokogott, és kínos nyavalyáját beszélte, és fel-gyógyuláfát nagy bizodalommal várta mihelyest érheti, és tőkölyhatja vagy lábait, vagy kezeit. Innét mivel a' népet a' vitézek sem tartóztathatnák, és nem győznék vízfza nyomni; el-vegezték magokban a' Szerzetesek, hogy a' Testet a' fekrestye mellet való szobába, mellynek jó ajtaja, és erős zárja vala, által-vinnék; meg-is tfelekedték a' Hadi embereknek segétfégével, noha nagy nehezen, és a' Templom', és szoba' ajtajára az emlétett Katonák kőzül, kik Ő Szentfége népe kőzül valának, erős

Srá-

Stráfákat álítának. Magok a' Szerzetesek a' Test körül maradván, és szokott könyörgések' elmondásában foglalatofok lévén. A' nép között pedig csak az érdemesebbeket, vagy a' nemesebbeket, vagy azokat, a' kik súlyos betegségben lévén már fokáig túrtették magokat, kevesen-ként botfátanak bé.

Illyen munkában majd mindnyájan foglalatofok lévén az oda való Szerzetesek, és azon igyekeztvén, hogy a' nép' buzgólagának eleget tegyenek, úgy mind-az-által viselvén magokat, hogy valamiben az Anyaszent-Egy-ház' Törvénye, és rend-tartási ellen nevétenének. Azonban ki gondolhatta volna, némellyek az irigyek, és ellenkezők közül el-menének a' Város' Vitze-Gubernátorához, Prelátus Rivaldihoz, bé-vádolván őket: hogy ők kész-ákartva ön-magoktól már második napra a' Fundátorjok' holt Testét fenn tartják a' Templomban nyilván ki-tétetve, és hogy a' nép azt Szentnek kiáltya, a' Szerzetesek pedig a' népet nem hogy arról dorgálnák; de inkább erőfétik, és vélekedéseiket nevelik, leg-inkább azzal, hogy olly fokáig temettetlen tartják. Annak okáért, hogy több több botránkozás ne legyen; parantsolná-meg, hogy mindjárt írba bé-téteffék.

Halván a' jó, és kegyes szivű Prelátus az illyen vádokat, meg-állá egy keveslé, és nagy álmélkodva ezekre fakada: *Mi Deus! fieri ne potest, iam mortuus est, & adhuc dum persequuntur Innocentem!* Oh

én Istenem! hogy vagyon ez lehetőségese! már megholt, és még-is üldözik az ártatlant. És azonnal mutatván nagy neheztelést, és kedvetlenséget, el-küldé magát a' vádolókat.

Itten nem nyervén semmit egyebet az ortza pirúlásnál, és haragos szemeknél, el-menének a' Városban Hely-tartó Kárdinálishoz; ottan a' Kárdinális körül forgó egy bizonyos fő Tisztét reá bírják, hogy külgye emberét Szent Pántáleonhoz. a' Porofzlók' egyik Tizedeffével, és parantsolta-meg a' Kárdinális' nevével, hogy a' Szent Pántáleonnál lakó Szerzetesek, minden hallasztás nélkül firba tegyék a' megholt Fundátorjokat, és földel hányák-bé, külömbet fe tselekedjenek. Ezt a' parantsolatot meg-értvén az Atyák, felelék: hogy mindjárt sziveffen engedelmeskedni fognak, tsak a' népet el-tolhassák, eddig is nem rajtok múlt. A' Tizedes alég várta, hogy ki mondja a' parantsolatot a' Testhez fiete, és egyebet nem kaphatván, egy darabotskát a' lábbeieéből magának elvága, és haza mene. Az-alatt a' Szerzetes Ház' Előjárója, két Szerzetest küldé a' Kárdinális Vikáriushoz, hogy végére járnának, ha valóban az ő akarátja, és parantsolatja vala e' az, a' mellyet elébb hallának, mert igen gyanakodtak abban, hogy ne talán más valaki ezeket a' Kárdinális' neve alatt parantsolta volna, ki nek annyira való hatalma nem vala; mert tudták, hogy a' Kárdinális különös jó akarójok lévén, il-

lye-

lyeneket egy könnyen nem parantfol.

Kárdinális Hely-tartó halván a két Szerzetestől mi történt volna, és mi-némű parantfolatot vettek volna az ő nevével, el-tfudálkozott rajta, mind-az-által könnyen ezbe vette, honnan származott légyen ez; maga világoffan meg-vallotta, hogy ő semmit ollyast nem izent, sem nem parantfolt. Azonban nagyon örvend azon; hogy a' Fundátor, ki felől ő minden-kor igen jó vélekedésben vala, ennyire bőtsültetik az egész fokasságtól, és Szentnek tartatik. Igazán erről lehet mondani: *Isten' szava, a' nép' szava.* Azért meg-parantfolá, hogy még egy nap tartanak temettetlen a' Testet, akár menyit agyarkodgyanak az irigyek, és gonosz akarók; ők a' Város népe' buzgófágának eleget tegyenek. De a' tfuda történeteket (mert úgy halja, hogy azok is történtek) szorgalmatoffan, és hitelyesen fel-jegyezzék, és minden tfudálatos, és természet' ereje felett esett dolgot, vagy tapasztalt kegyelmeiket úgy irják-fel, hogy egy-szer 's-mind a' szemeikkel látó, és tapasztaló hitelyes Tanúknak-is neveiket fel-téteffék hitet érdemlő emberek által.

Hogy jóvendőben ha Istennek úgy tétfzenék, légyen mi mellet, az ő Szentsege felyül téendő törvényes protzessufokat kezdeni, elő-mozdétani, és folytatni. Hogy pedig valami illetlenség a' népnek tola-kodása, és rohanása miatt ne következzenek: parantfolá, hogy a' Svajtzerek közül, kik Ő Szentsege Test ör-

zói egy Tizedessel, egy-néhány köz ember oda rendeltették, kik vigyáznak a' Testre, és a' népet tsendességbe tartanak.

Igy immár elő-jövén az őrzők számoffabban, és módjok szerént stráfákat álván nagyobb tsendességben valának, a' kik a' Testhez bé-gyűltek vala egész nap estig: ét-szakára senki nem botfáttatott-bé, hanem a' kik már benn valának, azokat egy darabig szűkség vala meg-szenvedni, méglen ön-képen széllyel nem o-szolnának.

A' hufzon-hetedik napon jó reggel, által látván a' Szerzetesek, hogy fokkal nagyobb számmal bé-gyülekezik, és őszve-fut a' nép, és azért nehezen vihetnék végbe nappal az el-takaréttatást, ha pedig igen későre haladna azon nap a' temetés tartottak attól, hogy véteni fognak a' Kárdinális Hely-tartó rendelése ellen, arra nézve jó reggel, a' nap' fel-tetése előtt, hozzá-fogának, és a' Testet egy ónn koporsóba, mellyet a' végre az Alatriai Hertzeg készítetté-vala, bé-tévén, és a' Templom' ajtaját erőssen bé-zárván, és meg-támasztván a' szokott 'Zoltárok', és énekek' el-éneklési után, az el-készítettett firba el-temették földel bé-takarván. Az-alatt pedig még ezek bent a' Templomba szokott szertartásokkal végezik a' Temetést, őszve-tódult nagy fokasság a' Templom' ajtajánál zörgete, és felettébb nyughatatlankodik, mellyet hogy le-tsendesítsen, és addig-is valami üd-
yessé.

vefféges tanítással tápláljon, kivált látván, a' szép alkalmatosságot, és minden rendből, karból, és nemből öfzve-tlóportozott nagy gyülekezetet, egy nevezetes Szerzetes Atya Kára-Vita Péter nevű JÉBUS' Tár-fafága' Szerzeresse a' Templom' ajtaja előtt egy kőszékre fel-álván, igen helyessen készült. dítferő Halotti beszéddel a' Szent Atyát meg-tisztelte, többi fölött az ő tfudalatos békefféges türesét, és szegény nevetlen Kifdedekhez való nagy szeretetét s-merő Atyai gond-vifelefét dítfóítván, és mindenek előtt hirdetvén, mellyért örök áldásban léfzen a' Kégyes Iskolák előtt az ő neve.

Véghez menvén az el-takarétás, a' Templom' ajtaja meg-nyittatott a' nép azonnal bé-rohant nagy óhajtozva ifinet a' Szent Testnek helyére fietvén, hogy azt illetheffe, de nem látván fohut mindjárt efzbe-vette, hogy már el-temettetett-volna, azért a' földet a' hol gondolta, hogy el-tézetett hánni kezdé: de a' vitézek, és a' Szerzetesek abban ellent álván le-tfendefitették a' népet, kivált tudtára adván az egefz fokafágnak, hogy már nem illett, nem-is vala f szabad a' Testet úgy tartani, sem törvény, sem szokás ezt nem engedvén, és a' Kárdinális Hely-tartónak-is ez vala az akaratja.

Dél után a' Kárdinális Vikárius' fzeméllyébe egy Prelátus, és azon-kivül azon Rendből négyen, úgy-mint Tanú-bizonyfágok meg-jelenvén Szent Pán-

táleon' l'emplomába bé-zárattatott ajtókkal fel-emeltették a' Testet, és meg-fzemlélték szorgalmatoífan meg-vísgálván, és minden állapotjáról a' mint találták vala, tudofétották a' Kárdinális Hely-tartót. Eszteni-dó' el-teléfe után ísmét maga a' Kárdinális Vikárius Gineti, újra meg-tekéntette a' Szent Testet, és minden kórnyül-álló dolgokat fel-jegyeztetett, mellyre az-után kezdődtek törvényes vísgálások, és fok Tanúknak meg-híteltetési ugyan Ó Eminentziája Kárdinális Vikárius' parantsfolatjából, és engedelméből.

HARMADIK SZAKASZ.

Szent Kalazantzius' boldog ki-múlása után nem fokára a' Kegyes Iskolák ísmét újlag Szerzet-szeri fő garaditsra, és bótfületre fel-emeltetnek.

Nem láthatá, el-sem érheté Szent Kalazantzius a' le-fzállétatott Szerzete' újra ísmét lett emeltetét, meg-hala e' vígalstzás nélkül; de mi tfuda! nagyobb vala Móyses, és méltóbb fok garaditsfal ó nálánál, és arra választatott vala az Istentől, hogy bé-vezesse az Israël' népét a' téjjel, és mézzel folyó ígérret földébe; negyven esztendők alatt a' pufztában fok ízetlen falatokat nyelt, fok zúgolódásokat hallott a' népétől, még-is nem mehete-bé, meg kell vala elégedni neki, hogy a' Nébó Hegyéről az egész földet meg-fzem-

fzemlélhette: melly hegyen a' bé-menetel előtt Jordánon innen meg-is hala Isten' hagyásából.

Meg-elégedett *Kalazantzius*-is azzal, hogy Isteni Ihlésből, és a' Boldog Szűz' jelentéséből meg-tudhatta, hogy ismét nem fokára meg-épül, és gyökereből ki-kél, és kellemetessen virágozni, és illatozni fog az ő Szerzete, mellyet-is Szerzetes Fiainak léendő vigasztalásokra, halála előtt ki jelentett, azt szűkösségnek állítván az ő meg-erősítetésekre.

Úgy-is történt; mert boldog ki-múlása után nyoltz esztendővel nagy emlékezetű VII^{dik} Sándor Szentféges Pápa 1656 esztendőben, Boldog Aszfzony Havának huszon-negyedik napján, Kegyes Iskolák' Társaságát felsőbb garáditsra emelteté, mi-néműbe vala V^{dik} Pál Szentféges Pápa' idejébe, és maga Ó Szentfége ön-ként való kegyelméből Méltóságos Kárdinálifok közül Kárdinális Ginettit, maga Hely-tartóját a' nagy Városban, Protektornak, vagy-is Apostoli Szent Szék előtt oltalmazónak, és Párt-fogónak rendelé. Nem külömben Gyenerálif-is választá, a' ki Társaság' Elő-járója lenne, *Szegóviai* Gárziás Iánoft, kit Szent Fundátor kivált-képen kedvelt, és szeretett vala nagy mértékletességéért, és Istenes dolgokban tapasztalt buzgóságáért. Ez bölts, és nagy Tudományú Férfiú vala minden dolgaiban, a'-hoz vigyázó, gondos, és szeléd's-tfendes minden indulatiban. Hogy pedig Szerzetesi módon taurátsoffai lenné-

nek az elő-kelők közül, *Affistens*-eket rendele néki maga. Ó Szentége P. Kafztelli Ferentzet, P. Fideli Iósefet, P. Spinola Istvánt, és P. Skafzelláti Kamillust, kik mind a' négyen nagy kegyességű Tűdós, és éltes Szerzetesek valának, kik a' Szent Fundátorral vizen, és tüzen által-menvén fokakat fzenvedtek.

Ezek felett meg-adá a' Gyenerálifnak, hogy *Affisten*-ei tanátfával Taromtány-béli Elő-járókat (Provincziálifokat) úgy különös Szerzetes Házakban, rendelheffen, és választhasson Igazgatókat, és Gond-vifelőket. Hozzá adván a' többi kegyelmeket-is, a' mellyek szűkségesek valának abbéli Hivatalnak folytatására, és az egész Tárfafágnak kormányozására, mind ezek Ó Szentége' határt-vető, és végező levelelőből világoffan ki-tetzsenek.

Ugyan erről a' Szentféges Pápáról iratik; hogy minek-utánna hallotta-volna mi-némű jeles dolgok jönnek-ki a' vizsgálatafok' alkalmatoffágával, Szent *Kalazantzius'* életéről, kegyes erköltseiről, és általa nyert kegyelmekről: és leg-inkább, hogy fok fő emberek, Méltóságok, Fejedelmek sürgetnék' már-is az Apostoli Szent Széknél, hogy ez a' boldogúl ki-múlt Férfiú, a' ki tűrésnek merő példája vala, és már éltében fok tudákkal tündöklött, valami jelessebb nevezettel, és dítőfégessebbel tiszteltesék-meg az Anyaszent-Egy-házban: és hogy az ő meg-aláztatott Tárfafága, elébbi tellyes bőtfületeére emeltesék-fel, ezek-

re fakadott: *O magnam Dei bonitatem semper laudandam, pauci homines contra hunc Dei Servum consenserunt in unum, atque fremuerunt; nunc autem injuriarum compensandarum causa, universus orbis ad famam ejus augendam conspirat.*

Oh mindenkor dicsőre, és imádásra méltó Istennek nagy jófága, ime kevés idő előtt egy-néhány ember ez ellen az Isten' Szolgája ellen egybe-fzövetkezett, és agyarkodva dühöskedett, hogy meg-tapodja, és meg-gyalázza őtet; most ellenben a' tett rövidfégek' ki-pótolására majd csak nem az egész világ az ő hírének, és bőtsületének öregbítésére meg-egyezz.

Ezer, hat-száz hatvan-kilentzedik esztendőben, Mind-Szent Havának huszon-harmadik napján, dicsőféges, és boldog emlékezetű IX^{dik} Kelemen Pápa Rospiliofi nevű, a' Tárfaság' garáditjáról Szerzet-szeri bőtsületre a' Kegyes Iskolákat fel-emelte meg-adván nekik minden engedelmeket, és Privilegyiumokat (a' mint deákúl nevezzük) ujjolag tellyes jussal semmitki nem fogván mi-némű szabadságokkal, és engedelmekekkel, már az előtt XV Gergely Szentféges Pápa' ideibe fel-ékesítettve valának. Ezt pedig leg-inkább azért tselekedte, hogy maga, még úgy-mint Prelátus, és ismét úgy-mint Kárdinális, egy-néhány izben jelen-vala, midőn ennek a' Szerzetnek állapotja pörbe, és versengésbe forgott, és vitattatott az Egy-házi Törvény Székek előtt, sőt a' Szerzet gyenerális Gyű-

lésen-is akkori Szentféges Pápa' parantfolatjából jelen-vala, úgy-mint Egy-házi Biró, és az Apostoli Visitáziónak egyik Tagja midőn tudni-illik az Operárius Fráterek zenebonát indítottak vala a' Szerzetben. Akkor tapasztalta, és szemeivel látta a' Szent Fundátornak sok szép bűtseit, ártatlanfágát, békefféges tűrését, mély alázatosságát, nagy Szentféget, az-után pedig mindeneket jól meg-fontolván, ki-nézte, hogy merő irígyfégből árúztatott volna el, és hogy némelly nagyra vágyó, és kevély emberek' mesterkedése vesz nevét költötte volna az ártatlannak, mellyre nézve annyira meg-rongáltatott, és le-nyomattatott a' Szerzete-is. Holott ő reá akár mennyit vizsgálódtak, egyebet nem kenhedtek, hanem hogy igen el-korodott vén ember volna, de senki esze-fordúltnak nem-esmérte nem-tartotta, azokon kívül, a' kik azt költöttek felőle, hogy magok a' fő Tifztfégre fel-hághaslanak.

Tizedik Innotzentzius Pápa' ideibe illyen végezés a' többi közöt jött vala - ki a' Kegyes Iskolák' Szerzetének állapotja felől: hogy annak Regulái a' mennyire keményebbeknek, és meg-tartásra nehezebbeknek találtnának, meg-igazéttafanak, és némelly mértéklés, vagy lágyítás tétetteffék azokban. Melly-hez képest ezer, hat-fáz nyoltzvan-hatodikban XI. Innotzentzius boldog emlékezetű Pápa, az egész dolgot így intézé-el maga végezésével (Dekretumával)
 hogy

hogy a' szegénység, mellyre kótelezik magokat azon Szerzet-béli személlyek, a' Tridentomi Szent Gyűlekezet' értelme, és Rendelése szerént magyaráztassék, és tartassék általok ; hogy tudni-illik szabad legyen nem különöffen ugyan kinek kinek de közönfégeffen a' Szerzetnek, és Szerzetes Házaknak, mind ingó, mind ingatlan jószágot, és jövedelmeket birni.

VIII^{dik} Sándor ezer, hat-száz kilentzvenedik esztendőben, ön-maga kegyes indulatjából meg-hagyá, hogy az áhítatos Iskolák' Szerzetesei, más Szerzetesek' módjára egész-tzipelyöket hordozzanak, mellyek egészszén bé-borétfák a' lábok' fejét.

Mivel hogy némelly Országokba e' Szerzet felől ilyen vélekedés vala, melly-is merő bizonyos dolognak tartatott, hogy e' Szerzet-bélieknek nem volna szabad más egyébre, hanem olvasásra, írásra, és szám-vetéésre, és ugyan nem más rend-bélieket hanem tfak szegényeket, és Kifdedeket tanítani: ha hogy pedig azt tfelekedendik, hogy a' gazdagokat, és a' nemesseket a' felsőbb, és szentebb Tudományokra tanítják, nagyot hibáznak: és mind magok Regulái, és szer-tartási ellen, mind pedig az Apostoli Szék' engedelme, és végezése eilen vétének. Arra nézve nagy emlékezetű XII Kelemen Szentféges Pápa ezer, hét-száz harmintz-egyedik esztendőben, Pünköft Havának első napján ilyen parantsolatot, és végezést ada-ki: hogy a' Kegyes Iskoláktól neveztetet Szerzetnek min-

denkor szabad volt; a' felfőbb, és szentebb Tudományokra-is egy-aránt a' nemelleket, és a' nemteleneket, a' gazdagokat, és szegényeket tanítani.

Ezek-után ezer, hat-száz kilentzven-kettődik esztendőben vége lón az Apostoli Szent Szék' hatalmával, és engedelmével készült törvényes vizsgálásoknak, és Hiteltetéseknek, Szent *Kalazantzius'* élete, és kegyes erköltsfei eránt mellyekről XIII^{dik} Benedek boldog emlékezetű Pápa azt végezte: hogy annak kegyes erköltsfei, és jó tselekedeti, a' Kőzönféges Keresztény emberekben találtatott erköltsfeknek jófágát fel-múlták, és meg-haladták, és épen fő vitézi garaditsra emeltetteknek találtattak, erről az ítéletről az Apostoli Szent Szék' végezése költ ezer, hét-száz huszon-nyoltzadik esztendőben.

Húsz esztendők el-telvén, boldog emlékezetű XIV^{dik} Benedek Pápa a' tfuda-tételeknek meg-vizgaltatására fel-állttatott Törvényes folytatásokat elővitettvén, és meg-rázogattatván, számtalanok közül, két tfuda-történetét ki-választá, és azokat a' Méltóságos Kárdinalisokból, és Púspókókból álló Törvény Szék' ítéletére hagyta, kik-is meg-egyező értelemmel, és akarattal azokat világos igaz tfuda történeteknek ítélték, helybe-hagyták, és meg-álétották. Mellyre nézve azon nagy emlékezetű Szentféges Pápa Szent *Kalazantziust* Boldognak neveztetni rendelte, és hagyta. Nem kü'ömben azt-is, hogy az ő Szent Teste,

vagy

vagy akármelly maradványi, és Erekyei méltó tiszteletben tartathassanak a' Hivektől meg-engedte. Erről bizonyfágot téfzen ezer, hat-száz negyven-nyolczadik esztendőben, Kis-Afzszony' Havának hetedik napján Romában költ Ő Szentségének ítélő, és végező levele, melly így kezdődik: *Coelestis Paterfamilias &c.* Mennyei Tfelédes Gazda, kinek ítéletét mindenkori Irgalmaflága dítfőti, és fel-magafztalja. A' mint ide ala olvasni lehet.

Végezetre leg-közelebb időben, Kristus' Anyaszent-Egy-házát Igazgató boldogúl ki-múlt XIII Kelemen Pápa ennek a' most folyó századnak hatvan-hetedik esztendeiben gyakortább emlétett *Kalazantzius* Iósefet Kegyes Iskolák' Szerzete' fel-állítóját, vagy-is Fundátorát, minek-utánna az Úr Isten ismét ujjabb tfuda történetekkel meg-dítfőitette volna: jeles Egy-házi tzerimoniákkal, és víg ünneplések, díszes, és pompás készületek között Szentnek nevezte, és a' Boldog Mennyországot bíró Szentek' Lajstromába írta, és iratadni parantsolta. A' mint ezt Ő Szentségétől ki-adattatott végező, és határt-vető rövid Levél világoffan le-írja, és bizonyítja, melly mindjárt akkor magyar nyelvre fordíttatott, és Kalotsfai bötűkkel ki-is nyomtattatott.

NEGYEDIK, és UTÓLSÓ SZAKASZ.

*Kalazantzius' boldog ki-múlása után történt tsuda-
tetelekről.*

Páter Talenti Vintze a' Szerzetnek Krónikájából, és egyéb hiteles irásiból némelly tsuda-történeteket őszve-fzededetett, mellyeket a' nagy Irgalmú Isten méltóztatott engedni, az ő hív Szolgája Szent *Kalazantzius* Iósef' nevének segítségül való hívására, és annak érdemei által, ottan mindjárt ki-múlása után; azoknak, kik hozzája folyamodtak különös áhítatossággal. Ötvenig valót választott-ki az emlétett Atya, mellyeket olasz nyelven ki botfátott életben fel-jegyezett a' végfő szakaszokban. Mi ezek közül tsak harminzat elő-hozunk itten, mivel hogy szánt-szándékkal rövidebbre akartuk szabni a' munkát, mellyek e' szerént következnek:

I. Salvátor Morelli Anagniából való harminz-
ött esztendő korában négy egész esztendőig inasza-
katságban szenvedé Testének alsóbb részét semmi-ké-
pen nem-mozdíthatván, sem lábra nem-álhatván a'
könyökeivel támogatta magát, és úgy valamintire
mászkalhatott a' földön, és elébb elébb tolhatta ma-
gát. Kis-Afzszony' Havának huszon-hatodik napján,
ezer,

ezer, hat-füz négyven-nyoltzadikban, két erős Férfiaktól fel emeltetvén annyira, hogy Szent *Kalazantzius* Iósef Templomba ki-tétetett Testének kezeit, és lábait tőkolhatná; azonnal fel-gyógyula, és kezde lábain nem tőak állani maga erejével; de járni-is, és azután hazájába maga tulajdon lábain Romából nagy hála-adással visszate-re, és állandóan egésséges marada életében, egész nyoltzvan-két esztendőig.

2. Berti Iános Florentziából származott Ifjú, Romai lakos, fok időig őszve-zugorodva lévén az inai, nem járható egyéb képen, hanem erős mankókkal támogatván magát, olykor egy-néhány lépést tehete, de folyvást nem-járható, hanem kőzbe-kőzbe megpihenvén. Ugyan azon mankókkal segéttvén magát Kis-Afszony' Havának huszon-nyoltzadik napján nagy nehezen bé-méne Szent Pántáleon' Templomába, ott a' Szent *Kalazantzius*' firjánál áhíthatóan könyörge, és mindjárt az őszve-zugorodott inai helyre tágulának, és ki-terjedtenek, mellyre a' beteg nyaválájából azonnal ki-épüle.

3. Egy Nemes Afszony Bonelli Angyelika nevű, fok időig egy emlőiben érez vala szörnyű fájdalmakat, és mivel hogy egészen el-száradott vala semmi tejet nem adhatta. Nyert vala ő is egy darabotskát Szent *Kalazantzius* ruhája' prémjéből azt, az emlétett holnapnak huszon-kilentzedik napján, reátevé a' fájós melyére, és azonnal szűnt a' fájdalom,

lom, és az emlő tejet ada, és helyre gyógyula.

4. Szent Mihály' Havában Szofztegni Miklóst Fő embert Florentzia Városában a' heves forrózás, és ismét hideglelés fok-fzori viszontagsággal reá járván annyira meg-törte vala, hogy épen nem bírhatná magát, és azért semmi reményfége nem-volna a' felgyógyuláshoz, és az élethez-is. P. Rubbi Ferentz Áhítatos Iskolák' Szerzetesse halván ebbéli változását, mint jó-akaróját a' Szerzetnek meg-látogató, hogy valamiben vigasztalná: a' beszéd közbe ada a' betegnek két olvasó szemet Szent *Kalazantzius'* olvasójából, a' beteg azokat a' melyére tevé, és mindjárt a' forrófág el-múla, és tellyes erőre, és épfégre kapa a' beteg.

5. Ugyan az emlétett hónapban Milánum Városában Figyini Sándor ifzonyú gyötrelmeket szenvedett, a' benne való vese-kőnek, és fővénynek megindulása miatt az ágyékában, és veseje' táján, a' hol ez a' nyavalya leg-érzékenyebb szokott lenni. Kosmi Iulius nevű jó-barátja, ki Romában lakik vala azon időben: küldé a' betegnek egy darabotskát a' Szent *Kalazantzius'* ruhájából, meg-irván azt-is néki mitsoda tsudák történtek-volna Romába, és más helyeken-is az ő Szent Tetemeinek, és maradványoknak illetések által. A' kínlódó beteg a' maradványt fogá, és hűféges's buzgó könyörgések's fohászzkodások között az oldalára téfzi. Azonnal meg-szűnt a' fájdalom, és a' mint az ágyában, hol egy oldalára, hol másra fordúlt vala

vala még a' fájdalmak faggatták őtet: találta maga alatt egy mondola nagyfágú követ, mellynek ki-fzőkését nem érzette; mellytől hihető akkor szabadult, mikor a' ruha darabbal illette az oldalát.

6. Benigni Jerónimus Szent András Havának elein annyira meg-fanyargattatott a' forró hidegtől, hogy már tellyeffen ereje el-lankadna, és el-fogyna: négy fő tudós Orvosok meg-tekintették őtet, mind a' négyen egy-aránt ki-mondák néki, hogy reménysege ne légyen az élethez; hanem mennél hamarább lehet az örökké való útra készülnön. Midőn a' haldokló emberek Szentfégeit áhítatoosan magához vészli, testvér Húga a' karjára kötött Szent *Kalazantzius'* hagyományiból egy részetskét ada néki, és mondá, hogy ajánlaná magát azon Szent Atyának hatható esfedezéfébe: meg-tfelekedte a' Halálra vált ember, a' mint lehetett tőle, és ortan mindjárt érzé, hogy a' keményen fogó nyavalya el-múlt-volna, és egéssége megtért-volna.

7. Ormandi Iósef Utrikoli Városá' lakossa, Ifjú, és külömben elő-menetelre való nevendék, őtt holnapokig már szenvedé tudó fonnyasztó betegségben, és a' mellet módtalan rekedések miatt-is nagy kínba vala. Az Attya, ki igen tudós Orvos vala maga-is más szomszéd Városokból bé-gyűjté az Orvosokat, hogy tanátsot tartának fölőtte, mindnyájan köz-itéletből, a' jó Ifjat, emberi erő által gyógyithatatlanak itél-

ték. A' Szüléi azonban Boldog Afzfzony' Havának húszadik napján, 1649^{dikben} fel-fogadák, hogy ha annyira való ereje lészén, hogy lábra állhasson, és székéren ülheffen el-vizik őtet Romába Szent *Kalazantzius'* sírjához annak Tetemei' tisztelésére. Azt fel-tévéen magokban, azon órában szem-látomást tapasztalták, hogy egészen meg-újult a' beteg, és erőre kapott, a' szorulásoktól-is szabadult, úgy hogy a' Szüléi fogadásokat, egészfégeffen Romába által-menvén, vegbe-vinné.

8. Sergiuli Katalin midőn nagy fokasságtól körül-vétettetett *Kalazantzius'* Testéhez tolná magát a' menyire lehetett, és ereje engedte az elő-ruhája két felé szakadott, eszbe-vévén mind a' két részét őszvehajtá, a' végre, hogy haza jövéen őszve varja ismét, azután csak ugyan hozzá férvén a' Szent Testhez, kezeit, és lábait meg-tsókolá, és haza menvén ki-tereti az elő-ruhát, keresvén a' repedést, és annyira egésznek találá, hogy semmi jelét nem-látná a' meg-szakadásnak. Ennek a' ruhának illetésére az-után sok Hívek sulyos nyavalájoktól szabadultak.

9. Kolumna Asztolff nyoltzvan esztendő ember, ki már két esztendőől fogva látásában nagy fogyatkozást szenvedett vala, és kilentz holnaptól fogva már tellyessen meg-vakult vala: Szent *Kalazantzius'* holt Testéhez nagy bizodalommal vezette magát, mi-helyest azt illendő tisztelettel meg-tsókolhat-
ta,

ta , azonnal szemei' világát visszafordította .

10. *Tadæus de Alexandro* (az vala a' beteg embernek neve) két esztendeig nagy fájdalokat szenvedett bizonyos mérges kelevénytől, melly a' szemei alatt fakadott vala ki, és egészzen az orra' környékét is ki-ette nagy , és rut lyukat hagyván maga után, mivel Kis-Afzszony' Havának huszon-hatodik napján, Szent Pántáleon' Templomába bé-nem meheté az öszve-futott népnek nagy sokasága miatt, más napra halasztotta, az nap reggel mi-helyest a' Szent Atya' sirjánál buzgó könyörgését végezte, az egész kelevény tellyessen el-vezett, és a' fene-ette hús, és bőr megújult.

11. Terjedvén minden-felé, és nagyon nekedvén fok tífida-történeteknek hire, mellyekkel a' menyei Felső méltóztatta *Kalazantzius'* bőtfüendő Teteit: Palese Vintze új Kastély nevű Helyfégből Hitveffével egygyütt, bé-hozzák Péter nevű Kisded fiatskájokat, ki épen járni nem tudott, noha már elégé idős lenne, annyira gyengék valának az inai, és izei. Ezt Iósef sirjára fel-tevék, és ime egy rövid könyörgés után, a' gyermek maga ereivel fel állá, és annak rendi-szerént lépni, és járni kezdé.

12. Szent Mihály' Havának harmintzadik napján ugyan abban az esztendőben, mellyben boldogúl ki-múla *Kalazantzius*, majd más-fél holnappal ez előtt Kolumna Hertzeg lovas Seregnek fő Tisztye, két-

fzeres hideglelésnek miatta, annyira el-fogyott, hogy az orvofágokban femni reményfége nem lenne, fem az Orvosok' tudományában. Szent Fundátor' Papi füvegetskejét magához hozatá, mellyet látván a' Hertzeg Afzfzony fel-kialta: bizonyára meg-gyógyétja az én Férjemet a' Páter Gyenerális, ki meg életben vala, két ízben meg gyógyétott engem, és ugyan úgy-is történt; mert alég tevek a' beteg Hertzeg' fejére a' füvegetsket, azonnal minden fájdalmi, és a' nyavalya-is el-múlának.

13. Cinyvanta Erfébet' fiatskája igen buta, és életlen elméjü vala annyira; hogy fok tanulási, és iparkodási után, a' vagy tfak a' bötüket fem tudná egymástól meg-külömböztetni; Mind-Szent Havának tizen-hetedik napján, a' Nevendékek' Atyához *Kalalazantzius* Iósefhez folyamodni kezde az Anyya, és kéré nagy buzgó könyörgéffel, hogy fiát segétené. A' gyermek egy kevés idő vártatva nem tfak a' bötüket esmérni; de olvasni-is annak rendi-szerént kezde. Az idősbb Atyafiai ezt halván reá-figyelmeznek olvasására, és el-bámúlva igaznak találják. Ez-után fel-nyölvén ez az Ifjú, és Iskoláit végezvén, Szent Domonkos' Szerzetébe bé-állá, és igen nevezetes Lelki tanító, vagy-is Prédikálló vált belőle.

14. Böt más Havának tizedik napján a' következett esztendőben, Minorini Valerius ágyéka' táján meg-lövettetett vala, és a' sérétek a' belső részeibe
ben

ben maradának, attól iszonyú fájdalmakat szenvedett a' nyavalyás ember, és arra jutott, hogy a' Termé-
szet-szeri viz a' sebeken jönne-ki keserves erőltetés-
fel; és nem a' szokott helyen. Az Orvosok semmit nem
fegéthetvén rajta, az Atyafiai hozának néki, Szent *Ka-
lazantzius'* ruhájából egy darabotskát, mellyet alég
rea-tevék a' sebeire, a' viz a' szokott helyen kezde ki-
menni, és a' ferétek a' sebeken ki-hullának.

15. Szent György' Havának ötödik napján egy
Nemes Férfiú Florentzia Városában hatvan esztendő
korában, lábaiban úgy el-gyengüle, hogy egy lépést
sem tehetné, ezt a' Szent *Kalazantzius'* olvasójával,
mellyet élteben hordozott vala, mi-helyest illették a'
körülette szolgálók, azonnal úgy meg-erősödtek moz-
gásra szolgáló inai, hogy a' Városon egésségessen, és
éppen széllyel járna, semmi fájdalmat, vagy akadályt
nem-érezvén.

16. Kis-Afzfony' Havában a' meg-irt eszten-
dőben Póli nevű városban, a' hídról, mellyen a' Her-
tzeg' Kastélyába fel-járnak, egy leányzó le-ese, melly-
is annyira öszve-törte magát kivált a' melye' táját,
hogy vért hána. Az Orvosok semmit nem használ-
hatván néki, Szent *Kalazantzius'* ruhája' darabotskájá-
val egy akkor szinte oda-vetődött ember, illeté őtet,
mellyet magával hordozott vala illyetén veszedel-
mes történetekre, és a' leány azonnal mind vér há-
nyástól szabadula, mind pedig fel-gyógyula,

17. Ezer, hat-száz ötvenedik esztendőnek elein Litomislium várofába Morva-Országban egy Afzszony-ember terhes lévén kettős gyermekkel, kik mivel még a' méhébe meg-fultak vala, az Annyok el-nem szülheté őket, mellyért-is nagy kínokat szenvede, és a' Halálhoz közelét vala. Lobkovits Hertzeg Afzszony halván ezt a' dolgot, küldé a' nyavaláfnak Szent *Kalazantzius'* Tetemeiből bizonyos réfetskét, mellyet a' vajudó Afzszony áhítatoffan meg-tfókolván, a' holt gyermekeket azonnal el-szülte, és beteg ágyából örömmel, és hálá-adással fel-kele.

18. Hortensia Bistzia nevű tisztefféges Afzszony gyomornak, és a' béleknek nagy fájdalmi miatt végfő órájára jutván Szent *Kalazantzius'* ruhája' prémjével illetetvén, magához tére, és elébbi egéffégét visszanyeré.

19. Ludovika Mária Lengyel Királyné Negyedik László Királynak Hitvese, ezer, hat-száz ötvenkettődik esztendőben, az arany ér miatt nagy fájdalmakat szenvedé: Páter Konti Onúffrius akkor Tartomány-béli Elő járó (*Provincialis*) az Áhítatos Iskolák' Szerzetében, Varfauba szinte akkor meg-fordulván, köteleffége szerént az Udvarhoz méne, és megértvén a' Királyné' nyavaláját, *Kalazantzius'* képét, és ruhája' prémjét tevé a' Királynéra Szent Keresztnek reá-vetésével, és azonnal minden fájdalma megszűne, és a' nyavalyája-is gyógyula el-vefvén minden tüzeffége.

20. Kuvarra Mária, már ez-előtt a' fős, és erőssen evő nedveffégektől majd tfak nem el-vezttette vala az egész orrát, hogy pedig ki-gyógyúlt Szent *Kalazantzius'* maradványinak, és Szent Tetemeinek tulajdoníhatta Isten után egyedül. Most e' folyó esztendőben ismét a' forró, és felette heves hagymázban esvén, már az Utólsó-kenet', és a' több Szentfégek' felvételével a' halálhoz el-készült-vala; azonban ismét Szent Atyához kezde folyamodni, és mi-helyest annak Tetemeivel illettetett; azonnal helyre-gyógyula, és tellyessen ki-épüle a' veszedelmes nyavalyájából.

21. Ariminum Várofába Kárfagnini Innotzentzia a' gonosztól meg-szállot lévén fok ideig. Minek-utánna Szent *Kalazantzius* Iósefnek némelly maradványi a' kebelébe tétettek; láttatott eleinte haldoklani, és az érzékenyfégeitől meg-fosztatni; azonban egy kevés közbe-vetés után a' gonosz el-hagyá őtet, és mindének' látára mint-egy árnyék képébe ki-rohana.

22. Bétsbe Gróf Kurtzius Magni Kőszvénytyől Farzfabától, melly annak pórázossa, kezeiben, és válllaiban gyötrelmes hafogatástól ki-mondhatatlan kínokat szenvedé, a' Prágai fő Orvostól halván, hogy ez meg-gyógyúlhatatlan nyavalya légyen, és az orvosság egyebet nem tehet néki, hanem valamentére enyhéheti. Felette el-búfula, de jó emlékezetű Konti Onúfrius, Áhítatos Iskolák' Szerzetesse, akkor oda érkezvén, alég illeté a' meg-tűzefedett tagjait; azon-

nal nemcsak enyhüle a' kőzvény; de örökké éppen el-hagyá a' beteget.

23. Gróff Lotárius Iósef Urfini Iulia Hertzeg Afzszonynak fia kegyetlen hidegleléstől gyötörtetvén: az Anya magához hozatá Szent *Kalazantzius'* süvegetskejét, mint hogy ez ilyen hagyományoknak nagy ereit hirdettetni hallotta vala, mellyel mi-helyt P. Iános Károly Kegyes Iskolákból való Szerzetes testét illette az Ifjú Gróffnak, azonnal a' heves nyavalya meg-szüne.

24. Antónia Szauli nevű fő Afzszony, ezer, hat-száz ötven-kilentzedik esztendőben, veszedelmes nyavalyába esvén a' testben magát bé-fúró tőv miatt, mellyet az Orvosok *fiisztulának* neveznek, melly is alkalmatlan helyen az álla alatt fakadott-ki. Ez a' fő Afzszony Szent *Kalazantziushoz* Isten után nagy buzgóféggel folyamoda, és mivel egyéb a' kezénél nem vala, annak képével illette áhítatos fohászkodáfi, és maga ajánláfi között a' helyt, és azonnal minden szivárkozása meg-szüne, és a' tőv is el-múla.

25. Laisner Gáspár, Austriában Horna Városában Tanáts-béli esküűt Úr, ezer, hat-száz hatvan-ötödikben, képtelen daganattól, és gyötrelmes fájdalomtól Szent Atyának egy némelly levelét, mellyet a' Szerzetesektől el-kért, a' dagatt tagokra reá-tevésé, ajánlván néki magát hűségesse, és azonnal a' nyavalyájától szabadúla.

26. Szaratzini József két fehből szíve' táján a' hegyes-törrel által-verettetett vala Neápoly Városában ezer, hat-száz hatvan-hetedik esztendőben. Semmi reményfég nem lévén életéhez a' hozzá hivattott Szerzetes, ki Áhítatos Iskolákból vala, nagy buzgófággal a' haldoklót az örökké valósággra készétgette, mindenek felett a' Hitnek, Szeretetnek, és Töredelmességnek indulatira intvén őtet, hogy azokat meg-tenné, előtte jára ezeknek el-mondásában, mennél rövidebben lehetett, ezeket el-végezvén a' ki-műlandóval, még-is egyre kéri: hogy Isten után szívében folyamodjék, és ajánlja magát *Kalazantziusnak*, és a' süvegetskéjének darabotskáját meg-mutatván a' betegnek a' febekre tészí, mellyre a' beteg mindjárt meg-éledett, és a' halálos febei (el-múlván a' nagy fájdalom) meg-gyógyulának,

27. Klementina Rugyieri nevű tisztefféges, és jól magát biró Aszfzony ezer, hat-száz hatvan-kilencztedikben, Sardiniában Kalaris nevű fő Városban, ortzája' szertelen tuzességétől, és arra jövő forró hagsmázban felette igen kínos fájdalmakban vala, a'-hoz a' testben fok-felé el-ágazott, és a' nedveffégeket kiszívó tövtől, melly a' jobb szeménél már három esztendő előtt ki-nyílt vala, szenvedhetetlen alkalmatlanfágokat érzett: P. Onúfrius Konti akkor Sardiniai Provintziális Elő-járó halván a' nyavalásnak ezen nyomorult állapotját, Szent *Kalazantzius'* ereklyéjével,

vel, vagy-is maradványival illette a' fájdalmas részeket, és ottan mind új, mind pedig régi nyavalyájától meg-fzabadította.

28. A' hofzfas, és szünet nélkül gyótró hideg-lelés miatt negyven napok után tellyeffen ereiben elfogyván Neápolisban Avellíni Hertzeg, arra jutott, hogy épen végfő óráját várná, mindenekről meg-téven a' rendeléseket, és a' lelkét-is áhítatoffan bé-vett Szentfégekkel el-készíté; mert már nyilván látszott, hogy semmi földi orvosságok, és szerek nem-hafználhatnának. Végre Szent *Kalazantzius'* hagyományiból a' mellyére tétetett egy ereklyétskét Isten után nagy bizodalommal könyörögvén néki, hogy segétené eb-béli nyomorúságában: azonnal olyan könnyítést, és erőt kezdé érezni maga testében, hogy tóttént *Avelinum* Városába, úgy-mint maga örökségébe visszazá-térni igyekezne, a' még készült tellyes erejét visszazanyeré, és *Avellinumba* egéffégesfen el-juta.

29. Egy Úri Afzfzony *Laura Gaetána* névű, ki, még-életben vala Szent *Kalazantzius*, szokott vala mindenkor a' Szent Atyához gyónni, az-után boldog ki-múlása után, veszedelmes forróságba, és petétsbe (a' mint nevezik) esett, a'-hoz hányáfra való módtalan erőltetés, és gyomornak nagy fájdalmi következték, úgy hogy, az Orvosoktól egézfzfen el-hagyattatnék, azért a' Szentfégek' fel-vétele által kezdé a' halálhoz készülni, és már utólfő Szent Kenetet-

is fel-vette vala. Az-alatt egy jó-akarója meg-emléti néki hogy a' régi Gyóntató-Atyához, ki Menyből segétheti, nagy bizodalommal folamodjék, azonban a' Szent Atya' süvegetskéjéből, mellyet leg-kőzelebb hordozott vala Szent *Kalazantzius*, egy darabotskát a' gyomrára téfznek; álég kezde a' beteg Afzfzony az áhítatos foházkodáfokhoz, és könyörgéshez, mindjárást a' hányás, gyomor' émelgés, és fájás, nem külömben a' forrófág-is meg-állá, és a' nyavalya-is el-ozla.

30. Teofila Varokki forrófágban, fűlei kőrül való tűzességben, és lábaitól fogva egész torkig való daganatban nagy fájdalmokat szenvedvén. Végre egész hat-holnapokig evésben, ivásban, szólásban, és lehelésben felette nagy alkalmatlanfágot érezvén, ezek felett kelésekkel, és fakadékokkal rakva lévén az ortzája, szája, és belső-részei, torka, és inyei, ebben a' nyavalyában pedig annyira el-gyengült, és el-nyomorodott, hogy már semmi reménysége nem lehetne az élethez ezer, hét-száz negyven-hetedik esztendőben Szent *Kalazantzius'* ereklyéjével illetetvén Kereszt vetéssel, azonnal az ágyról fel vevé magát, és egésségesnek tapaszta.

Ezek az ide fellyebb emlétett tífuda-történetek, és ezekhez hasonlók, leg-kőzelebb pedig a' mellyek történtek, Tanteri Margittal Florentzia' Városában 1739^{dikben}, és ugyan ottan Tzekkerényi Kristina, Kaputzina Apátza Szűzzel 1741^{dikben} XIV Benedek, ak-

koron dítőfélegesen az Anya-szent-Egy-házat igazgató Szentféges Pápa' eleibe vitettetvén, minek-utánna ezer, hét-száz negyven-nyolctadik esztendőben, már harmadik ízben szorgalmatossan, törvényesen, és szemellenesen meg-vizgáltattak-volna; ki-választván Ő Szentfége azok közül leg-inkább az utolsó kettőt; és azokat helybe-hagyván, valóágos igaz tífuda történeteknek ítélte-volna, és esmérte. Akkor Szent Iván' Havának huszon-kilencedik napján, *Kalazantzius'* Istennek hív Szolgája' Teste, Ő Szentfége' parantsolatjából, és annak hatalmával meg-nézetetett, és meg-vizgáltatott. Ezen alkalmatossággal az ő szíve, melly a nyi ellenkező dolgokat, gyötrelmeket, és keserűségeket szenvedett vala, a'-hoz olly nagy szeretettel égett az Istenhez, és a' szegény neveletlen Kifdedekhez, nem különbben a' nyelve-is, mellyel a' Kifdedeket az órok élet' kerelésére olly híven, és buzgón tanította, rothadás nélkül azon épeknek, és frisseknek találtattak.

Végezetre Kis-Afzszony' Havának tizen-nyolctadik napján, azon esztendőben: *Kalazantzius* Iósef Áhítatos Iskolák' Szerzője, és Fundátora jeles készülettel, és Egy-házi díszes tzerimóniákkal, Vatikánumi Sz.

Péter' fő Templomában ugyan nagy emlékezetű
XIV. Benedek Pápától Boldognak mondatott, és
 annak neveztetni engedtetett.

V É G E.

TARTALOM

I. rész

Mely szentül ... töltötte gyermeki ideit? alacsonyabb Iskoláit mint végezte, és a fölylebbvaló, és szentebb Tudományokban mint viselte magát?

1. Hol, és kiktől származtatott Kalazantzius, és mely időtájban? 1
2. Minek előtte Iskolákban küldtetett-volna, az atya házában mint viselte magát? 5
3. Estadilla városában az alacsonyabb Iskolákhoz kezdvén, a' tanulásban gyakorlott szorgalmatossággal a' Mennyeiekhez való áhítatosságot egybe kaptsolta 15
4. Illerdán az Atya engedelmevel végzi a' Filozófiát, és a' Polgári, és Egyházi Törvényt 22
5. Valentia városában a' Theológiát tanulja; De által menvén Komplútumba ott ditsőségesen végezi..... 31
6. Tanulásnak végét érven ... betegségében meg nyeré az Atyától, hogy fogadhassa Istennek a' ... Papi hivatalt ha életben meg-tartatik 39

II. rész

Egyházi állapotában mint viselte magát ... és minemü terhes dolgok bizattattak reá Méltóságos Illerdai, és Urgellai Püspököktől?

1. Mennyre bötsülte Kalazantius József az Egyházi életet, és minemü szentséges erköltsekkel ékesétette?..... 47
2. M. Figuera Gáspár ... Illerdai Püspök mire alkalmaztatta Kalazantius Józsefet ... ? 50
3. M. Kapiglia András Urgellai Püspök mit bizott Kalazantziusra ...? 59

III. rész

Romában Sz. Kalazantzius egészen a' Kegyes életre ... adta magát ... hogy meg-érthesse ö Szent Fölségének akarattyát

1. Szent Kalazantzius Kolumna Márk Antal Kardinál és Hertzeg udvarában mint viselte magát?..... 88
2. Egy-néhány látásból, és történetből érteni-kezdé az Isten akarattját Szent Kalazantzius 101
3. Sok helyeken könyörge Kalazantzius, hogy az el-hagyottatott Kisdedeket fel-fogadnák, és tanítanak ... de sohult ki nem nyerhetvén, végre reá adta magát a' Lelki-Igazgatók tanátsábúl..... 108

IV. rész

Mi-képpen kezdette Szent Kalazantzius az Iskolák tanítását, és ... mennyi akadályokat szenvedett mindjárt eleinte?

1. Szentséges Pápától engedelmet nyervén a' tanításra Szent Dorottya Templománál Tiberis vizén túl kezdette a' tanítást 121
2. Szent Kalazantziusnak régi ellensége a' Pokol-béli Sátán ... minden módon kezdi akadályoztatni a' Szent munkát, kivált Segető Társait kedvetlenségre hozván 127
3. Más segítő Társakat küldött az Úr Isten Szent Kalazantziusnak az el-mentek helyébe..... 134
4. Maga Iskoláinak nevet ada Szent Kalazantzius 139

TAPOLCSÁNYI GERGELY

Kalazantzius József Áhítatos Iskoláktól neveztetett szerzetes rend' fundátorának sommás élete / P. Tapolcsányi Gergely áhítatos iskolák szerzetesse, es volt provintizalissa. – Kalotsan: [typ. Sch. P.], 1772.

V. rész

Szent Kalazantzius Iósef 1600. esztendőől fogva 1617.-ig mint szorgalmatoskodott az Iskolákban? ... mi-képen ... elő-ment az ő Társasága?

1. A Bútsúval jeles Esztendőt mi-némű áhitatos gyakorlások között töltötte? Az Iskolákat tágosabb helyre által vitte, Méltóságos Vestri Prelatus Házát meg fogadván. Mint jára az Iskola' harangotskáját fel-függesztvém? 152
2. Prelátus Vestri gyakran meg-fordula Kalazantzius Iskoláiban, ki azoknak szép hireket be viszi a' Pápához. Ő Szentsége két Kardinálist rendelete, a' kik megszemlélnék a' Kegyes Iskolákat 162
3. A világi Tanítók Kalazantzius' Iskoláit hamissan vádolják..... 170
4. Nagy emlékezetű VIII. Kelemen Pápanak halála következőn a' Dekretum ki-botsáttatása elmarada. Kamillus Burgesi választatván V. Pálnak neve alatt Romai Pápanak, az Áhitatos Iskolákhoz nagy hajlandóságát mutatja 175
5. A világi Tanítók újra vádolják Kalazantzius' Iskoláit a' Pápánál; de helytelennek találtatván vádolások, Ő Szentsége Protektort rendelete ... és Regula alatt való Társaságnak bötsületére emelé..... 181
6. Ismét keserűség éri Kalazantziust; mert a' társai el-akarják hagyni 190
7. Kardinális Torres' Lajos halála után új Protektort kére Szent Kalazantzius; de halván, hogy a' Pápa Kardinálisnak akarná őtet nevezni és ugyan Protektornak tenni, nagyon el-búsula..... 198
8. Landriani Glycerius a' Társaságbe be-áll 210
9. A Lukai klerikusok Társaságával egybe-áll ... Kalazantzius Társasága, és három esztendőök múlva ismét el vál..... 221

VI. rész

Fel emeltetvén Kalazantzius Társasága Szerzetes fogadásokkal meg-köttetett Regulás Társaságnak ...[1717-1625]

1. Kárdinális Iustinianus ... Kalazantziusra reá adja a' Szerzetes ruhát, meghagyván, hogy a' Társait ő öltöztesse-fel ... tizen-négyen elő-ször vevék fel a' Szerzetes ruhát 236
2. Azokról, kik a' következő esztendőökben egy-más után állottak-be a Társaságba jeles Fő Emberek 250
3. Azokról, kik Szent Kalazantzius' életében, küldő Országokban szolgáltak első által-Plántálói a' Szerzetnek..... 264
4. Ez idő alatt a' még a' Szerzet fő garáditsra fel-léphetett Kalazantzius' Társasága, mi-képen éle Szent Kalazantzius 285

VII. rész

XVdik Gergely Pápa Szerzet-szeri állapotra fel-magasztalá a' Paulina Társaságot, Reguláit helybe-hagyta [1621]... Más egyéáb dolgok is elő-hozattatnak [1621-1623] ...

1. Vdik Pál Pápa meg-hagyta Kalazantziusnak, hogy Szerzetesi regulákat öszve-irjon..... 299
2. Az Apostoli Szent, és Fő Tanáts előtt foly a' társaság' dolga..... 313
3. Szerencsésen végbe menea' társaság' ügye, a' Szentséges Fő Tanáts reá hajula, hogy Szerzet-szeri fő garáditsra fel emeltessék a' Paullina Társaság, mellyet ő Szentsége helybe-hagyott 324
4. Ő Szentsége kegyelmességét ... sok fő Méltóságok követik, ... többek fölött ... Kardinály Toni Mihály, ki Romában a' Nazarenumi Kollegiumot fundálá..... 331

5. Azokrol a' derék erköltsekröl, melyeket Szent Kalazantzius sok-szori beszédeivel kívánt fő-
képpen bé-olvasztani maga Szerzetessei sziveikbe 347
6. VIII. Orbán Szentséges Pápa ... Kalazantziushoz kegyelmessen hajlott-va ... országlása
elein Neapolis Városában, és Florentziában bé-vezeté Kalazantzius maga Szerzetesseit ... 373
7. Kalatantzius Iósef VIIIIdik Orbán Szentséges Pápától Szerzetének örökös Gyenerálissává
tétetik. Ugyan ő, és a' Kisded Szerzete Kristus' vitézei nevezetes Hadi-rendével bizonyos
szövetségre lép..... 385
8. A Havasokon-túl levő tartományokba, nevezet-szerént Morvába Kardinális, és Hertzeg
Die[t]richstein kérésére által-küldi Kalazantzius maga Szerzetesseit 391
9. Kárdinális dietrichstein Romába ismét ira, melly levelében ... több munkásokat kére azon
Szerzetből. P. Gyenerális ... noha nehezen teheté szerét; küldé egy-néhányat; azokon kívül
pedig P. Kazányi Péter el-küldé morvába ... úgy-mint Gyenerális Komissáriust, vagy-is fő
Látogatót, és P. Konti Onúffriust Tartomány-béli Elő-járónak..... 401
10. Kegyes Iskolák' Szerzetessei Lengyel-Országba beszállanak, Nagyedik László Lengyel
Királytól, és Lubomirszki Sztaniszló Hertzegtől hivattatván az oda való lakásra. P. Conti
Onúffrius vala bé-vezetőjük; annak a' Szerzet mellett szorgalmatos, és szives fáradozási
itten elő-hozattatnak 416

VIII. rész:

A Szerzetet kézi munkával segítő Atya-fia (Fráter operáriusok) fel-zavarják a' belső tsendesseget ... a' Papságra való törvénytelen vágyódásból

1. Némelly Frátereknek, kik Klerikus Operáriusoknak nevezettek ... meg-engedtetik, hogy a'
Papi Szentséges Rendet fel-vehessen 430
2. A hosszsassan tartó Fráterek által okozott fel-háborodásnak, egy-néhány ízben meg-esett
Törvény-látások után vége szakadott 442
3. Némelly jó szívű, és indulatú Fráterektől, kik magokat a' háborgók közzé nem avatták ... 449
4. Szent Kalazantzius az eddig történt fel-háborodásokat előre által-látta ... A' Mennyei Felség
azonban ezekben a' tsuportos keserüésekben, sok-fele vigasztalásokkal kívánta
szivesíteni; nem különben neve" ditsőseget ... külső Országokra-is ki-terjeszteni 455

IX. rész:

Szózi Márius álnok kép-mutató Szerzetes meg-támadja a' Szent Fundátort; ... ki-nyeré, hogy a' Hit' dolgaira vigyázó Szentséges Tanáts' parantsolatjából ... a' Poroszlók által késértessék a' Szent Officium Házához; de ottan ártatlannak találtatván ... vissza- bottsáttatik. Ismét ... vádoltatván ... a' Gyenerálisságról le-tétetik. A Szerzetnek apostoli vizitátor ... rendeltetik ... a szerzet garádicsáról le-szállíttaték ... Visitátor három esztendeig viselt Hivatal után meg-hala ...

1. Márius félvén az érdemlett büntetéstől a' Szent Fundátorhoz folyamodik, ki Neápolyból
Etruriai Provintziába változtatja ... be-szinli magát a' Szent Officium' fő Komissáriusánál
... a' Fundator kéntelen vala ötét Provintziálisnak tenni ... a' nagy Hertzegnek egész
birodalmából ki-tiltatott..... 476
2. Vádolja ismét Márius a' Fundátort ... árulkodására le-tétetik Kalazantzius a'
Gyenerálisságról ... Márius ... bél-poklosságban esvén meg-hal..... 492
3. Kerubíni Istvánt az Apostoli Visitátor, bé-szerzette Márius helyébe fő Elő-járónak ... végre
VIIIIdik Orbán ... meg-halván, Xdik Innotzentzius Pápává választatik 508

4. Új Szentséges Pápa választatván Xdik Innotzetzius, olyan hír kezdett futamodni, hogy Kegyess Iskolák” Szerzete elébbi állapotjában meg-hagyattatik, és meg-erősítettik	528
5. El-tünvén a’ jó hír, tsak ugyan ki-jött Ö Szentsége végezése ... mely úáltal a’ Szerzet meg- alatsonyított	534
6. Kerubini István’ halála, és meg-térése	543
7. Kazányi Péter’ boldog ki-múlása	547

X. rész

Szent Kalatantzius’ végső nyavalyájáról, boldog ki-mulásáról, el-takaréttatásáról, és ... azok után következett némelly jelesebb dolgokról

1. Szent Kalazantzius’ végső nyavalyája [1648. aug.].....	556
2. Szent Kalazantzius’ testének el-takaréttatása	576
3. Szent Kalazantzius’ boldog ki-múlása után nem sokára a’ Kegyess Iskolák ismét újólag Szerzet-szeri fő garaditsra, és bötsültre fel-emeltetnek	586
4. Kalazantzius’ boldog ki-múlása után történt tsudatételekről	594

[MAGYAR VONATKOZÁSOK]

*Tapolcsányi kifejezetten töredekdedt rá, hogy az események minden lehetséges magyar vonatkozását megmutassa.
(Pl. Dietrichstein 1633. nov. 3-i levelének közlésekor Strassnitz-ról kiegészítette a szöveget: „melly Magyar
Ország határi szélén vagyon” 399, vö. EEC, 362)*

Rendházak

breznóbányai alapítás 296-297
horni alapítás (és egy csodás gyógyulás) 424, 604
Lipnitz 407-408, 417
litomisli alapítás 415
nikolsburgi alapítás 393-399
podolini alapítás 420-422
privigyei alapítás 278, 280-281, 291-292
Strassnitz 399
szentgyörgyi alapítás 298
varsói alapítás 416-420

Piaristák

Apa József 400
Berzevitzi Valerián (Boldogságos Szűz
Fogantatásától nevezetett) 283-284
Bogatka Kázmér 272-275, 414, 419
Casani Péter Morvaországban (1638-1641) 408-410,
461-462, 550
Csáky Imre (Kalazantzius kelyhének ereklyetartója)
567
Conti Onofrio 265, 408-430, 462, 559, 602, 603
Franco Giovanni Domenico 268-270, 414, 422, 559
Frankovics Pál (Boldogasszony Születésétől
nevezetett) 278-285
Hanátzi Ferenc 281-282
Leailth Ambrus 267, 414
Novari Alexander 265-267, 414

Opatowski Vencel (Oltáriszentségtől nevezetett)
277-278

Sperath Tamás (a S. Anselmo) halála 297-298
Tencani Peregrinus 264-265, 394-410
[Weczirka] Jacobus a S. Barbara 275-277

Jótevők

Althan Mihály és levelei Komáromból 387-390
Dietrichstein Ferenc 393-407, 425, 530, 558
Eleonóra császárné 425, 462
Erdődy Tamás és a Krisztus Vére Vitézi Rend
(Rátkay nyomán) 390-391
Grammay János és Kalazantzius 387-389, 393-394
Krisztus Vére Vitézi Rend (Talenti nyomán stb.)
387-391
Kurtz Magni 424, 603-604
Lengyelország primása és rendjeinek levele 530
Lippay György tervei Jászón 421-423
Lubomirski Szaniszló 420-421
Ludovika Mária lengyel királyné 602
Magni Ferenc 399
Ossolinski herceg, Lengyelország kancellárja 530, 559
Pál (V.) pápa tervei a horvátországi és dalmáciai
letelepedésről 338
Svédek dülése Morvaországban 411-417
Szelepcsényi György és a piaristák 289-298
Ulászló lengyel kir. 416-420, 426, 462-463, 530, 558,
602